



Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΒΕΡΟΙΑΣ

+600

*Αριθ. Εισ.

2958

ΔΩΡΕΑ

Αγορά 60%

GRVER 00424



Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

PLATON

PLATONIS DIALOGI

SECUNDUM

THRASYLLI TETRALOGIAS DISPOSITI.

EX RECOGNITIONE

CAROLI FRIDERICI HERMANNI.

VOL. V.



LIPSIÆ

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI

MDCCCLXII.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας
1862

PRAEFATIO.

In Legum libris recensendis quam videm codicem Paris. A pro fundamento haberi consentaneum esset, per milia gratum utique accidisset, si pariter atque in Republica et Timaeo Schneideri vestigia premere potuissem, qui se illorum quoque librorum diligentissimam collationem Dübneri beneficia debere professus est, alterum autem optimae notae codicem Vossianum ipse contulit, nunc ingentibus bibliopolae rationibus experiendum erat, quantum ex Boecklii, Bekkeri, Astii, Stallbaumii copiis officere liceret, quo in negotio illud solum me solabatur, quod quam Stallbaumium Legum quoque ut Timaei lectiones Parisinas Bastii cura collatas a Baehrio V. Cl. accepisse scirem, ubicunque hunc cum Bekkeri et Turicensibus consentire viderem, ne corruptis quidem locis illinc potius quam a nostro iudicio medelam sperandam esse jure meo colligebam. Hanc igitur quantum potui his quoque libris adhibere studui nec pauca, nisi me spes fallit, sola interpunctione ad clariorem lucem revocavi; idem tamen et varietatem Bekkerianam sedulo consului neque Boecklii, Astii, Schmidti, Schrammii acuminis parum me adjutum esse gratus profiteor; meae denique conjecturae illud certe indulgi, ut si quid Plato scribere non potuisse videretur, ne auctoritatem quidem probabilitati posthabere dubitarem; quibus omnibus de causis quae inter meam editionem et Turicensem lectionis discrepantia orta est, eam candido lectori hac tabula spectandam subjeci:

L. I. p. 625 A: οὐκ ἂν ἀηδῶς περὶ πολιτείας P, οὐκ ἂν ἀηδῶς ἡμᾶς περὶ τε πολιτείας VBST; at praecedens τέθραφθε infirmitatem rectius ad secundam personam referri suadet. — P. 626 D πῶς; τί λέγομεν H, πῶς ἐτι λέγομεν libri, nulla particulae ἐτι vi: praetuli igitur duplicem interrogationem ad idem exemplum, quo inf. XII. 12 et Tim. c. 3 aliisque locis ad Hipp. maj. p. 297 C laudatis legitur. — P. 629 B δὴ νῦν pro νῦν δὴ — contra quam Hipp. maj. p. 298 peccatum est — sensit Boeckhii in Min. p. 90; ne tamen cum Astio et Stallb. ad Philoh. p. 106 δὴ νῦν scriberem, prohibuit Klotz. ad Devar. T. II. p. 418. — P. 630 B eodem Boeckhio auctore verba ἀνδρείας αὐτῆς μόνης, quae propter Homoeoteleuton exciderunt, ex Proclo ad Remp. p. 402 recipere non dubitavi, nec p. 630 C Heindorfii emendationem (Spec. conj. 1798) ἄλλοις pro ἄλλο ante ἢ πρὸς, moxque c. 6 πολιτείας post θείας a Stephano et Winckelmanno desideratum sperni posse censui; θείας πολιτείας claris verbis appellat Plato XII. 12, p. 963 C. — P. 631 B πάντα P, ἅπαντα VBST; at in proverbio est πάντα ἀγαθὰ vel τὰγαθὰ, cf. Demosih. Aristocr. §. 194 pluraque apud Winckelm. ad Enthyd. p. 90 et Bergk. Com. att. reliqu. p. 305, qui nec Ath. III. 56 Porsoni emendationem ἅπανιν ἀγαθοῖς asciscere debebat; rectius Meineke Comic. fragm. T. III. p. 312. — P. 632 E τὰ γε νῦν δὴ ὁ H, καὶ ἄ γε νῦν δὴ

VBS, *ἃ γε νῦν δὴ* T: ut in Par. est *ταύτα*, unde id revocavi, quod commendant exempla Soph. p. 219 B, Tim. p. 23 H. — P. 633 B *γυγνομένης* Astius, *γυγνομένων* libri; at dici non potest quam saepe vel optimi codd. per Legum libros structuram perperam ad proxima accommodarint; recepi igitur accusativum, quo ipso demum *διὰ πολλῶν πληγῶν* arcitus cum *ἀρπαγαίς* *τιὰς* junguntur. — P. 633 C *γυμνοπαιδίας* pro *γυμνοπαιδίας* scripsi cum plurimis libris, quorum auctoritatem etiam apud Xenoph. Mem. I. 2, 61 et Plutarchum optimi confirmant; cf. Sitemis T. IV. p. X. — P. 633 D *μαλάττουσαι* post *θυμούς* cum Par. plurimisque codd. sustuli; longius corrigendo progredi cum Winckelmanno ausus non sum. — P. 634 D *λόγος* S cum Astio, fidejussore Eusebio Praep. evang. XII. 1, *ὁ λόγος* VBT; at eodem exemplo Tim. c. 20 *λόγος* pro *ὁ λόγος* *πλείων* ex optimis codd. revocatum est. — Ibid. *δ' οὖν* BS, *γαῦν* VT; cf. ad Lucian. Hist. consert. p. 254. — P. 635 E *τί διαφέρειον* VB, *τὲ διαφέρειον* ST; at illis et libri et Fielesus favent, nec sequens comparatio *ὥσπερ τὰ περὶ τὸν πόλεμον* indefinitè quaeri patitur. — P. 636 B *παλαιῶ νόμῳ* H ex conj. pro *παλαιὸν νόμον* moxque cum Boeckhio et Astio *τάς* pro *καὶ κατὰ φύσιν*, quibus emendationibus locum impeditissimum neque a Schrammio Quaest. de locis nonn. Legum Plat. part. III. Glac. 1848. 4. feliciter tractatum ad sensum certe satis proclivem revocasse videor. De lectione, proxime ad nostram accedente, quod Vass. codex habet *παλαιῶν νόμων*, neque articuli cum *καὶ* permutationem insolentem esse identidem docui; sententia autem tota rediit ad vetus illud *νόμον* et *φύσεως* discrimen, quorum si alterum, quod in moribus humanis cernitur, alteri nocuisse Plato statuit, non video quomodo id declarare poterit, nisi forte *κατὰ παλαιὸν νόμον* sequenti *κατὰ φύσιν* melius respondere dixeris. — P. 637 B *οὐδ' ἂν* S cum Astio, *οὐτ' ἂν* VBT, nullo membro respondente, neque apte ad Dionysia, quae praecipuam apud Graecos ebrietati veniam dare videbantur. — P. 638 C *τυρούς* Astius ex palmaria Cornarii conjectura, *πυρούς* libri; sed ut vix intelligas quomodo tritica, commune humani generis alimentum, inter eas res haberi possint, quae utrum noceant an non noceant ex propiore temporis et apparatus definitione pendeat. — P. 639 A *μεταπεινῶν* H, *μετὰ τῶν* libri, qua in lectione articuli vim non assequor nec Stephanus Astiusve assecuti sunt, qui eundem prorsus omiserunt; quae medala mea lenior est. — Ibid. *ἡγούμεθα* Boeckhio et Astio cum Eusebio, *ἡγώμεθα* VBST; at cf. — ne longius abeamus — p. 658 B: *τί ποτ' ἂν ἡγούμεθα*... *συμβαίνειν*; — P. 642 A *ἐλ ταῦτα*... *περὶ λόγον*, quia incommodam optativi structuram habent, neque ad sensum necessaria sunt pro interpretamento circumscripsi; eademque medala usus sum p. 643 C, ubi Astius scite intellexit *ποιούντα*, ut structurae conveniret, in *ποιεῖν* mutandum esse; at ipsum *ποιεῖν* post *ἄλλο* passim omitti non solum notissimum illud *οὐδὲν ἄλλο ἢ*, sed etiam alia exempla ostendunt, ut Sympos. c. 4 *καὶ τὰλλα τὰ νομιζόμενα* scil. *ποιήσαντες*. — P. 645 C difficultates quas hic locus et editoribus et Schrammio Part. II. p. 1 satis magnas praebuit, personarum distributione mutata funditus sustulisse mihi video. Nimirum *φανείη*... *ἀπάξιον* in libris Cliniae, sequens oratio Atheniensium

postremo λέγε δὴ Cliniae tribuitur; quibus ita ut nunc facium est correctis non minus moribus singulorum quam structurae provisum esse arbitror, in qua μὲν post δοξασθείη vix apparebat quomodo ab eo dictum esset, qui responsum, in quo δὲ contineretur, exspectare non posset; denique ὁ, cui Astius οὐ, Schrammii οὐ substituerant, nunc omni offensione carebit. — P. 646 D ὡσαύτως διανοητέον praepositione περί negre carere Boeckhius intellexit; eadem tamen quum neque addi neque ex antecedentibus repeti commodè posset, verbum ipsum utpote ex mala repetitione ortum circumscribere maluit. — P. 647 A οὐ καὶ νομοθέτης Astius: οὐκ ἂν libri, ubi tamen praesens indicativi cum ἂν iunctum tamdiu tulisse ceteros editores valde miror. — P. 649 B πληροῦσθαι B cum libris, ut ipsi Tur. laudent, omnibus, πληροῦνται VST; at infinitivus commodè pendet a ποιέειν, ut Menon. c. 18: ἀπορεῖν οὐκ αὐτὸν ποιήσαντες. — Ibid. πᾶς ἡμῖν οἶμαι ταῦτ' ἂν συγχωροῖ cum Cornario et Astio a Clinia ad Atheniensis orationem transiit, Cliniae sequentia deinde τὲ μὲν tribuit, quibus pronuntiandis satis languide vulgo Megilli persona adhibetur; mox autem p. 649 D cum Astio et Stallb. δειλία circumscripsi, quae quomodo inter eos affectus referatur, qui homines θαρραλέους et θρασεῖς reddant, vix intelligas; videtur igitur ex male repetitis superioris vocabuli syllabis extremis prodūsse.

L. II. p. 653 B λόγον pro λόγῳ λαμβάνειν scribendum esse Boeckhius et Astius viderunt; hic ipse enim λόγος est, quem acceptum mox articulus tanquam notum describit, ut in gemino loco Reip. III. 12: μισοῖ ἐτι νέος ὢν, πρὶν λόγον δυνατόν εἶναι λαβεῖν, ἐλθόντος δὲ τοῦ λόγου ἀσπάξοιτο ἂν κ. τ. λ. Conjecturam a Schrammio Spec. I. p. 7 frustra impugnatam tuetur etiam Eusebius Praep. evang. XII. 18, unde mox quoque mutata interpunctione non equidem cum Boeckhio αὐτῇ, at αὐτῇ ἐστ' ἢ pro αὐτῆς θ' ἢ συμφωνία recepi. — P. 653 D τὰς γε τροφὰς pro τὰς τροφὰς commendant eodd. scribendo τὰς τε, unde mire Schmidius Bielefeldensis substantivum τετροφὰς finxit; γε autem idoneum sensum praebet, modo post τροφὰς interpungatur, ut γενομένας praedicative accedat: etiam si reliquas hominum utrimus tollere non potuerunt, alimenta tamen corrigere docuerunt, quippe quae diebus festis coram ipsis diis sumerent. Si quis longius in corrigendo progredi voluerit, possit et τροφὰς et γενομένοι conjicere, ut homines diebus festis decorum consortio fruentes voluptatum nimietatem pudore castigare dicerentur; tutum tamen id solum, quod dedi, esse arbitror. — P. 654 A τὸ ante παρὰ a BT abjectum, sed in ipso Par. corrigendo additum cum ceteris omnibus libris revocavi, quia ἐμφυτον ὄνομα nomen ab ipsa rei natura oblatum est, quod scriptor per se notum et perspicuum esse significat; nec p. 654 C ἢ inter μουσικὴν et ὅς ἂν ab Ast. et Tur. sublatum aut omittere aut circumscribere saltem cum Stallb. ausus sum, quia nihil obstat, quominus duplicem interrogationem jam verbis μηδὲ μισῇ τὰ μὴ καλὰ claudamus, sequentibusque verbis ad priorem ejusdem partem redeamus, ut Euthyphr. p. 9 E: οὐκοῦν ἐπισκοπῶμεν αὐ τοῦτο . . . ἢ ἐῶμεν . . . ἢ σκεπτεῖον τί λέγει ὁ λέγων; Max demum καὶ διανοεῖσθαι circumscribi cum Stallb. ipsa sententia cogebat; nec p. 654 E ἐχομένης

pro *λέγουμένης* quamvis in vitis libris ex Stephani Astiique conjectura recipere dubitavi, quia *incedere in aerumnas* animo diu non potest; p. 655 U autem meo periculo *τί ποτ' ἂν οὖν λέγοιμεν* scripsi pro *λέγομεν*, quod etsi ita defendi possit, ut *ἂν* ad *εἶναι* pertinere dicamus, tamen ei hoc languet et ipsius optativi vestigium ab optimo codice Par. deinceps p. 656 A servatum est, ubi hanc ipsam interrogationem respiciens Clinias non ut vulgo editur *ὀρθότατα λέγεις*, sed, si illum sequimur, *λέγεις* respondet, quod ipsam exigua medela *ἂν* adjecto in ordinem recepi; cf. ad Remp. X. p. 610 A. — P. 655 D tutissimum duxi in Orellii conjecturam acquiescere, qui *καὶ* certe ante *μιμήμασι* ferri non posse intellexit, quia *μιμήματα* non rursus *ἐν μιμήμασι* fiunt; ipsam tamen *μιμήμασι* integrumne sit an *μιμήσεσι* vel *μιμήσει* adesse *κατὰ μίμησιν* praestet, ad liquidam vix perducetur. — P. 656 D quid Astium et ST moverit, ut *τοιοῦτόν* *φρσ* enclitice scriberent, non extrico; malletur p. 657 E γὰρ post *ἀφείμεθα* cum Par. abiecerint et p. 659 A *τῆς εὐτοῦ* ex Vulg. pro *τῆς αὐτοῦ ἀπαίδευσις* revocassent, ubi lenis multo maior vis est, si ipsius iudicio ruditas plebis clamoribus adfungitur; denique p. 659 B οὐ ante *καθάπερ* cum Winkelmanno inseruissent, quod non sensu magis quam structurae elegantia commendatur; cf. Heindorf. ad Gorg. p. 259, ad Protag. p. 574. — P. 662 E *καὶ* inter *εἴτε* et *πατὴρ* vulgo interpositum cum Par. omisi; deinde vero p. 663 B *οἶμαι* ex conj. scripsi pro *ἤμιν*, quod verum non esse optimorum librorum in *εἰ μὴ* consensus arguit. Schrammius Spec. I. p. 14 δὲ δὴ legi voluit; sed nostrum Lucilius corrumpi potuisse arbitror. Mox quoque p. 665 B leni medela opus fuit, quam Stallb. adhibuisse laetor, *χορεῖσθαι* pro *χορεῖσθαι* scribendo; nec minus recte idem p. 666 A *ἤδη* pro *δὴ* cum Astio ex Stob. Serm. XLIV. 41, item p. 666 B *τε* post *μαλακώτερον* ex marg. cod. Voss. et p. 667 C *τί δαὶ* recepisse videtur; p. 668 A autem quod simpliciter *ἢ τις* pro *ἢ μὴ τις* scripsit, etsi negationi locum non esse docte intellexit, priscæ tamen corruptelæ vestigiis parum percipit. *Μὴ* et *ἤδ'* confusa jam Gorg. p. 512 D non sine probabilitate statuissè mihi videtur; hoc igitur exemplo nunc quoque pro vulg. *εἰ τὸ δοκεῖ ἢ μὴ τις χεῖρει τῷ reposul εἰ τὸ δοκεῖ ἤδ' ἢ τις χεῖρει τῷ*, eoque facto simul etiam nam difficultatem sustuli, quæ in manca præcedentis *δοκεῖ* relatione cernebatur. — P. 668 D *εἰ* pro *ἢ* *ἔχει* cum Boeckhio, Astio, Bekkero, Stallb. recipere non magis dubitavi, quam p. 669 B *ὅ* *τε* ab Astio, et Stallb. pro *ὅ* *τε* aut p. 671 B *λέγουμένων* ab Astio pro *γιννομένων* substitutum respui, quarum posterius vel sine libris Eusebii Præp. evang. XII. 24 abunde tuetur; p. 671 C autem *τε* post *δυναμένω* ex ipso P cum Astio et Bekkero inserui moxque *ἄρεως* pro *ἁρεως*, ut semper. Schneiderum ad Remp. T. I. p. 228 secutus edidi. — P. 672 B orationis oblique notam vulgo desiderari acute Astius intellexit, ideoque *ἐμβάλλειν* . . . *τιμωρούμενον* scripsit; mihi lenius visum est *δῆθεν* pro *ὅθεν* ponere, quo facto simul etiam effecti, ne *ἐλ'* *αὐτὸ τοῦτο* post *ὅθεν* abundare videretur. — P. 672 C *τοῦτον* pro *τοιοῦτον*, quod sensu quoque aptius est, Par. suppeditavit; eundemque secutus p. 674 A *δοῦλον* *μητὲ* *δοῦλον* pro *δοῦλον* *μητὲ* *δοῦλον* recepi, quo sexuum ordine na-

sim Plato citatur, ut *νύμφην καὶ νυμφίον* VI. 18. 23; *δούλη καὶ δούλω* XI. 14; in ipso autem libri fine *ἀμπελοῖων* pro *ἀμπέλων* cum Bueckhio et Astio Eusebius l. c. XII. 25, *ἐμμετρώατα* pro *ἐμμετρώατα* cum Stephano et Stallbaumio Schneiderus l. c. T. II. p. 33 commendarunt.

L. III. p. 677 B *τῶν τε ἄλλων* H, *τῶν ἄλλων* libri; mihi, ubi *quum*, tum significatur, mutuae relationis nota abesse non posse visa est. — P. 677 D *τοῦτο ὅτι μὲν γὰρ* P, *του ὅτι μὲν γὰρ* V cum libris, nisi quod horum plerique γὰρ omittunt, ὅτι μὲν γὰρ BST; mihi vero ὅτι potius suspectum est, quod vide ne ex οἷσι corruptum sit. Interim circumscripti γέγονε, in quo Astium quoque auctorem habui, nisi quod is posterius, ego prius ejusdem verbi exemplum insititium censui. — P. 678 D *ἐλ γὰρ πον* P, *ἐλ γὰρ πον τι* VBST, praeter necessitatem; cf. Reip. VII. exir. — P. 679 D *ἀτεχνότεροι* VS, *ἀτεχνώτεροι* BT; ego eandem quam l. II exir. rationem secutus sum. — P. 681 B *ἂν αἰρέσεις* H, *ἀναίρεσεις* libri, quos tamen jam Astius *αἰρέσεις*. Orellius *ἀεὶ αἰρέσεις* scribendo corrigere conati sunt; simplicior nostra medela est, in qua *ἂν* commode ad *ἦκειν* refertur. — P. 682 A *ἐνθεοστιχόν* cum Stallb. circumscripti; ibidemque et mox p. 685 B cum Astio *περὶ* in *περὶ* mutavi, quia substantivum sequitur; p. 682 E autem *τε* post *μυθολογεῖτε* cum Par. omisi, eandemque luce p. 685 D *ταῦτ' ἦν πάντα* et *ὡς ἐδόκει* revocavi. In editis post Stephanum erat *ταῦτα πάντα* et *ἐδόκει* solum; at *ὡς* libri, ut videtur, omnes retinent eandemque pro *ταῦτα ταύτην* exhibent, quod etsi ipsam tueri Schraammius Spec. I. p. 15 non debebat, verae tamen structurae vestigia perire non est passum. — P. 687 A *πῶς* sequente *πῶς*, quod in libris est, ferri vix posse Winkelmannus intellexit, quocum eundem enclitica in interrogativam mutata ita tantum discessit, ut vicissim interrogativae encliticam substitutionem, quam antecedentibus haud male congruere arbitror: *de ipso cujus nescio quomodo prope mentio incidit*. — P. 687 B *ἐπαινέθειεν* H ex verissima Orellii conjectura, qua male iteratum *ἐπιδυνοῖεν* emendavit, nec p. 688 D *ἐλευθερώς* pro *ἐλευθερός* scribere cum Astio dubitavi, ne scilicet *μή* ad *ἐπαινῶν* referri necesse esset; quod autem paulo ante *ἐμπροσθε* cum Par. pro *ἐμπροσθεν* reposui, non Bekkeri magis auctoritate, quam ipsorum Turicensium tutum erit, qui passim per hos libros (p. 755 E, 773 E. 872 D, 925 A) breviori formae locum concesserunt; adde Schneiderum ad Remp. T. I. p. 126, quem etiam p. 689 D *ἐπίστανται* pro *ἐπιστῶνται* scribendo secutus sum, cf. T. III. p. 142. — P. 690 E quod languidam dicti Hesiodi interpretationem pro glossemate notavi, non magis excusatione indigere arbitror quam acutum Stallb. iudicium, quocum p. 691 C *δύναμιν* circumscripti, manifestum illud grammatici interpolamentum, qui *μεζονα* neutrum pluralis esse nollet; ibidem autem *παρεῖς* pro *παρεῖς* cod. Parisino, moxque *οἶμαι* pro *εἶναι* post Θεός Stephanum debetur, quorum alterum vulgata certe non deterius est, alterum vel sine codd. etiam Stallbaumio unice placuit. Etiam p. 695 D Darii apostrophon scholiastae potius quam Platonis ingenium redolere, cancellis additis significavi; neque in summa librorum reverentia temperare mihi potui, quominus p. 695 E *τύχη* pro *τύχης* cum Steph. et Astio, p. 697

E *ἐπὶ ἔτη* pro *ἐπὶ ἔτι* cum Schneidero in Prooem. lect. Vratisl. lib. 1822, mea denique conject. p. 698 D *ὅς* pro *ὁ δὲ λόγος* moxque p. 699 C *δῆμος* pro *δαιμόν* scriberem, et p. 701 D non ego quidem *ἐνεκα*, quod Winkelmanus suavit Zeltschr. f. d. Alterth. 1842, p. 295, sed *χάριν*, quod ex antecedentibus perperam iteratum esse videtur, cancellis includerem. De p. 699 C pluribus disputavi in Actis Soc. graecae Lips. T. I. p. 3—17, quibus addo Isocr. Areop. §. 6: *ἡμεῖς τε γὰρ ἀναστάτων μὲν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν βαρβάρων γεγεννημένης, διὰ τὸ δεδιέναι καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς πράγμασιν ἐπρωτεύομεν τῶν Ἑλλήνων*; quam autem Stallbaumius in progr. Lips. 1844. 4. p. 14 meae emendationi novam, ut sibi videbatur, opposuit *ὃν εἰ τότε μηδὲς pro μὴ* *δέος*, mirum casu evenit, ut eadem esset, quam illic narraui viginti annis ante a me ipsa in Societatis graecae consensu prolatam nec commilitonum suffragia uulsi nec mihi amplius probari; quod etsi in eandem sortitus ab integro incidit C. Schmidtus Emend. Plat. Bielef. 1848. 4. p. 9, recipiendam tamen non magis duxi, quam quod nuper Stallbaumius nescio unde *ἢ* pro *ἧς* *δ* *δαιμόν* edidit.

L. IV. p. 706 A *ταῦ δῶ . . . τῶν ἀέ* H, *τούτου δῶ . . . ταύτων* τῶν ἀέ VBST; libri tamen pro *ταύτων τῶν* aut solum *ταύτων* aut ut Par. *ταῦ τῶν* exhibent, in quo et verae lectionis vestigia et corruptelae causam latere arbitror. Τοῦ culm, c i ante *δῶ* locus erat, aliorum translato, *δῶ* novum interpolamentum *τούτων* flagitabat; at sollus articuli usum ante relativum abunde probant Ast. p. 242 et Bernhardy wissensch. Syntax p. 313. Contra *ἀέ τῶν καλῶν* scribi cum Winkelmano ad Euthyd. p. 117 necesse non erat; nec μόνον intelligo cur idem in *μόνον* mutari voluerit, quod exigua librorum fide a Tur. receptum antiquae VBS lectioni cedere jussi. — P. 709 A *ἀκαρίας* pro *ἀκαρία* scribi etiam sine codd. structura postulabat, qua *πόσιν* ad λοιμοὺς solos referri non possunt; comprehendunt igitur etiam reliquos *ἀκαρίας* effectus ut famem, quam omnino arcte jungi cum peste constat; cf. Müntzell emend. Theog. Hesiod. p. 188. — P. 709 E impeditissimum locum, ubi vulgo verbis *ἀρα τοῦ νομοθέτου φράζομεν τοῦτο ἢ γὰρ* ad Atheniensis orationem relatis Cliniae solum responsum *καὶ* relinquebatur, nec Turic. cum Astio τὸ ante τοῦ inserendo nec Schrammii Spec. I. p. 17 τὸν νομοθέτην scribendo persanavit, quanquam hic recte vidit responsum *καὶ* ad eam interrogationis formam, quam vulg. praebent, non congruere; una igitur ejus correctura recepta, qua *ἀρα*, quod sequenti *ἢ γὰρ* minus convenit, in *ἀρα* mutavit, reliqua ad Cliniae personam ita translata, ut hic jam interroget, ipsosne Atheniensis quasi legislatoris nomine, quod illi optandum sit, eloqui jubeat. Qua in dispositione si quis simul Astii illud τὸ recipere maluerit, non repugno, nec *φράζομεν* in plurimis libris deterius quam *φράζομεν* a prima Par. manu scribi concedo; mihi tamen hoc tantum propositum erat, ut quam minima mutatione interrogationem ad Cliniam transferrem, quo facto *καὶ* tua sponte ad Atheniensiam ubi simulque abruptum illud τὸδε, unde hujus oratio vulgo orditur, quodammodo fuisse. — P. 710 D *ἀπὸ τῶν* P librique plurimi, *ἀπὸ* VBST; datum docte tuetur Schrammii Spec. II. p. 7. — P. 710 E *καὶ τὸ ταύ-*

ταῖς ἐκ δημοκρατίας et alieno loco posita sunt et sensum pervertunt, qui Cliniae cibildum de democratia sumministrare poterat; nec responsum quicquam nisi quaestionem de oligarchia corrigit; itaque circumscripti. — P. 712 B παῖδες P, παῖδα VBST, παιδὶ Schrammii Spem II, p. 8, recte intelligens legum effractionem cum pueri eruditione male comparari; quum tamen ipse sententiam requirit, ut leges civitati accommodentur, velut seniores puero scilicet leges quae huic conveniant adaptare solent, et πρεσβυτῶν vocabulum satis otiosum reddit nec puerilis institutionis naturae convenit, quam moribus potius quam legibus regi consentaneum est; revocavi igitur optimi codicis lectionem, ejus sensum nisi mature ipsi librarii ignorasse videntur, aptissimum invenies comparato I, V, c. 15, ubi legum lator πλάττειν καθάπερ ἐκ κηροῦ τινὰ πόλιν ἢ παλῆτας dicitur. Nimirum ut pueri in cera, ita senes in legibus civitati adaptandis ludant: qua imagine proposita etiam πρεσβυτῆα insignem vim accipiunt, nimirum ut senes, si maxime puerorum instar fingere cupiant, nullus magis lusus quam legum fingendarum decere innuat. — P. 712 C λέγεις S cum Winckelmanno codicibusque fere omnibus, λέγει VBT; at vix ambigere interrogationem τί ad imperatorem φράξῃ commodò referri. — P. 712 E καλῶ φαίνονται H, καταφαίνονται libel, qua in lectione praepositionis nulla vis est, desideratur autem subjectum, quod per ταύτῳ eam σοὶ jungatur. — P. 713 A verba οὐκ οὖν χρὴ ταῦτα δοῦν vulgo ante πάντα μὲν οὖν posita ad sequentem Atheniensis orationem translati, ubi et minus otiosa sunt et ipsi quod sequitur γὰρ rectius intelligendo inserviunt. Praeterea ἐμπροσθε pro ἐμπροσθεν scripsi cum P, cf. sup. p. 688. — P. 713 B δοθέντα γε δῶν . . ποιήσας cum Boeckhio in Min. p. 166 ad Cliniam a Megillo translati; mox autem C et D cum Juliano ad Themist. p. 258 τότε et post ἐπίστη et ante γένος inserui, ejus particulae vestigia tantum libri ἐπίστητο et τὸ γένος scribendo retinuerant; nec καὶ tantum cum Stallbaumio, sed ἄρα καὶ circumscripsi, quae ut a Juliano prorsus ignorantur, ita secundum codd. ex dittographia orta esse videntur, quum alii ἄρα καὶ pro δὴ καὶ legerent; postremo ποιμήνισι cum V librisque plurimis revocavi, cf. Schneider. ad Rempubl. T. I, p. 223. — P. 714 A νοσήματι cum antegresso κακῶ male congruere jam Heindorfius intelligens Conject. p. 33 κακῶν legi jussit; qua medela lenior mihi nostra videtur, qua vocem supervacaneam pro glossemate notavi; deinceps vero nec Schneideri emendationem ταύτῃ ἰδεῖν pro ταύτῃ δεῖν nec Schulthessi ἀξιωματῶν pro ἀδικημάτων recipere dubitavi. Nam, quam obiter vir acutissimus ad Remp. T. I, p. 39 proposuit, firmabunt Soph. Ajax, 1163: σπεύσον κάπετον τιν' ἰδεῖν τῷδε, et Theoc. XV. 2: ὄρη δίφρον, Εὐνόα, αὐτῶ; altera et propius ad librorum vestigia accedit quam quod Turic. suo periculo receperunt δικαιμάτων et commendator loco I. III, c. 10, quem ipse Plato nunc respicere videtur. — P. 716 A εἰ δέ τις S cum Boeckhio p. 54, quibus Theodoreti et Cedreni auctoritas accedit; ὁ δέ τις VBS cum libris, sed summa structurae scabritie et incongruentia, quae quum πλέγεται et καταλείπεται eodem ordine habere cogatur, copula tamen, qua ea jungat, prorsus caret. —

P. 717 B ἐπακολουθεῖ P cum aliis libris bonis, ἐπακολουθεῖ VBST; at ipsa concinnitas particulae εἰν regimen huc quoque extendi postulat. — Ibid. οἷς θέμις H cum Ficino, ὡς θέμις libri, in quo et ambiguis, utrum ὡς utpote an quod significet, et sequentium ὑφείλοντα ἀποτίνειν relationem desideres; nostro quod opponit Astius νομίζειν δὲ incommo- dum esse, non intelliga. — P. 717 E γεννητᾶς H, γεννήτας libri; cf. Celsou. p. 51 E. — P. 722 C ἀρχήν H, μάχην libri, quod ferri posse iam Astius negavit; quod tamen hic proposuit ἀνάγκην, a literarum elementis longius recedit, nec Winckelmanni conj. διδάχην ad Plat. Erot. p. 233 proposita placet, quia alteram membram, quod cum περ- θοῦ miscetur, ad potestatem potius quam ad doctrinam spectare opus est; elegi igitur quod etiam p. 690 C commendat: κατὰ φύσιν δὲ τῇν τοῦ νόμου ἐκόντων ἀρχήν ἀλλ' οὐ βίαιον περφυῖαν.

L. V. p. 728 A αὐτοῦ P, ἐαυτοῦ VBST; idemque mox πάντως pro παντός, quo egregia Cornarii conjectura firmatur; immo vel λυπεῖ jam non hujus magis iugento quam quinque librorum suffragiis vititur, quos inter etsi Par. non censetur, λείπει tamen, quod huic cum VBST com- mune esse dicitur, quis praeterea sic struxerit, ut fere pro δεῖ usurpari videatur, vix invenias. — P. 720 D εὑμενέας S cum libris, ut videtur, omnibus, εὑμενέας VBT; at illud recte jam defendit Schrammii Spec. II. p. 9 collatis locis geminis Phileb. p. 45 E et Reip. p. 563 C. — P. 730 B ἀπεργάζεται VB cum libris. ἀπεργάζεται ST ex Astii conjectura; at il- lud interpungendo tuctur Schmidtus l. c. p. 6. — P. 730 C ὃ τε pro ὃ γε ἄπιστος H, quia quamvis diversi inter se ἄπιστος et ἀμαθής præ- dicant tamen aequè participes dicuntur. Te transpositum neminem offen- det; cf. Ast. ad Prtag. p. 98 quosque laudat Wellauer in Jahn. Archiv T. I. p. 381 sqq. — P. 732 D περὶ αὐτοῦ H, περὶ αὐτοῦ libri; quod si quis ex iis quae c. 1 leguntur defendere velit, περὶ τὰ αὐτοῦ ἐκα- στον scribi oporteat; nunc oppositio inter οἷα χρηὶ ἐπιτηδεύειν et ποῶν τινα χρῆων ἵπται reflexivam vim respuit. — P. 733 D δεῖ διανοεῖσθαι quum ter iteratur, semel certe alienum esse pro explorato habeo; Stallb. his circumscripsit. — P. 735 D ἀγαπώντως P, ἀγαπητᾶς VBST; id vero aliis potius in hac purgatione acquiescendum esse significaret, nunc ipse legislator ἀγαπᾶ, contentus est, si illa sibi uti contigerit, itaque legit etiam Stob. Serm. XLIV. 49. — P. 736 D ἀκίνητον BS, ἀκίνητον οὐδὲν VT, sed librorum fide, ut videtur, nulla; cf. et Schramm. Spec. II. p. 18. Melior deinceps Stephanii est conjectura ὑπάρχει pro ὑπάρχειν, quam cum Stallb. asceivi, quinquam perscrutatum locum ne sic quidem existimo. — P. 737 A οὐδεμιᾶ Herm. ex conj. Bekkeri pro οὐδεμία, quod prae- gressu articulo vix locum habet; nec mox p. 737 C librorum verecundia impeditus sum, quia minus aut cum eodem et Stallb. Boeckhii emenda- tionem αὐτῶν pro αὐτῶν ὄγκον recipere aut ipse αὐτοὺς pro αὐτοῖς rescriberem, quia ab aliis distribuuntur potius cives quam distribuunt, nec de agris ipsorum sed de ipsis distribuendis agitur. — P. 738 C πελ- αύντες ut ex sequentibus perpetam illatum circumscripsi, similemque me- delam p. 740 D adhibui impeditae structurae, qua duo verba εἶσι et δύνανται aegre coeunt. Poteram etiam αἰ inserere cum Winckelmanno;

lenius tamen visum est εἰς circumscribere. — P. 741 B κλήρος P et B. κλήρον VST; at ipse, opinor, κλήρος divinam personam induit, ut ὄρκος Hesiod. Theog. 231. — P. 745 C τέμνειν P, τεμῖν VBST, quod sequenti κληρώσαι melius convenire videatur; at cf. Tim. Locr. p. 95 C. — P. 745 D καὶ δὴ καὶ μετὰ Par. et Vossianus sec. Schneiderum l. c. T. I. p. 250, qui de Par. nescio quomodo errat; καὶ δὴ τὸ μετὰ VB, καὶ δὴ καὶ τὸ μετὰ ST; at τὰ et permutari passim cum καὶ et addi saepius quam omitti a librariis identidem vidimus. — P. 746 D διελεῖν δεῖ H, δῆλον δὲ libri, quod frustra interruptendo meri Stallb. conatus est: nostram conjecturam, ne si verba quidem assecuta non sit, sententia saltem veteris corruptelae sedem investigasse probabit.

L. VI. p. 751 B τῷ πόλιν Herm. ex conj. Schrammii Spec. II. p. 14: τοῦ πόλιν libri, unde quum inepta sententia existeret, Heindorfius Conj. p. 35 post παρεσκευασμένην propter homoeoteleuton excidisse suspicatus est ἀρχὰς ἐπιτηδείους ἔχειν ἐκ τοῦ; at magistratuum constitutio nunc legum rationi opponi potius videtur, quae quamvis optima sit, magistratibus tamen perperam constitutis irrita fit et in ludibrium vertitur. — P. 751 C τε post τετραράφθαι praecedente Stallb. circumscripsi; mox autem meo periculo οὐ φασι pro οὐ πάντῃ δέχεσθαι scripsi, quia sic pro-verbis commemorari solent, ut Gorg. c. 1: πολέμου καὶ μάχης φασι χοῖναι οὕτω μεταλαγχάνειν; nec p. 752 A audacius egisse arbitror athesam vocem ἀπάντη excludendo, quam per dittographiam ex circumjacentibus syllabis γὰρ ἂν τοι ὀρίαν esse praecedentium particularum defectus, γὰρ in Par., ἂν in editis ante Bekkerum, ipsa denique lectionis varietas ἐμάρτη in cod. E ostendit. — P. 753 D ἱστώσι rectius quam στώσι legi sensus docet, qui τὰς πρώτας ἀρχὰς objecti loco haberi vult; quod autem ἂν circumscripsi, licet et ipsam eodd. invitis factum sit, tamen horum quoque vestigiis confirmari videtur, quorum plerique antecedens δ' omittunt, cuius corruptela haud scio an supervacaneum illud ἂν ortum sit. — P. 755 A ὁπόσον ἂν τις Herm. ex conj. Heindorfii, ὅπως ἂν τις libri; at ὅπως ad tempus transferri prosa attica vix patitur. — P. 756 A aliquid inebatum esse etiam Stallb. intellexit, qui antecedens καὶ ἱππάρχους pro suspecto notavit, quia quae jam sequitur ἱππάρχων creatio prius alia est ac quam modo cum στρατηγοῖς communem habere jussi erant; at huic rationi obstat αὐ τοῦτοις, quod non habebis quo referas praeter ἱππάρχους, quibus adiuvandis φύλαρχοι creentur; quod nisi hoc quoque cum Ἄσίο in αὐτοῖς mutare libet, unum restat ut sequentem potius ἱππάρχων creationem tollas. Non equidem nego hanc quoque scribi a Platone potuisse; sed et hunc in locum et in alios, quos circumscribi hos per libros opus fuit, id convenire arbitror, quod antiquitus animadversum est, Platonem extremam manum Legibus non adhibuisse; qui si ipse vel de verbo aliquo eligendo vel de sententia conformanda dubius haeserat, facile fieri poterat, ut jam quae ex autographo describerentur exemplaria, conjunctis quorum ille alterutrum tantum retinere voluerat, incongruentia aut abundantia laborarent. — P. 758 B ἀνεγκαῖον δὲ H, ἀναγκ. δὲ libri, sed invita confectione, qua sequentia cum antecedentibus necessario cohaerent, praesertim quum ἀναγκ-

καὶ ὅν ἰδίᾳ ad duodecimae partis destinationem pertineat, quae ex hac ipſa re colligitur, quod multitudo negotiis diligenter administrandis inepta sit. Contrario modo peccatum est p. 759 B, ubi τούτων δὲ pro δὴ restituere non dubitavi; nec p. 759 E leni medela προσαρκεῖσθαι pro προαίρεισθαι scribere nolui, quia de collegio per vicarii cooptationem supplendo, non de praefendendo homini homine agitur. — P. 760 ex veteribus duabus conjecturis meis alteram, quae ἐξηγητῶν pro στρατηγῶν legendum censeo, aliis dijudicandam relinquo, alteram autem, quae φρονεῖν ὁρῶντες pro φυλάρχοις restituit, fidenter in ordinem recepi, quia sic Platonem scripsisse non ex ipso tantum sententiarum tenore, sed etiam ex l. VIII. c. 9 elucet, ubi iidem homines clare φρονεῖν ὁρῶντες appellantur; denique ἐνοικοδομήμασιν uno vocabulo continuavi pro ἐν οἰκοδομήμασιν, ubi praepositionis vis non apparet; ἐνοικοδομήματα autem sunt, quibus introitus obstruitur vel, ut Latini passim loquuntur, inaedificatur; cf. Anech. Hemsterh. p. 249. — P. 761 C ὁδρεῖαις VS cum add. plurimis, ὁδρεῖαις BT haud male, modo max eite pro εἰτε τι legi liceret; nunc tamen vulgatam praetuli. — P. 763 C ἀγρονόμοις τε V cum libris, ἀγρονόμοις γε BS, ἀγρονόμοις T cum Astlo ad sensum verissime, quia etiam γε vix apum est; malui tamen τε circumscribere quam extirpare. — P. 764 A τῷ τετάρτῳ P cum libris plurimis, τετάρτῳ VBST; at articulum inebitur Tim. p. 35 B, ubi pariter numeralibus modo additur modo demitur; adde τὸ τέταρτον post τρίτον Inf. p. 774 A et τοῦ τετάρτου post τρίτον l. IX. p. 880 D. — P. 764 D ἀσκήσεων H, οἰκήσεων libri, quod non arbitror inde defendi posse, quod interdum pueri et puellae, quibus in choris cantandum saltandumve esset, exercendi causa in fanis habitabant; hoc enim ad ἀγωνίαν potius quam ad παιδείαν pertinere; substitui igitur, quod ipsam disciplinam significet, quum φοιτήσεις ad assiduitatem potius et verecundiam in adeundis magistris spectare videantur. — P. 765 C τῶν post λαχόντες circumscripsi, quia non certi homines, sed ipsa sortiendi ratio describitur, quam electionem praecedere necesse sit; nec p. 766 A dubito quin αἰρεθῆναι pravae tantum interpolationi originem debeat, qua τούτων κατὰ δύναμιν κ, τ, 2. ab antecedentibus separari solebant. Difficilis tamen vel sic structura manebat, quia καθιστάντα ad τὸν μέλλοντα ἐπιμελήσεσθαι pertinere non potest, quippe quae adjecto αἰρεθῆναι non legum latorem, sed ipsum educationis praefectum significent; mihi vero ὁ μέλλον ἐπιμελήσεσθαι non alius esse videtur atque ὁ καθιστάς, nimirum νομοθέτης, qui quum non eligatur, sed eligat, excluso αἰρεθῆναι reliqua arctius pariter ac simplicius sic iungo: πρῶτον δὲ χρῶν τὸν μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς ἀρξασθαι καθιστάντα αὐτοῖς προστάτην καὶ ἐπιμελητὴν κατὰ δύναμιν ὅτι μέλιστα τοῦτον τῶν ἐν τῇ πόλει ὅς ἂν ἀριστος εἰς πάντα ᾗ. — P. 769 C ὅς pro τοῦ ἐπανορθοῦν Herm. structurae concinnandae causa, quae subiectum requirit, unde mox οἷός τε ἔσται pendeat; deinceps autem παραμένει pro παραμένει ex libris revocavi, quia statim ab initio ea operis natura est, ut brevi tempore maneat. — P. 774 B πᾶσι H, πᾶς libri prorsus otiose, quia sponte intelligitur, si quaestor multam exigere ejusque rationem

reddere iubeatur, hoc ad omnes, qui eo munere fungantur, spectare: una igitur vocali addita eum potius sensum effeci, ut in ratione reddenda cullinet illum accusare liceat, ut c. 3: *δίαν υπεχέτω τῇ βουλευμένῳ μετέναι*. — P. 777 C *ἄν* ante *διαπορήσεις* desiderari Astius vidit, quod inserere eum asteriscis non dubitavi; audacius autem p. 778 B *δέ γ' ὅσπερ* pro *δ' ἐπείπερ* scripsi, quamquam propius scrutanti ne ab elementis quidem adeo aliena, sensui autem unice conveniens haec correctura videbitur. Ut vulgo legebatur, inepta tantologia exsistebat: *quoniam nunc disserendo fit, utique etiam fieri nunc sic potest*; quā longe opinor optius nostrum: *nunc autem in disserendo quidem posteriorem locum obtinet, nec quicquam obstat quominus nunc sic fiat*. Nec p. 780 C *νὺν δέ* pro *νὺν τε σὺδαμῇ* recte positum negabit, qui *τε* post *παφνὸς* ei potius quod post *ὀλίγον* est respondere, *νὺν σὺδαμῇ γινόμενον* autem praegressis *ἐρῶς ἄν γίνεσθαι* opponi recogitaverit; melior quoque etiam causa est p. 782 A, ubi quā vulg. *βρώσεως* propter sequens *βρωμάτων* ferri non posse jam Orellius et Astius intellexerint, non nimis me temerarium habitum iri spero, qui *ἡμερώσεως* substituerim. Ejicere enim vocem, quae Astio medela placuit, omni interpolationis vestigio deficiente nolui; quod vero Orellius proposuit *ἀβρότητος*, meae lectioni posthabui, quia haec et ductibus propior et universae generis humani culturae, de qua nunc agitur, aptior esse videbatur; cf. Plut. V. Num. c. 6 et Jambl. V. Pythag. §. 95. — P. 782 D *λεγόμενά τ' εἰρηκας* B, *λεγόμενα δ' γ' εἰρηκας* VST et Astius; at in libris est *δ' τ' εἰρηκας*, unde Winckelmannus *ἀττ'*, Schmidtus Emend. p. 7 *ἀτ'* effecit; mihi cum Bekkero *δ'* ex male repetita vocali ortum visum est, itaque circumscripsi. — P. 783 A *σβεννύτων* H cum libris, *σβεννύων* VBST, manifesta correctura, qua si opus esset, equidem certe *σβεννύων* praeferrem; nunc acquiescere visum est in lato genitivi absoluti usu, quem Lesbos p. 180 Valck. vel *σχήμα ἀττικόν* appellavit; cf. Republ. VII 3 *ὁμασι . . μεδιαταμένων*, IX. 11 *αὐταῖς . . ἐπομένων* etc. — P. 783 B *ἕνα καὶ ἀφικόμενοι* VS, *ἡνέκα ἀφικόμενοι* B, *ἡνέκα ἀφικόμεθα* T cum deteriore librorum parte et Par. margine, ne scilicet *ἕνα* cum futuro jungatur, quod tamen in certa rei futurae praedictione, ut Schömanni verbis utar ad Isaeum de Ciron. hered. §. 15. nihil difficultatis habet; adde Klotz. ad Devar. T. II. p. 630. — P. 784 C *καὶ τάξωσι* circumscripsi, quia *καὶ* a plurimis libris abest; unde jure colligas *τάξωσι* per glossema tantum ad *ἐπιτρέψωσι* adscriptum esse. — P. 784 D *γενέσεις* VBS et prima Par. manus, unde etiam *τῶν* vulgo omissum adscivi; *γενέσια τῶν* T cum J. G. Schneidero et Winckelmanno Praef. Toric. T. IX. p. XI; at *γενέσια* memoriam potius nativitatis spectant, sive ea vivo, ut Alcib. p. 121 G, sive mortuo homine colatur, cf. Herod. IV. 26 nosque Gottesd. Alterth. §. 48 not. 11; nunc *γενέσια* potius significantur, quae tamen, ut *γάμοι* pro *γαμήλοις*, etiam *γενέσεις* appellari poterant. — P. 785 A *παρὰ γράφθαι* H ex conj. Orellii; *παρὰ γράφθω* libri contra reliquam loci structuram, cujus variandae causa non apparet.

L. VII. p. 788 A *ὀρθότατ' ἄν δ* ex conj. Astii, *ὀρθότατα* libri;

ὁμοίως Κεραυρίη Οὐκωιδιη Βερεως

at optativus particula conditionali aegre caret; eundemque Asium secutus som p. 789 D scribendo *δοχόμενα* pro *δοχόμενων*, quod librariis fallax antecedentis genitivi species sumministravit. Pejus idem p. 792 C *Κλεινός*, quod in libris est, in vocalivum mutavit suaeque exemplo etiam Turicenses induxit, ut gemini loci p. 772 E obliviscerentur, ubi pariter ad Gorg. c. 37 nomen pro secundae personae pronomine usurpatum est; recte vero p. 795 E ante *εὐρύθμου κινήσεως* interpungendum esse vidit, vellemque modo longius progressus incommoδissimum illud *ἀποδιδόμενης*, in quo jam Stephanus merito haesit, ad eam formam revocasset, unde τὸ προσήκον suspendi apte posset. Medium enim semper fere *vendere* significat, cf. Dawes. Misc. crit. p. 241, Boisson. ad Philostr. Heroica p. 288; nihil igitur relinquebatur, nisi ut *ἀποδιδούσα* scriberem, circumscripta simul part. καί, quam etsi ex optimis libris BST receperunt, tamen tum demum adjecta esse videtur, quam librarii oculus ad sequens *διασπειρομένης* aberrasset, semelque recepta forma *ἀποδιδόμενης* ad idem cum hoc participio substantivum applicanda visa esset. Libris contra p. 796 A debebatur *πυγμῆς* pro *πυγμῆν*, ad quod aegre cum Stephano κατὰ ex antecedentibus repetas; multo facilius τὰ γε, unde ipsum pariter κατὰ πάλην pendet. — P. 789 B *τινάς* S, *τινάς* VBT cum libris; at interrogativa vis jam antecedentibus continetur; praestat igitur opponi *τινάς* et *πάντας*, ut illi hymnos consituant, hi consecrent et exsequantur. — P. 799 C *μηδαμῇ πο* B, *μηδ. πως* VST cum libris, sed abundanter et sine vi, quae in *πο* satis commoda accedit. — P. 802 A *ἐπαναιρόμενον* H ex vestigiis librorum, quorum lectionem *ἐπανερόμενον* jam Winckelmannus in Praef. Turic. aliud continere vidit ac quod VBST nescio unde praebent *ἐπανερομένους*; quod tamen ille proposuit *ἐπανωρθούμενον* a literarum elementis longius recedit quam nostrum nec sententia praestat, si quidem hoc pro *ἐπαναλαμβάνόμενον* intelligere licebit. Mox quoque *ολίγαις* pro *ολίγοις* ex conj. scribere non magis dubitavi, quam ipsi BST superius p. 795 A *ἐκατέρους* in *ἐκατέραις* mutare reformidarunt. Adjectivum ad ἡδονὰς et ἐπιθυμίας spectare Asius quoque intellexit; quamvis enim voluptates Plato spernat, modicus tamen in cantu et saltatione admittit; cf. inf. c. 17, 18 cum Phileb. c. 31 et Republ. IX. 11. — P. 802 C δὲ post *ἀκούων* ex prava interpanctione, ut videtur, arivundum circumscripsi; μὲν enim sequens potius δὲ post *τραφεὶς* oppositum sibi habet; hujus autem membri haec dispositio est, ut, qui modesto carminum genere eruditus sit, contraria aulica refugere dicatur; neque ad eum usum, quo δὲ interdum in apodosi ponitur, confugi velim, quia participium, cui *ἀκούων* opponatur, abest. — P. 803 D ὃ δὲ φάμεν H ex conj. pro τὸ δὲ φάμεν, quod frustra Astius ex similitudine appositionis ellipticae τὸ δὲ μέγιστον explicare conatur; nostri eadem ratio quae inf. c. 19: ὃ δὲ φάμεν ἡμεῖς γε ὅτως εἶναι τραγωδίων τὴν ἀληθεστάτην. Contra p. 803 E ad codd. auctoritatem reversus τὲ a Turic. ex Winck. conjectura ante παίζοντι insertum ἀσπράττι λαβόντιque structurae ita potius mederi studui, ut *τινάς* pro *τινάς* hic quoque substituerem, quo facto haec sententia prodit: aliqui utique ludiera ad propitiandos deos bellicae exercitationem admitti opus esse,

qualia autem illa esse debeant, secundum imaginem propositam deorum montis relinqui. — P. 806 C οὐχὶ ἡμῖν H, οὐδ' ἡμῖν VBT; at in optimis libris est οὐ θεὸς ἡμῖν, unde alim jam Stallb. οὐχὶ extricavit, quamquam in nupera editione οὐχ scribere maluit; certe οὐδὲ locum non habet. — Ibid. ἀτάκτως P et V, ἀτάκτως BST cum Astio librisque non optimis, quos correctos esse etiam cod. Q sec. manus arguit; vulgatae ratio recte constabit, ubi διαίταις χρῶμεν pro διατρώμεν dici repulaveris. — P. 810 A μηδ' non μητ' αὐτῷ scribendum esse docte BS viderunt; vellem etiam D ὀλίγον pro ὀλίγα scripsissent, quo librorum quoque optimorum in ὀλίγον consensus ducit. Adverbium cum adjectivo jungere Plato amat; cf. Sympos. c. 38; ὡς εὐπόρως καὶ πιθανὸν λόγον, pluraque apud Stallb. ad Phaedon. c. 27. — Ibid. τί δὲ VB, τί δαὲ ST; illi tamen nunc prior Par. manus favet. — P. 812 E δυσμάθειν pro δυσμαθίαν, cf. ad Remp. X extr. — P. 815 B πον ἐναντίον Herm. ex librorum vestigiis, qui τὸνναντίον praebeant; quod tamen ipsum, etsi BST receperunt, ferri non posse jam Stephanus ἐναντίον scribendo significavit; inserui igitur πον, quo facto contrarium non necessario exstare, sed *sicubi exstet* pravum fore declaratur. Illud praeterea recte Astius intellexit, ἀποδεχόμενον, quod in libris est, specie magis quam re cum antecedentibus congruere; quem etsi ἀποδεχόμεθα coniectentem sequi audacius visum est, ἀποδεχόμενος tamen, quod commode ad προσάγορεύει referas, nec structurae nec literis nimis repugnabit. Contra p. 815 C περικαθαράως auctore Stephano a ST receptum rursus disjuncti; constructio eadem quae c. 2: καὶ αἱ περὶ τὰ Κορυβάντων λόματα τελοῦσθαι, quem ipsum locum Turic. nostro collato ab Astii et Winckelmanni tentationibus vindicarunt. — P. 818 A καὶ πῶς B, καὶ πῶς libri, quod Ficinus interpretando ita expressit: *multitudini vero quae necessaria sunt rectissimae dicuntur, turpe est nescire*; at sic ἀρθόταται λέγεται prorsus languet; Interrogativum igitur restitui, quod cum relativo recte jungi et superius exemplum c. 8: ἦν ὁδὴν . . . καὶ χορείαις ποίεισι, et alia multa apud Lobeck. ad Phrynich. p. 57 et Struvium de dial. Herod. spec. I. p. 49 docent; sententia autem fere eadem erit ac si legeremus καὶ τὴν κεφαλαιοτάτην αὐτῶν ἀρθότητα. — P. 821 A ἐπεὶ δ' ἂν H cum Astio, ἐπειδὴν VBST, in quo nexum aegre desideres; licet igitur Plato non facile alias ἐπεὶ cum ἂν junxisse videatur, nunc tamen flagitante praegresso μὲν quamvis insolitam formulam pro ἐπὶ δὲ recipere non dubitavi. Eodem Astio auctore quod p. 822 E δ αὐτὸ ἐκεῖ inserui et orationem interpestivo Cliniae responso γελοῖον μὲν οὐδαμῶς interruptam Atheniensi continuavi, ipsam structuram concinnitatem defensuram esse spero; p. 822 E autem quamvis deteriorum eodd. fide revocatum ante νομοθετοῦντος νομοθέτον, unde vel optimi librarii oculi facile aberrare potuerant, nunc etiam Stallbaumii suffragio tutum habemus.

L. VIII. p. 830 C περὶ ψυχῆς P et B, περὶ ψυχῆς τε VST praeter necessitatem, quum res singulatim enumerari sufficiat. — P. 830 D τα καὶ ἐλάττως cum Astio seclusi, quia ipsae nunc majores exercitationes mentis minoribus quotidianis opponuntur. — P. 831 B πᾶν τις μικρὰ H cum Winckelmanno, πᾶν τι μικρὰ VBST; at nec corroborari πᾶν

opus est nec forma μικρά offendit, cf. Schneid. ad Remp. T. I, p. 287; itaque elegantiore structura libenter praetuli. — P. 831 E *ἐὼς* frustra defensum a Winckelm. ad Euthyd. p. XIII, quia post antecedens διακαλίονσα aut incongruum aut supervacaneum est, eo securius circumscripti, quo manifestius ejus origo ex circumjacentibus syllabis patet; mox autem p. 832 A Megilli nomen pro Clinia bis substitui, quia neque hunc bis *δευτέραν αἰτίαν* requirere decet, et plorales, quibus mox Atheniensis mittitur, *ὡς ξένοι* et *ἐπεπλήξατε*, utrumque antea locutum esse ostendunt. — P. 833 B *Ἀρεως* P et V, *Ἀρεος* BST cum deterioribus libris optimorumque correctoribus; firmatur igitur hic quoque Schneideri iudicium l. c. T. III. p. 390 C, quod hac in voce ubique secutus sum. — P. 834 E *ὅπως* VBS cum libris, *ὅπως ἂν* T cum Astio, recte fortasse, non tamen ut necessario requiratur; cf. Herm. Opuscul. T. IV, p. 118. — P. 836 B *πρὸ Αἰῶν* VB, *πρὸ τοῦ Αἰῶν* ST cum duobus codd. non optimis, quanquam vetere dittographia, si quidem P et Q solum *τοῦ Αἰῶν* habent; hinc tamen quum ipsae corruptelae causa patenti, *τοῦ* circumscribere certe non dubitavi. Articulum talia non pascere ostendit Plat. V. Aristid. c. 1: *τῆς μετ' Εὐκλείδην ὄντα γραμματικῆς*. — Ibid. *μῆξιν* pro *μῆξιν*, quod Stallb. passim in Philocho, Turic. ipsi Reip. V. 7 extr. restituerunt, non constantiae magis quam rationi debebam; mea autem periculo *et* ante καὶ inserui, quia hoc sic vnde positum oppositionem cum antecedentibus haudquaquam satis declarare videbatur. — P. 836 C *τηρεῖν* P et B, *διατηρεῖν* VST; praepositionis tamen retinendae non meliorem causam vidi quam p. 746 E, ubi Turic. recte solum *τάττειν* pro *διατάττειν* receperunt. — P. 837 D *ἀρετῆς* P, *ἀρετῆς τε* VBST praeter necessitatem. — P. 838 C *λεγόμενα* H ex conject. Orellii, *λεγόμενῃ* libri, cui jam Astius *λεγόμενων* substituit. — P. 838 E *πὼς* H cum Ficino, *ὅπως* libri, quod ad metuendi significationem revocant; at *ὑπολαμβάνειν* plerumque rectam interrogationem respicit; cf. l. VI. c. 22, VII. c. 14, IX. c. 13, Gorg. c. 5 extr. — P. 839 A *οὐ μὴ ποτε* VBS cum libris, *οὐ οὐ μὴ ποτε* T cum Astio eleganter sed nulla necessitate, quum post relativa etiam *μὴ* locum habeat; cf. Baumlejn in Zeitschr. f. d. Alterth. 1847, p. 787 proximumque exemplum *ἐν ᾗ μὴ βούλοιο ἂν*, in quo hoc tantum mihi indulsi, ut cum eod. Ricard. et corr. Q, qui saepius cum Par. concituit, secundam personam pro tertia *βούλοιο* substituerem, cui ante *σοὶ* locus non datur. Ne enim *τὸ σπαρῆν* pro subiecto habeas, ut significetur id quod hujus indoli contrarium aut incongruum sit, et verbi vis vetat, pro quo in tali significatione *ἐθέλειν* potius usurpandum fuisse docet Buttm. Lexil. T. I. p. 28, et ipsa sententia, si quidem feminina natura, in qua satum crescere nolit, cogitari vix potest; hominis igitur voluntas respicitur, qui si solius voluptatis, non liberorum quaerendorum causa cum muliere consuescat, prolem sibi inde nasci nolit. — P. 839 D *δύνασθαι* post *δυνατὸν εἶναι* abundans, quod frustra exemplis ab hoc loco alienis Astius defendit, circumscripti, eandemque medelam ipso Astio et Stallbaumio praecuntibus p. 840 E particulae *τε* inter *τοῦς ἄλλους* perperam intrusae adhibui; ibidem autem *ὥς* pro *ὦν* moxque *φιλονικίαν* pro *φιλονικίαν* et *Ἀστυλὸν* pro *Ἀστυ-*

λον reponere non dubitavi. Ως Heindorfii conjectura est ad Protag. p. 489 proposita, cui frustra Astinus duplex διὰ opposuit, quasi non variae ejusdem actionis causae, altera externa altera interna, esse possent; φιλονικίαν autem sequentia νίκης ἔνεκα eadem necessitate flagitare videbatur, quam Republ. IX. p. 581 agnovi, non equidem oblitus eorum, quae ad Alcib. I. c. 18 scripsi, sed clara scriptoris vestigia secutus, quae illic non exstant; Ἀστυλον denique optione data utrum cum V liquidam duplicarem an cum Schubarto ad Paus. VI. 13 accentum mutarem, posterior medela lenior fuit; cf. Bast. Epist. crit. p. 243 et Boissonad. ad Aristacnet. p. 441. — P. 841 B νόμιμον circumscripti cum Stallb. eundemque deinceps valde gavisus sum mecum simul περιλαβόντα pro περιλαβὸν τὰ scribendum esse vidisse, quia haec demum lectio eam rationem restituit, quam inter voluptatem ejusque remedia intercedere par est. — P. 845 B οὐταφίδος pro ἀσταφίδος ex Photii Lex. p. 353 jam Winckelmannus in praef. Turic. et Dindorfius in Thesauris commendaverunt; nec minus recte p. 846 D μέτρον pro μέτορον Balterum conjecisse arbiroy: p. 847 B autem πρὸς pro περὶ θεοῦ ipse P suppeditavit, nec p. 848 C audacius me egisse puto, qui διανέμειν circumscribere quam iterare post διανέμεσθαι maluerim. Intrusum est a grammatico, qui liberiores accusativi structuras ignoraret, de qua cf. Tim. p. 18 C aliudque Legum exemplam I. VII. c. 6: μιμουμένων . . . φυλάττοντας. — P. 849 B ἐκάστου H ex codd. vestigiis, qui ἐκάστωι exhibent; ἔστω VBST, ut I. IX. extr., ubi tamen articulus plenioris enunciatum formam requirit; nunc ipsam notionem iterari sufficit, quae multo facilius verbo quam μὴν attributa careat; cf. I. XI. c. 2 θεραπεία δὲ et c. 3 ὁδε νόμος. — P. 850 A περὶ H, πέρι VBST, quemadmodum etiam p. 853 D peccatum est.

L. IX. p. 853 A ῥηθὲν cum Astio circumscripti propter abundantiam, quamquam non recuso, si quis ipsum Platonem hic inter duas voces ambegisse existimet. — P. 853 B ἔσομένους H ex Stephani conjectura, ἔσομένους libri; at non leges, sed homines futuros esse, qui talia committant, turpe est; videtur igitur praecedens accusativus hic quoque librarum fraudi fuisse. — P. 855 C τὴν δίκην ταύτην γίνεσθαι H pro γινέσθω, quae certe aptior medela est quam quod Astius scripsit ταύτη, quo facto κατὰ ad τὴν δίκην supplevit; vulgatam tamen lectionem ferri posse recte et ipse negavit. — P. 857 C παραπεπτωκότι VBS, παρόντι T cum Par. aliorumque correctore, quem tamen glossema tantum intulisse certum est. Satis erat eisdem codd. sequi in ἀπεικάζομεν et ἀπεικάζομεν, quibus BST ex prima unius Ω manu ἀπήκ. substituerunt; ego vulgatam vel constantiae causa retinui; cf. Gorg. c. 47 et Tim. c. 36. — P. 858 E κατ' ἐκεῖνα P, ἢ κατ' ἐκ. VBST; at ἀντίγραφω δίχα τοῦ ἢ fuisse testatur margo Ω idque recte factum esse intelliges, ubi sequens ἢ aliquot significare adinadverteris; cf. nos ad Lucian. Hist. conser. p. 43. — P. 859 D εἶναι ex sequentibus male illatum circumscripti; p. 860 B autem cum P et B μεγέθει pro μεγέθει revocavi, nec p. 861 C ἀλλήλων pro ἄλλων vel sola conjectura scribere dubitavi, qua confusione vix ulla saepius per codices veteres exstat; cf. Heusd. Spec. crit. p. 118, Heindorf. ad Phaedr. p. 238. — P. 862 B ἀβλαβές

pro βλαβέν restitui librorum consensus jussit, quorum etsi nonnullis βλαβέν adscriptum est, tamen tantum abest ut hoc cum VBST retinendum fuerit, ut nihil certius sit, quam grammaticos hac correctura usos esse, quia ἀβλαβές et ἐνγίες tautologiam efficere intelligerent; ea ipsa autem offensio multo commodius tollitur expuncto ἐνγίες, cui in sequentibus demum aptus locus est. — P. 802 E οὕτω δὴ P, οὕτω μὲν δὴ VBST praeter necessitatem. — P. 864 A τοῦτό γ' H, τούτων libri, quod quo referrem, non inveniebam; substitui igitur, quo ipsum ἀριστον cum ἐκείναις ἡγήσονται ut modo ἀρίστον cum δόξαν commode jungatur. — Ibid. ψυχαίς P et S, ψυχῇ VBT, cui propter sequens πάντ' ἄνδρα pluralem praefero; nec minus recte p. 864 C arbitror Stallbaumium Faeheli conjecturam (Syll. lect. p. 392) ξυμφανῶν pro ξυμφώνων recepissem, cujus manifestae corruptelae frustra Tur. ἀξυμφώνων scribendo mederi conati sunt. Quamvis enim per se spectatae βίαιοι πράξεις incongruae sint, nunc tamen requiritur vocabulum, quod sequentibus μετὰ σκοτὸς λαθραίως opponamus. — P. 864 D τοῖς νόμοις P, τῶν τούτων νόμων VBST; at hoc genus cum antecedente προδοτῶν arctius jungitur. — P. 865 A φόνον ex antiqua dittographia, ut videtur, repetitum circumscripsi; p. 867 D autem ipsius P fide τὰ ante περὶ τὸν φόνον, quod praeter necessitatem VBST retinuerunt, sustuli, eodemque auctore mox φυγόντων pro φευγόντων et p. 868 A δοῦλον ὁ κτείνας scripsi, omisso δέ, quo in laxa harum legum serie facile caremus. — P. 868 C καθαιρέσθαι pro καθαιρέσθω quamvis ex conject. restitui non minus necessarium existimaui, quam p. 785 A παραγεγράφθαι et p. 855 C γίγνεσθαι pro imperativis; deinceps vero p. 868 E ἂν pro ἴαν ἀδελφός cum Stallb. et libris edidi, quodque sup. p. 717 E vel sine illo ipsi sententiae indolsi, nunc eodem praecedente praetermittere non potui, ut γεννητοῦ pro γυννῆτου scriberem. Minus idem p. 871 E mihi persuasit, vel mutata interpunctione τοὺς ἐγγνήτας ἀξιοχρεῶς a languidissimae iterationis culpa liberari posse; quod si maxime Plato scripsit, una cum sequentibus τρεῖς ἐγγνήτας ἀξιοχρεῶς retineri noluit; circumscripsi igitur non cunctanter, quam p. 872 E ἢ post καὶ, quod ne in εἰ quidem mutatum fieri posse recte Stallb. intellexit. Apodosin enim, qua ἂν pertineat, aegre invenies; idem vero pro ἴαν dictum post antecedens εἰ matris caedem incredibilissem quam patris esse significat neve ellipsin graveris, cf. Politic. c. 26: ἂν τ' αὖ βρονχύτερος soll. ἀπεργάζηται. Demosth. Mid. §. 222: ἴαν δὲ scil. ὑβρισθῶ etc. — P. 874 B κύριος VBS cum Asilo optimorumque librorum manu prima, κυρίως T cum paucis correctis, quo recepto ἴστω κείμενος pro κείσθω dictum erit; at vel huic sensui praedicatum potius quam adverbium convenire arbitror, nedum verbum substantivum ἴστω, si partic. κείμενος cum περὶ φόνον potius ad appositionem efficiendam junxerimus. — P. 875 E πότ' ἄρα H, πότ' ἄρα VB, πότ' ST, sed sine libris, in quibus jam Orellius nostrae potius lectionis vestigia deprehendit. — P. 877 C αὐτοὺς κεντῆσθαι P et B, ἴαν αὐτοὺς κεντ. VBT manifesta interpolatione. — P. 878 C τριπλασίαν pro τετραπλασίαν H ex conject. Orellii, qui aliquid inter ἴστωμα et ἀνίστα medium requiri intellexit, praesertim quum ipse Plato max

τριπλὴν inter διπλὴν at τετραπλῆσιαν βλάβην enumeret: nec p. 881 E praeclaram Baiteri emendationem recipere dubitavi, qua is ἐν τοῦτο pro ἐν τούτω scribendum esse vidit.

L. X. p. 884 A τὰ τε εἰρημένα VBS, τὰ εἰρ. T recte, quia τε et alieno loco positum et ne ad γέγονε quidem relatum commodum est; codicum tamen consensus circumseribi potius quam tolli jussit, contra quam p. 885 C, ubi manifestum interpolamentum μηδὲν ἡμῶν φροντίζειν, οἱ δὲ εὐχαῖς παρέγεσθαι posui: οἱ δὲ non sacculi tantum cum Tur, sed Par. et plerorumque librorum auctoritate cum Stallb. funditus tolli oportuit. Ibidem non quod VBST mordicus tenuerunt νομίζοναι, sed cum iisdem libris νομίζομεν scribendum esse vidit Schmidt. Emend. p. 8; νομίζοναι correctori deberi ipsa Par. manus secunda arguit. — P. 885 D μυριάς BS cum Par. et Ω, πολλάς VT cum secunda cod. Ω manu aliisque deterioribus, quod si Tur, comparando l. VII, p. 810 D defendunt, nostrum pariter tuetur l. III, p. 677 D. — P. 886 A καὶ ante τὰ ξύμπαντα quia praeter unum Σ in omnibus codd. exstare videtur, cum cancellis revocavi; ferri tamen non magis potest, quam Crit. p. 107 D, ubi ipse Par. idem ante ξύμπαντα inserit. — Ibid. ἀκρατεῖα VBS cum libris, δι' ἀκρασίαν T e duorum margine, nescio cur, quam iidem p. 636 C, 908 C, 934 A ἀκρατεῖαν ἡδονῆς admittere non dubitaverint eandemque vel Tim. p. 86 D reddiderint, ubi VB ἀκρατίαν habebant. Ἀκρασία num etiam correpta vocali (Lobeck. ad Phrynich. p. 524) ab eo quod est ἀκρατής derivari possit, Xenoph. Symp. VIII. 27 vel Aristot. Rhet. I. 12 interpretibus quaerendum relinquimus; apud Platonem, postquam Reip. V. 9 Par. ἀκρατεῖας scribere intellectum est, locum haec forma omnino non habere videtur. — P. 887 D ἐσπονδακότης, quod post ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ utique supervacaneum est, pro interpolamento circumscripsi, non minore opinor jure, quam quo ipsi BT p. 900 A ὄρεως simili modo ad fulciendam structuram interpositum eliminarunt. — P. 889 E ἐανταῖσι VBS cum libris, ἐκάστοις T ex marg. Ω, nulla de causa, immo depravata sententia, si quidem singuli non cum aliis singulis, sed secum ipsi de diis colendis consenserunt. Ibidem δὴ ante δέ-κατα cum P et priore Ω manu abieci. — P. 890 D ἤττονι Η, ἤττον libri; at non gradus sed origo respicitur in sequentibus, ubi lex et ars a mente procreatae esse dicuntur; quod si φύσει originem dativo casu significat, ea quoque, quae cum hac comparatur, eundem sibi vindicat. — P. 891 E θεοῖς a Tur. cancellis inclusum liberavi, quia et omnino de his nunc agitur, et masculinum non neutrum τῶν τῶν κατὰ νόμον λεγομένων genus esse pluralis ἔχουσι docet; quod nisi forte μύθοις respondendum videretur, ne suppleri quidem quod possit nisi θεοῖς invenio. Ibidem δ' δὴ pro δ' δὲ ὅτερον apud Tur, typothetae tantum errore legi videtur, eademque causa est p. 893 A εἰτ' pro εἰτ' ἀσχημοσύνην, quod quin revocarem, nulla dubitatio erat; non magis tamen p. 893 B αὐτῶν pro αὐτῶν σπανδῇ revocare dubitavi, quod etsi consulto a BST scriptum nec codd. fide nec sententiae congruentia nititur, siquidem dii ἰσπανῶν existentiam demonstrantibus ut adsint invocantur. — P. 895 A τὴν αὐτὴν δὴ πον κινούσαν, .. μεταπτώσεως, quae vulgo Ciliiae tribuebantur,

Atheniensi continuavi, qui quod ipse sibi respondet, abunde tuebuntur exempla apud Stallb. ad Sympos. c. 6; a Cliniae contra persona hujus responsi peritiam prorsus alienam esse sequens ejusdem interrogatio p. 895 A arguit, neque id Atheniensem expectare ostendunt verba ἀποκρινόμεθα πάλιν ἡμῖν αὐτοῖσιν. — P. 895 C τί δὲ VB, τί θαί ST cum Ω et Par. sec. manu. cui hoc tribuendum non putavi. — P. 896 A τὸ αὐτὴν H ex vestigiis librorum, qui τοῦτον praebent, non τὸ ἐαυτό, quod VBST propagarunt, etsi et nunc ad οὐσίαν refertur et ante, vel ubi neutro genere ὃ δὴ ψυχὴ τοῦνομα erat, haec ἡ ἀνναμένη αὐτῇ αὐτὴν κινεῖν κίνησις definiebatur: praeterea autem ὃ circumscripsi, quia non nomen anima, sed οὐσία animae nomine appellatur, τοῦνομα adverbialiter usurpato, ut Tim. c. 30: τὸ δὲ ταύτων αὐτὸ μεταξὺ πυρὸς γένους . . . τοῦνομα ἐρυθρόν λεγομεν. — P. 897 B αἰεὶ θεὸν ὁρθῶς θέουσα H ex conj. Winckelmanni librorumque vestigiis, quorum plerique θεὸν vel θεῖον ὁρθῶς θεοῖς exhibent; αἰεὶ (sic PΩΞ) vel αἰεὶ θεὸν θεός οὐσα VBST cum duorum codd. margine, sed manifesta correctura, quia posterius demum p. 899 divina animae natura declaratur. — P. 897 E τῶν τότε ἐστὶ τοῦτό γε H cum libris, ut videtur, omnibus, nisi quod hi γε τοσαῦτον praemittunt, quod quum ex dittographia ariam videretur, circumscripsi; nam quod τὸ γε τοσαῦτον τῶν τότε ἐστὶ VBST scribunt, τὸ a libris aut abest aut alio loco ponitur eaque re etiam γε τοσαῦτον, quod sine illo stare nequit, in suspicionem trahit. — P. 898 C προσάκουσον H cum Par. aliisque bonis libris, quibus quod ἐπὶ superscriptum est, ipsam vulg. προσυπάκουσον suspectam reddit: praecedens enim ἐπήκουσας hic quoque idem compositum non postulare, quae ad Euthyphr. p. 14 A annotavi abunde docent; adde Legg. VII. 14 προστάξας . . . τάξειε. — P. 898 E αὐτῇ S cum Astio, αὐτῇ VBT; at quamvis reflexivum salvo sensu abesse possit, demonstrativi vis prorsus nulla apparet; praetuli igitur abundantiam, ut Symp. c. 27 ἀθανάσιαν αὐτοῖς πορίζομενοι. — P. 899 A τοῦτο αὖν ἀνάγκη . . . διαγίην, unde vulgo Atheniensis oratio incipiebat, ad Cliniam transtuli, ne nimis nude hic καὶ responderet, quod interrogatione tantam praecedente fieri posse arbitror; nunc hic summam eorum, quae modo audierat, iterando affirmat, eoque facto simul prohibet, quo minus ipsi Atheniensi putido cum languore iteranda sint. — P. 900 A αὐτός, quod in ipso P ex correctura tantum legitur, circumscripsi, mox autem σφῶν, quod ex sola Stephani conj. Tor. in σφῶ mutaverant, cum Stallb. restitui, nec servata cum BST optimorum librorum lectione ἤκουε et ἐπήκουεν committi posse arbitratus sum, ut συνεξετάζοντων retineremus, pro quo Enschius Praep. evang. XII. 12 non antiquam magis quam commodam lectionem συνεξετάζωμεν offert; hunc igitur cum Astio eo libentius secutus sum, quo clarius etiam sequens ὁμολογοῦμεν primam personam commendat. — P. 901 A πᾶς ἐν ἡμῖν H, πᾶσιν ἡμῖν VB, πᾶς ἡμῖν ST, ad sensum vere, sed exigua codicum fide, quorum quum plurimi in πᾶσιν consentiant, praepositionem inde vel per se aptam exculpere non dubitari. — P. 901 D αἱ circumscripsi cum Maithiaco Gr. gr. §. 287, quia non quae dii percipiunt, sensibus subjecta esse, sed quae sentiri possint, a diis quoque

percipi dicuntur, quae sententia articulo addito pro universo finitum ambitum acciperet. — P. 901 E *ὁμολογοῦμεν* VBS, *λέγομεν* T cum paucis libris, Eusebio tamen astipulante, ut veterem errorem esse apparent; quem ut explicemus haud scio an vicissim antecedens *ὁμολογεῖν* in *λέγειν* mutandum sit; quoniam in re ambigua codices presse sequi malui. — P. 902 A *ποιεῖν* etsi passim sic alteri verbo praemittitur, ut hoc deinceps per appositionem quandam accedat, id ipsum tamen quia nunc *πῶς ποιεῖν* est, illud interpreti potius tribuo, cuius impatientia huius periodi expectare nollet; itaque circumscripsi. — P. 903 A *δοκοῦμεν δὲ μοι . . . θεῶν* ab Atheniense ad Cliniae orationem transtuli, illi vero *καὶ* dedi, quia nihil interrogatum est, quod sic simpliciter Clinias affirmet; nunc totum sermonem vividius procedere arbitror. — P. 903 C *ὡς γέ-νεσις* VBS, *ἣ γένεσις ὡς* T ex unius Q margine, cuius retinendi causam non magis videbam, quam p. 904 A *πλήθεσι* *ἀπορ' ἂν εἴη τὰ τῆς μετατιθεμένης κοσμήσεως*, ubi et librorum omnium lectionem *ἀπειρα* cum VBS revocavi et *τὰ* ab Astio demum interpositum expunxi, quia genitivi multi aptius a *πλήθεσι* suspenduntur. In sequentibus demum relictis libris *τὸ* ante *γενόμενον* ipse inserui, quia sic tantum hoc subiecti loco haberi potest, praedicativa autem constructio pluralem flagitare videtur. nec p. 904 C *ἐλάττω* circumscribere cum Astio dubitavi, quod manifesto glossemate ad rariorem formam *μικρότερα* adscriptum est. — P. 904 E *καὶ ποιεῖν* cum libris transtuli post *προσφερεῖς*, quum vulgo post *πάσχειν* positum esset, credo quia sequens *δορὴν* ad *ποιεῖν* potius referendum videretur; at tum ipsum *ποιεῖν* iterandum erat, nunc *πάσχειν* et *δορὴν* correlatione junguntur ut Phaedr. c. 55, Tim. c. 7 extr. — P. 905 A *εἰ*, quia structuram turbat, cum Stallb. circumscripsi, eodemque auctore p. 905 C restitui *οὐδὲ λόγον* pro *οὐδ' ἂν λόγους* et *αὐ θεούς* pro *αὐτούς*, quae hic quoque Tur. ex marg. Q sine ulla necessitate receperunt; mallem *ὁ* ante *θεός* cum Par. abiecissent, quod etiam BS retinuisse miror, quum lidem mox *αὐ θεούς* pro vulg. *αὐ τοὺς θεούς* scripserint, *θεόν* propriorum jure fuit constati, nihilominus librarii passim articulum addiderunt, ut Phaed. p. 62 C. Caution Stallb. mox p. 905 E *ἀλλ' ἄρα* pro *ἀλλ' ἄρα* scripsit, quod reposito *τίσι* pro *τις* stare amplius non poterat, idemque p. 906 B *λήμμα* retinuit, quod Turic. cum Astio in *λήμα* mutarunt, blanda specie, sed usu a pedestri Atticorum sermone alieno nec sententia apta, si quidem peculiariter nunc de *πλεονεξίᾳ* agitur, cuius veniam mali a diis sperant, *ἂν αὐτοῖς τῶν ἀδίκη-μαίων τις ἀπονέμῃ*; hoc igitur ipsum est injustum lucrum, quod animae illae possidere dicuntur. In illis demum quae modo laudavi verbis p. 906 D vel contra libros *εἰ* post *καθάπερ* inserendum duxi, quia hoc solum optativum regere non posse videbatur; eodem igitur jure usus sum, quo Astius et Nägelbachius Emend. p. 7 superius p. 892 D *καθά-περ* *εἰ* scribendum esse conjecerunt, nisi quod illum locum medela non ngere arbitror. — P. 907 C *κινδυνεύει πῶς* VBS, *κινδ. πῶς* Tur. u. Par., quem tamen nunc sequendum non magis existimo, quam ipsi Tur. modo in lectione *λόγων* pro *ὁ λόγος* secuti sunt; vis enim sententiae in *πάντης* inest, quae praemisso *πῶς* quasi dividitur. — P. 907 E *ἐν ἐνώσει*

H, ἐν ἑκάστῳ libri, quod tamen ferri non posse videns jam Winckelm. ἐνὶ conjectis; nostram emendationem, ut opinor, commendant sequentia, quae suum cuique impietatum generi carcerem singulatim destinant. — P. 908 D δὲ post δόλου cum Astio circumscripsi, quia tantum abest ut doli ex insidiis εὐφύλα contraria sint, ut nulla magis de causa Socrati Mem. IV, 1 αἱ ἄρισται δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δεῖσθαι videantur, quam ne ingenti dotibus in deteriorem partem abutantur; nec p. 909 A μὴ sine νυμίζειν tolerari posse cum Stallb. significavi, quia de eo impietatum genere, quod deos omnino esse neget, jam superius actum est, nunc duo tantum reliqua sunt.

L. XI. p. 913 A τὰ δὲ μετὰ ταῦτ' εἴη ξυμβολαίων H, τὸ δὲ... ξυμβολαία VBS, τὸ δὲ... ξυμβολαία T; ut codd. consensus gentivum commendat, quo recepto pronomen ad subjecti locum evectum propter sequens δεόμενα pluralem numerum flagitabat, ξυμβολαίων a τάξει pendere vix est quod moneam. — P. 913 B ξυμβουλευσάντων pro ξυμβουλευόντων Astius legendum esse intellexit; nam qui negotium suum cum hariolis communicat, nondum scit, sed expectat tantum quid hi consilii daturi sint. — P. 917 A ὅθεν ὁ νῦν VBS, ὅθεν οὖν ὁ νῦν T manifesta dittographia, si quidem in optimis libris solum ὅθεν οὖν legitur, ubi οὖν ex ὁ νῦν corruptum esse patet; ipsius particulae valde exigua vis foret. — P. 917 C τυπτέτω τις P cum reliquis libris plurimis, τυπτέτω VBS; illud recte jam tuitus est Schmidius Emend. p. 8, nec vi sum carere: quisquis est. cf. ad Remp. III. p. 412. — P. 918 A ἔλλιπεν H, ἔκλιπεν libri, quod ibi tantum locum habet, ubi quid antea plenum fuit; nunc a principio deficit, quod posterius suppleri iubetur. — P. 919 A μακροτάτων H, μακροτάτων libri, quod quomodo cum ἀδίκους καὶ ἀκαθάρτους conveniat, aegre concoquas; nec dubitantes p. 920 B τροπήν pro τροπήν de conjectura scripsi, quia neque hoc impellendi vim habet, nec quod VBS cum libris plurimis relinquerent προτροπήν, aut Par. suffragio aut ipsius structurae elegantia firmatur, in qua προτροπή πρὸς τὸ προτρέπειν misere friget. Vetus ulcus esse Par. lectio ἀποτροπήν ostendit, in qua facile patior etiam plus quam quod ego edidi latere; sive autem ἃ που sive ἅπερ τροπήν inde efficias, substantivo certe ipsa quam desideramus vis impellendi constat; cf. Reip. I. VIII. c. 10, Demosth. Olynth. II. §. 22, Anaxim. Rhetor. VIII. 3, pluraque apud Toup. ad Longin. p. 531. — P. 920 E αὐτῶν VB, αὐτῶν ST ex conject. Baïteri; at dii non sui sed ipsorum majores sunt. — P. 921 E mancam sententiam, cui alii aliter mederi conati sunt, explevi ut potui eaque re illud certe effecisse mihi videor, ut et ἀποδιδῶ subjectum et sequens αὐτὸν acceperit quo referatur; ipsa supplementi verba, quorum nullum usquam vestigium exstabat, non praesio. — P. 922 B περί etsi alibi fulciendo genitiva inservire probe novi, nunc tamen propter alterius praepositionis viciniam, ejus ex elementis oriri facile potuit, pro suspecto notavi; mox autem quamvis levi discrimine διαθῆται pro διάθῆται et τὰμὰ pro τὰ ἐμὰ edidi. Hoc Par. vestigia commendabant, in quo est εἴτε ἅμα, illud constantia, si quidem Cratyl. p. 433 E συνθῆται, Symp. p. 214 E ἐπιθῶμαι cum ipsis Turic. scripseram; accedente tamen etiam

ratione, de qua cf. Götzling, ad Aristot. Politic. p. 340 et Voemel, progr. Francofurt. vern. 1849. — P. 924 A *αὐτῶ* ne Stallb. quidem in αὐτῶ mutare cum Tur. sustinuit; restitui igitur, quod et sententia commendat, si quidem illius ille non sibi sed ipsi qui testatur heres scribitur. — P. 924 E δὲ post τοῦ quamquam recte ab editis abesse videtur, tamen propter optimorum codd. consensum cum cancellis inserui; p. 925 A autem πολλή pro πολλὰ cum Astio scripsi et p. 926 A *ἐμμετρώτατος* o. Stallb. pro *ἐμμετρώτατος*, cf. l. II. extr. — P. 927 AB verba εἰτα τὰς τῶν κεκμηκότων ψυχὰς . . . μεθ' ἡδονῆς, quae vulgo inter αἰσθησεις έχουσαι et καὶ τὰ περὶ ταῦτα legebantur, transponenda esse vidit Des. Heraclides de rer. judic. auctor. II. 5 §. 4, quia ἀκούονσι et βλέπονσι ad eosdem tantum deos referri possunt, qui τῶν ὁρφανῶν τῆς ἐρημίας αἰσθησεις έχουσαι: ejusque sententiam Astio quoque probatam libenter exsecutus sum, quamquam non nego jam his, qui primi haec ex Platonis commentariis describerent, accidere potuisse, ut verba a philosopho ad marginem posita alieno loco insererent. Illud tantum de meo adjeci, ut nempe illud vel scilicet, quod Astius intelligi ante ὅπουπερ voluit, hac ipsa particula in ὅπου γὰρ mutanda verbis inferrem; nam quum τὰς τῶν ζώντων scil. ψυχὰς non secus ac τὰς τῶν κεκμηκότων a superiore φοβείσθαι pendeat, fieri non potest ut idem per ταύτους cum φιλοστοργούντες jungatur. — P. 927 D εἰ μὲν μὴ παράδειγμα H, εἰ μὲν δὴ παράδειγμα VBS, εἰ μὲν δὴ παραδείγματα T cum solo Ω, cujus pluralis nullam causam video, praesertim mutato δὴ in μὴ, quae conjectura a Baillera proposita Nägelsbachii quoque auctoritate Emend. p. 5 firmata est. — P. 928 D γεννητάς pro γεννήτας eadem de causa qua sup. p. 717 E reposui; nec p. 929 B cum Baillero διαψηφίζομένων pro διαψηφίζομένου scribere dubitavi, quo facto etiam pro τῶν τε ἄλλων, quod in libris est, non quod cum Astio Turic. ediderunt δέ, sed γε potius exhibendum erat; contra p. 930 A ad librorum fidem reversus et ξυνοίσουσιν pro ξυνοικήσουσιν et κεραιμένους pro κεραμένους edidi eosdemque cum BS secutus p. 931 A αὐτῶ pro αὐτῶ et p. 932 A ἀπίοντες νέοι revocavi, cui Tur. ex Winckelm. conj. ἀπόντες νέοι substituerunt. — P. 932 C praeclarae Bekkeri conjecturae ἑκατὼν pro ἑκαστον locus negari amplius non poterat; p. 933 A autem tutissimum duxi cum Stallb. ad vulg. δυσωπουμένους redire, cujus locum quod in paucis libris δυσωπουμέναις obtinet, non tantam obscuris verbis lucem affert, ut recipi a Tur. debuerit. Accusativum certe jam Schol. novit, qui ὑποφωμένους, ὑπόπτως έχοντας explicat, ipsumque πρὸς ἄλλήλους masculinum praecedens flagitare videtur; cujus etsi ambigua constructio est, tamen si quid mutandum sit, multo commodius in δυσωπουμένων mutabitur. — P. 933 D ἀπατίσαι P, ἀποτίειν VBST, quod etsi Plato in reliquis hujus libri locis praetulit, ipsius tamen formulae usus utrumque tempus promiscuum habet, cf. Apol. Socr. c. 26. — Ibid. φαρμακείων, quia haec vox nunc ad prius tantum genus restringi videtur, circumscripsi eoque facto illud lucratus sum, ut deinceps ὠτινισθῶν pro ὠντινωνοῦν substituta expeditam structuram efficerem; immo mox quoque leni mutatione ὃ ἂν τις pro ὦν τῆς scripto totius loci difficultates expeditivisse mihi videor. Et

τις quidem pro τῆς jam Stallb. scripserat; manebat tamen vel sic et mirum illud ἀνευ μαντιῆς εἶναι et manca proximi ταυτόν relatio, cui nunc demum ὁ recte respondet: quod scil. de eo constitutum est, si quis veneficū convictus fuerit, idem de hoc fiat. — P. 933 E ἕτερον pro ἕτερος ex plurimis libris recepti, eoque facto ἄλλον utpote ditlographia ortum circumscripsi; ne quis enim jungi utrumque posse ex p. 875 D colligat, illic ἕτερον neutrum est; deinceps vero eorundem vestigia secutus non equidem δὲ μή, at δὲ δὴ ξημιάσας edidi, quas particulas quam alibi passim tum paulo ante p. 927 confundi vidimus. — P. 934 A δειλοῖς pro δειλίας vere conjecit Winckelmannus; δειλοὶ φόβοι ut p. 870 opponuntur ei, quem superius p. 699 Plato commendavit. — P. 934 C ἐπιστῶνται pro ἐπιστῶνται scriptum ut sup. p. 689. — P. 936 A μηδὲ pro μήτε scribendum docte vidit Bekkerus; neque enim responderet praecedenti μήτε, sed huic ipsi negationi duae notiones δοῦλον et ἐλευθέρου subiunguntur. — P. 937 E διέβαλε H, διαβολή VBS, διαβάλλει T ex corr. Ω; sed propius ad vulg. lect. nostra accedit. Praeterea τέχνη pro τέχνην scripsi, ut haberet quo praecedens κακή referretur; non equidem ignarus oratoriae facultati alibi a Platone ne τέχνης quidem nomen concedi, id ipsum tamen discrimen nostro loco non magis urgendum esse ratus, quam Plato mox urget, ubi ambiguum relinquit, εἴτ' οὖν τέχνη εἴτ' ἀτεχνός ἐστὶ τις ἐμπειρία, quod non opinor fecisset, si jam antea eam simulata potius quam vera arte uti dixisset. Immo καλὸν ὄνομα est συνδικεῖν, ejus specie κακή τέχνη laetis; neque alii loci desunt, ubi τέχνη in malam partem accipitur, ut modo p. 936 D κοινῇ τοῦ βλάψαντος τέχνη καὶ τοῦ βλαβέντος.

L. XII. p. 941 B πλημμελεῖν pro πλημμελῶν cum Baithero maxque ἐνεχέσθω pro μαχέσθω cum Astio scribere non dubitavi; salemne in hac re verbum praebent Andoc. de Myster. §. 94, Lysias ened. Erat. §. 32, Aeschin. adv. Ctesiph. §. 121, Demosth. c. Aristocr. §. 38 etc. — P. 942 D ὑπ' ἀνθρώπων VBS, ὑπ' ἀνθρώποις T sine libris nec necessitate urgente; cf. Aristot. Eth. Nic. III. 12, 7: εὐπειθὲς καὶ ὑπὸ τῷ ἄρχον, et Demosth. Philipp. II. §. 34: εἰς τοὺς ὑπὸ χεῖρα μάλιστα τῇν ὀργὴν ἀφίεντας. — Ibid. σιτίων P, σιτίων τε VBST; at cf. Protag. c. 21, Gorg. c. 45. — P. 943 D μὴ H, μήτε VBST, cui nec respondet quicquam nec video quid respondere potuerit. — P. 944 A ἔμπρους VBS, ἔμπρους T cum Ξ et corr. Ω, qua sententia, non intelligo, quum ita tantum accusari tanquam ὀφθαλμοῖς Patroclus potuerit, si in vitam rediisset. — P. 944 D μὴ ἀμελεῖται P cum aliis plerisque, ἀμελεῖται VBST, ad sensum verissime, sed ut temere illatam negationem vix credas; ejus donec certa emendatio inveniretur, circumscribendam potius quam tollendam existimavi. — Ibid. τὸναντίον ὡς VBS cum libris, ὡν T cum Astio, quos ne sequer, prohibuerunt Fritzsch. Quaest. Lucian. p. 90 et Schneidewin. Göt. Gel. Anz. 1843, p. 117. — P. 944 E κακῶ H, κακός VBST; at in opt. libris est κακῶς, in quo dativ. vestigia remansisse arbitror. Quamvis enim ὄνειδος ipsum adjectivo non egeat, nominativus tamen ὡν κακός languidissime praemittitur, quem etsi ὡς pro ὡν scribendo commodiorem reddere possis, pro-

clavio suspicio est participium ex male repetitis antecedentibus literis ortum effecisse, ut καὶ δαίνο primum superscriberetur et deinde in ejus locum succederet. — P. 945 C ἀρχόντων BS, ἀρχάντων VT, quod tamen in optimis libris a secunda demum manu est nec nisi correctori debetur, qui non intellexit difficultatem a Platone memoratam non in temporum comparatione, sed in ea re cerari, quod magistratus notio in omnibus eadem sit; hujus igitur notionis vocabulum unice aptum est. — P. 945 D ἡ post ἀμέμπτως cum Par. sustuli eoque facto etiam Ilibentius Winckelmannus obtemperavi, qui ἀμέμπτω circumscribi jusserat. — P. 946 B λειφθῶσι VBS, ληφθῶσι T, at ne librorum quidem fide certa. — Par. enim prima manus ληφθῶσι praebet — aedum sententia, quae λειφθῶσι potius commendare ipsi Orellio visa est. — P. 946 C δαῖδεκα P et B, κατὰ δαῖδεκα VST, manifesta correctura, cui arguendae sufficiet Tim. c. 8: τοῦτα μύσας ὅσας προσήκε διένειμεν, quaeque laudavit Sintenis ad Plut. Pericl. p. 190. — P. 947 A κεκοσμημένους εἶναι VBS, κεκοσμ. εἶναι T cum marg. Ω, nescio cur, quum haec non ad θεωρῶν tantum perfectionem sed ad totam urbani magistratus gestionem spectare verba τῶν ἐν τῇ πόλει declarant. — Ibid. τῶν ἐσέων VB, ἐσέων ST probabiliter, si quidem τῶν ex antecedente τῷ prodiisse videtur; circumscribere tamen quam eliminare malui. — P. 947 E ἂν ἐπιδέξῃ H, ἀνεπιδέξῃ VBST, quod Astius interpretatur augmentum quod sepulcro non indigeat, h. e. quo novis sepulcris supersederi possit; at, opinor, si quid sepulcro addi opus est, novi tumulo eget, cui ipsi liberum spatium relinqui Plato jubet. — P. 948 C τῶν δὲ δὴ ὅτε P, τῶν δὲ ὅτε δὴ VBST. — P. 948 D ἐξαιρεῖν χοή P et S, ἐξαιρεῖν δεῖ VBT. — P. 949 D τακτῆν pro λατῆν scripsi ex conjectura Winckelmanni, eodemque auctore p. 950 A ἀστοῖς pro αὐτοῖς recepi; libros autem secutus p. 951 D ἀνάσχη pro ἀνίσχη revocavi et p. 952 A ἃ ante μαθοῦσι sustuli, quod tum aedum interpositum esse videtur, quum intrusa ante ταύτῃ τῇ σκέψει praepositio tales disciplinas flagitaret, quas deliberatio utiles esse decrevisset; nunc ea potius utilitate intellecta, quae ad ipsam de legibus deliberationem illustrandam pertineret, ἐν quoque circumscribi opus erat. Item p. 953 A ἕως pro ὅπως ἂν P et Ω obtulerunt, nec si p. 954 A ex antiqua mea conjectura (de vestig. instit. vet. p. 65) ἡ inter γυμνός et χιτωνίσκον seclusi, minus ideo promptus fui p. 955 B ad κλεμμάδιον pro κλέμμα δι' ὅτιον vel p. 955 E ad βολυνομένον pro βολυνομένων restituendum, quorum utrumque etiam Stallbaumius retinuit. Κλεμμάδιον pro κλοπιμαίῳ confirmat Poll. Onom. VIII. 34; genitivi autem eadem fere ratio est quae Phaedr. c. 35 δεομένων. — Ibid. τῷ ante ταῦ τιμήματος tolli Par. jussit; mox autem facile persuaderi mihi ab Orellio passus sum, ut ἀπὸ λειοπότης pro ἀπολειοπότης ederem, quod in composito nec praepositionis vis nec genitivi structura commoda apparet. — P. 957 B πολλῶν, quod sine articulo aegre cum sequentibus coit, pro suspecto notavi; deinceps vero quod vulgo post ἀγαθῶν legabatur καὶ καλῶν cum P et Ω abjeci, eorundemque fide p. 957 C cum Stallb. πέρι pro πέρα post αὐτῶν et ἃ ante εἴπερ revocavi; quanquam hoc recte Turic. exturbasse cancellis adjectis significavi, unumque miror

hios illis libris, quibus id concesserunt, mox p. 958 C iam parum tribuisse, ut ne ἀφαιρῆται quidem pro ἀφρορῆται recipere auderent, cujus perfecti rationem equidem non video. — P. 958 D αὐτὸ δὲ ἢ ἢ H, αὐτὸ δὲ ἢ VBST; sed Ficinus vertit ac si solum ἢ δὲ scriptum esset, quod quum sequens ταῦτα non admittat, leni mutatione neutrum cum feminino conjunxi, fere ut IV. p. 714 A praecedentibus εἰ δ' ἀνδρώπορος εἰς ἢ ὀλιγορχία ἢ καὶ δημοκρατία primum ἔχουσα, mox autem masculinum καταπατήσας sequitur. — P. 959 B εἶναι nequicquam ab Asia defensum, quod haud scio an ex superiore verum irreperit, circumscriptis; debebam fortasse etiam p. 959 C αὐτὸν post ἀτιμώρητος, quod non temere Stallbaumius notavit; p. 959 E autem ex P et Q ἐπιστάτῃ pro ἐπιστάτῃ libenter ascivi, quo facto hoc quoque legum custodibus curandum mandatur, ut, quod jam Ficinus interpretando expressit, in civis cuiusque decessu unus ipsorum, quem mortui hominis necessarii elegerint, funus totum observet. — P. 960 D σωτηρίᾳ H ex conject. Schmidii Emendat. p. 9, τῷ πυρὶ libri, quos misere corruptos esse apparet; itaque amplexus sum quod proxime ad literas accedere videretur, quanquam ad sensum fortasse praestabat Βαίτερι τολύπη, neque in reliquis Schmidium sequi poteram, qui etiam λαχόντων pro λεχθέντων voluit et participia ἀπεικασμένην atque ἀπεργαζομένην scribendo ad solam Lachesin retulit; suffecit cum Βαίτερο ἀπεργαζομένων in ἀπεργαζομένην mutasse. — P. 961 A ἔγκαιρον H, ἐν καιρίον VBS, ἐγκαίριον T, sententia verissima, sed contra sermonis usum, qui hanc formam non agnoscit; praetuli igitur cum Winckelmanno, quod ipse Plato supra p. 717 et 928 usurpavit. — P. 961 D ὅψις VBS cum libris, ὅψεις T haud scio an typosethae errore. — P. 963 A δεῖ VBS, δεῖν T cum corr. Q, quem hic quoque specie magis quam re ductum esse arbitror. — P. 964 E ἀπειλεγμένους P alique bonae notae libri, ἀπειληγμένους VBST, quasi interclasi in aere custodes teneantur, quam significationem delectorum notio longe superat. — P. 965 A ἢ πῶς pro ἢ πῶς recte Stallb. restituit; vellem etiam mox διηκριβωμένους pro διηκριβωμένως, quod ex Stephani conjectura ST receperunt, nescio cur, praesertim quum proximum ὁμοίους intactum reliquerint. — P. 965 E δοῶν χρεῶν H, χρεῶν VBT; at libri post εἶναι addunt δοῦναι vel δοῦναι, unde Stallb. δῶν, ego δοῶν erui, quod ut alibi ποιεῖν, antecedentis verbi εἶναι notionem literat. — Ibid. μηχανῶτο VBS, μηχανήσασα T cum sec. P et Q manu, nescio cur. — P. 966 A ὃν post μόνον cum VB abieci, quod etsi Stallb. quoque nuper ascivit, tamen nec codd. fide praeter corr. Q nititur, nec sententia commendatur, si quidem πολλά εἶναι apud Platonem ὃν εἶναι non est. — P. 966 D ἔγκριτων pro ἔγκριτων scribendum esse mecum vidit Dindorfus Thes. Didot. T. III, p. 107; vix enim οἱ πρὸς ἀρετὴν nude dici poterant. — P. 967 C τὰ γὰρ δὴ pro τὰ γὰρ μοχλεῖ ἐξεργασμένα pro ἐξεργασμένα, item p. 968 D ἕκαστα pro ἕκαστον et p. 969 A δοκεῖν pro δόξαι cum Stallb. ex optimo codice revocavi eodemque duce p. 968 E ταῦτα pro πάντα ποιητέον scripsi; idem tamen p. 969 C ἐκλεχθῶσι pro ἐνμυχθῶσι, quod ex male repetita superiore voce ortum esse videtur, e cod. Q recipere non dubitavi neque in ipso libri

fine scitae Astli emendationi locum negare potui, qua is ante *ἐυλλάμβανε* pronomen *οὐ* excidisse vidit.

Epin. p. 973 E καὶ ante *διὰ πόνον* cum P et B abieci moxque p. 974 A cum VB librorum lectionem *μή τοι* revocavi, cujus eandem cum *μή* τι vim esse ad Lucian. Hist. conscr. p. 183 annotavi. — Ibidem recte Stallb. *ποιήσει' ἄν* pro *ποιήσαι ἄν*, quam lectionem certis librorum vestigiis damnatam nescio quo errore retinui; caulus me p. 974 B non solum *αὐ* ante *ψυχῆς* cum Par. sustulisse, sed etiam manifestum glossemā *τὰνθρώπινον* circumscripsisse arbitror, quod interpretandi tantum causa ad *ταῦτα* (Stallb. ad Philob. p. 194) ascriptum mox ineptio loco irrepsit. — P. 975 A οὐς ante *ἐλέγομεν* excidisse vidit Winckelm. ad Eulhyd. p. 69, nec p. 975 E temperare mihi potui, quin *γενομένη* pro *δεδομένη* substituerem, quod in virtutum origine describenda a tota Platonicae disciplinae ratione abhorret; quod autem p. 976 A οὐ γὰρ pro οὐδὲ γὰρ edidi, Par. suppeditavit, eidemque debetur in fine capituli οὐδενὶ pro οὐδένα, quo etsi reconditor, at multo, ut mihi videtur, aptior sensus efficitur: propter nullam ex his virtutibus re vera sapientem appellare quisquam prudens sustinebit. — Ibidem *δόξαις ἢ ἔθεσι* pro *δόξης ἥθεσι* Winckelmanni, ὅ τι pro ὅτι *γιγνόμενον* mea conjectura est, eademque p. 976 D *μί' ἄν ἐξελεύσασα* pro *μία διεξελεύσασα* scripsi, qua in lectione *διὰ* nullam vim habet; deinceps vero ad codicum vestigia reversus *παράσχοιτο* pro *παράσχοι* τὸ omniumque consensu firmatum *χαλεπὸν* τὸ pro *χαλεπὸν τῷ* *κατιδεῖν* restitui. Dativus enim apud *χαλεπὸν* prorsus languet; articulum autem infinitivi vel extra constructionem addi grammatici docent, nedum hic, ubi facili hyperbatō τὸ τοῦτο *κατιδεῖν* jungas, ut Soph. Antig. 710: καὶ τῶν λεγόντων εὐ καλὸν τὸ μανθάνειν. — P. 978 B *ἔχουσιν* P et S, *ἴσχουσιν* VBT; eundem optimum codicem et hic et p. 978 C expressi, ubi Tur. cum Astio *πατρός* in *παντός* mutarunt, etsi deus, qui numeros mundo indidit, hominibus, qui hinc numerare discunt, revera praeceptor existit. Mox demum p. 978 D Astli iudicium et ipse secutus sum circumscribendis *ὅντα* *μὴ παύηται* et *ἄς*, quod ipsum pronomen tum demum insertum esse videtur, quum ex dittographia (*οὐ μὴ παύηται* pro *οὐδέποτε παύεται*) illa verba alienum in locum irrepsissent; nec ipse deinceps *ἐνεποίησε* pro *ἐν ἐποίησε* scribere dubitavi, ubi *unius* mentio plane aliena est, verbum autem ipse mox p. 979 A compositum scriptor respicit: καὶ τοῦτου δὲ ἀελλήνην, καθάπερ εἵπομεν, ἀύξανομένην καὶ φθίνουσαν ἐμποιήσας. Ita enim optimis libris ducibus scribendum erat, inserto δέ, cujus omissio vulgo pravam interpunctionem post *μείζονος* lacunaeque suspicionem jam apud Stephanum effecerat; nunc omnia plana sunt, si quidem scriptor alias quoque majoresque lunae fabricandae causas fuisse non negat, eandem tamen etiam hoc consilio in caelo constitutam esse suspicatur, ut menses inde homines computarent. — P. 979 C te post *λεγόμενον* cum cancellis revocavi, ne quis integrum locum arbitraretur, in quo etiam plura turbata esse librorum varietas ostendit; nolui tamen quicquam mutare, quanquam non repugnarem, si quis mox *ψυχὴν* δὲ pro καὶ *ψυχὴν* legi mallet. Fidentius p. 980 A *αὐ* εἰη pro *ἀνάγκη*

scripsi, quod quomodo cum *δητίον* conciliarem, non inveniebam; quod autem deinceps Turic. *λημμένων* in *ελεγκτών* Astioque et Ficino auctoribus *παιδιά* in *παιδεία* mutarunt, quamvis neutrum codicum fide careat, probare non potui, mirorque posterius etiam Stallbaumio placuisse, quum proxime sequens *προσπαίαντι* huius quoque loci *Ιυδι* significationem vindicet. Mox quoque p. 981 A *τοῦτό γε* cum VBS quam *τότε* cum Tur. et codd. ZΩ correctore scribere malui, ipsoque adeo P lavito p. 981 C *ἐκαστων* cum VB pro *ἐκαστων* revocavi, quod etsi ST ex omnibus fere libris asciverunt, structuram tamen vix tolerabilem efficit; p. 981 E vero nullam causam vidi, cur unius *Σ* pluris quam reliquorum omnium fide habita *πάντα* pro *πάνιν* et *ταῦτα εἶναι* post *οὐρανόν* retinerem, quae etsi commodiorem cum antecedentibus nexum efficere videntur, hac ipsa tamen re interpolamenti suspicionem excitant. — P. 983 C ut sup. p. 974 A *μή τοι* pro *μή τι* libri fere omnes exhibent, quos miror non ut illic etiam Bekkerum secutum essey; rectius hic p. 984 B *τὸ μὲν* ante *ἀθάντων* cum Par. omisit, solemini ellipsi, qua de cf. Hoffmann. in Jahn. Archiv T. XII, p. 391. — P. 984 E *οὐδ' ὀρώμενον* H, *οὐ διορώμενον* V, *ὅν διορώμενον* BST cum Par. aliisque libris probatis, quibus ipsis tamen fidem habere nunc non potui, quia *διορώμενον* pro *διαφανεί* dici vix arbitror. — P. 985 E *δυνατός* H cum Astio et Grovio, *ἀδύνατος* libri; at nulla ejus culpa est, qui debilitate impeditus officium negligat; emendatione igitur opus erat, quae facultate dicendi praeditum tamen tacuisse declararet; eandemque causa est sequentis *προθυμοίτο*, quod in *προθυμείτο* mutari antecedens *ἐφραζε* necessario jubeat. — P. 986 A *ἐπλανών* Astius, *πλανητών* libri, quod ipsa sententia redarguitur; nec p. 987 C *Ἄρως* pro *Ἄρος* constantiae defensione eget; quod autem p. 988 C ante *οἷας* inserui *καὶ ὄθεν*, ipsius Par. vestigiis nititur, cujus lectio *καὶ ὁ μὲν καὶ* leniter emendata egregium hoc additamentum praebuit. — Ibidem *ἦν τὸ σώμα* pro *ἦν σώμα* Stallbaumium, *θερμότησι* pro *θερμότητι* Orellium auctorem habet, nec de sequentibus longus esse volo, ubi et interpunctionis mutationem et verborum *θαῦμα οὐδέν* notationem Schmidtus Epist. ad Turic. p. 7 praemonstravit; p. 990 A vero *ἀγνοοὶ τε* pro *ἀγνοεῖτε* meo periculo scripsi eoque facto nexum cum antecedentibus restitui, quem, donec secunda persona servaretur, nulla interpunctione editores efficere potuerant. Multo Ficinum, qui nescio unde *nolite ignorare* verit; sed sive interrogando conjungerentur *ἀσπερονομίαν ἀγνοεῖτε*, sive eadem verba puncto dirimerentur, manca semper et hiulca oratio manebat neque subitae allocutionis ratio apparebat, qua his potissimum auditoribus ignorantia exprobraretur; nunc *ἀγνοοὶ* ad *τις* relato omnia aequabiliter procedunt. — Postremo p. 992 C *αὐτὸς* pro *αὐτὸς* cum libris revocavi, quanquam et lenissima et commodissima Bekkeri emendatio est; necessitatem tamen non hic magis quam Phileb. p. 54 D agnosco; adde Demosth. Androt. §. 70, Leptin. §. 149 etc.

Scr. Gottingae d. III. Augusti a. MDCCCLII.

C. Fr. Hermann.

NOMOI

[ἢ περὶ νομοθεσίας· πολιτικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΔΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ ΚΡΗΣ,
ΜΕΓΙΛΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ.

A.

St.
II. p.

I. Θεὸς ἢ τις ἀνθρώπων ὑμῖν, ὦ ξένοι, εἴληφε τὴν αἰ- 624
τίαν τῆς τῶν νόμων διαθέσεως;

ΚΑ. Θεός, ὦ ξένε, θεός, ὥς γε τὸ δικαιοτάτον εἰπεῖν
παρα μὲν ἡμῖν Ζεὺς, παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις, ὅθεν ὅδ'
ἐστίν, οἶμαι φάναι τούτους Ἀπόλλωνα. ἦ γάρ;

ΜΕ. Ναί.

ΑΘ. Μῶν οὖν καθ' Ὅμηρον λέγεις, ὥς τοῦ Μίνω
φοιτῶντος πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς ἐκάστοτε συνουσίαν δι' Β
ἐνάτου ἔτους καὶ κατὰ τὰς παρ' ἐκείνου φήμας ταῖς πό-
λεσιν ὑμῖν θέντος τοὺς νόμους;

ΚΑ. Λέγεται γὰρ οὕτω παρ' ἡμῖν· καὶ δὴ καὶ τὸν
ἀδελφόν γε αὐτοῦ Ῥαδάμανθυν, ἀκούετε γὰρ τὸ ὄνομα,
δικαιοτάτον γεγονέναι. τοῦτον οὖν φαῖμεν ἂν ἡμεῖς γε οἱ 625
Κρηῖτες ἐκ τοῦ τότε διανέμειν τὰ περὶ τὰς δίκας ὀρθῶς
τοῦτον τὸν ἔπαινον αὐτὸν εἴληφέναι.

ΑΘ. Καὶ καλόν γε τὸ κλέος νῆεϊ τε Διὸς μάλα πρέ-
πον. ἐπειδὴ δὲ ἐν τοιούτοις ἤθεσι τέθραφθε νομικοῖς σύ
τε καὶ ὅδε, προσδοκῶ οὐκ ἂν ἀηδῶς περὶ πολιτείας τὰ νῦν

PLATO V.

1

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βερούσης

καὶ νόμων τὴν διατριβὴν λέγοντάς τε καὶ ἀκούοντας ἅμα
 B κατὰ τὴν πορείαν ποιήσεσθαι. πάντως δ' ἢ γε ἐκ Κνωσοῦ
 ὁδὸς εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον καὶ λερόν, ὥς ἀκούομεν,
 ἱκανή, καὶ ἀνάπαυλαι κατὰ τὴν ὁδόν, ὥς εἰκός, πνίγους
 ὄντος τὰ νῦν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς δένδρεσιν εἰσι σκιαραί, καὶ
 ταῖς ἡλικίαις πρέπον ἂν ἡμῶν εἴη τὸ διαναπαύεσθαι πν-
 κνὰ ἐν αὐταῖς, λόγοις τε ἀλλήλους παραμυθουμένους τὴν
 ὁδὸν ἄπασαν οὕτω μετὰ ῥαστώνης διαπεραίνει.

ΚΑ. Καὶ μὴν ἔστι γε, ὦ ξένε, προϊόντι κυπαρίστων
 C τε ἐν τοῖς ἄλσεσιν ὕψη καὶ κάλλη θαυμάσια καὶ λειμῶνες,
 ἐν οἷσιν ἀναπαυόμενοι διατρίβοιμεν ἄν.

ΑΘ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν· ἰδόντες δὲ μᾶλλον φήσομεν. ἀλλ'
 ἴωμεν ἀγαθῇ τύχῃ.

II. ΑΘ. Ταῦτ' εἴη. καὶ μοι λέγε, κατὰ τί τὰ ξυσσίτια
 τε ὑμῖν συντέταχεν ὁ νόμος καὶ τὰ γυμνάσια καὶ τὴν τῶν
 ὀπλων ἔξιν;

ΚΑ. Οἶμαι μὲν, ὦ ξένε, καὶ παντὶ ῥάδιον ὑπολαβεῖν
 D εἶναι τὰ γε ἡμέτερα. τὴν γὰρ τῆς χώρας πάσης Κρήτης
 φύσιν ὁρᾶτε, ὥς οὐκ ἔστι, καθάπερ ἡ τῶν Θετταλῶν, πε-
 διᾶς· διὸ δὴ καὶ τοῖς μὲν ἵπποις ἐκεῖνοι χρῶνται μᾶλλον,
 ὁρόμοισι δὲ ἡμεῖς· ἦδε γὰρ ἀνώμαλος αὐτὸς καὶ πρὸς τὴν
 τῶν περὶ ὁρόμων ἄσκησιν μᾶλλον σύμμετρος. ἐλαφρὰ δὴ
 τὰ ὅπλα ἀναγκαῖον ἐν τῷ τοιούτῳ κεκτῆσθαι καὶ μὴ βά-
 ρος ἔχοντα θεῖν· τῶν δὲ τόξων καὶ τοξευμάτων ἡ κου-
 φότης ἀρμόττειν δοκεῖ. ταῦτ' οὖν πρὸς τὸν πόλεμον ἡμῖν
 E ἅπαντα ἐξήρτυται, καὶ πάνθ' ὁ νομοθέτης, ὥς γ' ἐμοὶ
 φαίνεται, πρὸς τοῦτο βλέπων συνετάττετο, ἐπεὶ καὶ τὰ
 ξυσσίτια κινδυνεύει ξυναγαγεῖν ὁρῶν, ὥς πάντες, ὅποτεν
 στρατεύονται, τόθ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀναγκάζου-
 νται φυλακῆς αὐτῶν ἕνεκα ξυσσιτεῖν τοῦτον τὸν χρόνον·
 ἄνοιαν δὲ μοι δοκεῖ καταγινῶναι τῶν πολλῶν ὥς οὐ μαν-

θανόντων, ὅτι πόλεμος αἰεὶ πᾶσι διὰ βίου ξυνεχὴς ἐστὶ πρὸς ἀπάσας τὰς πόλεις· εἰ δὲ πολέμου γε ὄντος φυλακῆς ἕνεκα δεῖ ξυσσιτεῖν καὶ τινας ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους διακεκοσμημένους εἶναι φύλακας αὐτῶν, τοῦτο καὶ 626 ἐν εἰρήνῃ δραστήον. ἦν γὰρ καλοῦσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων εἰρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα, τῷ δ' ἔργῳ πάσαις πρὸς ἀπάσας τὰς πόλεις αἰεὶ πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ φύσιν εἶναι. καὶ σχεδὸν ἀνευρήσεις οὕτω σκοπῶν τὸν Κρητῶν νομοθέτην, ὥς εἰς τὸν πόλεμον ἅπαντα δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰ νόμιμα ἡμῖν ἀποβλέπων συνετάξατο, καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω φυλάττειν παρέδωκε τοὺς νόμους, ὥς τῶν ἄλλων οὐδενὸς οὐδὲν ὄφελος ὂν, οὔτε κτημάτων Β οὔτ' ἐπιτηδευμάτων, ἂν μὴ τῷ πολέμῳ ἄρα κρατῇ τις· πάντα δὲ τὰ τῶν νικωμένων ἀγαθὰ τῶν νικούντων γίνεσθαι.

III. ΑΘ. Καλῶς γε, ὦ ξέने, φαίνει μοι γεγυμνάσθαι πρὸς τὸ διειδέναι τὰ Κρητῶν νόμιμα, τόδε δέ μοι φράζε ἐτι σαφέστερον· ὂν γὰρ ὅρον ἔθου τῆς εὐ πολιτευομένης πόλεως, δοκεῖς μοι λέγειν οὕτω κεκοσμημένην οἰκεῖν δεῖν, C ὥστε πολέμῳ νικᾶν τὰς ἄλλας πόλεις· ἢ γάρ;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν· οἶμαι δὲ καὶ τῷδε οὕτω ξυνδοκεῖν.

ΜΕ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως ἀποκρίναιτο, ὦ θεῖε, Λακεδαιμονίων γε ὅστισοῦν;

ΑΘ. Πότερ' οὖν δὴ πόλεσι μὲν πρὸς πόλεις ὀρθὸν τοῦτ' ἐστί, κώμῃ δὲ πρὸς κώμην ἕτερον;

ΚΑ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Ἀλλὰ ταῦτόν;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τί δέ; πρὸς οἰκίαν οἰκία τῶν ἐν τῇ κώμῃ, καὶ πρὸς ἄνδρα ἄνδρὶ ἐνὶ πρὸς ἓνα, ταῦτόν ἐστι;

ΚΑ. Ταῦτόν.

D ΑΘ. Αὐτῷ δὲ πρὸς αὐτὸν πότερον ὡς πολεμίῳ πρὸς πολέμιον διανοητέον ἢ πῶς; τί λέγομεν;

ΚΛ. Ὡς ξένη Ἀθηναῖτε — οὐ γάρ σε Ἀττικὸν ἐθέλοιμ' ἂν προσαγορεύειν· δοκεῖς γάρ μοι τῆς θεοῦ ἐπωνυμίας ἄξιος εἶναι μᾶλλον ἐπονομάζεσθαι· τὸν γὰρ λόγον ἐπ' ἀρχὴν ὀρθῶς ἀναγαγὼν σαφέστερον ἐποίησας, ὥστε ὅῃον ἀνευρήσεις, ὅτι νῦν δὴ ὑφ' ἡμῶν ὀρθῶς ἐρρήθη τὸ πολεμίους εἶναι πάντας πᾶσι δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ ἐκάστους αὐτοὺς σφίσιν αὐτοῖς.

E ΑΘ. Πῶς εἰρηκας, ὦ θαυμάσιε;

ΚΛ. Κάνταῦθα, ὦ ξένη, τὸ νικᾶν αὐτὸν αὐτὸν πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων αἰσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. ταῦτα γὰρ ὡς πολέμου ἐν ἐκάστοις ἡμῶν ὄντος πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σημαίνει.

ΑΘ. Πάλιν τοίνυν τὸν λόγον ἀναστρέψωμεν. ἐπειδὴ γὰρ εἰς ἕκαστος ἡμῶν ὁ μὲν κρείττων αὐτοῦ, ὁ δὲ ἡττων
627 ἐστί, πότερα φῶμεν οἰκίαν τε καὶ κώμην καὶ πόλιν ἔχειν ταῦτόν τοῦτο ἐν αὐταῖς ἢ μὴ φῶμεν;

ΚΛ. Τὸ κρείττω τε αὐτῆς εἶναι λέγεις τινα, τὴν δ' ἡττω;

ΑΘ. Ναί.

ΚΛ. Καὶ τοῦτο ὀρθῶς ἤρουν· πάνν γὰρ ἐστὶ καὶ σφόδρα τὸ τοιοῦτον, οὐχ ἥκιστα, ἐν ταῖς πόλεσιν· ἐν ὁπόσαις μὲν γὰρ οἱ ἀμείνονες νικῶσι τὸ πλῆθος καὶ τοὺς χεῖρους, ὀρθῶς ἂν αὕτη κρείττων τε αὐτῆς λέγοιτο ἢ πόλις ἐπαι-
B νοιτό τε ἂν δικαιοτάτα τῇ τοιαύτῃ νίκῃ· τοῦναντίον δέ, ὅπου τάναντία.

ΑΘ. Τὸ μὲν τοίνυν εἰ ποτ' ἐστί που τὸ χεῖρον κρείττον τοῦ ἀμείνονος ἑάσωμεν· μακροτέρου γὰρ λόγου· τὸ δὲ ὑπὸ σοῦ λεγόμενον μανθάνω νῦν, ὥς ποτε πολιταὶ συγγενεῖς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως γεγονότες ἀδικοὶ καὶ πολ-

λοι ξυνελθόντες δικαίους ἐλάττους ὄντας βιάσονται δου-
λούμενοι, καὶ ὅταν μὲν κρατήσωσιν, ἥττων ἢ πόλις αὐτῆς
ὀρθῶς αὕτη λέγοιτ' ἂν ἅμα καὶ κακῇ, ὅπου δ' ἂν ἥττων-
ται, κρείττων τε καὶ ἀγαθῇ.

ΚΑ. Καὶ μάλα ἄτοπον, ὦ ξένε, τὸ νῦν λεγόμενον· ὁ
ὅμως δ' ὁμολογεῖν οὕτως ἀναγκαιότατον.

IV. ΑΘ. Ἐχε δὴ· καὶ τότε πάλιν ἐπισκεψώμεθα·
πολλοὶ ἀδελφοί που γένοιντ' ἂν ἐνὸς ἀνδρός τε καὶ μιᾶς
νύεως, καὶ δὴ καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν τοὺς πλείους μὲν ἀδί-
κους αὐτῶν γίνεσθαι, τοὺς δὲ ἐλάττους δικαίους.

ΚΑ. Οὐ γὰρ οὖν.

ΑΘ. Καὶ οὐκ ἂν εἴη γε πρόπον ἐμοί τε καὶ ὑμῖν τοῦτο
θηρεῦειν, ὅτι νικῶντων μὲν τῶν πονηρῶν ἢ τε οἰκία καὶ
ἢ ξυγγένεια αὕτη πᾶσα ἥττων αὐτῆς λέγοιτ' ἂν, κρείττων
δὲ ἥττωμένων· οὐ γὰρ εὐσχημοσύνης τε καὶ ἀσχημοσύ-
νης ὁρημάτων ἐνεκα τὰ νῦν σκοπούμεθα πρὸς τὸν τῶν
πολλῶν λόγον, ἀλλ' ὀρθότητός τε καὶ ἁμαρτίας πέρι νό-
μων, ἥτις ποτέ ἐστι φύσει.

ΚΑ. Ἀληθέστατα, ὦ ξένε, λέγεις.

ΜΕ. Καλῶς μὲν οὖν, ὥς γε ἐμοὶ ξυνδοκεῖν τό γε το-
σοῦτον τὰ νῦν.

ΑΘ. Ἴδωμεν δὴ καὶ τότε· τοῦτοις τοῖς ἄρτι λεγομέ-
νοις ἀδελφοῖς γένοιτ' ἂν πού τις δικαστής;

ΚΑ. Πάνυ γε.

ΑΘ. Πότερος οὖν ἀμείνων, ὅστις τοὺς μὲν ἀπολέ-
σειεν αὐτῶν ὅσοι κακοί, τοὺς δὲ βελτίους ἄρχειν αὐτούς Ε
αὐτῶν προστάξειεν, ἢ ὅδε, ὃς ἂν τοὺς μὲν χρηστοὺς ἄρχειν,
τοὺς χείρους δ' ἐάσας ξῆν ἄρχεσθαι ἐκόντας ποιήσσει;
τρίτον δέ που δικαστὴν πρὸς ἀρετὴν εἰπωμεν, εἰ τις εἴη
τοιούτος, ὅστις παραλαβὼν ξυγγένειαν μίαν διαφερομέ-
νην μήτε ἀπολέσειε μηδένα, διαλλάξας δὲ εἰς τὸν ἐπίλοι- 628

πον χρόνον νόμους αὐτοῖς θεῖς πρὸς ἀλλήλους παραφυλάττειν δύναιτο ὥστε εἶναι φίλους.

ΚΑ. Μακρῷ ἀμείνων γίγνεται ἂν ὁ τοιοῦτος δικαστής τε καὶ νομοθέτης.

ΑΘ. Καὶ μὴν τούναντίον γε ἢ πρὸς πόλεμον ἂν βλέπων αὐτοῖς τοὺς νόμους διανομοθετοῖ.

ΚΑ. Τοῦτο μὲν ἀληθές.

ΑΘ. Τί δ' ὁ τὴν πόλιν ξυναρμόττων; πρὸς πόλεμον αὐτῆς ἂν τὸν ἔξωθεν βλέπων τὸν βίον κοσμοῖ μᾶλλον, ἢ πρὸς πόλεμον τὸν ἐν αὐτῇ γιγνόμενον ἐκάστοτε, ἢ δὴ καλεῖται στάσις; ὃν μάλιστα μὲν ἅπας ἂν βούλοιτο μήτε γενέσθαι ποτὲ ἐν ἑαυτοῦ πόλει γενόμενόν τε ὥς τάχιστα ἀπαλλάττεσθαι.

ΚΑ. Δῆλον ὅτι πρὸς τοῦτον.

ΑΘ. Πότερα δ' ἀπολομένων αὐτῶν ἐτέρων εἰρήνην τῆς στάσεως γενέσθαι, νικησάντων δὲ ποτέρων, δέξαιτ' ἂν τις μᾶλλον ἢ φιλίας τε καὶ εἰρήνης ὑπὸ διαλλαγῶν γενομένης οὕτω τοῖς ἔξωθεν πολεμίοις προσέχειν ἀνάγκην εἶναι τὸν νοῦν;

ΚΑ. Οὕτω πᾶς ἂν ἐθέλοι πρότερον ἢ 'κείνως περὶ τὴν αὐτοῦ γίγνεσθαι πόλιν.

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ νομοθέτης ὡσαύτως;

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Ἄρ' οὐν οὐ τοῦ ἀρίστου ἕνεκα πάντα ἂν τὰ νόμιμα τιθεῖν πᾶς;

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Τό γε μὴν ἄριστον οὔτε ὁ πόλεμος οὔτε ἡ στάσις, ἀπενκτὸν δὲ τὸ δεηθῆναι τούτων, εἰρήνη δὲ πρὸς ἀλλήλους ἅμα καὶ φιλοφροσύνη· καὶ δὴ καὶ τὸ νικᾶν, ὥς ἔοικεν, αὐτὴν αὐτὴν πόλιν οὐκ ἦν τῶν ἀρίστων ἀλλὰ τῶν ἀναγκαίων· ὅμοιον ὥς εἰ κάμνον σῶμα λατρικῆς καθάρσεως τυχόν ἡγοῖτό τις ἄριστα πράττειν τότε, τῷ δὲ μὴδὲ

τὸ παράπαν δεηθέντι σώματι μηδὲ προσέχοι τὸν νοῦν· ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν ἢ καὶ ἰδιώτου διανοούμενος οὕτω τις οὐτ' ἂν ποτε πολιτικός γένοιτο ὀρθῶς, πρὸς τὰ ἔξωθεν πολεμικὰ ἀποβλέπων μόνον καὶ πρῶτον, οὐτ' ἂν νομοθέτης ἀκριβής, εἰ μὴ χάριν εἰρήνης τὰ πολέμου νομοθετοῖ μᾶλλον ἢ τῶν πολεμικῶν ἕνεκα τὰ Ε τῆς εἰρήνης.

Υ. ΚΑ. Φαίνεται μὲν πως ὁ λόγος οὗτος, ὃ ξένε, ὀρθῶς εἰρησθαι, θαυμάζω γε μὴν, εἰ τὰ τε παρ' ἡμῖν νόμιμα καὶ ἔτι τὰ περὶ Λακεδαιμόνα μὴ πᾶσαν τὴν σπουδὴν τούτων ἕνεκα πεποιήται.

ΑΘ. Τάχ' ἂν ἴσως· δεῖ δ' οὐδὲν σκληρῶς ἡμᾶς αὐ- 629 τοῖς διαμάχεσθαι τὰ νῦν, ἀλλ' ἡρέμα ἀνερωτᾶν, ὥς μάλιστα περὶ ταῦτα ἡμῶν τε καὶ ἐκείνων σπουδαζόντων. καὶ μοι τῷ λόγῳ ξυνακολουθήσατε. προστησώμεθα γοῦν Τύρταιον, τὸν φύσει μὲν Ἀθηναῖον, τῶνδε δὲ πολίτην γένόμενον, ὃς δὴ μάλιστα ἀνθρώπων περὶ ταῦτα ἐσπούδακεν εἰπὼν ὅτι

οὐτ' ἂν μνησαίμην οὐτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην οὐτ' εἰ τις πλουσιώτατος ἀνθρώπων εἴη, φησὶν, οὐτ' εἰ Β πολλὰ ἀγαθὰ κεκτημένος, εἰπὼν σχεδὸν ἅπαντα, ὃς μὴ περὶ τὸν πόλεμον ἄριστος γίγνοιτ' αἶε. ταῦτα γὰρ ἀκήκοάς που καὶ σὺ τὰ ποιήματα· ὃδε μὲν γάρ, οἶμαι, διακορῆς αὐτῶν ἐστί.

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΚΑ. Καὶ μὴν καὶ παρ' ἡμᾶς ἐλήλυθε κομισθέντα ἐκ Λακεδαιμόνος.

ΑΘ. Ἴθι δὴ νῦν ἀνερώμεθα κοινῇ τουτονὶ τὸν ποιητὴν οὕτωςί πως· ὃ Τύρταιε, ποιητὰ θειώτατε· δοκεῖς γὰρ δὴ σοφὸς ἡμῖν εἶναι καὶ ἀγαθός, ὅτι τοὺς μὲν ἐν τῷ πολέμῳ διαφέροντας διαφερόντως ἐγκεκωμιάκας· ἥδη οὖν τυγχάνομεν ἐγὼ τε καὶ ὃδε καὶ Κλεινίας ὁ Κνωσῖος οὕτωςί

ξυμφερόμενοί σοι περὶ τούτου σφόδρα, ὥς δοκοῦμεν· εἰ
 δὲ περὶ τῶν αὐτῶν λέγομεν ἀνδρῶν ἢ μὴ, βουλόμεθα σα-
 φῶς εἰδέναι. λέγε οὖν ἡμῖν, ἄρα εἶδη δύο πολέμου, κα-
 θάπερ ἡμεῖς, ἥγρει καὶ σὺ σαφῶς; ἢ πῶς; πρὸς ταῦτα, οἴ-
 μαι, καὶν πολὺ φανυλότερος εἴποι Τυρταίου τις τάληθές,
 D ὅτι δύο, τὸ μὲν ὃ καλοῦμεν ἅπαντες στάσις, ὃς δὴ πάντων
 πολέμων χαλεπώτατος, ὥς ἔφαμεν ἡμεῖς νῦν δὴ· τὸ δ'
 ἄλλο πολέμου θήσομεν, οἶμαι, γένος ἅπαντες, ᾧ πρὸς τοὺς
 ἐκτός τε καὶ ἄλλοφύλους χρώμεθα διαφερόμενοι, πολὺ
 πραότερον ἐκείνου.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Φέρε δὴ, ποτέρους καὶ πρὸς πότερον ἐπαινῶν
 τὸν πόλεμον οὕτως ὑπερεπήνεσας, τοὺς δ' ἔψεξας τῶν
 ἀνδρῶν; ἔοικας μὲν γὰρ πρὸς τοὺς ἐκτός· εἰρηκας γοῦν
 E ὥδε ἐν τοῖς ποιήμασιν, ὥς οὐδαμῶς τοὺς τοιοῦτους ἀνε-
 χόμενος, οἷ μὴ τολμῆσωσι μὲν ὄρα ἄν φόνον αἱματόεντα,
 καὶ δηῖον ὀρέγοντ' ἐγγυῖθεν ἰστάμενοι.

οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα εἰποίμεν ἂν ἡμεῖς ὅτι σὺ μὲν ἐπαι-
 νεῖς, ὥς ἔοικας, ᾧ Τύρταιε, μάλιστα τοὺς πρὸς τὸν ὀθνεῖόν
 τε καὶ ἔξωθεν πόλεμον γιγνόμενον ἐπιφανεῖς. φαίη ταῦτ'
 ἂν πού καὶ ὁμολογοί;

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Ἡμεῖς δέ γε ἀγαθῶν ὄντων τούτων ἔτι φαμέν
 630 ἀμείνους εἶναι καὶ πολὺ τοὺς ἐν τῷ μεγίστῳ πολέμῳ γι-
 γνομένους ἀρίστους διαφανῶς· ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρ-
 τυρα ἔχομεν, Θεόγγιν, πολίτην τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων,
 ὅς φησι

πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερύσασθαι

ἄξιός ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχοστασίῃ.

τοῦτον δὴ φαμέν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἐκείνου
 πάμπλου γίγνεσθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ
 B σωφροσύνη καὶ φρόνησις εἰς ταῦτόν ἐλθοῦσα μετ' * ἀν-

δρείας αὐτῆς μονῆς* ἀνδρείας. πιστὸς μὲν γὰρ καὶ ὑγιὲς ἐν στάσεσιν οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄνευ συμπάσης ἀρετῆς· διαβάντες δ' εὖ καὶ μαχόμενοι ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ, *ὦ* φράζει Τύρταιος, τῶν μισθοφόρων εἰσὶ πάνπολλοι, ὧν οἱ πλείστοι γίνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρισταὶ καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἅπαντων, ἐκτὸς δὲ τινῶν μάλα ὀλίγων. ποῖ δὲ τελευτᾷ νῦν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος, καὶ τί φανερόν ποτε ποιῆσαι βουλευθεῖς λέγει ταῦτα; C
δῆλον ὅτι τόδε, ὥς παντὸς μᾶλλον καὶ ὁ τῇδε παρὰ Διὸς νομοθέτης, πᾶς τε οὐ καὶ σμικρὸν ὄφελος, οὐκ ἄλλοσε ἢ πρὸς τὴν μεγίστην ἀρετὴν μάλιστα βλέπων αἰετῶς θήσκει τοὺς νόμους· ἔστι δέ, ὥς φησι Θεόγνις, αὕτη πιστότης ἐν τοῖς δεινοῖς, ἣν τις δικαιοσύνην ἂν τελέαν ὀνομάσειεν. ἦν δ' αὖ Τύρταιος ἐπήνεσε μάλιστα, καλὴ μὲν καὶ κατὰ καιρὸν κεκοσμημένη τῇ ποιητῇ, τετάρτη μέντοι ὅμως ἀριθμῶ τε καὶ δυνάμει τοῦ τιμῆα εἶναι λέγοιτ' ἂν ὀρθότατα. D

VI. ΚΑ. Ὡς ξένη, τὸν νομοθέτην ἡμῶν ἀποβάλλομεν εἰς τοὺς πόρρω νομοθέτας;

ΑΘ. Οὐχ ἡμεῖς γε, ὦ ἄριστε, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτούς, ὅταν οἴωμεθα πάντα τὰ τ' ἐν Λακεδαιμόνι καὶ τὰ τῇδε πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα βλέποντας Λυκοῦργόν τε καὶ Μίνω τίθεσθαι τὰ νόμιμα.

ΚΑ. Τὸ δὲ πῶς χρῆν ἡμᾶς λέγειν;

ΑΘ. Ὡς περὶ τό τε ἀληθές, οἶμαι, καὶ τὸ δίκαιον ὑπὲρ γε θείας *πολιτείας* διαλεγόμενους λέγειν, οὐχ ὥς πρὸς E
ἀρετῆς τι μόριον καὶ ταῦτα τὸ φανυλότερον ἐτίθῃ βλέπων, ἀλλὰ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ κατ' εἶδη ζητεῖν αὐτῶν τοὺς νόμους οὐδ' ἄπερ οἱ τῶν νῦν εἶδη προτιθέμενοι ζητοῦσιν οὐ γὰρ ἂν ἕκαστος ἐν χρεῖᾳ γίγνηται, τοῦτο ζητεῖ νῦν παρὰθέμενος, ὁ μὲν τὰ περὶ τῶν κλήρων καὶ ἐπικλήρων, ὁ δὲ τῆς αἰκίας πέρι, ἄλλοι δὲ ἄλλα ἅττα μυρία τοιαῦτα· ἡμεῖς δὲ φάμεν εἶναι τὸ περὶ νόμους ζήτημα τῶν εὖ ζη- 631

τούντων, ὥσπερ νῦν ἡμεῖς ἠρξάμεθα. καὶ σοῦ τὴν μὲν ἐπιχείρησιν τῆς ἐξηγήσεως περὶ τοὺς νόμους παντάπασιν ἄραμαι· τὸ γὰρ ἀπ' ἀρετῆς ἄρχεσθαι, λέγοντα ὡς ἐτίθη ταύτης ἔνεκα τοὺς νόμους, ὀρθόν· ὅτι δὲ πάντα εἰς μόριον ἀρετῆς καὶ ταῦτα τὸ σμικρότατον ἐπαναφέροντα ἔφησθα αὐτὸν νομοθετεῖν, οὔτε ὀρθῶς ἔτι μοι κατεφάνης λέγων τὸν τε ὕστερον νῦν λόγον τοῦτον πάντα εἰρηκα διὰ
 B ταῦτα. πῇ δὴ οὖν σε ἔτ' ἂν ἐβουλόμην διελόμενον λέγειν αὐτός τε ἀκούειν, βούλει σοι φράξω;

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν, ὦ ξέने.

ΑΘ. Ἐχρὴν εἰπεῖν, οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσὶ μάτην διαφερόντως ἐν πᾶσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἑλλήσιν· ἔχουσι γὰρ ὀρθῶς τοὺς αὐτοῖς χρωμένους εὐδαίμονας ἀποτελοῦντες. πάντα γὰρ τὰ ἀγαθὰ πορίζουσι· διπλᾶ δὲ ἀγαθὰ ἔστι, τὰ μὲν ἀνθρώπινα, τὰ δὲ θεῖα, ἥρτηται δ' ἐκ τῶν θείων θά-
 C ταρα· καὶ ἐὰν μὲν δέχηται τις τὰ μελῶνα πόλις, κτᾶται καὶ τὰ ἐλάττονα, εἰ δὲ μή, στέρεται ἀμφοῖν. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα ὧν ἡγρεῖται μὲν ὑγίεια, κάλλος δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον ἰσχὺς εἰς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ σώματι, τέταρτον δὲ δὴ πλοῦτος οὐ τυφλὸς ἀλλ' ὁξὺ βλέπων, ἄνπερ αἶμ' ἐπηται φρονήσει· ὃ δὴ πρῶτον αὐτῶν θείων ἡγεμονοῦν ἐστὶν ἀγαθῶν, ἡ φρόνησις, δεύ-
 D τερον δὲ μετὰ νοῦν σώφρων ψυχῆς ἕξις, ἐκ δὲ τούτων μετ' ἀνδρείας κραθέντων τρίτον ἂν εἴη δικαιοσύνη, τέταρτον δὲ ἀνδρεία. ταῦτα δὲ πάντα ἐκείνων ἐμπροσθεν τέτακται φύσει, καὶ δὴ καὶ τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτως· μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἄλλας προστάξεις τοῖς πολίταις εἰς ταῦτα βλε-
 E πούσας αὐτοῖς εἶναι διακελευστέον, τούτων δὲ τὰ μὲν ἀνθρώπινα εἰς τὰ θεῖα, τὰ δὲ θεῖα εἰς τὸν ἡγεμόνα νοῦν ξύμπαντα βλέπειν, περὶ τε γάμους ἀλλήλοισ ἐπικοινωνμέ-
 F νους, μετὰ τε ταῦτα ἐν ταῖς τῶν παίδων γεννήσεσι καὶ τροφαῖς, ὅσοι τε ἄρρενες καὶ ὅσαι θήλειαι, νέων τε ὄντων

καὶ ἐπὶ το πρεσβύτερον ἰόντων μέχρι γήρως, τιμῶντα ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι δεῖ καὶ ἀτιμᾶζοντα, ἐν πάσαις ταῖς τούτων ὁμιλίαις τὰς τε λύπας αὐτῶν καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας ξυμπάντων τε ἐρώτων τὰς σπουδὰς ἐπεσκεμ- 632 μένον καὶ παραπεφυλαχότα ψέγειν τε ὀρθῶς καὶ ἐπαινεῖν δι' αὐτῶν τῶν νόμων· ἐν ὁργαῖς τε αὖ καὶ ἐν φόβοις, ὅσαι τε διὰ δυστυχίαν ταραχαὶ ταῖς ψυχαῖς γίνονται καὶ ὅσαι ἐν εὐτυχίαις τῶν τοιούτων ἀποφυγαί, ὅσα τε κατὰ νόσους ἢ κατὰ πολέμους ἢ πενίας ἢ τὰ τοῦτοις ἐναντία γιγνόμενα προσπίπτει τοῖς ἀνθρώποις παθήματα, ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις τῆς ἐκάστων διαθέσεως διδασκτέον καὶ ὀριστεῖον τό τε καλὸν καὶ μῆ. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνάγκη τὸν νο- B μοθέτην τὰς κτήσεις τῶν πολιτῶν καὶ τὰ ἀναλώματα φυλάττειν, ὅντινα ἂν γίγνηται τρόπον, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους πᾶσι τούτοις κοινωνίας καὶ διαλύσεις ἐκούσας τε καὶ ἄκουσι, καθ' ὅποιον ἂν ἕκαστον πράττωσι τῶν τοιούτων πρὸς ἀλλήλους, ἐπισκοπεῖν τό τε δίκαιον καὶ μῆ, ἐν οἷς ἔστι τε καὶ ἐν οἷς ἐλλείπει, καὶ τοῖς μὲν εὐπειθέσι τῶν νόμων τιμὰς ἀπονέμειν, τοῖς δὲ δυσπειθέσι δίκας τεκτὰς ἐπιτιθέναι, μέχριπερ ἂν πρὸς τέλος ἀπάσης πολιτείας ἐπ- C εξελθῶν ἴδῃ, τῶν τελευτησάντων τίνα δεῖ τρόπον ἐκάστοις γίνεσθαι τὰς ταφὰς καὶ τιμὰς ἄστινας αὐτοῖς ἀπονέμειν δεῖ· κατιδὼν δὲ ὁ θεὸς τοὺς νόμους ἅπασιν τούτοις φύλακας ἐπιστήσει, τοὺς μὲν διὰ φρονήσεως, τοὺς δὲ δι' ἀληθοῦς δόξης ἰόντας, ὅπως πάντα ταῦτα ξυνδήσας ὁ νοῦς ἐπόμενα σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη ἀποφήνῃ, ἀλλὰ μὴ πλούτῳ μηδὲ φιλοτιμίᾳ. οὕτως, ὧς ξένοι, ἔγωγε ἦθελον ἂν ὑμᾶς καὶ ἔτι νῦν βούλομαι διεξελθεῖν, πῶς ἐν τοῖς D τοῦ Διὸς λεγομένοις νόμοις τοῖς τε τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, οὓς Μίνως τε καὶ Λυκοῦργος ἐθέτην, ἔνεστί τε πάντα ταῦτα, καὶ ὅπη τάξιν τινὰ εἰληφότα διάδηλά ἐστι τῷ περὶ

νόμων ἐμπείρῳ τέχνῃ εἴτε καὶ τισιν ἔθεσι, τοῖς δὲ ἄλλοις ἡμῖν οὐδαμῶς ἐστὶ καταφανή.

VII. ΚΑ. Πῶς οὖν, ὦ ξέने, λέγειν χρὴ τὰ μετὰ ταῦτα;

ΑΘ. Ἐξ ἀρχῆς πάλιν ἔμοιγε δοκεῖ χρῆναι διεξελθεῖν,
 Ε καθάπερ ἠρξάμεθα, τὰ τῆς ἀνδρείας πρῶτον ἐπιτηδύ-
 ματα· ἔπειτα ἕτερον καὶ αὐτίς ἕτερον εἶδος τῆς ἀρετῆς
 διεξιμεν, εἰάν βούλησθε· ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον διεξέλθω-
 μεν, πειρασόμεθα αὐτὸ παράδειγμα θέμενοι καὶ τᾶλλα
 οὕτω διαμυθολογοῦντες παραμύθια ποιήσασθαι τῆς ὁδοῦ·
 ὕστερον δὲ ἀρετῆς πάσης τά γε νῦν δὴ *ἄ* διήλθομεν
 ἐκείσε βλέποντα ἀποφανοῦμεν, ἂν θεὸς ἐθέλῃ.

633 ΜΕ. Καλῶς λέγεις, καὶ πειρῶ πρῶτον κρίνειν τὸν
 τοῦ Διὸς ἐπαινέτην τόνδε ἡμῖν.

ΑΘ. Πειράσομαι, καὶ σέ τε καὶ ἑμαυτόν· κοινὸς γάρ
 ὁ λόγος. λέγετε οὖν· τὰ ξυσσίτια φάμεν καὶ τὰ γυμνάσια
 πρὸς τὸν πόλεμον ἐξευρησθαι τῷ νομοθέτῃ;

ΜΕ. Ναί.

ΑΘ. Καὶ τρίτον ἢ τέταρτον; ἴσως γὰρ ἂν οὕτω χρειῇ
 διαριθμῆσασθαι καὶ περὶ τῶν τῆς ἄλλης ἀρετῆς εἴτε με-
 ρῶν εἴτε ἅττ' αὐτὰ καλεῖν χρεῶν ἐστὶ, δηλοῦντα μόνον ἃ
 λέγει.

15 ΜΕ. Τρίτον τοίνυν, ἔγωγε εἶποίμ' ἂν καὶ Λακεδαι-
 μονίων ὅστισιν, τὴν θήραν εὖρε· τέταρτον δὲ ἢ πέμ-
 πτον εἰ δυνάμεθα λέγειν, πειρώμεθα. ἔτι τοίνυν καὶ τὸ
 τέταρτον ἔγωγε πειρώμην ἂν λέγειν τὸ περὶ τὰς καρτερή-
 σεις τῶν ἀλγηδόνων πολὺ παρ' ἡμῖν γιγνόμενον ἐν τε
 ταῖς πρὸς ἀλλήλους ταῖς χερσὶ μάχαις καὶ ἐν ἀρπαγαῖς τισὶ
 διὰ πολλῶν πληγῶν ἐκάστοτε γιγνομέναις· ἔτι δὲ καὶ
 κρυπτὰ τις ὀνομάζεται θαυμαστῶς πολύπονος πρὸς τὰς
 C καρτερήσεις, χειμῶνων τε ἀνυποδησίαι καὶ ἀστρωσίαι καὶ
 ἄνευ θεραπόντων αὐτοῖς ἑαυτῶν διακονήσεις, νύκτωρ τε
 πλανωμένων διὰ πάσης τῆς χώρας καὶ μεθ' ἡμέραν. ἔτι

δὲ καὶ ταῖς γυμνοπαιδίαις δεινὰ καρτερήσεις παρ' ἡμῖν γίγνονται τῇ τοῦ πνίγους ῥώμῃ διαμαχομένων, καὶ πάμπολλα ἕτερα σχεδὸν ὅσα οὐκ ἂν παύσαιτό τις ἐκάστοτε διεξιῶν.

ΑΘ. Εὖ γε, ὦ Λακεδαιμόνιε ξέने, λέγεις. τὴν ἀνδρείαν δέ, φέρε, τί θῶμεν; πότερον ἀπλῶς οὕτως εἶναι πρὸς φόβους καὶ λύπας διαμάχην μόνον, ἢ καὶ πρὸς πό- D
θους τε καὶ ἡδονὰς καὶ τινὰς δεινὰς θωπείας κολυκικὰς, αἱ καὶ τῶν σεμνῶν οἰομένων εἶναι τοὺς θυμοὺς κηρίους ποιοῦσιν;

ΜΕ. Οἶμαι μὲν οὕτω, πρὸς ταῦτα ξύμπαντα.

ΑΘ. Εἰ γοῦν μεμνήμεθα τοὺς ἐμπροσθεν λόγους, ἥττω τινὰ ὅδε καὶ πόλιν ἔλεγεν αὐτὴν αὐτῆς καὶ ἄνδρα ἢ γάρ, ὦ ξέने Κνωσίε;

ΚΑ. Καὶ πάνυ γε.

ΑΘ. Νῦν οὖν πότερα λέγομεν τὸν τῶν λυπῶν ἥττω E
κακὸν ἢ καὶ τὸν τῶν ἡδονῶν μᾶλλον;

ΚΑ. Ἐμοιγε δοκεῖ, τὸν τῶν ἡδονῶν· καὶ πάντες που μᾶλλον λέγομεν τὸν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν κρατούμενον τοῦτον τὸν ἐπουειδίστως ἥττονα ἑαυτοῦ πρότερον ἢ τὸν ὑπὸ τῶν λυπῶν.

ΑΘ. Ὁ Διὸς οὖν δὴ καὶ ὁ Πυθικὸς νομοθέτης οὐ 634
δὴ που χολήν τὴν ἀνδρείαν νενομοθετήκατον, πρὸς τὰ ἀριστερὰ μόνον δυναμένην ἀντιβαίνειν, πρὸς δὲ τὰ δεξιὰ καὶ κομψὰ καὶ θωπευτικὰ ἀδυνατοῦσαν; ἢ πρὸς ἀμφοτέρω;

ΚΑ. Πρὸς ἀμφοτέρω ἔγωγε ἀξιῶ.

ΑΘ. Λέγωμεν τοίνυν πάλιν, ἐπιτηδεύματα ποῖα ἐσθ' ὑμῖν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν, ἃ γέγοντα τῶν ἡδονῶν καὶ οὐ φεύγοντα αὐτάς, καθάπερ τὰς λύπας οὐκ ἔφευγεν, ἀλλ' ἄγοντα εἰς μέσας ἠνάγκαζε καὶ ἐπειθε τιμαῖς ὥστε κρατεῖν αὐτῶν; ποῦ δὴ τοῦτ' ἔστι ταῦτόν περὶ τὰς ἡδονὰς συν- B

τεταγμένον ἐν τοῖς νόμοις; λεγέσθω, τί τοῦτ' ἐστίν, ὃ καὶ ἀπεργάζεται ὑμῖν ὁμοίως πρὸς τε ἀλγηδόνας καὶ πρὸς ἡδονὰς τοὺς αὐτοὺς ἀνδρείους νικῶντάς τε ἃ δεῖ νικᾶν καὶ οὐδαμῶς ἥττους πολεμίων τῶν ἐγγύτατα ἑαυτῶν καὶ χαλεπωτάτων.

ME. Οὕτω μὲν τοίνυν, ὦ ξέने, καθάπερ πρὸς τὰς ἀλγηδόνας εἶχον νόμους ἀντιτεταγμένους πολλοὺς εἰπεῖν, οὐκ ἂν ἴσως εὐποροίην κατὰ μεγάλα μέρη καὶ διαφανῇ
C λέγων περὶ τῶν ἡδονῶν· κατὰ δὲ σμικρὰ ἴσως εὐποροίην ἂν.

KA. Οὐ μὴν οὐδ' ἂν αὐτὸς ἐγωγε ἐν τοῖς κατὰ Κρήτην νόμοις ἔχοιμι ἐμφανὲς ὁμοίως ποιεῖν τὸ τοιοῦτον.

AΘ. Ὡς ἄριστοι ξένων, καὶ οὐδέν γε θαυμαστόν· ἀλλ' ἂν ἄρα τις ἡμῶν περὶ τοὺς ἐκάστων οἰκοὶ νόμους ψέξητι, βουλούμενος ἰδεῖν τὸ τε ἀληθὲς ἅμα καὶ τὸ βέλτιστον, μὴ χαλεπῶς ἀλλὰ πράως ἀποδεχώμεθα ἀλλήλων.

KA. Ὅρθῶς, ὦ ξέने Ἀθηναῖε, εἰρηκας, καὶ πειστέον.

D AΘ. Οὐ γὰρ ἂν, ὦ Κλεινία, τηλικούτῳ ἀνδράσι πρόποι τὸ τοιοῦτον.

KA. Οὐ γὰρ οὖν.

AΘ. Εἰ μὲν τοίνυν ὀρθῶς ἢ μὴ τις ἐπιτιμᾷ τῇ τε Ἀακωνικῇ καὶ τῇ Κρητικῇ πολιτείᾳ, ὁ λόγος ἂν ἕτερος εἴη· τὰ δ' οὖν λεγόμενα πρὸς τῶν πολλῶν ἴσως ἐγὼ μᾶλλον ἔχοιμ' ἂν ὑμῶν ἀμφοτέρων λέγειν. ὑμῖν μὲν γάρ, εἴπερ καὶ μετρίως κατεσκεύασται τὰ τῶν νόμων, εἰς τῶν καλλίστων ἂν
E εἴη νόμων μὴ ζητεῖν τῶν νέων μηδένα ἑᾶν, ποῖα καλῶς αὐτῶν ἢ μὴ καλῶς ἔχει, μᾶ δὲ φωνῇ καὶ ἐξ ἑνὸς στόματος πάντας συμφωνεῖν, ὥς πάντα καλῶς κεῖται θέντων θεῶν, καὶ εἴαν τις ἄλλως λέγῃ, μὴ ἀνέχεσθαι τὸ παράπαν ἀκούοντας· γέρον δὲ εἰ τίς τι ξυννοεῖ τῶν παρ' ὑμῖν, πρὸς ἄρχοντά τε καὶ πρὸς ἡλικιώτην μηδενὸς ἐναντίον νέου ποιεῖσθαι τοὺς τοιούτους λόγους.

ΚΑ. Ὅρθωτάτα γε, ὦ ξένη, λέγεις, καὶ καθάπερ μάν-
τις ἀπὸν τῆς τότε διανοίας τοῦ τιθέντος αὐτὰ νῦν ἐπιει- 635
κῶς μοι δοκεῖς ἐστοχάσθαι καὶ σφόδρα ἀληθῆ λέγειν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἡμῖν τὰ νῦν ἐρημιά μὲν νέων, αὐτοὶ δ'
ἔνεκα γήρως ἀφείμεθ' ὑπὸ τοῦ νομοθέτου διαλεγόμενοι
περὶ αὐτῶν τούτων μόνοι πρὸς μόνους μηδὲν ἂν πλημ-
μελεῖν;

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα οὕτως, εἰς ἃ καὶ μηδὲν γε ἀνῆς ἐπι-
τιμῶν τοῖς νόμοις ἡμῶν· οὐ γὰρ τό γε γινῶναι τι τῶν μὴ
καλῶν ἄτιμον, ἀλλὰ ἴασιν ἐξ αὐτοῦ συμβαίνει γίνεσθαι
τῷ μὴ φθόνῳ τὰ λεγόμενα ἀλλ' εὐνοία δεχομένῳ. B

VIII. ΑΘ. Καλῶς· οὐ μὲν ἐπιτιμῶν γε ἐρῶ τοῖς νόμοις
πῶ, πρὶν βεβαίως εἰς δύναιεν διασκέψασθαι, μᾶλλον δὲ
ἀπορῶν. ὑμῖν γὰρ ὁ νομοθέτης μόνοις Ἑλλήνων καὶ βαρ-
βάρων, ὧν ἡμεῖς πυνθανόμεθα, τῶν μεγίστων ἡδονῶν
καὶ παιδιῶν ἐπέταξεν ἀπέχεσθαι καὶ μὴ γεύεσθαι, τὸ δὲ
τῶν λυπῶν καὶ φόβων, ὅπερ ἄρτι διεληλύθαμεν, ἡγήσατο
εἴ τις ἐκ παίδων φευξεῖται διὰ τέλους, ὁπότεν εἰς ἀναγ- C
καίους ἔλθῃ πόρους καὶ φόβους καὶ λύπας, φευξέσθαι
τοὺς ἐν ἐκείνοις γεγυμνασμένους καὶ δουλεύσειν αὐτοῖς·
ταῦτόν δὴ τοῦτ', οἶμαι, καὶ πρὸς τὰς ἡδονὰς ἔδει διανοεῖ-
σθαι τὸν αὐτὸν νομοθέτην, λέγοντα αὐτὸν πρὸς ἑαυτόν,
ὥς ἡμῖν ἐκ νέων εἰ ἄπειροι τῶν μεγίστων ἡδονῶν οἱ πο-
λῖται γενήσονται, καὶ ἀμελέτητοι γιγνώμενοι ἐν ταῖς ἡδο-
ναῖς καρτερεῖν καὶ μηδὲν τῶν αἰσχυρῶν ἀναγκάζεσθαι
ποιεῖν ἔνεκα τῆς γλυκυθυμίας τῆς πρὸς τὰς ἡδονὰς ταύ-
τὸν πείσονται τοῖς ἡττωμένοις τῶν φόβων· δουλεύουσιν D
τρόπον ἕτερον καὶ ἔτ' αἰσχίῳ τοῖς γε δυναμένοις καρτε-
ρεῖν ἐν ταῖς ἡδοναῖς καὶ τοῖς κερτημένοις τὰ περὶ τὰς ἡδο-
νὰς, ἀνθρώποις ἐνίοτε παντάπασιν κακοῖς, καὶ τὴν ψυχὴν
τῇ μὲν δούλῃ τῇ δὲ ἐλευθέρῃ ἔξουσιν, καὶ οὐκ ἄξιοι
ἀπλῶς ἀνδρεῖοι καὶ ἐλευθέροι ἔσονται προσαγορεύεσθαι.

σκοπεῖτε οὖν, εἴ τι τῶν νῦν λεγομένων ὑμῖν κατὰ τρόπον
δοκεῖ λέγεσθαι.

Ε ΚΑ. Δοκεῖ μὲν ἡμῖν γέ πως λεγομένου τοῦ λόγου·
περὶ δὲ τηλικούτων εὐθὺς πεπιστευκέναι ῥαδίως μὴ νέων
τε ἢ μᾶλλον καὶ ἀνοήτων.

ΑΘ. Ἄλλ' εἰ τὸ μετὰ ταῦτα διεξίοιμεν ὧν προῦθέ-
μεθα, ὧ Κλεινία τε καὶ Λακεδαιμόνιε ξένε, — μετ' ἀν-
δρείαν γὰρ δὴ σωφροσύνης πέρι λέγωμεν —, τί διαφέρουν
ἐν ταύταις ταῖς πολιτείαις ἢ ταῖς τῶν εἰκῇ πολιτευομένων
636 ἀνευρήσομεν, ὥσπερ τὰ περὶ τὸν πόλεμον νῦν δῆ;

ΜΕ. Σχεδὸν οὐ ῥάδιον· ἀλλ' εἴκει γὰρ τὰ τε ξυσσί-
τια καὶ τὰ γυμνάσια καλῶς εὐρησθαι πρὸς ἀμφοτέρας.

ΑΘ. Ἔοικε δῆτα, ὧ ξένοι, χαλεπὸν εἶναι τὸ περὶ τὰς
πολιτείας ἀνσμφισβητήτως ὁμοίως ἔργῳ καὶ λόγῳ γίγνε-
σθαι· κινδυνεύει γάρ, καθάπερ ἐν τοῖς σώμασιν, οὐ δυ-
νατὸν εἶναι προστάξει τι πρὸς ἓν σῶμα ἐν ἐπιτήδευμα, ἐν
ᾧ οὐκ ἂν φανεῖται ταῦτόν τοῦτο τὰ μὲν βλάπτειν τὰ ἡμῶν
Β σώματα, τὰ δὲ καὶ ὠφελοῦν. ἐπεὶ καὶ τὰ γυμνάσια ταῦτα
καὶ τὰ ξυσσίτια πολλὰ μὲν ἄλλα νῦν ὠφελεῖ τὰς πόλεις,
πρὸς δὲ τὰς στάσεις χαλεπά· δηλοῦσι δὲ Μιλησίων καὶ
Βοιωτῶν καὶ Θουρίων παῖδες· καὶ δὴ καὶ παλαιῷ νόμῳ
δοκεῖ τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα τὰς κατὰ φύσιν τὰς περὶ τὰ
ἀφροδίσια ἡδονὰς οὐ μόνον ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ θηρίων
διεφθαρκέναι. καὶ τούτων τὰς ὑμετέρας πόλεις πρώτας
C ἂν τις αἰτιῶτο καὶ ὅσαι τῶν ἄλλων μάλιστα ἄπτονται τῶν
γυμνασίων· καὶ εἴτε παίζοντα εἴτε σπονδάζοντα ἐννοεῖν
δεῖ τὰ τοιαῦτα, ἐννοητέον ὅτι τῇ θηλείᾳ καὶ τῇ τῶν ἄρ-
ρένων φύσει εἰς κοινωνίαν ἰούσῃ τῆς γεννήσεως ἢ περὶ
ταῦτα ἡδονὴ κατὰ φύσιν ἀποδεδόσθαι δοκεῖ, ἄρρένων δὲ
πρὸς ἄρρενας ἢ θηλειῶν πρὸς θηλείας παρὰ φύσιν καὶ
τῶν πρώτων τὸ τόλμημα εἶναι δι' ἀκράτειαν ἡδονῆς.
πάντες δὲ δὴ Κρητῶν τὸν περὶ τὸν Γανυμήδη μῦθον κατ-

ηγαροῦμεν ὡς λογοποιησάντων τούτων, ἐπειδὴ παρὰ Δ
Διὸς αὐτοῖς οἱ νόμοι πεπιστευμένοι ἦσαν γεγονέναι, τοῦ-
τον τὸν μῦθον προστεθεικέναι κατὰ τοῦ Διὸς, ἵνα ἐπόμε-
νοι δὴ τῷ θεῷ καρπῶνται καὶ ταύτην τὴν ἡδονήν. τὸ μὲν
οὖν τοῦ μύθου χαίρετω, νόμων δὲ περὶ διασκοπομένων
ἀνθρώπων ὀλίγον πᾶσά ἐστιν ἢ σκέψις περὶ τε τὰς ἡδο-
νὰς καὶ τὰς λύπας ἐν τε πόλεσι καὶ ἐν ἰδίοις ἡθροσι· δύο
γὰρ αὐταὶ πηγαὶ μεθεῖνται φύσει ῥεῖν, ὧν ὁ μὲν ἀρνυτό-
μενος ὅθεν τε δεῖ καὶ ὁπότε καὶ ὁπόσον εὐδαιμονεῖ, καὶ Ε
πόλις ὁμοίως καὶ ἰδιώτης καὶ ζῶον ἅπαν, ὁ δ' ἀνεπι-
στημόνως ἅμα καὶ ἐκτὸς τῶν καιρῶν τὰναντία ἂν ἐκεί-
νω ζῶῃ.

IX. ME. Αἰγεται μὲν ταῦτα, ὦ ξένε, καλῶς πως, οὐ
μὴν ἀλλ' ἀφασία γ' ἡμᾶς λαμβάνει, τί ποτε χρὴ λέγειν
πρὸς ταῦτα. ὅμως δ' ἐμοιγε ὀρθῶς δοκεῖ τὸ τὰς ἡδονὰς
φεύγειν διακελεύεσθαι τὸν γε ἐν Λακεδαιμόνι νομοθέτην
περὶ δὲ τῶν ἐν Κυρῶ νόμων ὅδε, ἂν ἐθέλῃ, βοηθήσει.
τὰ δ' ἐν Σπάρτῃ κάλλιστ' ἀνθρώπων δοκεῖ μοι κείσθαι 637
τὰ περὶ τὰς ἡδονὰς· οὐ γὰρ μάλιστ' ἀνθρωποὶ καὶ μεγί-
σταις προσπίπτουσιν ἡδοναῖς καὶ ὕβρεσι καὶ ἀνοίᾳ πάσῃ,
τοῦτ' ἐξέβαλεν ὁ νόμος ἡμῶν ἐκ τῆς χώρας ξυμπάσης, καὶ
οὗτ' ἂν ἐπ' ἀγρῶν ἰδοῖς οὗτ' ἐν ἄστεσιν, ὅσων Σπαρτιά-
ταις μέλει, συμπόσια οὐδ' ὅποσα τούτοις ξυνεπόμενα πά-
σας ἡδονὰς κινεῖ κατὰ δύναμιν, οὐδ' ἐστὶν ὅστις ἂν ἀπαν-
τῶν κωμάζοντί τινι μετὰ μέθης οὐκ ἂν τὴν μεγίστην δίκην
εὐθύς ἐπιθεῖη, καὶ οὐδ' ἂν Διουνύσια πρόφασιν ἔχοντ' Ε
αὐτὸν λύσαιτο, ὥσπερ ἐν ἀμάξαις εἰδόν ποτε παρ' ὑμῖν
ἐγώ, καὶ ἐν Τάραντι δὲ παρὰ τοῖς ἡμετέροις ἀποίκιοις πᾶ-
σαν ἐθεασάμην τὴν πόλιν περὶ τὰ Διουνύσια μεθύουσαν·
παρ' ἡμῖν δ' οὐκ ἔστ' οὐδὲν τοιοῦτον.

ΑΘ. ὦ Λακεδαιμόνιε ξένε, ἐπαινετὰ μὲν πάντ' ἐστὶ
τὰ τοιαῦτα, ὅπου τινὲς ἐνεῖσι καρτερήσεις, ὅπου δ' ἀνεῖν-

C ται, βλακικώτερα· ταχὺ γάρ σου λάβοιτ' ἂν τις τῶν παρ'
 ἡμῶν ἀμυνόμενος, δεικνὺς τὴν τῶν γυναικῶν παρ' ὑμῖν
 ἄνεσιν. ἅπασι δὲ τοῖς τοιούτοις, καὶ ἐν Τάραντι καὶ παρ'
 ἡμῖν καὶ παρ' ὑμῖν δέ, μία ἀπόκρισις ἀπολύεσθαι δοκεῖ
 τοῦ μὴ κακῶς ἔχειν ἀλλ' ὀρθῶς· πᾶς γὰρ ἀποκρινόμενος
 ἐρεῖ θαυμάζοντι ξένω, τὴν παρ' αὐτοῖς ἀήθειαν ὀρῶντι,
 μὴ θαύμαζε, ὦ ξέने· νόμος ἔσθ' ἡμῖν οὗτος, ἴσως δ' ὑμῖν
 περὶ αὐτῶν τούτων ἕτερος. ἡμῖν δ' ἐστὶ νῦν, ὦ φίλοι ἄν-
 D θρες, οὐ περὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἄλλων ὁ λόγος, ἀλλὰ
 περὶ τῶν νομοθετῶν αὐτῶν κακίας τε καὶ ἀρετῆς· ἐτι
 γὰρ οὖν εἰπωμεν πλείω περὶ ἀπάσης μέθης· οὐ γὰρ σμι-
 κρόν ἐστι τὸ ἐπιτηδευμα οὐδὲ φάυλον διαγινῶναι νομο-
 θέτου. λέγω δ' οὐκ οἴνου περὶ πόσεως τὸ παράπαν ἢ μή,
 μέθης δὲ αὐτῆς πέρι, πότερον, ὥσπερ Σκύθαι χρῶνται
 καὶ Πέρσαι, χρηστέον, καὶ ἐτι Καρχηδόνιοι καὶ Κελτοὶ καὶ
 E Ἰβηρες καὶ Θράκες, πολεμικὰ ξύμπαντα ὄντα ταῦτα γένη,
 ἢ καθάπερ ὑμεῖς· ὑμεῖς μὲν γάρ, ὅπερ λέγεις, τὸ παρά-
 παν ἀπέχεσθε, Σκύθαι δὲ καὶ Θράκες ἀκράτῳ παντάπασι
 χρῶμενοι, γυναικῆς τε καὶ αὐτοί, καὶ κατὰ τῶν ἱματίων
 καταχεόμενοι καλὸν καὶ εὐδαιμον ἐπιτηδευμα ἐπιτηδεύειν
 νευομίκασι· Πέρσαι δὲ σφόδρα μὲν χρῶνται καὶ ταῖς ἄλ-
 λαις τρυφαῖς, ἃς ὑμεῖς ἀποβάλλετε, ἐν τάξει δὲ μᾶλλον
 τούτων.

638 ME. Ὡ λῶστε, διώκομεν δέ γε ἡμεῖς πάντας τούτους,
 ὅταν ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας λάβωμεν.

AO. Ὡ ἀριστε, μὴ λέγε ταῦτα· πολλὰ γὰρ δὴ φυγαὶ
 καὶ διώξεις ἀτέκμαρτοι γεγύνασι τε καὶ ἔσανται, διὸ φα-
 νερόν ὅρου τοῦτον οὐκ ἂν ποτε λέγοιμεν ἀλλ' ἀμφισβη-
 τήσιμον περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ μὴ, νίκην τε καὶ
 ἦταν λέγοντες μάχης· ἐπειδὴ γὰρ αἱ μεῖζους τὰς ἐλάτ-
 B τους πόλεις νικῶσι μαχόμεναι καὶ καταδουλοῦνται, Συ-
 ρακόσιοι μὲν Λοκρούς, οἳ δὴ δοκοῦσιν εὐνομώτατοι τῶν

περὶ ἐκείνον τὸν τόπον γεγενῆσθαι, Κείους δὲ Ἀθηναῖοι·
 μυρία δ' ἄλλα τοιαῦτ' ἂν εὗροιμεν. ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ἐκά-
 στου ἐπιτηδεύματος πειρώμεθα λέγοντες πεῖθειν ἡμᾶς αὐ-
 τοὺς, νίκας δὲ καὶ ἡττας ἐκτὸς λόγου τὰ νῦν θῶμεν, λέ-
 γωμεν δ' ὥς τὸ μὲν τοιόνδε ἐστὶ καλόν, τὸ δὲ τοιόνδε οὐ
 καλόν. πρῶτον δ' ἀκούσατέ τί μου, περὶ αὐτῶν τούτων ὥς
 δεῖ τό τε χρηστὸν καὶ τὸ μὴ σκοπεῖν.

ΜΕ. Πῶς οὖν δὴ λέγεις;

С

Χ. ΑΘ. Δοκοῦσί μοι πάντες οἱ λόγοι τι λαβόντες ἐπι-
 τήδευμα καὶ προθέμενοι ψέγειν αὐτὸ ἢ ἐπαινεῖν εὐθὺς
 ῥηθὲν οὐδαμῶς δρᾶν κατὰ τρόπον, ἀλλὰ ταῦτόν ποιεῖν,
 οἷον εἰ δὴ τις ἐπαινέσας τὸς τινος τυρούς, βρῶμα ὡς ἀγα-
 θόν, εὐθὺς ψέγοι, μὴ διαπνυθόμενος αὐτοῦ μήτε τὴν ἐρ-
 γασίαν μήτε τὴν προσφοράν, οὐτινα τρόπον καὶ οἷστισι
 καὶ μεθ' ὧν καὶ ὅπως ἔχοντα καὶ ὅπως προσφέρειν ἔχουσι·
 νῦν δὴ ταῦτόν μοι δοκοῦμεν ἡμεῖς ἐν τοῖς λόγοις ποιεῖν·
 περὶ μέθης γὰρ ἀκούσαντες τοσοῦτον μόνον εὐθὺς οἱ μὲν
 ψέγειν αὐτό, οἱ δ' ἐπαινεῖν, καὶ μάλα ἀτόπως. μάρτυσι
 γὰρ καὶ ἐπαινέταις χρῶμενοι ἐπαινοῦμεν ἑκάτεροι, καὶ οἱ
 μὲν, ὅτι πολλοὺς παρεχόμεθα, ἀξιοῦμέν τι λέγειν κύριον,
 οἱ δέ, ὅτι τοὺς μὴ χρωμένους αὐτῷ ὀρώμεν νικῶντας μα-
 χομένους· ἀμφισβητεῖται δ' αὖ καὶ τοῦθ' ἡμῖν. εἰ μὲν
 δὴ καὶ περὶ ἐκάστων οὕτω καὶ τῶν ἄλλων νομίμων διεξι-
 μεν, οὐκ ἂν ἔμοιγε κατὰ νοῦν εἶη, τρόπον δὲ ἄλλον, ὃν Ε
 ἔμοι φαίνεται δεῖν, ἐθέλω λέγειν περὶ αὐτοῦ τούτου, τῆς
 μέθης, πειρώμενος, ἂν ἄρα δύναμαι τὴν περὶ ἀπάντων
 τῶν τοιούτων ὀρθὴν μέθοδον ἡμῖν δηλοῦν, ἐπειδὴ καὶ
 μυρία ἐπὶ μυρίοις ἔθνη περὶ αὐτῶν ἀμφισβητοῦντα ὑμῖν
 πόλεσι δυεῖν τῷ λόγῳ διαμάχουτ' ἂν.

ΜΕ. Καὶ μὴν εἰ τινα ἔχομεν ὀρθὴν σκέψιν τῶν τοι-
 ούτων, οὐκ ἀποκνητέον ἀκούειν.

639

ΑΘ. Σκεψώμεθα δὴ πη τῇδε· φέρε, εἰ τις αἰγῶν

2*

τροφὴν καὶ τὸ ζῶον αὐτό, κτῆμα ὥς ἔστι καλόν, ἐπαινοί, ἄλλος δέ τις ἑωρακὼς αἴγας χωρὶς νεμομένας αἰπόλου ἐν ἐργασίμοις χωρίοις δρώσας κακὰ διαψέγοι, καὶ πᾶν θρέμμα ἀναρχον ἢ μετὰ τινων κακῶν ἀρχόντων ἰδὼν οὕτω μέμφοιτο, τὸν τοῦ τοιούτου ψόγον ἡγούμεθα ὑγιὲς ἂν ποτε ψέξαι καὶ ὁτιοῦν;

ME. Καὶ πῶς;

AΘ. Χρηστὸς δὲ ἄρχων ἔσθ' ἡμῖν ἐν πλοίοις πότερον
B ἔαν τὴν ναυτικὴν ἔχῃ ἐπιστήμην μόνου, ἂν τ' οὖν ναυτιᾷ
ἂν τε μή, ἢ πῶς ἂν λέγοιμεν;

ME. Οὐδαμῶς, ἂν γε πρὸς τῇ τέχνῃ ἔχῃ καὶ τοῦτο τὸ πάθος ὃ λέγεις.

AΘ. Τί δ' ἄρχων στρατοπέδων; ἄρ' ἔαν τὴν πολεμικὴν ἔχῃ ἐπιστήμην, ἱκανὸς ἄρχειν, καὶ δειλὸς ὢν ἐν τοῖς δεινοῖς ὑπὸ μέθης τοῦ φόβου ναυτιᾷ;

ME. Καὶ πῶς;

AΘ. Ἄν δὲ αὐτὸ μὴτ' ἔχῃ τὴν τέχνην δειλὸς τ' ᾖ;

ME. Παντάπασι τινα πονηρὸν λέγεις, καὶ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἄρχοντα, ἀλλὰ τινων σφόδρα γυναικῶν.

C AΘ. Τί δ' ἐπαινέτην ἢ ψέκτην κοινωνίας ἡστινοσοῦν, ἢ πέφυκέ τε ἄρχων εἶναι μετ' ἐκείνου τε ὠφέλιμός ἐστιν, ὃ δὲ μὴθ' ἑωρακὼς εἴη ποτ' ὀρθῶς αὐτὴν αὐτῇ κοινωνοῦσαν μετ' ἄρχοντος, αἰεὶ δὲ ἀναρχον ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων ξυνοῦσαν· οἴωμεθα δὴ ποτε τοὺς τοιούτους θεωροὺς τῶν τοιούτων κοινωνιῶν χρηστὸν τι ψέξειν ἢ ἐπαινέσεσθαι;

D ME. Πῶς δ' ἂν, μηδέποτε γε ἰδόντας μηδὲ ξυγγενομένους ὀρθῶς γενομένῳ μηδενὶ τῶν τοιούτων κοιωνημάτων;

AΘ. Ἔχε δὴ τῶν πολλῶν κοινωνιῶν ξυμπότας καὶ ξυμπόσια θεῖμεν ἂν μίαν τινὰ ξυνουσίαν εἶναι;

ME. Καὶ σφόδρα γε.

ΑΘ. Ταύτην οὖν μῶν ὀρθῶς γιγνομένην ἤδη τις πώποτε ἐθεάσατο; καὶ σφῶν μὲν ἀποκρίνασθαι ῥᾷδιον ὥς οὐδεπώποτε τὸ παράπαν· οὐ γὰρ ἐπιχώριον ὑμῖν τοῦτο οὐδὲ νόμιμον· ἐγὼ δ' ἐντετύχηκά τε πολλαῖς καὶ πολλὰ-
χοῦ, καὶ προσέτι πάσας ὥς ἔπος εἰπεῖν διηρώτηκα, καὶ
σχεδὸν ὅλην μὲν οὐδεμίαν ὀρθῶς γιγνομένην ἐώρακα οὐδ' Ε
ἀκήκοα, μόρια δ' εἴ που σμικρὰ καὶ ὀλίγα, τὰ πολλὰ δὲ
ξύμπανθ' ὥς εἰπεῖν διημαρτημένα.

ΚΑ. Πῶς δὴ ταῦτα, ὦ ξένε, λέγεις; εἰπὲ ἔτι σαφέστε-
ρον· ἡμεῖς μὲν γάρ, ὅπερ εἶπες, ἀπειρία τῶν τοιούτων
οὐδ' ἐντυγχάνοντες ἂν ἴσως εὐθύς γε γνοιμεν τό τε ὀρθὸν 640
καὶ μὴ γινόμενον ἐν αὐτοῖς.

ΑΘ. Εἰκὸς λέγεις· ἀλλ' ἐμοῦ φράζοντος πειρῶ μαν-
θάνειν. τὸ μὲν γὰρ ἐν πάσαις τε ξυνόδοις καὶ κοινωνίαις
πράξεων ὠντινωνοῦν ὥς ὀρθὸν πανταχοῦ ἐκάστοις ἄρ-
χοντα εἶναι, μανθάνεις;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἐλέγομεν νῦν δὴ, μαχομένων ὥς ἀν-
δρεῖον δεῖ τὸν ἄρχοντα εἶναι.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Ὅ μὴν ἀνδρεῖος τῶν δειλῶν ὑπὸ φόβων ἦττον
τεθορύβηται. Β

ΚΑ. Καὶ τοῦτο οὕτως.

ΑΘ. Εἰ δ' ἦν τις μηχανὴ μηδὲν τὸ παράπαν δεδιότα
μηδὲ θορυβοῦμενον ἐπιστῆσαι στρατοπέδῳ στρατηγόν,
ἄρ' οὐ τοῦτ' ἂν παντὶ τρόπῳ ἐπράττομεν;

ΚΑ. Σφόδρα μὲν οὖν.

ΑΘ. Νῦν δέ γε οὐ στρατοπέδου περὶ λέγομεν ἄρξον-
τος ἐν ἀνδρῶν ὁμιλίαις ἐχθρῶν ἐχθροῖς μετὰ πολέμον,
φίλων δ' ἐν εἰρήνῃ πρὸς φίλους κοινωνησόντων φιλο-
φροσύνης.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

C ΑΘ. Ἔστι δέ γε ἡ τοιαύτη συνουσία, εἴπερ ἔσται μετὰ μέθης, οὐκ ἀθόρυβος· ἢ γάρ;

ΚΛ. Πῶς γάρ; ἀλλ' οἶμαι πᾶν τοῦναντίον.

ΑΘ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν καὶ τούτοις ἄρχοντος δεῖ;

ΚΛ. Τί μήν; ὥς οὐδενί γε πράγματι.

ΑΘ. Πότερον οὖν ἀθόρυβον, εἰ δυνατόν εἴη, τὸν τοιοῦτον ἄρχοντα ἐκπορίζεσθαι δεῖ;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ μὴν περὶ γε συνουσίας, ὥς ἔοικεν, αὐτὸν φρόνιμον εἶναι δεῖ· γίγνεται γὰρ φύλαξ τῆς τε ὑπαρχούσης φιλίας αὐτοῖς, καὶ ἐτι πλείονος ἐπιμελητῆς ὅπως ἔσται διὰ τὴν τότε ξυνουσίαν.

D ΚΛ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Οὐκοῦν νήφοντά τε καὶ σοφὸν ἄρχοντα μεθύοντων δεῖ καθιστάναι, καὶ μὴ τοῦναντίον; μεθύοντων γὰρ μεθύων καὶ νέος ἄρχων μὴ σοφός, εἰ μὴ κακὸν ἀπεργάσαιτό τι μέγα, πολλῇ χρωτ' ἂν ἀγαθῇ τύχῃ.

ΚΛ. Παμπόλλῃ μὲν οἶν.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ μὲν γιγνομένων ὥς δυνατόν ὀρθότατα τούτων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν ξυνουσιῶν μέμφοιτό τις, E ἐπικαλῶν αὐτῷ τῷ πράγματι, τάχ' ἂν ὀρθῶς ἴσως μέμφοιτο· εἰ δὲ ἀμαρτανόμενον ὥς οἶόν τε μάλιστα ἐπιτήδευμά τις ὀρῶν λουδορεῖ, πρῶτον μὲν δῆλον ὥς ἀγνοεῖ τοῦτ' αὐτὸ γιγνόμενον οὐκ ὀρθῶς, εἰδ' ὅτι πᾶν τούτῳ τῷ τρόπῳ φανείται πονηρόν, δεσπότην τε καὶ ἄρχοντος νήφοντος χωρὶς πραττόμενον. ἢ οὐ ξυννοεῖς τοῦθ', ὅτι με- 641 θύων κυβερνήτης καὶ πᾶς παντὸς ἄρχων ἀνατρέπει πάντα εἴτε πλοῖα εἴτε ἄρματα εἴτε στρατόπεδον, εἰδ' ὅ τί ποτ' εἴη τὸ κυβερνώμενον ὑπ' αὐτοῦ;

XI. ΚΛ. Παντάπασι τοῦτό γε ἀληθές εἰρηκας, ὦ ξένε· τοῦπὶ τῷδε δ' ἡμῖν λέγε, τί ποτ', ἂν γίγνηται τοῦτο ὀρθὸν τὸ περὶ τὰς πόσεις νόμιμον, ἀγαθὸν ἂν δράσειεν

ήμᾱς; οἷον ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, εἰ στρατεύμα ὀρθῆς ἡγε-
μουρίας τυγχάνοι, νίκη πολέμου τοῖς ἐπομένοις ἂν γί-
γνοιτο, οὐ σμικρὸν ἀγαθόν, καὶ τᾶλλ' οὕτω· συμποσίου
δὲ ὀρθῶς παιδαγωγηθέντος τί μέγα ἰδιώταις ἢ τῇ πόλει B
γίγνοιτ' ἂν;

ΑΘ. Τί δέ; παιδὸς ἐνὸς ἢ καὶ χοροῦ παιδαγωγη-
θέντος κατὰ τρόπον ἐνὸς τί μέγα τῇ πόλει φαῖμεν ἂν γί-
γνεσθαι; ἢ τοῦτο οὕτως ἐρωτηθέντες εἰποῖμεν ἂν, ὥς
ἐνὸς μὲν βραχὺ τῇ πόλει γίγνοιτ' ἂν ὄφελος, εἰ δ' ὅλως
ἐρωτᾷς παιδείαν τῶν παιδευθέντων, τί μέγα τὴν πόλιν
οὐκίνησιν, οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν, ὅτι παιδευθέντες μὲν εὖ
γίγνοιτ' ἂν ἄνδρες ἀγαθοί, γευόμενοι δὲ τοιοῦτοι τὰ τ' C
ἄλλα πράττοιεν καλῶς, ἐτι δὲ καὶ νικῶεν τοὺς πολεμίους
μαχόμενοι. παιδεία μὲν οὖν φέρει καὶ νίκην, νίκη δ'
ἐνίοτε ἀπαιδευσίαν· πολλοὶ γὰρ ὕβριστότεροι διὰ πολέ-
μων νίκας γευόμενοι μυρίων ἄλλων κακῶν δι' ὕβριν ἐνε-
πλήσθησαν, καὶ παιδεία μὲν οὐδεπώποτε γέγονε Καδμεία,
νίκαι δὲ ἀνθρώποις πολλαὶ δὴ τοιαῦται γεγόνασι τε καὶ
ἔσονται.

ΚΑ. Δοκεῖς ἡμῖν, ὦ φίλε, τὴν ἐν τοῖς οἶνοις κοινὴν
διατριβὴν ὥς εἰς παιδείας μεγάλην μοῖραν τείνουσαν λέ- D
γειν, ἂν ὀρθῶς γίγνηται.

ΑΘ. Τί μήν;

ΚΑ. Ἐχοις ἂν οὖν τὸ μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν, ὥς ἔστι τὸ
νῦν εἰρημένον ἀληθές;

ΑΘ. Τὸ μὲν ἀληθές, ὦ ξέने, δυσχυρίζεσθαι ταῦτα
οὕτως ἔχειν, πολλῶν ἀμφισβητούντων, θεοῦ· εἰ δ' ὅπη
ἐμοὶ φαίνεται δεῖ λέγειν, οὐδεὶς φθόνος, ἐπεὶ περ ὥρμήκα-
μέν γε τοὺς λόγους περὶ νόμων καὶ πολιτείας ποιεῖσθαι
τὰ νῦν.

ΚΑ. Τοῦτ' αὐτὸ δὴ πειρώμεθα τὸ σοὶ δοκοῦν περὶ
τῶν νῦν ἀμφισβητουμένων καταμαθεῖν. E

ΑΘ. Ἀλλὰ χρὴ ποιεῖν οὕτως, ὑμᾶς τε ἐπὶ τὸ μαθεῖν καὶ ἐμὲ ἐπὶ τὸ δηλῶσαι πειρώμενον ἀμῶς γέ πως ξυντεῖναι τὸν λόγον. πρῶτον δὲ μου ἀκούσατε τὸ τοιόνδε· τὴν πόλιν ἅπαντες ἡμῶν Ἕλληνες ὑπολαμβάνουσιν ὥς φιλόλογός τε ἐστὶ καὶ πολύλογος, Ἀκεδαιμόνα δὲ καὶ Κρήτην, τὴν μὲν βραχύλογον, τὴν δὲ πολύννοιαν μᾶλλον ἢ πολυλογίαν ἀσκοῦσαν. σκοπῶ δὴ, μὴ δόξαν ὑμῖν παράσχωμαι περὶ σμικροῦ πολλὰ λέγειν, μέθης πέρι σμικροῦ πράγματος παμμήκη λόγον ἀνακαθαιρόμενος. τὸ δὲ ἢ κατὰ φύσιν αὐτοῦ διόρθωσις οὐκ ἂν δύναίτο ἄνευ μουσικῆς ὁρθότητός ποτε σαφές οὐδ' ἱκανὸν ἐν τοῖς λόγοις ἀπολαβεῖν· μουσικὴ δὲ ἄνευ παιδείας τῆς πάσης οὐκ ἂν αὐ ποτὲ δύναίτο· ταῦτα δὲ παμπόλλων ἐστὶ λόγων. ὁρᾶτε οὖν τί ποιῶμεν, [εἰ ταῦτα μὲν ἑάσαιμεν ἐν τῷ παρόντι, μετεκβαί-
 B μεν δ' εἰς ἕτερόν τινα νόμων πέρι λόγον].

ΜΕ. Ὡς ξένη Ἀθηναῖε, οὐκ οἶσθ' ἴσως, ὅτι τυγχάνει ἡμῶν ἡ ἐστία τῆς πόλεως οὔσα ὑμῶν πρόξενος. ἴσως μὲν οὖν καὶ πᾶσι τοῖς παισὶν, ἐπειδὴν ἀκούσωσιν, ὅτι τινός εἰσι πόλεως πρόξενoi, ταύτῃ τις εὐνοία ἐκ νέων εὐθύς ἐνδύεται ἑκαστον ἡμῶν τῶν προξένων τῇ πόλει, ὥς δευτέρῃ οὔσῃ πατρίδι μετὰ τὴν αὐτοῦ πόλιν· καὶ δὴ καὶ ἐμοὶ νῦν ταῦτό τοῦτο ἐγγέγονεν. ἀκούων γὰρ τῶν παίδων εὐθύς,
 C εἰ τι μέμφοιντο ἢ καὶ ἐπαινοῖεν Ἀκεδαιμόνιοι Ἀθηναίους, ὥς ἡ πόλις ὑμῶν, ᾧ Μέγилλε, ἔφασαν, ἡμᾶς οὐ καλῶς ἢ καλῶς ἔρρεξε, ταῦτα δὴ ἀκούων, καὶ μαχόμενος πρὸς αὐτὰ ὑπὲρ ὑμῶν αἰεὶ πρὸς τοὺς τὴν πόλιν εἰς ψόγον ἄγοντας, πᾶσαν εὐνοίαν ἔσχον, καὶ μοι νῦν ἢ τε φωνὴ πρὸς φιλῆς ὑμῶν, τό τε ὑπὸ πολλῶν λεγόμενον, ὥς ὅσοι Ἀθηναίων εἰσὶν ἀγαθοὶ διαφερόντως εἰσὶ τοιοῦτοι, δοκεῖ ἀληθέστατα λέγεσθαι· μόνου γὰρ ἄνευ ἀνάγκης αὐτοφυνῶς
 D θεία μοῖρα ἀληθῶς καὶ οὐ τι πλαστῶς εἰσὶν ἀγαθοί. θαρρῶν δὴ ἐμοῦ γε ἔνεκα λόγοις ἂν τοσαῦτα ὁπόσα σοὶ φίλον.

ΚΑ. Καὶ μὴν, ὦ ξένε, καὶ τὸν παρ' ἐμοῦ λόγον ἀκούσας τε καὶ ἀποδεξάμενος θαρρῶν ὅποσα βούλει λέγε. τῇδε γὰρ ἴσως ἀκήκοας ὡς Ἐπιμενίδης γέγονεν ἀνῆρ θεῖος, ὃς ἦν ἡμῖν οἰκτιρῶν, ἐλθὼν δὲ πρὸ τῶν Περσικῶν δέκα ἔτεσι πρότερον παρ' ὑμᾶς κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ μαντείαν θυσίας τε ἐθύσατό τινας, ὥς ὁ θεὸς ἀνείλε, καὶ δὴ καὶ φοβουμένων τὸν Περσικὸν Ἀθηναίων στόλου εἶπεν, ὅτι **Ε** δέκα μὲν ἑτῶν οὐχ ἤξουσιν, ὅταν δὲ ἐλθῶσιν, ἀπαλλαγῇ- σονται πράξαντες οὐδὲν ὧν ἠλπιζον, παθόντες τε ἢ δρᾶ- σαντες πλείω κακά. τότε οὖν ἐξενώθησαν ὑμῖν οἱ πρόγο- νοι ἡμῶν, καὶ εὐνοίαν ἐκ τόσου ἐγαγε ὑμῖν καὶ οἱ ἡμέτε- 643 ροι ἔχουσι γονῆς.

ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν ὑμέτερα ἀκούειν, ὡς ἔοικεν, ἔτοιμ' ἂν εἴη· τὰ δ' ἐμὰ βούλεσθαι μὲν ἔτοιμα, δύνασθαι δὲ οὐ πάννυ ῥάδια, ὅμως δὲ πειρατέον. πρῶτον δὴ οὖν πρὸς τὸν λόγον ὀρισάμεθα παιδείαν, τί ποτ' ἐστὶ καὶ τίνα δύ- ναμιν ἔχει· διὰ γὰρ ταύτης φαιμέν ἰτέον εἶναι τὸν προκε- χειρισμένον ἐν τῷ νῦν λόγον ὑφ' ἡμῶν, μέχρι περ ἂν πρὸς τὸν θεὸν ἀφίκηται.

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν δρωμέν ταῦτα, εἶπερ σοί γε ἡδύ.

ΑΘ. Λέγοντος τοίνυν ἐμοῦ, τί ποτε χρή φάναι παι- **Β** δεῖαν εἶναι, σκέψασθε ἂν ἀρέσκη τὸ λεχθέν.

ΚΑ. Λέγοις ἂν.

XII. ΑΘ. Λέγω δὴ, καὶ φημι τὸν ὁτιοῦν ἀγαθὸν ἄν- δρα μέλλοντα ἔσεσθαι τοῦτο αὐτὸ ἐκ παίδων εὐθύς μελε- τᾶν δεῖν παίζοντά τε καὶ σπουδάζοντα ἐν τοῖς τοῦ πράγ- ματος ἑκάστοις προσήκουσιν. οἷον τὸν μέλλοντα ἀγαθὸν ἔσεσθαι γεωργὸν ἢ τινα οἰκοδόμου, τὸν μὲν οἰκοδομοῦντά τι τῶν παιδείων οἰκοδομημάτων παίζειν χρή, τὸν δ' αὖ γεωργοῦντα, καὶ ὄργανα ἑκατέρῳ σμικρά, τῶν ἀληθινῶν **Γ** μιμήματα, παρασκευάζειν τὸν τρέφοντα αὐτῶν ἑκάτερον· καὶ δὴ καὶ τῶν μαθημάτων ὅσα ἀναγκαῖα προμεμαθηκέ-

ναι προμανθάνειν, οἷον τέκτονα μετρεῖν ἢ σταθμᾶσθαι καὶ πολεμικὸν ἱππεύειν παίζοντα ἢ τι τῶν τοιούτων ἄλλο [ποιοῦντα] καὶ πειρᾶσθαι διὰ τῶν παιδιῶν ἐκεῖσε τρέπειν τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τῶν παίδων, οἱ ἀφικομένους D αὐτοὺς δεῖ τέλος ἔχειν. κεφάλαιον δὲ παιδείας λέγομεν τὴν ὀρθὴν τροφήν, ἣ τοῦ παίζοντος τὴν ψυχὴν εἰς ἔρωτα μάλιστα ἄξει τούτου, ὃ δεήσει γενόμενον ἄνδρ' αὐτὸν τέλειον εἶναι τῆς τοῦ πράγματος ἀρετῆς· ὁρᾶτε οὖν, εἰ μέχρι τούτου γε, ὅπερ εἶπον, ὑμῖν ἀρέσκει τὸ λεχθέν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Μὴ τοίνυν μηδ' ὃ λέγομεν εἶναι παιδείαν ἀδρι-
στον γένηται. νῦν γὰρ ὀνειδίζοντες ἐπαινοῦντές θ' ἐκά-
στων τὰς τροφὰς λέγομεν ὥς τὸν μὲν πεπαιδευμένον
E ἡμῶν ὄντα τινα, τὸν δὲ ἀπαιδευτὸν ἐνίοτε εἰς τε καπη-
λείας καὶ ναυκληρίας καὶ ἄλλων τοιούτων μάλα πεπαιδευ-
μένων σφόδρα ἀνθρώπων· οὐ γὰρ ταῦτα ἡγουμένων, ὥς
ἔοικεν, εἶναι παιδείαν ὃ νῦν λόγος ἂν εἴη, τὴν δὲ πρὸς
ἀρετὴν ἐκ παίδων παιδείαν, ποιοῦσαν ἐπιθυμητὴν τε καὶ
ἐραστὴν τοῦ πολίτην γενέσθαι τέλεον, ἄρχειν τε καὶ ἄρχε-
σθαι ἐπιστάμενον μετὰ δίκης. ταύτην τὴν τροφήν ἀφο-
644 ρισάμενος ὁ λόγος οὗτος, ὥς ἐμοὶ φαίνεται, νῦν βούλοιτ'
ἂν μόνην παιδείαν προσαγορεύειν, τὴν δὲ εἰς χρήματα
τείνουσαν ἢ τινα πρὸς ἰσχὺν ἢ καὶ πρὸς ἄλλην τινα σο-
φίαν ἄνευ νοῦ καὶ δίκης βάνανσόν τ' εἶναι καὶ ἀνελεύθε-
ρον καὶ οὐκ ἄξιαν τὸ παράπαν παιδείαν καλεῖσθαι. ἡμεῖς
δὲ μηδὲν ὀνόματι διαφερώμεθ' αὐτοῖς, ἀλλ' ὃ νῦν δὴ
λόγος ἡμῖν ὁμολογηθεὶς μενέτω, ὥς οἱ γε ὀρθῶς πεπαι-
δευμένοι σχεδὸν ἀγαθοὶ γίνονται, καὶ δεῖ δὴ τὴν παι-
B δείαν μηδαμοῦ ἀτιμάζειν, ὥς πρῶτον τῶν καλλίστων τοῖς
ἀρίστοις ἀνδράσι παραγιγνώμενον· καὶ εἰ ποτε ἐξέρχεται,
δυνατὸν δ' ἐστὶν ἐπανορθοῦσθαι, τοῦτ' ἀεὶ δραστήον διὰ
βίου παντὶ κατὰ δύναμιν.

ΚΑ. Ὅρθως, καὶ συγχωροῦμεν ἃ λέγεις.

ΑΘ. Καὶ μὴν πάλαι γε συνεχωρήσαμεν ὡς ἀγαθῶν μὲν ὄντων τῶν δυναμένων ἄρχειν αὐτῶν, κακῶν δὲ τῶν μὴ.

ΚΑ. Λέγεις ὀρθότατα.

ΑΘ. Σαφέστερον ἔτι τοίνυν ἀναλάβωμεν τοῦτ' αὐτὸ ὃ τί ποτε λέγομεν. καὶ μοι δι' εἰκόνοσ ἀποδέξασθε ἑάν τις πῶς δυνατός ὑμῖν γένωμαι δηλῶσαι τὸ τοιοῦτον.

XIII. ΚΑ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἓνα μὲν ἡμῶν ἕκαστον αὐτῶν τιθῶμεν;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Δύο δὲ κεκτημένον ἐν αὐτῷ ξυμβούλῳ ἐναντίῳ τε καὶ ἄφρονε, ὃ προσαγορεύομεν ἡδονὴν καὶ λύπην;

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Πρὸς δὲ τούτοις ἀμφοῖν αὖ δόξας μελλόντων, οἷν κοινὸν μὲν ὄνομα ἑλπίς. ἰδίου δὲ φόβος μὲν ἢ πρὸ λύπης ἑλπίς, θάρρος δὲ ἢ πρὸ τοῦ ἐναντίου· ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις λογισμός, ὃ τί ποτ' αὐτῶν ἄμεινον ἢ χεῖρον· ὃς γενόμενος δόγμα πόλεως κοινὸν νόμος ἐπινύσσεται.

ΚΑ. Μόγισ μὲν πῶς ἐφέπομαι, λέγε μὴν τὸ μετὰ ταῦτα ὡς ἐπομένον.

ΜΕ. Καὶ ἐν ἐμοὶ μὴν ταῦτὸ τοῦτο πάθος ἐνί.

ΑΘ. Περὶ δὴ τούτων διανοηθῶμεν οὕτως. θαῦμα μὲν ἕκαστον ἡμῶν ἡγῆσώμεθα τῶν ζώων θεῖον, εἴτε ὡς παίγνιον ἐκείνων εἴτε ὡς σπουδῇ τινὶ ξυνεστηκός· οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε γιννώσκουμεν, τόδε δὲ ἴσμεν, ὅτι ταῦτα τὰ ἐπὶ πάθῃ ἐν ἡμῖν οἷον νεῦρα ἢ μήρινθοί τινες ἐνοῦσαι σπῶσί τε ἡμᾶς καὶ ἀλλήλαις ἀνθέλκουσιν ἐναντία οὔσαι ἐπ' ἐναντίας πράξεις, οὗ δὴ διωρισμένη ἀρετὴ καὶ κακία κεῖται· μίᾳ γάρ φησιν ὁ λόγος δεῖν τῶν ἑλξεων ξυνεπόμενον αἰεὶ καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύροις ἕκαστον, ταύτην δ' εἶναι τὴν τοῦ λογισμοῦ 645

ἀγωγὴν χρυσὴν καὶ ἱερὰν, τῆς πόλεως κοινὸν νόμον ἐπι-
καλουμένην, ἄλλας δὲ σκληρὰς καὶ σιδηρὰς, τὴν δὲ μαλα-
κὴν ἄτε χρυσὴν οὕσαν, τὰς δὲ ἄλλας παντοδαποῖς εἶδεσιν
ὁμοίας. δεῖν δὲ τῇ καλλίστῃ ἀγωγῇ τῇ τοῦ νόμου αἰεὶ ἐν-
λαμβάνειν· ἅτε γὰρ τοῦ λογισμοῦ καλοῦ μὲν ὄντος, πράου
δὲ καὶ οὐ βιαίου, δεῖσθαι ὑπηρετῶν αὐτοῦ τὴν ἀγωγὴν,
ὅπως ἂν ἡμῖν τὸ χρυσοῦν γένος νικᾷ τὰ ἄλλα γένη· καὶ
B οὕτω δὲ περὶ θαυμαμάτων ὡς ὄντων ἡμῶν ὁ μῦθος ἀρετῆς
σεσωσμένος ἂν εἴη, καὶ τὸ κρείττω ἑαυτοῦ καὶ ἥττω εἶναι
τρόπον τινὰ φανερόν· ἂν γίγνοιτο μᾶλλον ὃ νοεῖ, καὶ ὅτι
πόλιν καὶ ἰδιώτην, τὸν μὲν λόγον ἀληθῆ λαβόντα ἐν ἑαυ-
τῷ περὶ τῶν ἑλξεων τούτων τούτῳ ἐπόμενον δεῖ ξῆν, πό-
λιν δὲ ἢ παρὰ θεῶν τινος ἢ παρὰ τούτου τοῦ γνόντος
ταῦτα λόγον παραλαβοῦσαν, νόμον θεμένην, αὐτῇ τε ὁμι-
λεῖν καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. οὕτω καὶ κακία δὲ καὶ ἀρετὴ
C σαφέστερον ἡμῖν διηρθρωμένον ἂν εἴη· ἐναργεστέρου δ'
αὐτοῦ γενομένου καὶ παιδεία καὶ τᾶλλα ἐπιτηδεύματα ἴσως
ἔσται μᾶλλον καταφανῆ, καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τῆς ἐν τοῖς
οἴνοις διατριβῆς, ὃ δοξασθείη μὲν ἂν εἶναι φεύλον πέρι
μῆκος πολὺν λόγων περιττὸν εἰρημένον, φανεῖν δὲ τάχ' ἂν
ἴσως τοῦ μήκους γ' αὐτῶν οὐκ ἀπάξιον.

ΚΑ. Εὖ λέγεις, καὶ περαίνωμεν, ὃ τί περ ἂν τῆς γε-
νῆς διατριβῆς ἄξιον γίγνηται.

D XIV. ΑΘ. Λέγε δὴ· προσφέροντες τῷ θαύματι τού-
τῳ τὴν μέθην ποῖόν τι ποτε αὐτὸ ἀπεργαζόμεθα;

ΚΑ. Πρὸς τί δὲ σκοπούμενος αὐτὸ ἐπανερωτᾷς;

ΑΘ. Οὐδέν πω πρὸς ὃ τι, τοῦτο δὲ ὅλως κοινωνήσαν
τούτῳ ποῖόν τι ξυμπίπτει γίγνεσθαι. ἔτι δὲ σαφέστερον
ὃ βούλομαι πειράσομαι φράζειν. ἐρωτῶ γὰρ τὸ τοιόνδε
ἄρα σφοδρότερας τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ θυμούς καὶ
ἐρωτας ἢ τῶν οἶνων πόσις ἐπιτείνει;

ΚΑ. Πολύ γε.

ΑΘ. Τί δ' αὖ τὰς αἰσθησεις καὶ μνήμας καὶ δόξας καὶ φρονήσεις; πότερον ὡσαύτως σφοδρότερας, ἢ πάνπαν ἀπολείπει ταῦτα αὐτόν, ἂν κατακορῆς τις τῇ μέθῃ γίγνηται;

ΚΛ. Ναί, πάνπαν ἀπολείπει.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰς ταῦτόν ἀφικνεῖται τὴν τῆς ψυχῆς ἔξω τῇ τότε, ὅτε νέος ἦν παῖς;

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Ἐκιστα δὴ τότε ἂν αὐτὸς αὐτοῦ γίγνοιτο ἐγκρατής.

ΚΛ. Ἐκιστα.

646

ΑΘ. Ἄρ' οὖν πονηρότατος, φαμέν, ὁ τοιοῦτος;

ΚΛ. Πολύ γε.

ΑΘ. Οὐ μόνον ἄρ', ὥς ἔοικεν, ὁ γέρων δις παῖς γίγνεται ἂν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθεὶς.

ΚΛ. Ἀριστα εἶπες, ὦ ξένε.

ΑΘ. Τούτου δὴ τοῦ ἐπιτηδεύματος ἔσθ' ὅστις λόγος ἐπιχειρήσει πείθειν ἡμᾶς ὥς χρὴ γεύεσθαι καὶ μὴ φεύγειν παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν;

ΚΛ. Ἔοικ' εἶναι· σὺ γοῦν φῆς καὶ ἔτοιμος ἦσθα νῦν δὴ λέγειν.

ΑΘ. Ἀληθῇ μέντοι μνημονεύεις· καὶ νῦν γ' εἰμὶ ἔτοιμος, ἐπειδήπερ σφῶ γε ἐθελήσειν προθύμως ἔφατον ἀκούειν.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐκ ἀκουσόμεθα; καὶν εἰ μηδενὸς ἄλλου χάριν, ἀλλὰ τοῦ θαυμαστοῦ τε καὶ ἀτόπου, εἰ δεῖ ἐκόντα ποτὲ ἄνθρωπον εἰς ἅπασαν φανυλότητα ἑαυτὸν ἐμβάλλειν.

ΑΘ. Ψυχῆς λέγεις· ἢ γάρ;

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τί δὲ σώματος, ὦ ἑταῖρε, εἰς πονηρίαν, λεπτότητά τε καὶ αἰσχος καὶ ἀδυναμίαν; θαυμάζοιμεν ἂν εἰ ποτὲ τις ἐκῶν ἐπὶ τὸ τοιοῦτον ἀφικνεῖται;

C

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τί οὖν; τοὺς εἰς τὰ ἰατρεῖα αὐτοὺς βαδίζοντας ἐπὶ φαρμακοποσίᾳ ἀγνοεῖν οἴομεθα, ὅτι μετ' ὀλίγον ὕστερον καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἔξουσιν τοιοῦτον τὸ σῶμα, οἷον εἰ διὰ τέλους ἔχειν μέλλοιεν, ζῆν οὐκ ἂν δέξαιντο; ἢ τοὺς ἐπὶ τὰ γυμνάσια καὶ πόνοὺς ἰόντας οὐκ ἴσμεν ὥς ἀσθενεῖς εἰς τὸ παραχρῆμα γίγνονται;

ΚΛ. Πάντα ταῦτα ἴσμεν.

ΑΘ. Καὶ ὅτι τῆς μετὰ ταῦτα ὠφελείας ἔνεκα ἐκόντες
D πορεύονται;

ΚΛ. Κάλλιστα.

ΑΘ. Οὐκοῦν χρὴ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων πέρι διανοεῖσθαι τὸν αὐτὸν τρόπον;

ΚΛ. Πάνυ γε.

ΑΘ. Καὶ τῆς περὶ τὸν οἶνον ἄρα διατριβῆς [ὡσαύτως διανοητέου], εἶπερ ἔνι τοῦτο ἐν τούτοις ὀρθῶς διανοηθῆναι.

ΚΛ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Ἄν ἄρα τινὰ ἡμῖν ὠφέλειαν ἔχουσα φαίνεται μηδὲν τῆς περὶ τὸ σῶμα ἐλάττω, τῇ γε ἀρχῇ τὴν σωμασκήαν νικᾷ τῇ τὴν μὲν μετ' ἀλγηδόνων εἶναι, τὴν δὲ μή.

E ΚΛ. Ὅρθως λέγεις, θαυμάζοιμι δ' ἂν, εἰ τι δυναίμεθα τοιοῦτον ἐν αὐτῷ καταμαθεῖν.

ΑΘ. Τοῦτ' αὐτὸ δὴ νῦν, ὥς εἰσὶν, ἡμῖν ἤδη πειρατέον φράζειν. καὶ μοι λέγε· δύο φόβων εἶδη σχεδὸν ἐναντία δυνάμεθα κατανοῆσαι;

ΚΛ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Τὰ τοιάδε· φοβούμεθα μὲν που τὰ κακά, προσδοκῶντες γενήσεσθαι.

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Φοβούμεθα δέ γε πολλάκις δόξαν, ἡγούμενοι δοξάζεσθαι κακοὶ πράττοντες ἢ λέγοντές τι τῶν μὴ καλῶν.

ὃν δὴ καὶ καλοῦμεν τὸν φόβον ἡμεῖς γε, οἶμαι δὲ καὶ πάν- 647
τες, αἰσχύνην.

ΚΑ. Τί δ' οὖν;

ΑΘ. Τούτους δὴ δύο ἔλεγον φόβους· ὧν ὁ ἕτερος
ἐναντίος μὲν ταῖς ἀλγηδύσι καὶ τοῖς ἄλλοις φόβοις, ἐναν-
τίος δ' ἐστὶ ταῖς πλείσταις καὶ μεγίσταις ἡδοναῖς.

ΚΑ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ καὶ νομοθέτης, καὶ πᾶς οὐ καὶ σμι-
κρὸν ὄφελος, τοῦτον τὸν φόβον ἐν τιμῇ μεγίστῃ σέβει, καὶ
καλῶν αἰδῶ τὸ τοῦτο θάρρος ἐναντίου ἀναίδειάν τε προς-
αγορεύει καὶ μέγιστον κακὸν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πᾶσι Β
νευόμικεν;

ΚΑ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὰ τ' ἄλλα πολλὰ καὶ μεγάλα ὁ φόβος
ἡμᾶς οὗτος σώζει, καὶ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ νίκην καὶ σωτη-
ρίαν ἐν πρὸς ἐν οὐδὲν οὕτω σφόδρα ἡμῖν ἀπεργάζεται;
δύο γὰρ οὖν ἐστὶν τὰ τὴν νίκην ἀπεργαζόμενα, θάρρος
μὲν πολεμίων, φίλων δὲ φόβος αἰσχύνης πέρι κακῆς.

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Ἄφοβον ἡμῶν ἄρα δεῖ γίνεσθαι καὶ φοβερόν
ἐκαστον· ὧν δ' ἐκάτερον ἔνεκα, διηρημέθα.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ μὴν ἄφοβόν γε ἐκαστον βουλευθέντες ποιεῖν,
φόβων πολλῶν τινῶν εἰς φόβον ἄγοντες αὐτὸν μετὰ νό-
μου, τοιοῦτον ἀπεργαζόμεθα.

ΚΑ. Φαινόμεθα.

ΑΘ. Τί δ' ὅταν ἐπιχειρῶμέν τινα φοβερόν ποιεῖν
μετὰ δίκης, ἄρ' οὐκ ἀναισχυντία ξυμβάλλοντας αὐτὸν καὶ
προσγυμνάζοντας νικᾶν δεῖ ποιεῖν διαμαχόμενον αὐτοῦ
ταῖς ἡδοναῖς; ἢ τῇ μὲν δειλίᾳ τῇ ἐν αὐτῷ προσμαχόμενον
καὶ νικῶντα αὐτὴν δεῖ τέλεον οὕτω γίνεσθαι πρὸς ἀν- D
δρείαν, ἄπειρος δὲ δήπου καὶ ἀγύμναστος ὧν τῶν τοιού-

των ἀγώνων ὅστισιν οὐδ' ἂν ἡμῖς ἐαυτοῦ γένοιτο
πρὸς ἀρετὴν· σώφρων δὲ ἄρα τελέως ἔσται μὴ πολλαῖς
ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις προτρεπούσαις ἀναισχυντεῖν καὶ
ἀδικεῖν διαμεμαχημένος καὶ νενικηκώς μετὰ λόγου καὶ
ἔργου καὶ τέχνης ἐν τε παιδιαῖς καὶ ἐν σπουδαῖς, ἀλλ' ἀπα-
θὴς ὢν πάντων τῶν τοιούτων;

E ΚΑ. Οὐκ οὖν τὸν γ' εἰκότα λόγον ἂν ἔχοι.

XV. ΑΘ. Τί οὖν; φόβου φάρμακον ἔσθ' ὅστις θεὸς
ἔδωκεν ἀνθρώποις, ὥστε ὁπόσῃ πλέον ἂν ἐθέλητις πίνειν
αὐτοῦ, τοσούτῃ μᾶλλον αὐτὸν νομίζειν καθ' ἐκάστην πό-
σιν δυστυγῇ γίνεσθαι, καὶ φοβεῖσθαι τὰ παρόντα καὶ
648 τὰ μέλλοντα αὐτῷ πάντα, καὶ τελευτῶντα εἰς πᾶν θεός
λέγει τὸν ἀνδρείοτατον ἀνθρώπων, ἐκκοιμηθέντα δὲ καὶ
τοῦ πώματος ἀπαλλαγέντα πάλιν ἐκάστοτε τὸν αὐτὸν γί-
γνεσθαι.

ΚΑ. Καὶ τί τοιοῦτον φαῖμεν ἂν, ὦ ξένε, ἐν ἀνθρώ-
ποις γεγενῆσθαι πῶμα;

ΑΘ. Οὐδέν· εἰ δ' οὖν ἐγένετο ποθεν, ἔσθ' ὃ τι πρὸς
ἀνδρείαν ἦν ἂν νομοθέτῃ χρήσιμον; οἷον τὸ τοιόνδε περὶ
αὐτοῦ καὶ μάλα εἶχομεν ἂν αὐτῷ διαλέγεσθαι· φέρε, ὦ
νομοθέτα, εἴτε Κρησὶν εἴθ' οἷσισινοῦν νομοθετεῖς, πρῶ-
B τον μὲν τῶν πολιτῶν ἄρ' ἂν δέξαιο βάσανον δυνατὸς εἶναι
λαμβάνειν ἀνδρείας τε περὶ καὶ δειλίας;

ΚΑ. Φαίη που πᾶς ἂν δῆλον ὅτι.

ΑΘ. Τί δέ; μετ' ἀσφαλείας καὶ ἄνευ κινδύνων με-
γάλων ἢ μετὰ τῶν ἐναντίων;

ΚΑ. Καὶ τοῦτο μετὰ τῆς ἀσφαλείας ξυνομολογή-
σει πᾶς.

ΑΘ. Χρῆθ' ὃ ἂν εἰς τοὺς φόβους τούτους ἄγων καὶ
ἐλέγχων ἐν τοῖς παθήμασιν, ὥστε ἀναγκάζειν ἄφοβον γί-
C γνεσθαι, παρακελευόμενος καὶ νουθετῶν καὶ τιμῶν, τὸν
δὲ ἀτιμάζων, ὅστις σοι μὴ πείθοιτο εἶναι τοιοῦτος, οἷον

σὺν τάττοις, ἐν πᾶσι· καὶ γυμνασάμενον μὲν εὖ καὶ ἀνδρείως ἀξήμιον ἀπαλλάττοις ἂν, κακῶς δὲ ζημίαν ἐπιτιθείς· ἢ τὸ παράπαν οὐκ ἂν χρῶτο, μηδὲν ἄλλο ἐγκαλῶν τῷ πώματι;

ΚΑ. Καὶ πῶς οὐκ ἂν χρῶτο, ὦ ξέने;

ΑΘ. Γυμνασία γοῦν, ὦ φίλε, παρὰ τὰ νῦν θαυμαστὴ ῥαστώνης ἂν εἴη καθ' ἓνα καὶ καθ' ὀλίγους καὶ καθ' ὁπόσους τις αἰεὶ βούλοιο· καὶ εἴτε τις ἄρα μόνος ἐν ἐρημιά, τὸ τῆς αἰσχύνης ἐπίπροσθεν ποιούμενος, πρὶν εὖ σχεῖν ἡγούμενος ὁρᾶσθαι μὴ δεῖν, οὔτω πρὸς τοὺς φόβους γυμναζοιοτο, πῶμα μόνον ἀντὶ μυρίων πραγμάτων παρασκευαζόμενος, ὁρθῶς ἂν τι πράττοι, εἴτε τις ἑαυτῷ πιστεύων φύσει καὶ μελέτῃ καλῶς παρεσκευάσθαι μηδὲν ὀκνοῖ μετὰ ξυμποτῶν πλειόνων γυμναζόμενος ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἐν τῇ τοῦ πώματος ἀναγκαίᾳ διαφορᾷ δύναμιν ὑπερθέων καὶ κρατῶν, ὥστε ὑπ' ἀσχημοσύνης μηδὲ ἐν ἐσφάλλεσθαι μέγα μηδ' ἀλλοιοῦσθαι δι' ἀρετὴν, πρὸς δὲ τὴν ἐσχάτην πόσιν ἀπαλλάττοιο πρὶν ἀφικνεῖσθαι, τὴν πάντων ἥτταν φοβούμενος ἀνθρώπου τοῦ πώματος.

ΚΑ. Ναί· σωφρονοῖ γάρ, ὦ ξέने, καὶ ὁ τοιοῦτος οὔτω πράττων.

ΑΘ. Πάλιν δὲ πρὸς τὸν νομοθέτην λέγωμεν τάδε· εἶεν, ὦ νομοθέτα, τοῦ μὲν δὴ φόβου σχεδὸν οὔτε θεὸς 649 ἔδωκεν ἀνθρώποις τοιοῦτον φάρμακον οὔτε αὐτοὶ μεμηχανήμεθα· τοὺς γὰρ γόητας οὐκ ἐν θοίνῃ λέγω· τῆς δὲ ἀφοβίας καὶ τοῦ λίαν θαρσεῖν καὶ ὀκαίρως, ἃ μὴ χρή, πότερον ἐστὶ πῶμα, ἢ πῶς λέγομεν;

ΚΑ. Ἔστι, φήσει πον, τὸν οἶνον φράζων.

ΑΘ. Ἡ καὶ τοῦναντίου ἔχει τοῦτο τῷ νῦν δὲ λεγόμενῳ; πίνοντα τὸν ἀνθρώπου αὐτὸν αὐτοῦ ποιεῖ πρῶτον ἴλεων εὐθύς μᾶλλον ἢ πρότερον, καὶ ὁπόσῳ ἂν πλέον αὐ- 650 τοῦ γεύηται, τοσοῦτῳ πλειόνων ἐλπίδων ἀγαθῶν πλη-

ροῦσθαι καὶ δυνάμεως εἰς δόξαν; καὶ τελευτῶν δὲ πάσης ὁ τοιοῦτος παρρησίας ὥς σοφὸς ὢν μεστοῦται καὶ ἐλευθερίας, πάσης δὲ ἀφοβίας, ὥστε εἰπεῖν τε ἀόκνως ὅτι οὖν, ὡσαύτως δὲ καὶ πράξαι; πᾶς ἡμῖν, οἶμαι, ταῦτ' ἂν συγχωροῖ.

ΚΑ. Τί μὴν;

XVI. ΑΘ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ τόδε, ὅτι δὴ ἔφαμεν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς δεῖν θεραπεύεσθαι, τὸ μὲν ὅπως ὅ τι μάλιστα θαρρήσομεν, τὸ δὲ τοῦναντίον ὅ τι μάλιστα φοβησόμεθα.

ΚΑ. Ἀ τῆς αἰδοῦς ἔλεγες, ὥς οἰόμεθα.

ΑΘ. Καλῶς μνημονεύετε. ἐπειδὴ δὲ τὴν τε ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀφοβίαν ἐν τοῖς φόβοις δεῖ καταμελετᾶσθαι, σκεπτέον, ἄρα τὸ ἐναντίον ἐν τοῖς ἐναντίοις θεραπεύεσθαι δεόν ἂν εἴη.

ΚΑ. Τό γ' οὖν εἰκός.

ΑΘ. Ἀ παθόντες ἄρα πεφύκαμεν διαφερόντως θαρραλέοι τ' εἶναι καὶ θρασεῖς, ἐν τούτοις δεόν ἂν, ὥς ἔοικ', εἴη τὸ μελετᾶν ὥς ἥκιστα εἶναι ἀναισχύντους τε καὶ θρασύτητος γέμοντας, φοβερούς δὲ εἰς τό τι τολμᾶν ἐκάστοτε λέγειν ἢ πάσχειν ἢ καὶ δοᾶν αἰσχρὸν ὅτι οὖν.

ΚΑ. Ἐοικεν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ταῦτά ἐστι πάντα ἐν οἷς ἐσμέν τοιοῦτοι, θυμός, ἔρως, ὕβρις, ἀμαθία, φιλοκέρδεια, [δειλία] καὶ ἐτι τοιάδε, πλοῦτος, κάλλος, ἰσχύς, καὶ πάνθ' ὅσα δι' ἡδονῆς αὐτὸ μεθύσκοντα παράφροντας ποιεῖ· τούτων δ' εὐτελῆ τε καὶ ἀσινεστέραν πρῶτον μὲν πρὸς τὸ λαμβάνειν πείραν, εἶτα εἰς τὸ μελετᾶν, πλὴν τῆς ἐν οἴῳ βασάνου καὶ παι-
E διὰς τίνα ἔχομεν ἡδονὴν εἰπεῖν ἐμμετρον μᾶλλον, ἂν καὶ ὁπωστιοῦν μετ' εὐλαβείας γίγνηται; σκοπῶμεν γὰρ δὴ· δυσκόλου ψυχῆς καὶ ἀγρίας, ἐξ ἧς ἀδικίαι μυρία γίνονται, πότερον ἴοντα εἰς τὰ ξυμβόλαια πείραν λαμβάνειν,

κινδυνεύοντα περὶ αὐτῶν, σφαλερώτερον, ἢ ξυγγενόμε- 650
νον μετὰ τῆς τοῦ Διονύσου θεωρίας; ἢ πρὸς τὰ φροδίδια
ἡττημένης τινὸς ψυχῆς βάσανον λαμβάνειν, ἐπιτρέποντα
αὐτοῦ θυγατέρας τε καὶ υἱεῖς καὶ γυναῖκας, οὕτως ἐν τοῖς
φιλτάτοις κινδυνεύσαντα, ἡθὸς ψυχῆς θεάσασθαι; καὶ
μυρία δὴ λέγων οὐκ ἂν τίς ποτε ἀνύσειεν, ὅσῳ διαφέρει
τὸ μετὰ παιδιᾶς τὴν ἄλλως ἄνευ μισθοῦ ζημιώδους θεω-
ρεῖν. καὶ δὴ καὶ τοῦτο μὲν αὐτὸ περὶ γε τούτων οὐτ' ἂν
Κρήτας οὐτ' ἄλλους ἀνθρώπους οὐδένας οἰόμεθα ἀμφι- B
βητῆσαι, μὴ οὐ πεῖράν τε ἀλλήλων ἐπικικῆ ταύτην εἶναι,
τό τε τῆς εὐτελείας καὶ ἀσφαλείας καὶ τάχους διαφέρειν
πρὸς τὰς ἄλλας βασάνους.

ΚΑ. Ἀληθὲς τοῦτό γε.

ΑΘ. Τοῦτο μὲν ἄρ' ἂν τῶν χρησιμωτάτων ἐν εἴῃ, τὸ
γινῶναι τὰς φύσεις τε καὶ ἔξεις τῶν ψυχῶν. τῇ τέχνῃ ἐκείνῃ,
ἣς ἐστὶ ταῦτα θεραπεύειν· ἐστὶ δέ που, φραμέν, ὥς οἶμαι,
πολιτικῆς· ἢ γάρ;

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

B.

I. ΑΘ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ὥς ἔοικε, σκεπτέον ἐκείνο 652
περὶ αὐτῶν, πότερα τοῦτο μόνον ἀγαθὸν ἔχει, τὸ κατι-
δεῖν πῶς ἔχομεν τὰς φύσεις, ἢ καὶ τι μέγεθος ὠφελείας
ἄξιον πολλῆς σπουδῆς ἐνεστ' ἐν τῇ κατ' ὀρθὸν χρείᾳ
τῆς ἐν οἴῳ συνουσίας. τί οὖν δὴ λέγομεν; ἐνεστ', ὥς ὁ
λόγος ἔοικε βούλεσθαι σημαίνειν· ὅπῃ δὲ καὶ ὅπως,
ἀκούωμεν προσέχοντες τὸν νοῦν, μὴ πῃ παραποδισθῶμεν B
ὑπ' αὐτοῦ.

ΚΑ. Λέγ' οὖν.

ΑΘ. Ἀναμνησθῆναι τοίνυν ἔγωγε πάλιν ἐπιθυμῶ, τί
 653 ποτε λέγομεν ἡμῖν εἶναι τὴν ὀρθὴν παιδείαν. τοῦτον γάρ,
 ὥς γ' ἐγὼ τοπάξω τὰ νῦν, ἔστιν ἐν τῷ ἐπιτηδεύματι του-
 τῷ καλῶς κατορθουμένῳ σωτηρία.

ΚΛ. Μέγα λέγεις.

ΑΘ. Λέγω τοίνυν τῶν παίδων παιδικὴν εἶναι πρῶ-
 τὴν αἰσθησιν ἡδονὴν καὶ λύπην, καὶ ἐν οἷς ἀρετὴ ψυχῇ καὶ
 κακία παραγίγνεται πρῶτον, ταῦτ' εἶναι· φρόνησιν δὲ καὶ
 ἀληθεῖς δόξας βεβαίους, εὐτυχὲς ὅτῳ καὶ πρὸς τὸ γῆρας
 παρεγένετο· τέλος δ' οὖν ἔστ' ἄνθρωπος ταῦτα καὶ τὰ
 Β ἐν τούτοις πάντα κεκτημένος ἀγαθὰ. παιδείαν δὲ λέγω
 τὴν παραγιγνομένην πρῶτον παισὶν ἀρετὴν· ἡδονὴ δὲ καὶ
 φιλία καὶ λύπη καὶ μῖσος ἃν ὀρθῶς ἐν ψυχαῖς ἐγγίγνων-
 ται μήπω δυναμένων λόγον λαμβάνειν, λαβόντων δὲ τὸν
 λόγον συμφωνήσωσι τῷ λόγῳ ὀρθῶς εἰδίσθαι ὑπὸ τῶν
 προσηκόντων ἑθῶν, αὕτη ἔσθ' ἡ συμφωνία ξύμπασα μὲν
 ἀρετὴ, τὸ δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας τεθραμμένον αὐ-
 τῆς ὀρθῶς, ὥστε μισεῖν μὲν ἃ χρὴ μισεῖν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς
 Γ μέχρ' ὅτε τέλους, στέργειν δὲ ἃ χρὴ στέργειν, τοῦτ' αὐτὸ ἀπο-
 τεμὼν τῷ λόγῳ καὶ παιδείαν προσαγορεύων κατὰ γε τὴν
 ἐμὴν ὀρθῶς ἂν προσαγορεύοις.

ΚΛ. Καὶ γάρ, ὦ ξέने, ἡμῖν καὶ τὰ πρότερον ὀρθῶς
 σοι παιδείας πέρι καὶ τὰ νῦν εἰρησθαι δοκεῖ.

ΑΘ. Καλῶς τοίνυν. τούτων γάρ δὴ τῶν ὀρθῶς τε-
 θραμμένων ἡδονῶν καὶ λυπῶν παιδείων οὐσῶν χαλᾷται
 τοῖς ἀνθρώποις καὶ διαφθείρεται τὰ πολλὰ ἐν τῷ βίῳ,
 θεοὶ δὲ οἰκτεῖραντες τὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπίπονον πεφυκὸς
 Δ γένος ἀναπαύλας τε αὐτοῖς τῶν πόνων ἐτάξαντο τὰς τῶν
 ἑορτῶν ἀμοιβὰς τοῖς θεοῖς, καὶ Μούσας Ἀπόλλωνα τε
 μουσηγέτην καὶ Διόνυσον ξυνεορταστάς ἔδοσαν, ἵν' ἐπ-
 ανορθῶνται τὰς γε τροφάς, γενομένας ἐν ταῖς ἑορταῖς μετὰ
 θεῶν. ὁρᾷς οὖν χρὴ, πότερον ἀληθὲς ἡμῖν κατὰ φύσιν

ὁ λόγος ὑμνεῖται τὰ νῦν, ἢ πῶς. φησὶ δὲ τὸ νέον ἅπαν
ὥς ἔπος εἰπεῖν τοῖς τε σώμασι καὶ ταῖς φωναῖς ἡσυχίαν
ἄγειν οὐ δύνασθαι, κινεῖσθαι δὲ αἰεὶ ζητεῖν καὶ φθέργε- Ε
σθαι, τὰ μὲν ἀλλόμενα καὶ σκιρτῶντα, οἷον ὀρχούμενα
μεθ' ἡδονῆς καὶ προσπαίζοντα, τὰ δὲ φθεγγόμενα πάσας
φωνάς. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ζῶα οὐκ ἔχειν αἰσθησιν τῶν ἐν
ταῖς κινήσεσι τάξεων οὐδὲ ἀταξιῶν, οἷς δὴ ῥυθμὸς ὄνομα
καὶ ἁρμονία· ἡμῖν δὲ οὕς εἰπομεν τοὺς θεοὺς συγχορευτάς
δεδόσθαι, τούτους εἶναι καὶ τοὺς δεδωκότας τὴν ἐνρυσ- 654
μόν τε καὶ ἐναρμόνιον αἰσθησιν μεθ' ἡδονῆς, ἣ δὴ κινεῖν
τε ἡμᾶς καὶ χορηγεῖν ἡμῶν τούτους, ὧδαίς τε καὶ ὀρχήσε-
σιν ἀλλήλοις ξυνείροντας, χορούς τε ὀνομακέναι τὸ παρὰ
τῆς χαρᾶς ἐμφυτον ὄνομα.

Π. Πρῶτον δὴ τοῦτο ἀποδεξώμεθα; θῶμεν παιδείαν
εἶναι πρώτην διὰ Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος, ἢ πῶς;

ΚΑ. Οὕτως.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὁ μὲν ἀπαιδευτος ἀχόρευτος ἡμῖν ἔσται,
τὸν δὲ πεπαιδευμένον ἱκανῶς κεχορευκότα θετέον; Β

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Χορεία γε μὴν ὀρχησίς τε καὶ ὧδὴ τὸ ξύνολόν
ἐστίν.

ΚΑ. Ἀναγκαῖον.

ΑΘ. Ὁ καλῶς ἄρα πεπαιδευμένος ἄδειν τε καὶ ὀρχεῖ-
σθαι δυνατὸς ἂν εἴη καλῶς.

ΚΑ. Ἐοικεν.

ΑΘ. Ἰδωμεν δὴ, τί ποτ' ἐστὶ τὸ νῦν αὖ λεγόμενον.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ;

ΑΘ. Καλῶς ἄδει, φαμέν, καὶ καλῶς ὀρχεῖται· πό-
τερον, εἰ καὶ καλὰ ἄδει καὶ καλὰ ὀρχεῖται, προσθῶμεν C
ἢ μή;

ΚΑ. Προσθῶμεν.

ΑΘ. Τί δ', ἂν τὰ καλὰ τε ἡγούμενος εἶναι καλὰ καὶ

τὰ αἰσχροῦ αἰσχροῦ οὕτως αὐτοῖς χρηταί; βέλτιον ὁ τοιοῦτος πεπαιδευμένος ἡμῖν ἔσται τὴν χορείαν τε καὶ μουσικήν, ἢ ὃς ἂν τῷ μὲν σώματι καὶ τῇ φωνῇ τὸ διανοηθὲν εἶναι καλὸν ἱκανῶς ὑπηρετεῖν δυνηθῇ ἐκάστοτε, χαίρει δὲ μὴ τοῖς καλοῖς μηδὲ μισῇ τὰ μὴ καλὰ; ἢ κείνος, ὃς ἂν τῇ μὲν φωνῇ καὶ τῷ σώματι μὴ πάνυ δυνατὸς ἢ κατορθοῦν [ἢ διανοεῖσθαι], τῇ δὲ ἡδονῇ καὶ λύπῃ κατορθοῖ, ταμὲν ἀσπαζόμενος, ὅσα καλὰ, τὰ δὲ δυσχεραίνων, ὅποσα μὴ καλὰ;

ΚΑ. Πολὺ τὸ διαφέρειν, ὥς ξένη, λέγεις τῆς παιδείας.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ μὲν τὸ καλὸν ᾧδῆς τε καὶ ὀρχήσεως περὶ γιννώσκωμεν τρεῖς ὄντες, ἴσμεν καὶ τὸν πεπαιδευμένον τε καὶ ἀπαιδευτον ὁρθῶς· εἰ δὲ ἀγνοοῦμέν γε τοῦτο, οὐδ' εἰ τις παιδείας ἐστὶ φυλακὴ καὶ ὅπου, διαγινώσκειν
 Ε ἂν ποτε δυναίμεθα. ἄρ' οὐχ οὕτως;

ΚΑ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Ταῦτ' ἄρα μετὰ τοῦθ' ἡμῖν αὖ καθάπερ κυσὶν ἰχθυοῦσαις διερευνητέον, σχῆμά τε καλὸν καὶ μέλος καὶ ᾧδὴν καὶ ὀρχησιν· εἰ δὲ ταῦθ' ἡμᾶς διαφυγόντα οἰκήσεται, μάταιος ὁ μετὰ ταῦθ' ἡμῖν περὶ παιδείας ὁρθῆς εἶθ' Ἑλληνικῆς εἴτε βαρβαρικῆς λόγος ἂν εἴη.

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Εἶεν· τί δὲ δὴ τὸ καλὸν χρὴ φάναι σχῆμα ἢ μέλος εἶναι ποτε; φέρε, ἀνδρικῆς ψυχῆς ἐν πόνοις ἐχομένης
 655 καὶ δειλῆς ἐν τοῖς αὐτοῖς τε καὶ ἴσοις ἄρ' ὅμοια τὰ τε σχήματα καὶ τὰ φθέγματα ξυμβαίνει γίνεσθαι;

ΚΑ. Καὶ πῶς, ὅτε γε μηδὲ τὰ χρώματα;

ΑΘ. Καλῶς γε, ὥς ἐταῖρε· ἀλλ' ἐν γὰρ μουσικῇ καὶ σχήματα μὲν καὶ μέλη ἔνεστι, περὶ ὁυθμόν καὶ ἁρμονίαν οὔσης τῆς μουσικῆς, ὥστε εὐρυθμόν μὲν καὶ εὐἁρμόστον, εὐχρῶν δὲ μέλος ἢ σχῆμα οὐκ ἔστιν ἀπεικάσαντα, ὥσπερ οἱ χοροδιδάσκαλοι ἀπεικάουσιν, ὁρθῶς φθέγγεσθαι· τὸ

δὲ τοῦ δειλοῦ τε καὶ ἀνδρείου σχῆμα ἢ μέλος ἔστι τε καὶ ὀρθῶς προσαγορεύειν ἔχει τὰ μὲν τῶν ἀνδρείων καλὰ, τὰ B
τῶν δειλῶν δὲ αἰσχρά. καὶ ἵνα δὴ μὴ μακρολογία πολλή
τις γίνηται περὶ ταῦθ' ἡμῖν, ἅπαντα ἀπλῶς ἔστω τὰ μὲν
ἀρετῆς ἐχόμενα ψυχῆς ἢ σώματος, εἴτε αὐτῆς εἴτε τινὸς εἰ-
κότος, ἕμπαντα σχήματά τε καὶ μέλη καλὰ, τὰ δὲ κακίας
αὐτοῦναντίον ἅπαν.

ΚΑ. Ὅρθῶς τε προκαλεῖ καὶ ταῦθ' ἡμῖν οὕτως ἔχειν
ἀποκεκρίσθαι τὰ νῦν.

ΑΘ. Ἐτι δὴ τόδε· πότερον ἅπαντες πάσαις χορείαις
ὁμοίως χαίρομεν, ἢ πολλοῦ δεῖ; C

ΚΑ. Τοῦ παντὸς μὲν οὖν.

ΑΘ. Τί ποτ' ἂν οὖν λέγοιμεν τὸ πεπλανηκὸς ἡμᾶς
εἶναι; πότερον οὐ ταῦτά ἐστι καλὰ ἡμῖν πᾶσιν, ἢ τὰ μὲν
αὐτά, ἀλλ' οὐ δοκεῖ ταῦτά εἶναι; οὐ γάρ που ἐρεῖ γέ τις,
ὥς ποτε τὰ τῆς κακίας ἢ ἀρετῆς καλλίονα χορεύματα, οὐδ'
ὥς αὐτὸς μὲν χαίρει τοῖς τῆς μοχθηρίας σχήμασιν, οἱ δ'
ἄλλοι ἐναντία ταύτης Μούσῃ τινί. καὶ τοι λέγουσί γε οἱ
πλείστοι μουσικῆς ὀρθότητά εἶναι τὴν ἡδονὴν ταῖς ψυχαῖς D
πορίζουσιν δύναμιν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὔτε ἀνεκτὸν οὔτε
ὄσιον τὸ παράπαν φθέγγεσθαι, τόδε δὲ μᾶλλον εἰκότος πλα-
νῆν ἡμᾶς.

III. ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ἐπειδὴ μιμήματα τροπῶν ἐστὶ τὰ περὶ τὰς χο-
ρείας, ἐν πράξεσί τε παντοδαπαῖς γιγνόμενα καὶ τύχαις
καὶ ἡθεσί [καὶ] μιμήμασι διεξιόντων ἐκάστων, οἷς μὲν ἂν
πρὸς τρόπον τὰ θηθέντα ἢ μελωδηθέντα ἢ καὶ ὁπωσοῦν
χορευθέντα ἢ κατὰ φύσιν ἢ κατὰ ἔθος ἢ κατ' ἀμφοτέρω,
τούτους μὲν καὶ τούτοις χαίρειν τε καὶ ἐπαινεῖν αὐτὰ καὶ E
προσαγορεύειν καλὰ ἀναγκαῖον, οἷς δ' ἂν παρὰ φύσιν ἢ
τρόπον ἢ τινα ξυνήθειαν, οὔτε χαίρειν δυνατόν οὔτε ἐπαι-
νεῖν αἰσχρά τε προσαγορεύειν. οἷς δ' ἂν τὰ μὲν τῆς φύ-

σεως ὀρθὰ ξυμβαίνει, τὰ δὲ τῆς συνηθείας ἐναντία, ἢ τα
 μὲν τῆς συνηθείας ὀρθά, τὰ δὲ τῆς φύσεως ἐναντία, οὗτοι
 δὲ ταῖς ἡδοναῖς τοὺς ἐπαίνους ἐναντίους προσαγορεύου-
 656 σιν· ἡδὲα γὰρ τούτων ἕκαστα εἶναι φασι, πονηρὰ δέ,
 καὶ ἐναντίου ἄλλων, οὓς οἶονται φρονεῖν, αἰσχύνονται
 μὲν κινεῖσθαι τῷ σώματι τὰ τοιαῦτα, αἰσχύνονται δὲ ἄδειν,
 ὥς ἀποφαινόμενοι καλὰ μετὰ σπουδῆς, χαίρουσι δὲ παρ'
 αὐτοῖς.

ΚΑ. Ὅρθότατ' ἂν λέγοις.

ΑΘ. Μῶν οὖν τι βλάβην ἔσθ' ἥντινα φέρει τῷ χαί-
 ροντι πονηρίας ἢ σχήμασιν ἢ μέλεσιν, ἢ τιν' ὠφέλειαν αὐ
 τοῖς πρὸς τὰν ἐναντία τὰς ἡδονὰς ἀποδεχομένοις;

ΚΑ. Εἰκὸς γε.

Β ΑΘ. Πότερον εἰκὸς ἢ καὶ ἀναγκαῖον ταῦτόν εἶναι,
 ὅπερ ὅταν τις πονηροῖς ἥθεσι ξυνῶν κακῶν ἀνθρώπων
 μὴ μισῇ, χαίρῃ δὲ ἀποδεχόμενος, ψέγῃ δὲ ὡς ἐν παιδιᾷς
 μοίρα, ὀνειρώττων αὐτοῦ τὴν μοχθηρίαν; τότε ὁμοιω-
 σθαι δὴ που ἀνάγκη τὸν χαίροντα, ὅποτέροις ἂν χαίρῃ,
 ἐὰν ἄρα καὶ ἐπαινεῖν αἰσχύνηται· καὶ τοι τοῦ τοιούτου τί
 μείζον ἀγαθὸν ἢ κακὸν φαίμεν ἂν ἡμῖν ἐκ πάσης ἀνάγκης
 γίνεσθαι;

ΚΑ. Δοκῶ μὲν οὐδέν.

Γ ΑΘ. Ὅπου δὲ νόμοι καλῶς εἰσὶ κείμενοι ἢ καὶ εἰς τὸν
 ἔπειτα χρόνον ἔσονται, τὴν περὶ τὰς Μούσας παιδείαν τε
 καὶ παιδιὰν οἰόμεθα ἐξεσσεσθαι τοῖς ποιητικοῖς, ὃ τί περ
 αὐ αὐτὸν τὸν ποιητὴν ἐν τῇ ποιήσει τέρπῃ ὄνθιμοῦ ἢ μέ-
 λους ἢ ῥήματος ἐχόμενον, τοῦτο διδάσκοντα καὶ τοὺς τῶν
 εἰνόμων παῖδας καὶ νέους ἐν τοῖς χοροῖς ὃ τι αὐ τύχῃ
 ἀπεργάζεσθαι πρὸς ἀρετὴν ἢ μοχθηρίαν;

ΚΑ. Οὐ τοι δὴ τοῦτό γε λόγον ἔχει· πῶς γὰρ ἂν;

Δ ΑΘ. Νῦν δέ γε αὐτὸ ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐν πάσαις ταῖς
 πόλεσιν ἔξεστι δοῶν, πλὴν κατ' Αἴγυπτον.

ΚΑ. Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ δὴ πῶς τὸ τοιοῦτον φῆς νενομοθετηῖσθαι;

ΑΘ. Θαῦμα καὶ ἀκοῦσαι. πάλαι γὰρ δὴ ποτε, ὥς ἔοικεν, ἐγνώσθη παρ' αὐτοῖς οὗτος ὁ λόγος, ὃν τὰ νῦν λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι καλὰ μὲν σχήματα, καλὰ δὲ μέλη δεῖ μεταχειρίζεσθαι ταῖς συνηθείαις τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι νέους· ταξάμενοι δὲ ταῦτα, ἅττα ἐστὶ καὶ ὅποι' ἅττα ἀπέφηναν ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ παρὰ ταῦτ' οὐκ ἔξην οὔτε ζωγράφους Ε οὔτ' ἄλλοις, ὅσοι σχήματα καὶ ὅποι' ἅττα ἀπεργάζονται, καινοτομεῖν οὐδ' ἐπινοεῖν ἄλλ' ἅττα ἢ τὰ πατρία, οὐδὲ νῦν ἔξεστιν οὔτ' ἐν τούτοις οὔτ' ἐν μουσικῇ ξυμπάσῃ. σκοπῶν δ' εὐρήσεις αὐτόθι τὰ μυριοστὸν ἔτος γεγραμμένα ἢ τετυπωμένα, οὐχ ὥς ἔπος εἰπεῖν μυριοστὸν ἀλλ' ὄντως, τῶν νῦν δεδημιουργημένων οὔτε τι καλλίονα οὔτ' αἰσχίω, 657 τὴν αὐτὴν δὲ τέχνην ἀπειργασμένα.

ΚΑ. Θανμαστὸν λέγεις.

ΑΘ. Νομοθετικὸν μὲν οὖν καὶ πολιτικὸν ὑπερβαλλόντως. ἀλλ' ἕτερα φαῦλ' ἂν εὖροις αὐτόθι· τοῦτο δ' οὖν τὸ περὶ μουσικὴν ἀληθές τε καὶ ἄξιον ἐννοίας, ὅτι δυνατὸν ἄρ' ἦν περὶ τῶν τοιούτων νομοθετεῖσθαι βεβαίως θαρροῦντα μέλη τὰ τὴν ὀρθότητα φύσει παρεχόμενα· τοῦτο δὲ θεοῦ ἢ θείου τινὸς ἂν εἴη, καθάπερ ἐκεῖ φασὶ τὰ τὸν πολὺν τοῦτον σεσωσμένα χρόνον μέλη τῆς Ἰσίδος ποιήματα γεγονέναι. ὥσθ', ὅπερ ἔλεγον, εἰ δύναϊτό τις Β ἐλεῖν αὐτῶν καὶ ὁπασοῦν τὴν ὀρθότητα, θαρροῦντα χρὴ εἰς νόμον ἄγειν καὶ τάξιν αὐτά· ὥς ἢ τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης ζητήσις τοῦ καινῆς ζητεῖν ἀεὶ μουσικῇ χρῆσθαι σχεδὸν οὐ μεγάλην τινὰ δύναμιν ἔχει πρὸς τὸ διαφθεῖραι τὴν καθιερωθεῖσαν χορείαν ἐπικαλοῦσα ἀρχαιότητα. τὴν γοῦν ἐκεῖ οὐδαμῶς ἔοικε δυνατὴ γεγονέναι διαφθεῖραι, πᾶν δὲ τοῦναντίον.

C ΚΑ. Φαίνεται οὕτως ἂν ταῦτα ἔχειν ἐκ τῶν ὑπὸ σοῦ τὰ νῦν λεχθέντων.

IV. ΑΘ. Ἄρ' οὖν θαρροῦντες λέγωμεν τὴν τῇ μουσικῇ καὶ τῇ παιδιᾷ μετὰ χορείας χρεῖαν ὀρθήν εἶναι τοιῷδέ τινι τρόπῳ; χαίρομεν ὅταν οἴώμεθα εὖ πράττειν, καὶ ὁπόταν χαίρωμεν, οἴομεθα εὖ πράττειν αὖ; μὴ οὐχ οὕτως;

ΚΑ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ μὴν ἐν γε τῷ τοιούτῳ χαίροντες ἡσυχίαν οὐ δυνάμεθα ἄγειν.

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

D ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐχ ἡμῶν οἱ μὲν νέοι αὐτοὶ χορεύειν ἔτοιμοι, τὸ δὲ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν, ἐκείνους αὖ θεωροῦντες διάγειν ἡγούμεθα πρεπόντως, χαίροντες τῇ ἐκείνων παιδιᾷ τε καὶ ἑορτάσει, ἐπειδὴ τὸ παρ' ἡμῖν ἡμᾶς ἐλαφρόν ἐκλείπει νῦν, ὃ ποθοῦντες καὶ ἀσπαζόμενοι τίθεμεν οὕτως ἀγῶνας τοῖς δυναμένοις ἡμᾶς ὃ τι μάλιστα εἰς τὴν νεότητα μνήμη ἐπεγείρειν;

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

E ΑΘ. Μῶν οὖν οἴώμεθα καὶ κομιδῇ μάτην τὸν νῦν λεγόμενον λόγον περὶ τῶν ἑορταζόντων λέγειν τοὺς πολλούς, ὅτι τοῦτον δεῖ σοφώτατον ἡγεῖσθαι καὶ κρίνειν νικᾶν, ὃς ἂν ἡμᾶς εὐφραίνεσθαι καὶ χαίρειν ὃ τι μάλιστα ἀπεργάζεται; δεῖ γὰρ δὴ, ἐπεὶ περ ἀφείμεθα παίζειν ἐν τοῖς τοιούτοις, τὸν πλείστους καὶ μάλιστα χαίρειν ποιοῦντα, τοῦτον μάλιστα τιμᾶσθαι τε καὶ, ὅπερ εἶπον νῦν δὴ, τὰ νικητήρια φέρειν; ἄρ' οὐκ ὀρθῶς λέγεται τε τοῦτο
658 καὶ πράττειτ' ἂν, εἰ ταύτῃ γίγνοιτο;

ΚΑ. Τάχ' ἂν.

ΑΘ. Ἄλλ', ὦ μακάριε, μὴ ταχὺ τὸ τοιοῦτον κρίνωμεν, ἀλλὰ διαιροῦντες αὐτὸ κατὰ μέρη σκοπούμεθα τοιῷδέ τινι τρόπῳ· τί ἂν, εἰ ποτέ τις οὕτως ἀπλῶς ἀγῶνα

δείη ὄντινούν, μηδὲν ἀφορίσας μήτε γυμνικόν μήτε μου-
σικόν μήθ' ἱππικόν, ἀλλὰ πάντα συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ
πόλει προείποι, θεῖς νικητήρια, τὸν βουλούμενον ἥκειν ἀγω-
νιούμενον ἡδονῆς πέρι μόνου, ὃς δ' ἂν τέρψη τοὺς θεατὰς
μάλιστα, μηδὲν ἐπιταττόμενος ᾧτινι τρόπῳ, νικήσῃ δὲ B
αὐτὸ τοῦτο ὅτι μάλιστα ἀπεργασάμενος καὶ κριθῇ τῶν
ἀγωνισαμένων ἡδιστος γερονέναι· τί ποτ' ἂν ἡγοῦμεθα
ἐκ ταύτης τῆς προορήσεως συμβαίνειν;

ΚΑ. Τοῦ πέρι λέγεις;

ΑΘ. Εἰκός που τὸν μὲν τινα ἐπιδεικνύναι, καθάπερ
Ὀμηρος, ῥαψωδίαν, ἄλλον δὲ κιθαρωδίαν, τὸν δὲ τινα τρα-
γωδίαν, τὸν δ' αὖ κωμωδίαν, οὐ θαυμαστὸν δὲ εἰ τις καὶ
θαύματα ἐπιδεικνὺς μάλιστ' ἂν νικᾷν ἡγοῖτο· τούτων δὲ C
τοιούτων καὶ ἐτέρων ἀγωνιστῶν μυρίων ἐλθόντων ἔχομεν
εἰπεῖν, τίς ἂν νικᾷ δικαίως;

ΚΑ. Ἄτοπον ἦρον· τίς γὰρ ἂν ἀποκρίνοιτό σοι τοῦτο,
ὥς γνοὺς ἂν ποτε πρὶν ἀκούσαι τε καὶ τῶν ἀθλητῶν ἐκά-
στων αὐτήκοος αὐτοὺς γενέσθαι;

ΑΘ. Τί οὖν δῆ; βούλεσθε ἐγὼ σφῶν τὴν ἄτοπον
ταύτην ἀπόκρισιν ἀποκρίνωμαι;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Εἰ μὲν τοίνυν τὰ πάννυ σμικρὰ κρῖνοι παιδιά,
κρινούσι τὸν τὰ θαύματα ἐπιδεικνύντα· ἡ γάρ;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἐὰν δέ γ' οἱ μείζους παῖδες, τὸν τὰς κωμωδίας· D
τραγωδίαν δὲ αἱ τε πεπαιδευμένοι τῶν γυναικῶν καὶ τὰ
νέα μειράκια καὶ σχεδὸν ἴσως τὸ πλῆθος πάντων.

ΚΑ. Ἰσως δῆτα.

ΑΘ. Ῥαψωδὸν δέ, καλῶς Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν ἢ
τι τῶν Ἡσιοδείων διατιθέντα, τάχ' ἂν ἡμεῖς οἱ γέροντες
ἡδιστα ἀκούσαντες νικᾷν ἂν φαίμεν πάμπολυ. τίς οὖν ὁρ-
θῶς ἂν νενικηκῶς εἴῃ, τοῦτο μετὰ τοῦτο· ἡ γάρ;

ΚΛ. Ναί.

Ε ΑΘ. Δῆλον ὥς ἔμοιγε καὶ ὑμῖν ἀναγκαῖόν ἐστι φάναι τοὺς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἡλικιωτῶν κριθέντας ὀρθῶς ἂν νικᾶν. τὸ γὰρ ἔθος ἡμῖν τῶν νῦν δὴ πάμπλου δοκεῖ τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀπάσαις καὶ πανταχοῦ βέλτιστον γίγνεσθαι.

ΚΛ. Τί μήν;

Υ. ΑΘ. Συγχωρῶ δὴ τό γε τοσοῦτον καὶ ἐγὼ τοῖς πολλοῖς, δεῖν τὴν μουσικὴν ἡδονὴν κρίνεσθαι, μὴ μέντοι τῶν γε ἐπιτυχόντων, ἀλλὰ σχεδὸν ἐκείνην εἶναι Μοῦσαν καλλίστην, ἣτις τοὺς βελτίστους καὶ ἱκανῶς πεπαιδευμένους τέρπει, μάλιστα δὲ ἣτις ἓνα τὸν ἀρετῇ τε καὶ παιδείᾳ 659 διαφέροντα· διὰ ταῦτα δὲ ἀρετῆς φάμεν δεῖσθαι τοὺς τούτων κριτάς, ὅτι τῆς τε ἄλλης μετόχους αὐτοὺς εἶναι δεῖ φρονήσεως καὶ δὴ καὶ τῆς ἀνδρείας. οὔτε γὰρ παρὰ θεάτρου δεῖ τὸν γε ἀληθῆ κριτὴν κρίνειν μανθάνοντα καὶ ἐκπληττόμενον ὑπὸ θορύβου τῶν πολλῶν καὶ τῆς αὐτοῦ ἀπαιδευσίας, οὐτ' αὖ γινώσκοντα δι' ἀνανδρίαν καὶ δειλίαν ἐκ ταύτου στόματος οὔπερ τοὺς θεοὺς ἐπεκαλέσατο Β μέλλων κρίνειν, ἐκ τούτου ψευδόμενον ἀποφαίνεσθαι ὁρθύμως τὴν κρίσιν· οὐ γὰρ μαθητὴς ἀλλὰ διδάσκαλος, ὥς γε τὸ δίκαιον, θεατῶν μᾶλλον ὁ κριτὴς καθίζει, καὶ ἐναντιωσόμενος τοῖς τὴν ἡδονὴν μὴ προσηκόντως μηδὲ ὀρθῶς ἀποδιδούσι θεαταῖς. ἔξῃν γὰρ δὴ τῷ παλαιῷ τε καὶ Ἑλληνικῷ νόμῳ· *οὐ* καθάπερ ὁ Σικελικός τε καὶ Ἰταλικὸς νόμος νῦν, τῷ πλήθει τῶν θεατῶν ἐπιτρέπων καὶ τὸν νικῶντα διακρίνων χειροτονίαις, διέφθαρχε μὲν τοὺς ποιητὰς αὐτοὺς· πρὸς γὰρ τὴν τῶν κριτῶν ἡδονὴν ποιοῦσιν οὖσαν φάυλην, ὥστε αὐτοὶ αὐτοὺς οἱ θεαταὶ παιδεύουσι· διέφθαρχε δ' αὐτοῦ τοῦ θεάτρου τὰς ἡδονάς· θεὸν γὰρ αὐτοὺς αἰεὶ βελτίω τῶν αὐτῶν ἡθῶν ἀκούοντας βελτίω τὴν ἡδονὴν ἴσχειν, νῦν αὐτοῖς ὁρῶσι πᾶν τὸνναντίον ξυμ-

βαίνει. τί ποτ' οὖν ἡμῖν τὰ νῦν αὖ διαπερανθέντα τῷ λόγῳ σημαίνειν βούλεται; σκοπεῖσθ' εἰ τόδε.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Δοκεῖ μοι τρίτον ἢ τέταρτον ὁ λόγος εἰς ταῦτον περιφερόμενος ἤκειν, ὥς ἄρα παιδεία μὲν ἐσθ' ἢ παίδων ὅλη ἢ τε καὶ ἀγωγή πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου λόγον ὀρθὸν εἰρημένον καὶ τοῖς ἐπιεικεστάτοις καὶ πρεσβυτάτοις δι' ἐμπειρίαν ξυνδεδογμένον ὥς ὄντως ὀρθὸς ἐστίν· ἴν' οὖν ἡ ψυχὴ τοῦ παιδὸς μὴ ἐναντία χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι ἐθίζεται τῷ νόμῳ καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ νόμου πεπεισμένοις, ἀλλὰ ξυνέπηται χαίρουσά τε καὶ λυπουμένη τοῖς αὐτοῖς τούτοις οἷσπερ ὁ γέρον, τούτων ἕνεκα, ἃς ᾧδ' αὖς καλοῦμεν — ὄντως μὲν ἐπ' ὧδαὶ ταῖς ψυχαῖς αὗται νῦν γεγονέναι, πρὸς τὴν τοιαύτην ἣν λέγομεν συμφωνίαν ἐσπουδασμένα, διὰ δὲ τὸ σπουδὴν μὴ δύνασθαι φέρειν τὰς τῶν νέων ψυχὰς παιδικαί τε καὶ ᾧδ' αὖ καλεῖσθαι καὶ πράττεσθαι — καθάπερ τοῖς κάμνουσί τε καὶ ἀσθενῶς ἰσχοῦσι τὰ σώματα ἐν ἡδέσι τισὶ σιτίοις καὶ πώμασι τὴν χρηστὴν πειρῶνται τροφὴν προσφέρειν οἷς μέλει τούτων, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν ἐν ἀηδέσιν, ἵνα τὴν μὲν ἀσπάζωνται, τὴν δὲ μισεῖν ὀρθῶς ἐθίζωνται, ταῦτόν δ' ἡ καὶ τὸν ποιητικὸν ὁ ὀρθὸς νομοθέτης ἐν τοῖς καλοῖς ῥήμασι καὶ ἐπαινετοῖς πείσει τε καὶ ἀναγκάσει μὴ πείθων, τὰ τῶν σωφρόνων τε καὶ ἀνδρείων καὶ πάντως ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐν τε ὀρθοῖς σχήματα καὶ ἐν ἁρμονίαις μέλη ποιοῦντα ὀρθῶς ποιεῖν.

ΚΑ. Νῦν οὖν οὕτω δοκοῦσί σοι, πρὸς Διός, ᾧ ξένη, ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι ποιεῖν; ἐγὼ μὲν γὰρ καθ' ὅσον αἰσθάνομαι, πλὴν παρ' ἡμῖν ἢ παρὰ Λακεδαιμονίοις, ἃ σὺ νῦν λέγεις, οὐκ οἶδα πραττόμενα, καινὰ δὲ ἅττα αἰετὶ γινόμενα περὶ τε τὰς ὀρχήσεις καὶ περὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν ξύμπασαν, οὐχ ὑπὸ νόμων μεταβαλλόμενα ἀλλ' ὑπὸ τινῶν ἀτάκτων ἡδονῶν, πολλοῦ δεουσῶν τῶν αὐτῶν εἶναι

- C καὶ κατὰ ταῦτά, ὥς σὺ κατ' Αἴγυπτον ἀφερμηνεύεις, ἀλλ' οὐδέποτε τῶν αὐτῶν.

AΘ. Ἀριστά γ', ὦ Κλεινία. εἰ δ' ἔδοξά σοι ἃ σὺ λέγεις λέγειν ὥς νῦν γιγνόμενα, οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ μὴ σαφῶς λέγων ἃ διανοοῦμαι τοῦτο ἐποίησα καὶ ἔπαθον· ἀλλ' ἃ βούλομαι γίνεσθαι περὶ μουσικῆν, τοιαῦτ' ἅττα εἶπον ἴσως, ὥστε σοὶ δοῖται ταῦτα ἐμὲ λέγειν. λοιδορεῖν γὰρ πράγματα ἀνίατα καὶ πόρρω προβεβηκότα ἀμαρτίας οὐδαμῶς ἡδύ, ἀναγκαῖον δ' ἐνίοτ' ἐστίν· ἐπειδὴ δὲ ταῦτα

D ξυνδοκεῖ καὶ σοί, φέρε, φῆς παρ' ὑμῖν καὶ τοῖσδε μᾶλλον ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσι γίνεσθαι τὰ τοιαῦτα;

ΚΛ. Τί μῆν;

AΘ. Τί δ', εἰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις γίγνοιθ' οὕτω, πότερον αὐτὰ καλλιόνως οὕτως εἶναι φαίμεν ἢ καθάπερ νῦν γίγνεται γιγνόμενα;

ΚΛ. Πολύ που τὸ διαφέρειν, εἰ καθάπερ παρὰ τε τοῖσδε καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ ἔτι καθάπερ εἶπες σὺ νῦν δὴ δεῖν εἶναι, γίγνοιτο.

- E VI. AΘ. Φέρε δὴ, ξυνομολογησώμεθα τὰ νῦν. ἄλλο τι παρ' ὑμῖν ἐν πάσῃ παιδείᾳ καὶ μουσικῇ τὰ λεγόμενά ἐστι τάδε; τοὺς ποιητὰς ἀναγκάζετε λέγειν, ὥς ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ σάφρων ὢν καὶ δίκαιος εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος, ἐὰν τε μέγας καὶ ἰσχυρὸς ἐὰν τε μικρὸς καὶ ἀσθενὴς ἦ, καὶ ἐὰν πλουτῇ καὶ μὴ· ἐὰν δὲ ἄρα πλουτῇ μὲν Κινύρα τε καὶ Μίδα μᾶλλον, ἢ δὲ ἄδικος, ἄθλιός τ' ἐστὶ καὶ ἀνιαρὸς ξῆ· καὶ οὗτ' ἂν μνησαίμην, φησὶν ὑμῖν ὁ ποιητής, εἴπερ ὀρθῶς λέγει, οὗτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην, ὃς μὴ πάντα τὰ λεγόμενα καλὰ μετὰ δικαιοσύνης πράτ-
- 661 τοι καὶ κτῶτο, καὶ δὴ καὶ θηῖων τοιοῦτος ὢν ὀρέγοιτο ἐργῶθεν ἰστάμενος, ἄδικος δὲ ὢν μῆτε τολμῶ ὀρῶν φόνον αἵματόεντα μῆτε νικῶ θέων Θρηίκιον Βορέην, μῆτε ἄλλο αὐτῷ μηδὲν τῶν λεγομένων ἀγαθῶν γίγνοιτό ποτε· τὰ

γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενα ἀγαθὰ οὐκ ὀρθῶς λέγεται.
λέγεται γὰρ ὡς ἄριστον μὲν ὑγιαίνειν, δεύτερον δὲ κάλ-
λος, τρίτον δὲ πλοῦτος, μυρία δὲ ἄλλα ἀγαθὰ λέγεται· καὶ
γὰρ ὁξὺ ὄραῖν καὶ ἀκούειν καὶ πάντα ὅσα ἔχεται τῶν αἰ- B
σθησέων εὐαίσθητός ἐστιν, ἔτι δὲ καὶ τὸ ποιεῖν τυραν-
νοῦντα ὅτι ἂν ἐπιθυμῇ, καὶ τὸ δὴ τέλος ἀπάσης μακαριό-
τητος εἶναι τὸ πάντα ταῦτα κεκτημένον ἀθάνατον εἶναι
γενόμενον ὅτι τὰ τέλιστα. ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγὼ πού τάδε λέγο-
μεν, ὡς ταῦτά ἐστι ξύμπαντα δικαίοις μὲν καὶ ὀσίοις ἀν-
δράσιν ἄριστα κτήματα, ἀδίκους δὲ ἀκάιστα ξύμπαντα,
ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς ὑγείας· καὶ δὴ καὶ τὸ ὄραῖν καὶ τὸ
ἀκούειν καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ παράπαν ξῆν μέριστον C
μὲν κακὸν τὸν ξύμπαντα χρόνον ἀθάνατον ὄντα καὶ κε-
κτημένον πάντα τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ πλήν δικαιοσύνης
τε καὶ ἀρετῆς ἀπάσης, ἔλαττον δέ, ἂν ὡς ὀλίγιστον ὁ τοι-
οῦτος χρόνον ἐπιζῶῃ. ταῦτα δὴ λέγειν, οἶμαι, τοὺς παρ'
ὑμῖν ποιητάς, ἅπερ ἐγὼ, πείσετε καὶ ἀναγκάσετε, καὶ ἔτι
τούτοις ἐπομένους θῦθμούς τε καὶ ἁρμονίας ἀποδιδόντας
παιδεύειν οὕτω τοὺς νέους ἡμῶν· ἦ γάρ; ὁράτε· ἐγὼ μὲν
γὰρ λέγω σαφῶς, τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα ἀγαθὰ τοῖς ἀδί- D
κοις εἶναι, τοῖς δὲ δικαίοις κακὰ, τὰ δ' ἀγαθὰ τοῖς μὲν ἀγα-
θοῖς ὄντως ἀγαθὰ, τοῖς δὲ κακοῖς κακὰ· ὅπερ οὖν ἡρόδημ,
ἄρα συμφωνοῦμεν ἐγὼ τε καὶ ὑμεῖς, ἦ πῶς;

VII. ΚΑ. Τὰ μὲν ἔμοιγε φαινόμεθ' ἄ πως, τὰ δ' οὐ-
δαμῶς.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν ὑγίειάν τε κεκτημένον καὶ πλοῦτον καὶ
τυραννίδα διὰ τέλους, καὶ ἔτι προστίθῃμι ὑμῖν ἰσχὺν δια-
φέρουσαν καὶ ἀνδρείαν μετ' ἀθανασίας, καὶ μηδὲν ἄλλο E
αὐτῷ τῶν λεγομένων κακῶν εἶναι γιγνόμενον, ἀδικίαν δὲ
καὶ ὕβριν ἔχοντα ἐν αὐτῷ μόνον, τὸν οὕτω ζῶντα ἴσως
ὑμᾶς οὐ πείθω μὴ οὐκ ἄρα εὐδαίμονα ἀλλ' ἀθλιον γίγνε-
σθαι σαφῶς;

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Εἰεν· τί οὖν τὸ μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν ἡμᾶς χρεῶν;
 662 ἀνδρείος γὰρ δὴ καὶ ἰσχυρὸς καὶ καλὸς καὶ πλούσιος, καὶ
 ποιῶν ὃ τί περ ἐπιθυμοὶ τὸν βίον ἅπαντα, οὐχ ὑμῖν
 δοκεῖ, εἶπερ ἄδικος εἴη καὶ ὑβριστής, ἐξ ἀνάγκης αἰ-
 σχρῶς ἂν ζῇν; ἢ τοῦτο μὲν ἴσως ἂν συγχωρήσαιτε, τό γε
 αἰσχρῶς;

ΚΛ. Πάννυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τί δέ; τὸ καὶ κακῶς;

ΚΛ. Οὐκ ἂν ἔτι τοῦθ' ὁμοίως.

ΑΘ. Τί δέ; τὸ καὶ ἀηδῶς καὶ μὴ ξυμφερόντως αὐτῷ;

ΚΛ. Καὶ πῶς ἂν ταυτὰ γ' ἔτι συγχωροῖμεν;

ΑΘ. Ὅπως; εἰ θεὸς ἡμῖν, ὥς ἔοικεν, ὦ φίλοι, δοίη
 Β τις συμφωνίαν, ὥς νῦν γε σχεδὸν ἀπάδομεν ἀπ' ἀλλήλων.
 ἐμοὶ γὰρ δὴ φαίνεται ταῦτα οὕτως ἀναγκαῖα, ὥς οὐδέ, ὦ
 φίλε Κλεινία, Κρήτη νῆσος σαφῶς· καὶ νομοθέτης ὢν
 ταύτην πειρώμενην ἂν τοὺς τε ποιητὰς ἀναγκάζειν φθέγγε-
 σθαι καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει, ζημίαν τε ὀλίγου με-
 ρίστην ἐπιτιθεῖν ἂν, εἰ τις ἐν τῇ χώρᾳ φθέγγεαιτο, ὥς
 C εἰσὶ τινες ἀνθρωποὶ ποτε πονηροὶ μὲν, ἡδέως δὲ ζῶντες,
 ἢ λυσitteλοῦντα μὲν ἄλλα ἐστὶ καὶ κερδαλέα, δικαιότερα
 δὲ ἄλλα, καὶ πολλὰ ἅττ' ἂν παρὰ τὰ νῦν λεγόμενα ὑπὸ τε
 Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ὥς ἔοικε, καὶ δὴ πού καὶ τῶν
 ἄλλων ἀνθρώπων διάφορα πείθοιμ' ἂν τοὺς πολίτας μοι
 φθέγγεσθαι. φέρε γάρ, ὦ πρὸς Διὸς τε καὶ Ἀπόλλωνος,
 ὦ ἄριστοι τῶν ἀνδρῶν, εἰ τοὺς νομοθετήσαντας ὑμῖν αὐ-
 D τοὺς τούτους ἐροῖμεθα θεοὺς, ἃρ' ὁ δικαιότατός ἐστι βίος
 ἡδιστος, ἢ δὴ ἐστὶν τινα βίω, οἷν ὁ μὲν ἡδιστος ὢν τυγ-
 χάνει, δικαιότατος δ' ἕτερος· εἰ δὴ δύο φαῖεν, ἐροῖμεθ'
 ἂν ἴσως αὐτοὺς πάλιν, εἶπερ ὀρθῶς ἐπανερωτῶμεν, ποτέ-
 ρους δ' εὐδαιμονεστέρους χρὴ λέγειν, τοὺς τὸν δικαιότα-
 τον ἢ τοὺς τὸν ἡδιστον διαβιοῦντας βίον· εἰ μὲν δὴ φαῖεν

τοὺς τὸν ἡδιστον, ἄτοπος αὐτῶν ὁ λόγος ἂν γίγνοιτο. βού-
 λομαι δέ μοι μὴ ἐπὶ θεῶν λέγεσθαι τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἐπὶ
 πατέρων καὶ νομοθετῶν μᾶλλον· καὶ μοι τὰ ἔμπροσθεν
 ἡρωτημένα πατέρα τε καὶ νομοθέτην ἡρωτήσθω, ὁ δ' εἰ- E
 πέτω, ὥς ὁ ζῶν τὸν ἡδιστον βίον ἐστὶ μακαριώτατος· εἴτα
 μετὰ ταῦτα ἔρωγ' ἂν φαίην· ὦ πάτερ, οὐχ ὥς εὐδαιμονέ-
 στατά με ἐβούλου ξῆν; ἀλλ' αἰεὶ διακελευόμενος οὐδὲν
 ἐπαύου ξῆν με ὥς δικαιοτάτα. ταύτῃ μὲν οὖν ὁ τιθέμενος
 εἴτε νομοθέτης εἴτε πατὴρ ἄτοπος ἂν οἶμαι καὶ ἄπορος
 φαίνοιτο τοῦ ξυμφωνούντως ἑαυτῷ λέγειν· εἰ δ' αὖ τὸν
 δικαιοτάτον εὐδαιμονέστατον ἀποφαίνοιτο βίον εἶναι, ξη-
 τοί που πᾶς ἂν ὁ ἀκούων, οἶμαι, τί ποτ' ἐν αὐτῷ τὸ τῆς
 ἡδονῆς κρεῖττον ἀγαθὸν τε καὶ καλὸν ὁ νόμος ἐνὸν ἐπαι- 663
 νεῖ. τί γὰρ δὴ δικαίῳ χωριζόμενον ἡδονῆς ἀγαθὸν ἂν γί-
 γνοιτο; φέρε, κλέος τε καὶ ἔπαινος πρὸς ἀνθρώπων τε καὶ
 θεῶν ἄρ' ἐστὶν ἀγαθὸν μὲν καὶ καλόν, ἀηδὲς δέ, δύσκληια
 δὲ τάναντία; ἥκιστα, ὦ φίλε νομοθέτα, φήσομεν. ἀλλὰ τὸ
 μήτε τινὰ ἀδικεῖν μήτε ὑπὸ τινος ἀδικεῖσθαι μὴν ἀηδὲς
 μὲν, ἀγαθὸν δὲ ἢ καλόν, τὰ δ' ἕτερα ἡδέα μὲν, αἰσχροὶ δὲ
 καὶ κακά;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

VIII. ΑΘ. Οὐκοῦν ὁ μὲν μὴ χωρίζων λόγος ἡδύ τε καὶ
 δίκαιον καὶ ἀγαθὸν τε καὶ καλὸν πιθανός γ', εἰ μὴδὲν B
 ἕτερον, πρὸς τὸ τινα ἐθέλειν ξῆν τὸν ὅσιον καὶ δίκαιον
 βίον, ὥστε νομοθέτῃ γε αἰσχιστος λόγων καὶ ἐναντιώτα-
 τος, ὅς ἂν μὴ φῇ ταῦτα οὕτως ἔχειν· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἐκὼν
 ἐθέλοι πείθεσθαι πράττειν τοῦτο, ὅτῳ μὴ τὸ χαίρειν τοῦ
 λυπεῖσθαι πλεον ἐπεται. σκοτοδινίαν δὲ τὸ πόρρωθεν
 ὁρώμενον πᾶσι τε ὥς ἔπος εἰπεῖν καὶ δὴ καὶ τοῖς παισὶ παρ-
 ἔχει· νομοθέτης δ', οἶμαι, δόξαν εἰς τοῦναντίον τούτου
 καταστήσει τὸ σκότος ἀφελών, καὶ πείσει ἅμῳς γέ πως C
 ἔθεσι καὶ ἐπαίνοις καὶ λόγοις, ὥς ἐσκιαγραφημένα τὰ δί-

καὶ ἐστὶ καὶ ἄδικοι, τὰ μὲν ἄδικοι τῷ τοῦ δικαίου ἐναντίως φαινόμενα, ἐκ μὲν ἀδίκου καὶ κακοῦ ἑαυτοῦ θεωρούμενα ἡδέα, τὰ δὲ δίκαια ἀηδέστατα, ἐκ δὲ δικαίου πάντα τὰναντία πάντα πρὸς ἀμφοτέρω.

ΚΑ. Φαίνεται.

ΑΘ. Τὴν δ' ἀλήθειαν τῆς κρίσεως ποτέραν κυριωτέραν εἶναι φῶμεν; πότερα τὴν τῆς χείρονος ψυχῆς ἢ τὴν τῆς βελτίονος;

ΚΑ. Ἀναγκαῖόν που τὴν τῆς ἀμείνωνος.

ΑΘ. Ἀναγκαῖον ἄρα τὸν ἄδικον βίον οὐ μόνον αἰσχρῶ καὶ μοχθηρότερον ἀλλὰ καὶ ἀηδέστερον τῇ ἀληθείᾳ τοῦ δικαίου τε εἶναι καὶ ὁσίου βίου.

ΚΑ. Κινδυνεύει κατά γε τὸν νῦν λόγον, ὦ φίλοι.

ΑΘ. Νομοθέτης δέ, οὐ τι καὶ σμικρὸν ὄφελος, εἰ καὶ
μὴ τοῦτο ἦν οὕτως ἔχον, ὥς καὶ νῦν αὐτὸ ἤρηχ' ὁ λόγος
ἔχειν, εἴπερ τι καὶ ἄλλο ἐτόλμησεν ἂν ἐπ' ἀγαθῷ ψεύδε-
σθαι πρὸς τοὺς νέους, ἔστιν ὅ τι τούτου ψεῦδος λυσιτελέ-
E στερον ἂν ἐψεύσατό ποτε καὶ δυνάμενον μᾶλλον ποιεῖν
μὴ βία ἀλλ' ἐκόντας πάντα τὰ δίκαια;

ΚΑ. Καλον μὲν ἡ ἀλήθεια, ὡς ξένη, καὶ μόνιμον·
 ἔοικε μὲν οὐ ρᾶδιον εἶναι πείθειν.

ΑΘ. Εἰεν· τὸ μὲν τοῦ Σιδωνίου μυθολόγημα ῥάδιον
ἐγένετο πεῖθειν, οὕτως ἀπίθανον ὄν, καὶ ἄλλα μυρία.

ΚΑ. Ποῖα;

ΑΘ. Τὸ σπαρέντων ποτὲ ὀδόντων ὀπλίτας ἐξ αὐτῶν
 φῦναι. καὶ τοι μέγα γ' ἔστι νομοθέτη παράδειγμα τοῦ
 664 πείσειν ὃ τι ἂν ἐπιχειρῇ τις πείθειν τὰς τῶν νέων ψυχὰς,
 ὥστε οὐδὲν ἄλλο αὐτὸν δεῖ σκοποῦντα ἀνευρίσκειν, ἢ τί
 πείσας μέγιστον ἀγαθὸν ἐργάσαιο ἂν πόλιν, τούτου δὲ
 πέρι πᾶσαν μηχανὴν εὗρίσκειν, ὅτινά ποτε τρόπον ἢ τοι-
 αύτη ξυνοικία πᾶσα περὶ τούτων ἐν καὶ ταύτῳ ὃ τι μάλι-
 στα φθέγγοιτ' αἰεὶ διὰ βίου παντὸς ἐν τε ᾧδαίς καὶ μύθοις

γων, ὥς ἡ φύσις ἀπάντων τῶν νέων διάπυρος οὔσα ἡσυχίαν οὐχ οἷα τε ἄγειν οὔτε κατὰ τὸ σῶμα οὔτε κατὰ τὴν φωνὴν εἴη, φθιέγγοιτο δ' αἰεὶ ἀτάκτως καὶ πηδῶ· τάξεως δ' αἰσθησιν τούτων ἀμφοτέρων τῶν ἄλλων μὲν ζώων οὐδὲν ἐφάπτοιτο, ἡ δὲ ἀνθρώπου φύσις ἔχει μόνη τοῦτο·
 665 τῇ δὴ τῆς κινήσεως τάξει ῥυθμὸς ὄνομα εἴη, τῇ δ' αὖ τῆς φωνῆς, τοῦ τε ὀξέος ἅμα καὶ βαρέος συγκεραννυμένων, ἁρμονία ὄνομα προσαγορεύοιτο, χορεία δὲ τὸ ξυναμφότερου κληθεῖη· θεοὺς δ' ἔφαμεν ἐλεοῦντας ἡμᾶς συγχορευτάς τε καὶ χορηγοὺς ἡμῖν δεδωκέναι τὸν τε Ἀπόλλωνα καὶ Μούσας, καὶ δὴ καὶ τρίτον ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα, Διόνυσον.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ μεμνήμεθα;

ΑΘ. Ὁ μὲν τοίνυν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν
 Β χορὸς εἰρηνται, τὸν δὲ τρίτον καὶ τὸν λοιπὸν χορὸν ἀνάγκη τοῦ Διονύσου λέγεσθαι.

ΚΑ. Πῶς δὴ; λέγε· μάλα γὰρ ἄτοπος γίγνοιτ' ἂν ὥς γ' ἐξαίφνης ἀκούσαντι Διονύσου πρεσβυτῶν χορὸς, εἰ ἄρα οἱ ὑπὲρ τριάκοντα καὶ πεντήκοντα δὲ γεγονότες ἔτη μέχρι ἐξήκοντα αὐτῷ χορεύουσιν.

ΑΘ. Ἀληθέστατα μέντοι λέγεις. λόγον δὴ δεῖ πρὸς ταῦτα, οἶμαι, ὅπῃ τοῦτο εὖλογον οὕτως γιγνόμενον ἂν γίγνοιτο.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἀρ' οὖν ἡμῖν τά γε ἔμπροσθεν ὁμολογεῖται;

ΚΑ. Τοῦ περί;

ΑΘ. Τὸ δεῖν πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα, ἐλεύθερον καὶ δοῦλον, θῆλυν τε καὶ ἄρρενα καὶ ὅλη τῇ πόλει ὅλην τὴν πόλιν αὐτὴν αὐτῇ ἐπάδουσιν μὴ παύεσθαι ποτε ταῦτα, ἀ διεληλύθαμεν ἁμῶς γὰρ πῶς αἰεὶ μεταβαλλόμενα καὶ πάντως παρεχόμενα ποικιλίαν, ὥστε ἀπληστίαν εἶναι τινα τῶν ὕμνων τοῖς ἄδουσι καὶ ἡδονήν.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐχ ὁμολογοῖτο ἂν δεῖν ταῦτα οὕτω πράττεσθαι;

ΑΘ. Ποῦ δὴ τοῦθ' ἡμῖν τὸ ἄριστον τῆς πόλεως, ἡλ- D
κίαις τε καὶ ἅμα φρονήσεσι πιθανώτατον ὄντων ἐν τῇ πό-
λει, ἄδον τὰ κάλλιστα μέγιστ' ἂν ἐξεργάζοιτο ἀγαθὰ; ἢ
τοῦτο ἀνοήτως οὕτως ἀφήσομεν, ὃ κυριώτατον ἂν εἴη τῶν
καλλίστων τε καὶ ὠφελιμωτάτων ᾧδων;

ΚΑ. Ἄλλ' ἀδύνατον τὸ μεθιέναι, ὥς γε τὰ νῦν λε-
γόμενα.

ΑΘ. Πῶς οὖν πρόπον ἂν εἴη τοῦτο; ὁρᾶτε εἰ τῇδε.

ΚΑ. Πῇ δὴ;

ΑΘ. Πᾶς που γιγνόμενος πρεσβύτερος ὅκνου πρὸς
τὰς ᾧδὰς μεστός, καὶ χαίρει τε ἥττον πράττων τοῦτο καὶ E
ἀνάγκης γιγνομένης αἰσχύνοιτ' ἂν μᾶλλον, ὅσῳ πρεσβύ-
τερος καὶ σωφρονέστερος γίγνεται, τόσῳ μᾶλλον. ἄρ' οὐχ
οὕτως;

ΚΑ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν θεάτρῳ γε καὶ παιτοίοις ἀνθρώποις
ἔδειν ἔστως ὀρθὸς ἐτι μᾶλλον αἰσχύνοιτ' ἂν· καὶ ταῦτά
γ' εἰ καθάπερ οἱ περὶ νίκης χοροὶ ἀγωνιζόμενοι πεφωνα-
σκηκότες ἰσχυροὶ τε καὶ ἄσιτοι ἀναγκάζονται ἔδειν οἱ τοι-
οῦτοι, παντάπασί που ἀηδῶς τε καὶ αἰσχυνητῶς ἔδοντες
ἀπροθύμως ἂν τοῦτ' ἐργάζοιντο;

ΚΑ. Ἀναγκαιότατα μέντοι λέγεις.

666

ΑΘ. Πῶς οὖν αὐτοὺς παραμυθησόμεθα προθύμους
εἶναι πρὸς τὰς ᾧδὰς; ἄρ' οὐ νομοθετήσομεν πρῶτον μὲν
τοὺς παῖδας μέχρι ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ παράπαν οἴνου
μὴ γεύεσθαι, διδάσκοντες ὥς οὐ χρηὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχε-
τεύειν εἰς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, πρὶν ἐπὶ τοὺς πό-
νους ἐργχειρεῖν πορεύεσθαι, τὴν ἐμμανὴ εὐλαβούμενοι ἕξι-
ν τῶν νέων· μετὰ δὲ τοῦτο οἴνου μὲν ἤδη γεύεσθαι τοῦ με-
τρίου μέχρι τριάκοντα ἐτῶν, μέθης δὲ καὶ πολυουνίας τὸ B

παράπαν τὸν νέον ἀπέχεσθαι· τετταράκοντα δὲ ἐπιβαί-
νοντα ἐτῶν ἐν τοῖς ξυσσιτίοις εὐωχηθέντα καλεῖν τοὺς τε
ἄλλους θεοὺς καὶ δὴ καὶ Διόνυσον παρακαλεῖν εἰς τὴν
τῶν πρεσβυτῶν τελετὴν ἅμα καὶ παιδιάν, ἣν τοῖς ἀνθρώ-
ποις ἐπίκουρον τῆς τοῦ γήρως ἀνστηρότητος ἐδωρήσατο
τὸν οἶνον φάρμακον, ὥστ' ἀνηβᾶν ἡμᾶς καὶ δυσθυμίας
λήθην γίνεσθαι, μαλακώτερόν *τε* ἐκ σκληροτέρου τὸ
C τῆς ψυχῆς ἦθος; καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρον ἐντεθέντα, γι-
γνόμενον, καὶ οὕτως εὐπλαστότερον εἶναι; πρῶτον μὲν δὴ
διατεθεὶς οὕτως ἕκαστος ἄρ' οὐκ ἂν ἐθέλοι προθυμότε-
ρόν γε, ἥττον αἰσχυνόμενος, οὐκ ἐν πολλοῖς ἀλλ' ἐν με-
τρίοις, καὶ οὐκ ἐν ἀλλοτρίοις ἀλλ' ἐν οἰκαίοις, ἄδειν τε καὶ
ὁ πολλάκις εἰρήκαμεν ἐπάδειν;

ΚΑ. Καὶ πολὺ γε.

ΑΘ. Εἰς μὲν γε τὸ προάγειν τοίνυν αὐτοὺς μετέχειν
D ἡμῖν ὥδῃς οὗτος ὁ τρόπος οὐκ ἂν παντάπασιν ἀσχήμων
γίγναιτο.

ΚΑ. Οὐδαμῶς.

Χ. ΑΘ. Ποίαν δὲ ἄσσουνσιν οἱ ἄνδρες φωνὴν ἢ μου-
σαν; ἢ δῆλον ὅτι πρέπουσαν αὐτοῖς δεῖ γέ τινα;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τίς ἂν οὖν πρέποι θείοις ἀνδράσιν; ἄρ' ἂν ἡ
τῶν χορῶν;

ΚΑ. Ἡμεῖς γοῦν, ὦ ξένε, καὶ οἶδε οὐκ ἄλλην ἂν τινα
δυναίμεθα ὥδῃν ἢ ἣν ἐν τοῖς χοροῖς ἐμάθομεν ξυνήθεις
ἄδειν γενόμενοι.

ΑΘ. Εἰκότως γε· ὄντως γὰρ οὐκ ἐπήβολοι γερόνατε
E τῆς καλλίστης ὥδῃς. στρατοπέδου γὰρ πολιτείαν ἔχετε.
ἀλλ' οὐκ ἐν ἄστεσι κατωκηκότων, ἀλλ' οἷον ἀθρόους πώ-
λους ἐν ἀγέλῃ νεμομένους φορβάδας τοὺς νέους κέκτησθε·
λαβὼν δὲ ὑμῶν οὐδεὶς τὸν αὐτοῦ, παρὰ τῶν ξυννόμων
σπάσας σφόδρα ἀγριαίνοντα καὶ ἀγανακτοῦντα, ἱπποκό-

μον τε ἐπέστησεν ἰδίᾳ καὶ παιδεύει ψήγων τε καὶ ἡμερῶν καὶ πάντα προσήκοντα ἀποδιδούς τῇ παιδοτροφίᾳ, ὅθεν οὐ μόνον ἀγαθὸς ἂν στρατιώτης εἴη, πόλιν δὲ καὶ ἄσθη δυνάμενος διοικεῖν, ὃν δὴ κατ' ἀρχὰς εἰπομεν τῶν Τυρ- 667 ταίου πολεμικῶν εἶναι πολεμικώτερον, τέταρτον ἀρετῆς ἀλλ' οὐ πρῶτον τὴν ἀνδρείαν κτῆμα τιμῶντα ἀεὶ καὶ πανταχοῦ ἰδιώταις τε καὶ ξυμπάσῃ πόλει.

ΚΑ. Οὐκ οἶδα ἡμῶν, ὦ ξένε, ὅπῃ πάλιν αὐ τοὺς νομοθέτας φανλίζεις.

ΑΘ. Οὐκ, ὦ γαθέ, προσέχων τούτῳ τὸν νοῦν ὁρῶ τοῦτο, εἶπερ' ἀλλ' ὁ λόγος ὅπῃ φέρει, ταύτῃ πορευώμεθα, εἰ βούλεσθε. εἰ γὰρ ἔχομεν μοῦσαν τῆς τῶν χορῶν καλ- λίῳ καὶ τῆς ἐν τοῖς κοινοῖς θεάτροις, πειρωμέθα ἀποδοῦ- Β ναι τούτοις, οὓς φαμεν ἐκείνην μὲν αἰσχύνεσθαι, ζητεῖν δέ, ἥ τις καλλίστη, ταύτης κοινωνεῖν.

ΚΑ. Πάνυ γε.

ΑΘ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν δεῖ τόδε γε ὑπάρχειν ἅπα- σιν, ὅσοις συμπαρέπεται τις χάρις, ἢ τοῦτο αὐτὸ μόνον αὐτοῦ τὸ σπουδαιότατον εἶναι ἢ τινα ὀρθότητα ἢ τὸ τρί- τον ὠφέλειαν; οἶον δὴ λέγω ἐδωδῇ μὲν καὶ πόσει καὶ ξυμ- πᾶσῃ τροφῇ παρέπεσθαι μὲν τὴν χάριν, ἣν ἡδονὴν ἂν προσείποιμεν· ἣν δὲ ὀρθότητά τε καὶ ὠφέλειαν, ὅπερ ὕγι- C εινὸν τῶν προσφερομένων λέγομεν ἐκάστοτε, τοῦτ' αὐτὸ εἶναι ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ὀρθότατον.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ μὴν καὶ τῇ μαθήσει παρακολουθεῖν μὲν τό γε τῆς χάριτος τὴν ἡδονήν, τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ τὴν ὠφέ- λειαν καὶ τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς τὴν ἀλήθειαν εἶναι τὴν ἀπο- τελοῦσαν.

ΚΑ. Ἔστιν οὕτως.

ΑΘ. Τί δαί; τῇ τῶν ὁμοίων ἐργασίᾳ, ὅσαι τέχναι εἰκαστικάι, ἅρ' οὐκ, ἂν τοῦτο ἐξεργάζωνται, τὸ μὲν ἡδο- D

νήν ἐν αὐτοῖς γίνεσθαι, παρεπόμενον ἂν γίγνηται, χάρις αὐτὸ δικαιοτάτον ἂν εἴη προσαγορεύειν;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τὴν δέ γε ὀρθότητά που τῶν τοιούτων ἡ ἰσότης ἂν, ὥς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν, ἐξεργάζεται τοῦ τε τοσούτου καὶ τοῦ τοιούτου πρότερον, ἀλλ' οὐχ ἡδονή.

ΚΑ. Καλῶς.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἡδονῇ κρίνουσιν ἂν μόνον ἐκεῖνο ὀρθῶς, ὃ μήτε τινὰ ὠφέλειαν μήτε ἀλήθειαν μήτε ὁμοιότητα
Ε ἀπεργαζόμενον παρέχεται, μηδ' αὖ γε βλάβην, ἀλλ' αὐτοῦ τούτου μόνου ἕνεκα γίγνεται τοῦ συμπαρεπομένου τοῖς ἄλλοις, τῆς χάριτος, ἣν δὴ κάλλιστα τις ὀνομάσαι ἂν ἡδονήν, ὅταν μηδὲν αὐτῇ τούτων ἐπακολουθῇ;

ΚΑ. Ἀβλαβῇ λέγεις ἡδονήν μόνον.

ΑΘ. Ναί, καὶ παιδιὰν γε εἶναι τὴν αὐτὴν ταύτην λέγω τότε, ὅταν μήτε τι βλάβη μήτε ὠφελὴ σπουδῆς ἢ λόγου ἄξιον.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ πᾶσαν μίμησιν φαῖμεν ἂν ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ἥκιστα ἡδονῇ προσήκειν κρίνεσθαι καὶ
668 δόξῃ μὴ ἀληθεῖ, καὶ δὴ καὶ πᾶσαν ἰσότητα; οὐ γὰρ εἰ τῷ δοκεῖ * ἡδὺ * ἢ [μὴ] τις χαίρει τῷ, τό γε ἴσον ἴσον οὐδὲ τὸ σύμμετρον ἂν εἴη σύμμετρον ὅλως, ἀλλὰ τῷ ἀληθεῖ πάντων μάλιστα, ἥκιστα δὲ ὁπποῦν ἄλλῳ.

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν μουσικὴν γε πᾶσάν φαμεν εἰκαστικὴν τε εἶναι καὶ μιμητικὴν;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἦμιστ' ἄρα, ὅταν τις μουσικὴν ἡδονῇ φῇ κρίνεσθαι, τοῦτον ἀποδεκτέον τὸν λόγον, καὶ ζητητέον ἥκιστα
Β ταύτην ὡς σπουδαίαν, εἴ τις ἄρα που καὶ γίγνεται, ἀλλ' ἐκείνην τὴν ἔχουσαν τὴν ὁμοιότητα τῷ τοῦ καλοῦ μιμήματι.

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Καὶ τούτοις δὴ τοῖς τὴν καλλίστην ᾠδὴν τε ζη-
τοῦσι καὶ μουσαν ζητητέον, ὥς ἔοικεν, οὐχ ἥτις ἡδεῖα, ἀλλ'
ἥτις ὀρθή· μιμήσεως γὰρ ἦν, ὥς ἔφαμεν, ὀρθότης, εἰ τὸ
μιμηθὲν ὅσον τε καὶ οἶον ἦν ἀποτελοῖτο.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γε πᾶς ἂν ὁμολογοῖ περὶ τῆς
μουσικῆς, ὅτι πάντα τὰ περὶ αὐτὴν ἔστι ποιήματα μίμησίς
τε καὶ ἀπεικασία· καὶ τοῦτό γε μὴν οὐκ ἂν ἑξυμπαντες ὁμο- ο
λογοῖεν ποιηταί τε καὶ ἀκροαταί καὶ ὑποκριταί;

ΚΑ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Δεῖ δὴ καθ' ἑκαστόν γε, ὥς ἔοικε, γιννώσκειν
τῶν ποιημάτων, ὃ τί ποτε ἔστι, τὸν μέλλοντα ἐν αὐτῷ
μὴ ἀμαρτήσεσθαι. μὴ γὰρ γινώσκων τὴν οὐσίαν, τί
ποτε βούλεται καὶ ὅτου ποτέ ἐστιν εἰκὼν ὄντως, σχολῇ
τὴν γε ὀρθότητα τῆς βουλήσεως ἢ καὶ ἀμαρτίαν αὐτοῦ
διαγνώσεται.

ΚΑ. Σχολῇ· πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Ὁ δὲ τὸ ὀρθῶς μὴ γινώσκων ἄρ' ἂν ποτε τό γε D
εὖ καὶ τὸ κακῶς δυνατὸς εἴη διαγνῶναι; λέγω δ' οὐ πάνυ
σαφῶς, ἀλλ' ὥδε σαφέστερον ἴσως ἂν λεχθεῖη.

ΚΑ. Πῶς;

ΧΙ. ΑΘ. Εἰσὶ δὴ που κατὰ τὴν ὄψιν ἡμῖν ἀπεικασίαι
μυρία.

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τί οὖν; εἰ τις καὶ ἐν τούτοις ἀγνοοί, τῶν μεμι-
μημένων ὃ τί ποτέ ἐστιν ἑκαστον τῶν σώμάτων, ἄρ' ἂν
ποτε τό γε ὀρθῶς αὐτῶν εἰργασμένον γνῶνῃ; λέγω δὲ τὸ
τοιόνδε, οἶον τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ σώματος καὶ ἐκάστων
τῶν μερῶν τὰς θέσεις εἰ ἔχει, ὅσοι τ' εἰσὶ καὶ ὅποια παρ' Ε
ὅποια αὐτῶν κείμενα τὴν προσήκουσαν τάξιν ἀπέλγηφε,
καὶ ἔτι δὴ χρώματά τε καὶ σχήματα, ἢ πάντα ταῦτα τε-

ταραγμένως εἵργασται· μὲν δοκεῖ ταῦτ' ἂν ποτε διαγνώ-
 ναι τις τὸ παράπαν ἄγνοῶν, ὃ τί ποτέ ἐστι τὸ μεμιμημένου
 ζῶον;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Τί δ', εἰ γινώσκουμεν, ὅτι τὸ γεγραμμένον ἢ
 669 ἑαυτοῦ καὶ χρώματα ἅμα καὶ σχήματα ἀπέλκηνεν ὑπὸ τῆς
 τέχνης, ἄρα γε ἀναγκαῖον ἤδη τῶ ταῦτα γνόντι καὶ ἐκείνο
 ἐτοίμως γινώσκειν, εἴτε καλὸν εἴτε ὅπῃ ποτὲ ἑλλίπες ἂν
 εἴη κάλλους;

ΚΑ. Πάντες μὲντ' ἂν ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὧ ξένε, τὰ καλὰ
 τῶν ζώων ἐγινώσκουμεν.

ΑΘ. Ὅρθότατα λέγεις. ἄρ' οὖν οὐ περὶ ἐκάστην εἰ-
 κόνα καὶ ἐν γραφικῇ καὶ ἐν μουσικῇ καὶ πάντῃ τὸν μέλ-
 670 λοντα ἔμφρονα κριτὴν ἔσεσθαι δεῖ ταῦτα τρία ἔχειν, ὃ τί
 ἐστὶ πρῶτον γινώσκειν, ἔπειτα ὡς ὀρθῶς, ἔπειθ' ὡς εὖ
 τὸ τρίτον εἵργασται τῶν εἰκόνων ἡτίσουσιν ῥήμασί τε καὶ
 μέλεσι καὶ τοῖς ῥυθμοῖς;

ΚΑ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἀπείλωμεν λέγοντες τὸ περὶ τὴν
 μουσικὴν ἢ χαλεπὸν· ἐπεὶ γὰρ ὑμνεῖται περὶ αὐτὴν
 διαφερόντως ἢ τὰς ἄλλας εἰκόνας, εὐλαβείας δὴ θεῖται
 πλείστης πασῶν εἰκόνων. ἁμαρτῶν τε γὰρ τις μέγιστ' ἂν
 671 βλάπτειτο, ἢ ἥτις κακὰ φιλοφρονούμενος, χαλεπώτατόν τε
 αἰσθῆσθαι διὰ τὸ τοὺς ποιητὰς φανυλοτέρους εἶναι ποιητὰς
 αὐτῶν τῶν Μουσῶν. οὐ γὰρ ἂν ἐκείναι γε ἑξαμάρτοιέν
 ποτε τοσοῦτον, ὥστε ῥήματα ἀνδρῶν ποιήσασαι τὸ σχῆμα
 γυναικῶν καὶ μέλος ἀποδοῦναι, καὶ μέλος ἐλευθέρων αὐ-
 καὶ σχήματα ξυνθεῖσαι ῥυθμοὺς δούλων καὶ ἀνελευθέρων
 προσαρμόττειν, οὐδ' αὖ ῥυθμοὺς καὶ σχῆμα ἐλευθέριον
 672 ὑποθεῖσαι μέλος ἢ λόγον ἐναντίον ἀποδοῦναι τοῖς ῥυθ-
 μοῖς, ἔτι δὲ θηρίων φωνὰς καὶ ἀνθρώπων καὶ ὀργάνων

καὶ πάντας ψόφους εἰς ταὐτὸ οὐκ ἂν ποτε ξυνθίεν, ὥς
 ἐν τι μιμούμεναι· ποιηταὶ δ' ἀνθρώπινοι σφόδρα τὰ τοι-
 αῦτα ἐμπλέκοντες καὶ συγκυκλώντες ἀλόγως γέλωτ' ἂν πα-
 ρασκευάζοιεν τῶν ἀνθρώπων ὅσους φησὶν Ὀρφεὺς λαχεῖν
 ὥραν τῆς τέρψιος. ταῦτά γε γὰρ ὁρῶσι πάντα κυκώμενα,
 καὶ ἐτι διασπῶσιν οἱ ποιηταὶ ῥυθμὸν μὲν καὶ σχήματα μέ-
 λους χωρίς, λόγους ψιλοὺς εἰς μέτρα τιθέντες, μέλος δ'
 αὐτὸ καὶ ῥυθμὸν ἄνευ ῥημάτων, ψιλῇ κιθαρίζει τε καὶ αὐ- E
 λήσει προσχωρώμενοι, ἐν οἷς δὴ παγχάλεπον ἄνευ λόγου
 γιγνόμενον ῥυθμὸν τε καὶ ἁρμονίαν γινώσκειν, ὃ τί τε
 βούλεται καὶ ὅτῳ ἔοικε τῶν ἀξιολόγων μιμημάτων· ἀλλ'
 ὑπολαβεῖν ἀναγκαῖον, ὅτι τὸ τοιοῦτόν γε πολλῆς ἀγροι-
 κίας μεστὸν πᾶν, ὁπόσον τάχους τε καὶ ἀπταισίας καὶ φω-
 νῆς θηριώδους σφόδρα φίλον, ὥστ' αὐλήσει γε χρῆσθαι
 καὶ κιθαρίζει πλὴν ὅσον ὑπὸ ὄρχησίν τε καὶ ᾠδῇν, ψιλῶ 670
 δ' ἑκατέρῳ πᾶσά τις ἁμουσία καὶ θαυματουργία γίγνοιτ'
 ἂν τῆς χρήσεως. ταῦτα μὲν ἔχει ταύτῃ λόγον· ἡμεῖς δέ γε
 οὐχ ὅ τι μὴ δεῖ ταῖς Μούσαις ἡμῶν προσχωρῆσθαι τοὺς ἡδὴ
 τοιαυτοὺς αἰσθητικοὺς πόντους· ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν αἰσθητικὴν ἐκείνην

ἕκαστα, οὐ συλλογίζονται, τὸ δὲ που προσήκοντα μὲν ἔχον
 πᾶν μέλος ὀρθῶς ἔχει, μὴ προσήκοντα δὲ ἡμαρτημένως.

ΚΑ. Ἀναγκαιότατα.

ΑΘ. Τί οὖν; ὁ μὴδὲ ὃ τί ποτ' ἔχει γιννώσκων ἄρα,
 ὃ τί περ εἶπομεν, ὡς ὀρθῶς γε αὐτὸ ἔχει γινώσκεται ποτε ἐν
 ὁτρωῦν;

ΚΑ. Καὶ τίς μηχανή;

XII. ΑΘ. Τοῦτ' οὖν, ὡς ἔοικεν, ἀνευρίσκομεν αὖ τὰ
 νῦν, ὅτι τοῖς ᾠδοῖς ἡμῖν, οὓς νῦν παρακαλοῦμεν καὶ ἐκόν-
 D τας τινὰ τρόπον ἀναγκάζομεν ἄδειν, μέχρι γε τοσούτου
 πεπαιδεύσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, μέχρι τοῦ δυνατὸν εἶναι
 ξυνακολουθεῖν ἕκαστον ταῖς τε βάσεσι τῶν ῥυθμῶν καὶ
 ταῖς χορδαῖς ταῖς τῶν μελῶν, ἵνα καθορῶντες τὰς τε ἁρ-
 μονίας καὶ τοὺς ῥυθμοὺς ἐκλέγεσθαι τε τὰ προσήκοντα
 οἰοί τ' ὥσιν, ἃ τοῖς τηλικούτοις τε καὶ τοιούτοις ἄδειν πρέ-
 πον, καὶ οὕτως ἄδωσι καὶ ἄδοντες αὐτοὶ τε ἡδονὰς τὸ πα-
 ραχοῖμα ἀσινεῖς ἡδῶνται καὶ τοῖς νεωτέροις ἡγεμόνες
 E ἡδῶν χρηστῶν ἀσπασμοῦ προσήκοντος γίνωνται· μέχρι
 δὲ τοσούτου παιδευθέντες ἀκριβεστέραν ἢ παιδεῖαν τῆς
 ἐπὶ τὸ πλῆθος φερούσης εἶεν μετακχερισμένοι καὶ τῆς
 περὶ τοὺς ποιητὰς αὐτούς. τὸ γὰρ τρίτον οὐδεμία ἀνάγκη
 ποιητῇ γινώσκειν, εἴτε καλὸν εἴτε μὴ καλὸν τὸ μῖμημα,
 τὸ δ' ἁρμονίας καὶ ῥυθμοῦ σχεδὸν ἀνάγκη· τοῖς δὲ πάντα
 671 τὰ τρία τῆς ἐκλογῆς ἕνεκα τοῦ καλλίστου καὶ δευτέρου, ἢ
 μὴδέποτε ἱκανὸν ἐπαρδὸν γίνεσθαι νέοις πρὸς ἀρετὴν.
 καὶ ὅπερ ὁ λόγος ἐν ἀρχαῖς ἐβουλήθη, τὴν τῷ τοῦ Διονύ-
 σου χορῶ βοήθειαν ἐπιδειξαι καλῶς λεγομένην, εἰς δύνα-
 μιν εἰσῆκε· σκοπώμεθα δὴ εἰ τοῦθ' οὕτω γέγονε. δορυ-
 βώδης μὲν που ὁ ξύλλογος ὁ τοιοῦτος ἐξ ἀνάγκης προοιού-
 σης τῆς πόσεως ἐπὶ μᾶλλον αἰεὶ ξυμβαίνει γιννόμενος,
 ὅπερ ὑπεθέμεθα κατ' ἀρχὰς ἀναγκαῖον εἶναι γίνεσθαι
 B περὶ τῶν νῦν λεγομένων.

ΚΑ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Πᾶς δὲ γε αὐτὸς αὐτοῦ κουφότερος αἴρεται καὶ γέγηθέ τε καὶ παρηρησίας ἐμπίπλεται καὶ ἀνηκουστίας ἐν τῷ τοιούτῳ τῶν πέλας, ἄρχων δ' ἱκανὸς ἀξιοῖ ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων γεγονέναι.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἔφαμεν, ὅταν γίγνηται ταῦτα, καθάπερ τινὰ σίδηρον τὰς ψυχὰς τῶν πινόντων διαπύρους γιγνομένης μαλθακωτέρας γίγνεσθαι καὶ νεωτέρας, ὥστε εὐαγώγους ξυμβαίνειν τῷ δυναμένῳ τε καὶ ἐπισταμένῳ πα-
 δεύειν τε καὶ πλάττειν, καθάπερ ὅτ' ἦσαν νέαι; τοῦτον δ' εἶναι τὸν πλάστην τὸν αὐτὸν ὥσπερ τότε, τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην, οὗ νόμους εἶναι δεῖ συμποτικούς, δυναμένους τὸν εὐέλπιν καὶ θαρραλέον ἐκείνον γιγνόμενον καὶ ἀνασχυντότερον τοῦ θέοντος, καὶ οὐκ ἐθέλοντα τάξιν καὶ τὸ κατὰ μέρος σιγῆς καὶ λόγου καὶ πόσεως καὶ μούσης ὑπομένειν, ἐθέλειν ποιεῖν πάντα τούτοις τὰναντία, καὶ εἰσιόντι τῷ μὴ καλῷ θάρρει τὸν κάλλιστον διαμαχόμενον φό-
 βον εἰσπέμπειν οἷους τ' εἶναι μετὰ δίκης, ὃν αἰδῶ τε καὶ αἰσχύνην θεῖον φόβον ὠνομάκαμεν;

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Τούτων δέ γε τῶν νόμων εἶναι νομοφύλακας καὶ συνδημιουργοὺς αὐτοῖς τοὺς ἀθορύβους καὶ νήφοντας τῶν μὴ νηφόντων στρατηγούς, ὧν δὴ χωρὶς μέθη διαμάχεσθαι δεινότερον ἢ πολεμίοις εἶναι μὴ μετὰ ἀρχόντων ἀθορύβων, καὶ τὸν αὖ μὴ δυνάμενον ἐθέλειν πεῖθεσθαι τούτοις καὶ τοῖς ἡγεμόσι τοῖς τοῦ Διονύσου, τοῖς ὑπὲρ ἐξή-
 κοντα ἔτη γεγενοῦσιν, ἴσῃν καὶ μέζω τὴν αἰσχύνην φέρειν, ἢ τὸν τοῖς τοῦ Ἄρεως ἀπειθοῦντα ἄρχουσιν.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ γε εἴη τοιαύτη μὲν μέθη, τοιαύτη δὲ παιδιὰ μᾶλλον ὥστε λυθέντες ἀπὸ τοιούτων συμπτῶν καὶ

μᾶλλον φίλοι ἢ πρότερον ἀπαλλάττοντο ἀλλήλων, ἀλλ'
 672 οὐχ ὥσπερ τὰ νῦν ἐχθροί, κατὰ νόμους δὲ πᾶσαν τὴν ξυν-
 ουσίαν ξυγγενόμενοι καὶ ἀκολουθήσαντες, ὁπότε ἀφη-
 γοῖντο οἱ νήφοντες τοῖς μὴ νήφουσιν;

ΚΑ. Ὅρθως, εἰ γε δὴ εἴη τοιαύτη, οἷαν νῦν λέγεις.

XIII. ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἐκεῖνό γ' ἐτι τῆς τοῦ Διονύσου
 δωρεᾶς ψέγωμεν ἀπλῶς, ὥς ἐστι κακὴ καὶ εἰς πόλιν οὐκ
 ἀξία παραδέχεσθαι. καὶ γὰρ ἐτι πλείω τις ἂν ἐπεξέλθοι
 λέγων· ἐπεὶ καὶ τὸ μέγιστον ἀγαθόν, ὃ δωρεῖται, λέγειν
 μὲν ὄκνος εἰς τοὺς πολλοὺς διὰ τὸ κακῶς τοὺς ἀνθρώπους
 Β αὐτὸ ὑπολαβεῖν καὶ γινῶναι λεχθέν.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ;

ΑΘ. Λόγος τις ἅμα καὶ φήμη ὑπορρεῖ πως, ὥς ὁ θεὸς
 οὗτος ὑπὸ τῆς μητριᾶς Ἥρας διεφορήθη τῆς ψυχῆς τὴν
 γνώμην, διὸ τὰς τε βακχείας καὶ πᾶσαν τὴν μανικὴν ἐμ-
 βάλλει χορείαν τιμωρούμενος δῆθεν, καὶ τὸν οἶνον ἐπὶ
 τοῦτ' αὐτὸ δεδώρηται· ἐγὼ δὲ τὰ μὲν τοιαῦτα τοῖς ἀσφα-
 λὲς ἡγούμενοις εἶναι λέγειν περὶ θεῶν ἀφήμι λέγειν, τὸ
 C δὲ τοσόνδε οἶδα, ὅτι πᾶν ζῶον, ὅσον αὐτῷ προσήκει νοῦν
 ἔχειν τελεωθέντι, τοῦτον καὶ τοσοῦτον οὐδὲν ἔχον ποτὲ
 φύεται. ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ μήπω κέκτεται τὴν
 οἰκίαν φρόνησιν, πᾶν μαίνεται τε καὶ βοᾷ ἀτάκτως, καὶ
 ὅταν ἀκταινώσῃ ἑαυτὸ τάχιστα, ἀτάκτως αὖ πηδᾷ· ἀνα-
 μνησθῶμεν δέ, ὅτι μουσικῆς τε καὶ γυμναστικῆς ἔφαμεν
 ἀρχὰς ταύτας εἶναι.

ΚΑ. Μεμνήμεθα· τί δ' οὐ;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ ὅτι τὴν ῥυθμοῦ τε καὶ ἀρμονίας αἰ-
 D σθησιν τοῖς ἀνθρώποις ἡμῖν ἐνδεδωκέναι τὴν ἀρχὴν ταύ-
 την ἔφαμεν, Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Μούσας καὶ Διόνυσον θεῶν
 αἰτίους γεγονέναι;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ δὴ καὶ τὸν οἶνον γε, ὥς ἔοικεν, ὁ τῶν ἄλλων

λόγος, ἵνα μανῶμεν, φησὶν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῶν ἀνθρώπων
δεδοσθαι· ὁ δὲ νῦν λεγόμενος ὑφ' ἡμῶν φάρμακον ἐπὶ
τοῦναντίον φησὶν αἰδοῦς μὲν ψυχῆς κτήσεως ἕνεκα δεδό-
σθαι, σώματος δὲ ὑγιείας τε καὶ ἰσχύος.

ΚΑ. Κάλλιστα, ὦ ξένε, τὸν λόγον ἀπεμνημόνευκας.

ΑΘ. Καὶ τὰ μὲν δὴ τῆς χορείας ἡμίσεα διαπεπε- E
ράνθω· τὰ δ' ἡμίσεα, ὅπως ἂν ἔτι δοκῇ, περανοῦμεν ἢ
καὶ ἐάσομεν.

ΚΑ. Ποῖα δὴ λέγεις, καὶ πῶς ἐκάτερα διαιρῶν;

ΑΘ. Ὅλη μὲν που χορεία ὅλη παιδευσίς ἦν ἡμῖν,
τούτου δ' αὖ τὸ μὲν ῥυθμοὶ τε καὶ ἁρμονίαι, τὸ κατὰ τὴν
φωνήν.

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τὸ δέ γε κατὰ τὴν τοῦ σώματος κίνησιν ῥυθ-
μὸν μὲν κοινὸν τῇ τῆς φωνῆς εἶχε κινήσει, σχῆμα δὲ ἴδιον.
ἐκεῖ δὲ μέλος ἢ τῆς φωνῆς κίνησις.

673

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν τῆς φωνῆς μέχρι τῆς ψυχῆς πρὸς
ἀρετῆς παιδείαν οὐκ οἶδ' ὄντινα τρόπον ὠνομάσαμεν
μουσικὴν.

ΚΑ. Ὅρθῶς μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὰ δέ γε τοῦ σώματος, ἃ παίζόντων ὄρχησιν εἴ-
πομεν, ἐὰν μέχρι τῆς τοῦ σώματος ἀρετῆς ἢ τοιαύτη κίνη-
σις γίγνηται, τὴν ἑντεχνον ἀγωγὴν ἐπὶ τὸ τοιοῦτον αὐτοῦ
γυμναστικὴν προσείπομεν.

ΚΑ. Ὅρθότατα.

ΑΘ. Τὸ δὲ τῆς μουσικῆς, ὃ νῦν δὴ σχεδὸν ἡμῖς διε- B
ληλυθέναι τῆς χορείας εἶπομεν καὶ διαπεπεράνθαι, καὶ
νῦν οὕτως εἰρήσθω· τὸ δὲ ἡμῖς λέγωμεν, ἢ πῶς καὶ πῇ
ποιητέον;

ΚΑ. ὦ ἀριστε, Κρησὶ καὶ Λακεδαιμονίοις διαλεγό-
μενος, μουσικῆς περὶ διελθόντων ἡμῶν, ἐλλειπόντων δὲ

γυμναστικῆς, τί ποτε οἶσι σοι πότερον ἡμῶν ἀποκρινεῖσθαι πρὸς ταύτην τὴν ἐρώτησιν;

ΑΘ. Ἀποκεκρίσθαι ἔγωγ' ἂν σε φαίην σχεδὸν ταῦτ' ἐρόμενον σαφῶς, καὶ μανθάνω, ὥς ἐρώτησις οὕσα αὕτη
C τὰ νῦν ἀπὸκρισίς τ' ἐστίν, ὥς εἶπον, καὶ ἔτι πρόσταξις διαπεράνασθαι τὰ περὶ γυμναστικῆς.

ΚΑ. Ἄρισθ' ὑπέλαβές τε καὶ οὕτω δὴ ποίει.

ΑΘ. Ποιητέον· οὐδὲ γὰρ πάννυχτον χαλεπὸν ἐστὶν εἰπεῖν ὑμῖν γε ἀμφοτέροις γνώριμα. πολὺ γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ τέχνῃ πλέον ἐμπειρίας ἢ ἐν ἐκείνῃ μετέχετε.

ΚΑ. Σχεδὸν ἀληθῆ λέγεις.

XIV. ΑΘ. Οὐκοῦν αὖ ταύτης ἀρχὴ μὲν τῆς παιδείας
D τὸ κατὰ φύσιν πηδᾶν εἰθίσθαι πᾶν ζῶον, τὸ δ' ἀνθρώπινον, ὥς ἔφαμεν, αἰσθησὶν λαβὼν τοῦ θύθμοῦ ἐγέννησέ τε ὄρχησιν καὶ ἔτεκε, τοῦ δὲ μέλους ὑπομιμνήσκοντος καὶ ἐγείροντος τὸν θύθμον κοινωθέντ' ἀλλήλοις χορεῖαν καὶ παιδιὰν ἔτεκέν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Καὶ τὸ μὲν, φαμέν, ἤδη διεληλύθαμεν αὐτοῦ, τὸ δὲ πειρασόμεθα ἐφεξῆς διελθεῖν.

ΚΑ. Πάννυχτον οὖν.

ΑΘ. Ἐπὶ τοίνυν τῇ τῆς μέθης χρήσῃ τὸν κολοφῶνα
E πρῶτον ἐπιθῶμεν, εἰ καὶ σφῶν ξυνδοκεῖ.

ΚΑ. Ποῖον δὴ καὶ τίνα λέγεις;

ΑΘ. Εἰ μὲν τις πόλις ὥς οὔσης σπουδῆς τῷ ἐπιτη-
δεύματι τῷ νῦν εἰρημένῳ χρήσεται μετὰ νόμων καὶ τά-
ξεως, ὥς τοῦ σωφρονεῖν ἕνεκα μελέτης χρωμένη, καὶ τῶν
ἄλλων ἡδονῶν μὴ ἀφέξεται ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν
λόγον, τοῦ κρατεῖν αὐτῶν ἕνεκα μηχανωμένη, τοῦτον μὲν
τὸν τρόπον ἅπασιν τούτοις χρηστέον· εἰ δ' ὥς παιδιᾷ τε
καὶ ἐξέσται τῷ βουλομένῳ καὶ ὅταν βούληται καὶ μεθ' ὧν
674 ἂν βούληται πίνειν μετ' ἐπιτηδευμάτων ὠντινωτοῦν ἄλ-

ν, οὐκ ἂν τιθείμην ταύτην τὴν ψῆφον, ὥς δει ποτὲ μέθῃ
 ῥῆσθαι ταύτην τὴν πόλιν ἢ τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἔτι
 λλον τῆς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων χρειᾶς προσθεί-
 ναν τῷ τῶν Καρχηδονίων νόμῳ, μηδέποτε μηδένα ἐπὶ
 αὐτοπέδου γεύεσθαι τοῦτου τοῦ πάματος, ἀλλ' ὑδροπο-
 ρίαις ξυγγίγνεσθαι τοῦτον τὸν χρόνον ἅπαντα, καὶ κατὰ
 αὐτὸν μήτε δοῦλην μήτε δοῦλον γεύεσθαι μηδέποτε, μηδὲ
 ἔχοντας τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ὃν ἂν ἄρχωσι, μηδ' αὖ B
 βερνήτας μηδὲ δικαστὰς ἐνεργοὺς ὄντας οἴνου γεύεσθαι
 παράπαν, μηδ' ὅστις βουλευσόμενος εἰς βουλὴν ἀξίαν
 ἀ λόγου συνέρχεται, μηδὲ γε μεθ' ἡμέραν μηδένα τὸ
 παράπαν, εἰ μὴ σωμασκήας ἢ νόσων ἕνεκα, μηδ' αὖ νύ-
 κτος, ὅταν ἐπινοῇ τις παῖδας ποιεῖσθαι ἀνῆρ ἢ καὶ γυνή·
 ἀλλὰ δὲ πάμπολλα ἂν τις λέγοι, ἐν οἷς τοῖς νοῦν τε καὶ
 αἶμα ἔχουσιν ὀρθὸν οὐ ποτέος οἶνος· ὥστε κατὰ τὸν λό- C
 γόν τοῦτον οὐδ' ἀμπελώνων ἂν πολλῶν θέοι οὐδ' ἦτινι
 λει, τακτὰ δὲ τὰ τ' ἄλλα ἂν εἴη γεωργήματα καὶ πᾶσα
 αἵματα, καὶ δὴ τὰ γε περὶ οἶνον σχεδὸν ἀπάντων ἐμμε-
 νότατα καὶ ὀλίγιστα γίγνοιτ' ἂν. οὗτος, ὦ ξένοι, ἡμῖν,
 ξυνδοκεῖ, κολοφῶν ἐπὶ τῷ περὶ οἶνου λόγῳ φηθέντι
 ῥῆσθαι.

ΚΑ. Καλῶς, καὶ ξυνδοκεῖ.

Γ.

I. ΑΘ. Ταῦτα μὲν οὖν δὴ ταύτῃ· πολιτείας δ' ἀρχὴν
 α ποτὲ φῶμεν γερονέναι; μῶν οὐκ ἐνθένδε τις ἂν αὐ- 676
 ν φᾶσά τε καὶ κάλλιστα κατίδοι;

ΚΑ. Πόθεν;

ΑΘ. Ὅθεν περ καὶ τὴν τῶν πόλεων ἐπίδοσιν εἰς
 αὐτὴν μεταβαλίνουσιν ἅμα καὶ κακίαν ἐκάστοτε θεατέον.

ΚΛ. Λέγεις δὲ πόθεν;

Β ΑΘ. Οἶμαι μὲν ἀπὸ χρόνου μήκους τε καὶ ἀπειρίας καὶ τῶν μεταβολῶν ἐν τῷ τοιούτῳ.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Φέρε, ἀφ' οὗ πόλεις τ' εἰσὶ καὶ ἄνθρωποι πολιτευόμενοι, δοκεῖς ἂν ποτε κατανοῆσαι χρόνου πλήθους ὅσον γέγονεν;

ΚΛ. Οὐκ οὖν ῥαδίόν γε οὐδαμῶς.

ΑΘ. Τὸ δέ γε ὥς ἄπλετόν τι καὶ ἀμήχανον ἂν εἴη;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν τοῦτό γε.

ΑΘ. Μῶν οὖν οὐ μυρίαί μὲν ἐπὶ μυρίαῖς ἡμῖν γέγονασι πόλεις ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦ
C πλήθους λόγον οὐκ ἐλάττους ἐφθαρμένοι, πεπολιτευμένοι δ' αὖ πάσας πολιτείας πολλάκις ἐκασταχοῦ; καὶ τοτὲ μὲν ἐξ ἐλαττόνων μείζους, τοτὲ δὲ ἐκ μεϊζόνων ἐλάττους, καὶ χείρους ἐκ βελτιόνων γέγονασι καὶ βελτίους ἐκ χειρόνων;

ΚΛ. Ἀναγκαῖον.

ΑΘ. Ταύτης δὴ πέρι λάβωμεν, εἰ δυναίμεθα, τῆς μεταβολῆς τὴν αἰτίαν· τάχα γὰρ ἂν ἴσως δείξειεν ἡμῖν τὴν πρώτην τῶν πολιτειῶν γένεσιν καὶ μετάβασιν.

ΚΛ. Εὖ λέγεις, καὶ προθυμεῖσθαι δεῖ, σὲ μὲν ὁ διανοεῖ περὶ αὐτῶν ἀποφαινόμενον, ἡμᾶς δὲ ξυνεπομένους.

677 ΑΘ. Ἄρ' οὖν ὑμῖν οἱ παλαιοὶ λόγοι ἀλήθειαν ἔχουν τινὰ δοκοῦσιν;

ΚΛ. Ποῖοι δὴ;

ΑΘ. Τὸ πολλὰς ἀνθρώπων φθορὰς γεγρονέναι κατακλυσμοῖς τε καὶ νόσοις καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἐν οἷς βραχὺ τι τῶν ἀνθρώπων λείπεσθαι γένος.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν πιθανὸν τὸ τοιοῦτον πᾶν παντί.

ΑΘ. Φέρε δὴ, νοήσωμεν μίαν τῶν πολλῶν ταύτην τὴν τῷ κατακλυσμῷ ποτὲ γενομένην.

ΚΑ. Τὸ ποῖόν τι περὶ αὐτῆς διανοηθέντες;

ΑΘ. Ὡς οἱ τότε περιφυγόντες τὴν φθορὰν σχεδὸν Β ὄρειοί τινες ἂν εἴεν νομῆς, ἐν κορυφαῖς που σμικρὰ ζώ-
πυρα τοῦ τῶν ἀνθρώπων διασεσσωμένα γένους.

ΚΑ. Δῆλον.

ΑΘ. Καὶ δὴ τοὺς τοιούτους γε ἀνάγκη που τῶν * τε * ἄλλων ἀπείρους εἶναι τεχνῶν καὶ τῶν ἐν τοῖς ἄστεσι πρὸς ἀλλήλους μηχανῶν εἰς τε πλεονεξίας καὶ φιλονεικίας καὶ ὅπός' ἄλλα κακουργήματα πρὸς ἀλλήλους ἐπινοοῦσιν.

ΚΑ. Εἰκὸς γοῦν.

ΑΘ. Θῶμεν δὴ τὰς ἐν τοῖς πεδίοις πόλεις καὶ πρὸς C θαλάττῃ κατοικοῦσας ἄρδην ἐν τῷ τότε χρόνῳ διαφθεί-
ρεσθαι;

ΚΑ. Θῶμεν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὄργανά τε πάντα ἀπόλλυσθαι, καὶ εἴ τι τέχνης ἦν ἐχόμενον σπουδαίως εὖρημένον ἢ πολιτικῆς ἢ καὶ σοφίας τινὸς ἐτέρας, πάντα ἔρρειν ταῦτα ἐν τῷ τότε χρόνῳ φήσομεν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἂν, ὦ ἄριστε, εἰ γε ἔμενε τάδε οὕτω τὸν πάντα χρόνον, ὥς νῦν διακεκόσμηται, καινὸν ἀνευρί- D σκετό ποτε καὶ ὅτιοῦν; τοῦτο [ὅτι] μὲν γὰρ μυριάκις μύ-
ρια ἔτη διελάνθανεν ἄρα τοὺς τότε, χίλια δ' ἀφ' οὗ [γέγο-
νεν] ἢ δις τοσαῦτα ἔτη τὰ μὲν Δαιδάλῳ καταφανῇ γέγονε,
τὰ δὲ Ὀρφεῖ, τὰ δὲ Παλαμῇδεϊ, τὰ δὲ περὶ μουσικὴν Μαρ-
σύᾳ καὶ Ὀλύμπῳ, περὶ λύραν δὲ Ἀμφίονι, τὰ δ' ἄλλα
ἄλλοις πάμπολλα, ὥς ἔπος εἶπεν χθὲς καὶ πρῶην γε-
γονότα.

ΑΘ. Ἄρ' οἶσθ', ὦ Κλεινία, τὸν φίλον ὅτι παρέλιπες, τὸν ἄτεχνῶς χθὲς γενόμενον;

ΚΑ. Μῶν φράξεις Ἐπιμενίδην;

E AΘ. Ναὶ τοῦτον· πολὺ γὰρ ὑμῖν ὑπερεπήδησε τῷ μηχανήματι τοὺς ξύμπαντας, ὃ φίλε, ὃ λόγῳ μὲν Ἡσίοδος ἐμαντεύετο πάλαι, τῷ δ' ἔργῳ ἐκείνος ἀπετέλεσεν, ὡς ὑμεῖς φατέ.

ΚΛ. Φαμέν γὰρ οὖν.

Π. ΑΘ. Οὐκοῦν οὕτω δὴ λέγωμεν ἔχειν τότε, ὅτε ἐγένετο ἡ φθορά, τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους πράγματα, μυρῖαν μὲν τινα φοβερὰν ἐρημίαν, γῆς δ' ἀφθόνου πληθους πάμπλου, ζώων δὲ τῶν ἄλλων ἐρρόντων βουκόλι' ἄττα, καὶ εἴ τί που αἰγῶν περιλειφθὲν ἐτύγγανε γένος, σπάνια
678 καὶ ταῦτα νέμουσιν εἶναι ξῆν τότε κατ' ἀρχάς.

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Πόλεως δὲ καὶ πολιτείας πέρι καὶ νομοθεσίας, ὧν νῦν ὁ λόγος ἡμῖν παρέστηκεν, ἄρ' ὡς ἔπος εἰπεῖν οἴομεθα καὶ μνήμην εἶναι τὸ παράπαν;

ΚΛ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐξ ἐκείνων τῶν διακειμένων οὕτω τὰ νῦν γέγονεν ἡμῖν ξύμπαντα, πόλεις τε καὶ πολιτεῖαι καὶ τέχναι καὶ νόμοι, καὶ πολλή μὲν πονηρία, πολλή δὲ καὶ ἀρετή;

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

B ΑΘ. Ἄρ' οἴομεθα, ὃ θαυμάσιε, τοὺς τότε ἀπείρους ὄντας πολλῶν μὲν καλῶν τῶν κατὰ τὰ ἄστη, πολλῶν δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, τελέους πρὸς ἀρετὴν ἢ καὶ πρὸς κακίαν γεγενέσθαι;

ΚΛ. Καλῶς εἶπες, καὶ μανθάνομεν ὃ λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν προϊόντος μὲν τοῦ χρόνου, πληθύνοντος δ' ἡμῶν τοῦ γένους, εἰς πάντα τὰ νῦν καθεστηκότα προελήλυθε πάντα;

ΚΛ. Ὅρθότατα.

ΑΘ. Οὐκ ἐξαίφνης γε, ὡς εἰκός, κατὰ σμικρὸν δὲ ἐν παμπόλλῳ τινὶ χρόνῳ.

ΚΑ. Καὶ μάλα πρέπει τοῦθ' οὕτως.

C

ΑΘ. Ἐκ γὰρ τῶν ὑψηλῶν εἰς τὰ πεδία καταβαίνειν, οἶμαι, πᾶσι φόβος ἐναυλος ἐγγερόναι.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Ἄρ' οὐκ ἄσμενοι μὲν ἑαυτοὺς ἐώρων δι' ὀλιγό-
τητα ἐν τοῖς περὶ ἐκεῖνον τὸν χρόνον, πορεία δέ, ὥστ' ἐπ'
ἀλλήλους τότε πορεύεσθαι κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν,
σὺν ταῖς τέχναις ὡς ἔπος εἰπεῖν πάντα σχεδὸν ἀπολώλει;
ἑυμίσγειν οὖν ἀλλήλοις οὐκ ἦν, οἶμαι, σφόδρα δυνατόν·
σίδηρος γὰρ καὶ χαλκὸς καὶ πάντα τὰ μεταλλεῖα συγκε- D
χυμένα ἠφάνιστο, ὥστε ἀπορία πᾶσα ἦν τοῦ ἀνακαθαί-
ρεσθαι τὰ τοιαῦτα, θρυοτομίας τε εἶχον σπάνιν. εἰ γάρ
που καὶ περιγεγονὸς ἦν ὄργανον ἐν ὄρεσι, ταῦτα μὲν ταχὺ
κατατριβέντα ἠφάνιστο, ἄλλα δ' οὐκ ἔμελλε γενήσεσθαι,
πρὶν πάλιν ἢ τῶν μεταλλέων ἀφίκοιτο εἰς ἀνθρώπους
τέχνη.

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Γενεαῖς δὴ πόσαις ὕστερον οἰόμεθα τοῦθ' οὕτω
γεγονέναι;

ΚΑ. Δῆλον ὅτι παμπόλλαις τισίν.

E

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τέχναι, ὅσαι περ σιδήρου δέονται καὶ
χαλκοῦ καὶ τῶν τοιούτων ἀπάντων, τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ
ἔτι πλείονα ἠφανισμέναι ἂν εἶεν ἐν τῷ τότε;

ΚΑ. Τί μὲν;

ΑΘ. Καὶ τοίνυν στάσις ἅμα καὶ πόλεμος ἀπολώλει
κατὰ τὸν τότε χρόνον πολλαχῇ.

ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Πρῶτον μὲν ἠγάπων καὶ ἐφιλοφρονοῦντο ἀλλή-
λους δι' ἐρημίαν, ἔπειτα οὐ περιμάχητος ἦν αὐτοῖς ἡ τρο-
φή. νομῆς γὰρ οὐκ ἦν σπάνις, εἰ μὴ τισι κατ' ἀρχὰς ἴσως, 679
ἢ δὴ τὸ πλεῖστον διέζων ἐν τῷ τότε χρόνῳ· γάλακτος γὰρ
καὶ κρεῶν οὐδαμῶς ἐνδεεῖς ἦσαν, ἔτι δὲ θηρεύοντες οὐ

φαύλην οὐδ' ὀλίγην τροφήν παρείχοντο. καὶ μὴν ἀμπε-
 χόνης γε καὶ στρωμνῆς καὶ οἰκήσεων καὶ σκευῶν ἐμπύρων
 τε καὶ ἀπύρων εὐπόρου· αἱ πλαστικαὶ γὰρ καὶ ὅσαι πλε-
 κτικαὶ τῶν τεχνῶν οὐδὲ ἐν προσδέονται σιδήρου· ταῦτα
 B δὲ πάντα τούτῳ τῷ τέχνῃ θεὸς ἔδωκε πορίζειν τοῖς ἀν-
 θρώποις, ἐν' ὅπote εἰς τὴν τοιαύτην ἀπορίαν ἔλθοιεν,
 ἔχοι βλάβστην καὶ ἐπίδοσιν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. πέ-
 νητες μὲν δὴ διὰ τὸ τοιοῦτον σφόδρα οὐκ ἦσαν, οὐδ' ὑπὸ
 πενίας ἀναγκαζόμενοι διάφοροι ἑαυτοῖς ἐρίγνοντο· πλού-
 σιοι δ' οὐκ ἂν ποτ' ἐγένοντο ἄχρυσόι τε καὶ ἀνάργυροι
 ὄντες, ὃ τότε ἐν ἐκείνοις παρῆν· ἢ δ' ἂν ποτε ξυνοικία
 μῆτε πλούτος ξυνοικῇ μῆτε πενία, σχεδὸν ἐν ταύτῃ γεν-
 C ναιότατα ἦθη γίγνοιτ' ἂν· οὔτε γὰρ ὕβρις οὔτ' ἀδικία,
 ξηλοὶ τε αὖ καὶ φθόνοι οὐκ ἐγγίγνονται. ἀγαθοὶ μὲν δὴ
 διὰ ταῦτά τε ἦσαν καὶ διὰ τὴν λεγομένην εὐήθειαν· ἃ γὰρ
 ἤκουον καλὰ καὶ αἰσχροῖα, εὐήθεις ὄντες ἠγοῦντο ἀληθέ-
 στατα λέγεσθαι καὶ ἐπελθοντο. ψεύδους γὰρ ὑπονοεῖν οὐ-
 δείς ἠπίστατο διὰ σοφίαν, ὥσπερ τὰ νῦν, ἀλλὰ περὶ θεῶν
 τε καὶ ἀνθρώπων τὰ λεγόμενα ἀληθῆ νομίζοντες ἔξων
 κατὰ ταῦτα· διόπερ ἦσαν τοιοῦτοι παντάπασιν, οἷους
 D αὐτοὺς ἡμεῖς ἄρτι διεληλύθαμεν.

ΚΑ. Ἐμοὶ γοῦν δὴ καὶ τῷδε οὕτω ταῦτα ξυνδοκεῖ.

III. ΑΘ. Οὐκοῦν εἰπώμεν, ὅτι γενεαὶ διαβιοῦσαι πολ-
 λαὶ τοῦτον τὸν τρόπον τῶν πρὸ κατακλυσμοῦ γεγονότων
 καὶ τῶν νῦν ἀτεχνότεροι μὲν καὶ ἀμαθέστεροι πρὸς τε τὰς
 ἄλλας μέλλουσιν εἶναι τέχνας καὶ πρὸς τὰς πολεμικάς,
 ὅσαι τε πεζαὶ καὶ ὅσαι κατὰ θάλατταν γίγνονται τὰ νῦν,
 καὶ ὅσαι δὴ κατὰ πόλιν μόνον αὐτοῦ, δίκαι καὶ στάσεις
 λεγόμεναι, λόγοις ἔργοις τε μεμηχανημένοι πάσας μηχα-
 E νὰς εἰς τὸ κακοურγεῖν τε ἀλλήλους καὶ ἀδικεῖν, εὐηθέστε-
 ροὶ δὲ καὶ ἀνδρειότεροι καὶ ἄμα σωφρονέστεροι καὶ ξύμ-

πάντα δικαιότεροι; τὸ δὲ τούτων αἴτιον ἤδη διεληλύ-
θαμεν.

ΚΑ. Ὅρθως λέγεις.

ΑΘ. Δελέχθω δὴ ταῦτα ἡμῖν καὶ τὰ τούτοις ξυνε-
πόμενα ἐτι πάντα εἰρήσθω τοῦδ' ἔνεκα, ἵνα νοήσωμεν,
τοῖς τότε νόμων τίς ποτ' ἦν χρεία καὶ τίς ἦν νομοθέτης 680
αὐτοῖς.

ΚΑ. Καὶ καλῶς γε εἰρηκας.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν ἐκείνοι μὲν οὗτ' ἐδέοντο νομοθετῶν
οὔτε πῶ ἐφίλει κατὰ τούτους τοὺς χρόνους γίνεσθαι τὸ
τοιούτον; οὐδὲ γὰρ γράμματα ἔστι πῶ τοῖς ἐν τούτῳ τῷ
μέρει τῆς περιόδου γεγονόσιν, ἀλλ' ἔθεσι καὶ τοῖς λεγο-
μένοις πατρίοις νόμοις ἐπόμενοι ζῶσιν.

ΚΑ. Εἰκὸς γοῦν.

ΑΘ. Πολιτείας δέ γε ἤδη καὶ τρόπος ἔστί τις οὗτος.

ΚΑ. Τίς;

ΑΘ. Δοκοῦσί μοι πάντες τὴν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Β
πολιτείαν δυναστείαν καλεῖν, ἣ καὶ νῦν ἐτι πολλαχοῦ καὶ
ἐν Ἑλληνίᾳ καὶ κατὰ βαρβάρους ἔστί· λέγει δ' αὐτὴν πού
καὶ Ὅμηρος γεγονέναι περὶ τὴν τῶν Κυκλώπων οἰκῆσιν,
εἰπὼν

τοῖσιν δ' οὗτ' ἀγοραὶ βουλευφόροι οὔτε θέμιστες,
ἀλλ' οἳ γ' ὑψηλῶν ὀρέων ναλοῦσι κάρηνα
ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι, θεμιστεύει δὲ ἕκαστος
παιδῶν ἢ δ' ἀλόχων, οὐδ' ἀλλήλων ἀλέγουσιν.

ΚΑ. Ἐοικέ γε ὁ ποιητὴς ὑμῖν οὗτος γεγονέναι χα- C
ρίεις. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἄλλα αὐτοῦ διεληλύθαμεν μάλ'
ἀστέια, οὐ μὴν πολλά γε· οὐ γὰρ σφόδρα χρώμεθα οἱ
Κρηῆτες τοῖς ξενικοῖς ποιήμασιν.

ΜΕ. Ἡμεῖς δ' αὖ χρώμεθα μὲν, καὶ ἔοικέ γε κρατεῖν
τῶν τοιούτων ποιητῶν, οὐ μέντοι Λακωνικόν γε ἀλλὰ
τινα μᾶλλον Ἰωνικόν βίον διεξέρχεται ἐκάστοτε. νῦν μὴν D

εὖ τῷ σῶ λόγῳ ἔοικε μαρτυρεῖν, τὸ ἀρχαῖον αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἀγριότητα διὰ μυθολογίας ἐπανενεγκών.

ΑΘ. Ναί, ξυμμαρτυρεῖ γὰρ καὶ λάβωμέν γε αὐτὸν μνηστήν, ὅτι τοιαῦται πολιτεῖαι γίνονται ποτε.

ΚΑ. Καλῶς.

ΑΘ. Μῶν οὖν οὐκ ἐκ τούτων τῶν κατὰ μίαν οἰκῆ-
 σιν καὶ κατὰ γένος διεσπαρμένων ὑπὸ ἀπορίας τῆς ἐν
 Ε ταῖς φθοραῖς, ἐν οἷς τὸ πρεσβύτατον ἄρχει διὰ τὴν ἀρ-
 χὴν αὐτοῖς ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς γεγονέναι, οἷς ἐπόμενοι
 καθάπερ ὄρνιθες ἀγέλην μίαν ποιήσουσι, πατρονομού-
 μενοι καὶ βασιλείαν πασῶν δικαιοτάτην βασιλευόμενοι;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Μετὰ δὲ ταῦτά γε εἰς τὸ κοινὸν μείζους ποιοῦν-
 681 τες πόλεις πλείους συνέρχονται, καὶ ἐπὶ γεωργίας τὰς ἐν
 ταῖς ὑπωρεῖαις τρέπονται πρῶτας, περιβόλους τε αἵμασι-
 ῶδεις τινὰς τειχῶν ἐρύματα τῶν θηρίων ἔνεκα ποιοῦνται,
 μίαν οἰκίαν αὖ κοινὴν καὶ μεγάλην ἀποτελοῦντες.

ΚΑ. Τὸ γοῦν εἰκὸς ταῦθ' οὕτω γίνεσθαι.

ΑΘ. Τί δέ; τόδε ἄρα οὐκ εἰκός;

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τῶν οἰκήσεων τούτων μειζόνων ἀξανομένων
 ἐκ τῶν ἐλαττόνων καὶ πρῶτων ἐκάστην τῶν σμικρῶν παρ-
 εἶναι κατὰ γένος ἔχουσαν τὸν τε πρεσβύτατον ἄρχοντα
 Β καὶ αὐτῆς ἔθνη ἅττα ἴδια διὰ τὸ χωρὶς ἀλλήλων οἰκεῖν,
 ἕτερα ἅφ' ἑτέρων ὄντων τῶν γεννητόρων τε καὶ θρεψάν-
 των, ἃ εἰθίσθησαν περὶ θεοὺς τε καὶ ἑαυτοὺς κοσμιωτέ-
 ρων μὲν κοσμιώτερα καὶ ἀνδρικῶν ἀνδρικώτερα· καὶ
 κατὰ τρόπον οὕτως ἐκάστους τὰς αὐτῶν ἂν αἰρέσεις
 εἰς τοὺς παῖδας ἀποτυπουμένους καὶ παίδων παῖδας, ὃ
 λέγομεν, ἥκειν ἔχοντας ἰδίους νόμους εἰς τὴν μείζονα ξυ-
 οικίαν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ μὴν τοὺς γε αὐτῶν νόμους ἀρέσκειν ἐκά-
στοις ἀναγκαῖόν που, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων ὑστέρους.

ΚΛ. Οὕτως.

ΑΘ. Ἀρχῇ δὴ νομοθεσίας οἶον ἐμβάντες ἐλάθομεν,
ὥς ἔοικεν.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

IV. ΑΘ. Τὸ γοῦν μετὰ ταῦτα ἀναγκαῖον αἰρεῖσθαι
τοὺς συνελθόντας τούτους κοινούς τινας ἑαυτῶν, οἳ δὴ τὰ
πάντων ἰδόντες νόμιμα, τὰ σφισιν ἀρέσκοντα αὐτῶν μά-
λιστα εἰς τὸ κοινὸν τοῖς ἡγεμόσι καὶ ἀγαγοῦσι τοὺς δή-
μους οἶον βασιλεῦσι φανερά δείξαντες ἐλέσθαι τε δόντες, D
αὐτοὶ μὲν νομοθέται κληθήσονται, τοὺς δὲ ἄρχοντας κα-
ταστήσαντες, ἀριστοκρατίαν τινὰ ἐκ τῶν δυναστειῶν ποιή-
σαντες ἢ καὶ τινα βασιλείαν, ἐν ταύτῃ τῇ μεταβολῇ τῆς πο-
λιτείας οἰκήσουσιν.

ΚΛ. Ἐφεξῆς γοῦν ἂν οὕτω τε καὶ ταύτῃ γίγνοιτο.

ΑΘ. Τρίτον τοίνυν εἰπώμεν ἔτι πολιτείας σχῆμα γι-
γνόμενον, ἐν ᾧ δὴ πάντα εἶδη καὶ παθήματα πολιτειῶν
καὶ ἅμα πόλεων ξυμπίπτει γίγνεσθαι.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο;

ΑΘ. Ὁ μετὰ τὸ δεύτερον καὶ Ὅμηρος ἐπεσημήνατο, E
λέγων τὸ τρίτον οὕτω γεγενῆσθαι· κτίσσε δὲ Δαρδανίην
γὰρ πού φησιν, ἐπεὶ οὐπω Ἴλιος ἱρή

ἐν πεδίῳ πεπόλιστο, πόλις μερόπων ἀνθρώπων,

ἀλλ' ἔθ' ὑπαιρείας ὥκουν πολυπιδάκου Ἰδης.

λέγει γὰρ δὴ ταῦτα τὰ ἔπη καὶ ἐκεῖνα, ἃ περὶ τῶν Κυκλώ- 682
πων εἴρηκε, κατὰ θεὸν πως εἰρημένα καὶ κατὰ φύσιν·
θεῖον γὰρ οὖν δὴ καὶ τὸ ποιητικὸν [ἐνθεαστικόν] ὃν γένος
ὑμνωδοῦν πολλῶν τῶν κατ' ἀλήθειαν γιγνομένων ξύν
τισι Χάρισι καὶ Μούσαις ἐφάπτεται ἐκάστοτε.

ΚΛ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Εἰς δὴ τὸ πρόσθεν προέλθωμεν ἔτι τοῦ νῦν

ἐπελθόντος ἡμῖν μύθου· τάχα γὰρ ἂν σημήνειέ τι τῆς ἡμετέρας περὶ βουλήσεως. οὐκοῦν χρή;

B ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Κατωκίσθη δὴ, φαμέν, ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς μέγα τε καὶ καλὸν πεδίον Ἴλιον, ἐπὶ λόφον τινα οὐχ ὑψηλὸν καὶ ἔχοντα ποταμοὺς πολλοὺς ἄνωθεν ἐκ τῆς Ἰδης ὠρμημένους.

ΚΑ. Φασὶ γοῦν.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐκ ἐν πολλοῖς τισὶ χρόνοις τοῖς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τοῦτο οἴομεθα γερονέναι;

ΚΑ. Πῶς δ' οὐκ ἐν πολλοῖς;

C ΑΘ. Δεινὴ γοῦν ἔοικεν αὐτοῖς λήθῃ τότε παρῆναι τῆς νῦν λεγομένης φθορᾶς, ὅθ' οὕτως ὑπὸ ποταμοὺς πολλοὺς καὶ ἐκ τῶν ὑψηλῶν ῥέοντας πόλιν ὑπέθεσαν, πιστεύσαντες οὐ σφόδρα ὑψηλοῖς τισὶ λόφοις.

ΚΑ. Δῆλον οὖν, ὥς παντάπασί τινα μακρὸν ἀπεῖχον χρόνον τοῦ τοιούτου πάθους.

ΑΘ. Καὶ ἄλλαι γε, οἶμαι, πόλεις τότε κατῴκουν ἤδη πολλαὶ πληθυνόντων τῶν ἀνθρώπων.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Αἱ γέ που καὶ ἐπεστρατεύσαντο αὐτῇ, καὶ κατὰ θάλατταν δὲ ἴσως, ἀφόβως ἤδη πάντων χρωμένων τῇ θαλάττῃ.

D ΚΑ. Φαίνεται.

ΑΘ. Δέκα δ' ἔτη που μείναντες Ἀχαιοὶ τὴν Τροίαν ἀνάστατον ἐποίησαν.

ΚΑ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ὄντι δεκέται, ὅν το Ἴλιον ἐπολιορκεῖτο, τὰ τῶν πολιορκούντων ἐκάστων οἴκοι κακὰ πολλὰ ξυνέβαινε γιγνόμενα περὶ τὰς στάσεις τῶν νέων, οἳ καὶ ἀφικομένους τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς αὐτῶν πόλεις τε καὶ οἰκίας οὐ καλῶς οὐδ' ἐν δίκῃ ὑπεδέ-

ξαντο, ἀλλ' ὥστε θανάτους τε καὶ σφαγὰς καὶ φυγὰς γενέσθαι παμπόλλας; οἱ πάλιν ἐκπεσόντες κατήλθον μεταβαλόντες ὄνομα, Δωριῆς αὐτ' Ἀχαιῶν κληθέντες διὰ τὸ τὸν συλλέξαντα εἶναι τὰς τότε φυγὰς Δωριᾶ. καὶ δὴ ταῦτά γε ἤδη πάνθ' ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τάντεῦθεν μυθολογεῖτε καὶ διαπεραίνετε.

ΜΕ. Τί μὲν;

Υ. ΑΘ. Ὅθεν δὴ κατ' ἀρχὰς ἐξετραπόμεθα περὶ νόμων διαλεγόμενοι, περιπεσόντες μουσικῇ τε καὶ ταῖς μέθαις, νῦν ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἀφίγμεθα ὥσπερ κατὰ θεόν, καὶ ὁ λόγος ἡμῖν οἶον λαβὴν ἀποδίδωσιν· ἦκει γὰρ ἐπὶ τὴν εἰς Λακεδαίμονα κατοίκισιν αὐτήν, ἣν ὑμεῖς ὀρθῶς 683 ἔφατε κατοικεῖσθαι καὶ Κρήτην ὡς ἀδελφοῖς νόμοις. νῦν οὖν δὴ τοσόνδε πλεονεκτοῦμεν τῇ πλάνῃ τοῦ λόγου, διὰ πολιτειῶν τινῶν καὶ κατοικισμῶν διεξελθόντες· ἔθεασάμεθα πρώτην τε καὶ δευτέραν καὶ τρίτην πόλιν, ἀλλήλων, ὡς οἴομεθα, ταῖς κατοικίσεσιν ἐχομένας ἐν χρόνου τινὸς μήκεσιν ἀπλέτοις· νῦν δὲ δὴ τετάρτη τις ἡμῖν αὕτη πόλις, εἰ δὲ βούλεσθε, ἔθνος ἦκει κατοικιζόμενόν τέ ποτε καὶ νῦν κατωκισμένον. ἐξ ὧν ἀπάντων εἴ τι ξυνεῖναι δυνάμεθα, Β τί τε καλῶς ἢ μὴ κατωκίσθῃ, καὶ ποῖοι νόμοι σώζουσιν αὐτῶν τὰ σωζόμενα καὶ ποῖοι φθείρουσι τὰ φθειρόμενα, καὶ ἀντὶ ποίων ποῖα μετατεθέντα εὐδαίμονα πόλιν ἀπεργάζοιτ' ἂν, ὦ Μέριλλέ τε καὶ Κλεινία, ταῦτα δὴ πάλιν οἶον ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν λεκτέον, εἰ μὴ τι τοῖς εἰρημένοις ἐγκαλοῦμεν λόγοις.

ΜΕ. Εἰ γοῦν, ὦ ξένε, τις ἡμῖν ὑπόσχοιτο θεός, ὡς, εἴαν ἐπιχειρήσωμεν τὸ δεύτερον τῇ τῆς νομοθεσίας σκέψει, C τῶν νῦν εἰρημένων λόγων οὐ χείρους οὐδ' ἐλάττους ἀκουσόμεθα, μακρὰν ἂν ἔλθοιμι ἔγωγε, καὶ μοι βραχεὶ ἂν δοξείεν ἢ νῦν παροῦσα ἡμέρα γίνεσθαι. καὶ τοι σχεδόν

γ' ἐστὶν ἢ ἐκ θερινῶν εἰς τὰ χειμερινὰ τοῦ θεοῦ τροπο-
 μένου.

ΑΘ. Χρὴ δὴ ταῦτα, ὥς ἔοικε, σκοπεῖν.

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Γενώμεθα δὴ ταῖς διανοαῖς ἐν τῷ τότε χρόνῳ,
 ὅτε Λακεδαιμόνων μὲν καὶ Ἄργος καὶ Μεσσήνη καὶ τὰ
 D μετὰ τούτων ὑποχείρια τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ᾧ Μέγилле,
 Ικανῶς ἐγεγόνει· τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἔδοξεν αὐτοῖς,
 ὥς γε λέγεται τὸ τοῦ μύθου, τριχῇ τὸ στράτευμα διανεί-
 μαντας τρεῖς πόλεις κατοικίξιν, Ἄργος, Μεσσήνην, Λα-
 κεδαιμόνα.

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ βασιλεὺς μὲν Ἄργους Τήμενος ἐγίγνετο,
 Μεσσήνης δὲ Κρεσφόντης, Λακεδαιμόνος δὲ Προκλῆς καὶ
 Εὐρουσθένης.

ΜΕ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ πάντες δὴ τούτοις ᾤμωσαν οἱ τότε βοηθή-
 E σειν, εἴαν τις τὴν βασιλείαν αὐτῶν διαφθείρῃ.

ΜΕ. Τί μὲν;

ΑΘ. Βασιλεία δὲ καταλύεται, ᾧ πρὸς Διός, ἢ καὶ τις
 ἀρχὴ πώποτε κατελύθη μῶν ὑπὸ τινων ἄλλων ἢ σφῶν
 αὐτῶν; ἢ νῦν δὴ μὲν ὀλίγον ἔμπροσθεν τούτοις περιτυ-
 χόντες τοῖς λόγοις οὕτω ταῦτ' ἐτίθεμεν, νῦν δ' ἐπιλελή-
 σμεθα;

ΜΕ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Οὐκοῦν νῦν δὴ μᾶλλον βεβαιωσόμεθα τὸ τοι-
 οὔτον· περιτυχόντες γὰρ ἔργοις γενομένοις, ὥς ἔοικεν,
 ἐπὶ τὸν αὐτὸν λόγον ἐληλύθαμεν, ὥστε οὐ περὶ κενόν τι
 684 ζητήσομεν τὸν αὐτὸν λόγον, ἀλλὰ περὶ γεγονός τε καὶ
 ἔχον ἀλήθειαν. γέγονε δὴ τάδε· βασιλείαι τρεῖς βασιλενο-
 μέναις πόλεσι τριτταῖς ᾤμωσαν ἀλλήλαις ἐκάτεραι, κατὰ
 νόμους οὓς ἔθεντο τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι κοινούς,

οἱ μὲν μὴ βιαιοτέραν τὴν ἀρχὴν ποιήσεσθαι προϋόντος τοῦ χρόνου καὶ γένους, οἱ δὲ ταῦτα ἐμπεδούντων τῶν ἀρχόντων μήτε αὐτοὶ τὰς βασιλείας ποτὲ καταλύσειν μήτ' ἐπιτρέψειν ἐπιχειροῦσιν ἑτέροις, βοηθήσειν δὲ βασιλῆς τε βασιλεῦσιν ἀδικουμένοις καὶ δήμοις καὶ ἡμοὶ δήμοις καὶ βασιλεῦσιν ἀδικουμένοις. ἄρ' οὐχ οὕτως;

ΜΕ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν τό γε μέγιστον ταῖς καταστάσεσι τῶν πολιτειῶν ὑπῆρχε ταῖς ἐν ταῖς τρισὶ πόλεσι νομοθετουμέναις, εἴτε οἱ βασιλῆς ἐνομοθέτουν εἴτ' ἄλλοι τινές;

ΜΕ. Ποῖον;

ΑΘ. Τὸ βοηθοῦς γε εἶναι τὰς δύο ἐπὶ τὴν μίαν αἰὲ πόλιν, τὴν τοῖς τεθεῖσι νόμοις ἀπειθοῦσαν.

ΜΕ. Δῆλον.

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γε οἱ πολλοὶ προστάττουσι τοῖς νομοθέταις, ὅπως τοιοῦτους θήσουσι τοὺς νόμους, οὓς ἔκοντες οἱ δῆμοι καὶ τὰ πλήθη δεῖξονται, καθάπερ ἂν εἴ τις γυμνασταῖς ἢ ἰατροῖς προστάττοι μεθ' ἡδονῆς θεραπεύειν τε καὶ ἰᾶσθαι τὰ θεραπευόμενα σώματα.

ΜΕ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὸ δέ γ' ἐστὶν ἀγαπητὸν πολλάκις, εἰ καὶ τις μετὰ λύπης μὴ μεγάλης δύναίτο εὐεκτικὰ τε καὶ ὑγιῆ σώματα ἀπεργάζεσθαι.

ΜΕ. Τί μὲν;

ΑΘ. Καὶ τόδε γε ἔτι τοῖς τότε ὑπῆρχεν οὐ σμικρὸν εἰς ὁρασιώνην τῆς θέσεως τῶν νόμων.

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

VI. ΑΘ. Οὐκ ἦν τοῖς νομοθέταις ἡ μέγιστη τῶν μέμψων, ἰσότητα αὐτοῖς τινὰ κατασκευάζουσι τῆς οὐσίας, ἥπερ ἐν ἄλλαις νομοθετουμέναις πόλεσι πολλαῖς γίνεται, εἴαν τις ζητῇ γῆς τε κτήσιν κινεῖν καὶ χρεῶν διάλυσιν, ὁρᾶν ὥς οὐκ ἂν δύναίτο ἄνευ τούτων γενέσθαι ποτὲ τὸ

ἴσον ἱκανῶς· ὥς ἐπιχειροῦντι δὴ νομοθέτῃ κινεῖν τῶν τοι-
 E οὔτων τι πᾶς ἀπαντᾷ λέγων μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, καὶ
 ἐπαρᾷται γῆς τε ἀναδασμούς εἰσηγούμενον καὶ χρεῶν ἀπο-
 κοπᾶς, ὥστ' εἰς ἀπορίαν καθίστασθαι πάντα ἄνδρα· τοῖς
 δὲ δὴ Δωριεῦσι καὶ τοῦθ' οὕτως ὑπῆρχε καλῶς καὶ ἀνε-
 μεσήτως, γῆν τε ἀναμφισβητήτως διανέμεσθαι, καὶ χρεῖα
 μεγάλα καὶ παλαιὰ οὐκ ἦν.

ME. Ἀληθῆ.

AΘ. Πῇ δὴ ποτε οὖν, ὃ ἄριστοι, κακῶς οὕτως αὐτοῖς
 ἐχώρησεν ἢ κατοικίσις τε καὶ νομοθεσία;

685 ME. Πῶς δὴ καὶ τί μεμφόμενος αὐτῶν λέγεις;

AΘ. Ὅτι τριῶν γενομένων τῶν οἰκίσεων τὰ δύο αὐ-
 τῶν μέρη ταχὺ τήν τε πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους διέφθιρε,
 τὸ δὲ ἓν μόνον ἔμεινε, τὸ τῆς ὑμετέρας πόλεως.

ME. Οὐ πάνυ ῥᾷδιον ἐρωτᾷς.

AΘ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε ἡμᾶς τοῦτο ἐν τῷ νῦν σκο-
 ποῦντας καὶ ἐξετάζοντας περὶ νόμων, παίζοντας παιδιᾷ
 πρεσβυτικῇν σώφρονα, διελθεῖν τὴν ὁδὸν ἀλύπως, ὥς
 B ἔφαμεν ἡνίκα ἡρχόμεθα πορεύεσθαι.

ME. Τί μὴν; καὶ ποιητέον γε ὥς λέγεις.

AΘ. Τίν' οὖν ἂν σκέψιν καλλίω ποιησαίμεθα περὶ
 νόμων ἢ τούτων, οἳ ταύτας διακεκοσμήκασιν; ἢ πόλεων
 περὶ τίνων εὐδοκιμωτέρων τε καὶ μειζόνων κατοικίσεων
 σκοποῖμεθ' ἂν;

ME. Οὐ ῥᾷδιον ἀντὶ τούτων ἑτέρας λέγειν.

AΘ. Οὐκοῦν ὅτι μὲν διανοοῦντό γε οἱ τότε τὴν κα-
 τασκευὴν ταύτην οὐ Πελοποννήσῳ μόνον ἔσεσθαι βοηθόν
 C ἱκανήν, σχεδὸν δὴλον, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ἑλλήσι πᾶσιν, εἰ τις
 τῶν βαρβάρων αὐτοὺς ἀδικοῖ, καθάπερ οἱ περὶ τὸ Ἴλιον
 οἰκοῦντες τότε, πιστεύοντες τῇ τῶν Ἀσσυρίων δυνάμει
 τῇ περὶ Νίνον γενομένῃ, θρασυνόμενοι τὸν πόλεμον ἤγει-
 ραν τὸν ἐπὶ Τροίαν. ἦν γὰρ ἔτι τὸ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης

σχῆμα τὸ σωζόμενον οὐ σμικρόν· καθάπερ νῦν τὸν μέγαν βασιλέα φοβούμεθα ἡμεῖς, καὶ τότε ἐκείνην τὴν συσταθεῖσαν σύνταξιν ἐδέδισαν οἱ τότε. μέγα γὰρ ἔγκλημα πρὸς αὐτοὺς ἢ τῆς Τροίας ἄλωσης τὸ δεύτερον ἐγερόναι· τῆς D ἀρχῆς γὰρ τῆς ἐκείνων ἦν μόριον. πρὸς δὲ ταῦτ' ἦν πάντα ἡ τοῦ στρατοπέδου τοῦ τότε διανεμηθεῖσα εἰς τρεῖς πόλεις κατασκευὴ μία ὑπὸ βασιλέων ἀδελφῶν, παίδων Ἡρακλέους, καλῶς, ὥς ἐδόκει, ἀνευρημένη καὶ κατακεκοσμημένη καὶ διαφερόντως τῆς ἐπὶ τὴν Τροίαν ἀφικομένης. πρῶτον μὲν γὰρ τοὺς Ἡρακλείδας τῶν Πελοπιδῶν ἀμείνους ἡγοῦντο ἀρχόντων ἀρχοντας ἔχειν, ἔπειτ' αὖ τὸ στρατόπεδον τοῦτο τοῦ ἐπὶ Τροίαν ἀφικομένου διαφέρειν πρὸς E ἀρετὴν· νευικηκέναι γὰρ τούτους, ἡττᾶσθαι δ' ὑπὸ τούτων ἐκείνους, Ἀχαιοὺς ὄντας ὑπὸ Δωριέων. ἄρ' οὐχ οὕτως οἴομεθα καὶ τῇ διανοίᾳ ταύτῃ κατασκευάζεσθαι τοὺς τότε;

ME. Πάνν μὲν οὖν.

AC. Οὐκοῦν καὶ τὸ βεβαίως οἶεσθαι ταῦθ' ἔξιν εἰκὸς αὐτοὺς καὶ χρόνον τιν' ἂν πολὺν μένειν, ἅτε κεκοι- 686 νωνηκότας μὲν πολλῶν πόνων καὶ κινδύνων ἀλλήλοις, ὑπὸ γένους δὲ ἐνὸς τῶν βασιλέων ἀδελφῶν ὄντων διακεκοσμημένους, πρὸς τούτοις δ' ἔτι καὶ πολλοῖς μάντεσι κεκηρημένους εἶναι τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῷ Δελφικῷ Ἀπόλλωνι;

ME. Πῶς δ' οὐκ εἰκός;

AC. Ταῦτα δὲ τὰ μεγάλα οὕτω προσδοκώμενα διέπιπτο, ὥς ἔοικε, τότε ταχύ, πλὴν ὅπερ εἶπομεν νῦν δὴ σμικροῦ μέρους τοῦ περὶ τὸν ὑμέτερον τόπον· καὶ τοῦτο B δὴ πρὸς τὰ δύο μέρη πολεμοῦν οὐ πώποτε πέπνυται μέχρι τὰ νῦν· ἐπεὶ γενομένη γε ἡ τότε διάνοια καὶ ξυφωνήσασα εἰς ἓν ἀνυπόστατον ἂν τινὰ δύναμιν ἔσχε κατὰ πόλεμον.

ME. Πῶς γὰρ οὐ;

VII. AΘ. Πῶς οὖν καὶ πῇ διώλετο; ἄρ' οὐκ ἄξιον ἐπισκοπεῖν, τηλικούτον καὶ τοιοῦτον σύστημα ἥτις ποτὲ τύχη διέφθειρεν;

ME. Σχολῇ γὰρ οὖν δὴ τις ἂν ἄλλο σκοπῶν ἢ νόμους C ἢ πολιτείας ἄλλας θεάσαιοτο σωζούσας καλὰ καὶ μεγάλα πράγματα ἢ καὶ τούναντίον διαφθειρούσας τὸ παράπαν, εἰ ἀμελήσειε τούτων.

AΘ. Τοῦτο μὲν ἄρα, ὥς ἔοικεν, εὐτυχῶς πῶς ἐμβεβήκαμέν γε εἰς τινα σκέψιν ἱκανήν.

ME. Πάνν μὲν οὖν.

AΘ. Ἄρ' οὖν, ὃ θαυμάσιε, λελήθαμεν ἄνθρωποι πάντες, καὶ τὰ νῦν δὴ ἡμεῖς, οἰόμενοι μὲν ἐκάστοτέ τι καλὸν ὄραν πρᾶγμα γενόμενον καὶ θαυμαστά ἂν ἐργασάμε- D νον, εἰ τις ἄρα ἠπιστήθη καλῶς αὐτῷ χρῆσθαι κατὰ τινα τρόπον, τὸ δὲ νῦν γε ἡμεῖς τάχ' ἂν ἴσως περὶ τοῦτο αὐτὸ οὐτ' ὀρθῶς διανοοίμεθα οὔτε κατὰ φύσιν, καὶ δὴ καὶ περὶ τὰ ἄλλα πάντες πάντα, περὶ ὧν ἂν οὕτω διανοηθῶσιν;

ME. Λέγεις δὲ δὴ τί, καὶ περὶ τίνος σοι φῶμεν μάλιστα' εἰρησθαι τοῦτον τὸν λόγον;

AΘ. Ὡ γὰρ θεέ, καὶ αὐτὸς ἐμαντοῦ νῦν δὴ κατεγέλασα. ἀποβλέψας γὰρ πρὸς τοῦτον τὸν στόλον, οὗ πέρι διαλεγόμεθα, ἔδοξέ μοι πάγκαλός τε εἶναι καὶ θαυμαστόν κτῆμα παραπσεῖν τοῖς Ἑλλήσιν, ὅπερ εἶπον, εἰ τις ἄρα αὐτῷ E τότε καλῶς ἐχρήσατο.

ME. Οὐκοῦν εὖ καὶ ἐχόντως νοῦν σύ τε πάντα εἶπες καὶ ἐπηνέσαμεν ἡμεῖς;

AΘ. Ἴσως ἔννοῶ γε μὴν, ὥς πᾶς, ὅς ἂν ἴδῃ τι μέγα καὶ δύναμιν ἔχον πολλήν καὶ ῥώμην, εὐθύς ἐπαθε τοῦτο, ὥς εἶπερ ἐπίσταιτο ὁ κερκτιμένος αὐτῷ χρῆσθαι τοιούτῳ

τι καὶ τηλικούτω, θαυμάστ' ἂν καὶ πολλὰ κατεργα-
νος εὐδαιμονοῖ.

ΜΕ. Οὐκοῦν ὀρθὸν καὶ τοῦτο, ἢ πῶς λέγεις; 687

ΑΘ. Σκόπει δὴ, ποῖ βλέπων ὁ τὸν ἐπαινον τοῦτον
ἐκάστου τιθέμενος ὀρθῶς λέγει· πρῶτον δὲ περὶ
τοῦ νῦν λεγομένου πως, εἰ κατὰ τρόπον ἠπιστή-
ν τάξαι τὸ στρατόπεδον οἱ τότε διακοσμοῦντες, τοῦ
πῶς ἂν ἔτυχον; ἄρ' οὐκ εἰ ξυνέστησάν τε ἀσφαλῶς
διέσωζόν τε εἰς τὸν αἰεὶ χρόνον, ὥστε αὐτούς τε ἔλευ-
ς εἶναι καὶ ἄλλων ἄρχοντας ὧν βουληθεῖεν, καὶ ὅλως
θρῶποις πᾶσι καὶ Ἑλλήσι καὶ βαρβάρους πράττειν ὅ B
θυμοῖεν αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἔκγονοι; μῶν οὐ τούτων
ἐπαινεθεῖεν ἂν;

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν καὶ ὅς ἂν ἰδὼν πλοῦτον μέγαν ἢ τιμὰς
χούσας γένους ἢ καὶ ὁτιοῦν τῶν τοιούτων εἶπη
ταῦτα, πρὸς τοῦτο βλέπων εἶπεν, ὥς διὰ τοῦτ' αὐ-
νησόμενα ὧν ἂν ἐπιθυμῇ πάντα ἢ τὰ πλείστα καὶ
ξιώτατα λόγου;

ΜΕ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Φέρε δὴ, πάντων ἀνθρώπων ἐστὶ κοινὸν ἐπι- C
μα ἓν τι τὸ νῦν ὑπὸ τοῦ λόγου δηλούμενον, ὥς αὐτός
ὁ λόγος;

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τὸ κατὰ τὴν τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἐπίταξιν τὰ γι-
νενα γίνεσθαι, μάλιστα μὲν ἅπαντα, εἰ δὲ μή, τὰ γε
ώπινα.

ΜΕ. Τί μὴν;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐπείπερ βουλόμεθα πάντες τὸ τοιοῦτον
καὶδὲς τε ὄντες καὶ ἄνδρες καὶ πρεσβῦται, τοῦτ' αὐτὸ
ὑχοίμεθ' ἂν ἀνταγκαίως διὰ τέλους;

ΜΕ. Πῶς δ' οὐ;

ατο V.

D AΘ. Καὶ μὴν τοῖς γε φίλοις που ξυνευχοίμεθ' ἂν ταῦτα, ἅπερ ἐκείνοι ἑαυτοῖσιν.

ME. Τί μὴν;

AΘ. Φίλος μὲν υἱὸς πατρί, παῖς ὢν ἀνδρὶ.

ME. Πῶς δ' οὐ;

AΘ. Καὶ μὴν ὢν γ' ὁ παῖς εὐχεται ἑαυτῷ γίγνεσθαι, πολλὰ ὁ πατήρ ἀπεύξαιτ' ἂν τοῖς θεοῖς μηδαμῶς κατὰ τὰς τοῦ υἱέος εὐχὰς γίγνεσθαι.

ME. Ὅταν ἀνόητος ὢν καὶ ἔτι νέος εὐχῇται, λέγεις;

E AΘ. Καὶ ὅταν γε ὁ πατήρ ὢν γέρον ἢ καὶ σφόδρα νεανίας, μηδὲν τῶν καλῶν καὶ τῶν δικαίων γιγνώσκων, εὐχῇται μάλα προθύμως ἐν παθήμασιν ἀδελφοῖς ὢν τοῖς γενομένοις. Θῆσέ τι πρὸς τὸν δυστυχῶς τελευτήσαντα Ἰσπόλυτον, ὁ δὲ παῖς γιγνώσκῃ, τότε, δοκεῖς, παῖς πατρὶ συν-εὐξεται;

ME. Μανθάνω ὃ λέγεις. λέγειν γάρ μοι δοκεῖς, ὡς οὐ τοῦτο εὐκτέον οὐδὲ ἐπεικτέον, ἔπεσθαι πάντα τῇ ἑαυτοῦ βουλήσει, τὴν βούλησιν δὲ μηδὲν μᾶλλον τῇ ἑαυτοῦ φρονήσει· τοῦτο δὲ καὶ πόλιν καὶ ἕνα ἡμῶν ἕκαστον καὶ εὐχεσθαι δεῖν καὶ σπεύδειν, ὅπως νοῦν ἔξει.

688 VIII. AΘ. Naί, καὶ δὴ καὶ πολιτικόν γε ἄνδρα νομοθέτην ὡς αἰεὶ δεῖ πρὸς τοῦτο βλέποντα τιθέναι τὰς τάξεις τῶν νόμων, αὐτὸς τε ἐμνήσθην καὶ ὑμᾶς ἐπαναμινύσκω κατ' ἀρχάς, εἰ μεμνήμεθα, τὰ λεχθέντα, ὅτι τὸ μὲν σφῶν ἦν παρακέλευμα, ὡς χρεῶν εἶη τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην πάντα πολέμου χάριν τὰ νόμιμα τιθέναι, τὸ δ' ἐμὸν ἔλεγον, ὅτι τοῦτο μὲν πρὸς μίαν ἀρετὴν οὐδῶν τεττάρων κελύοι τίθεσθαι τοὺς νόμους, θεοὶ δὲ δὴ πρὸς πᾶσαν μὲν βλῆπειν, μάλιστα δὲ καὶ πρὸς πρώτην τὴν τῆς ξυμπάσης ἡγεμόνα ἀρετῆς, φρόνησις δ' εἶη τοῦτο καὶ νοῦς καὶ δόξα μετ' ἔρωτός τε καὶ ἐπιθυμίας τούτοις ἐπομένης. ἤκει δὴ πάλιν ὁ λόγος εἰς ταῦτόν, καὶ ὁ λέγων ἐγὼ νῦν λέγω πά-

λιν ἄπερ τότε, εἰ μὲν βούλεσθε, ὡς παίζων, εἰ δ', ὡς σπου-
δάζων, ὅτι δὴ φημι εὐχῇ χρῆσθαι σφαλερὸν εἶναι νοῦν μὴ
κεκτημένον, ἀλλὰ τάναντία ταῖς βουλήσεσιν οἱ γίνεσθαι.
σπουδάζοντα δ' εἰ με τιθέναι βούλεσθε, τίθετε· πάνν γὰρ C
οὖν προσδοκῶ νῦν ὑμᾶς εὐρήσειν τῷ λόγῳ ἐπομένους, ὃν
ὀλίγον ἔμπροσθε προὔθήμεθα, τῆς τῶν βασιλέων τε φθο-
ρᾶς καὶ ὅλου τοῦ διανοήματος οὐ δειλίαν οὖσαν τὴν αἰ-
τίαν, οὐδ' ὅτι τὰ περὶ τὸν πόλεμον οὐκ ἠπίσταντο ἄρχον-
τές τε καὶ οὓς προσηκέν ἄρχεσθαι, τῇ λοιπῇ δὲ πάσῃ κακίᾳ
διεφθαρμένα, καὶ μάλιστα τῇ περὶ τὰ μέγιστα τῶν ἀν-
θρώπων πραγμάτων ἀμαθία, ταῦτ' οὖν ὡς οὕτω γέγονε D
περὶ τὰ τότε, καὶ νῦν, εἰ που, γίνεται, καὶ ἐς τὸν ἔπειτα
χρόνον οὐκ ἄλλως συμβήσεται, ἐὰν βούλησθε, πειράσομαι
ἰὼν κατὰ τὸν ἐξῆς λόγον ἀνευρίσκειν τε καὶ ὑμῶν δηλοῦν
κατὰ δύναμιν ὡς οὖσι φίλοις.

ΚΑ. Λόγῳ μὲν τοίνυν σε, ὦ ξένε, ἐπαινεῖν ἐπαχθέ-
στερον, ἔργῳ δὲ σφόδρα ἐπαινεσόμεθα· προθύμως γὰρ
τοῖς λεγομένοις ἐπακολουθήσομεν, ἐν οἷς ὃ γε ἐλευθέρως
ἐπαινῶν καὶ μὴ μάλιστ' ἔστι καταφανής.

ΜΕ. Ἀριστ', ὦ Κλεινία, καὶ ποιῶμεν ἃ λέγεις. E

ΚΑ. Ἔσται ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. λέγε μόνον.

ΙΧ. ΑΘ. Φαμὲν δὴ νῦν καθ' ὁδὸν ἰόντες τὴν λοιπὴν
τοῦ λόγου, τὴν μεγίστην ἀμαθίαν τότε ἐκείνην τὴν δύνα-
μιν ἀπολέσαι καὶ νῦν ταῦτόν τοῦτο πεφυκέναι ποιεῖν,
ᾧστε τόν γε νομοθέτην, εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πειρατέον
ταῖς πόλεσι φρόνησιν μὲν ὅσῃν δυνατὸν ἐμποιεῖν, τὴν δ'
ἄνοιαν ὅτι μάλιστ' ἐξαιρεῖν.

ΚΑ. Ἀῖολον.

ΑΘ. Τίς οὖν ἡ μεγίστη δικαίως ἂν λέγοιτο ἀμαθία; 689
σκοπεῖτε εἰ συνδόξει καὶ σφῶν λεγόμενον· ἐγὼ μὲν δὴ τὴν
τοιάνδε τίθεμαι.

ΚΑ. Ποίαν;

ΑΘ. Τὴν ὅταν τῷ τι δοῖαν καλὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι μὴ φιλή τοῦτο ἀλλὰ μισή, τὸ δὲ ποιηρὸν καὶ ἀδίκον δοκοῦν εἶναι φιλή τε καὶ ἀσπάσῃται. ταύτην τὴν διαφωνίαν λύπης τε καὶ ἡδονῆς πρὸς τὴν κατὰ λόγον δοῖαν ἀμαθίαν φημὶ εἶναι τὴν ἐσχάτην, μεγίστην δέ, ὅτι τοῦ πλήθους ἐστὶ
 Β τῆς ψυχῆς· τὸ γὰρ λυπούμενον καὶ ἡδόμενον αὐτῆς ὅπερ δῆμός τε καὶ πλήθος πόλεώς ἐστιν. ὅταν οὖν ἐπιστήμῃς ἢ δοξαῖς ἢ λόγῳ ἐναντιῶται, τοῖς φύσει ἀρχικοῖς, ἢ ψυχῇ, τοῦτο ἄνοιαν προσαγορεύω, πόλεώς τε, ὅταν ἄρχουσι καὶ νόμοις μὴ πείθεται τὸ πλήθος, ταυτόν, καὶ δὴ καὶ ἐνὸς ἀνδρός, ὅποταν καλοὶ ἐν ψυχῇ λόγοι ἐνόντες μηδὲν ποιῶσι πλέον, ἀλλὰ δὴ τοῦτοις πᾶν τὸ ὑναντίον. ταύτας πάσας
 C ἀμαθίας τὰς πλημμελεστάτας ἔγωγ' ἂν θείην πόλεώς τε καὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν πολιτῶν, ἀλλ' οὐ τὰς τῶν δημιουργῶν, εἰ ἄρα μου καταμανθάνετε, ὦ ξένοι, ὃ λέγω.

ΚΑ. Μανθάνομέν τε, ὦ φίλε, καὶ συγχωροῦμεν ὅ λέγεις.

ΑΘ. Τοῦτο μὲν τοίνυν οὕτω κείσθω δεδογμένον καὶ λεγόμενον, ὥς τοῖς ταῦτ' ἀμαθαίνουσι τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἐπιτρεπτέον ἀρχῆς ἐχόμενον καὶ ὥς ἀμαθέσιν ὀνειδιστέον, ἂν καὶ πάνν λογιστικοί τε ᾧσι καὶ πάντα τὰ κοινὰ
 D καὶ ὅσα πρὸς τάχος τῆς ψυχῆς πεφυκότες διαπεποιημένοι ἅπαντα, τοὺς δὲ τὸ ὑναντίον ἔχοντας τούτων ὥς σοφούς τε προσρητέον, ἂν καὶ τὸ λεγόμενον μήτε γράμματα μήτε νεῖν ἐπίστωνται, καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὥς ἔμφοροι. πῶς γὰρ ἂν, ὦ φίλοι, ἄνευ ξυμφωνίας γένοιτ' ἂν φρονήσεως καὶ τὸ σμικρότατον εἶδος; οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ξυμφωνιῶν μεγίστη δικαιοτάτ' ἂν λέγοιτο σοφία, ἥς ὁ μὲν κατὰ λόγον ζῶν μέτοχος, ὁ δ' ἀπολειπόμενος οἰκοφθόρος καὶ περὶ πόλιν οὐδαμῇ σωτήρ
 E ἀλλὰ πᾶν τὸ ὑναντίον ἀμαθαίνων εἰς ταῦτα ἐκάστοτε φά-

ταύτη.
ω ταύτη.

ΚΛ. Κείσθω γὰρ οὖν.

Λ. ΑΘ. Ἀρχοντας δὲ δὴ καὶ ἀρχομένους ἀναγκαῖον
ἐς πόλεσιν εἶναι πον.

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Εἶεν· ἀξιώματα δὲ δὴ τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχε- 690
ποιᾷ ἐστὶ καὶ πόσα, ἐν τε πόλεσι μεγάλαις καὶ σμι-
ἐν τε οἰκίαις ὡσαύτως; ἄρ' οὐχὶ ἐν μὲν τό τε πατρὸς
ἡτροφός, καὶ ὅλως γονέας ἐκγόνων ἄρχειν ἀξίωμα ὁρ-
ανταχοῦ ἂν εἴη;

ΚΛ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Τούτῳ δέ γε ἐπόμενον γενναίους ἀγεννῶν ἄρ-
καὶ τρίτον ἔτι τούτοις ξυνέπεται τὸ πρεσβυτέρους
ρχειν δεῖν, νεωτέρους δὲ ἄρχεσθαι.

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Τέταρτον δ' αὖ δούλους μὲν ἄρχεσθαι, δεσπό- B
ἄρχειν.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Πέμπτον γε, οἶμαι, τὸν κρείττονα μὲν ἄρχειν,
τῷ δὲ ἄρχεσθαι.

ΚΛ. Μάλα γε ἀναγκαίαν ἀρχὴν εἰρηκας.

ΑΘ. Καὶ πλείστην γε ἐν ξύμπασι τοῖς ζώοις οὕσαν
κατὰ φύσιν, ὥς ὁ Θηβαῖος ἔφη ποτὲ Πίνδαρος. τὸ δὲ
τον, ὥς ἔοικεν, ἀξίωμα ἔκτον ἂν γίγνοιτο, ἔπεσθαι
ὃν ἀνεπιστήμονα κελεῦον, τὸν δὲ φρουροῦντα ἡγεῖ-
τε καὶ ἄρχειν. καὶ τοι τοῦτό γε, ὦ Πίνδαρε σοφώ- C
σχεδὸν οὐκ ἂν παρὰ φύσιν ἔγωγε φαίην γίγνεσθαι,
φύσιν δὲ τὴν τοῦ νόμου ἐκόντων ἀρχὴν ἀλλ' οὐ
πεφυκυῖαν.

ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Θεοφιλῇ δέ γε καὶ εὐτυχῇ τινὰ λέγοντες ἐβδό-

μην ἀρχὴν εἰς κληρὸν τινα προάγομεν καὶ λαχόντα μὲν ἄρχειν, δυσκληροῦντα δὲ ἀπιόντα ἄρχεσθαι τὸ δικαιοῦτα-
τον εἶναί φασιν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

- D ΑΘ. Ὅρᾳς δὴ, φαίμεν ἅν, ᾧ νομοθέτα, πρὸς τινα παίζοντες τῶν ἐπὶ νόμων θέσιν ἰόντων ῥαδίως, ὅσα ἐστὶ πρὸς ἄρχοντας ἀξιώματα καὶ ὅτι πεφυκότα πρὸς ἄλληλα ἐναντίως; νῦν γὰρ δὴ στάσεων πηγὴν τινα ἀνευρήκαμεν ἡμεῖς, ἣν δεῖ σε θεραπεύειν. πρῶτον δὲ μεθ' ἡμῶν ἀνά-
σκεψαι, πῶς τε καὶ τί παρὰ ταῦτα ἀμαρτύνετε οἱ περὶ τε Ἄργος καὶ Μεσσήνην βασιλῆς αὐτοὺς ἅμα καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων δύναμιν οὐδαν θανασστήν ἐν τῷ τότε χρόνῳ
E διέφθειραν. ἄρ' οὐκ ἀγνοήσαντες τὸν Ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα ὥς τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις ἐστὶ πλεόν; [ὅπόταν ἢ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν ζημιῶδες, τὸ δ' ἥμισυ μέτριον, τότε τὸ μέτριον τοῦ ἀμέτρου πλεόν ἡγήσατο, ἄμεινον ὃν χειρόνος.]

ΚΑ. Ὅρθότατά γε.

ΑΘ. Πότερον οὖν οἴομεθα περὶ βασιλέας τοῦτ' ἐγ-
γινόμενον ἐκάστοτε διαφθείρειν πρότερον ἢ ἐν τοῖσι δῆμοις;

- 691 ΚΑ. Τὸ μὲν εἰκὸς καὶ τὸ πολὺ βασιλέων τοῦτο εἶναι νόσημα ὑπερηφάνως ζώντων διὰ τρυφάς.

ΑΘ. Οὐκοῦν δῆλον, ὥς πρῶτον τοῦτο οἱ τότε βασι-
λῆς ἔσχον, τὸ πλεονεκτεῖν τῶν τεθέντων νόμων, καὶ ὁ
λόγῳ τε καὶ ὄρκῳ ἐπήνεσαν, οὐ ξυνεφώνησαν αὐτοῖς, ἀλλ' ἢ
διαφωνία, ὥς ἡμεῖς φασιν, οὐσα ἀμαθία μερίστη, δο-
κοῦσα δὲ σοφία, πάντ' ἐκείνα διὰ πλημμέλειαν καὶ ἀμου-
σίαν τὴν πικρὰν διέφθειρεν;

ΚΑ. Ἔοικέ γοῦν.

- B ΑΘ. Εἰπὲν· τί δὴ τὸν νομοθέτην ἔδει τότε τιθέντα
εὐλαβηθῆναι τούτου περὶ τοῦ πάθους τῆς γενέσεως; ἄρ'

ὡς πρὸς θεῶν νῦν μὲν οὐδὲν σοφὸν γινῶναι τοῦτο οὐδ' εἰπεῖν χαλεπὸν, εἰ δὲ προῖδεῖν ἦν τότε, σοφώτερος ἂν ἦν ἡμῶν ὁ προῖδών;

ΜΕ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Εἰς τὸ γεγονὸς παρ' ὑμῖν, ὦ Μέγилле, ἔστι νῦν γε κατιδόντα γινῶναι, καὶ γνόντα εἰπεῖν ῥάδιον, ὃ τότε ἔδει γίνεσθαι.

ΜΕ. Σαφέστερον ἔτι λέγε.

ΑΘ. Τὸ τοίνυν σαφέστατον ἂν εἴη τὸ τοιόνδε.

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

ΧΙ. ΑΘ. Ἐάν τις μείζονα διδῶ τοῖς ἐλάττοσι [δύνα- C
μιν] παριεῖς τὸ μέτριον, πλοίοις τε ἰστία καὶ σώμασι τρο-
φήν καὶ ψυχαῖς ἀρχάς, ἀνατρέπεται πον πάντα καὶ ἐξυβρί-
ζοντα τὰ μὲν εἰς νόσους θεῖ, τὰ δ' εἰς ἔκγονον ὕβρεως
ἀδικίαν. τί οὖν δὴ ποτε λέγομεν; ἄρα γε τὸ τοιόνδε, ὥς
οὐκ ἔστ', ὦ φίλοι ἄνδρες, θνητῆς ψυχῆς φύσις, ἥτις ποτὲ
δυνήσεται τὴν μεγίστην ἐν ἀνθρώποις ἀρχὴν φέρειν νέα
καὶ ἀνυπεύθυνος, ὥστε μὴ τῆς μεγίστης νόσου ἀνοίας D
πληρωθεῖσα αὐτῆς τὴν διάνοιαν μῖσος ἔχειν πρὸς τῶν ἐγ-
γύτατα φίλων, ὃ γενόμενον ταχὺ διέφθειρεν αὐτὴν καὶ
πᾶσαν τὴν δύναμιν ἠφάνισεν αὐτῆς; τοῦτ' οὖν εὐλαβη-
θῆναι γνόντας τὸ μέτριον μεγάλων νομοθετῶν. ὥς οὖν
δὴ τότε γενόμενον νῦν ἔστι μετριοτάτα τοπάσαι, τόδ'
ἔοικεν εἶναι.

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Θεός, οἶμαι, κηδόμενος ὑμῶν τις, ὃς τὰ μέλ-
λοντα προορῶν, δίδυμον ὑμῶν φυτεύσας τὴν τῶν βασι-
λέων γένεσιν ἐκ μονογενοῦς, εἰς τὸ μέτριον μᾶλλον συνέ- E
στελε· καὶ μετὰ τοῦτο ἔτι φύσις τις ἀνθρωπίνη μεμιγ-
μένη θεῖα τινὶ δυνάμει, κατιδοῦσα ὑμῶν τὴν ἀρχὴν φλεγ-
μαίνουσαν ἔτι, μίγνυσι τὴν κατὰ γῆρας σῶφρονά δύνα-
μιν τῇ κατὰ γένος αὐθάδει ῥώμῃ, τὴν τῶν ὀκτώ καὶ εἰ- 692

κοσι γερόντων ισόψηφον εἰς τὰ μέγιστα τῇ τῶν βασιλέων ποιήσασα δυνάμει. ὁ δὲ τρίτος σωτὴρ ὑμῶν ἐτι σπαργῶσαν καὶ θυμουμένην τὴν ἀρχὴν ὁρῶν οἷον ψάλιον ἐνέβαλεν αὐτῇ τὴν τῶν ἐφόρων δύναμιν, ἐγγὺς τῆς κληρωτῆς ἀγαγὼν δυνάμεως· καὶ κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον ἡ βασιλεία παρ' ὑμῶν, ἐξ ὧν ἔδει σύμμικτος γενομένη καὶ μέτρον ἔχουσα, σωθεῖσα αὐτῇ σωτηρίας τοῖς ἄλλοις γέγονεν αἰτία.

- B ἐπεὶ ἐπὶ γε Τημένῳ καὶ Κρεσφόντῃ καὶ τοῖς τότε νομοθέταις, οἵτινες ἄρ' ἦσαν νομοθετοῦντες, οὐδ' ἡ Ἀριστοδήμου μερὶς ἐσώθη ποτ' ἄν. οὐ γὰρ ἱκανῶς ἦσαν νομοθεσίας ἐμπειροί· σχεδὸν γὰρ οὐκ ἄν ποτ' ᾤκηθησαν ὄρκοις μετριάσαι ψυχὴν νέαν λαβοῦσαν ἀρχήν, ἐξ ἧς δυνατόν ἦν τυραννίδα γενέσθαι. νῦν δ' ὁ θεὸς ἔδειξεν, οἷαν ἔδει καὶ δεῖ δὴ τὴν μενοῦσαν μάλιστα ἀρχὴν γίνεσθαι. τὸ δὲ παρ' ἡμῶν γινώσκεσθαι ταῦτα, ὅπερ εἶπον ἐμπροσθεν, νῦν μὲν γενόμενον οὐδὲν σοφόν· ἐκ γὰρ παραδείγματος ὁρᾷν γεγονότος οὐδὲν χαλεπόν· εἰ δ' ἦν τις προορῶν τότε ταῦτα καὶ δυνάμενος μετριάσαι τὰς ἀρχὰς καὶ μίαν ἐκ τριῶν ποιῆσαι, τά τε νοηθέντα ἂν καλὰ τότε πάντα ἀπέσωψε καὶ οὐκ ἄν ποτε ὁ Περσικὸς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς στόλος ἂν ὥρμησε, καταφρονήσας ὡς ὄντων ἡμῶν βραχέος ἀξίων.

ΚΑ. Ἀληθὴ λέγεις.

- D ΑΘ. Αἰσχροῦς γοῦν ἡμύναντο αὐτούς, ὧ Κλεινία. τὸ δ' αἰσχρὸν λέγω οὐχ ὥς οὐ νικῶντές γε οἱ τότε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καλὰς νενικήκασιν μάχας· ἀλλ' ὅ φημι αἰσχρὸν τὸτ' εἶναι, τότε λέγω τὸ πρῶτον μὲν ἐκείνων τῶν πόλεων τριῶν οὐσῶν μίαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀμύναι, τῷ δὲ δύο κακῶς οὕτως εἶναι διεφθαρμένα, ὥστε ἢ μὲν καὶ Σακεδαίμονα διεκώλυεν ἐπαμύνειν αὐτῇ, πολεμοῦσα αὐτῇ κατὰ κράτος, ἢ δ' αὖ πρωτεύουσα ἐν τοῖς
- E τότε χρόνοις τοῖς περὶ τὴν διανομήν, ἢ περὶ τὸ Ἄργος,

πρακαλουμένη ἀμύνειν τὸν βάρβαρον οὐθ' ὑπήκουσεν
 τ' ἤμυνε. πολλὰ δὲ λέγων ἄν τις τὰ τότε γενόμενα περὶ
 εἶνον τὸν πόλεμον τῆς Ἑλλάδος οὐδαμῶς εὐσχήμονα ἂν
 κατηγοροῖ, οὐδ' αὖ ἀμύνασθαι τὴν γε Ἑλλάδα λέγων ὁρ-
 ῶς ἂν λέγοι· ἀλλ' εἰ μὴ τὸ τε Ἀθηναίων καὶ τὸ Λακε-
 δαιμονίων κοινῇ διανόημα ἤμυνε τὴν ἐπιούσαν δουλείαν, 693
 ἐδὸν ἂν ἦδη πάντ' ἦν μεμιγμένα τὰ τῶν Ἑλλήνων γένη
 ἀλλήλοις καὶ βάρβαροι ἐν Ἑλλήσει καὶ Ἑλληνικὰ ἐν βαρ-
 βάροις, καθάπερ ὧν Πέρσαι τυραννοῦσι τὰ νῦν, διαπε-
 ρημένα καὶ ξυμπεφορημένα κακῶς ἐσπαρμένα κατοι-
 εῖται. ταῦτ', ὦ Κλεινία καὶ Μέριλλε, ἔχομεν ἐπιτιμᾶν
 οἷς τε πάλαι πολιτικοῖς λεγομένοις καὶ νομοθέταις καὶ
 οἷς νῦν, ἵνα τὰς αἰτίας αὐτῶν ἀναζητοῦντες ἀνευρίσκω-
 μεν, τί παρὰ ταῦτα ἔδει πράττειν ἄλλο· οἶον δὴ καὶ τὸ B
 κρὸν εἶπομεν, ὥς ἄρα οὐ δεῖ μεγάλας ἀρχὰς οὐδ' αὖ ἀμί-
 τους νομοθετεῖν, διανοηθέντας τὸ τοιόνδε, ὅτι πόλιν
 λευθέραν τε εἶναι δεῖ καὶ ἔμφρονά καὶ ἑαυτῇ φίλην,
 καὶ τὸν νομοθετοῦντα πρὸς ταῦτα βλέποντα δεῖ νομο-
 θετεῖν. μὴ θαυμάσωμεν δὲ εἰ πολλάκις ἦδη προθέμενοι
 τα εἰρήκαμεν, ὅτι πρὸς ταῦτα δεῖ νομοθετεῖν βλέποντα
 ὃν νομοθέτην, τὰ δὲ προτεθέντα οὐ ταῦτ' ἡμῖν φαίνε- O
 ραι ἐκάστοτε· ἀλλ' ἀναλογίζεσθαι χρη, ὅταν πρὸς τὸ σω-
 ρονεῖν φῶμεν δεῖν βλέπειν ἢ πρὸς φρόνησιν ἢ φιλίαν,
 ὧς ἔσθ' οὗτος ὁ σκοπὸς οὐχ ἕτερος ἀλλ' ὁ αὐτός, καὶ ἄλλα
 ἢ πολλὰ ἡμᾶς τοιαῦτα ἂν γίγνηται ῥήματα, μὴ διατα-
 ττέτω.

ΚΑ. Πειρασόμεθα ποιεῖν οὕτως ἐπανιόντες τοὺς λό-
 γους· καὶ νῦν δὴ τὸ περὶ τῆς φιλίας τε καὶ φρονήσεως καὶ
 λευθερίας, πρὸς ὃ τι βουλόμενος ἐμελλες λέγειν δεῖν στο- D
 αζεσθαι τὸν νομοθέτην, λέγε.

XII. ΑΘ. Ἀκουσον δὴ νῦν. εἰςὶ πολιτειῶν οἶον μη-
 ῑρες δύο τινές, ἐξ ὧν τὰς ἄλλας γεγονέναι λέγων ἂν τις

ὀρθῶς λέγοι, καὶ τὴν μὲν προσαγορεύειν μοναρχίαν ὀνόματι, τὴν δ' αὖ δημοκρατίαν· καὶ τῆς μὲν τὸ Περσῶν γένος ἄκρον ἔχειν, τῆς δὲ ἡμῶς· αἱ δ' ἄλλαι σχεδὸν ἅπασαι, καὶ θάπερ εἶπον, ἐκ τούτων εἰσὶ διαπεποικιλμέναι. δεῖ δὴ οὐ καὶ ἀναγκαῖον μεταλαβεῖν ἀμφοῖν τούτοις, εἴπερ ἐλευθερία τ' ἔσται καὶ φιλία μετὰ φρονήσεως· ὃ δὴ βούλεται ἡμῖν ὁ λόγος προστάττειν, λέγων, ὥς οὐκ ἂν ποτε τούτοις πόλις ἄμοιρος γενομένη πολιτευθῇναι δύναται' ἂν καλῶς

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΑΘ. Ἡ μὲν τοίνυν τὸ μοναρχικόν, ἣ δὲ τὸ ἐλεύθερον ἀγαπήσασα μεζόνως ἢ ἔδει μόνον, οὐδετέραι τὰ μὲν τρία κέκτηται τούτων· αἱ δὲ ὑμέτεραι, ἣ τε Λακωνικὴ καὶ Κρητικὴ, μᾶλλον, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Πέρσαι· τὸ μὲν πρῶτον 694 καὶ οὕτω πως, τὸ νῦν δὲ ἦττον. τὰ δ' αἷτια διέλωμεν ἢ γάρ;

ΚΛ. Πάντως, εἰ γέ που μέλλομεν ὃ προὔθεμεθα παραίνεσθαι.

ΑΘ. Ἀκούωμεν δὴ. Πέρσαι γάρ, ὅτε μὲν τὸ μέτρον μᾶλλον δουλείας τε καὶ ἐλευθερίας ἦγον ἐπὶ Κύρου, πρὸ τούτου μὲν ἐλεύθεροι ἐγένοντο, ἔπειτα δὲ ἄλλων πολλῶν δούλοισιν ὑποτάσσονται. ἐλευθερίας γὰρ ἄρχοντες μεταδιδόντες ἀρχομένοις καὶ ἐπὶ τὸ ἴσον ἔργοντες μᾶλλον φίλοι τε ἦσαν στρατιῶται 700 στρατηγοῖς καὶ προθύμους αὐτοὺς ἐν τοῖς κινδύνοις παρείχοντο, καὶ εἰ τις αὐτῶν φρόνιμος ἦν ἐν αὐτοῖς καὶ βουλευεῖν δυνατός, οὐ φθονεροῦ τοῦ βασιλέως ὄντος, δίδοντας δὲ παρρησίαν καὶ τιμῶντος τοὺς εἰς τι δυναμένους συμβουλεύειν, κοινὴν τὴν τοῦ φρονεῖν εἰς τὸ μέσον παρὰ τοὺς εἶχετο δύναμιν, καὶ πάντα δὴ τότε ἐπέδωκεν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τε καὶ φιλίαν καὶ νοῦ κοινωνίαν.

ΚΛ. Ἔοικέ γέ πως τὰ λεγόμενα οὕτω γεγονέναι.

ΑΘ. Πῇ δὴ οὖν ποτὲ ἀπώλετο ἐπὶ Καμβύσῳ καὶ πάλιν

λιν ἐπὶ Δαρείου σχεδὸν ἐσώθη, βούλεσθε οἶον μαντεία
διανοηθέντες χρῶμεθα;

ΚΑ. Φέρει γοῦν ἡμῖν σκέψιν τοῦτο, ἐφ' ὅπερ ὠρμή-
καμεν.

ΑΘ. Μαντεύομαι δὴ νῦν περὶ γε Κύρου, τὰ μὲν ἄλλ'
αὐτὸν στρατηγὸν τε ἀγαθὸν εἶναι καὶ φιλόπολιν, παιδείας
δὲ ὀρθῆς οὐχ ἡφθαι τὸ παράπαν οἰκονομία τε οὐδὲν τὸν
νοῦν προσεσχηκέναι.

ΚΑ. Πῶς δὴ τὸ τοιοῦτον φῶμεν;

ΑΘ. Ἐοικεν ἐκ νέου στρατεύεσθαι διὰ βίου, ταῖς γυ- D
ναιξὶ παραδούς τοὺς παῖδας τρέφειν, αἱ δὲ ὥς εὐδαίμο-
νας αὐτοὺς ἐκ τῶν παίδων εὐθὺς καὶ μακαρίους ἦδη γε-
γονότας καὶ ἐπιδεεῖς ὄντας τούτων οὐδενὸς ἔτρεφον· κω-
λύουσαι δὲ ὥς οὖσιν ἱκανῶς εὐδαίμοσι μήτε αὐτοῖς ἐναν-
τιοῦσθαι μηδὲνα εἰς μηδέν, ἐπαινεῖν τε ἀναγκάζουσαι
πάντας τὸ λεγόμενον ἢ πραττόμενον ὑπ' αὐτῶν, ἔθρεψαν
τοιούτους τινάς.

ΚΑ. Καλὴν, ὥς ἔοικας, τροφὴν εἰρηκας.

ΑΘ. Γυναικεῖαν μὲν οὖν βασιλίδων γυναικῶν, νεω- E
στὶ γεγονυῖαν πλουσίων καὶ ἐν ἀνδρῶν ἐρημιά, διὰ τὸ μὴ
σκολάζειν ὑπὸ πολέμων καὶ πολλῶν κινδύνων, τοὺς παῖ-
δας τρεφουσῶν.

ΚΑ. Ἐχει γὰρ λόγον.

ΑΘ. Ὅ δὲ πατήρ γε αὐτοῖς αὖ ποίμνια μὲν καὶ πρό-
βατα καὶ ἀγέλας ἀνδρῶν τε καὶ ἄλλων πολλῶν πολλὰς
ἐκτᾶτο, αὐτοὺς δὲ οἷς ταῦτα παραδώσειν ἔμελλεν ἡγνόμεν 695
τὴν πατρῴαν οὐ παιδευομένους τέχνην, οὖσαν Περσικὴν,
ποιμένων ὄντων Περσῶν, τραχείας χώρας ἐκρόνων, σκλη-
ρὰν καὶ ἱκανὴν ποιμένας ἀπεργάζεσθαι μάλα ἰσχυροὺς καὶ
δυναμένους θυραυλεῖν καὶ ἀγρυπνεῖν καὶ εἰ στρατεύεσθαι
δέοι στρατεύεσθαι· διεφθαρμένην δὲ παιδείαν ὑπὸ τῆς
λεγομένης εὐδαιμονίας τὴν Μηδικὴν περιεῖδεν ὑπὸ γυ-

ναικῶν τε καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς,
 B ὅθεν ἐγένοντο οἷους ἦν αὐτοὺς εἰκὸς γενέσθαι, τροφῇ
 ἀνεπιπλήκτῳ τραφέντας. παραλαβόντες δ' οὖν οἱ παῖδες
 τελευτήσαντος Κύρου τρυφῆς μεστοὶ καὶ ἀνεπιπληξίας,
 πρῶτον μὲν τὸν ἕτερον ἄτερος ἀπέκτεινε τῷ ἴσῳ ἀγανα-
 κτῶν, μετὰ δὲ τοῦτο αὐτὸς μαινόμενος ὑπὸ μέθης τε καὶ
 ἀπαιδευσίας τὴν ἀρχὴν ἀπώλεσεν ὑπὸ Μήδων τε καὶ τοῦ
 λεγομένου τότε εὐνούχου, καταφρονήσαντος τῆς Καμβύ-
 σου μωρίας.

ΚΑ. Λέγεται δὴ ταῦτά γε, καὶ ἔοικε σχεδὸν οὕτω
 πως γεγονέναι.

ΑΘ. Καὶ μὴν καὶ πάλιν εἰς Πέρσας ἔλθειν τὴν ἀρχὴν
 διὰ Δαρείου καὶ τῶν ἑπτὰ λέγεταιί που.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Θεωρῶμεν δὴ ξυνεπόμενοι τῷ λόγῳ. Δαρεῖος
 γὰρ βασιλέως οὐκ ἦν υἱὸς παιδεία τε οὐ διατρυφώσῃ τε-
 θραμμένος, ἐλθὼν δ' εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ λαβὼν αὐτὴν
 ἔβδομος διείλετο ἑπτὰ μέρη τεμόμενος, ὧν καὶ νῦν ἐτι
 σμικρὰ ἀνείρατα λείπεται, καὶ νόμους ἡξίου θέμενος οἱ-
 D κειν ἰσότητά τινα κοινὴν εἰσφέρων, καὶ τὸν τοῦ Κύρου
 δασμόν, ὃν ὑπέσχετο Πέρσαις, εἰς τὸν νόμον ἐνέδει, φι-
 λίαν πορίζων καὶ κοινωνίαν πᾶσι Πέρσαις, χρήμασι καὶ
 θωρααῖς τὸν Περσῶν δῆμον προσαγόμενος· τοιγαροῦν
 αὐτῷ τὰ στρατεύματα μετ' εὐνοίας προσεκλήσατο χώρας
 οὐκ ἐλάττους ὧν κατέλιπε Κύρος. μετὰ δὲ Δαρεῖον ὁ τῇ
 βασιλικῇ καὶ τρυφῷ πάλιν παιδευθεὶς παιδείᾳ Ξέρξης·
 [ὧ Δαρεῖε, εἰπεῖν ἐστὶ δικαιοτάτου ἴσως, ὅς το Κύρου κα-
 E κὸν οὐκ ἔμαθες, ἐθρέψω δὲ Ξέρξην ἐν τοῖς αὐτοῖς ἡθεσὶν
 ἐν οἷσπερ Κύρος Καμβύσῃ.] ὁ δὲ, ἅτε τῶν αὐτῶν παι-
 δειῶν γενόμενος ἐκγονος, παραπλήσια ἀπετέλεσε τοῖς
 Καμβύσου παθήμασι· καὶ σχεδὸν ἐκ γε τοσούτου βασι-
 λεὺς ἐν Πέρσαις οὐδεὶς πω μέγας ἐγγέγονεν ἀληθῶς, πλήν

γε ὀνόματι. τὸ δ' αἴτιον οὐ τύχη, ὡς ὁ ἑμὸς λόγος, ἀλλ' ὁ κακὸς βίος, ὃν οἱ τῶν διαφερόντως πλουσίων καὶ τυ- 696
ράννων παῖδες τὰ πολλὰ ζῶσιν· οὐ γὰρ μὴ ποτε γένη-
ται παῖς καὶ ἀνὴρ καὶ γέρων ἐκ ταύτης τῆς τροφῆς δια-
φέρων πρὸς ἀρετὴν. ἂ δὴ, φαμέν, τῷ νομοθέτῃ σκεπτέον,
καὶ ἡμῖν δὲ ἐν τῷ νῦν παρόντι. δίκαιον μὲν, ὃ Λακε-
δαιμόνιοι, τοῦτό γε τῇ πόλει ὑμῶν ἀποδιδόναι, ὅτι πενία
καὶ πλοῦτος καὶ ἰδιωτεία καὶ βασιλεία διαφέρουσιν οὐδ'
ἡντινοῦν τιμὴν καὶ τροφὴν νέμετε, ἄς μὴ τὸ κατ' ἀρχὰς
ὑμῖν θεῖον παρὰ θεοῦ διεμαντεύσαστό τινος. οὐ γὰρ δὴ B
δεῖ κατὰ πόλιν γε εἶναι τὰς τιμὰς ὑπερεχούσας, ὅτι τίς
ἐστὶ πλοῦτος διαφέρων, ἐπεὶ οὐδ' ὅτι ταχὺς ἢ καλὸς ἢ
ἰσχυρὸς ἄνευ τινὸς ἀρετῆς, οὐδ' ἀρετῆς ἧς ἂν σωφρο-
σύνη ἀπῇ.

ME. Πῶς τοῦτο, ὦ ξένη, λέγεις;

XIII. AΘ. Ἀνδρεία που μόριον ἀρετῆς ἐν;

ME. Πῶς γὰρ οὔ;

AΘ. Δίκασον τοίνυν αὐτὸς τὸν λόγον ἀκούσας, εἰ σοι
δέξαιο ἂν σύνοικον ἢ γείτονα εἶναι τινα σφόδρα μὲν ἄν-
δρειον, μὴ σώφρονα δέ, ἀλλ' ἀκόλαστον.

ME. Εὐφήμει.

AΘ. Τί δέ; τεχνικὸν μὲν καὶ περὶ ταῦτα σοφόν, ἄδι-
κον δέ;

ME. Οὐδαμῶς.

AΘ. Ἀλλὰ μὲν τό γε δίκαιον οὐ φύεται χωρὶς τοῦ
σωφρονεῖν.

ME. Πῶς γὰρ ἄν;

AΘ. Οὐδὲ μὲν ὅν γε σοφὸν ἡμεῖς νῦν δὴ προὔθε-
μεθα, τὸν τὰς ἡδονῶν καὶ λύπας κεκτημένον συμφώνους
τοῖς ὀρθοῖς λόγοις καὶ ἐπομένους.

ME. Οὐ γὰρ οὐν.

AΘ. Ἐτι δὴ καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα τῶν ἐν ταῖς

Δ πόλεσι τιμήσεων ἔνεκα, ποῖαί τε ὀρθαὶ καὶ μὴ γίνονται ἐκάστοτε.

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Σωφροσύνη ἄνευ πάσης τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἐν ψυχῇ τιλὶ μεμονωμένη τίμιον ἢ ἄτιμον γίγνεται ἂν κατὰ δίκην;

ΜΕ. Οὐκ ἔχω ὅπως εἶπω.

ΑΘ. Καὶ μὴν εἰρηκᾶς γε μετρίως· εἰπὼν γὰρ δὴ ὦν ἡρόμην ὁποτέρου οὖν παρὰ μέλος ἔμοιγ' ἂν δοκεῖς φθέγγασθαι.

ΜΕ. Καλῶς τοίνυν γεγυῖος ἂν εἴη.

ΑΘ. Εἶεν· τὸ μὲν δὴ πρόσθημα, ὦν τιμαί τε καὶ Ε ἄτιμίαι, οὐ λόγον ἀλλὰ τινος μᾶλλον ἀλόγου σιγῆς ἄξιον ἂν εἴη.

ΜΕ. Σωφροσύνην μοι φαίνει λέγειν.

ΑΘ. Ναί· τὸ δέ γε τῶν ἄλλων πλεῖστα ἡμᾶς ὠφελοῦν μετὰ τῆς προσθήκης μάλιστα ἂν τιμώμενον ὀρθότατα τιμῶτο, καὶ τὸ δευτέρον δευτέρως· καὶ οὕτω δὴ κατὰ τὸν ἑξῆς λόγον τὰς ἑφεξῆς τιμὰς λαγχάνον ἕκαστον ὀρθῶς ἂν λαγχάνοι.

697 ΜΕ. Ἔχει ταύτη.

ΑΘ. Τί οὖν; οὐ νομοθέτου καὶ ταῦτα αὐτὸ φήσομεν εἶναι διανέμειν;

ΜΕ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Βούλει δὴ τὰ μὲν ἅπαντα καὶ ἐφ' ἕκαστον ἔργον καὶ κατὰ σμικρὰ ἐκείνῳ δῶμεν νεῖμαι, τὸ δὲ τριχῇ διελεῖν, ἐπειδὴ νόμων ἐσμὲν καὶ αὐτοὶ πῶς ἐπιθυμηταί, πειραθῶμεν, διατεμεῖν χωρὶς τὰ τε μέριστα καὶ δευτέρω καὶ τρίτῳ;

ΜΕ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Λέγομεν τοίνυν, ὅτι πόλιν, ὥς ἔοικε, τὴν μέλ- Β λουσιν σώζεσθαι τε καὶ εὐδαιμονήσειν εἰς δύναμιν ἄν-

θρωπίνην δεῖ καὶ ἀναγκαῖον τιμὰς τε καὶ ἀτιμίας διανέ-
μειν ὀρθῶς. ἔστι δὲ ὀρθῶς ἄρα τιμιώτατα μὲν καὶ πρῶτα
τὰ περὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ κεῖσθαι, σωφροσύνης ὑπαρχού-
σης αὐτῇ, δεύτερα δὲ τὰ περὶ τὸ σῶμα καλὰ καὶ ἀγαθὰ, καὶ
τρίτα τὰ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ χρήματα λεγόμενα· τούτων
δὲ ἂν ἐκτός τις βαίνει νομοθέτης ἢ πόλις, εἰς τιμὰς ἢ χρή-
ματα προάγουσα ἢ τι τῶν ὑστέρων εἰς τὸ πρόσθεν τιμαῖς C
τάττουσα, οὐδ' ὅσιον οὔτε πολιτικὸν ἂν ὁρῶν πρᾶγμα.
εἰρήσθω ταῦτα ἢ πῶς ἡμῖν;

ME. Πάνν μὲν οὖν εἰρήσθω σαφῶς.

AG. Ταῦτα μὲν τοίνυν ἡμᾶς ἐπὶ πλεον ἐποίησεν ἐλ-
πεῖν ἢ Περσῶν πέρι διασκέψις τῆς πολιτείας· ἀνευρίσκο-
μεν δὲ ἐπὶ ἔτη χεῖρους αὐτοὺς γεγονότας, τὴν δὲ αἰτίαν
φαιμέν, ὅτι τὸ ἐλεύθερον λίαν ἀφελόμενοι τοῦ δήμου, τὸ
δεσποτικὸν δ' ἐπαγαγόντες μᾶλλον τοῦ προσήκοντος, τὸ
φίλον ἀπώλεσαν καὶ τὸ κοινὸν ἐν τῇ πόλει. τούτου δὲ D
φθαρέντος, οὐδ' ἢ τῶν ἀρχόντων βουλὴ ὑπὲρ ἀρχομένων
καὶ τοῦ δήμου βουλευέται, ἀλλ' ἔνεκα τῆς αὐτῶν ἀρχῆς,
ἂν τι καὶ σμικρὸν πλεον ἐκάστοτε ἡγῶνται ἔσεσθαι σφι-
σιν, ἀναστάτους μὲν πόλεις, ἀνάστατα δὲ ἔθνη φίλια πυρὶ
καταφθείραντες ἐχθρῶς τε καὶ ἀνηλεῶς μισοῦντες μι-
σοῦνται· ὅταν τε εἰς χρεῖαν τοῦ μάχεσθαι περὶ ἑαυτῶν
τοὺς δήμους ἀφικνῶνται, οὐδὲν κοινὸν ἐν αὐτοῖς αὐ μετὰ
προθυμίας τοῦ ἐθέλειν κινδυνεύειν καὶ μάχεσθαι ἀνευ- E
ρίσκουσιν, ἀλλὰ κεκτημένοι μυριάδας ἀπεράντους λογισμῶ
ἀχρήστους εἰς πόλεμον πάσας κέκτηνται, καὶ καθάπερ ἐν-
δεεῖς ἀνθρώπων μισθούμενοι ὑπὸ μισθωτῶν καὶ ὀθνεῖων
ἀνθρώπων ἡγοῦνται ποτε σωθῆσεσθαι· πρὸς δὲ τούτοις
ἁμαθαίνειν ἀναγκάζονται, λέγοντες ἔργοις, ὅτι λῆρος 698
πρὸς χροσόν τε καὶ ἄργυρόν ἐστιν ἐκάστοτε τὰ λεγόμενα
τίμια καὶ καλὰ κατὰ πόλιν.

ME. Πάνν μὲν οὖν.

XIV. ΑΘ. Τὰ μὲν δὴ περὶ γε Περσῶν, ὥς οὐκ ὀρθῶς τὰ νῦν διοικεῖται διὰ τὴν σφοδρὰ δουλείαν τε καὶ δεσποτείαν, τέλος ἔχεται.

ΜΕ. Πάννυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὰ δὲ περὶ τὴν τῆς Ἀττικῆς αὐτοῦ πολιτείαν τὸ μετὰ τοῦτο ὡσαύτως ἡμᾶς διεξελθεῖν χρεῖν, ὥς ἡ παν-
 Β τελής καὶ ἀπὸ πασῶν ἀρχῶν ἐλευθερία τῆς μέτρον ἔχου-
 σης ἀρχῆς ὑφ' ἐτέρων οὐ σμικρῷ χείρων· ἡμῖν γὰρ κατ' ἐκείνουν τὸν χρόνον, ὅτε ἡ Περσῶν ἐπιθέσις τοῖς Ἑλλήσιν, ἴσως δὲ σχεδὸν ἅπασι τοῖς τὴν Εὐρώπην οἰκοῦσιν ἐρί-
 γνετο, πολιτεία τε ἦν παλαιὰ καὶ ἐκ τιμημάτων ἀρχαί τινες τεττάρων, καὶ δεσπότις ἐνῆν τις αἰδώς, δι' ἣν δουλεύον-
 τες τοῖς τότε νόμοις ἔξιν ἠθέλομεν· καὶ πρὸς τούτοις δὴ τὸ μέγεθος τοῦ στόλου κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν
 C γενόμενον, φόβον ἄπορον ἐμβαλόν, δουλείαν ἔτι μείζονα ἐποίησεν ἡμᾶς τοῖς τε ἄρχουσι καὶ τοῖς νόμοις δουλεῦσαι, καὶ διὰ πάντα ταῦθ' ἡμῖν ξυνέπεσε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σφοδρὰ φιλία. σχεδὸν γὰρ δέκα ἔτεσι πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας ἀφίκετο Δᾶτις Περσικὸν στόλον ἄγων, πέμψαντος Δαρείου διαρρηθῆναι ἐπὶ τε Ἀθηναίους καὶ Ἑρετριεῖς, ἐξανδραποδισάμενον ἀγαγεῖν, θάνατον αὐτῷ προειπὼν μὴ πράξαντι ταῦτα· καὶ ὁ Δᾶτις τοὺς μὲν Ἑρε-
 D τριεῖς ἐν τινι βραχεῖ χρόνῳ παντάπασιν κατὰ κράτος τε εἴλε μυριάσι συχναῖς, καὶ τινα λόγον εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἀφῆκε φοβερόν, ὥς οὐδεὶς Ἑρετριέων αὐτὸν ἀπο-
 πεφευγὼς εἶη· συνάψαντες γὰρ ἄρα τὰς χεῖρας σαγηνεύ-
 σαιεν πᾶσαν τὴν Ἑρετρικὴν οἱ στρατιῶται τοῦ Δατίδος, ὃς δὴ λόγος, εἴτε ἀληθὴς εἴτε καὶ ὅπη ἀφίκετο, τοὺς τε ἄλλους Ἑλλήνας καὶ δὴ καὶ Ἀθηναίους ἐξέπληττε, καὶ
 E πρὸς βουλευμένοις αὐτοῖς πανταχόσε βοηθεῖν οὐδεὶς ἠθέλει πλὴν γε Λακεδαιμονίων· οὗτοι δὲ ὑπὸ τε τοῦ πρὸς Μεσσηνίην ὄντος τότε πολέμου καὶ εἰ δὴ τι διεκώλυεν ἄλλο

αὐτοῖς, οὐ γὰρ ἴσμεν λεγόμενον, ὅστεροι δ' οὖν ἀφίκοντο
 ἥς ἐν Μαραθῶνι μάχης γενομένης μιᾷ ἡμέρᾳ. μετὰ δὲ
 οὗτο παρασκευαί τε μεγάλα λεγόμεναι καὶ ἀπειλαὶ ἐφοί-
 των μυρία παρὰ βασιλέως. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου Δα-
 εῖος μὲν τεθνάναι ἐλέχθη, νέος δὲ καὶ σφοδρὸς ὁ υἱὸς
 αὐτοῦ παρεληφέναι τὴν ἀρχὴν καὶ οὐδαμῶς ἀφίστασθαι
 ἥς ὁρμῆς· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πᾶν τοῦτο ὦντο ἐπὶ σφᾶς ἀν- 699
 οὺς παρασκευάζεσθαι διὰ τὸ Μαραθῶνι γενόμενον, καὶ
 κούοντες Ἀθῶν τε διορυττόμενοι καὶ Ἑλλήσποντον ζευ-
 νόμενοι καὶ τὸ τῶν νεῶν πλήθος ἡγήσαντο οὔτε κατὰ
 ἡν σφίσιν εἶναι σωτηρίαν οὔτε κατὰ θάλατταν· οὔτε γὰρ
 ἰσχυροῦσιν αὐτοῖς οὐδένα — μεμνημένοι ὥς οὐδ' ὅτε τὸ
 πρότερον ἦλθον καὶ τὰ περὶ Ἑρέτριαν διεπράξαντο, σφίσι
 οὐδὲις τότε ἐβοήθησεν οὐδ' ἐκινδύνευσεν ἐξυμμάχου·
 αὐτὸν δὲ προσεδόκων καὶ τότε γενήσεσθαι τὸ γε κατὰ Β
 ἡν — καὶ κατὰ θάλατταν δ' αὖ πᾶσαν ἀπορίαν ἐώρων
 σωτηρίας, νεῶν χιλίων καὶ ἔτι πλεόνων ἐπιφερομένων.
 αὐτὴν δὲ σωτηρίαν ξυνενόουν, λεπτήν μὲν καὶ ἀπορον,
 αὐτὴν δ' οὖν, βλέψαντες πρὸς τὸ πρότερον γενόμενον,
 ὅς ἐξ ἀπορον καὶ τότε ἐφαίνετο γενέσθαι τὸ νικῆσαι μα-
 χουμένους· ἐπὶ δὲ τῆς ἐλπίδος ὀχοῦμενοι ταύτης εὗρισκον
 καταφυγὴν αὐτοῖς εἰς αὐτοὺς μόνους εἶναι καὶ τοὺς θεοὺς.
 αὐτ' οὖν αὐτοῖς πάντα φιλίαν ἀλλήλων ἐνεποίει, ὁ φόβος C
 οὐ τότε παρὼν ὅ τε ἐκ τῶν νόμων τῶν ἐμπροσθεν γεγο-
 νώς, ὃν δουλεύοντες τοῖς πρόσθεν νόμοις ἐκέκτηντο, ἦν
 αὐτῶ πολλὰκις ἐν τοῖς ἄνω λόγοις εἶπομεν, ἥ καὶ δου-
 λεύειν ἔφαμεν δεῖν τοὺς μέλλοντας ἀγαθοὺς ἔσεσθαι, ἥς
 ὁ δῆμος ἐλεύθερος καὶ ἄφοβος· ὃν εἰ τότε μὴ δέος ἐλα-
 βεν, οὐκ ἂν ποτε ξυνελθὼν ἡμύνατο οὐδ' ἡμυνεν ἱεροῖς
 τε καὶ τάφοις καὶ πατρίδι καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκείοις τε ἅμα
 καὶ φίλοις, ὥσπερ τότε ἐβοήθησεν, ἀλλὰ κατὰ σμικρὰ ἂν D

ἐν τῷ τότε ἡμῶν ἕκαστος σκεδασθεὶς ἄλλος ἄλλοσε διασπάρη.

ME. Καὶ μάλα, ὦ ξένη, ὀρθῶς τε εἰρηκας καὶ σαντῶ τε καὶ τῇ πατρίδι πρεπόντως.

XV. AΘ. Ἔστι ταῦτα, ὦ Μέγилле· πρὸς γὰρ σὲ τὰ ἐν τῷ τότε χρόνῳ γενόμενα, κοινωνόν τῇ τῶν πατέρων γεγονότα φύσει, δίκαιον λέγειν. ἐπισκόπει μὴν καὶ σὺ καὶ Κλεινίας, εἴ τι πρὸς τὴν νομοθεσίαν προσήκοντα λέγομεν· οὐ γὰρ μύθων ἕνεκα διεξέρχομαι, οὐ λέγω δ' ἕνεκα· ὁρᾷτε γάρ· ἐπειδὴ τινα τρόπον ταῦτόν ἡμῖν ξυμβεβήκει πάθος ὅπερ Πέρσαις, ἐκείνοις μὲν ἐπὶ πᾶσαν δουλείαν ἄγουσι τὸν δῆμον, ἡμῖν δ' αὖ τοῦναντίον ἐπὶ πᾶσαν ἐλευθερίαν προτρέπουσι τὰ πλήθη, πῶς δὴ καὶ τί λέγωμεν τούντεῦθεν; οἱ προγεγονότες ἡμῖν ἔμπροσθεν λόγοι τρόπον τινα καλῶς εἰσὶν εἰρημένοι.

700 ME. Λέγεις εὖ· πειρῶ δ' ἐτι σαφέστερον ἡμῖν σημῆναι τὸ νῦν λεγόμενον.

AΘ. Ἔσται ταῦτα. οὐκ ἦν, ὦ φίλοι, ἡμῖν ἐπὶ τῶν παλαιῶν νόμων ὁ δῆμός τινων κύριος, ἀλλὰ τρόπον τινα ἐκὼν ἐδούλευε τοῖς νόμοις.

ME. Ποίοις δὴ λέγεις;

AΘ. Τοῖς περὶ τὴν μουσικὴν πρῶτον τὴν τότε, ἵνα ἐξ ἀρχῆς διέλθωμεν τὴν τοῦ ἐλευθέρου λῖαν ἐπίδοσιν βίου. διηρημένη γὰρ δὴ τότε ἦν ἡμῖν ἡ μουσικὴ κατὰ εἶδη τε ἑαυτῆς ἅττα καὶ σχήματα, καὶ τι ἦν εἶδος ᾧδῆς εὐχαὶ πρὸς θεοῦς, ὄνομα δὲ ὕμνοι ἐπεκαλοῦντο· καὶ τούτῳ δὴ τὸ ἐναντίον ἦν ᾧδῆς ἕτερον εἶδος, θρήνους δὲ τις ἂν αὐτοὺς μάλιστα ἐκάλεσε· καὶ παῖωνες ἕτερον, καὶ ἄλλο Διονύσου γένεσις, οἶμαι, διθυράμβος λεγόμενος. νόμους τε αὐτὸ τοῦτο τοῦνομα ἐκάλουν, ᾧδῃν ὥς τινα ἑτέραν· ἐπέλεγον δὲ κιθαρωδικούς. τούτων δὴ διατεταγμένων καὶ ἄλλων τινῶν οὐκ ἔξῃν ἄλλω εἰς ἄλλο κατανοῆσθαι μέλους εἶδος·

τὸ δὲ κῦρος τούτων γίνονται τε καὶ ἅμα γινόντα δικάσαι
 ζημιούν τε αὐτὸν μὴ παιδόμενον ὃν σύριγξ ἦν οὐδέ τινες
 ἄμουσοι βοαὶ πλήθους, καθάπερ τὰ νῦν, οὐδ' αὖ κρότοι
 ἐπαίνους ἀποδιδόντες, ἀλλὰ τοῖς μὲν γεγονόσι περὶ παί-
 δευσιν δεδογμένον ἀκούειν ἦν αὐτοῖς μετὰ σιγῆς διὰ τέ-
 λους, παισὶ δὲ καὶ παιδαγωγοῖς καὶ τῷ πλείστῳ ὄχλῳ ὁρά-
 βδου κοσμούσης ἢ νοουθέτησις ἐγίνετο. ταῦτ' οὖν οὕτω
 τεταγμένως ἤθελεν ἄρχεσθαι τῶν πολιτῶν τὸ πλῆθος, καὶ D
 μὴ τολμᾶν κρίνειν διὰ θυροῦ· μετὰ δὲ ταῦτα προέχοντος
 τοῦ χρόνου ἄρχοντες μὲν τῆς ἀμούσου παρανομίας ποιη-
 τὰί ἐγίνοντο φύσει μὲν ποιητικοί, ἀγνώμονες δὲ περὶ τὸ
 δίκαιον τῆς Μούσης καὶ τὸ νόμιμον, βακχεύοντες καὶ
 μᾶλλον τοῦ δέοντος κατεχόμενοι ὑπ' ἡδονῆς, κεραυνύν-
 τες δὲ θρήνους τε ὕμνοις καὶ παίωνας διθυράμβοις, καὶ
 αὐλοδίας δὴ ταῖς κιθαρωδίαις μιμούμενοι καὶ πάντα εἰς
 πάντα ξυνάγοντες, μουσικῆς ἄκοντες ὑπ' ἀνοίας κατα- E
 ψευδόμενοι, ὡς ὀρθότητα μὲν οὐκ ἔχοι οὐδ' ἡντιοῦν
 μουσικῇ, ἡδονῇ δὲ τῇ τοῦ χαίροντος, εἴτε βελτίων εἴτε
 χειρώων ἂν εἴη τις, κρίνοιτο ὀρθότατα. τοιαῦτα δὲ ποιοῦν-
 τες ποιήματα λόγους τε ἐπιλέγοντες τοιοῦτους τοῖς πολ-
 λοῖς ἐνέθεσαν παρανομίαν εἰς τὴν μουσικὴν καὶ τόλμαν,
 ὡς ἱκανοῖς οὔσι κρίνειν· ὅθεν δὴ τὰ θεάτρα ἐξ ἀφώνων
 φωνήεντα ἐγένοντο, ὡς ἐπαίοντα ἐν μούσαις τὸ τε καλὸν 701
 καὶ μὴ, καὶ ἀντὶ ἀριστοκρατίας ἐν αὐτῇ θεατροκρατία τις
 πονηρὰ γέγονεν. εἰ γὰρ δὴ καὶ δημοκρατία ἐν αὐτῇ τις
 μόνον ἐγένετο ἐλευθέρων ἀνδρῶν, οὐδὲν ἂν πάννυ γε δει-
 νὸν ἦν τὸ γεγονός· νῦν δὲ ἤρξε μὲν ἡμῖν ἐκ μουσικῆς ἡ
 πάντων εἰς πάντα σοφίας δόξα καὶ παρανομία, ξυνεφέ-
 σπετο δὲ ἐλευθερία. ἄφοβοι γὰρ ἐγίνοντο ὡς εἰδότες, ἡ
 δὲ ἄδεια ἀναισχυρτίαν ἐνέτεκε· τὸ γὰρ τὴν τοῦ βελτίονος
 δόξαν μὴ φοβεῖσθαι διὰ θράσους, τοῦτ' αὐτό ἐστι σχεδὸν ἡ B

πονηρὰ ἀναισχυντία, διὰ δὴ τίνος ἐλευθερίας λίαν ἀπο-
τετολμημένης.

ME. Ἀληθέστατα λέγεις.

XVI. AΘ. Ἐφεξῆς δὴ ταύτῃ τῇ ἐλευθερίᾳ ἢ τοῦ μὴ
ἐθέλειν τοῖς ἄρχουσι δουλεύειν γίγνοιτ' ἂν, καὶ ἐπομένη
ταύτῃ φεύγειν πατρός καὶ μητρὸς καὶ πρεσβυτέρων δου-
λείαν καὶ νομοθέτησιν, καὶ ἐγγὺς τοῦ τέλους οὖσι νόμων
ζητεῖν μὴ ὑπηκόοις εἶναι, πρὸς αὐτῷ δὲ ἡδὴ τῷ τέλει ὄρ-
C κων καὶ πίστεων καὶ τὸ παράπαν θεῶν μὴ φροντίζειν, τὴν
λεγομένην παλαιὰν Τιτανικὴν φύσιν ἐπιδεικνῦσι καὶ μι-
μουμένοις, ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἐκείνα ἀφικομένους, χαλε-
πὸν αἰῶνα διάγοντας μὴ λῆξαι ποτε κακῶν. τίνος δὴ καὶ
ταῦθ' ἡμῖν αὐτὸ χάριν ἐλέχθη; δεῖν φαίνεται ἔμοιγε οἷον-
περ ἵππον τὸν λόγον ἐκαστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ κα-
D θάρπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βία ὑπὸ τοῦ λόγου
φερόμενον, κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπὸ τίνος ὄνου πεσεῖν,
ἀλλ' ἐπανερωτᾶν τὸ νῦν δὴ λεχθέν, τὸ τίνος δὴ [χάριν]
ἐνεκα ταῦτα ἐλέχθη;

ME. Καλῶς.

AΘ. Ταῦτα τοίνυν εἰρηται ἐκείνων ἔνεκα.

ME. Τίνων;

AΘ. Ἐλέξαμεν, ὥς τὸν νομοθέτην δεῖ τριῶν στοχα-
ζόμενον νομοθετεῖν, ὅπως ἡ νομοθετουμένη πόλις ἐλευ-
θερά τε ἔσται καὶ φίλη ἑαυτῇ καὶ νοῦν ἔξει. ταῦτ' ἦν
ἢ γάρ;

ME. Πάνν μὲν οὖν.

E AΘ. Τούτων ἔνεκα δὴ πολιτείας τὴν τε δεσποτικω-
τάτην προελόμενοι καὶ τὴν ἐλευθερικωτάτην ἐπισκοποῦ-
μεν νυνί, ποτέρα τούτων ὀρθῶς πολιτεύεται· λαβόντες δὲ
αὐτῶν ἑκατέρας μετριότητά τινα, τῶν μὲν τοῦ δεσπόξαι,
τῶν δὲ τοῦ ἐλευθεριάσαι, κατείδομεν, ὅτι τότε διαφερόν-
τως ἐν αὐταῖς ἐνέμετο εὐπρωσία. ἐπὶ δὲ τὸ ἄκρον ἡναντόν-

των ἐκατέρων, τῶν μὲν δουλείας, τῶν δὲ τούναντίου, οὐ
συνήνεγκεν οὔτε τοῖς οὔτε τοῖς.

ΜΕ. Ἀληθέστατα λέγεις.

702

ΑΘ. Καὶ μὴν αὐτῶν γε ἕνεκα καὶ τὸ Δωρικὸν ἐθνα-
σάμεθα κατοικιζόμενον στρατόπεδον καὶ τὰς τοῦ Δαρδά-
νου ὑπώρειας τε καὶ τὴν ἐπὶ θαλάττῃ κατοίκισιν, καὶ τοὺς
πρώτους δὴ τοὺς περιλιπεῖς γενομένους τῆς φθορᾶς, ἔτι
δὲ τοὺς ἐμπροσθεν τούτων γενομένους ἡμῖν λόγους περὶ
τε μουσικῆς καὶ μέθης καὶ τὰ τούτων ἔτι πρότερα. ταῦτα
γὰρ πάντα εἶρηται τοῦ κατιδεῖν ἕνεκα, πῶς ποτ' ἂν πόλις
ἄριστα οἰκοίη, καὶ ἰδίᾳ πῶς ἂν τις βέλτιστα τὸν αὐτοῦ Β
βίον διαγάγοι· εἰ δὲ δὴ τι πεποιήκαμεν προὔργου, τίς ποτ'
ἂν ἐλεγχος γίγνοιτο ἡμῖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς λεχθεὶς, ὧ
Μέγилλέ τε καὶ Κλεινία;

ΚΛ. Ἐγὼ τιν', ὧ ξέने, μοι δοκῶ κατανοεῖν· ἔοικε
κατὰ τύχην τινὰ ἡμῖν τὰ τῶν λόγων τούτων πάντων ὧν
διεξήλθομεν γεγονέναι· σχεδὸν γὰρ εἰς χρεῖαν αὐτῶν
ἔργω' ἐλήλυθα τὰ νῦν, καὶ κατὰ τινὰ αὐτὸν καιρὸν σύ τε πα-
ραγέγονας ἅμα καὶ Μέγилλος ὅδε. οὐ γὰρ ἀποκρύψομαι
σφῶ τὸ νῦν ἐμοὶ ξυμβαῖνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς οἰωνόν τινα C
ποιουμαι. ἡ γὰρ πλειστή τῆς Κρήτης ἐπιχειρεῖ τινὰ ἀποι-
κίαν ποιήσασθαι, καὶ προστάττει τοῖς Κνωσίοις ἐπιμελη-
θῆναι τοῦ πράγματος, ἡ δὲ τῶν Κνωσίων πόλις ἐμοὶ τε
καὶ ἄλλοις ἐννέα· ἅμα δὲ καὶ νόμους τῶν τε αὐτόθι, εἴ
τινες ἡμᾶς ἀρέσκουσι, τίθεσθαι κελεύει, καὶ εἴ τινες ἐτέ-
ρωθεν, μηδὲν ὑπολογιζομένους τὸ ξενικὸν αὐτῶν, ἂν βελ-
τίους φαίνωνται. νῦν οὖν ἐμοὶ τε καὶ ὑμῖν ταύτην δῶμεν
χάριν· ἐν τῶν εἰρημένων ἐκλέξαντες τῷ λόγῳ συστησώ- D
μεθα πόλιν, οἷον ἐξ ἀρχῆς κατοικίζοντες, καὶ ἅμα μὲν
ἡμῖν οὗ ζητοῦμεν ἐπίσκεψις γενήσεται, ἅμα δ' ἐγὼ τάχ'
ἂν χρησαίμην εἰς τὴν μέλλουσαν πόλιν ταύτῃ τῇ συστάσει.

ΑΘ. Οὐ πόλεμόν γε ἐπαγγέλλεις, ὧ Κλεινία· ἀλλ' εἰ

μή τι Μεγίλλω πρόσαντες, τὰ παρ' ἐμοῦ γε ἥγοῦ σοι πάντα κατὰ νοῦν ὑπάρχειν εἰς δύναμιν.

ΚΛ. Εὐ λέγεις.

Ε ΜΕ. Καὶ μὴν καὶ τὰ παρ' ἐμοῦ.

ΚΛ. Κάλλιστ' εἰρήκατον. ἀτὰρ πειρώμεθα λόγῳ πρῶτον κατοικίξεν τὴν πόλιν.

Δ.

704 Ι. ΑΘ. Φέρε δὴ, τίνα δεῖ διανοηθῆναί ποτε τὴν πόλιν ἔσσεσθαι; λέγω δὲ οὐ τι τοῦνομα αὐτῆς ἐρωτῶν ὃ τί ποτ' ἔστι τὰ νῦν, οὐδ' εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὃ τι δεήσει καλεῖν αὐτήν· τοῦτο μὲν γὰρ τάχ' ἂν ἴσως καὶ ὁ κατοικισμὸς αὐτῆς ἢ τις τόπος ἢ ποταμοῦ τινὸς ἢ κρήνης ἢ θεῶν ἐπωνυμία τῶν ἐν τῷ τόπῳ προσθείη τὴν αὐτῶν φήμην
Β καινῇ γενομένη τῇ πόλει· τόδε δὲ περὶ αὐτῆς ἔστιν ὁ βουλόμενος μᾶλλον ἐπερωτῶ, πότερον ἐπιθαλαττίδιος ἔσται τις ἢ χερσαία.

ΚΛ. Σχεδόν, ὦ ξένε, ἀπέχει θαλάττης γε ἡ πόλις, ἥς περὶ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἡμῖν, εἰς τινὰς ὀγδοήκοντα σταδίους.

ΑΘ. Τί δέ; λιμένες ἄρ' εἰσὶ κατὰ ταῦτα αὐτῆς, ἢ τὸ παράπαν ἀλίμενος;

ΚΛ. Εὐλίμενος μὲν οὖν ταύτῃ γε ὥς δυνατὸν μάλιστα, ὦ ξένε.

Ο ΑΘ. Παπαί, οἶον λέγεις! τί δέ; περὶ αὐτὴν ἡ χώρα πότερα ἀμφορος ἢ καὶ τινῶν ἐπιδεής;

ΚΛ. Σχεδὸν οὐδενὸς ἐπιδεής.

ΑΘ. Γείτων δὲ αὐτῆς πόλις ἄρ' ἔσται τις πλησίον;

ΚΛ. Οὐ πάννυ, διὸ καὶ κατοικίξεται· παλαιὰ γάρ

τις ἐξοικήσεις ἐν τῷ τόπῳ γενομένη τὴν χώραν ταύτην ἐρημον ἀπείργασται χρόνον ἀμήχανον ὅσον.

ΑΘ. Τί δ' αὖ; πεδίῳν τε καὶ ὄρῳν καὶ ὕλης πῶς μέρος ἐκάστων ἡμῖν εἴληχεν;

ΚΑ. Προσέεικε τῇ τῆς ἄλλης Κρήτης φύσει ὅλη. D

ΑΘ. Τραχυτέραν αὐτὴν ἢ πεδινωτέραν ἂν λέγοις.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀνίατός γε ἂν εἴη πρὸς ἀρετῆς κτήσιν. εἰ μὲν γὰρ ἐπιθαλαττία τε ἔμελλεν εἶναι καὶ εὐλίμενος καὶ μὴ πάμπορος ἄλλ' ἐπιδεῆς πολλῶν, μεγάλου τινὸς ἔδει σωτηρός τε αὐτῇ καὶ νομοθετῶν θείων τινῶν, εἰ μὴ πολλά τε ἔμελλεν ἦθῃ καὶ ποικίλῃ καὶ φαῦλῃ ἔξειν τοιαύτη φύσει γενομένη· νῦν δὲ παραμύθιον ἔχει τὸ τῶν ὀρθοήκοντα σταδίῳ. ἐγγύτερον μὲν τοι τοῦ δέοντος κεῖται τῆς θαλάττης, σχεδὸν ὅσον εὐλιμενωτέραν αὐτὴν φῆς εἶναι, ὅμως δὲ ἀγαπητὸν καὶ τοῦτο. πρόσκοικος γὰρ θά- 705
λαττα χώρα τὸ μὲν παρ' ἐκάστην ἡμέραν ἡδύ, μάλα γε μὴν ὄντως ἄλμυρόν καὶ πικρὸν γειτόνημα· ἐμπορίας γὰρ καὶ χρηματισμοῦ διὰ καπηλείας ἐμπιπλάσα αὐτήν, ἦθῃ παλίμβολα καὶ ἄπιστα ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουσα, αὐτὴν τε πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν ἄπιστον καὶ ἀφιλὸν ποιεῖ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως. παραμύθιον δὲ διὰ πρὸς ταῦτα καὶ τὸ πάμπορος εἶναι κέκτῃται, τραχεῖα B
δὲ οὕσα δηλὸν ὥς οὐκ ἂν πολύφορός τε εἴη καὶ πάμπορος ἅμα· τοῦτο γὰρ ἔχουσα, πολλὴν ἐξαγωγὴν ἂν παρεχόμενη, νομίσματος ἀργυροῦ καὶ χρυσοῦ πάλιν ἀντεμπίπλῃ· ἂν, οὐ μείζον κακόν, ὥς ἔπος εἰπεῖν, πόλει ἀντ' ἐνὸς ἐν οὐδὲν ἂν γίγνοιτο εἰς γενναίων καὶ δικαίων ἡθῶν κτήσιν, ὥς ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα, ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις.

ΚΑ. Ἀλλὰ μεμνήμεθα, καὶ συγχωροῦμεν τότε λέγειν ἡμᾶς ὀρθῶς καὶ τὰ νῦν.

C ΑΘ. Τί δὲ δῆ; ναυπηγησίμης ὕλης ὁ τόπος ἡμῖν τῆς χώρας πῶς ἔχει;

ΚΑ. Οὐκ ἔστιν οὔτε τις ἐλάτη λόγου ἀξία οὔτ' αὖ πεύκη, κυπάριστός τε οὐ πολλή· πίτυν τ' αὖ καὶ πλάτανου ὀλίγην ἂν εὔροι τις, οἷς δὴ πρὸς τὰ τῶν ἐντὸς τῶν πλοίων μέρη ἀναγκαῖον τοῖς ναυπηγοῖς χρῆσθαι ἐκαστοτε.

ΑΘ. Καὶ ταῦτα οὐκ ἂν κακῶς ἔχοι τῇ χώρᾳ τῆς φύσεως.

ΚΑ. Τί δῆ;

ΑΘ. Μιμήσεις πονηρὰς μιμεῖσθαι τοὺς πολεμίους μὴ D ῥαδίως δύνασθαι τινα πόλιν ἀγαθόν.

ΚΑ. Εἰς δὴ τί τῶν εἰρημένων βλέψας εἶπες ὁ λέγεις;

II. ΑΘ. Ὡ δαιμόνιε, φύλαττέ με εἰς τὸ κατ' ἀρχὰς εἰρημένον ἀποβλέπων, τὸ περὶ τῶν Κρητικῶν νόμων, ὡς πρὸς ἓν τι βλέποισιν, καὶ δὴ καὶ τοῦτ' ἐλεγέτην αὐτὸ εἶναι σφῶ τὸ πρὸς τὸν πόλεμον, ἐγὼ δὲ ὑπολαβὼν εἶπον, ὡς, ὅτι μὲν εἰς ἀρετὴν ποι βλέποι τὰ τοιαῦτα νόμιμα κείμενα, καλῶς ἔχοι, τὸ δ' ὅτι πρὸς μέρος ἄλλ' οὐ πρὸς πᾶσαν σχε- E δόν, οὐ πάνυ ξυνεχώρουν. νῦν οὖν ὑμεῖς μοι τῆς παρούσης νομοθεσίας ἀντιφυλάξατε ἐπόμενοι, ἐὰν ἄρα τι μὴ πρὸς ἀρετὴν τείνου ἢ πρὸς ἀρετῆς μόριον νομοθετῶ. τοῦτον γὰρ δὴ τίθεσθαι τὸν νόμον ὀρθῶς ὑποτίθεμαι μόνον. 706 ὅς ἂν δίκην τοξότου ἐκαστοτε στοχάζηται τοῦ ὅτῳ ἂν συν-εχῶς τῶν ἀεὶ καλῶν τι ξυνέπηται μόνῳ, τὰ δὲ ἄλλα ξύμπαντα παραλείπη, ἐὰν τέ τις πλουῖτος ἐὰν τε ἄρα τι τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ὃν τυγχάνη ἀνευτῶν προειρημένων. τὴν δὲ δὴ μίμησιν ἔλεγον τὴν τῶν πολεμίων τὴν κακὴν τοιάνδε γίνεσθαι, ὅταν οἰκῇ μὲν τις πρὸς θαλάττῃ, λυπῇται δ' ὑπὸ πολεμίων, οἷον — φράσω γὰρ οὐ τι μνησι-κακεῖν βουλόμενος ὑμῖν· Μίνως γὰρ δὴ ποτε τοὺς οἰ- B κοῦντας τὴν Ἀττικὴν παρεστήσατο εἰς χαλεπὴν τινα φο-

ρὰν δασμοῦ, δύναμιν πολλήν κατὰ θάλατταν κεκτημένος, οἱ δ' οὔτε πω πλοῖα ἐκέκτηντο, καθάπερ νῦν, πολεμικά, οὔτ' αὖ τὴν χώραν πλήρη ναυπηγησίμων ξύλων, ὥστ' εὐμαρῶς ναυτικὴν παρασχέσθαι δύναμιν· οὐκ οὖν οἷός τ' ἐγένοντο διὰ μιμήσεως ναυτικῆς αὐτοὶ ναῦται γενόμενοι εὐθύς τότε τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι. ἔτι γὰρ ἂν πλεονάκεις ἑπτὰ ἀπολέσαι παῖδας αὐτοῖς συνήνεγκε, πρὶν ἀντὶ πεζῶν ὀπλιτῶν μονίμων ναυτικούς γενομένους ἐθισθῆναι πυκνὰ ἀποπηδῶντας δρομικῶς εἰς τὰς ναῦς ταχὺ πάλιν ἀποχωρεῖν, καὶ δοκεῖν μηδὲν αἰσχρὸν ποιεῖν μὴ τολμῶντας ἀποθνήσκειν μένοντας ἐπιφερομένων πολεμίων, ἀλλ' εἰκυίας αὐτοῖς γίγνεσθαι προφάσεις καὶ σφόδρα ἐτοίμας ὅπλα τε ἀπολλῦσι καὶ φεύγουσι δὴ τινας οὐκ αἰσχράς, ὥς φασι, φυγὰς. ταῦτα γὰρ ἐκ ναυτικῆς ὀπλιτείας ῥήματα φιλεῖ ξυμβαίνειν, οὐκ ἄξια ἐπαίνων πολλαίς μυρίων, ἀλλὰ τοῦναντίου· ἔθη γὰρ πονηρὰ οὐδέποτε ἐθίζειν δεῖ, D καὶ ταῦτα τὸ τῶν πολιτῶν βέλτιστον μέρος. ἦν δέ που τοῦτό γε καὶ παρ' Ὀμήρου λαβεῖν, ὅτι τὸ ἐπιτήδευμα ἦν τὸ τοιοῦτον οὐ καλόν. Ὀδυσσεὺς γὰρ αὐτῷ λοιδορεῖ τὸν Ἀγαμέμνονα, τῶν Ἀχαιῶν τότε ὑπὸ τῶν Τρώων κατεχομένων τῇ μάχῃ, κελεύοντα τὰς ναῦς εἰς τὴν θάλατταν καθέλκειν, ὃ δὲ χαλεπαίνει τε αὐτῷ καὶ λέγει

ὅς κέλει πολέμοιο συνεσταότος καὶ αὐτῆς
νηας εὐσσελμούς ἄλαδ' ἔλκειν, ὅφρ' ἔτι μᾶλλον
Τρωσὶ μὲν εὐκτὰ γένηται ἐελδομένοισιν περ ἐμης,
ἡμῖν δ' αἰπὺς ὕλεθρος ἐπιρρέπη· οὐ γὰρ Ἀχαιοὶ
σχήσουσιν πολέμου νηῶν ἄλαδ' ἐλκομενάων,
ἀλλ' ἀποπαπτανέουσιν, ἐρώησουσι δὲ χάρις·

ἐνθα κε σὴ βουλὴ δηλήσεται, οἳ ἀγορεύεις.

ταῦτ' οὖν ἐγίνωσκε καὶ ἐκεῖνος, ὅτι κακὸν ἐν θαλάττῃ
τριῆρεις ὀπλίταις παρεστῶσαι μαχομένοις· καὶ λέοντες ἂν
εἰλάφους ἐθισθεῖεν φεύγειν τοιούτοις ἔθεσι χρώμενοι·

E

707

πρὸς δὲ τούτοις αἱ διὰ τὰ ναυτικά πόλεων δυνάμεις ἅμα
σωτηρία τιμὰς οὐτῷ καλλίστῳ τῶν πολεμικῶν ἀποδιδόασιν·
διὰ κυβερνητικῆς γὰρ καὶ πεντηκονταρχίας καὶ ἐρετικῆς
B καὶ παντοδαπῶν καὶ οὐ πᾶν σπουδαίων ἀνθρώπων γι-
γνομένης, τὰς τιμὰς ἐκάστοις οὐκ ἂν δύναίτο ὀρθῶς ἀπο-
διδόναι τις· καὶ τοι πῶς ἂν ἐτι πολιτεία γίγνοιτο ὀρθῇ
τούτου στερομένη;

ΚΑ. Σχεδὸν ἀδύνατον. ἀλλὰ μὲν, ὦ ξένε, τὴν γε
περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς βαρ-
βάρους γενομένην ἡμεῖς γε οἱ Κρηῖτες τὴν Ἑλλάδα φαμέν
σῶσαι.

ΑΘ. Καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβά-
C ρων λέγουσι ταῦτα. ἡμεῖς δέ, ὦ φίλε, ἐγὼ τε καὶ ὅδε.
Μέγιστος, φαμέν τὴν πεζὴν μάχην τὴν ἐν Μαραθῶνι γε-
νομένην καὶ ἐν Πλαταιαῖς, τὴν μὲν ἄρξαι τῆς σωτηρίας
τοῖς Ἕλλησι, τὴν δὲ τέλος ἐπιθεῖναι, καὶ τὰς μὲν βελτίους
τοὺς Ἕλληνας ποιῆσαι, τὰς δὲ οὐ βελτίους, ἵν' οὕτω λέ-
γωμεν περὶ τῶν τότε ξυσσώσασθαι ἡμᾶς μαχῶν· πρὸς
γὰρ τῇ περὶ Σαλαμῖνα τὴν περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον σοι προσ-
θήσω κατὰ θάλατταν μάχην. ἀλλὰ γὰρ ἀποβλέποντες
D νῦν πρὸς πολιτείας ἀρετὴν καὶ χάρας φύσιν σκοπούμεθα
καὶ νόμων τάξιν, οὐ τὸ σῶζεσθαι τε καὶ εἶναι μόνον
ἀνθρώποις τιμιώτατον ἡγούμενοι, καθάπερ οἱ πολλοί, τὸ
δ' ὥς βελτίστους γίγνεσθαι τε καὶ εἶναι τοσοῦτον χρόνον
ὅσον ἂν ᾧσιν· εἰρηται δ' ἡμῖν, οἶμαι, καὶ τοῦτο ἐν τοῖς
πρόσθεν.

ΚΑ. Τί μὲν;

ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν σκοπώμεθα μόνον, εἰ κατὰ τὴν
αὐτὴν ὁδὸν ἐρχόμεθα βελτίστην οὕσαν πόλεσι κατοικίσειαν
πέρι καὶ νομοθεσιῶν.

ΚΑ. Καὶ πολὺ γε.

E III. ΑΘ. Λέγε δὴ τοίνυν τὸ τουτοῖς ἐξῆς, τίς ὁ κατοι-

κισόμενος ὑμῖν λεώς ἔσται; πότερον ἐξ ἀπάσης Κρήτης ὁ ἐθέλων, ὥς ὄχλου τινὸς ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκάσταις γεγενημένου πλείονος ἢ κατὰ τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν; οὐ γάρ που τὸν βουλόμενόν γε Ἑλλήνων συνάγετε. καὶ τοί τινας ὑμῖν ἐκ τε Ἀργούς ὁρῶ καὶ Αἰγίνης καὶ ἄλλοθεν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν χώραν καταφκισμένους· τὸ δὲ δὴ παρὸν 708 ἡμῖν λέγε, πόθεν ἔσεσθαι φῆς στρατόπεδον τῶν πολιτῶν τὰ νῦν;

ΚΛ. Ἐκ τε Κρήτης ξυμπάσης ἔοικε γενήσεσθαι, καὶ τῶν ἄλλων δὲ Ἑλλήνων μάλιστα μοι φαίνονται τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου προσδέξεσθαι ξυνοίκους. καὶ γάρ, ὁ νῦν δὴ λέγεις, ἀληθὲς φράξεις, ὥς ἐξ Ἀργούς εἰσί, καὶ τό γε μάλιστ' εὐδοκίμοι τὰ νῦν ἐνθάδε γένος, τὸ Γορτυνικόν· ἐκ Γόρτυνος γάρ τυγχάνει ἀπωκηκὸς ταύτης τῆς Πελοποννησιακῆς.

ΑΘ. Οὐ τοίνυν εὐκόλος ὁμοίως γίγνοιτ' ἂν ὁ κατοικισμὸς ταῖς πόλεσιν, ὅταν μὴ τὸν τῶν ἔσμων γίγνηται τρόπον, ἐν γένος ἀπὸ μιᾶς ἰὸν χώρας οἰκίζηται, φίλον παρὰ φίλων, στενοχωρία τινὶ πολιορκηθὲν γῆς ἢ τισιν ἄλλοις τοιοῦτοις παθήμασιν ἀναγκασθέν. ἔστι δ' ὅτε καὶ στάσεσι βιαζόμενον ἀναγκάζοιτ' ἂν ἐτέρωσε ἀποξενοῦσθαι πόλεώς τι μῦθον· ἤδη δὲ ποτε καὶ ξυνάπασα πόλις τινῶν ἔφυγεν, ἄρδην κρείττονι κρατηθεῖσα πολέμῳ. ταῦτ' οὖν πάντ' ἐστὶ τῇ μὲν ῥῆα κατοικίξεσθαι τε καὶ νομοθετεῖ- B σθαι, τῇ δὲ χαλεπώτερα. τὸ μὲν γὰρ ἐν τι εἶναι γένος ὁμόφωνον καὶ ὁμόνομον ἔχει τινὰ φιλίαν, κοινωνὸν λεγῶν ὃν καὶ τῶν τοιούτων πάντων, νόμους δ' ἑτέρους καὶ πολιτείας ἄλλας τῶν οἰκοθεν οὐκ εὐπετῶς ἀνέχεται, τὸ δ' ἐνίοτε πονηρίᾳ νόμων ἐστασιακὸς καὶ διὰ συνήθειαν ζητοῦν ἔτι χρησθαι τοῖς αὐτοῖς ἥθεσι, δι' ἃ καὶ πρότερον ἐφθάρη, χαλεπὸν τῷ κατοικίζοντι καὶ νομοθετοῦντι καὶ δυσπειθὲς γίγνεται· τὸ δ' αὖ παντοδαπὸν ἐς ταὐτὸ ξυνε- Π

ρουηκὸς γένος ὑπακοῦσαι μὲν τινῶν νομῶν καινῶν τάχα ἂν ἐθέλησειε μᾶλλον, τὸ δὲ συμπνεῦσαι καὶ καθάπερ ἵππων ζευγὸς καθ' ἓνα εἰς ταυτόν, τὸ λεγόμενον, ξυμφυσιῆσαι χρόνου πολλοῦ καὶ παγχάλεπον. ἀλλ' ὄντως ἐστὶ νομοθεσία καὶ πόλεων οἰκισμὸς πάντων τελεώτατον πρὸς ἀρετὴν ἀνδρῶν.

ΚΑ. Εἰκός· ὅπῃ δ' αὖ βλέπων τοῦτ' εἴρηκας, φράζ' ἐτι σαφέστερον.

Ε IV. ΑΘ. Ὡς γὰρ θέ, ἔοικα περὶ νομοθετῶν ἐπανιδῶν καὶ σκοπῶν ἅμα ἐρεῖν τι καὶ φαῦλον· ἀλλ' ἐὰν πρὸς καιρὸν τινα λέγωμεν, πρᾶγμα οὐδὲν γίγνοιτ' ἂν ἐτι. καὶ τοι τί ποτε δυσχεραίνω; σχεδὸν γάρ τοι πάντα οὕτως ἔοικ' ἔχειν τὰνθρώπινα.

ΚΑ. Τοῦ δὴ πέρι λέγεις;

709 ΑΘ. Ἐμελλον λέγειν, ὥς οὐδεὶς ποτε ἀνθρώπων οὐδὲν νομοθετεῖ, τύχαι δὲ καὶ ξυμφοραὶ παντοῖαι πίπτουσαι παντοίως νομοθετοῦσι τὰ πάντα ἡμῖν. ἢ γὰρ πόλεμος τις βιασάμενος ἀνέτρεψε πολιτείας καὶ μετέβαλε νόμους, ἢ πενίας χαλεπῆς ἀπορία· πολλὰ δὲ καὶ νόσοι ἀναγκάζουσι καινοτομεῖν, λοιμῶν τε ἐμπιπτόντων καὶ χρόνον ἐπὶ πολὺν ἐνιαυτῶν πολλῶν πολλακίς ἀκαιρίας. ταῦτα δὴ πάντα προιδῶν τις αἰτξείεν ἂν εἰπεῖν, ὅπερ ἐγὼ νῦν δὴ, Β τὸ θνητὸν μὲν μηδένα νομοθετεῖν μηδέν, τύχας δ' εἶναι σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα· τὸ δ' ἐστὶ περὶ τε ναυτιλίαν καὶ κυβερνητικὴν καὶ ἱατρικὴν καὶ στρατηγικὴν πάντα ταῦτ' εἰπόντα δοκεῖν εὖ λέγειν, ἀλλὰ γὰρ ὁμοίως αὖ καὶ τόδε ἐστὶ λέγοντα εὖ λέγειν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τὰνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα. ἡμερώτερον μὲν τρίτον ξυγχωρῆσαι τούτοις δεῖν ἔπεσθαι τέχνην· καιρῷ

γὰρ χειμῶνος συλλαβέσθαι κυβερνητικὴν ἢ μή, μέγα C
πλεονέκτημα ἔγωγ' ἂν θείην. ἢ πῶς;

ΚΑ. Οὕτως.

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐ-
τὸν ἂν ἔχοι λόγον, καὶ δὴ καὶ νομοθεσία ταυτόν τοῦτο
δοτέον· τῶν ἄλλων συμπιπτόντων, ὅσα δεῖ χώρα ξυντυ-
χεῖν, εἰ μέλλοι ποτὲ εὐδαιμόνως οἰκήσειν, τὸν νομοθέ-
την ἀληθείας ἐχόμενον τῇ τοιαύτῃ παραπεσεῖν ἐκάστοτε
πόλει δεῖν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὃ γε πρὸς ἕκαστόν τι τῶν εἰρημένων D
ἔχων τὴν τέχνην καὶ εὖξασθαι που δύναίτο ὀρθῶς, τί
παρὸν αὐτῷ διὰ τύχης τῆς τέχνης ἂν μόνον ἐπιδέοι;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Οἱ τε ἄλλοι γε δὴ πάντες οἱ νῦν δὴ ῥηθέντες
κελευόμενοι τὴν αὐτῶν εὐχὴν εἰπεῖν εἴποιν ἂν· ἢ γάρ;

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Ταῦτόν δὴ καὶ νομοθέτης, οἶμαι, θράσσειεν.

ΚΑ. Ἐγωγ' οἶμαι.

ΑΘ. Φέρε δὴ, νομοθέτα, πρὸς αὐτὸν φῶμεν, τί σοι
καὶ πῶς πόλιν ἔχουσιν δῶμεν, ὃ λαβὼν ἔξεις ὥστ' ἐκ τῶν E
λοιπῶν αὐτὸς τὴν πόλιν ἱκανῶς διοικῆσαι; τί μετὰ τοῦτ'
εἰπεῖν ὀρθῶς ἔστιν ἄρα;

ΚΑ. Τοῦ νομοθέτου φράζωμεν τοῦτο, ἢ γάρ;

ΑΘ. Ναὶ τόδε· τυραννουμένην μοι δότε τὴν πόλιν.
φήσει· τύραννος δ' ἔστω νέος καὶ μνημόων καὶ εὐμαθὴς
καὶ ἀνδρεῖος καὶ μεγαλοπρεπὴς φύσει, ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς
πρόσθεν ἐλέγομεν δεῖν ἔπεσθαι ξύμπασιν τοῖς τῆς ἀρετῆς
μέρεσι, καὶ νῦν τῇ τυραννουμένῃ ψυχῇ τοῦτο ξυνεπέσθω, 710
ἂν μέλλῃ τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων ὄφελος εἶναι τι.

ΚΑ. Σωφροσύνην μοι δοκεῖ φράζειν, ᾧ Μέγилле,
δεῖν εἶναι τὴν ξυνεπομένην ὃ ξένος. ἢ γάρ;

ΑΘ. Τὴν δημώδη γε, ὦ Κλεινία, καὶ οὐχ ἥν τις σεμνίωνων ἂν λέγοι, φρόνησιν προσαναγκάζων εἶναι τὸ σωφρονεῖν, ἀλλ' ὅπερ εὐθύς παισὶ καὶ θηρίοις, τοῖς μὲν ἀκρατῶς ἔχειν πρὸς τὰς ἡδονάς, ξύμφυτον ἐπανθελί, τοῖς
 B δὲ ἐγκρατῶς· ὃ καὶ μονούμενον ἔφαμεν τῶν πολλῶν ἀγαθῶν λεγομένων οὐκ ἄξιον εἶναι λόγον. ἔχετε γὰρ ὃ λέγω που.

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ταύτην τοίνυν ἡμῖν ὁ τύραννος τὴν φύσιν ἐχέτω πρὸς ἐκείναις ταῖς φύσεσιν, εἰ μέλλει πόλις ὡς δυνατόν· ἔστι τάχιστα καὶ ἄριστα σχήσειν πολιτείαν, ἣν λαβοῦσα εὐδαιμονέστατα διάξει. θάπτων γὰρ ταύτης καὶ ἀμείνων πολιτείας διάθεσις οὔτ' ἔστιν οὔτ' ἂν ποτε γένοιτο.

ΚΑ. Πῶς δὴ καὶ τίνι λόγῳ τοῦτο, ὦ ξένε, λέγων ἂν
 C τις ὀρθῶς λέγειν αὐτὸν πεῖθοι;

ΑΘ. Ῥέδιόν που τοῦτό γε νοεῖν ἐστ', ὦ Κλεινία, κατὰ φύσιν ὡς ἔστι τοῦθ' οὕτως.

ΚΑ. Πῶς λέγεις; εἰ τύραννος γένοιτο, φῆς, νέος, σῶφρων, εὐμαθής, μνήμων, ἀνδρεῖος, μεγαλοπρεπής;

ΑΘ. Εὐτυχής, πρόσθε, μὴ κατ' ἄλλο, ἀλλὰ τὸ γενέσθαι τε ἐπ' αὐτοῦ νομοθέτην ἄξιον ἐπαίνου καὶ τινα
 D τύχην εἰς ταῦτόν ἀγαγεῖν αὐτῷ. γενομένου γὰρ τούτου πάντα σχεδὸν ἀπείργασται τῷ θεῷ, ἅπερ ὅταν βουλευθῇ διαφερόντως εὖ προῖκαί τινα πόλιν· δεύτερον δέ, ἐάν ποτέ τινες δύο ἄρχοντες γίνωνται τοιοῦτοι, τρίτον δ' αὖ καὶ κατὰ λόγον ὡσαύτως χαλεπώτερον, ὅσῳ πλείους, ὅσῳ δ' ἐναντίον, ἐναντίως.

ΚΑ. Ἐκ τυραννίδος ἀρίστην φης γενέσθαι πόλιν ἂν, ὡς φαίνει, μετὰ νομοθέτου γε ἄκρου καὶ τυράννου κοσμίον, καὶ ῥᾶστά τε καὶ τάχιστ' ἂν μεταβαλεῖν εἰς τοῦτο

ἐκ τοῦ τοιούτου, δεύτερον δὲ ἐξ ὀλιγαρχίας· ἢ πῶς λέγεις; Ε
[καὶ τὸ τρίτον ἐκ δημοκρατίας].

ΑΘ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἐκ τυραννίδος μὲν πρῶτον, δεύ-
τερον δὲ ἐκ βασιλικῆς πολιτείας, τρίτον δὲ ἐκ τινος δημο-
κρατίας, τὸ δὲ τέταρτον ὀλιγαρχία τὴν τοῦ τοιούτου γένε-
σιν χαλεπώτατα δύναιτ' ἂν προσδέξασθαι· πλεῖστοι γὰρ
ἐν αὐτῇ δυνάσται γίνονται. λέγομεν δὴ ταῦτα γίνε-
σθαι τότε, ὅταν ἀληθῆς μὲν νομοθέτης γένηται φύσει,
κοινὴ δὲ αὐτῷ τις ξυμβῇ ὥμῃ πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει
μέριστον δυναμένους· οὐ δ' ἂν τοῦτο ἀριθμῶ μὲν βραχύ- 711
τατον, ἰσχυρότατον δέ, καθάπερ ἐν τυραννίδι, γένηται,
ταύτῃ καὶ τότε τάχος καὶ ἡσαστῶνῃ τῆς μεταβολῆς γίνε-
σθαι φιλεῖ.

ΚΑ. Πῶς; οὐ γὰρ μανθάνομεν.

ΑΘ. Καὶ μὴν εἰρηταί γ' ἡμῖν οὐχ ἅπαξ ἀλλ' οἶμαι
πολλαῖς· ὑμεῖς δὲ τάχα οὐδὲ τεθέασθε τυραννουμένην
πόλιν.

ΚΑ. Οὐδέ γε ἐπιθυμητὴς ἔγωγ' εἰμὶ τοῦ θεάματος.

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γ' ἂν ἴδοις ἐν αὐτῇ τὸ νῦν δὴ Β
λεγόμενον.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Οὐδὲν δεῖ πόνων οὐδέ τινος παμπόλλου χρόνου
τῷ τυράννῳ μεταβαλεῖν βουλευθέντι πόλεως ἥθη, πορεύ-
εσθαι δὲ αὐτὸν δεῖ πρῶτον ταύτῃ, ὅπῃπερ ἂν ἐθελήσῃ,
εἴαν τε πρὸς ἀρετῆς ἐπιτηδεύματα προτρέπεσθαι τοὺς πο-
λίτας εἴαν τε ἐπὶ τούνναντίον, αὐτὸν πρῶτον πάντα ὑπο-
γράφοντα τῷ πράττειν, τὰ μὲν ἐπαινοῦντα καὶ τιμῶντα, Ο
τὰ δ' αὖ πρὸς ψόγον ἄγοντα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον ἀτι-
μάζοντα καθ' ἐκάστας τῶν πράξεων.

ΚΑ. Καὶ πῶς οἰώμεθα ταχὺ ξυνακολουθήσειν τοὺς
ἄλλους πολίτας τῷ τὴν τοιαύτην πειθῶ καὶ ἅμα βίαν
εἰληφότι;

ΑΘ. Μηδεὶς ἡμᾶς πειθέτω, ὧ φίλοι, ἄλλη θᾶττον καὶ ῥᾶον μεταβάλλειν ἂν ποτε πόλιν τοὺς νόμους ἢ τῇ τῶν δυναστευόντων ἡγεμονίᾳ, μηδὲ νῦν γε ἄλλη γίνεσθαι μηδ' αὐθὺς ποτε γενήσεσθαι. καὶ γὰρ οὖν ἡμῖν οὐ τοῦτ' D ἐστὶν ἀδύνατον οὐδὲ χαλεπῶς ἂν γενόμενον· ἀλλὰ τόδ' ἐστὶ τὸ χαλεπὸν γενέσθαι, καὶ ὀλίγον δὴ τὸ γεγονὸς ἐν τῷ πολλῷ χρόνῳ, ὅταν δὲ ξυμβῇ, μυρία καὶ πάντ' ἐν πόλει ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, ἐν ᾗ ποτ' ἂν ἐγγένηται.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ὅταν ἔρως θεῖος τῶν σωφρόνων τε καὶ δικαίων ἐπιτηδευμάτων ἐγγένηται μεγάλαις τισὶ δυναστείαις, ἢ κατὰ μοναρχίαν δυναστευούσαις ἢ κατὰ πλούτων ὑπερ- E χάς διαφερούσαις ἢ γενῶν, ἢ τὴν Νέστορος εἰάν ποτέ τις ἐπανευέγκη φύσει, ὃν τῇ τοῦ λέγειν ῥώμῃ φασὶ πάντων διενεγκόντα ἀνθρώπων πλέον ἐτιτῶ σωφρονεῖν διαφέρειν — τοῦτ' οὖν ἐπὶ μὲν Τροίας, ὡς φασι, γέγονεν, ἐφ' ἡμῶν δὲ οὐδαμῶς· εἰ δ' οὖν γέγονεν ἢ καὶ γενήσεται τοιοῦτος ἢ νῦν ἡμῶν ἐστὶ τις, μακαρίως μὲν αὐτὸς ζῇ, μακάριοι δὲ οἱ ξυνήκοοι τῶν ἐκ τοῦ σωφρονούντος στόματος ἰόντων λόγων· ὥσαύτως δὲ καὶ ξυμπάσης δυνάμεως ὁ αὐ- 712 τὸς περὶ λόγος, ὡς ὅταν εἰς ταῦτόν τῳ φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἢ μεγίστη δύναμις ἐν ἀνθρώπῳ ξυμπέσῃ, τότε πολιτείας τῆς ἀρίστης καὶ νόμων τῶν τοιούτων φύεται γενεαίς, ἄλλως δὲ οὐ μὴ ποτε γένηται. ταῦτα μὲν οὖν καθάπερ μῦθος τις λεχθεὶς κεχρησμευδήσθω, καὶ ἐπιδεδείχθω τῇ μὲν χαλεπὸν ὃν τὸ πόλιν εὐνομον γίνεσθαι, τῇ δ' εἰπερ γένοιτο ὃ λέγομεν, πάντων τάχιστόν τε καὶ ῥᾶστον μακροῦ.

ΚΑ. Πῶς;

Β ΑΘ. Πειρώμεθα προσαρμότιοντες τῇ πόλει σοι καθάπερ παῖδες πρεσβῦται πλάττειν τῷ λόγῳ τοὺς νόμους.

ΚΑ. Ἰωμεν δὴ καὶ μὴ μέλλωμεν ἔτι.

V. ΑΘ. Θεὸν δὴ πρὸς τὴν τῆς πόλεως κατασκευὴν ἐπικαλώμεθα· ὁ δὲ ἀκούσειέ τε καὶ ἀκούσας ἔλεως εὐμενῆς τε ἡμῖν ἔλθοι συνδιακοσμήσων τὴν τε πόλιν καὶ τοὺς νόμους.

ΚΑ. Ἐλθοι γάρ οὖν.

ΑΘ. Ἀλλὰ τίνα δὴ ποτε πολιτείαν ἔχομεν ἐν νῶ τῇ πόλει προστάττειν;

ΚΑ. Οἶον δὴ τί λέγεις βουλευθεῖς; φράζ' ἔτι σαφέστερον, οἶον δημοκρατίαν τινὰ ἢ ὀλιγαρχίαν ἢ ἀριστοκρατίαν ἢ βασιλικήν· οὐ γὰρ δὴ τυραννίδα γέ που λέγοις ἄν, ὥς γ' ἡμεῖς ἂν οἰηθείημεν.

ΑΘ. Φέρε δὴ τοῖνον, πότερος ὑμῶν ἀποκρίνασθαι πρότερος ἂν ἐθέλοι, τὴν οἴκοι πολιτείαν εἰπὼν τίς τούτων ἐστίν;

ΜΕ. Μῶν οὖν τὸν πρεσβύτερον ἐμὲ δικαιότερον εἰπεῖν πρότερον;

ΚΑ. Ἰσως.

ΜΕ. Καὶ μὴν ξυννοῶν γε, ὦ ξέने, τὴν ἐν Λακεδαιμονίᾳ πολιτείαν οὐκ ἔχω σοι φράζειν οὕτως, ἥντινα προσαγορεύειν αὐτὴν δεῖ. καὶ γὰρ τυραννίδι δοκεῖ μοι προσεοικέναι· τὸ γὰρ τῶν ἐφόρων θαυμαστὸν ὥς τυραννικὸν ἐν αὐτῇ γέγρονε· καὶ τοι ἐνιότέ μοι φαίνεται πασῶν τῶν πόλεων δημοκρατουμένη μάλιστα' εἰοικέναι. τὸ δ' αὖ μὴ φάναι ἀριστοκρατίαν αὐτὴν εἶναι παντάπασιν ἄτοπον· καὶ

ΑΘ. Ὅντως γάρ, ὦ ἄριστοι, πολιτειῶν μετέχετε· ἄς δὲ ὠνομάκαμεν νῦν, οὐκ εἰσὶ πολιτεῖαι, πόλεων δὲ οἰκή-
 713 τισί, τὸ τοῦ δεσπότου δὲ ἐκάστη προσαγορεύεται κράτος·
 χρῆν δ' εἶπερ τὸ τοιούτου τὴν πόλιν ἔδει ἐπονομάζεσθαι,
 τὸ τοῦ ἀληθῶς τῶν τὸν νοῦν ἔχόντων δεσπόζοντος θεοῦ
 ὄνομα λέγεσθαι.

ΚΛ. Τίς δ' ὁ θεός;

ΑΘ. Ἄρ' οὐκ μῦθῳ σμικρὰ γ' ἐτι προσχρηστέον, εἰ
 μέλλομεν ἐμμελῶς πῶς δηλώσαι τὸ νῦν ἐρωτώμενον;

ΚΛ. Πάνν μὲν οὖν.

VI. ΑΘ. Οὐκοῦν χρὴ ταύτην δοᾶν. τῶν γὰρ δὴ πό-
 18 λεων, ὧν ἐμπροσθε τὰς ξυνοικήσεις διηλθόμεν, ἐτι προ-
 τέρα τούτων πάμπολυ λέγεται τις ἀρχή τε καὶ οἰκησις γε-
 γονέναι ἐπὶ Κρόνου μάλ' εὐδαίμων, ἧς μίμημα ἔχουσα
 ἴστιν ἥτις τῶν νῦν ἄριστα οἰκεῖται.

ΚΛ. Σφόδρ' ἄν, ὥς ἔοικ', εἴη περὶ αὐτῆς δέον
 ἀκούειν.

ΑΘ. Ἐμοὶ γοῦν φαίνεται· διὸ καὶ παρήγαγον αὐτὴν
 εἰς τὸ μέσον τοῖς λόγοις.

ΚΛ. Ὅρθότατά γε δοῶν· καὶ τὸν γε ἑξῆς περαίνων
 20 ἂν μῦθον, εἶπερ προσήκων ἐστί, μάλ' ὀρθῶς ἂν ποιοίης.

ΑΘ. Δραστέον ὥς λέγετε. φήμην τοίνυν παραδε-
 δέγμεθα τῆς τῶν τότε μακαρίας ζωῆς, ὥς ἄφθονά τε καὶ
 αὐτόματα πάντα εἶχεν, ἥ δὲ τούτων αἰτία λέγεται τοιάδε
 τις· γιννώσκων ὁ Κρόνος ἄρα, καθάπερ ἡμεῖς διεληλύ-
 θαμεν, ὥς ἀνθρωπεία φύσις οὐδεμία ἱκανὴ τὰ ἀνθρώπινα
 διοικοῦσα αὐτοκράτωρ πάντα μὴ οὐκ ὕβρεώς τε καὶ ἀδι-
 25 κίας μεδοῦσθαι, ταῦτ' οὖν διανοούμενος ἐφίεσθαι τότε
 D βασιλέας τε καὶ ἄρχοντας ταῖς πόλεσιν ἡμῶν οὐκ ἀνθρώ-
 πους, ἀλλὰ γένους θειοτέρου τε καὶ ἀμείνονος, δαίμονας
 οἶον νῦν ἡμεῖς δοῶμεν τοῖς ποιμνίοις καὶ ὕσων ἡμεροῖ

εἶσιν ἀγέλαι, οὐ βοῦς βοῶν οὐδὲ αἰγας αἰγῶν ἄρχοντας
 ποιοῦμεν αὐτοῖσι τινας, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτῶν δεσπόζομεν,
 ἄμεινον ἐκείνων γένος· ταῦτόν δὴ καὶ ὁ θεὸς [ἄρα καὶ]
 φιλόανθρωπος ὢν τότε γένος ἄμεινον ἡμῶν ἐφίστη τὸ τῶν
 δαιμόνων, ὃ διὰ πολλῆς μὲν αὐτοῖς ῥαστώνης, πολλῆς δ'
 ἡμῖν, ἐπιμελούμενον ἡμῶν, εἰρήνην τε καὶ αἰδῶ καὶ εὐ- E
 νομίαν καὶ ἀφθονίαν δίκης παρεχόμενον, ἀστασίαστα καὶ
 εὐδαίμονα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπειργάζετο γένη. λέγει δὲ
 καὶ νῦν οὗτος ὁ λόγος ἀληθείᾳ χρώμενος, ὥς ὅσων ἂν
 πόλεων μὴ θεὸς ἀλλὰ τις ἄρχῃ θυνητός, οὐκ ἔστι κακῶν
 αὐτοῖς οὐδὲ πόνων ἀνάφυξις· ἀλλὰ μιμεῖσθαι δεῖν ἡμᾶς
 οἶεται πάσῃ μηχανῇ τὸν ἐπὶ τοῦ Κρόνου λεγόμενον βίον,
 καὶ ὅσον ἐν ἡμῖν ἀθανασίας ἔνεστι, τοῦτω πειθόμενους
 δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰς τ' οἰκήσεις καὶ τὰς πόλεις διοικεῖν, 714
 τὴν τοῦ νοῦ διανομὴν ἐπονομάζοντας νόμον· εἰ δ' ἄν-
 θρωπος εἰς ἣ ὀλιγαρχία τις ἢ καὶ δημοκρατία ψυχὴν
 ἔχουσα ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὀρεγομένην καὶ πληροῦ-
 σθαι τούτων δεομένην, στέγουσαν δὲ οὐδὲν ἀλλ' ἀνηνύτω
 καὶ ἀπλήστῳ κακῷ [νοσήματι] ξυνεχομένην, ἄρξει δὲ πό-
 λεως ἢ τινος ἰδιώτου καταπατήσας ὁ τοιοῦτος τοὺς νόμους,
 ὃ νῦν δὲ ἐλέγομεν, οὐκ ἔστι σωτηρίας μηχανή. σκοπεῖν δὲ
 δεῖ τοῦτον τὸν λόγον ἡμᾶς, ὥς Κλεινία, πότερον αὐτῷ πει- B
 σόμεθα ἢ πῶς δράσομεν.

ΚΛ. Ἀνάγκη δὴ πῶς πείθεσθαι.

ΑΘ. Ἐννοεῖς οὖν, ὅτι νόμων εἶδη τινές φασιν εἶναι
 τοσαῦτα ὅσαπερ πολιτειῶν, πολιτειῶν δὲ ἄρτι διεληλύθα-
 μεν ὅσα λέγουσιν οἱ πολλοί; μὴ δὲ φανύλου περὶ νομίσης
 εἶναι τὴν νῦν ἀμφισβήτησιν, περὶ δὲ τοῦ μεγίστου· τὸ
 γὰρ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον οἱ χρὴ βλέπειν, πάλιν ἡμῖν ἀμ-
 φισβητούμενον ἐλήλυθεν. οὔτε γὰρ πρὸς τὸν πόλεμον
 οὔτε πρὸς ἀρετὴν ὅλην βλέπειν δεῖν φασὶ τοὺς νόμους, C
 ἀλλ' ἥτις ἂν καθεστηκυῖα ἢ πολιτεία, ταύτῃ ἰδεῖν τὸ ξυμ-

φέρειν, ὅπως ἄρξει τε αἰεὶ καὶ μὴ καταλυθήσεται, καὶ τὸν φύσει ὄρον τοῦ δικαίου λέγεσθαι κάλλισθ' οὕτως.

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. Ὅτι τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον ἐστὶ.

ΚΛ. Λέγ' ἐτι σαφέστερον.

ΑΘ. Ὡδε. τίθεται δὴ πον, φασί, τοὺς νόμους ἐν τῇ πόλει ἐκάστοτε τὸ κρατοῦν. ἢ γάρ;

ΚΛ. Ἀληθὴ λέγεις.

Δ ΑΘ. Ἄρ' οὖν οἶει, φασί, ποτὲ δῆμον νικήσαντα ἢ τινα πολιτείαν ἄλλην ἢ καὶ τύραννον θήσεσθαι ἐκόντα πρὸς ἄλλο τι πρῶτον νόμους ἢ τὸ συμφέρον ἑαυτῷ τῆς ἀρχῆς τοῦ μένειν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ ὅς ἂν ταῦτα τὰ τεθέντα παραβαίῃ, κολάσει ὁ θεόμενος ὡς ἀδικοῦντα, δίκαια εἶναι ταῦτ' ἐπονομάζων;

ΚΛ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Ταῦτ' ἄρ' αἰεὶ καὶ οὕτω καὶ ταύτῃ τὸ δίκαιον ἂν ἔχοι.

ΚΛ. Φησὶ γοῦν οὗτος ὁ λόγος.

Ε ΑΘ. Ἔστι γὰρ τοῦτο ἐν ἐκείνων τῶν ἀξιωματῶν ἀρχῆς πέρι.

ΚΛ. Ποίων δὴ;

ΑΘ. Τῶν ἃ τότε ἐπεσκοποῦμεν, τίνας τίνων ἀρχεῖν δεῖ. καὶ ἐφάνη δὴ γονέας μὲν ἐκρόνων, νεωτέρων δὲ πρεσβυτέρους, γενναίους δὲ ἀγεννῶν, καὶ συχνὰ ἅττα ἦν ἄλλ', εἰ μεμνήμεθα, καὶ ἐμπόδια ἕτερα ἐτέροισι· καὶ δὴ καὶ
715 ἐν ἣν αὐτῶν τοῦτο, καὶ ἑφαμέν πον κατὰ φύσιν τὸν Πίνδαρον ἀγεῖν δικαιοῦντα τὸ βιαϊότατον, ὡς φάναι.

ΚΛ. Naί, ταῦτ' ἦν ἃ τότε ἐλέχθη.

ΑΘ. Σκόπει δὴ ποτέροις τισὶν ἢ πόλις ἡμῖν ἐστὶ πα-

δοτέα. γέγονε γὰρ δὴ μυριάκις ἤδη τὸ τοιοῦτον ἐν τισὶ
λεσιν.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

VII. ΑΘ. Ἀρχῶν περιμαχήτων γενομένων οἱ νική-
ντες τὰ τε πράγματα κατὰ τὴν πόλιν οὕτως ἐσφειέρι-
ν σφόδρα, ὥστε ἀρχῆς μὴδ' ὅτιοῦν μεταδιδόναι τοῖς
τῆθεισι, μήτε αὐτοῖς μήτε ἐκγόνοις, παραφυλάττοντες
ἀλλήλους ζῶσιν, ὅπως μὴ ποτέ τις εἰς ἀρχὴν ἀφικόμε- B
ς ἐπαναστῇ μεμνημένος τῶν ἐμπροσθεν γεγονότων κα-
ῶν. ταύτας δὴ πού φαμεν ἡμεῖς νῦν οὗτ' εἶναι πολιτείας
τ' ὀρθοὺς νόμους, ὅσοι μὴ ξυμπάσης τῆς πόλεως ἔνεκα
ἢ κοινοῦ ἐτέθησαν· οἳ δ' ἔνεκα τινῶν, στασιωτείας ἀλλ'
πολιτείας τούτους φαμέν, καὶ τὰ τούτων δίκαια, ἃ φα-
ν εἶναι, μάτην εἰρησθαι. λέγεται δὲ τοῦδ' ἔνεκα ταῦθ'
εἶναι, ὥς ἡμεῖς τῇ σῇ πόλει ἀρχὰς οὐθ' ὅτι πλούσιός ἐστί
δῶσομεν, οὐθ' ὅτι τῶν τοιούτων ἄλλο οὐδὲν κερτη- C
νος, ἰσχὺν ἢ μέγεθος ἢ τι γένος· ὅς δ' ἂν τοῖς τεθείσι
μοις εὐπειθέστατός τ' ἦ καὶ νικᾷ ταύτην τὴν νίκην ἐν
πόλει, τούτῳ φαμέν καὶ τὴν τῶν θεῶν ὑπηρεσίαν δο-
ον εἶναι τὴν μεγίστην τῷ πρώτῳ, καὶ δευτέραν τῷ τὰ
ύτερα κρατοῦντι, καὶ κατὰ λόγον οὕτω τοῖς ἐφεξῆς τὰ
κατὰ ταῦθ' ἕκαστα ἀποδοτέον εἶναι. τοὺς δ' ἄρχοντας
γομένους νῦν ὑπηρετάς τοῖς νόμοις ἐκάλεσα οὐ τι και-
τομίας ὀνομάτων ἔνεκα, ἀλλ' ἡγοῦμαι παντὸς μᾶλλον D
ναὶ παρὰ τοῦτο σωτηρίαν τε πόλει καὶ τούναντίον. ἐν
μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ἦ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν
ρῶ τῇ τοιαύτῃ ἐτοιμῇ οὐσαν· ἐν ᾗ δὲ ἂν δεσπότης τῶν
ρχόντων, οἳ δὲ ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτηρίαν
αὶ πάνθ' ὅσα θεοὶ πόλεσιν ἔδωσαν ἀγαθὰ γινόμενα
κθορῶ.

ΚΑ. Ναὶ μὰ Δί', ὦ ξένε· καθ' ἡλικίαν γὰρ ὁξὺ
λέπεις.

ΑΘ. Νέος μὲν γὰρ ὢν πᾶς ἄνθρωπος τὰ τοιαῦτα ἄμ-
Ε βλύτατα αὐτὸς αὐτοῦ ὁρᾷ, γέρον δὲ ὀξύτατα.

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Τί δὴ τὸ μετὰ ταῦτα; ἄρ' οὐχ ἤκουσας μὲν καὶ παρόντας θῶμεν τοὺς ἐποίκους, τὸν δ' ἐξῆς αὐτοῖς διαπε-
ραντέον ἂν εἴη λόγον;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἄνδρες, τοίνυν φῶμεν πρὸς αὐτούς, ὁ μὲν δὴ
θεός, ὥσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν τε καὶ τελευτήν
716 καὶ μέσα τῶν ὄντων ἀπάντων ἔχων, εὐθείᾳ περαίνει κατὰ
φύσιν περιπορευόμενος· τῷ δ' αἰεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν
ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρός, ἧς ὁ μὲν εὐ-
δαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος ξυνέπεται ταπεινός καὶ κε-
κοσμημένος, εἰ δέ τις ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας ἢ χρήμα-
σιν ἐπαιρόμενος ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ ἅμα
νεότητι καὶ ἀνοίᾳ φλέγεται τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως, ὥς
οὐτ' ἄρχοντας οὔτε τινὸς ἡγεμόνος θεόμενος, ἀλλὰ καὶ
B ἄλλοις ἱκανὸς ὢν ἡγεῖσθαι, καταλείπεται ἐρημός τε θεοῦ,
καταλειφθεὶς δὲ καὶ ἐτι ἄλλους τοιούτους προσλαβὼν
σκιρτᾷ ταράττειν πάνθ' ἅμα, καὶ πολλοῖς τισὶν ἐδοξεν εἶ-
ναι τίς, μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ
μεμπτήν τῇ δίκῃ ἑαυτὸν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην
ἀνάστατον ἐποίησε. πρὸς ταῦτ' οὖν οὕτω διατεταγμένα
τί χρὴ δοῦν ἢ διανοεῖσθαι καὶ τί μὴ τὸν ἔμφορον;

ΚΑ. Ἀἴulon δὴ τοῦτό γε, ὥς τῶν ξυνακολουθησόν-
των ἐσόμενον τῷ θεῷ δεῖ διανοηθῆναι πάντα ἄνδρα.

C VIII. *ΑΘ.* Τίς οὖν δὴ πρῶξις φίλη καὶ ἀκόλουθος
θεῷ; μία καὶ ἓνα λόγον ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ μὲν ὁμοίω
τὸ ὅμοιον ὄντι μετρίω φίλον ἂν εἴη, τὰ δ' ἄμετρα οὐτ'
ἀλλήλοις οὔτε τοῖς ἐμμέτροις. ὁ δὴ θεὸς ἡμῖν πάντων
χρημάτων μέτρον ἂν εἴη μάλιστα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ πού-
τις, ὥς φασιν, ἄνθρωπος· τὸν οὖν τῷ τοιούτῳ προσφιλῆ

γεννησόμενον εἰς δύναμιν ὅ τι μάλιστα καὶ αὐτὸν τοιοῦτον
 ἀναγκάσιον γίνεσθαι, καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον ὁ D
 μὲν σώφρων ἡμῶν θεῶ φίλος, ὁμοίος γάρ, ὁ δὲ μὴ σώ-
 φρων ἀνόμοιός τε καὶ διάφορος καὶ ἄδικος· καὶ τᾶλλα
 οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει. νοήσωμεν δὴ τοῦτοις
 ἐπόμενον εἶναι τὸν τοιόνδε λόγον, ἀπάντων κάλλιστον καὶ
 ἀληθέστατον, οἶμαι, λόγων, ὥς τῷ μὲν ἀγαθῷ θύειν καὶ
 προσομιλεῖν δὴ τοῖς θεοῖς εὐχαῖς καὶ ἀναθήμασι καὶ ξυμ-
 πάσῃ θεραπειᾷ θεῶν κάλλιστον καὶ ἄριστον καὶ ἀνυσι-
 μώτατον πρὸς τὸν εὐδαίμονα βίον καὶ δὴ καὶ διαφερόν-
 τως πρέπον, τῷ δὲ κακῷ τούτων τάναντία πέφυκεν. ἀκά- E
 θαρτος γὰρ τὴν ψυχὴν ὅ γε κακός, καθαρὸς δὲ ὁ ἐναν-
 τίος· παρὰ δὲ μιαροῦ δῶρα οὐτ' ἄνδρ' ἀγαθὸν οὔτε θεὸν
 ἔστι ποτὲ τό γε ὀρθὸν δέχεσθαι· μάτην οὖν περὶ θεοῦς ὁ 717
 πολὺς ἐστι πόνος τοῖς ἀνοσίοις, τοῖσι δὲ ὁσίοις ἐγκαιρό-
 τατος ἅπασι. σκοπὸς μὲν οὖν ἡμῖν οὗτος, οὐ δεῖ στοχάζε-
 σθαι· βέλη δὲ αὐτοῦ καὶ οἶον ἢ τοῖς βέλεσιν ἐφεςις τὰ
 ποῦ' ἂν λεγόμενα ὀρθότατα φέροιτ' ἄν; πρῶτον μὲν,
 φασί, τιμᾶς τὰς μετ' Ὀλυμπίους τε καὶ τοὺς τὴν πόλιν
 ἔχοντας θεοὺς τοῖς χθονίοις ἂν τις θεοῖς ἄρτια καὶ δεύ-
 τερα καὶ ἀριστερὰ νέμων ὀρθότατα τοῦ τῆς εὐσεβείας
 σκοποῦ τυγχάνοι, τοῖς δὲ τούτων ἄνωθεν τὰ περιτὰ καὶ B
 ἀντίφωνα τοῖς ἔμπροσθεν ῥηθεῖσι νῦν δὴ. μετὰ θεοῦς δὲ
 τοῦσδε καὶ τοῖς δαίμοσιν ὅ γ' ἔμπροσθεν ὀργιάζοιτ' ἄν,
 ἤρωσι δὲ μετὰ τούτους· ἐπακολουθοῖ δ' αὐτοῖς ἰδρύματα
 ἴδια πατρῶων θεῶν κατὰ νόμον ὀργιαζόμενα, γονέων δὲ
 μετὰ ταῦτα τιμαὶ ζώντων, οἷς θέμις ὀφείλοντα ἀποτίνειν
 τὰ πρῶτά τε καὶ μέγιστα ὀφειλήματα, χρεῶν πάντων πρε-
 σβύτατα, νομίζειν δέ, ἃ κέκτηται καὶ ἔχει, πάντα εἶναι C
 τῶν γεννησάντων καὶ θρεψαμένων πρὸς τὸ παρῆχειν αὐτὰ
 εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνοις κατὰ δύναμιν πᾶσαν, ἀρχόμενον
 ἀπὸ τῆς οὐσίας, δεύτερα τὰ τοῦ σώματος, τρίτα τὰ τῆς

ψυχῆς, ἀποτίνοντα δανείσματα ἐπιμελείας τε καὶ ὑπερπο-
 νούντων ὠδίνας παλαιὰς ἐπὶ νέοις δανεισθείσας, ἀποδι-
 δόντα δὲ παλαιοῖς ἐν τῷ γήρᾳ σφόδρα κεκορημένοις. παρὰ
 δὲ πάντα τὸν βίον ἔχειν τε καὶ ἐσχηκέναι χρόνῳ πρὸς αὐτοῦ
 γονέας εὐφημίαν διαφερόντως, διότι κούφων καὶ πτηνῶν
 D λόγων βαρυτάτη ζημία· πᾶσι γὰρ ἐπίσκοπος τοῖς περὶ τὰ
 τοιαῦτα ἐτάχθη Δίκης Νέμεσις ἄγγελος· θυμουμένοις τε
 οὐκ ὑπέικειν δεῖ καὶ ἀποπιμπλάσι τὸν θυμόν, εἴαν τ' ἐν
 λόγοις εἴαν τ' ἐν ἔργοις ὁρῶσι τὸ τοιοῦτον, ξυγγιγνώ-
 σκοντα, ὥς εἰκότως μάλιστα πατήρ υἱεῖ δοξάζων ἀδικεῖ-
 σθαι θυμοῖτ' ἂν διαφερόντως. τελευτησάντων δὲ γονέων
 ταφή μὲν ἢ σωφρονεστάτη καλλίστη, μήδ' ὑπεραίροντα
 E τῶν εἰδισμένων ὄγκων μήτ' ἐλλείποντα ὧν οἱ προπάτορες
 τοὺς ἑαυτῶν γεννητάς ἐτίθεσαν, τὰς τε αὖ κατ' ἐνιαυτὸν
 τῶν ἤδη τέλος ἔχόντων ὡσαύτως ἐπιμελείας τὰς κόσμον
 φερούσας ἀποδιδόναι· τῷ δὲ μὴ παραλείπειν μνήμην ἐν-
 718 δελεῆ παρεχόμενον, τούτῳ μάλιστα· αἰεὶ πρεσβεύειν, θα-
 πύνης τε τῆς διδομένης ὑπὸ τύχης τὸ μέτριον τοῖς κεκτη-
 κόσι νέμοντα· ταῦτ' ἂν ποιοῦντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες
 ἐκάστοτε ἕκαστοι τὴν ἀξίαν ἂν παρὰ θεῶν καὶ ὅσοι κρείτ-
 τονες ἡμῶν κομιζοίμεθα, ἐν ἐλλείψει ἀγαθαῖς διάγοντες
 τὸ πλεῖστον τοῦ βίου. ἃ δὲ πρὸς ἐκρόνους καὶ ξυγγενεῖς
 καὶ φίλους καὶ πολίτας ὅσα τε ξενικά πρὸς θεῶν θεραπεί-
 ματα καὶ ὁμιλίας ξυμπάντων τούτων ἀποτελοῦντα τὸν
 B ἑαυτοῦ βίον φαιδρυνάμενον κατὰ νόμον κοσμεῖν δεῖ, τῶν
 νόμων αὐτῶν ἢ διέξοδος, τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ μὴ ὑπεί-
 κοντα πειθοῖ τῶν ἡθῶν βία καὶ δίκη κολάζουσα, τὴν πό-
 λιν ἡμῶν ξυμβουληθέντων θεῶν μακαρίαν τε καὶ εὐδαί-
 μονα ἀποτελεῖ· ἃ δὲ χρόνῳ μὲν αὖ καὶ ἀναγκαῖον εἶπεν νο-
 μοθέτην, ὅστις ἄπερ ἐγὼ διανοεῖται, ἐν δὲ σχήματι νόμου
 ἀναρμοστεῖ λεγόμενα, τούτων πέρι δοκεῖ μοι δαίγμα προ-
 C ενεγκόντα αὐτῷ τε καὶ ἐκείνοις οἷς νομοθετήσῃ, τὰ λοιπὰ

πάντα εἰς δύνάμιν διεξελθόντα, τὸ μετὰ τοῦτο ἄρχεσθαι τῆς θέσεως τῶν νόμων. ἔστι δὲ δὴ τὰ τοιαῦτα ἐν τίνι μάλιστα σχήματι κείμενα; οὐ πάννυ ῥάδιον ἐν ἐνὶ περιλαβόντα εἰπεῖν αὐτὰ οἷον τινι τύπῳ, ἀλλ' οὕτωςί τινα τρόπον λάβωμεν, ἂν τι δυνώμεθα περὶ αὐτῶν βεβαιώσασθαι.

ΚΑ. Λέγε τὸ ποῖον.

ΑΘ. Βουλοίμην ἂν αὐτοὺς ὥς εὐπειθεστάτους πρὸς ἀρετὴν εἶναι, καὶ δῆλον ὅτι πειράσεται τοῦτο ὁ νομοθέτης ἐν ἀπάσῃ ποιεῖν τῇ νομοθεσίᾳ.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὖν;

Β

ΙΧ. ΑΘ. Τὰ τοίνυν δὴ λεχθέντα ἔδοξε τί μοι προὔρου δρᾶν εἰς τὸ περὶ ὧν ἂν παραινῇ μὴ παντάπασιν ὥμης ψυχῆς λαβόμενα, μᾶλλον δ' ἡμερώτερόν τε ἂν ἀκούειν καὶ εὐμενέστερον· ὥστε εἰ καὶ μὴ μέγα τι, σμικρὸν δὲ τὸν ἀκούοντα, ὅπερ φησὶν, εὐμενέστερον γιγνόμενον εὐμαθέστερον ἀπεργάσεται, πᾶν ἀγαπητόν. οὐ γὰρ πολλή τις εὐπέτεια οὐδὲ ἀφθονία τῶν προθυμουμένων ὥς ἀρίστων ὅτι μάλιστα καὶ ὥς τάχιστα γίνεσθαι, τὸν δὲ Ἡσίοδον οἱ πολλοὶ σοφὸν ἀποφαίνουσι λέγοντα, ὥς ἡ μὲν ἐπὶ τὴν κακότητα ὁδὸς λεία καὶ ἀνιδιτὶ παρέχει πορεύεσθαι, μάλα βραχεῖα οὖσα, τῆς δ' ἀρετῆς, φησὶν,

ἰδρῶτα θεοὶ προπάροιδεν ἔθνηκαν

ἄθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἔς αὐτήν,

καὶ τροχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,

719

ῥήϊδὴ δὴ πειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἐοῦσα.

ΚΑ. Καὶ καλῶς γ' ἔοικε λέγοντι.

ΑΘ. Πάννυ μὲν οὖν. ὁ δὲ προάγων λόγος ὃ γέ μοι ἀπείρασται, βούλομαι ὑμῖν εἰς τὸ μέσον αὐτὸ θεῖναι.

ΚΑ. Τίθει δὴ.

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ τῷ νομοθέτῃ διαλεγόμενοι τόδε· εἰπέ ἡμῖν, ὃ νομοθέτα, εἴπερ ὅτι χορὴ πράττειν ἡμᾶς καὶ β λέγειν εἰδείης, ἄρ' οὐ δῆλον ὅτι καὶ ἂν εἴποις;

ΚΑ. Ἀναγκαῖον.

ΑΘ. Σμικρῷ δὴ πρόσθεν ἄρα οὐκ ἠκούσαμεν σου λέγοντος, ὥς τὸν νομοθέτην οὐ δεῖ τοῖς ποιηταῖς ἐπιτρέπειν ποιεῖν, ὃ ἂν αὐτοῖς ἢ φίλον; οὐ γὰρ ἂν εἶδαιεν, τί ποτ' ἐναντίον τοῖς νόμοις ἂν λέγοντες βλάπτειεν τὴν πόλιν.

ΚΑ. Ἀληθῇ μέντοι λέγεις.

ΑΘ. Τπερ δὴ τῶν ποιητῶν εἰ τάδε λέγοιμεν πρὸς αὐτόν, ἃρ' ἂν τὰ λεχθέντα εἴη μέτρια;

ΚΑ. Ποῖα;

- ΑΘ. Τάδε· παλαιὸς μῦθος, ὃ νομοθέτα, ὑπὸ τε αὐτῶν ἡμῶν αἰὲ λεγόμενός ἐστι καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι ξυνδεδογμένος, ὅτι ποιητής, ὅποταν ἐν τῷ τρίποδι τῆς Μούσης καθίζηται, τότε οὐκ ἔμφρων ἐστίν, οἷον δὲ κρήνη τις τὸ ἐπιὸν ῥεῖν ἐτοίμως ἔῃ, καὶ τῆς τέχνης οὔσης μιμήσεως ἀναγκάζεται ἐναντίως ἀλλήλοις ἀνθρώπους ποιῶν διατιθεμένους ἐναντία λέγειν αὐτῷ πολλάκις, οἷδε δὲ οὔτ' ¹⁾ εἰ ταῦτα οὔτ' εἰ θάτερα ἀληθῇ τῶν λεγομένων· τῷ δὲ νομοθέτῃ τοῦτο οὐκ ἔστι ποιεῖν ἐν τῷ νόμῳ, δύο περὶ ἑνός, ἀλλὰ ἓνα περὶ ἑνός αἰὲ δεῖ λόγον ἀποφαίνεσθαι. σκέψαι δ' ἐξ αὐτῶν τῶν ὑπὸ σοῦ νῦν δὴ λεχθέντων. οὔσης γὰρ ταφῆς τῆς μὲν ὑπερβεβλημένης, τῆς δὲ ἐλλειπούσης, τῆς δὲ μετρίας, τὴν μίαν ἐλόμενος σύ, τὴν μέσην, ταύτην προστάτεις καὶ ἐπήνεσας ἀπλῶς· ἐγὼ δέ, εἰ μὲν γυνή μοι διαφέρουσα εἴη πλούτω καὶ θάπτειν αὐτὴν διακελεύ- ^Ε οῖτο ἐν τῷ ποιήματι, τὸν ὑπερβάλλοντα ἂν τάφον ἐπαινοίην, φειδωλὸς δ' αὖ τις καὶ πένης ἀνὴρ τὸν καταδεῖ, μέτρον δὲ οὐσίας κεκτημένος καὶ μέτριος αὐτὸς ὢν τὸν αὐτὸν ἂν ἐπαινέσοι. σοὶ δ' οὐχ οὔτω ῥητέον, ὥς νῦν εἶπες, μέτριον εἰπών, ἀλλὰ τί τὸ μέτριον καὶ ὅποσον, ῥητέον, ἢ τὸν τοιοῦτον λόγον μήπω σοι διανοοῦ γίνεσθαι νόμον.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

Χ. ΑΘ. Πότερον οὖν ἡμῖν ὁ τεταγμένος ἐπὶ τοῖς νομοῖς μηδὲν τοιοῦτον προσαγορεύῃ ἐν ἀρχῇ τῶν νόμων, ἀλλ' εὐθύς ὃ δεῖ ποιεῖν καὶ μὴ φράξῃ τε καὶ ἐπαπειλήσας τὴν ζημίαν ἐπ' ἄλλον τρέπῃται νόμον, παραμυθίας δὲ καὶ 726 πειθοῦς τοῖς νομοθετουμένοις μηδὲ ἐν προσδιδῶ; καθάπερ ἰατροὺς δέ τις, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δ' ἐκείνως ἡμᾶς εἴωθεν ἐκάστοτε θεραπεύειν — ἀναμιμνησκώμεθα δὲ τὸν τρόπον ἐκότερον, ἵνα τοῦ νομοθέτου δεώμεθα, καθάπερ ἰατροῦ δέοιτο ἂν παῖδες τὸν πρῶτον αὐτὸν θεραπεύειν τρόπον ἑαυτούς· οἷον δὴ τί λέγομεν; εἰσὶ πού τινες ἰατροί, φάμεν, καὶ τινες ὑπηρέται τῶν ἰατρῶν, ἰατροὺς δὲ καλοῦμεν δὴ πού καὶ τούτους.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

Β

ΑΘ. Ἐάν τε γ' ἐλεύθεροι ὦσιν ἂν τε δοῦλοι, κατ' ἐπίταξιν δὲ τῶν δεσποτῶν καὶ θεωρίαν καὶ κατ' ἐμπειρίαν τὴν τέχνην κτῶνται, κατὰ φύσιν δὲ μὴ, καθάπερ οἱ ἐλεύθεροι αὐτοὶ τε μεμαθήκασιν οὕτω τοὺς τε αὐτῶν διδάσκουσι παῖδας. θείης ἂν ταῦτα δύο γένη τῶν καλούμενων ἰατρῶν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἀρ' οὖν καὶ ξυννοεῖς, ὅτι δούλων καὶ ἐλευθέρων ὄντων τῶν καμνόντων ἐν ταῖς πόλεσι τοὺς μὲν δούλους σχεδόν τι οἱ δοῦλοι τὰ πολλὰ ἰατρεύουσιν περιτρέχοντες καὶ ἐν τοῖς ἰατρείοις περιμένοντες, καὶ οὔτε τινὰ λόγον ἐκάστου πέρι νοσήματος ἐκάστου τῶν οἰκετῶν οὐδέ τις τῶν τοιούτων ἰατρῶν διδωσιν οὐδ' ἀποδέχεται, προστάξας δ' αὐτῶ τὰ δόξαντα ἐξ ἐμπειρίας, ὥς ἀκριβῶς εἰδώς, καθάπερ τύραννος αὐθαδῶς οἴχεται ἀποπηδήσας πρὸς ἄλλον κάμνοντα οἰκέτην, καὶ ῥαστώνην οὕτω τῷ δεσπότη παρασκευάζει τῶν καμνόντων τῆς ἐπιμελείας· ὁ δὲ 727 ἐλεύθερος ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ τῶν ἐλευθέρων νοσή-

Δ

μακτα θεραπεύει τε καὶ ἐπισκοπεῖ, καὶ ταῦτα ἐξετάζων ἀπ' ἀρχῆς καὶ κατὰ φύσιν, τῷ κάμνοντι κοινούμενος αὐτῷ τε καὶ τοῖς φίλοις, ἅμα μὲν αὐτὸς μανθάνει τι παρὰ τῶν νοσοῦντων, ἅμα δέ, καθ' ὅσον οἶός τ' ἐστὶ, διδάσκει τὸν ἀσθενοῦντα αὐτόν, καὶ οὐ πρότερον ἐπέταξε πρὶν ἂν πη ξυμπείσῃ, τότε δὲ μετὰ πειθοῦς ἡμερούμενον αἰεὶ παρα-
 B σκευάζων τὸν κάμνοντα, εἰς τὴν ὑγίειαν ἄγων, ἀποτελεῖν πειρᾶται; πότερον οὕτως ἢ ἐκείνως ἰατρός τε ἰώμενος ἀμείνων καὶ γυμναστὴς γυμνάζων· διχῇ τὴν μίαν ἀποτελῶν δύναμιν, ἢ μοναχῇ καὶ κατὰ τὸ χεῖρον τοῖν δυοῖν καὶ ἀγριώτερον ἀπεργαζόμενος;

ΚΛ. Πολύ που διαφέρων, ὦ ξένη, τὸ διπλῇ.

ΑΘ. Βούλει δὴ καὶ θεασώμεθα τὸ διπλοῦν τοῦτο καὶ ἀπλοῦν ἐν ταῖς νομοθεσίαις αὐταῖς γιγνόμενον;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι;

ΧΙ. ΑΘ. Φέρε δὴ πρὸς θεῶν, τίς ἄρα πρῶτον νό-
 721 μον θεῖτ' ἂν ὁ νομοθέτης; ἄρ' οὐ κατὰ φύσιν τὴν περὶ γενέσεως ἀρχὴν πρώτην πόλεων πέρι κατακοσμήσει ταῖς τάξεσιν;

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῶν γενέσεων πάσαις πόλεσιν ἄρ' οὐχ ἡ τῶν γάμων σύμμιξις καὶ κοινωνία;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Γαμικοὶ δὴ νόμοι πρῶτοι κινδυνεύουσι τιθέμε-
 νοι καλῶς ἂν τίθεσθαι πρὸς ὀρθότητα πάσῃ πόλει.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ πρῶτον τὸν ἀπλοῦν, ἔχοι δ' ἂν πως ἴσως ὧδε· γαμεῖν δέ, ἐπειδὴν ἐτῶν ἢ τις τριάκοντα, μέχρι
 B ἐτῶν πέντε καὶ τριάκοντα, εἰ δὲ μή, ζημιοῦσθαι χρήμασι τε καὶ ἀτιμίᾳ, χρήμασι μὲν τόσοις καὶ τόσοις, τῇ καὶ τῇ δὲ ἀτιμίᾳ. ὁ μὲν ἀπλοῦς ἔστω τις τοιοῦτος περὶ γάμων, ὁ δὲ διπλοῦς ὧδε· γαμεῖν δέ, ἐπειδὴν ἐτῶν ἢ τις τριάκοντα,

μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα, διανοηθέντα, ὥς ἔστιν ἡ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει τιτὶ μετελλήφεν ἀθανασίας, οὗ καὶ πέφυκεν ἐπιθυμίαν ἰσχεῖν πᾶς πᾶσαν· τὸ γὰρ γενέσθαι κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κείσθαι τετελευτηκότα C τοῦ τοιούτου ἔστιν ἐπιθυμία. γένος οὖν ἀνθρώπων ἔστί τι ξυμφυὲς τοῦ παντός χρόνου, ὃ διὰ τέλους αὐτῷ ξυνέπεται καὶ συνέψεται, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὄν, τῷ παιδᾶς παίδων καταλειπόμενον ταῦτόν καὶ ἐν ὃν αἰεὶ γενέσει τῆς ἀθανασίας μετελλήφεναι· τούτου δὲ ἀποστερεῖν, ἐκόντα ἑαυτὸν οὐδέποτε ὄσιον, ἐκ προνοίας δ' ἀποστερεῖ ὅς ἂν παίδων καὶ γυναικὸς ἀμελήῃ. παιθόμενος μὲν οὖν τῷ νόμῳ ἀξήμιος ἀπαλλάττοιο ἄν, μὴ παιθόμενος δὲ αὖ D μὴδὲ γαμῶν ἔτη τριάκοντα γεγονώς καὶ πέντε ζημιούσθω μὲν κατ' ἐνιαυτὸν τόσῳ καὶ τόσῳ, ἵνα μὴ δοκῇ τὴν μοναλίαν οἱ κέρδος καὶ ῥαστώνην φέρειν, μὴ μετεχέτω δὲ τιμῶν, ὧν ἂν οἱ νεώτεροι ἐν τῇ πόλει τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν τιμῶσιν ἐκάστοτε. τοῦτου δὲ παρ' ἐκείνου τὸν νόμον ἀκούσαντα ἔξεστι περὶ ἐνὸς ἐκάστου διανοηθῆναι, πότερον αὐτοὺς διπλοῦς οὕτω δεῖ γίνεσθαι τῷ μήκει τὸ E σμικρότατον διὰ τὸ πείθειν τε ἅμα καὶ ἀπειλεῖν, ἢ τῷ ἀπειλεῖν μόνον χρωμένους ἀπλοῦς γίνεσθαι τοῖς μή- κειν.

ME. Πρὸς μὲν τοῦ Λακωνικοῦ τρόπου, ὦ ξένε, τὸ τὰ βραχύτερα αἰεὶ προτιμᾶν· τούτων μὲν τῶν γραμμάτων εἴ τις κριτὴν ἐμὲ κελεύει γίνεσθαι πότερα βουλοίμην ἂν ἐν τῇ πόλει μοι γεγραμμένα τεθῆναι, τὰ μακρότερ' ἂν ἐλοίμην, καὶ δὴ καὶ περὶ παντός νόμου κατὰ τοῦτο τὸ πα- 722 ράδειγμα, εἰ γίγνοιτο ἑκάτερα, ταῦτόν τοι αἰροίμην. οὐ μὲν ἀλλὰ πον καὶ Κλεινία τῷδ' ἀρέσκειν δεῖ τὰ νῦν νομοθετούμενα· τούτου γὰρ ἡ πόλις ἢ νῦν τοῖς τοιούτοις νόμοις χρῆσθαι διανοομένη.

ΚΛ. Καλῶς γ', ὦ Μέγилле, εἶπες.

XII. ΑΘ. Τὸ μὲν οὖν περὶ πολλῶν ἢ ὀλίγων γραμμάτων ποιήσασθαι τὸν λόγον λίαν εὐήθες· τὰ γὰρ οἶμαι βέλ-
 B τιστα, ἀλλ' οὐ τὰ βραχύτατα οὐδὲ τὰ μήκη τιμητέον· τὰ
 δ' ἐν τοῖς νῦν δὴ νόμοις ῥηθῆσιν οὐ διπλῶ θάτερα τῶν
 ἑτέρων διάφορα μόνον εἰς ἀρετὴν τῆς χρείας, ἀλλ' ὅπερ
 ἐρρήθη νῦν δὴ, τὸ τῶν διττῶν ἰατρῶν γένος ὀρθότατα
 παρετέθη. πρὸς τούτῳ δὲ οὐδεὶς ἔοικε διανοηθῆναι πώ-
 ποτε τῶν νομοθετῶν, ὥς ἔξον θυοῖν χρῆσθαι πρὸς τὰς
 νομοθεσίας, παιδοὶ καὶ βία, καθ' ὅσον οἶόν τε ἐπὶ τὸν
 ἄπειρον παιδείας ὄχλον τῷ ἑτέρῳ χρῶνται μόνον· οὐ γὰρ
 C παιδοὶ κεραννύντες τὴν ἀρχὴν νομοθετοῦσιν, ἀλλ' ἀκρά-
 τῳ μόνον τῇ βίᾳ. ἐγὼ δέ, ὦ μακάριοι, καὶ τρίτον ἐτι
 περὶ τοὺς νόμους ὁρῶ γίγνεσθαι δέον, οὐδαμῇ τὰ νῦν γι-
 γνόμενον

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ἐξ αὐτῶν ὧν νῦν διειλέγεσθαι ἡμεῖς κατὰ θεὸν
 τινα γεγονός. σχεδὸν γὰρ ἐξ ὅσου περὶ τῶν νόμων ἤρ-
 μεθα λέγειν, ἐξ ἑωθινοῦ μεσημβρία τε γέγονε καὶ ἐν ταύτῃ
 παγκάλη ἀναπαύλη τιμὴ γεγόναμεν, οὐδὲν ἀλλ' ἢ περὶ
 D νόμων διαλεγόμενοι, νόμους δὲ ἄρτι μοι δοκοῦμεν λέγειν
 ἄρχεσθαι, τὰ δ' ἐμπροσθεν ἦν πάντα ἡμῖν προοίμια νό-
 μων. τί δὲ ταῦτ' εἶρηκα; τόδ' εἰπεῖν βουληθεῖς, ὅτι λόγων
 πάντων καὶ ὅσων φωνὴ κεκοινῶνῃκε προοίμιά τ' ἔστι καὶ
 σχεδὸν οἷον τινες ἀνακινήσεις, ἔχουσαι τινα ἐντεχνον ἐπι-
 χεῖρησιν χρήσιμον πρὸς τὸ μέλλον περᾶνεσθαι. καὶ δὴ
 που κιθαρωδικῆς ᾠδῆς λεγομένων νόμων καὶ πάσης μού-
 σης προοίμια θαυμαστικῶς ἐσπουδασμένα πρόκειται· τῶν
 E δὲ ὄντως νόμων ὄντων, οὓς δὴ πολιτικούς εἶναι φάμεν,
 οὐδεὶς πώποτε οὗτ' εἰπέ τι προοίμιον οὔτε ξυνθέτης γε-
 νόμενος ἐξήνεγκεν εἰς τὸ φῶς, ὥς οὐκ ὄντος φύσει. ἡμῖν
 δὲ ἡ νῦν διατριβὴ γεγονυῖα, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, σημαίνει ὥς
 ὄντος, οἷ τέ γε δὴ διπλοὶ ἐδοξαν νῦν δὴ μοι λεχθέντες νό-

μοι οὐκ εἶναι ἀπλῶς οὕτω πως διπλοῖ, ἀλλὰ δύο μὲν τινε, νόμος τε καὶ προοίμιον τοῦ νόμου· ὃ δὲ τυραννικὸν ἐπίταγμα ἀπεικασθὲν ἐρρήθη τοῖς ἐπιτάγμασι τοῖς τῶν 723 ἱατρῶν, οὓς εἶπομεν ἀνελευθέρους, τοῦτ' εἶναι νόμος ἄκρατος, τὸ δὲ πρὸ τούτου ῥηθὲν, πειστικὸν λεχθὲν ὑπὸ τοῦδε, ὅντως μὲν εἶναι πειστικόν, προοιμίον μὲν τοῦ περὶ λόγους δύναμιν ἔχειν. ἵνα γὰρ εὐμενῶς καὶ διὰ τὴν εὐμένειαν εὐμαθέστερον τὴν ἐπίταξιν, ὃ δὲ ἐστὶν ὁ νόμος, δεῖξῃται ὡς τὸν νόμον ὁ νομοθέτης λέγει, τούτου χάριν εἰρησθῆναι μοι κατεφάνη πᾶς ὁ λόγος οὗτος, ὃν πείθων εἶπεν ὁ λέγων· διὸ δὴ κατὰ γε τὸν ἐμὸν λόγον τοῦτ' αὐτό, προοίμιον, ἀλλ' οὐ λόγος ἂν ὀρθῶς προσαγαγεύοιτο εἶναι τοῦ Β νόμου. ταῦτ' οὖν εἰπὼν τί τὸ μετὰ τοῦτο ἂν μοι βουληθῇν εἰρησθῆναι; τόδε, ὡς τὸν νομοθέτην πρὸ πάντων τε αἰετῶν νόμων χρεῶν ἐστὶ μὴ ἁμοίρους αὐτοὺς προοιμίων ποιεῖν καὶ καθ' ἕκαστον, ἢ διοίσουσιν ἑαυτῶν ὅσον νῦν δὴ τῷ λεχθέντε διηνεγκατήν.

ΚΑ. Τό γ' ἐμὸν οὐκ ἂν ἄλλως νομοθετεῖν διακελεύοιτο ἡμῖν τὸν τούτων ἐπιστήμονα.

ΑΘ. Καλῶς μὲν τοίνυν, ὦ Κλεινία, δοκεῖς μοι τό γε τοσοῦτον λέγειν, ὅτι πᾶσί γε νόμοις ἐστὶ προοίμια καὶ ὅτι C πάσης ἀρχόμενον νομοθεσίας χρὴ προτιθέναι παντὸς τοῦ λόγου τὸ πεφυκὸς προοίμιον ἑκάστοις· οὐ γὰρ σμικρὸν τὸ μετὰ τοῦτ' ἐστὶ ῥηθησόμενον, οὐδ' ὀλίγον διαφέρουν ἢ σαφῶς ἢ μὴ σαφῶς αὐτὰ μνημονεύεσθαι· τὸ μέντοι μεγάλων περὶ λεγομένων νόμων καὶ σμικρῶν εἰ ὁμοίως προοιμιάζεσθαι προστάττοιμεν, οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιμεν. οὐδὲ γὰρ ἄσματος οὐδὲ λόγου παντὸς δεῖ τὸ τοιοῦτον δοῶν καὶ D τοι πέφυκέ γε εἶναι πᾶσιν, ἀλλ' οὐ χρηστέον ἅπασιν· αὐτῷ δὲ τῷ τε ῥήτορι καὶ τῷ μελωδῷ καὶ τῷ νομοθέτῃ τὸ τοιοῦτον ἑκάστοτε ἐπιτρεπτεόν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα δοκεῖς μοι λέγειν. ἀλλὰ δὴ μηκέτ',

ὦ ξένε, διατριβὴν πλείω τῆς μελλήσεως ποιῶμεθα, ἐπὶ δὲ τὸν λόγον ἐπανέλθωμεν καὶ ἀπ' ἐκείνων ἀρχώμεθα, εἴ σοι φίλον, ὦν οὐχ ὥς προοιμιαζόμενος εἶπες τότε. πάλιν οὖν, οἷόν φασι οἱ παίζοντες, ἀμεινόνων ἐξ ἀρχῆς δευτέρων ἐπαναπολήσωμεν, ὥς προοίμιον ἄλλ' οὐ τὸν τυχόντα λόγον περαίνοντες, καθάπερ ἄρτι· λάβωμεν δ' αὐτῶν ἀρχὴν ὁμολογοῦντες προοιμιάζεσθαι. καὶ τὰ μὲν περὶ θεῶν τιμῆς προγοόνων τε θεραπείας καὶ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἱκανά· τὰ δ' ἐξῆς πειρώμεθα λέγειν, μέχριπερ ἂν σοι πᾶν τὸ προοίμιον ἱκανῶς εἰρησθαι δοκῇ· μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη τοὺς νόμους αὐτοὺς διέξει λέγων.

724 ΑΘ. Οὐκοῦν περὶ θεῶν μὲν καὶ τῶν μετὰ θεοὺς καὶ γονέων ζώντων τε πέρι καὶ τελευτησάντων τότε ἱκανῶς προοιμιασάμεθα, ὥς νῦν λέγομεν· τὸ δ' ἀπολειπόμενον ἔτι τοῦ τοιούτου φαίνει μοι σὺ διακελεύεσθαι τὰ νῦν οἷον πρὸς τὸ φῶς ἐπανάγειν.

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν μετὰ γε τὰ τοιαῦτα, ὥς χρὴ τὰ περὶ τὰς αὐτῶν ψυχὰς καὶ τὰ σώματα καὶ τὰς οὐσίας σπουδῆς
Β τε πέρι καὶ ἀνέσεως ἴσχειν, προσῆκόν τ' ἐστὶ καὶ κοινότατον ἀναπεμπαζομένους τὸν τε λέγοντα καὶ τοὺς ἀκούοντας παιδείας γίνεσθαι κατὰ δύναμιν ἐπηβόλους· ταῦτ' οὖν ἡμῖν αὐτὰ μετ' ἐκεῖνα ὅντως ἐστὶ ρητέα τε καὶ ἀκουστέα.

ΚΑ. Ὅρθότατα λέγεις.

E.

726 Ι. ΑΘ. Ἀκούοι δὴ πᾶς ὅσπερ νῦν δὴ τὰ περὶ θεῶν τε ἦκουε καὶ τῶν φίλων προπατόρων· πάντων γὰρ τῶν αὐτοῦ κτημάτων μετὰ θεοὺς ψυχὴ θειότατον, οἰκειότατον

τὰ δ' αὐτοῦ διττὰ πάντ' ἐστὶ πᾶσι, τὰ μὲν οὖν κρείττω
 αἰμείνω θεσπίζοντα, τὰ δ' ἥττω καὶ χεῖρω δοῦλα· τῶν
 αὐτοῦ τὰ θεσπίζοντα αἰεὶ προτιμητέον τῶν δουλευόν-
 των. οὕτω δὴ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν μετὰ θεοὺς ὄντας θεσπό-
 ζει καὶ τοὺς τούτοις ἐπομένους τιμᾶν δεῖν λέγων δευτέ- 727
 ρον ὁρθῶς παρακαλεῖτο. τιμᾶ δ' ὥς ἔπος εἰπεῖν ἡμῶν
 ὁδοὺς ὁρθῶς, δοκεῖ δέ· θεῖον γὰρ ἀγαθόν που τιμῇ, τῶν
 κακῶν οὐδὲν τίμιον, ὃ δ' ἡγούμενος ἢ τισὶ λόγοις ἢ
 ὁμοίαις αὐτὴν αὖξιν ἢ τισὶν ὑπεῖξεσιν, μηδὲν βελτίον δὲ ἐκ
 ἰσότητος αὐτὴν ἀπεργαζόμενος τιμᾶν μὲν δοκεῖ, ὁρᾷ δὲ
 οὐτο οὐδαμῶς. αὐτίκα παῖς εὐθύς γενόμενος ἄνθρωπος
 αἰετῶς ἡγείται πάντα ἱκανὸς εἶναι γινώσκειν, καὶ τιμᾶν
 εἶναι ἐπαινῶν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ προθυμούμενος ὅ
 τι αὐτῷ ἐθέλη· τὸ δὲ νῦν λεγόμενον
 τιμῆς, ὥς ὁρᾷ ταῦτα βλάπτει καὶ οὐ τιμᾶ· δεῖ δέ, ὥς φα-
 νερὸν, μετὰ γε θεοὺς δευτέραν. οὐδέ γε ὅταν ἄνθρωπος
 αὐτοῦ ἐκάστοτε ἀμαρτημάτων μὴ ἑαυτὸν αἰτίον ἡγῇ-
 ται καὶ τῶν πλείστων κακῶν καὶ μεγίστων, ἀλλ' ἄλλους,
 αὐτὸν δὲ αἰεὶ ἀναίτιον ἐξαιρῇ τιμῶν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, ὥς
 δοκεῖ· ὃ δὲ πολλοὺ δεῖ ὁρᾶν τοῦτο· βλάπτει γὰρ. οὐδ' ὅ
 ὅταν ἡδοναῖς παρὰ λόγον τὸν τοῦ νομοθέτου καὶ ἐπαι-
 νῶν χαρίζεται, τότε οὐδαμῶς τιμᾶ, ἀτιμάζει δὲ κακῶν καὶ
 ἀταμελείας ἐμπιπλὰς αὐτὴν. οὐδέ γε ὅταν αὐτὸς τάναν-
 τος τοὺς ἐπαινουμένους πόρους καὶ φόβους καὶ ἀλγηδό-
 νας καὶ λύπας μὴ διαπονῇ καρτερῶν ἀλλ' ὑπέικῃ, τότε οὐ
 τιμᾶ ὑπέικων· ἄτιμον γὰρ αὐτὴν ἀπεργάζεται ὁρᾷ τὰ
 αὐτὰ ξύμπαντα. οὐδ' ὅταν ἡγῇται τὸ ξῆν πάντως
 ἀγαθὸν εἶναι, τιμᾶ, ἀτιμάζει δ' αὐτὴν καὶ τότε· τὰ γὰρ
 αἰδοῦ πράγματα πάντα κακὰ ἡγουμένης τῆς ψυχῆς
 αὐτῆς, ὑπέικει καὶ οὐκ ἀντιτείνει διδάσκων τε καὶ ἐλέγχων,
 οὐκ οἶδεν οὐδ' εἰ τάναντία πέφυκε μέγιστα εἶναι πάν-
 των ἀγαθῶν ἡμῖν τὰ περὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἐκεῖ. οὐδὲ μὴν

πρὸ ἀρετῆς ὁπόταν αὐτὸ προτιμᾷ τις κάλλος, τοῦτ' ἔστιν
 οὐχ ἕτερον ἢ ἡ τῆς ψυχῆς ὄντως καὶ πάντως ἀτιμία· ψυχῆς
 γὰρ σῶμα ἐντιμότερον οὗτος ὁ λόγος φησὶν εἶναι, ψευδό-
 F μενος· οὐδὲν γὰρ γηγενὲς Ὀλυμπίων ἐντιμότερον, ἀλλ'
 ὁ περὶ ψυχῆς ἄλλως δοξάζων ἀγνοεῖ, ὥς θαυμαστοῦ τοῦ-
 του κτήματος ἀμελεῖ. οὐδέ γε ὁπόταν χρήματά τις ἐρᾷ
 728 κτᾶσθαι μὴ καλῶς ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ κτώμενος, θώροισ
 ἄρα τιμᾷ τότε τὴν αὐτοῦ ψυχὴν· πάντως μὲν οὖν λυπεῖ
 τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδοται σμικροῦ
 χρυσίου· πᾶς γὰρ ὁ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς
 οὐκ ἀντάξιός, ὥς δὲ εἰπεῖν ξυλλήβδην, ὅς ἅπερ ἂν νομο-
 θέτης αἰσχρὰ εἶναι καὶ κακὰ διαριθμούμενος τάττη καὶ
 τοῦναντίον ἀγαθὰ καὶ καλά, τῶν μὲν ἀπέχεσθαι μὴ ἐθέλῃ
 πάσῃ μηχανῇ, τὰ δὲ ἐπιτηδεύειν ξύμπασαν κατὰ δύναμιν,
 B οὐκ οἶδεν ἐν τούτοις πᾶσι πᾶς ἄνθρωπος ψυχὴν θειότα-
 τον ὢν ἀτιμότερα καὶ κακοσχημονέστατα διατιθεῖς. τὴν
 γὰρ λεγομένην δίκην τῆς κακοουργίας τὴν μεγίστην οὐδεὶς
 ὥς ἔπος εἰπεῖν λογίζεται, ἔστι δ' ἡ μεγίστη τὸ ὁμοιοῦσθαι
 τοῖς οὗσι κακοῖς ἀνδράσιν, ὁμοιούμενον δὲ τοὺς μὲν ἀγα-
 θοὺς φεύγειν ἄνδρας καὶ λόγους καὶ ἀποσχίζεσθαι, τοῖς
 δὲ προσκολλᾶσθαι διώκοντα κατὰ τὰς ξυνουσίας· προσ-
 πεφυκότα δὲ τοῖς τοιούτοις ἀνάγκη ποιεῖν καὶ πάσχειν ἃ
 C πεφύκασιν ἀλλήλους οἱ τοιοῦτοι ποιεῖν καὶ λέγειν. τοῦτο
 οὖν δὴ τὸ πάθος δίκη μὲν οὐκ ἔστι, καλὸν γὰρ τό γε δί-
 καιον καὶ ἡ δίκη, τιμωρία δέ, ἀδικίας ἀκόλουθος πάθη, ἥς
 ὅ τε τυχῶν καὶ μὴ τυγχάνων ἄθλιος, ὁ μὲν οὐκ ἰατρειό-
 μενος, ὁ δέ, ἵνα ἕτεροι πολλοὶ σώζωνται, ἀπολλύμενος·
 τιμὴ δ' ἔστιν ἡμῖν, ὥς τὸ ὅλον εἰπεῖν, τοῖς μὲν ἀμείνοισιν
 ἔπεσθαι, τὰ δὲ χεῖρονα, γενέσθαι δὲ βελτίω δυνατά, τοῦτ'
 αὐτὸ ὥς ἄριστα ἀποτελεῖν.

II. Ψυχῆς οὖν ἀνθρώπῳ κτήμα οὐκ ἔστιν εὐφρέ-

D στερον εἰς τὸ φυγεῖν μὲν τὸ κακόν, ἰχνεῦσαι δὲ καὶ ἐλεῖν

τὸ πάντων ἄριστον, καὶ ἐλόντα αὐτὴ κοινῇ ξυνοικεῖν τὸν
ἐπίλοιπον βίον· διὸ δευτερον ἐτάχθη τιμῇ. τὸ δὲ τρίτον,
πᾶς ἂν τοῦτό γε νοήσῃ τὴν τοῦ σώματος εἶναι κατὰ
φύσιν τιμὴν· τὰς δ' αὖ τιμὰς δεῖ σκοπεῖν, καὶ τούτων τίνες
ἀληθεῖς καὶ ὅσαι κίβδηλοι· τοῦτο δὲ νομοθέτου. μηνύειν
δή μοι φαίνεται τάσδε καὶ τοιάσδε τινὰς αὐτὰς εἶναι, τί-
μιον εἶναι σῶμα οὐ τὸ καλὸν οὐδὲ ἰσχυρὸν οὐδὲ τάχος ἔχον
οὐδὲ μέγα, οὐδὲ γε τὸ ὑγριερόν — καὶ τοι πολλοῖς ἂν τοῦτο Ε
γε δοκοῖ — καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γ' ἐναντία, τὰ δ' ἐν
τῷ μέσῳ ἀπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα σωφρονέ-
στατα ἅμα τε ἀσφαλέστατα εἶναι μακροῦ· τὰ μὲν γὰρ χάν-
ονους τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας ποιεῖ, τὰ δὲ ταπεινάς τε καὶ
ἀνελευθέρους· ὥς δ' αὖτως ἢ τῶν χρημάτων καὶ κτημά-
των κτήσις καὶ τιμῆσεως κατὰ τὸν αὐτὸν ὄνθμὸν ἔχει. τὰ
μὲν ὑπέρογκα γὰρ ἐκάστων τούτων ἔχθρας καὶ στάσεις 729
ἀπεργάζεται ταῖς πόλεσι καὶ ἰδίᾳ, τὰ δ' ἑλλείποντα δου-
λείας ὥς τὸ πολὺ. μὴ δὴ τις φιλοχρημονεῖτω παίδων γ'
ἐνεκα, ἵνα ὅ τι πλουσιωτάτους καταλίπη· οὔτε γὰρ ἐκέ-
νοις οὐτ' αὐτῇ πόλει ἄμεινον. ἢ γὰρ τῶν νέων ἀκολά-
κευτος οὐσία, τῶν δ' ἀναγκαίων μὴ ἐνδεής, αὕτη πασῶν
μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη· συμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ
ξυναρμόττουσα εἰς ἅπαντα ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργάζεται·
παισὶ δὲ αἰδῶ χρηὴ πολλήν, οὐ χρυσὸν καταλείπειν. οἷό- Β
μεθα δ' ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυντοῦσι τοῦτο
καταλείπειν· τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύματος
τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται λέγοντες ὥς δεῖ
πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον. ὃ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς
πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι
τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι, μὴ ποτέ
τις αὐτὸν ἴδῃ τῶν νέων ἢ καὶ ἐπακούσῃ θρώντα ἢ λέ- C
γοντά τι τῶν αἰσχυρῶν, ὥς ὅπου ἀναισχυντοῦσι γέροντες,
ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους· παιδεία

γὰρ νέων διαφέρονσά ἐστιν ἅμα καὶ αὐτῶν οὐ τὸ νουθετεῖν, ἀλλ' ἅπερ ἂν ἄλλον νουθετῶν εἴποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δοῶντα διὰ βίου. ξυγγένειαν δὲ καὶ ὁμογνήϊον θεῶν κοινωνίαν ἅπασαν ταύτου φύσιν αἵματος ἔχουσαν τιμῶν τις καὶ σεβόμενος εὖνους ἂν γενεθλίους θεοὺς εἰς παίδων αὐτοῦ σποράν ἰσχοι κατὰ λόγον· καὶ

D μὴν τό γε φίλων καὶ ἐταίρων πρὸς τὰς ἐν βίῳ ὁμιλίας εὐμενεῖς ἂν τις κτῶτο μείζους μὲν καὶ σεμνοτέρως τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας εἰς αὐτὸν ἡγούμενος ἢ κείνοι, ἐλάττους δ' αὖ τὰς αὐτοῦ διανοούμενος εἰς τοὺς φίλους χάριτας αὐτῶν τῶν φίλων τε καὶ ἐταίρων· εἰς μὴν πόλιν καὶ πολίτας μακρῶ ἄριστος, ὅστις πρὸ τοῦ Ὀλυμπίου καὶ ἀπάντων ἀγώνων πολεμικῶν τε καὶ εἰρημικῶν νικᾶν δέξαιτ' ἂν δόξῃ ὑπηρεσίας τῶν οἴκοι νόμων, ὥς ὑπηρετηκῶς πάν-

E των κάλλιστ' ἀνθρώπων αὐτοῖς ἐν τῇ βίῳ· πρὸς δ' αὖ τοὺς ξένους διανοητέον ὥς ἀγιώτατα ξυμβόλαια ὄντα· σχεδὸν γὰρ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ξένων καὶ εἰς τοὺς ξένους ἁμαρτήματα παρὰ τὰ τῶν πολιτῶν εἰς θεὸν ἀνηρημένα τιμωρὸν μᾶλλον· ἔρημος γὰρ ὢν ὁ ξένος ἐταίρων τε καὶ ξυγγενῶν ἐλσεινότερος ἀνθρώποις καὶ θεοῖς· ὁ δυνάμενος οὖν τιμωρεῖν μᾶλλον βοηθεῖ προθυμότερον· δύναται δὲ

730 διαφερόντως ὁ ξένιος ἐκάστων δαίμων καὶ θεὸς τῇ ξενίᾳ συνεπόμενοι Διὶ· πολλῆς οὖν εὐλαβείας, ᾧ καὶ σμικρὸν προμηθείας ἐνι, μηδὲν ἁμάρτημα περὶ ξένους ἁμαρτόντα ἐν τῷ βίῳ πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ πορευθῆναι. ξενικῶν δ' αὖ καὶ ἐπιχωρίων ἁμαρτημάτων τὸ περὶ τοὺς ἱκέτας μέγιστον γίγνεται ἁμάρτημα ἐκάστοις· μεθ' οὗ γὰρ ἱκετεύσας μάρτυρος ὁ ἱκέτης θεοῦ ἔτυχεν ὁμολογιῶν, φύλαξ διαφέρων οὗτος τοῦ παθόντος γίγνεται, ὥστ' οὐκ ἂν ποτε ἀτιμώρητος πάθοι ὁ τυχὼν ὦν ἔπαθε.

B III. Τὰ μὲν οὖν περὶ γονέας τε καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, περὶ πόλιν τε καὶ φίλους καὶ ξυγγένειαν ξενικά τε

καὶ ἐπιχώρια διεληλύθαμεν σχεδὸν ὁμιλήματα· τὸ δὲ ποῖός
 τις ὢν αὐτὸς ἂν κάλλιστα διαγάγοι τὸν βίον, ἐπόμενον
 αὐτῷ διεξελεῖν, ὅς, ἂν μὴ νόμος, ἀλλ' ἐπαινος παι-
 δεύων καὶ φόρος ἐκάστους εὐηνίους μᾶλλον καὶ εὐμενεῖς
 τοῖς τεθήσεσθαι μέλλουσι νόμοις ἀπεργάζεται, ταῦτ' ἐστὶ
 μετὰ τοῦτο ἡμῖν ῥητέον. ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγα-
 θῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις ἥς ὁ γενήσε-
 σθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς
 αὐτοχρὸς εἴη, ἵνα ὡς πλείστον χρόνον ἀληθῆς ὢν διαβιοῖ.
 πιστός γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ὃ φίλον ψεύδος ἐκούσιον· ὅτῳ
 δὲ ἀκούσιον, ἄνους. ὢν οὐδέτερον ζηλωτόν· ἄφιλος γάρ
 δὴ πᾶς ὃ τε ἄπιστος καὶ ἀμαθής, χρόνου δὲ προϊόντος
 γνωσθεὶς εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν αὐτῷ πᾶσαν κατ-
 εσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου, ὥστε ζώντων καὶ μὴ ἐταί-
 ρων καὶ παίδων σχεδὸν ὁμοίως ὄρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι D
 τὸν βίον. τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ'
 ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν πλεον ἢ διπλασίας τι-
 μῆς ἄξιός ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιός
 ἐτέρων, μὴνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικεῖν·
 ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας
 ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφόρος
 ἀρετῇ. τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἐπαινον καὶ περὶ σωφροσύ-
 νης χρὴ λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθὰ
 τις κέκτηται δυνατὰ μὴ μόνον αὐτὸν ἔχειν ἀλλὰ καὶ ἄλ-
 λους μεταδιδόναι· καὶ τὸν μὲν μεταδιδόντα ὡς ἀκρότατον
 ἀρετῆς τιμᾶν, τὸν δ' αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δέ, ἔῃν δεύ-
 τερον, τὸν δὲ φθινοῦντα καὶ ἐκόντα μηδεὶ κοινωγόνον διὰ
 φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τινῶν αὐτὸν μὲν φέγειν, τὸ
 δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, 731
 ἀλλὰ κταῖσθαι κατὰ δύναμιν. φιλονεικείτω δὲ ἡμῖν πᾶς
 πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνητος. ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς πόλεις
 αὖξει, ἀμιλλώμενος μὲν αὐτός, τοὺς ἄλλους δὲ οὐ κολούων

διαβολαῖς· ὁ δὲ φθονερός τῇ τῶν ἄλλων διαβολῇ δεῖν
 οἰόμενος ὑπερέχειν αὐτός τε ἥττον συντείνει πρὸς ἀρετὴν
 τὴν ἀληθῆ, τοὺς τε ἀνθαμιλλωμένους εἰς ἀθυμίαν καθί-
 στησι τῷ ἀδίκως ψέγεσθαι, καὶ διὰ ταῦτα ἀγύμναστοι
 B τὴν πόλιν ὅλην εἰς ἀμιλλαν ἀρετῆς ποιῶν σμικροτέρων
 αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται· θυ-
 μοειδῇ μὲν δὴ χορὴ πάντα ἄνδρα εἶναι, πρᾶον δὲ ὥς ὁ τι
 μάλιστα· τὰ γὰρ τῶν ἄλλων χαλεπὰ καὶ δυσίατα ἢ καὶ τὸ
 παρὰ πᾶν ἀνίατα ἀδικήματα οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν, ἢ
 μαχόμενον καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα καὶ τῷ μὴδὲν ἀνιέναι
 C κολάζοντα, τοῦτο δὲ ἄνευ θυμοῦ γενναίου ψυχῇ πάσῃ
 ἀδύνατος δοῦναι· τὰ δ' αὖ τῶν ὅσοι ἀδικοῦσι μὲν, ἰατὰ δὲ
 γιγνώσκειν χορὴ πρῶτον μὲν, ὅτι πᾶς ὁ ἀδικὸς οὐχ ἑκὼν
 ἀδικός· τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐδεὶς οὐδαμῶς οὐδὲν
 ἑκὼν κεκτητὸς ἂν ποτε, πολὺ δ' ἥκιστα ἐν τοῖς τῶν ἑαυτοῦ
 τιμιωτάτοις· ψυχῇ δ', ὥς εἵπομεν, ἀληθεῖα γ' ἐστὶ πᾶσι
 τιμιωτάτον· ἐν οὖν τῷ τιμιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐ-
 δεὶς ἑκὼν μὴ ποτε λάβῃ καὶ ξῇ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό.
 D ἀλλὰ ἐλεεινὸς μὲν πάντως ὁ γε ἀδικὸς καὶ ὁ τὰ κακὰ ἔχων,
 ἐλεῖν δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγχωρεῖ καὶ ἀνείργοντα
 τὸν θυμὸν πραῦνειν καὶ μὴ ἀκραχοῦντα, γυναικείως
 πικραίνόμενον, διατελεῖν, τῷ δ' ἀκράτως καὶ ἀπαρμυ-
 νήτως πλημμελεῖ καὶ κακῷ ἐφίεναι δεῖ τὴν ὀργήν· διὸ δὴ
 θυμοειδῇ πρέπειν καὶ πρᾶόν φαμεν ἐκάστοτε εἶναι δεῖν τὸν
 ἀγαθόν.

IV. Πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολ-
 λοῖς ἐμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστίν, οὗ πᾶς ἑαυτῷ συγγνώ-
 E μην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται· τοῦτο δ' ἐστὶν
 ὃ λέγουσιν ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τ' ἐστὶ
 καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον· τὸ δὲ ἀληθεῖα γε
 πάντων ἀμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἰ-
 τιον ἐκάστῳ γίνεται ἐκάστοτε· τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ

φιλούμενον ὁ φιλῶν, ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς αἰετὶ τιμᾶν 732 δεῖν ἡγοούμενος· οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρὴ τὸν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν, ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἐάν τε παρ' αὐτῷ ἐάν τε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνη· ἐκ ταύτου δὲ ἀμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ' αὐτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γέγονε πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδότες ὥς ἐπος εἰπεῖν οὐδὲν οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι, οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις, ἢ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκάζομεθα ἀμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες. διὸ B πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὐτόν, τὸν δ' ἑαυτοῦ βελτίῳ διώκειν δεῖ, μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιοῦτῳ πρόσθεν ποιούμενον· ἃ δὲ σμικρότερα μὲν τούτων καὶ λεγόμενα πολλάκις ἐστί, χρήσιμα δὲ τούτων οὐχ ἦντον, χρὴ λέγειν ἑαυτὸν ἀναμιμνήσκοντα· ὥσπερ γὰρ τινος ἀπορρέοντος αἰεὶ δεῖ τοῦναντίον ἐπιρρεῖν, ἀνάμνησις δ' ἐστὶν ἐπιρροή φρονήσεως ἀπολειπούσης. διὸ δὴ C γελωτῶν τε εἰργεσθαι χρὴ τῶν ἐξαισίῳ καὶ θυμῶν, παραγγέλλειν δὲ παντὶ πάντ' ἄνδρα καὶ ὅλην περιχάρειαν πᾶσαν ἀποκρυπτόμενον καὶ περιωδυνίαν εὐσχημονεῖν πειρᾶσθαι, κατὰ τε εὐπραγίας ἱσταμένου τοῦ δαίμονος ἑκάστου καὶ κατὰ τύχας οἷον πρὸς ὑψηλὰ καὶ ἀνάντη δαιμόνων ἀνθισταμένων τισὶ πράξεσιν, ἐλπίζειν δ' αἰετὶ τοῖς γ' ἀγαθοῖσι τὸν θεὸν ἃ δωρεῖται, πόνων μὲν ἐπιπιπτόντων ἀντὶ μειζόνων ἐλάττους ποιήσκειν τῶν τ' αὖ νῦν παρ- D ὄντων ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολὰς, περὶ δὲ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐναντία τούτων αἰεὶ πάντ' αὐτοῖς παραγενήσεσθαι μετ' ἀγαθῆς τύχης. ταύταις δὴ ταῖς ἐλπίσιν ἑκάστου χρὴ ζῆν καὶ ταῖς ὑπομνήσεσι πάντων τῶν τοιοῦτων, μηδὲν φειδόμενον, ἀλλ' αἰεὶ κατὰ τε παιδιὰς καὶ σπουδὰς ἀναμιμνήσκοντα ἑτερόν τε καὶ ἑαυτὸν σαφῶς.

V. Νῦν οὖν δὴ περὶ μὲν ἐπιτηδευμάτων, οἷα χρὴ ἐπι-

- Ε τηδεύειν, καὶ περὶ αὐτοῦ ἐκάστου, ποῖόν τινα χρεῶν εἶναι, λέλεκται σχεδὸν ὅσα θεῖά ἐστι. τὰ δ' ἀνθρώπινα νῦν ἡμῖν οὐκ εἰρηται, δεῖ δέ· ἀνθρώποις γὰρ διαλεγόμεθα, ἀλλ' οὐ θεοῖς. ἐστὶ δὴ φύσει ἀνθρώπειον μάλιστα ἡδοναὶ καὶ λύπαι καὶ ἐπιθυμίαι, ἐξ ὧν ἀνάγκη τὸ θνητὸν πᾶν ζῶον ἀτεχνῶς οἶον ἐξηρτησθαι τε καὶ ἐκκρεμάμενον εἶναι σπονδαῖς ταῖς μεγίσταις· δεῖ δὴ τὸν κάλλιστον βίον ἐπαινεῖν, μὴ μόνον ὅτι τῷ σχήματι κρατεῖ πρὸς εὐδοξίαν, ἀλλὰ καὶ
- 733 ὥς, ἂν τις ἐθέλῃ γεύεσθαι καὶ μὴ νέος ὢν φυχὰς ἀπ' αὐτοῦ γένηται, κρατεῖ καὶ τούτῳ, ὃ πάντες ζητοῦμεν, τῷ χαίρειν πλείω, ἐλάττω δὲ λυπεῖσθαι παρὰ τὸν βίον ἅπαντα. ὥς δὲ ἐστὶ τοῦτο σαφές, ἂν γενηταὶ τις ὁρθῶς, ἐτοίμως καὶ σφοδρὰ φανήσεται· ἡ δὲ ὁρθότης τίς, τοῦτο ἤδη παρὰ τοῦ λόγου χρή λαμβάνοντα σκοπεῖν, εἴτε οὕτως ἡμῖν κατὰ φύσιν πέφυκεν εἴτε ἄλλως παρὰ φύσιν. βίον δὲ χρή παρὰ βίον ἡδίων καὶ λυπηρότερον ὧδε σκοπεῖν. ἡδονὴν βουλό-
- Β μεθα ἡμῖν εἶναι, λύπην δὲ οὐδ' αἰρούμεθα οὔτε βουλόμεθα, τὸ δὲ μηδέτερον ἀντὶ μὲν ἡδονῆς οὐ βουλόμεθα, λύπης δὲ ἀλλάττεσθαι βουλόμεθα· λύπην δὲ ἐλάττω μετὰ μεῖζονος ἡδονῆς βουλόμεθα, ἡδονὴν δὲ ἐλάττω μετὰ μεῖζονος λύπης οὐ βουλόμεθα, ἴσα δ' ἀντὶ ἴσων ἑκάτερα τούτων οὐχ ὥς βουλόμεθα ἔχοιμεν ἂν διασφαλεῖν. ταῦτα δὲ πάντα ἐστὶ πλήθει καὶ μεγέθει καὶ σφοδρότησιν ἰσότησί τε καὶ ὅσα ἐναντία ἐστὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πρὸς βούλησιν
- Γ διαφέροντά τε καὶ μηδὲν διαφέροντα πρὸς αἵρεσιν ἐκάστων. οὕτω δὴ τούτων ἐξ ἀνάγκης διακεκοσμημένων, ἐν ᾧ μὲν βίῳ ἔνεστι πολλὰ ἑκάτερα καὶ μεγάλα καὶ σφοδρά, ὑπερβάλλει δὲ τὰ τῶν ἡδονῶν, βουλόμεθα, ἐν ᾧ δὲ τὰ ἐναντία, οὐ βουλόμεθα· καὶ αὖ ἐν ᾧ ὀλίγα ἑκάτερα καὶ σμικρὰ καὶ ἡρεμάτα, ὑπερβάλλει δὲ τὰ λυπηρά, οὐ βουλόμεθα, ἐν ᾧ δὲ τὰναντία, βουλόμεθα· ἐν ᾧ δ' αὖ βίῳ ἰσορροπεῖ, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν δεῖ διανοεῖσθαι, τὸν ἰσορ-

ροπον βίον ὥς τῶν μὲν ὑπερβαλλόντων τῷ φίλῳ ἡμῖν D
 βουλόμεθα, τῶν δ' αὖ τοῖς ἐχθροῖς οὐ βουλόμεθα. πάν-
 τας δὴ δεῖ διανοεῖσθαι τοὺς βίους ἡμῶν ὥς ἐν τούτοις ἐν-
 δεδεμένοι πεφύκασι, καὶ [δεῖ διανοεῖσθαι] ποίους φύσει
 βουλόμεθα· εἰ δέ τι παρὰ ταῦτα ἄρα φαμὲν βούλεσθαι,
 διὰ τινα ἄγνοιαν καὶ ἀπειρίαν τῶν ὄντων βίων αὐτὰ λέ-
 γομεν.

VI. Τίνες δὴ καὶ πόσοι εἰσὶ βίοι, ὧν περὶ δεῖ προελο-
 μένον τὸ βούλητόν τε καὶ ἐκούσιον, ἀβούλητόν τε καὶ
 ἀκούσιον ἰδόντα, εἰς νόμον ἑαυτῷ ταξάμενον, τὸ φίλον E
 ἅμα καὶ ἡδὺ καὶ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον ἐλόμενον ζῆν E
 ὥς οἷόν τ' ἐστὶν ἀνθρώπου μακαριώτατα; λέγωμεν δὴ
 σῶφρονα βίον ἓνα εἶναι καὶ φρόνιμον ἓνα καὶ ἓνα τὸν ἀν-
 δρείου, καὶ τὸν ὑγιεινὸν βίον ἓνα ταξώμεθα· καὶ τούτοις
 οὐσι τέτταρσιν ἐναντίους ἄλλους τέτταρας, ἄφρονα, δει-
 λόν, ἀκόλαστον, νοσώδη. σῶφρονα μὲν οὖν βίον ὁ γιγνώ-
 σκων θήσκει πρᾶον ἐπὶ πάντα καὶ ἡρεμαίᾳς μὲν λύπας, ἡρε-
 μαίᾳς δὲ ἡδονάς, μαλακὰς δὲ ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτας οὐκ 734
 ἐμμανεῖς παρεχόμενον· ἀκόλαστον δὲ ὅξυν ἐπὶ πάντα καὶ
 σφοδράς μὲν λύπας, σφοδράς δὲ ἡδονάς, συντόνους δὲ καὶ
 οἰστρώδεις ἐπιθυμίας τε καὶ ἔρωτας ὥς οἷόν τ' ἐμμανε-
 στάτους παρεχόμενον· ὑπερβαλλούσας δὲ ἐν μὲν τῷ σῶ-
 φρονι βίῳ τὰς ἡδονὰς τῶν ἀχθηδόνων, ἐν δὲ τῷ ἀκολάστῳ
 τὰς λύπας τῶν ἡδονῶν μεγέθει καὶ πλήθει καὶ πυκνότη-
 σιν. ὅθεν ὁ μὲν ἡδίῳ ἡμῖν τῶν βίων, ὁ δὲ λυπηρότερος
 ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει κατὰ φύσιν γίνεσθαι, καὶ τὸν γε B
 βουλόμενον ἡδέως ζῆν οὐκέτι παρέρκει ἐκόντα γε ἀκολά-
 στως ζῆν, ἀλλ' ἤδη δῆλον ὥς, εἰ τὸ νῦν λεγόμενον ὀρθόν,
 πᾶς ἐξ ἀνάγκης ἄκων ἐστὶν ἀκόλαστος· ἢ γὰρ δι' ἀμα-
 θίαν ἢ δι' ἀκράτειαν ἢ δι' ἀμφότερα τοῦ σωφρονεῖν ἐν-
 δειγῶν ὧν ζῇ ὁ πᾶς ἀνθρώπινος ὄχλος. ταῦτά δὲ περὶ νο-
 σώδους τε καὶ ὑγιεινοῦ βίου διανοητέον, ὥς ἔχουσι μὲν

- ἡδονὰς καὶ λύπας, ὑπερβάλλουσι δὲ ἡδοναὶ μὲν λύπας ἐν
 C ὑγιείᾳ, λύπαι δὲ ἡδονὰς ἐν νόσοις. ἡμῖν δὲ ἡ βούλησις
 τῆς αἰρέσεως τῶν βίων οὐχ ἵνα τὸ λυπηρὸν ὑπερβάλλῃ·
 ὅπου δ' ὑπερβάλλεται, τοῦτον τὸν βίον ἡδῶ κεκρίκαμεν.
 ὁ δὲ σώφρων τοῦ ἀκολάστου καὶ ὁ φρόνιμος τοῦ ἄφρο-
 νος, φαίμεν ἄν, καὶ ὁ τῆς ἀνδρείας τοῦ τῆς δειλίας ἐλάτ-
 τονα καὶ σμικρότερα καὶ μανότερα ἔχων ἀμφοτέρα, τῇ
 τῶν ἡδονῶν ἐκάτερος ἐκάτερον ὑπερβάλλων, τῇ τῆς λύ-
 D πης ἐκείνων ὑπερβαλλόντων αὐτούς, ὁ μὲν ἀνδρεῖος τὸν
 δειλόν, ὁ δὲ φρόνιμος τὸν ἄφρονα νικῶσιν, ὥστε ἡδῶ
 εἶναι τοὺς βίους τῶν βίων, σώφρονα καὶ ἀνδρεῖον καὶ
 φρόνιμον καὶ ὑγιεινὸν δειλοῦ καὶ ἄφρονος καὶ ἀκολάστου
 καὶ νοσώδους, καὶ ξυλληβδην τὸν ἀρετῆς ἐχόμενον κατὰ
 σῶμα ἢ καὶ κατὰ ψυχὴν τοῦ τῆς μοχθηρίας ἐχομένου βίου
 ἡδῶ τε εἶναι καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπερέχειν ἐκ περιττοῦ κάλ-
 λει καὶ ὀρθότητι καὶ ἀρετῇ καὶ εὐδοξίᾳ, ὥστε τὸν ἔχοντα
 E αὐτὸν ξῆν εὐδαιμονέστερον ἀπεργάζεσθαι τοῦ ἐναντίου
 τῷ παντὶ καὶ ὅλῳ.

- VII. Καὶ τὸ μὲν προοίμιον τῶν νόμων ἐνταυθοῖ λε-
 χθὲν τῶν λόγων τέλος ἔχέτω, μετὰ δὲ τὸ προοίμιον ἀναγ-
 καῖόν που νόμον ἔπεσθαι, μᾶλλον δὲ τὸ γε ἀληθὲς νό-
 μους πολιτείας ὑπογράφειν. καθάπερ οὖν δὴ τινα ξηνη-
 φῆν ἢ καὶ πλέγμ' ἄλλ' ὅτι οὖν, οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν οἷόν τ'
 ἐστὶ τήν τε ἐφυφῆν καὶ τὸν στήμονα ἀπεργάζεσθαι, διαφέ-
 ρειν δ' ἀναγκαῖον τὸ τῶν στημόνων πρὸς ἀρετὴν γένος·
 735 ἰσχυρόν τε γὰρ καὶ τινα βεβαιότητα ἐν τοῖς τρόποις εἰλη-
 φός, τὸ δὲ μαλακώτερον καὶ ἐπιεικέα τιπὶ δικαία χρῶμε-
 νον· ὅθεν δὴ τοὺς μεγάλας ἀρχὰς ἐν ταῖς πόλεσιν ἀρξον-
 τας δεῖ διακρίνεσθαι τινα τρόπον ταύτῃ καὶ τοὺς σμικροῦ
 παιδείᾳ βασανισθέντας ἐκάστοτε κατὰ λόγον· ἐστὸν γὰρ
 δὴ δύο πολιτείας εἶδη, τὸ μὲν ἀρχῶν καταστάσεις ἐκάστοις,
 τὸ δὲ νόμοι ταῖς ἀρχαῖς ἀποδοθέντες. τὸ δὲ πρὸ τούτων

ἀπάντων δεῖ διανοεῖσθαι τὰ τοιαῦτα. πᾶσαν ἀγέλην ποι-
 μὴν καὶ βουκόλος τροφεύς τε ἵππων καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα B
 παραλαβὼν οὐκ ἄλλως μὴ ποτε ἐπιχειρήσῃ θεραπεύειν,
 ἢ πρῶτον μὲν τὸν ἐκάστη προσήκοντα καθαροὺν καθάρῃ
 τῇ ξυνοικήσει, διαλέξας δὲ τὰ τε ὑγιῇ καὶ τὰ μὴ καὶ τὰ
 γενναῖα καὶ ἀγεννῇ τὰ μὲν ἀποπέμψῃ πρὸς ἄλλας τινὰς
 ἀγέλας, τὰ δὲ θεραπεύσῃ, διανοούμενος ὡς μάταιος ἂν ὁ
 πόνοτος εἴη καὶ ἀνήνυτος περὶ τε σῶμα καὶ ψυχάς, ὥς φύσις
 καὶ πονηρὰ τροφή διεφθαρκυῖα προσαπόλλυσι τὸ τῶν C
 ὑγιῶν καὶ ἀκηράτων ἡθῶν τε καὶ σωματίων γένος ἐν ἐκά-
 στοις τῶν κτημάτων, ἂν τις τὰ ὑπάρχοντα μὴ διακαθαί-
 ρηται. τὰ μὲν δὴ τῶν ἄλλων ζώων ἐλάττωι τε σπουδῇ καὶ
 παραδείγματος ἕνεκα μόνον ἄξια παραθεῖσθαι τῷ λόγῳ,
 τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων σπουδῆς τῆς μεγίστης τῷ τε νομο-
 θέτῃ διερευνᾶσθαι καὶ φράζειν τὸ προσήκον ἐκάστοις κα-
 θαρμοῦ τε πέρι καὶ συμπασιῶν τῶν ἄλλων πράξεων. αὐ-
 τίκα γὰρ τὸ περὶ καθαροὺς πόλεως ὧδ' ἔχον ἂν εἴη D
 πολλῶν οὐσῶν τῶν διακαθάρσεων αἱ μὲν ῥόγους εἰδὶν, αἱ
 δὲ χαλεπώτεραι· καὶ τὰς μὲν τύραννος μὲν ὢν καὶ νομο-
 θέτης ὁ αὐτός, ὅσαι χαλεπαὶ τ' εἰσὶ καὶ ἄρισται, δύναται
 ἂν καθήρῃ, νομοθέτης δὲ ἄνευ τυραννίδος καθιστὰς πο-
 λιτεῖαν καινὴν καὶ νόμους, εἰ καὶ τὸν πρῶτατον τῶν κα-
 θαρμῶν καθήρειεν, ἀγαπώντως ἂν καὶ τὸ τοιοῦτον δρᾷ-
 σειν. ἔστι δ' ὁ μὲν ἄριστος ἀλγεινός, καθάπερ ὅσα τῶν
 φαρμάκων τοιουτότροπα, ὁ τῇ δίκῃ μετὰ τιμωρίας εἰς τὸ E
 κολάζειν ἄγων, θάνατον ἢ φυγὴν τῇ τιμωρίᾳ τὸ τέλος
 ἐπιτιθεῖς· τοὺς γὰρ μέγιστα ἐξημαρτηκότας, ἀνιάτους δὲ
 ὄντας, μεγίστην δὲ οὖσαν βλάβην πόλεως, ἀπαλλάττειν
 εἴωθεν. ὁ δὲ πρῶτερός ἐστι τῶν καθαρμοῶν ὁ τοιόσδε
 ἡμῖν· ὅσοι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν τοῖς ἡγεμόσιν ἐπὶ
 τὰ τῶν ἐχόντων μὴ ἔχοντες ἐτοίμους αὐτοὺς ἐνδείκνυνται
 παρθεσκευακότες ἐπεσθαι, τοῦτοις ὡς νοσήματι πόλεως 736

ἐμπεφυκότι δι' εὐφημίας ἀπαλλαγὴν ὄνομα ἀποικίαν τι
 θέμενος εὖμενως ὅτι μάλιστα ἐξέπεμψατο. παντὶ μὲν οὖν
 νομοθετοῦντι τοῦτο ἁμῶς γέ πως κατ' ἀρχὰς δραστήον
 ἡμῖν μὴν ἐτι τούτων ἀτοπώτερα τὰ περὶ ταῦτ' ἐστὶ συμ-
 βεβηκότα νῦν· οὔτε γὰρ ἀποικίαν οὔτ' ἐκλογὴν τινα κα-
 θάρσεως δεῖ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸ παρόν, οἷον δέ τινος
 B ξυρρεόντων ἐκ πολλῶν τὰ μὲν πηγῶν τὰ δὲ χειμάρρων εἰς
 μίαν λίμνην ἀναγκαῖον προσέχοντας τὸν νοῦν φυλάττειν
 ὅπως ὅτι καθαρώτατον ἔσται τὸ συρρεόν ὕδωρ, τὰ μὲν
 ἐξαντλοῦντας, τὰ δ' ἀποχετεύοντας καὶ παρατρέποντας
 πόνοσ δ', ὡς ἔοικε, καὶ κίνδυνός ἐστίν ἐν πάσῃ κατασκευῇ
 πολιτικῇ· τὰ δ' ἐπέιπερ λόγῳ γ' ἐστὶ τὰ νῦν ἀλλ' οὐ
 ἔργῳ πρακτόμενα, πεπεράνθω τε ἡμῖν ἡ ξυλλογὴ καὶ κατα-
 νοῦν ἡ καθαρότης αὐτῆς ἔστω ξυμβεβηκυῖα τοὺς γὰρ κα-
 C κούς τῶν ἐπιχειρούντων εἰς τὴν νῦν πόλιν ὡς πολιτευ-
 σομένους ξυνιέναι πειθοῖ πάσῃ καὶ ἱκανῷ χρόνῳ διαβα-
 σαντίσαντες διακωλύσωμεν ἀφικνεῖσθαι, τοὺς δ' ἀγαθοὺς
 εἰς δυνάμιν εὖμενεῖς ἴλεώς τε προσαγώμεθα.

VIII. Τόδε δὲ μὴ λανθανέτω γιννόμενον ἡμᾶς εὖ
 τύχημα, ὅτι καθάπερ εἶπομεν τὴν τῶν Ἑρακλειδῶν ἀποικίαν
 εὐτυχεῖν, ὡς γῆς καὶ χρηρῶν ἀποκοπῆς καὶ νομῆς πέ-
 ρειν καὶ ἐπικίνδυνον ἔριον ἐξέφυγεν, ἣν νομοθετεῖσθαι
 D ἀναγκασθείη πόλει τῶν ἀρχαίων οὔτε ἑᾶν οἷόν τε ἀκίνη-
 τον οὔτ' αὖ κινεῖν δυνατόν ἐστὶ τινα τρόπον, εὐχὴ δὲ μό-
 νον ὡς ἔπος εἰπεῖν λείπεται καὶ σμικρὰ μετάβασις εὐλα-
 βῆς ἐν πολλῷ χρόνῳ σμικρὸν μεταβιβάξουσιν· ἡ δὲ τῶν
 κινούντων αἰὲ κεκτημένων μὲν αὐτῶν γῆν ἄφθονον
 ὑπάρχει, κεκτημένων δὲ καὶ ὀφειλέτας αὐτοῖς πολλοὺς
 ἐθελόντων τε τούτων πη τοῖς ἀπορουμένοις δι' ἐπιείκειαν
 E κοινωνεῖν, τὰ μὲν ἀφιέντας, τὰ δὲ νεμομένους, ἅμῃ γέ πᾶσι
 τῆς μετριότητος ἔχομένους καὶ πενίαν ἡγουμένους εἶνα
 μὴ τὸ τὴν οὐσίαν ἐλάττω ποιεῖν ἀλλὰ τὸ τὴν ἀπληστίαν

πλείω. σωτηρίας τε γὰρ ἀρχὴ μεγίστη πόλεως αὕτη γί-
 γνεται, καὶ ἐπὶ ταύτης οἷον κρηπίδος μονίμου ἐποικοδο-
 μεῖν δυνατόν, ὅντινα ἂν ὕστερον ἐποικοδομῇ τις κόσμον
 πολιτικὸν προσήκοντα τῇ τοιαύτῃ καταστάσει· ταύτης δὲ
 σαθρᾶς οὕσης τῆς μεταβάσεως οὐκ εὐπορος ἢ μετὰ ταῦτα 737
 πολιτικὴν πράξις οὐδεμιᾷ γίγνοιτ' ἂν πόλει. ἦν ἡμεῖς μὲν,
 ὥς φάμεν, ἐκφεύγομεν· ὅμως δὲ εἰρησθαί γε ὀρθότερον,
 εἰ καὶ μὴ ἐξεφεύγομεν, ὅπῃ ποτ' ἂν ἐποιούμεθα αὐτῆς
 τὴν φυγὴν. εἰρησθῶ δὴ νῦν, ὅτι διὰ τοῦ μὴ φιλοχρημα-
 τεῖν μετὰ δίκης, ἄλλη δ' οὐκ ἔστιν οὔτ' εὐρεῖα οὔτε στενὴ
 τῆς τοιαύτης μηχανῆς διαφυγῇ· καὶ τοῦτο μὲν οἷον ἔρομα
 πόλεως ἡμῖν κείσθω τὰ νῦν. ἀνεγκλήτους γὰρ δεῖ τὰς οὐ-
 σίας πρὸς ἀλλήλους κατασκευάζεσθαι ἁμῶς γέ πως, ἢ μὴ B
 προΐεναι πρότερον εἰς τοῦ ἔμπροσθεν ἔκοντα εἶναι τῆς ἄλ-
 λης κατασκευῆς. οἷς ἢ παλαιὰ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους
 καὶ ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν μετῇ· οἷς δέ, ὥς ἡμῖν νῦν, θεὸς
 ἔδωκε καινὴν τε πόλιν οἰκίζειν καὶ μὴ τινὰς ἐχθρας εἶναι
 πᾶς πρὸς ἀλλήλους, τούτους ἐχθρας αὐτοῖς αἰτίους γενέ-
 σθαι διὰ τὴν διανομὴν τῆς γῆς τε καὶ οἰκήσεων οὐκ ἀν-
 θρώπινος ἂν εἴη μετὰ κάκης πάσης ἀμαθία. τίς οὖν δὴ C
 τρόπος ἂν εἴη τῆς ὀρθῆς διανομῆς; πρῶτον μὲν τὸν αὐ-
 τῶν ὄγκον τοῦ ἀριθμοῦ δεῖ τάξασθαι, πόσον εἶναι χρεῶν
 μετὰ δὲ τοῦτο τὴν διανομὴν τῶν πολιτῶν, καθ' ὅποσα
 μέρη πλήθει καὶ ὀπηλίκα διαιρετέον αὐτούς, ἀνομολογη-
 τέον· ἐπὶ δὲ ταῦτα τὴν τε γῆν καὶ τὰς οἰκήσεις ὅ τι μάλι-
 στα ἴσας ἐπιμεμετέον. ὄγκος δὴ πλήθους ἱκανὸς οὐκ ἄλ-
 λως ὀρθῶς γίγνοιτ' ἂν λεχθεὶς ἢ πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰς τῶν
 πλησιοχώρων πόλεις, γῆς μὲν, ὅποση πόσους σῶφρονας D
 ὄντας ἱκανὴ τρέφειν, πλείονος δ' οὐδὲν προσδεῖ, πλήθους
 δέ, ὅπόσοι τοὺς προσχώρους ἀδικοῦντάς τε αὐτοὺς ἀμύ-
 νασθαι δυνατοὶ καὶ γείτοσιν ἑαυτῶν ἀδικουμένοις βοη-
 θῆσαι μὴ παντάπασιν ἀπόρως δύναιντ' ἂν. ταῦτα δ' ἰδόν-

τες τὴν χώραν καὶ τοὺς γείτονας ὀριοῦμεθα ἔργῳ καὶ λό-
 γοις· νῦν δὲ σχήματος ἕνεκα καὶ ὑπογραφῆς, ἵνα περα-
 E νηται, πρὸς τὴν νομοθεσίαν ὁ λόγος ἵτω. πεντάκις μὲν
 χίλιοι ἔστωσαν καὶ τετταράκοντα, ἀριθμοῦ τινὸς ἕνεκα
 προσήκοντος, γεωμόροι τε καὶ ἀμννοῦντες τῇ νομῇ· γῇ
 δὲ καὶ οἰκήσεις ὡσαύτως τὰ αὐτὰ μέρη διανεμηθήτων, γε-
 νόμενα ἀνὴρ καὶ κλῆρος ξυννομή. δύο μὲν δὴ μέρη τοῦ
 παντὸς ἀριθμοῦ τὸ πρῶτον νεμηθήτω, μετὰ δὲ ταῦτα τρία
 τὸν αὐτόν· πέφυκε γὰρ καὶ τέτταρα καὶ πέντε καὶ μέχρι
 τῶν δέκα ἐφεξῆς. δεῖ δὴ περὶ ἀριθμῶν τὸ γε τοσοῦτον
 738 πάντα ἄνδρα νομοθετοῦντα νενοηκέναι, τίς ἀριθμὸς καὶ
 ποῖος πάσαις πόλεσι χρησιμώτατος ἂν εἴη. λέγωμεν δὴ
 τὸν πλείστας καὶ ἐφεξῆς μάλιστα διανομὰς ἐν αὐτῷ κεκτη-
 μένον· οὐ μὲν δὴ πᾶς εἰς πάντα πάσας τομὰς εἴληχεν· ὁ
 δὲ τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίων εἰς τε πόλεμον
 καὶ ὅσα κατ' εἰρήνην πρὸς ἅπαντα τὰ συμβόλαια καὶ κοι-
 νωνήματα, εἰσφορῶν τε πέρι καὶ διανομῶν, οὐ πλείους
 μίᾳς θεουσῶν ἐξήκοντα δύναιτ' ἂν τέμνεσθαι τομῶν, ξυν-
 B εχεῖς δὲ ἀπὸ μιᾶς μέχρι τῶν δέκα.

IX. Ταῦτα μὲν οὖν δὴ καὶ κατὰ σχολὴν δεῖ βεβαίως
 λαβεῖν, οἷς ἂν ὁ νόμος προστάτῃ λαμβάνειν· ἔχει γὰρ οὖν
 οὐκ ἄλλως ἢ ταύτῃ, δεῖ δὲ αὐτὰ ῥηθῆναι τῶνδ' ἕνεκα κατ-
 οικίζοντι πόλιν. οὐτ' ἂν καινὴν ἐξ ἀρχῆς τις ποιῇ οὔτ' ἂν
 παλαιὰν διεφθαρμένην ἐπισκευάξῃται, περὶ θεῶν γε καὶ
 ἱερῶν, ἅττα τε ἐν τῇ πόλει ἐκάστοις ἰδρῶσθαι δεῖ καὶ ὧν-
 τινων ἐπονομάζεσθαι θεῶν ἢ δαιμόνων, οὐδεὶς ἐπιχειρή-
 C σαι κινεῖν νοῦν ἔχων ὅσα ἐκ Δελφῶν ἢ Δωδώνης ἢ παρ'
 Ἄμμωνος ἢ τινες ἔπεισαν παλαιοὶ λόγοι ὀπηδῇ τινας [πεί-
 σαντες] φασμάτων γενομένων ἢ ἐπιπνοίας λεχθείσης
 θεῶν, πείσαντες δὲ θυσίας τελεταῖς συμμίχτους κατεστή-
 σαντο εἴτε αὐτόθεν ἐπιχωρίους εἴτ' οὖν Τυρρηνικάς εἴτε
 Κυπρίας εἴτ' ἄλλοθεν ὅθεν οὖν, καθιέρωσαν δὲ τοῖς τοι-

αὐτοῖς λόγοις φήμας τε καὶ ἀγάλματα καὶ βωμοὺς καὶ
 ναοὺς, τεμένη τε τούτων ἐκάστοις ἐτεμένισαν· τούτων
 νομοθέτη τὸ σμικρότατον ἀπάντων οὐδὲν κινητέον, τοῖς
 δὲ μέρεσιν ἐκάστοις θεὸν ἢ δαίμονα ἢ καὶ τινα ἥρωα ἀπο-
 δοτέον, ἐν δὲ τῇ τῆς γῆς διανομῇ πρώτοις ἐξαίρετα τεμένη
 καὶ πάντα τὰ προσήκοντα ἀποδοτέου, ὅπως ἀν' ὕλλογοι
 ἐκάστων τῶν μερῶν κατὰ χρόνους γιγνόμενοι τοὺς προσ-
 αχθέντας εἰς τε τὰς χρείας ἐκάστας εὐμάρτυραν παρα-
 σκευάζωσι καὶ φιλοφρονῶνται τε ἀλλήλους μετὰ θυσιαῶν
 καὶ οἰκειῶνται καὶ γνωρίζωσιν, οὐ μείζον οὐδὲν πόλει
 ἰσχυρότερον ἢ γνωρίμους αὐτοὺς αὐτοῖς εἶναι. ὅπου γὰρ μὴ
 ὥς ἀλλήλοις ἐστὶν ἀλλήλων ἐν τοῖς τρόποις ἀλλὰ σκότος,
 οὐτ' ἂν τιμῆς τῆς ἀξίας οὐτ' ἀρχῶν οὔτε δίκης ποτέ τις
 ἀντὶ τῆς προσηκούσης ὀρθῶς τυγχάνοι· δεῖ δὴ πάντα ἄνδρα
 ἐν πρὸς ἐν τούτῳ σπεύδειν ἐν πάσαις πόλεσιν, ὅπως μῆτε
 αὐτὸς κίβδηλός ποτε φανεῖται ὁφθαλμοῖς, ἀπλοῦς δὲ καὶ ἀλη-
 θῆς αἰεὶ, μῆτε ἄλλος τοιοῦτος ὢν αὐτὸν διαπατήσῃ. ἡ δὲ
 καὶ μετὰ τοῦτο φορὰ, καθάπερ πεττῶν ἀφ' ἱεροῦ, τῆς τῶν
 νόμων κατασκευῆς ἀήθης οὕσα τάχ' ἂν θαυμάσαι τὸν
 ἀκούοντα τὸ πρῶτον ποιήσῃεν· οὐ μὲν ἄλλ' ἀναλογιζο-
 μένω καὶ πειρωμένω φανεῖται δευτέρως ἂν πόλις οἰκεί-
 σθαι πρὸς τὸ βέλτιστον. τάχα δ' οὐκ ἂν τις προσδέξαιτο
 αὐτὴν διὰ τὸ μὴ σύνηθες νομοθέτη μὴ τυραννοῦντι· τὸ
 δ' ἐστὶν ὀρθότατα εἰπεῖν μὲν τὴν ἀρίστην πολιτείαν καὶ
 δευτέραν καὶ τρίτην, δοῦναι δὲ εἰπόντα αἴρεσιν ἐκάστω
 τῇς συνοικίσεως κυρίως. ποιῶμεν δὴ κατὰ τοῦτον
 τὸν λόγον καὶ τὰ νῦν ἡμεῖς, εἰπόντες ἀρετῇ πρώτην πο-
 λιτείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην· τὴν δὲ αἴρεσιν Κλεινίε
 τε ἀποδιδῶμεν τὰ νῦν καὶ εἴ τις ἄλλος ἂν δὴ ποτε ἐθε-
 λήσῃεν ἐπὶ τὴν τῶν τοιούτων ἐκλογὴν ἐλθὼν κατὰ τὸν
 ἑαυτοῦ τρόπον ἀπονεύμασθαι τὸ φίλον αὐτῷ τῆς αὐτοῦ
 πατρίδος.

Χ. Πρώτη μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστὶ καὶ πολιτεία καὶ
 ο νόμοι ἄριστοι, ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν γίγνηται κατὰ
 πᾶσαν τὴν πόλιν ὃ τι μάλιστα λέγεται δὲ ὡς ὄντως ἐστὶ
 κοινὰ τὰ φίλων. τοῦτ' οὖν εἴτε που νῦν ἐστὶν εἴτ' ἐστὶ
 ποτέ, κοινὰς μὲν γυναῖκας, κοινοὺς δὲ εἶναι παῖδας, κοινὰ
 δὲ χρήματα ξύμπαντα, καὶ πάσῃ μηχανῇ τὸ λεγόμενον
 ἰδίου πανταχόθεν ἐκ τοῦ βίου ἅπαν ἐξήρηται, μεμηχάνη-
 ται δ' εἰς τὸ δυνατὸν καὶ τὰ φύσει ἴδια κοινὰ ἅμῃ γέ πῃ
 γεγονέναι, οἷον ὄμματα καὶ ὦτα καὶ χεῖρας κοινὰ μὲν ὄραν
 δοκεῖν καὶ ἀκοῦειν καὶ πράττειν, ἐπαινεῖν τε αὐτὰ καὶ ψέγειν
 καθ' ἓν ὃ τι μάλιστα ξύμπαντας ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς χαίροντας
 καὶ λυπουμενούς, καὶ κατὰ δύναμιν οἵτινες νόμοι μίαν ὃ
 τι μάλιστα πόλιν ἀπεργάζονται, τούτων ὑπερβολὴ πρὸς
 ἀρετὴν οὐδεὶς ποτε ὄρον ἄλλον θέμενος ὀρθότερον οὐδὲ
 βελτίω θήσεται. ἡ μὲν δὴ τοιαύτη πόλις, εἴτε που θεοὶ ἢ
 παῖδες θεῶν αὐτὴν οἰκοῦσι πλείους ἑνός, οὕτω διαζῶντες
 εὐφραινόμενοι κατοικοῦσι· διὸ δὴ παρὰδειγμά γε πολι-
 τείας οὐκ ἄλλη χρὴ σκοπεῖν, ἀλλ' ἐχομένους ταύτης τὴν ὃ
 τι μάλιστα τοιαύτην ζητεῖν κατὰ δύναμιν. ἦν δὲ νῦν ἡμεῖς
 ἐπικεχειρήκαμεν, εἴη τε ἂν γενομένη πῶς ἀθανασίας ἐγ-
 γύτατα καὶ ἡ μία δευτέρως· τρίτην δὲ μετὰ ταῦτα, εἰ
 θεὸς ἐθέλῃ, διαπερανούμεθα. νῦν δ' οὖν ταύτην τίνα λέ-
 γομεν καὶ πῶς γενομένην ἂν τοιαύτην; νειμάσθων μὲν δὴ
 πρῶτον γῆν τε καὶ οἰκίαν, καὶ μὴ κοινῇ γεωργοῦντων,
 740 ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον μεῖζον ἢ κατὰ τὴν νῦν γένεσιν καὶ τρο-
 φὴν καὶ παίδευσιν εἴρηται· νειμάσθων δ' οὖν τοιαύδε δια-
 νοίᾳ πῶς, ὥς ἄρα δεῖ τὸν λαχόντα τὴν λῆξιν ταύτην νο-
 μίζειν μὲν κοινὴν αὐτὴν τῆς πόλεως ξυμπάσης, πατρίδος
 δὲ οὔσης τῆς χώρας θεραπεύειν αὐτὴν δεῖ μειζόνως ἢ μη-
 τέρα παῖδας, τῷ καὶ θέσποιναν θεὸν αὐτὴν οὔσαν θνητῶν
 ὄντων γεγονέναι· ταῦτα δ' ἔχειν διανοήματα καὶ περὶ
 τοὺς ἐγγωρίους θεοὺς τε ἅμα καὶ δαίμονας. ὅπως δ' ἂν

αὐτὰ εἰς τὸν αἰὲ χρόνον οὕτως ἔχοντα ὑπάρχει, τὰ δὲ πρὸς- B
 μανητέον, ὅσαι εἰσὶ τὰ νῦν ἡμῖν ἐστία διανεμηθεῖσαι τὸν
 αριθμὸν, ταύτας δεῖν αἰεὶ τοσαύτας εἶναι καὶ μήτε τι πλεί-
 ον γίνεσθαι μήτε τί ποτε ἐλάττους. ὥδ' οὖν ἂν τὸ τοιοῦ-
 τον βεβαίως γίγνοιτο περὶ πᾶσαν πόλιν· ὁ λαχὼν τὸν κλη-
 ρον καταλείπτει αἰεὶ ταύτης τῆς οἰκῆσεως ἓνα μόνον κληρο-
 νόμον τῶν ἑαυτοῦ παίδων, ὃν ἂν αὐτῷ μάλιστα ἢ φίλον,
 διάδοχον καὶ θεραπευτὴν θεῶν καὶ γένους καὶ πόλεως τῶν C
 ἐξόντων καὶ ὅσους ἂν ἤδη τέλος εἰς τὸν τότε χρόνον ἔχη-
 οὓς δὲ ἄλλους παῖδας, οἷς ἂν πλείους ἑνὸς γίνωνται, θη-
 λείας τε ἐκδύσθαι κατὰ νόμον τὸν ἐπιταχθησόμενον, ἄρρε-
 νάς τε, οἷς ἂν τῆς γενέσεως ἐλλείπη τῶν πολιτῶν, τούτοις
 οἷς διανέμειν, κατὰ χάριν μὲν μάλιστα· ἂν δὲ τισὶν ἐλλεί-
 πῃ χάριτες, ἢ πλείους ἐπίγονοι γίνωνται θήλειαι ἢ τινες
 ἄρρενες ἐκάστων, ἢ καὶ τὸνναντίον ὅταν ἐλάττους ὦσι
 παίδων ἀφορίας γενομένης, πάντων τούτων ἀρχὴν ἦν ἂν D
 ὠμεῖθα μεγίστην καὶ τιμιωτάτην, αὕτη σκεψαμένη, τί
 χρηρῆσθαι τοῖς περιγενομένοις ἢ τοῖς ἐλλείπουσι, πορι-
 ζέτω μηχανὴν ὅτι μάλιστα ὅπως αἱ πεντακισχίλια καὶ
 τετραράκοντα οἰκῆσεις αἰεὶ μόνον ἔσονται. μηχαναὶ δ' ἐστὶ
 πολλαί· καὶ γὰρ ἐπισχέσεις γενέσεως οἷς ἂν εὖρους ἢ γέ-
 νεσις, καὶ τὸνναντίον ἐπιμέλεια καὶ σπουδαὶ πλήθους
 γεννημάτων [εἰσὶ] τιμαῖς τε καὶ ἀτιμίαις καὶ νομιστήσεσι
 πρεσβυτῶν περὶ νέους διὰ λόγων νομιστητικῶν ἀπαντῶ- E
 ῶν δύνανται ποιεῖν ὃ λέγομεν· καὶ δὴ καὶ τό γε τέλος,
 ἂν πᾶσα ἀπορία περὶ τὴν ἀνίσωσιν τῶν πεντακισχιλίων
 καὶ τετραράκοντα οἰκῶν γίγνηται, ἐπίχυσις δ' ὑπερβάλ-
 λουσα ἡμῖν πολιτῶν διὰ φιλοφροσύνην τὴν τῶν ξυνοι-
 κούντων ἀλλήλοις συμβαίνει καὶ ἀπορῶμεν, τὸ παλαιὸν
 ὑπάρχει μηχανήμα, ὃ πολλάκις εἶπομεν, ἐκπομπὴ
 ἀποικιῶν φίλη γιγνομένη παρὰ φίλων, ὧν ἂν ἐπιτήδειον
 εἶναι δοκῇ. ἂν δ' αὖ καὶ τὸνναντίον ἐπέλθῃ ποτὲ κύμα

741 κατακλυσμὸν φέρον νόσων ἢ πολέμων φθορά, ἐλάττους δὲ πολὺ τοῦ τεταγμένου ἀριθμοῦ δι' ὀρφανίας γένωνται, ἐκόντας μὲν οὐ δεῖ πολίτας παρεμβάλλειν νότῃ παιδείᾳ πεπαιδευμένους, ἀνάγκην δὲ οὐδὲ θεὸς εἶναι λέγεται δυνατὸς βιάζεσθαι.

XI. Ταῦτ' οὖν δὴ τὸν νῦν λεγόμενον λόγον ἡμῖν φῶμεν παραινεῖν λέγοντα· ὦ πάντων ἀνδρῶν ἄριστοι, τὴν ὁμοιότητα καὶ ἰσότητα καὶ τὸ ταῦτόν καὶ ὁμολογούμενον τιμῶντες κατὰ φύσιν μὴ ἀνίετε κατὰ τε ἀριθμὸν
 B καὶ πάσαν δύναμιν τὴν τῶν καλῶν ἀγαθῶν πραγμάτων καὶ δὴ καὶ νῦν τὸν ἀριθμὸν μὲν πρῶτον διὰ βίου παντὸς φυλάξατε τὸν εἰρημένον, εἴτα τὸ τῆς οὐσίας ὕψος τε καὶ μέγεθος, ὃ τὸ πρῶτον ἐνείμασθε μέτριον ὄν, μὴ ἀτιμάσῃτε τῷ τε ὠνεῖσθαι καὶ τῷ πωλεῖν πρὸς ἀλλήλους. οὔτε γὰρ ὁ νεῖμας κληρὸς ὢν θεὸς ὑμῖν ξύμμαχος οὔτε ὁ νομοθέτης· νῦν γὰρ δὴ πρῶτον τῷ ἀπειθοῦντι νόμος προστάττει προειπὼν ἐπὶ τούτοις κληροῦσθαι τὸν ἐθέλοντα
 C ἢ μὴ κληροῦσθαι, ὡς πρῶτον μὲν τῆς γῆς ἱερᾶς οὐσῆς τῶν πάντων θεῶν, εἴτα ἱερέων τε καὶ λεριῶν εὐχὰς ποιησόμενων ἐπὶ τοῖς πρώτοις θύμασι καὶ δευτέροις καὶ μέχρι τριῶν, τὸν προῖάμενον ἢ ἀποδόμενον ὢν ἔλαχεν οἰκοπέδων ἢ γηπέδων τὰ ἐπὶ τούτοις πρέποντα πάσχειν πάθῃ· γράψαντες δ' ἐν τοῖς ἱεροῖς θήσουσι κυπαριττῖνας μνήμας εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον καταγεγραμμένας, πρὸς τούτοις δ' ἐπὶ
 D φυλακτῆρια τούτων, ὅπως ἂν γίγνηται, καταστήσουσιν ἐν ταύτῃ τῶν ἀρχῶν, ἥτις ἂν ὀξύτατον ὄρῃν δοκῇ, ἐν' αἷ παρὰ ταῦτα ἐκάστοτε παραγωγὰι γιγνόμεναι μὴ λανθάνουσιν αὐτούς, ἀλλὰ κολάζωσι τὸν ἀπειθοῦντα ἅμα νόμῳ καὶ τῷ θεῷ. ὅσον γὰρ δὴ τὸ νῦν ἐπιταττόμενον ἀγαθὸν ὃν τυγχάνει πάσαις ταῖς πειθομέναις πόλεσι, τὴν ἐπομένην κατασκευὴν προσλαβόν, κατὰ τὴν παλαιὰν παροιμίαν οὐδείς εἴσεται ποτε κακὸς ὢν, ἀλλ' ἐμπειρὸς τε καὶ ἐπιει-

ἢς ἔδωκε γενόμενος· χρηματισμὸς γὰρ οὗτ' ἔνεστι σφό- Ε
δρα ἐν τῇ τοιαύτῃ κατασκευῇ, ξυνέπεται τε αὐτῇ μηδὲ δεῖν
ἢδ' ἐξεῖναι χρηματίζεσθαι τῶν ἀνελευθέρων χρηματι-
μῶν μηδενὶ μηδένα, καθ' ὅσον ἐπονείδιστος λεγομένη
δανανυσία ἡθὸς ἀποτρέπει ἐλεύθερον, μηδὲ τὸ παράπαν
ἐξιοῦν ἐκ τῶν τοιούτων ξυλλέγειν χρήματα.

XII. Πρὸς τούτοις δ' ἔτι νόμος ἔπεται πᾶσι τούτοις,
ἢδ' ἐξεῖναι χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον κекτῆσθαι μηδένα μη- 742
δενὶ ἰδιώτῃ, νόμισμα δ' ἔνεκα ἀλλαγῆς τῆς καθ' ἡμέραν,
ἢν δημιουργοῖς τε ἀλλάττεσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, καὶ
παῶσιν, ὁπόσων χρεῖα τῶν τοιούτων, μισθοὺς μισθωτοῖς
δούλοις καὶ ἐποίκοις ἀποτίνειν. ὧν ἔνεκά φαμεν τὸ νό-
μισμα κτητέον αὐτοῖς μὲν ἔντιμον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀνθρώ-
ποις ἀδόκιμον· κοινὸν δ' Ἑλληνικὸν νόμισμα ἔνεκά τε
στρατειῶν καὶ ἀποδημιῶν εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους,
ἰὼν πρεσβειῶν ἢ καὶ τινος ἀναγκαίας ἄλλης τῇ πόλει κη- Β
ρυκείας, ἐκπέμπειν τινὰ ἂν δέη, τούτων χάριν ἀνάγκη
ἐκάστοτε κекτῆσθαι τῇ πόλει νόμισμα Ἑλληνικόν. ἰδιώτῃ
δ' ἂν ἄρα ποτὲ ἀνάγκη τις γίγνηται ἀποδημεῖν, παρέμε-
νος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδημεῖτω, νόμισμα δὲ ἂν ποθεν
ἔχων ξενικὸν οἴκαδε ἀφίκηται περιγενόμενον, τῇ πόλει
αὐτὸ καταβαλλέτω πρὸς λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώ-
ριον· ἰδιούμενος δ' ἂν τις φαίνεται, δημόσιόν τε γιγνέ-
σθαι καὶ ὁ ξυνειδώς καὶ μὴ φράζων ἄρ' καὶ οὐεῖδει μετὰ
τοῦ ἀγαγόντος ἔνοχος ἔστω, καὶ ζημίᾳ πρὸς τούτοις μὴ
ἐλάττοι τοῦ ξενικοῦ κομισθέντος νομίσματος. γαμοῦντα C
δὲ καὶ ἐκδιδόντα μήτ' οὖν διδόναι μήτε δέχεσθαι προῖκα
τὸ παράπαν μηδ' ἦντινοῦν, μηδὲ νόμισμα παρακατατί-
θεσθαι ὅτῳ μὴ τις πιστεύει, μηδὲ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, ὥς
ἐξὸν μὴ ἀποδιδόναι τὸ παράπαν τῷ δανεισαμένῳ μήτε
τόκου μήτε κεφάλαιον· ταῦτα δ' ὅτι βέλτιστά ἐστι πόλει
ἐπιτηδεύματα ἐπιτηδεύειν, ὧδε ἂν τις σκοπῶν ὀρθῶς ἂν

- D αὐτὰ διακρίνοι, ἐπαναφέρων εἰς τὴν ἀρχὴν αἰεὶ καὶ τη-
 βούλησιν. ἔστι δὲ τοῦ νοῦν ἔχοντος πολιτικοῦ βούλησις
 φαιμέν, οὐχ ἥνπερ ἂν οἱ πολλοὶ φαίεν, δεῖν βούλεσθαι τὸν
 ἀγαθὸν νομοθέτην ὥς μεγίστην τε εἶναι τὴν πόλιν, ἣ νο-
 ῶν εὖ νομοθετοῖ, καὶ ὅ τι μάλιστα πλουσίαν, κεκτημένην
 δ' αὖ χρυσία καὶ ἀργύρια καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατ-
 ταν ἄρχουσαν ὅ τι πλείστων· προσθεῖεν δ' ἂν καὶ ὥς ἀρι-
 στην δεῖν βούλεσθαι τὴν πόλιν εἶναι καὶ ὥς εὐδαιμονε-
 E στάτην τὸν γε ὁρθῶς νομοθετοῦντα. τούτων δὲ τὰ μέ-
 δυνατά ἐστι γίνεσθαι, τὰ δὲ οὐ δυνατά· τὰ μὲν οὖν δυ-
 νατὰ βούλοιτ' ἂν ὁ διακοσμῶν, τὰ δὲ μὴ δυνατὰ οὐτ' ἂν
 βούλοιτο ματαίας βουλήσεις οὐτ' ἂν ἐπιχειροῖ. σχεδὸν
 μὲν γὰρ εὐδαίμονας ἅμα καὶ ἀγαθοὺς ἀνάγκη γίνεσθαι
 τοῦτο μὲν οὖν βούλοιτ' ἂν· πλουσίους δ' αὖ σφόδρα καὶ
 ἀγαθοὺς ἀδύνατον, οὓς γε δὴ πλουσίους οἱ πολλοὶ κατα-
 λέγουσι· λέγουσι δὲ τοὺς κεκτημένους ἐν ὀλίγοις τῶν ἀν-
 θρώπων πλείστου νομίσματος ἄξια κτήματα, ἃ καὶ κακὸς
 743 τις κεκτήτ' ἂν. εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, οὐκ ἂν ἐργα-
 αὐτοῖς ποτὲ συγχωροίην τὸν πλούσιον εὐδαίμονα τῇ ἀλη-
 θεῖα γίνεσθαι μὴ καὶ ἀγαθὸν ὄντα· ἀγαθὸν δὲ ὄντα δια-
 φερόντως καὶ πλούσιον εἶναι διαφερόντως ἀδύνατον. τ-
 ὅη; φαίη τις ἂν ἴσως. ὅτι, φαίμεν ἂν, ἣ τε ἐκ δικαίου καὶ
 ἀδίκου κτήσις πλεον ἢ διπλάσια ἐστὶ τῆς ἐκ τοῦ δικαίου
 μόνου, τὰ τε ἀναλώματα μῆτε καλῶς μῆτε αἰσχροῶς ἐθέ-
 λοντα ἀναλίσκεσθαι τῶν καλῶν καὶ εἰς καλὰ ἐθελόντων
 B θαπανᾶσθαι διπλάσιον ἐλάττω· οὐκ οὖν ποτὲ ἂν τῶν ἐ-
 διπλάσιων μὲν κτημάτων, ἡμίσεων δὲ ἀναλωμάτων ὁ τις
 ἐναντία τούτων πράττων γένοιτ' ἂν πλουσιώτερος. ἔστι
 δὲ ὁ μὲν ἀγαθὸς τούτων, ὁ δὲ οὐ κακός, ὅταν ἢ φειδωλός
 τότε δὲ ποτε καὶ πάγκακος· ἀγαθὸς δέ, ὅπερ εἴρηται τ-
 νῦν, οὐδέποτε· ὁ μὲν γὰρ δικαίως καὶ ἀδίκως λαμβάνων
 καὶ μῆτε δικαίως μῆτε ἀδίκως ἀναλίσκων πλούσιος, ὅτα

καὶ φειδωλὸς ἦ· ὁ δὲ πάγκακος ὥς τὰ πολλὰ ὦν ἄσωτος
 μάλα πένης· ὁ δὲ ἀναλίσκων τε εἰς τὰ καλὰ καὶ κτώμενος
 ἐκ τῶν δικαίων μόνον οὐτ' ἂν διαφέρων πλούτῳ ῥαδίως
 ἔν ποτε γένοιτο οὐδ' αὖ σφόδρα πένης, ὥστε ὁ λόγος ἡμῖν
 ὀρθός, ὥς οὐκ εἰσὶν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί· εἰ δὲ μὴ
 ἀγαθοί, οὐδὲ εὐδαίμονες.

XIII. Ἡμῖν δὲ ἡ τῶν νόμων ὑπόθεσις ἐνταῦθα ἔβλε-
 πειν, ὅπως ὥς εὐδαιμονέστατοι ἔσονται καὶ ὅ τι μάλιστα
 ἀλλήλοις φίλοι· εἶεν δὲ οὐκ ἔν ποτε πολῖται φίλοι, ὅπου
 πολλαὶ μὲν δίκαι ἐν ἀλλήλοις εἶεν, πολλαὶ δὲ ἀδικίαι, ἀλλ' ὅπου
 ὥς ὅ τι σμικρόταται καὶ ὀλίγισται. λέγομεν δὴ μήτε
 χρυσὸν εἶναι δεῦν μήτε ἄργυρον ἐν τῇ πόλει, μήτ' αὖ χρη-
 ματισμὸν πολὺν διὰ βαναυσίας καὶ τόκων μηδὲ βοσκημά-
 των αἰσχυρῶν, ἀλλ' ὅσα γεωργία δίδωσι καὶ φέρει, καὶ τοῦ-
 των ὅποσα μὴ χρηματιζόμενον ἀναγκάσει ἀμελεῖν ὦν
 ἕνεκα πέφυκε τὰ χρήματα· ταῦτα δ' ἐστὶ ψυχὴ καὶ σῶμα,
 ἡ χωρὶς γυμναστικῆς καὶ τῆς ἄλλης παιδείας οὐκ ἔν ποτε
 γένοιτο ἄξια λόγου. διὸ δὴ χρημάτων ἐπιμέλειαν οὐχ ἄπαξ
 εἰρήκαμεν ὥς χρητὴς τελευταῖον τιμᾶν· ὄντων γὰρ τριῶν
 τῶν ἀπάντων, περὶ ἧ παρ' ἀνθρώπου σπουδάζει, τελευ-
 ταιῶν καὶ τρίτον ἐστὶν ἡ τῶν χρημάτων ὀρθῶς σπουδαζο-
 μένη σπουδὴ, σώματος δὲ περὶ μέση, πρώτη δὲ ἡ τῆς
 ψυχῆς. καὶ δὴ καὶ νῦν ἦν διεξερχόμεθα πολιτείαν, εἰ μὲν
 τὰς τιμὰς οὕτω τάττεται, ὀρθῶς νενομοθέτηται· εἰ δέ τις
 τῶν προσταττομένων αὐτόθι νόμων σωφροσύνης ἐμπρο-
 σθεν ὑγίειαν ἐν τῇ πόλει φανεῖται ποιῶν τιμᾶν ἢ πλούτου
 ὑγείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἀναφανεῖται τιθέ-
 μενος. τοῦτ' οὖν δὴ πολλάκις ἐπισημαίνεσθαι χρὴ τὸν
 νομοθέτην, τί τε βούλομαι καὶ εἰ μοι ξυμβαίνει τοῦτο ἢ
 καὶ ἀποτυγχάνω τοῦ σκοποῦ· καὶ οὕτω τάχ' ἂν ἴσως ἐκ
 τῆς νομοθεσίας αὐτός τε ἐκβαίνοι καὶ τοὺς ἄλλους ἀπαλ-
 λάττοι, κατ' ἄλλον δὲ τρόπον οὐδ' ἂν ἓνα ποτέ. ὁ δὲ

λαχὼν κεκτήσθω, φαμέν, τὸν κληῖρον ἐπὶ τούτοις οἷς εἰ-
 B ρήκαμεν. ἦν μὲν δὴ καλὸν καὶ τάλλα ἴσα πάντ' ἔχοντα
 ἓνα ἕκαστον ἐλθεῖν εἰς τὴν ἀποικίαν· ἐπειδὴ δὲ οὐ δυνα-
 τόν, ἀλλ' ὁ μὲν τις πλείω κεκτημένος ἀφίξεται χρήματα, ὁ
 δ' ἐλάττω, δεῖ δὴ πολλῶν ἔνεκα τῶν τε κατὰ πόλιν και-
 ρῶν ἰσότητος ἔνεκα τιμήματα ἄνισα γενέσθαι, ἢν' ἀρχαί
 τε καὶ εἰσφοραὶ καὶ διανομαὶ τὴν τῆς ἀξίας ἕκάστοις τιμὴν
 μὴ κατ' ἀρετὴν μόνου τὴν τε προγόνων καὶ τὴν αὐτοῦ
 C μηδὲ κατὰ σωμάτων ἰσχύς καὶ εὐμορφίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ
 πλούτου χρῆσιν καὶ πενίας τὰς τιμὰς τε καὶ ἀρχὰς ὡς
 ἰσαίτατα τῷ ἀνίσῳ ξυμμέτρῳ δὲ ἀπολαμβάνοντες μὴ δια-
 φέρωνται. τούτων χάριν τέτταρα μερέθει τῆς οὐσίας τιμή-
 ματα ποιεῖσθαι χρεῶν, πρῶτους καὶ δευτέρους καὶ τρίτους
 καὶ τετάρτους, ἢ τισιν ἄλλοις προσαγορευομένους ὀνόμα-
 σιν, ὅταν τε μένωσιν ἐν τῷ αὐτῷ τιμήματι καὶ ὅταν πλου-
 σιώτεροι ἐκ πενήτων καὶ ἐκ πλουσίων πένητες γιγνόμενοι
 D μεταβαίνωσιν εἰς τὸ προσῆκον ἕκαστοι ἑαυτοῖσι τίμημα.
 τόδε δ' ἐπὶ τούτοις αὐτὸ νόμου σχῆμα ἐγὼ γ' ἂν τιθεῖν ὡς
 ἐπόμενον. δεῖ γάρ ἐν πόλει που, φαμέν, τῇ τοῦ μεγίστου
 νοσήματος οὐ μεθεξούσης, ὃ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότε-
 ρον ἂν εἶη κεκληῖσθαι, μήτε πενίαν τὴν χαλεπὴν ἐνεῖναι
 παρὰ τισι τῶν πολιτῶν μήτ' αὐτὸ πλοῦτον, ὡς ἀμφοτέρων
 τικτόντων ταῦτα ἀμφοτέρα· νῦν οὖν ὅρον δεῖ τούτων
 ἕκατέρου τὸν νομοθέτην φράζειν. ἔστω δὴ πενίας μὲν ὅρος
 E ἡ τοῦ κληῖρου τιμή, ὃν δεῖ μένειν καὶ ὃν ἀρχῶν οὐδεὶς οὐ-
 δενί ποτε περιόψεται ἐλάττω γιγνόμενον, τῶν τε ἄλλων
 κατὰ ταῦτα οὐδεὶς, ὅστις φιλότιμος ἐπ' ἀρετῇ· μέτρον δὲ
 αὐτὸν θέμενος ὁ νομοθέτης διπλάσιον ἑάσει τούτου κα-
 σθαι καὶ τριπλάσιον καὶ μέχρι τετραπλάσιον. πλείονα δ'
 ἂν τις κτᾶται τούτων εὐρῶν ἢ δοθέντων ποθὲν ἢ χρημα-
 745 τιστάμενος ἢ τιμὴν τύχῃ τοιαύτῃ κτησάμενος ἄλλη τὰ περι-
 γιγνόμενα τοῦ μέτρου, τῇ πόλει ἂν αὐτὰ καὶ τοῖς τὴν πό-

ιν ἔχουσι θεοῖς ἀπονέμων εὐδόκιμός τε καὶ ἀξήμιος ἂν
 εἴη· ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ τούτῳ τῷ νόμῳ, φανεῖ μὲν ὁ βου-
 λόμενος ἐπὶ τοῖς ἡμίσεσιν, ὁ δὲ ὕφλων ἄλλο τοσοῦτον
 μέρος ἀποτίσει τῆς αὐτοῦ κτήσεως, τὰ δ' ἡμίσεα τῶν θεῶν.
 ἢ δὲ κτήσις χωρὶς τοῦ κλήρου πάντων πᾶσα ἐν τῷ φανερῷ
 νεγράφθω παρὰ φύλαξιν ἄρχουσιν, οἷς ἂν ὁ νόμος προσ-
 τάξῃ, ὅπως ἂν αἱ δίκαι περὶ πάντων, ὅσαι εἰς χρήματα, B
 ῥάδιαί τε ὦσι καὶ σφόδρα σαφεῖς.

XIV. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο πρῶτον μὲν τὴν πόλιν ἰδρῦ-
 σθαι δεῖ τῆς χώρας ὅ τι μάλιστα ἐν μέσῳ, καὶ τᾶλλα ὅσα
 πρόσφορα πόλει τῶν ὑπαρχόντων ἔχοντα τόπον ἐκλεξά-
 μενον, ἃ νοῆσαι τε καὶ εἰπεῖν οὐδὲν χαλεπόν· μετὰ δὲ
 ταῦτα μέρη δώδεκα διελέσθαι, θέμενον Ἑστίας πρῶτον
 καὶ Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν, ἀκρόπολιν ὀνομάζοντα, κύ-
 κλον περιβάλλοντα, ἀφ' οὗ τὰ δώδεκα μέρη τέμνειν τὴν C
 πόλιν αὐτὴν καὶ πᾶσαν τὴν χώραν. Ἰσα δὲ δεῖ γίνε-
 σθαι τὰ δώδεκα μέρη τῷ τὰ μὲν ἀγαθῆς γῆς εἶναι σμικρὰ,
 τὰ δὲ χείρονος μεῖζω. κλήρους δὲ διελεῖν τετταράκοντα
 καὶ πεντακισχιλίους, τούτων τε αὖ δίχα τέμνειν ἕκαστον
 καὶ ξυγκληρῶσαι δύο τμήματα, τοῦ τ' ἐγγυὲς καὶ τοῦ
 πόρρω μετέχοντα ἑκάτερον· τὸ πρὸς τῇ πόλει μέρος τῷ
 πρὸς τοῖς ἐσχάτοις εἰς κλήρος καὶ τὸ δευτέρον ἀπὸ πό-
 λεως τῷ ἀπ' ἐσχάτων δευτέρῳ, καὶ τᾶλλα οὕτω πάντα. D
 μηχανᾶσθαι δὲ καὶ ἐν τοῖς δίχα τμήμασι τὸ νῦν δὴ λεγό-
 μενον φανολότητός τε καὶ ἀρετῆς χώρας, ἐπανισουμένους
 τῷ πλήθει τε καὶ ὀλιγότητι τῆς διανομῆς. νείμασθαι δὲ
 δεῖ καὶ τοὺς ἄνδρας δώδεκα μέρη, τὴν τῆς ἄλλης οὐσίας
 εἰς ἴσα ὅ τι μάλιστα τὰ δώδεκα μέρη συνταξάμενον, ἀπο-
 γραφῆς πάντων γενομένης· καὶ δὴ καὶ μετὰ τοῦτο δώδεκα
 θεοῖς δώδεκα κλήρους θέντας ἐπονομάσαι καὶ καθιερώ-
 σαι τὸ λαχὸν μέρος ἕκαστῳ τῷ θεῷ, καὶ φυλὴν αὐτὴν ἐπο- E
 νομάσαι· τέμνειν δὲ αὖ καὶ τὰ δώδεκα τῆς πόλεως τμή-

ματα τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ καὶ τὴν ἄλλην χώραν διέ-
νεμον· καὶ δύο νέμεσθαι ἕκαστον οἰκήσεις, τὴν τε ἐγγὺς
τοῦ μέσου καὶ τὴν τῶν ἐσχάτων· καὶ τὴν μὲν κατοικίαισιν
οὕτω τέλος ἔχειν.

XV. Ἐννοεῖν δὲ ἡμᾶς τὸ τοιούτῳ ἐστὶ χρεῶν ἐκ παν-
τὸς τρόπου, ὥς τὰ νῦν εἰρημένα πάντα οὐκ ἂν ποτε εἰς
τοιούτους καιροὺς ξυμπέσοι, ὥστε ξυμβῆναι κατὰ λόγον
746 οὕτω ξύμπαντα γενόμενα ἄνδρας τε, οἳ μὴ δυσχερανοῦσι
τὴν τοιαύτην ξυνοικίαν, ἀλλ' ὑπομενοῦσι χρήματά τε
ἔχοντες τακτὰ καὶ μέτρια διὰ βίου παντὸς καὶ παίδων γε-
νέσεις ἃς εἰρήκαμεν ἑκάστοις, καὶ χρυσοῦ στερόμενοι καὶ
ἐτέρων ὧν δῆλος ὁ νομοθέτης προστάξων ἐστὶν ἐκ τούτων
τῶν νῦν εἰρημένων, ἐτι δὲ χώρας τε καὶ ἄστεος, ὥς εἰρηκε,
μεσότητάς τε καὶ ἐν κύκλῳ οἰκήσεις, πάντῃ σχεδὸν οἶον
ὀνειράτα λέγων ἢ πλάττων καθάπερ ἐκ κηροῦ τινὰ πόλιν
B καὶ πολίτας. ἔχει δὴ τὰ τοιαῦτα οὐ κακῶς τινὰ τρόπον
εἰρημένα, χρή δ' ἐπαναλαμβάνειν πρὸς αὐτὸν τὰ τοιαῦτα.
πάλιν ἄρα ἡμῖν ὁ νομοθετῶν φράζει τόδε· ἐν τούτοις
τοῖς λόγοις, ὧ φίλοι, μὴδ' αὐτὸν δοκεῖτέ με λεληθῆναι
τὸ νῦν λεγόμενον, ὥς ἀληθῆ διεξέρχεται τινα τρόπον·
ἀλλὰ γὰρ ἐν ἑκάστοις τῶν μελλόντων ἔσεσθαι δικαιοτάτον
οἶμαι τόδε εἶναι, τὸν τὸ παράδειγμα δεικνύντα, οἶον δεῖ
τὸ ἐπιχειροῦμενον γίνεσθαι, μὴδὲν ἀπολείπειν τῶν καλ-
C λίστων τε καὶ ἀληθεστάτων· ὃ δὲ ἀδύνατόν τι ξυμβαίνει
τούτων γίνεσθαι, τοῦτο μὲν αὐτὸ ἐκκλίνειν καὶ μὴ πράτ-
τειν, ὅ τι δὲ τούτου τῶν λοιπῶν ἐγγύτατά ἐστι καὶ ξυγγε-
νέστατον ἔφν τῶν προσηκόντων πράττειν, τοῦτ' αὐτὸ
διαμηχανᾶσθαι ὅπως ἂν γίγνηται· τὸν νομοθέτην δ'
ἑᾶσαι τέλος ἐπιθεῖναι τῇ βουλήσει, γενομένου δὲ τούτου,
τότ' ἤδη κοινῇ μετ' ἐκείνου σκοπεῖν, ὅ τί τε ξυμφέρει τῶν
εἰρημένων καὶ τί πρόσαντες εἴρηται τῆς νομοθεσίας· τὸ
γὰρ ὁμολογούμενον αὐτὸ αὐτῷ δεῖ πον πανταχῇ ἀπεργά-

ῥησθαι καὶ τὸν τοῦ φανλοτάτου δημιουργὸν ἄξιον ἐσόμε- D
νον λόγου.

XVI. Νῦν δὴ τοῦτ' αὐτὸ προθυμητέον ἰδεῖν μετὰ τὴν
δόξαν τῆς τῶν δώδεκα μερῶν διανομῆς, τὸ τίνα τρόπον
διελεῖν δεῖ τὰ δώδεκα μέρη, τῶν ἐντὸς αὐτοῦ πλείστας
ἔχοντα διανομάς, καὶ τὰ τούτοις ξυνεπόμενα καὶ ἐκ τού-
των γεννώμενα, μέχρι τῶν τετταράκοντά τε καὶ πεντακίς-
χίλιων ὅθεν φρατρίας καὶ δήμους καὶ κώμας, καὶ πρὸς
γε τὰς πολεμικὰς τάξεις τε καὶ ἀγωγάς, καὶ ἐτι νομίσματα
καὶ μέτρα ξηρά τε καὶ ὑγρά καὶ σταθμά, πάντα ταῦτα ἐμ- E
μετρά τε καὶ ἀλλήλοις σύμφωνα δεῖ τὸν γε νόμον τάττειν.
πρὸς δὲ τούτοις οὐδ' ἐκεῖνα φοβητέα, δειδαντα τὴν δόξα-
σαν ἂν γίνεσθαι σμικρολογίαν, ἂν τις προστάτῃ πάντα
ὁπόσ' ἂν σκευὴ κτῶνται, μηδὲν ἄμετρον αὐτῶν ἔαν εἶναι,
καὶ κοινῷ λόγῳ νομίσαντα πρὸς πάντα εἶναι χρησίμους 747
τὰς τῶν ἀριθμῶν διανομάς καὶ ποικίλσεις, ὅσα τε αὐτοὶ
ἐν ἑαυτοῖς ποικίλλονται καὶ ὅσα ἐν μήκεσι καὶ ἐν βάθεσι
ποικίλματα, καὶ δὴ καὶ ἐν φθόγγοις καὶ κινήσεσι ταῖς τε
κατὰ τὴν εὐθυπορίαν τῆς ἄνω καὶ κάτω φορᾶς καὶ τῆς
κύκλῳ περιφορᾶς· πρὸς γὰρ ταῦτα πάντα δεῖ βλέψαντα
τὸν γε νομοθέτην προστάττειν τοῖς πολίταις πᾶσιν εἰς δύ-
ναμιν τούτων μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς συντάξεως. πρὸς τε
γὰρ οἰκονομίαν καὶ πρὸς πολιτείαν καὶ πρὸς τὰς τέχνας B
πάσας ἐν οὐδὲν οὕτω δύναμιν ἔχει παιδείον μάθημα με-
γάλην, ὥς ἡ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς διατριβή· τὸ δὲ μέγιστον,
ὅτι τὸν νυστάζοντα καὶ ἀμαθῆ φύσει ἐγείρει καὶ εὐμαθῆ
καὶ μνήμονα καὶ ἀγχίνουσι ἀπεργάζεται, παρὰ τὴν αὐτοῦ
φύσιν ἐπιδιδόντα θεία τέχνη. ταῦτα δὴ πάντα, εἰ μὲν
ἄλλοις νόμοις τε καὶ ἐπιτηδεύμασιν ἀφαιρῇται τις τὴν
ἐνελευθερίαν καὶ φιλοχρηματίαν ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν μελ-
λόντων αὐτὰ ἱκανῶς τε καὶ ὀνησίμως κτήσεσθαι, καλὰ τὰ C
παιδεύματα καὶ προσήκοντα γίγνοιτ' ἂν· εἰ δὲ μή, τὴν

καλουμένην ἂν τις πανουργίαν ἀντὶ σοφίας ἀπεργασάμε-
 νος λάθοι, καθάπερ Αἰγυπτίους καὶ Φοίνικας καὶ πολλὰ
 ἕτερα ἀπειργασμένα γένη νῦν ἔστιν ἰδεῖν ὑπὸ τῆς τῶν
 ἄλλων ἐπιτηδευμάτων καὶ κτημάτων ἀνελευθερίας, εἴτε
 τις νομοθέτης αὐτοῖς φαῦλος ἂν γενόμενος ἐξεργάσατο
 D τὰ τοιαῦτα εἴτε χαλεπὴ τύχη προσπεσοῦσα εἴτε καὶ φύσις
 ἄλλη τις τοιαύτη. καὶ γάρ, ὦ Μέγилλέ τε καὶ Κλεινία,
 μὴδὲ τοῦθ' ἡμᾶς λανθανέτω περὶ τόπων, ὥς οὐκ εἶδόν
 ἄλλοι τινὲς διαφέροντες ἄλλων τόπων πρὸς τὸ γεννᾶν ἀν-
 θρώπους ἀμείνους καὶ χεῖρους, οἷς οὐκ ἐναντία νομοθε-
 τητέον· οἳ μὲν γέ που διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ δι' εἰλή-
 σεις ἀλλόκοτοί τ' εἰσὶ καὶ ἐναῖδιοι αὐτῶν, οἳ δὲ δι' ὕδατα.
 οἳ δὲ καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφὴν ἀναδιδούσαν,
 E οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀμείνω καὶ χεῖρω, ταῖς δὲ ψυχαῖς
 οὐχ ἥττον δυναμένην πάντα τὰ τοιαῦτα ἐμποιεῖν· τούτων
 δ' αὖ πάντων μέγιστον διαφέρειεν ἂν τόποι χώρας, ἐν
 οἷς θεία τις ἐπίπνοια καὶ δαιμόνων λήξεις εἴεν, τοὺς αἰ
 κατοικιζομένους ἔλεφ δεχόμενοι καὶ τούναντίον· οἷς ὁ γὰρ
 νοῦν ἔχων νομοθέτης ἐπισκεψάμενος, ὥς ἀνθρώπου οἶόν
 τ' ἔστι σκοπεῖν τὰ τοιαῦτα, οὕτω πειρώτ' ἂν τιθέναι τοὺς
 νόμους· ὃ δὴ καὶ σοὶ ποιητέον, ὦ Κλεινία· πρῶτον τρε-
 πτέον ἐπὶ τὰ τοιαῦτα μέλλοντί γε κατοικίζειν χώραν.

ΚΑ. Ἄλλ', ὦ ξένε Ἀθηναῖε, λέγεις τε παγκάλως ἐμοί
 τε οὕτω ποιητέον.

Σ.

751 I. ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν μετὰ γε πάντα τὰ νῦν εἰρημένα
 σχεδὸν ἂν ἀρχῶν εἶέν σοι καταστάσεις τῇ πόλει.

ΚΑ. Ἐχει γὰρ οὖν οὕτως.

ΑΘ. Δύο εἶδη ταῦτα περὶ πολιτείας κόσμον γιγνόμενα τυγχάνει, πρῶτον μὲν καταστάσεις ἀρχῶν τε καὶ ἀρχόντων, ὅσας τε αὐτὰς εἶναι δεῖ καὶ τρόπον ὅντινα καθισταμένας· ἔπειτα οὕτω δὴ τοὺς νόμους ταῖς ἀρχαῖς ἐκάσταις ἀποδοτέον, οὐστινάς τε αὖ καὶ ὅσους καὶ οἷους β προσήκον ἂν ἐκάσταις εἴη. σμικρὸν δὲ ἐπισχόντες πρὸ τῆς αἰρέσεως εἰπώμεν προσήκουτά τινα λόγον περὶ αὐτῆς ῥηθῆναι.

ΚΑ. Τίνα δὴ τοῦτον;

ΑΘ. Τόνδε. παντί που δῆλον τὸ τοιοῦτον, ὅτι μέγα-
λον τῆς νομοθεσίας ὄντος ἔργου τῷ πόλιν εὖ παρεσκευα-
σμένην ἀρχὰς ἀνεπιτηδείους ἐπιστῆσαι τοῖς εὖ κειμένοις νόμοις οὐ μόνον οὐδὲν πλεόν εὖ τεθέντων, οὐδ' ὅτι γέλως ἂν ἀμπολύς ξυμβαίνει, σχεδὸν δὲ βλάβαι καὶ λῶ- γ
βαι πολὺ μέγιστα ταῖς πόλεσι γίγνονται· ἂν ἔξ αὐτῶν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν νοήσωμέν σοι περὶ τῆς νῦν, ὦ φίλε, πολιτείας τε καὶ πόλεως ξυμβαίνειν· ὁρᾷς γάρ, ὅτι πρῶτον μὲν δεῖ τοὺς ὀρθῶς ἰόντας ἐπὶ τὰς τῶν ἀρχῶν δυνάμεις βάσανον ἱκανὴν αὐτοὺς τε καὶ γένος ἐκάστων ἐκ παίδων μέχρι τῆς αἰρέσεως εἶναι δεδωκότας, ἔπειτα αὖ τοὺς μέλλοντας αἰρήσεσθαι τεθράφθαι [τε] ἐν ἡθέσι νό- μων εὖ πεπαιδευμένους πρὸς τὸ δυσχεραίνοντάς τε καὶ δ
ἀποδεχομένους ὀρθῶς κρίνειν καὶ ἀποκρίνειν δυνατοὺς γίνεσθαι τοὺς ἀξιούς ἐκατέρων· ταῦτα δὲ οἱ νεωστὶ ξυνεληλυθότες ὄντες τε ἀλλήλων ἀγνώτες, ἐτι δ' ἀπαι- δευτοί, πῶς ἂν ποτε δύναιντο ἀμέμπτως τὰς ἀρχὰς αἰ- ρεῖσθαι;

ΚΑ. Σχεδὸν οὐκ ἂν ποτε.

ΑΘ. Ἀλλὰ γὰρ ἀγῶνα προφάσεις οὗ φασι δέχεσθαι· καὶ δὴ καὶ σοὶ τοῦτο νῦν καὶ ἐμοὶ ποιητέον, ἐπείπερ σὺ μὲν δὴ τὴν πόλιν ὑπέσθης τῷ Κρητῶν ἔθναι προθύμως ε

κατοικεῖν δέκατος αὐτός, ὥς φῆς, τὰ νῦν, ἐγὼ δ' αὖ σοὶ
 752 ξυλλήψεσθαι κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμῖν τὰ νῦν μυθολογίαν.
 οὐκ οὖν δὴ που λέγων γε ἂν μῦθον ἀκέφαλον ἐκὼν κατα-
 λίποιμι· πλανώμενος γὰρ ἂν [ἀπάντη] τοιοῦτος ὢν ἄμορ-
 φος φαίνοιτο.

ΚΛ. Ἄριστ' εἰρηκας, ὦ ξέने.

ΑΘ. Οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ δράσω κατὰ δύναμιν
 οὕτως.

ΚΛ. Πάννυ μὲν οὖν ποιῶμεν, ἥπερ καὶ λέγομεν.

ΑΘ. Ἔσται ταῦτ', ἂν θεὸς ἐθέλῃ καὶ γήρως ἐπικρα-
 τῶμεν τό γε τοσοῦτον.

B ΚΛ. Ἄλλ' εἰκὸς ἐθέλειν.

ΑΘ. Εἰκὸς γὰρ οὖν. ἐπόμενοι δὲ αὐτῷ λάβωμεν καὶ
 τόδε.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς ἀνδρείως καὶ παρακεκινδυνευμένως ἐν τῷ
 νῦν ἡ πόλις ἡμῖν ἔσται καταρτισμένη.

ΚΛ. Περὶ τί βλέπων καὶ ποῖ μάλιστα αὐτὸ εἰρηκας
 τὰ νῦν;

ΑΘ. Ὡς εὐκόλως καὶ ἀφόβως ἀπείροις ἀνδράσι νο-
 μοθετοῦμεν, ὅπως δέξονται ποτε τοὺς νῦν τεθέντας νό-
 μους. δῆλον δὲ τό γε τοσοῦτον, ὥς Κλεινία, παντὶ σχεδὸν
 C καὶ τῷ μὴ πάννυ σοφῷ, τὸ μὴ ἑαδίως γε αὐτοὺς μηδένας
 προσδέξασθαι κατ' ἀρχάς, εἰ δὲ μείναιμεν πως τοσοῦτον
 χρόνον, ἕως οἱ γευσάμενοι παιῖδες τῶν νόμων καὶ ξυντρα-
 φέντες ἱκανῶς ξυνήθεις τε αὐτοῖς γενόμενοι τῶν ἀρχαιρε-
 σιῶν τῇ πόλει πάσῃ κοινωνήσειαν· γενομένου γε μὴν οὐ
 λέγομεν, εἴπερ τινὲς τρόπῳ καὶ μηχανῇ γίγνοιτο ὀρθῶς,
 πολλὴν ἔγωγε ἀσφάλειαν οἶμαι καὶ μετὰ τὸν τότε παρόντα
 χρόνον ἂν γενέσθαι τοῦ μείναι τὴν παιδαγωγηθεῖσαν
 οὕτω πόλιν.

D ΚΛ. Ἐχει γοῦν λόγον.

ΑΘ. Ἰδῶμεν τοίνυν πρὸς τοῦτο εἴ πῃ τινα πόρον ἱκανὸν πορίζοιμεν ἂν κατὰ τὰδε. φημί γάρ, ὦ Κλεινία, Κνωσίους χρῆναι τῶν ἄλλων διαφερόντως Κρητῶν μὴ μόνον ἀφοσιώσασθαι περὶ τῆς χώρας ἣ νῦν κατοικίζεται, συντόνως δ' ἐπιμεληθῆναι, τὰς πρώτας ἀρχὰς εἰς δύναμιν ὅπως ἂν ἰστώσιν ὡς ἀσφαλέστατα καὶ ἄριστα. τὰς μὲν οὖν ἄλλας καὶ βραχύτερον ἔργον, νομοφύλακας δ' [ἂν] ἡμῖν πρώτους αἰρεῖσθαι ἀναγκαιότατον ἀπάσῃ σπουδῇ. E

ΚΛ. Τίνα οὖν ἐπὶ τούτῳ πόρον καὶ λόγον ἀνευρίσκομεν;

ΑΘ. Τόνδε. φημί, ὦ παῖδες Κρητῶν, χρῆναι Κνωσίους διὰ τὸ πρεσβεύειν τῶν πολλῶν πόλεων κοινῇ μετὰ τῶν ἀφικομένων εἰς τὴν ξυνοίκῃσιν ταύτην ἐξ αὐτῶν τε καὶ ἐκείνων αἰρεῖσθαι τριάκοντα μὲν καὶ ἑπτὰ τοὺς πάντας, ἐννέα δὲ καὶ δέκα ἐκ τῶν ἐποικησάντων, τοὺς δὲ ἄλλους ἐξ αὐτῆς Κνωσοῦ· τούτους δ' οἱ Κνωσίοι τῇ πόλει 753 σοι δόντων, καὶ αὐτόν σε, πολίτην εἶναι ταύτης τῆς ἀποικίας καὶ ἓνα τῶν ὀκτωκαίδεκα, πείσαντες ἢ τῇ μετρίᾳ δυνάμει βιασάμενοι.

ΚΛ. Τί δῆτα; οὐ καὶ σύ τε καὶ ὁ Μέγилλος, ὦ ξέने, ἐκοινωνησάτην ἡμῖν τῆς πολιτείας;

II. ΑΘ. Μέγα μὲν, ὦ Κλεινία, φρονοῦσιν εἰς Ἀθῆναι, μέγα δὲ καὶ ἡ Σπάρτη, καὶ μακρὰν ἀποικοῦσιν ἑκάτεραι· σοὶ δὲ κατὰ πάντα ἐμμελῶς ἔχει καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκισταῖς κατὰ ταῦτά, ὥσπερ τὰ περὶ σοῦ νῦν λεγόμενα. ὥς μὲν B οὖν γένοιτ' ἂν ἐπιεικέστατα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν τὰ νῦν, εἰρήσθω· προσελθόντος δὲ χρόνου καὶ μεινάσης τῆς πολιτείας, αἵρεσις αὐτῶν ἔστω τοιάδε τις· πάντες μὲν κοινωφρονούντων τῆς τῶν ἀρχόντων αἰρέσεως, ὅποσοι περ ἂν ὄπλα ἱππικὰ ἢ πεζικὰ τιθῶνται καὶ πολέμου κεκοινωνήκωσιν ἐν ταῖς σφετέραις αὐτῶν τῆς ἡλικίας δυνάμει· ποιεῖσθαι δὲ τὴν αἵρεσιν ἐν ἑρῷ, ὅπερ ἂν ἡ πόλις ἡγῇται

- C τιμιώτατον, φέρειν δ' ἐπὶ τὸν τοῦ θεοῦ βωμὸν ἕκαστον εἰς πινακίον γράψαντα τοῦνομα πατρόθεν καὶ φυλῆς καὶ δήμου, ὁπόθεν ἂν δημοτεύηται, παρεγγράφειν δὲ καὶ τὸ αὐτοῦ κατὰ ταῦτ' αὐτῶς ὄνομα. τῷ βουλομένῳ δ' ἐξέστω τῶν πινακίων ὅ τί περ ἂν φαίνεται μὴ κατὰ νοῦν αὐτῷ γεγραμμένον, ἀνελόντα εἰς ἀγορὰν θεῖναι μὴ ἔλαττον τριακοντα ἡμερῶν· τὰ δὲ τῶν πινακίων κριθέντα ἐν πρώτοις μέχρι τριακοσίων δεῖξαι τοὺς ἄρχοντας ἰδεῖν πάσῃ τῇ πόλει, τὴν δὲ πόλιν ὡσαύτως ἐκ τούτων φέρειν πάλιν ὃν ἂν ἕκαστος βούληται, τοὺς δὲ τὸ δεύτερον ἐξ αὐτῶν προκριθέντας ἕκατὸν δεῖξαι πάλιν ἅπασιν. τὸ δὲ τρίτον φερέτω μὲν ἐκ τῶν ἕκατὸν ὁ βουλευθεὶς ὃν ἂν βούληται, διὰ τομίῳν πορευόμενος· ἑπτὰ δὲ καὶ τριάκοντα, οἷς ἂν πλεῖσται γένωνται ψῆφοι, κρίναντες ἀποψηνάντων ἄρχοντας. τίνες οὖν, ὧς Κλεινία καὶ Μέγилλε, πάντα ἡμῖν ταῦτ' ἐν τῇ πόλει καταστήσουσι τῶν ἀρχῶν τε πέρι καὶ δοκιμασιῶν αὐτῶν; ἄρα ἐννοοῦμεν, ὥς ταῖς πρώτον οὕτω καταξενυνόμεναις πόλεσιν ἀνάγκη μὲν εἶναι τινας, οἵτινες δὲ εἶεν ἂν πρὸ πασῶν τῶν ἀρχῶν γεγονότες, οὐκ ἔστι; δεῖ μὴν ἅμῳς γέ πως, καὶ ταῦτα οὐ φαύλους ἀλλ' ὅ τι μάλιστα ἄκρους· ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἡμῖν παντὸς ἐν ταῖς παροίμαις ἔργον, καὶ τό γε καλῶς ἄρξασθαι πάντες ἐγκωμιάζομεν ἕκάστοτε· τὸ δ' ἔστι τε, ὥς ἐμοὶ φαίνεται, πλέον ἢ τὸ ἡμῖν καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς γενόμενον ἐγκωμιάζεν ἱκανῶς.

ΚΑ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Μὴ τοίνυν γινώσκοντές γε παρῶμεν αὐτὸ ἄρρητον, μηδὲν διασαφήσαντες ἡμῖν αὐτοῖς, τίνα ἔσται τρόπον. ἐγὼ μὲν οὖν οὐδαμῶς εὐπορῶ πλην γε ἐνὸς εἰπεῖν πρὸς τὸ παρὸν ἀναγκαίου καὶ ξυμφέροντος λόγον.

ΚΑ. Τίνος δῆ;

III. ΑΘ. Φημι ταύτῃ τῇ πόλει, ἣν οἰκίζειν μέλλομεν,

οἶον πατέρα καὶ μητέρα οὐκ εἶναι πλὴν τὴν κατοικιζουσάν
αὐτὴν πόλιν, οὐκ ἄγνοωσιν ὅτι πολλὰ τῶν κατοικισθεισῶν B
διάφοροι ταῖς κατοικισάσαις πολλάκις εἶναι γεγόνασι τε
καὶ ἔσονται· νῦν μὲν ἐν τῷ παρόντι καθάπερ παῖς, εἰ
καὶ ποτε μέλλει διάφορος εἶναι τοῖς γεννήσασιν, ἐν γε τῇ
παρούσῃ παιδείᾳ ἀπορία στέργει τε καὶ στέργεται ὑπὸ
τῶν γεννησάντων, καὶ φεύγων αἰετὶ πρὸς τοὺς οἰκείους
ἀναγκαίους μόνους εὐρίσκει ξυμμάχους· ἃ δὴ νῦν φημὶ
Κνωσίοις διὰ τὴν ἐπιμέλειαν πρὸς τὴν νέαν πόλιν καὶ τῇ
νέᾳ πρὸς Κνωσὸν ὑπάρχειν ἐτοιμῶς γεγονότα. λέγω δὲ C
καθάπερ εἶπον νῦν δὴ, δις γάρ τό γε καλὸν ῥηθὲν οὐδὲν
βλάπτει. Κνωσίους δεῖν ἐπιμεληθῆναι πάντων τούτων
κοινῇ, προσελομένους τῶν εἰς τὴν ἀποικίαν ἀφικομένων,
τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν ἐλομέ-
νους, μὴ ἔλαττον ἑκατὸν ἀνδρῶν· καὶ αὐτῶν Κνωσίων
ἔστωσαν ἑκατὸν ἕτεροι· τούτους δὲ ἐλθόντας φημὶ δεῖν
εἰς τὴν καινὴν πόλιν συνεπιμεληθῆναι, ὅπως αἰετὶ ἀρχαί
καταστῶσι κατὰ νόμους κατασταῖσαι τε δοκιμασθῶσι· γε- D
νομένων δὲ τούτων τὴν μὲν Κνωσὸν τοὺς Κνωσίους αἰ-
κεῖν, τὴν δὲ νέαν πόλιν αὐτὴν αὐτὴν πειραῖσθαι σῶζειν τε
καὶ εὐτυχεῖν. οἳ δὲ δὴ γενόμενοι τῶν ἐπτά καὶ τριάκοντα
νῦν τε καὶ εἰς τὸν ἔπειτα ξύμπαντα χρόνον ἐπὶ τοῖσδε
ἡμῖν ἡρῆσθωσαν· πρῶτον μὲν φύλακες ἔστωσαν τῶν νό-
μων, ἔπειτα τῶν γραμμάτων ὧν ἐν ἑκάστῳ ἀπογράφη
τοῖς ἀρχουσι τὸ πλῆθος τῆς αὐτῶν οὐσίας, πλὴν ὁ μὲν μέ-
γιστον τίμημα ἔχων τεττάρων μυῶν, ὁ δὲ τὸ δεύτερον E
τριῶν, ὁ δὲ τρίτος δυεῖν μυῶν, μνᾶς δὲ ὁ τέταρτος. εἰ δὲ
τις ἕτερον φαίνεται τι παρὰ τὰ γεγραμμένα κεκτημένος,
δημόσιον μὲν ἔστω τὸ τοιοῦτον ἅπαν, πρὸς τούτῳ δὲ δίκην
ὑπεχέτω τῷ βουλομένῳ μετιέναι μὴ καλὴν μηδ' εὐώνυ-
μον ἀλλ' αἰσχροάν, εἰάν ἀλίσκηται διὰ τὸ κέρδος τῶν νόμων
καταφρονῶν. αἰσχροκερδείας οὖν αὐτὸν γραψάμενος ὁ

βουληθεὶς ἐπεξίτω τῇ δίκῃ ἐν αὐτοῖς τοῖς νομοφύλαξιν·
 755 εἴαν δ' ὁ φεύγων ὄφλη, τῶν κοινῶν κτημάτων μὴ μετε-
 χέτω, διανομὴ δὲ ὅταν τῇ πόλει γίγνηται τις, ἄμοιρος ἔστω
 πλὴν γε τοῦ κλήρου, γεγράφθω δὲ ὠφληκῶς, ἕως ἂν ξῇ,
 ὅπου πᾶς ὁ βουλόμενος αὐτὰ ἀναγνώσεται. μὴ πλέον δὲ
 εἴκοσιν ἐτῶν νομοφύλαξ ἀρχέτω, φερέσθω δ' εἰς τὴν ἀρ-
 χὴν μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα γεγονώς ἐτῶν· ἔξηκοντού-
 της δὲ ἐνεχθεὶς δέκα μόνον ἀρχέτω ἔτη, καὶ κατὰ τοῦτον
 τὸν λόγον, ὅπου ἂν τις πλέον ὑπερβάς ἑβδομήκοντα ξῇ,
 B μηκέτι ἐν τούτοις τοῖς ἀρχουσι τὴν τηλικαύτην ἀρχὴν ὥς
 ἀρξῶν διανοηθήτω.

IV. Τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν νομοφυλάκων ταῦτα εἰρή-
 σθω προστάγματα τρία, προϊόντων δὲ εἰς τοῦμπροσθε
 τῶν νόμων ἕκαστος προστάξει τούτοις τοῖς ἀνδράσιν,
 ἀντιπῶν αὐτοὺς δεῖ πρὸς τοῖς νῦν εἰρημένοις προσεπιμε-
 λείσθαι· νῦν δ' ἐξῆς ἄλλων ἀρχῶν αἰρέσεως πέρι λέγοι-
 μεν ἄν. δεῖ γὰρ δὴ τὰ μετὰ ταῦτα στρατηγούς αἰρεῖσθαι,
 C καὶ τούτοις εἰς τὸν πόλεμον οἷόν τινας ὑπηρεσίας ἱππάρ-
 χους καὶ φυλάρχους καὶ τῶν πεζῶν φυλῶν κοσμητὰς τῶν
 τάξεων, οἷς πρέπον ἂν εἴη τοῦτ' αὐτὸ τοῦνομα μάλιστα,
 οἷον καὶ οἱ πολλοὶ ταξιαρχοὺς αὐτοὺς ἐπονομάζουσι. τού-
 των δὴ στρατηγούς μὲν ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ταύτης οἱ νο-
 μοφύλακες προβαλλέσθω, αἰρεῖσθω δ' ἐκ τῶν προβλη-
 θέντων πάντες οἱ τοῦ πολέμου κοινῶν γινόμενοί τε ἐν
 ταῖς ἡλικίαις καὶ γινόμενοι ἐκάστοτε· εἴαν δὲ τις ἄρα
 D δοκῇ τινὶ τῶν μὴ προβεβλημένων ἀμείνων εἶναι τῶν προ-
 βληθέντων τινός, ἐπονομάσας ἀνθ' ὅτου ὄντινα προβάλ-
 λεται, τοῦτ' αὐτὸ ὁμνὺς ἀντιπροβαλλέσθω τὸν ἕτερον·
 ὁπότερος δ' ἂν δόξῃ διαχειροτονούμενος, εἰς τὴν αἵρεσιν
 ἐγκρινέσθω. τρεῖς δέ, οἷς ἂν ἡ πλείστη χειροτονία γίγνη-
 ται, τούτους εἶναι στρατηγούς τε καὶ ἐπιμελητὰς τῶν κατὰ
 πόλεμον, δοκιμασθέντων καθάπερ οἱ νομοφύλακες· τα-

ἀρχοὺς δὲ αὐτοῖσι προβάλλεσθαι μὲν τοὺς αἰρεθέντας
στρατηγοὺς δώδεκα, ἐκάστη φυλῇ ταξίαρχον· τὴν δ' ἀν- E
επιπροβολὴν εἶναι, καθάπερ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο, τὴν
αὐτὴν καὶ περὶ τῶν ταξίαρχῶν καὶ τὴν ἐπιχειροτονίαν καὶ
τὴν κρίσιν. τὸν δὲ ξύλλογον τοῦτον ἐν τῷ παρόντι, πρὶν
πρυτάνεις τε καὶ βουλὴν ἡρῆσθαι, τοὺς νομοφύλακας
συλλέξαντας εἰς χωρίον ὡς ἱερωτάτον τε καὶ ἱκανώτατον
καθίσαι χωρὶς μὲν τοὺς ὀπλίτας, χωρὶς δὲ τοὺς ἱππέας,
τρίτον δ' ἐφέξῃς τούτοις πᾶν ὅσον ἐμπολέμιον· χειροτο-
νούντων δὲ στρατηγοὺς μὲν καὶ ἱππάρχους πάντες, ταξι-
άρχους δὲ οἱ τὴν ἀσπίδα τιθέμενοι, φυλάρχους δὲ αὐ τοῦ- 756
τοις πᾶν τὸ ἱππικὸν αἰρεῖσθω, ψιλῶν δὲ ἢ τοξοτῶν ἢ τινος
ἄλλου τῶν ἐμπολεμίων ἡγεμόνας οἱ στρατηγοὶ ἑαυτοῖς
καθιστάντων. [ἱππάρχων δὲ κατάστασις ἂν ἡμῖν ἐτι λοιπὴ
γίγνητο. τούτους οὖν προβαλλέσθων μὲν οἵπερ καὶ τοὺς
στρατηγοὺς προὔβάλλοντο, τὴν δὲ αἵρεσιν καὶ τὴν ἀντι-
προβολὴν τούτων τὴν αὐτὴν γίγνεσθαι, καθάπερ ἡ τῶν
στρατηγῶν ἐγίγνετο, χειροτονεῖτω δὲ τὸ ἱππικὸν αὐτοὺς
ἐναντίον ὁρώντων τῶν πεζῶν, δύο δὲ οἷς ἂν πλείστη χει- B
ροτονία γίγνηται, τούτους ἡγεμόνας εἶναι πάντων τῶν
ἱππευόντων.] τὰς δὲ ἀμφισβητήσεις τῶν χειροτονιῶν μέχρι
δυοῦν εἶναι· τὸ δὲ τρίτον εἰν ἀμφισβητῇ τις, διαψηφίξε-
σθαι τούτους, οἷσπερ τῆς χειροτονίας μέτρον ἐκάστοις ἐκα-
στον ᾗν.

V. Βουλὴν δὲ εἶναι μὲν τριακόντα δωδεκάδας, ἐξή-
κοντα δὲ καὶ τριακόσιοι γίγνουντο ἂν πρέποντες ταῖς δια-
νομαῖς· μέρη δὲ διανείμαντας τέτταρα κατὰ ἐνενήκοντα
τὸν ἀριθμὸν τούτων ἐξ ἐκάστου τῶν τιμημάτων φέρει· C
ἐνενήκοντα βουλευτάς· πρῶτον μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τι-
μημάτων ἅπαντας φέρειν ἐξ ἀνάγκης, ἢ ζημιοῦσθαι τὸν
μὴ πειθόμενον τῇ δοξάσῃ ζημίᾳ· ἐπειδὴν δ' ἐνεχθῶσι,
τούτους μὲν κατασημήνασθαι, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ φέρειν ἐκ

- τῶν δευτέρων τιμημάτων κατὰ ταῦτ' ἀ καθάπερ τῇ πρό-
 σθεν, τρίτῃ δ' ἐκ τῶν τρίτων τιμημάτων φέρειν μὲν τὸ
 D βουλόμενον, ἐπάναγκες δὲ εἶναι τοῖς τῶν τριῶν τιμημα-
 των, τὸ δὲ τέταρτόν τε καὶ σμικροτάτον ἐλεύθερον ἀφεί-
 σθαι τῆς ζημίας, ὅς ἂν αὐτῶν μὴ βούληται φέρειν· τε-
 τάρτῃ δὲ φέρειν μὲν ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ σμικροτάτου τι-
 μήματος ἅπαντας, ἀξήμιον δ' εἶναι τὸν ἐκ τοῦ τετάρτου
 καὶ τρίτου τιμήματος, εἰὰν ἐνεγκεῖν μὴ βούληται· τὸν δ'
 ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ πρώτου μὴ φέροντα ζημιουῖσθαι, τὸ
 μὲν ἐκ τοῦ δευτέρου τριπλασίᾳ τῆς πρώτης ζημίας, τὸν δ'
 E ἐκ τοῦ πρώτου τετραπλασίᾳ. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ τὰ κατα-
 σημανθέντα ὀνόματα ἐξενεγκεῖν μὲν τοὺς ἄρχοντας ἰδεῖν
 πᾶσι τοῖς πολίταις, φέρειν δ' ἐκ τούτων αὐτὰ πάντα ἄνδρ'
 ἢ ζημιουῖσθαι τῇ πρώτῃ ζημίᾳ· ὀρθοῦντα δὲ καὶ ἑκάτ'
 ἐκλέξαντας ἀφ' ἑκάστων τῶν τιμημάτων, τοὺς ἡμίσει
 τούτων ἀποκληρώσαντας δοκιμάσαι, τούτους δ' εἶναι τὸ
 ἐνιαυτὸν βουλευτάς· ἡ μὲν αἵρεσις οὕτω γιγνομένη μέσοι
 ἂν ἔχοι μοναρχικῆς καὶ δημοκρατικῆς πολιτείας, ἥς αὐ-
 δεῖ μεσδυεῖν τὴν πολιτείαν· δούλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπόται
 757 οὐκ ἂν ποτε γένοιεντο φίλοι, οὐδὲ ἐν ἰσῆσι τιμαῖς διαγο-
 ρευόμενοι φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι. τοῖς γὰρ ἀνίστοις τὰ ἰσ-
 ᾶνισα γίγνοιτ' ἂν, εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ μέτρου· διὰ γὰρ
 ἀμφοτέρω ταῦτα στάσεων αἱ πολιτεῖαι πληροῦνται. πα-
 λαιοὺς γὰρ λόγος ἀληθὴς ὢν, ὡς ἰσότης φιλόνητα ἀπεργά-
 ζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς· ἥτις δ' ἐστὶ
 ποτε ἰσότης ἢ τοῦτο αὐτὸ δυναμένη, διὰ τὸ μὴ σφόδρ'
 B σαφὴς εἶναι σφόδρα ἡμᾶς διαταράττει. δυοῖν γὰρ ἰσοτή-
 τοιν οὔσαι, ὁμωνύμοιν μὲν, ἔργῳ δὲ εἰς πολλὰ σχεδὸν
 ἐναντίαιν, τὴν μὲν ἑτέραν εἰς τὰς τιμὰς πᾶσα πόλις ἴκαν'
 παραγαγεῖν καὶ πᾶς νομοθέτης, τὴν μέτρῳ ἴσην καὶ σταθ-
 μῷ καὶ ἀριθμῷ, κλήρῳ ἀπευθύνων εἰς τὰς διανομὰς
 αὐτήν· τὴν δὲ ἀληθεστάτην καὶ ἀρίστην ἰσότητα οὐκέτι

βάδιον παντὶ ἰδεῖν. Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ἐστὶ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις αἰεὶ σμικρὰ μὲν ἐπαρκεῖ, πᾶν δέ, ὅσον ἂν ἐπαρκεῖσθαι πόλεσιν ἢ καὶ ἰδιώταις, πάντ' ἀγαθὰ ἀπεργάζεται. τῷ μὲν γὰρ μείζονι πλείω, τῷ δ' ἐλάττωσι σμικρότερα νέ- C
μει, μέτρια διδοῦσα πρὸς τὴν αὐτῶν φύσιν ἑκατέρω, καὶ δὴ καὶ τιμὰς μείζουσι μὲν πρὸς ἀρετὴν αἰεὶ μείζους, τοῖς δὲ τούναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς τε καὶ παιδείας τὸ πρέπον ἑκατέρωις ἀπονέμει κατὰ λόγον. ἐστὶ γὰρ δὴ πον καὶ τὸ πολιτικὸν ἡμῶν αἰεὶ τοῦτ' αὐτὸ τὸ δίκαιον· οὐ καὶ νῦν ἡμᾶς ὀρεγομένους δεῖ καὶ πρὸς ταύτην τὴν ἰσότητα, ᾧ Κλεινία, ἀποβλέποντας τὴν νῦν φρυμένην κατοικίξειν πόλιν· ἄλ- D
λην τε ἂν ποτέ τις οἰκίξῃ, πρὸς ταῦτό τοῦτο σκοπούμενον χρεῶν νομοθετεῖν, ἀλλ' οὐ πρὸς ὀλίγους τυράννους ἢ πρὸς ἓνα ἢ καὶ κράτος δήμου τι, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον αἰεὶ τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ νῦν δὴ λεχθέν, τὸ κατὰ φύσιν ἴσον ἀνί- σοις ἑκάστοτε δοθέν· ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ τούτοις παρ-
ωνυμίοισι ποτε προσχρήσασθαι πόλιν ἅπασαν, εἰ μέλλει στάσεων ἑαυτῇ μὴ προσκοινωνήσῃν κατὰ τι μέρος. τὸ γὰρ ἐπεικὲς καὶ ξύγγνωμον τοῦ τελέου καὶ ἀκριβοῦς παρὰ E
δίκην τὴν ὀρθὴν ἐστὶ παρατεθραυμένον, ὅταν γίγνηται· διὸ τῷ τοῦ κλήρου ἴσῳ ἀνάγκη προσχρήσασθαι δυσκολίας τῶν πολλῶν ἕνεκα, θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐ-
χαῖς ἐπικαλουμένους ἀπορθεῖν αὐτοὺς τὸν κλῆρον πρὸς τὸ δικαιώτατον. οὕτω δὲ χρηστέον ἀναγκαίως μὲν τοῖν ἰσο-
τήτοιν ἀμφοῖν, ὥς δ' ὅ τι μάλιστα ἐπ' ὀλιγίστοις τῇ ἐτέρᾳ, 758
τῇ τῆς τύχης δεομένη.

VI. Ταῦτα οὕτω διὰ ταῦτα, ᾧ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν μέλλουσιν σώζεσθαι δοῶν πόλιν· ἐπειδὴ δὲ ναῦς τε ἐν θαλάττῃ πλέουσα φυλακῆς ἡμέρας δεῖται καὶ νυκτὸς αἰεὶ, πόλιν τε ὥσαύτως ἐν κλύδωνι τῶν ἄλλων πόλεων διαγομένη καὶ παντοδαπαῖσιν ἐπιβουλαῖς οἰκεῖ κινδυνεύουσα εἰσέκεσθαι, δεῖ δὴ δι' ἡμέρας τε εἰς νύκτα καὶ ἐκ νυκτὸς

- B** συνάπτειν πρὸς ἡμέραν ἄρχοντας ἄρχουσι, φρουροῦντάς τε φρουροῦσι διαδεχομένους αἰεὶ καὶ παραδιδόντας μηδέποτε λήγειν. πλήθος δὲ οὐ δυνατόν ὅξως οὐδέποτε οὐδὲν τούτων πράττειν· ἀναγκαῖον δὴ τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν βουλευτῶν ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ἔαν ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἰδίοισι μένοντας εὐθημονεῖσθαι τὰ κατὰ τὰς αὐτῶν οἰκήσεις, τὸ δὲ δωδέκατον μέρος αὐτῶν ἐπὶ δώδεκα μῆνας νεύμαντας ἐν ἑφ' ἐνὶ παρέχειν αὐτοὺς φύλακας, ἵντι τί
- C** τινὶ ποθεν ἄλλοθεν εἴτε καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ἐτοιμῶς ἐπιτυχεῖν, ἂν τε ἀγγέλλειν βούληται τις ἂν τ' αὖ πυνθάνεσθαι τι τῶν ὧν προσήκει πόλει πρὸς πόλεις ἄλλας ἀποκρίνεσθαι τε καὶ ἐρωτήσασαν ἑτέρας ἀποδέξασθαι τὰς ἀποκρίσεις, καὶ δὴ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐκάστοτε νεωτερισμῶν ἕνεκα παντοδαπῶν εἰωθότων αἰεὶ γίνεσθαι, ὅπως
- D** ἂν μάλιστα μὲν μὴ γίνωνται, γενομένων δὲ ὅ τι τάχιστα αἰσθομένης τῆς πόλεως ἰαθῇ τὸ γενόμενον· διὸ ξυλλόγων τε αἰεὶ δεῖ τοῦτο εἶναι τὸ προκαθήμενον τῆς πόλεως κύριον καὶ διαλύσεων τῶν τε κατὰ νόμους τῶν τε ἐξαίφνης προσπιπτουσῶν τῇ πόλει. ταῦτα μὲν οὖν πάντα τὸ δωδέκατον ἂν μέρος τῆς βουλῆς εἴη τὸ διακοσμοῦν, τὰ ἔνδεκα ἀναπαυόμενον τοῦ ἐνιαυτοῦ μέρη· κοινῇ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἄρχων δεῖ τὰς φυλακὰς ταύτας φυλάττειν κατὰ πόλιν τοῦτο τὸ μόριον τῆς βουλῆς αἰεὶ.

VII. Καὶ τὰ μὲν κατὰ πόλιν οὕτως ἔχοντα μετρίως ἂν

- E** εἴη διατεταγμένα· τῆς δὲ ἄλλης χώρας πάσης τίς ἐπιμέλεια καὶ τίς τάξις; ἃρ' οὐχ ἡνίκα πᾶσα μὲν ἡ πόλις, σύμπασα δὲ ἡ χώρα κατὰ δώδεκα μέρη διανενέμηται, τῆς πόλεως αὐτῆς ὁδῶν καὶ οἰκήσεων καὶ οἰκοδομιῶν καὶ λιμένων καὶ ἀγορᾶς καὶ κρηνῶν καὶ δὴ καὶ τεμενῶν καὶ ἱερῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων ἐπιμελητάς δεῖ τινὰς ἀποδεδειγμένους εἶναι;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ, τοῖς μὲν ἱεροῖς νεωκόρους τε καὶ 759
 ἱερέας καὶ ἱερείας δεῖν γίνεσθαι· ὁδῶν δὲ καὶ οἰκοδομιῶν
 καὶ κόσμου τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνθρώπων τε, ἵνα μὴ
 ἀδικῶσι, καὶ τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ τε τῷ τῆς πό-
 λεως περιβόλῳ καὶ προαστείῳ, ὅπως ἂν τὰ προσήκοντα
 πόλεσι γίνηται, ἐλέσθαι δεῖ τρία μὲν ἀρχόντων εἶδη, περὶ
 μὲν τὸ νῦν δὴ λεχθὲν ἀστυνόμους ἐπονομάζοντα, τὸ δὲ
 περὶ ἀγορᾶς κόσμον ἀγορανόμους· ἱερῶν δὲ ἱερέας, οἷς
 μὲν εἰσι πάτριαι ἱερωσύνη καὶ αἵς, μὴ κινεῖν, εἰ δέ, οἷον B
 τὸ πρῶτον κατοικιζομένοις εἰκὸς γίνεσθαι περὶ τὰ τοι-
 αῦτα, ἢ μηδενὶ ἢ τισιν ὀλίγοις, οἷς μὴ καθεστήκοι, κατα-
 στατέον ἱερέας τε καὶ ἱερείας νεωκόρους γίνεσθαι τοῖς
 θεοῖς· τούτων δὲ πάντων τὰ μὲν αἰρετὰ χρή, τὰ δὲ κλη-
 ρωτὰ ἐν ταῖς καταστάσεσι γίνεσθαι, μιγνύντας πρὸς φι-
 λίων ἀλλήλοις δῆμον καὶ μὴ δῆμον ἐν ἐκάστη χώρᾳ καὶ
 πόλει, ὅπως ἂν μάλιστα ὁμονοῶν εἴη. τὰ μὲν οὖν τῶν
 ἱερῶν, τῷ θεῷ ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὸ κεχαρισμένον γίνε- C
 σθαι, κληροῦν οὕτω τῇ θεῷ τύχῃ ἀποδιδόντα, δοκιμάζειν
 δὲ τὸν αἰὲ λαγχάνοντα πρῶτον μὲν ὀλόκληρον καὶ γνή-
 σιον, ἔπειτα ὥς ὅτι μάλιστα ἐκ καθαρευουσῶν οἰκῆσεων,
 φόνου δὲ ἄγνον καὶ πάντων τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰς τὰ
 θεῖα ἀμαρτανομένων αὐτὸν καὶ πατέρα καὶ μητέρα κατὰ
 ταῦτά βεβιωκότας· ἐκ Δελφῶν δὲ χρή νόμους περὶ τὰ
 θεῖα πάντα κομισαμένους καὶ καταστήσαντας ἐπ' αὐτοῖς
 ἐξηγητὰς τούτοις χρῆσθαι. κατ' ἐνιαυτὸν δὲ εἶναι καὶ μὴ D
 μακρότερον τὴν ἱερωσύνην ἐκάστην, ἔτη δὲ μὴ ἕλαττον
 ἐξήκοντα ἡμῖν εἴη γεγονώς ὁ μέλλων καθ' ἱεροῦς νόμους
 περὶ τὰ θεῖα ἱκανῶς ἀγιστεύσειν· ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν
 ἱερειῶν ἔστω τὰ νόμιμα. τοὺς δὲ ἐξηγητὰς τρις φερέτω-
 σαν μὲν αἱ τέτταρες φυλαὶ τέτταρας, ἕκαστον ἐξ αὐτῶν,
 τρεῖς δέ, οἷς ἂν πλείστη γένηται ψῆφος, δοκιμάσαντας ἐν-
 νεία πέμπειν εἰς Δελφοὺς ἀνελεῖν ἐξ ἐκάστης τριάδος ἓνα·

Ε τὴν δὲ δοκιμασίαν αὐτῶν καὶ τοῦ χρόνου τὴν ἡλικίαν εἶναι καθάπερ τῶν ἱερέων. οὗτοι δὲ ἔστων ἐξηγηταὶ διὰ βίου· τὸν δὲ γε λιπόντα προσαιρεῖσθωσαν αἱ τέτταρες φυλαί, ὅθεν ἂν ἐκλήπῃ. ταμίης δὲ θὴ τῶν τε ἱερῶν χρημάτων ἐκάστοις τοῖς ἱεροῖς καὶ τεμενῶν καὶ καρπῶν τούτων
 760 καὶ μισθώσεων κυρίους αἰρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων τρεῖς εἰς τὰ μέγιστα ἱερά, δύο δ' εἰς τὰ σμικρότερα, πρὸς δὲ τὰ ἐμμελέστατα ἓνα· τὴν δὲ αἵρεσιν τούτων καὶ τὴν δοκιμασίαν γίνεσθαι καθάπερ ἢ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο, καὶ τὰ μὲν αὖ περὶ τὰ ἱερά ταῦτα γινέσθω.

VIII. Ἀφρούρητον δὲ δὴ μηδὲν εἰς δύναμιν ἔστω. πόλεως μὲν οὖν αἱ φρουραὶ περὶ ταύτῃ γιννέσθωσαν, στρατηγῶν ἐπιμελουμένων καὶ ταξιάρχων καὶ ἱππάρχων καὶ
 B φυλάρχων καὶ πρυτάνεων καὶ θὴ καὶ ἀστυνόμων καὶ ἀγορανόμων, ὅποταν αἰρεθέντες ἡμῖν καταστῶσί τινες ἱκανῶς· τὴν δὲ ἄλλην χώραν φυλάττειν πᾶσαν κατὰ τὰδε δώδεκα μὲν ἡμῖν ἡ χώρα πᾶσα εἰς δύναμιν ἴσα μόρια νενέμηται, φυλὴ δὲ μία τῷ μορίῳ ἐκάστῳ ἐπικληρωθεῖσα κατ' ἐνιαυτὸν παρεχέτω πέντε οἶον ἀγρονόμους τε καὶ φρουράρχους, τούτοις δ' ἔστω καταλεξασθαι τῆς αὐτῶν φυλῆς
 C ἐκάστῳ δώδεκα τῶν πέντε ἐκ τῶν νέων, μὴ ἔλαττον ἢ πέντε καὶ εἰκοσὶν ἔτη γεγυότας, μὴ πλεῖον δὲ ἢ τριάκοντα. τούτοις δὲ διακληρωθήτω τὰ μόρια τῆς χώρας κατὰ μῆνα ἕκαστα ἐκάστοις, ὅπως ἂν πάσης τῆς χώρας ἔμπειροί τε καὶ ἐπιστήμονες γίνωνται πάντες. δύο δ' ἔτη τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν φρουρὰν γίνεσθαι φρουροῖς τε καὶ ἄρχουσιν· ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον λάχῃσι τὰ μέρη, τοῖς τῆς χώρας τόπους μεταλλάττοντας ἀεὶ τὸν ἐξῆς τόπον ἐκάστου μηνὸς ἡγεῖσθαι τοὺς φρουράρχους ἐπὶ δεξιὰ κύκλῳ·
 D τὸ δ' ἐπὶ δεξιὰ γιννέσθω τὸ πρὸς ἑω. περιελθόντος δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῷ δευτέρῳ ἔτει, ἵνα ὥς πλείστοι τῶν φρουρῶν

μὴ μόνον ἐμπειροὶ τῆς χώρας γίνωνται κατὰ μίαν ὥραν
 τοῦ ἐνιαυτοῦ, πρὸς τῇ χώρᾳ δὲ ἅμα καὶ τῆς ὥρας ἐκάστης
 περὶ ἑκάστον τὸν τόπον τὸ γιγνόμενον ὡς πλεῖστοι κατα-
 μάθωσιν, οἱ τότε ἡγούμενοι πάλιν ἀφηγείσθωσαν εἰς τὸν
 εὐώνυμον ἀεὶ μεταβάλλοντες τόπον, ἕως ἂν τὸ δεύτερον E
 διεξέλθωσιν ἔτος· τῷ τρίτῳ δὲ ἄλλους ἀγρονόμους αἰρεῖ-
 σθαι καὶ φρουράρχους τοὺς πέντε τῶν δωδεκα ἐπιμελη-
 τὰς. ἐν δὲ δὴ ταῖς διατριβαῖς τῷ τόπῳ ἑκάστῳ τὴν ἐπιμέ-
 λειαν εἶναι τοιάνδε τινά, πρῶτον μὲν ὅπως εὐερκῆς ἡ χώρα
 πρὸς τοὺς πολεμίους ὅτι μάλιστα ἔσται, ταφρεύοντάς τε
 ὅσα ἂν τούτου δέῃ καὶ ἀποσκάπτοντας καὶ ἐνοικοδομή-
 μασιν εἰς δύναμιν εἰργοντάς τοὺς ἐπιχειροῦντας ὁτιοῦν
 τὴν χώραν καὶ τὰ κτήματα κακουργεῖν, χωρμένους δ'
 ὑποξυρίοις καὶ τοῖς οἰκέταις τοῖς ἐν τῷ τόπῳ ἑκάστῳ πρὸς 761
 ταῦτα, δι' ἐκείνων ποιοῦντας, ἐκείνοις ἐπιστατοῦντας,
 τῶν οἰκείων ἔργων αὐτῶν ἀργίας ὅτι μάλιστα ἐκλεγομέ-
 νους. δύσβατα δὲ δὴ πάντα ποιεῖν τοῖς ἐχθροῖς, τοῖς δὲ
 φίλοις ὅτι μάλιστα εὐβάτα ἀνθρώποις τε καὶ ὑποξυρίοις
 καὶ βοσκήμασιν, ὁδῶν τε ἐπιμελουμένους, ὅπως ὡς ἡμε-
 ρώταται ἑκάσται γίνωνται, καὶ τῶν ἐκ Διὸς ὑδάτων, ἵνα
 τὴν χώραν μὴ κακουργῇ, μᾶλλον δ' ὠφελῇ ῥέοντα ἐκ τῶν B
 ὑψηλῶν εἰς τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι νάπας ὅσαι κοῖλαι, τὰς ἐκ-
 ροὰς αὐτῶν εἰργοντάς οἰκοδομήμασί τε καὶ ταφρεύμασιν,
 ὅπως ἂν τὰ παρὰ τοῦ Διὸς ὕδατα καταδεχόμεναι καὶ πί-
 νουσιν, τοῖς ὑποκάτωθεν ἀγροῖς τε καὶ τόποις πᾶσι νά-
 ματα καὶ κρήνας ποιοῦσαι, καὶ τοὺς ἀνχηροτάτους τό-
 πους πολυὺς τε καὶ εὐὺδρους ἀπεργάζωνται· τὰ τε
 πηγαῖα ὕδατα, ἐὰν τέ τις ποταμὸς ἐὰν τε καὶ κρήνη ἧ, κο-
 σμοῦντες φυτεύμασί τε καὶ οἰκοδομήμασιν εὐπρεπέστερα C
 καὶ συνάγοντες μεταλλείαις νάματα πάντα ἄφθονα ποιῶ-
 σιν ὑδρείαις τε καθ' ἑκάστας τὰς ὥρας, εἰ τί που ἄλσος ἧ
 τέμενος περὶ ταῦτα ἀνειμένον ἧ, τὰ ρεύματα ἀφιέντες εἰς

αὐτὰ τὰ τῶν θεῶν ἱερὰ κοσμοῦσι. πανταχῇ δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις γυμνάσια χρή κατασκευάζειν τοὺς νέους αὐτοῖς τε καὶ τοῖς γέρονσι γεροντικά λουτρά θερμὰ παρέχοντας, ὕλην παρατιθέντας αὔην καὶ ξηρὰν ἄφθονον, ἐπ' ὁνήσει
 D καμνόντων τε νόσοις καὶ πόνοις τετρυμένα γεωργικοῖς σώματα δεχομένους εὐμενῶς ἰατροῦ δέξιν μὴ πάνυ σοφοῦ βελτίονα συχνοῦ.

IX. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα κόσμος τε καὶ ὠφέλεια τοῖς τόποις γίγνοιτ' ἂν μετὰ παιδείας οὐδαμῇ ἁχαρίτου· σπουδῇ δὲ περὶ ταῦτα ἦδε ἔστω. τοὺς ἐξήκοντα ἑκάστους τὸν αὐτῶν τόπον φυλάττειν μὴ μόνον πολεμίῳ ἔνεκα ἀλλὰ καὶ τῶν φίλων φασκόντων εἶναι· γειτόνων δὲ καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἢν ἄλλος ἄλλον ἀδικῇ, δοῦλος ἢ ἐλεύθερος, δικάζοντας τῷ ἀδικεῖσθαι φάσκοντι, τὰ μὲν σμικρὰ αὐτοὺς τοὺς πέντε ἄρχοντας, τὰ δὲ μεῖζονα μετὰ τῶν δώδεκα τοὺς ἑπτακαίδεκα δικάζειν μέχρι τριῶν μυνῶν, ὅσα ἂν ἕτερος ἐτέρῳ ἐπικαλῇ. δικαστὴν δὲ καὶ ἄρχοντα ἀνυπεύθυνον οὐδένα δικάζειν καὶ ἄρχειν δεῖ πλὴν τῶν τὸ τέλος ἐπιτιθέντων οἷον βασιλέων· καὶ δὴ καὶ τοὺς ἀγρονόμους τούτους, ἐὰν ὑβρίζωσί τι περὶ τοὺς ὧν ἐπιμε-
 762 λοῦνται, προστάξεις τε προστάττοντες ἀνίσους καὶ ἐπιχειροῦντες λαμβάνειν τε καὶ φέρειν τῶν ἐν ταῖς γεωργίαις μὴ πείσαντες, καὶ ἐὰν δέχωνται τι κολακείας ἔνεκα διδόντων ἢ καὶ δίκας ἀδίκως διανέμωσι, ταῖς μὲν θωπείαις ὑπείκοντες ὁνειδῇ φερέσθωσαν ἐν πάσῃ τῇ πόλει, τῶν δὲ ἄλλων ἀδικημάτων ὅ τι ἂν ἀδικῶσι τοὺς ἐν τῷ τόπῳ, τῶν μέχρι μυνῶς ἐν τοῖς κωμήταις καὶ γείτοσιν ὑπεχέτωσαν ἔχοντες δίκας, τῶν δὲ μειζόνων ἑκάστοτε ἀδικημάτων ἢ
 B καὶ τῶν ἐλαττόνων, ἐὰν μὴ ᾖ θέλωσιν ὑπέχειν πιστεύοντες τῷ μεθίστασθαι κατὰ μῆνας εἰς ἕτερον αἰεὶ τόπον φεύγοντες ἀποφενξέσθαι, τούτων πέρι λαγχάνειν μὲν ἐν ταῖς κοιναῖς δίκαις τὸν ἀδικούμενον, ἐὰν δ' ἔλῃ, τὴν διπλασίαν

πραττέσθω τὸν ὑποφεύγοντα καὶ μὴ ἐθέλησαντα ὑποσχεῖν
ἐκόντα τιμωρίαν. διαιτάσθων δὲ οἱ τε ἄρχοντες οἱ τε
ἀγρονόμοι τὰ δύο ἔτη τοιούτῳ τινὲ τρόπῳ· πρῶτον μὲν
δὴ καθ' ἑκάστους τοὺς τόπους εἶναι ξυσσίτια, ἐν οἷς κοινῇ C
τὴν διαίταν ποιητέον ἅπασιν· ὁ δὲ ἀποσυσσιτήσας καὶ
ἡντιναοῦν ἡμέραν ἢ νύκτα ἀποκοιμηθεὶς μὴ τῶν ἀρχόν-
των ταξάντων ἢ πάσης τινὸς ἀνάγκης ἐπιπεσούσης, εἰάν
ἀποφῆνῃσιν αὐτὸν οἱ πέντε καὶ γραψάντες θῶσιν ἐν
ἀγορᾷ καταλελυκότα τὴν φρουράν, ὄνειδῃ τε ἐχέτω τὴν
πολιτείαν ὥς προδιδοὺς τὸ ἑαυτοῦ μέρος, κολαζέσθω τε
πληγαῖς ὑπὸ τοῦ συνιτυγγάνοντος καὶ ἐθέλοντος κολάζειν D
ἡτιμωρήτως. τῶν δὲ ἀρχόντων αὐτῶν εἰάν τις τι δοῖται τοι-
οῦτον αὐτός, ἐπιμελεῖσθαι μὲν τοῦ τοιούτου πάντας τοὺς
ἐξήκοντα χρεῶν, ὁ δὲ αἰσθόμενός τε καὶ πνθόμενος μὴ
ἐπεξιῶν ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνεχέσθω νόμοις καὶ πλείονι τῶν
νέων ζημιούσθω, περὶ τὰς τῶν νέων ἀρχὰς ἡτιμάσθω πά-
σας· τούτων δὲ οἱ νομοφύλακες ἐπίσκοποι ἀκριβεῖς ἔστω-
σαν, ὅπως ἢ μὴ γίγνηται τὴν ἀρχὴν ἢ γιγνόμενα τῆς ἀξίας
δίκης τυγχάνη. δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἀπάν- E
των ἀνθρώπων, ὥς ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γέ-
νοιτο ἄξιος ἐπαίνου, καὶ καλλωπίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς
δουλεῦσαι μᾶλλον ἢ τῷ καλῶς ἄρξαι, πρῶτον μὲν τοῖς νό-
μοις, ὥς ταύτην τοῖς θεοῖς οὕσαν δουλείαν, ἐπειτα τοῖς
πρεσβυτέροις τε καὶ ἐντίμως βεβιωκόσι τοὺς νέους· μετὰ
δὲ ταῦτα τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης δεῖ τῆς ταπεινῆς καὶ
ἀπόρου γεγευμένου εἶναι τὰ δύο ἔτη ταῦτα τὸν τῶν ἀγρο-
νόμων γεγονότα. ἐπειδὴν γὰρ δὴ καταλεγῶσιν οἱ δῶδεκα,
ξυνελθόντες μετὰ τῶν πέντε βουλευέσθωσαν ὥς οἰόνπερ 763
οἰκέται οὐχ ἔξουσιν αὐτοῖς ἄλλους οἰκέτας τε καὶ δούλους,
οὐδ' ἐκ τῶν ἄλλων γεωργῶν τε καὶ κωμητῶν τοῖς ἐκείνων
ἐπὶ τὰ ἴδια χρήσονται ὑπηρετήματα διακόνοις, ἀλλὰ μόνον
ὅσα εἰς τὰ δημόσια· τὰ δ' ἄλλα αὐτοὶ δι' αὐτῶν διανοη-

θήτωσαν ὥς βιωσόμενοι διακονοῦντές τε καὶ διακονούμε-
 νοι ἑαυτοῖς, πρὸς δὲ τούτοις πᾶσαν τὴν χώραν διεξερευ-
 νάμενοι θέρους καὶ χειμῶνος σὺν τοῖς ὄπλοις φυλακῆς τε
 B καὶ γνωρίσεως ἕνεκα πάντων αἰτῶν τόπων. κινδυνεύει
 γὰρ οὐδενὸς ἑλαττον μάθημα εἶναι δι' ἀκριβείας ἐπίστα-
 σθαι πάντας τὴν αὐτῶν χώραν· οὐ δὴ χάριν κυνηγέσσεια
 καὶ τὴν ἄλλην θήραν· οὐχ ἥττον ἐπιτηδεύειν δεῖ τὸν
 ἡβῶντα ἢ τῆς ἄλλης ἡδονῆς ἅμα καὶ ὠφελείας τῆς περὶ τὰ
 τοιαῦτα γιγνομένης πᾶσι. τούτους οὖν αὐτούς τε καὶ τὸ
 ἐπιτηδεύμα εἴτε τις κρυπτοὺς εἴτε ἀγρονομίους εἴθ' ὅτι
 C καλῶν χαίρει τοῦτο προσαγορεύων, προθύμως πᾶς ἀνὴρ
 εἰς δύναμιν ἐπιτηδευέτω, ὅσοι μέλλουσι τὴν αὐτῶν πόλιν
 ἱκανῶς σῶζειν.

X. Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἀρχόντων αἰρέσεως ἀγορανόμων
 πέρι καὶ ἀστυνόμων ἦν ἡμῖν ἐπόμενον. ἔποιנטο δ' ἂν
 ἀγρονόμοις [τε] ἀστυνόμοι τρεῖς ἐξήκοντα οὔσι, τριχῇ δώ-
 δεκα μέρη τῆς πόλεως διαλαβόντες, μιμούμενοι ἐκείνους,
 τῶν τε ὁδῶν ἐπιμελοῦμενοι τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καὶ τῶν
 ἐκ τῆς χώρας λεωφόρων εἰς τὴν πόλιν αἰετταμένων καὶ
 D τῶν οἰκοδομιῶν, ἵνα κατὰ νόμους γίγνωνται πᾶσαι, καὶ
 δὴ καὶ τῶν ὑδάτων, ὅπόσ' ἂν αὐτοῖς πέμπωσι καὶ παρα-
 διδῶσιν οἱ φρουροῦντες τεθεραπευμένα, ὅπως εἰς τὰς
 κρήνας ἱκανὰ καὶ καθαρὰ πορευόμενα κοσμηῇ τε ἅμα καὶ
 ὠφελῇ τὴν πόλιν. δεῖ δὴ καὶ τούτους δυνατούς τε εἶναι
 καὶ σχολάζοντας τῶν κοινῶν ἐπιμελεῖσθαι· διὸ προβαλλέ-
 σθω μὲν πᾶς ἀνὴρ ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων ἀστυνό-
 E μων ὃν ἂν βούληται, διαχειροτονηθέντων δὲ καὶ ἀφικο-
 μένων εἰς ἕξ οἷς ἂν πλείσται γίγνωνται, τοὺς τρεῖς ἀπο-
 κληρωσάντων οἷς τούτων ἐπιμελές· δοκιμασθέντες δὲ ἀρ-
 χόντων κατὰ τοὺς τεθέντας αὐτοῖς νόμους. ἀγορανόμους
 δ' ἕξης τούτοις αἰρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν δευτέρων καὶ πρῶ-
 των τιμημάτων πέντε, τὰ δ' ἄλλα αὐτῶν γίγνεσθαι τὴν

αἵρεσιν καθάπερ ἡ τῶν ἀστυνόμων, δέκα ἐκ τῶν ἄλλων χειροτονηθέντας τοὺς πέντε ἀποκληρῶσαι, καὶ δοκιμασθέντας αὐτοὺς ἄρχοντας ἀποφῆναι. χειροτονεῖτω δὲ πᾶς πάντα· ὁ δὲ μὴ ὀφείλων, ἐὰν εἰσαγγεληθῇ πρὸς τοὺς ἄρχον- 764 τας, ζημιούσθω πεντήκοντα δραχμαῖς πρὸς τῷ κακὸς εἶναι δοκεῖν. ἴτω δ' εἰς ἐκκλησίαν καὶ τὸν κοινὸν ξύλλογον ὁ βουλούμενος, ἐπάναγκες δ' ἔστω τῷ τῶν δευτέρων καὶ πρώτων τιμημάτων, δέκα δραχμαῖς ζημιουμένῳ, ἐὰν μὴ παρῶν ἐξετάζηται τοῖς ξυλλόγοις· τρίτῳ δὲ τιμῇματι καὶ τῷ τετάρτῳ μὴ ἐπάναγκες, ἀλλὰ ἀξήμιος ἀφείσθω, ἐὰν μὴ τι παραγγείλωσιν οἱ ἄρχοντες πᾶσιν ἐκ τινος ἀνάγκης ξυνέναι. τοὺς δὲ δὴ ἀγορανόμους τὸν περὶ τὴν ἀγορὰν κόσμον B διαταχθέντα ὑπὸ νόμων φυλάττειν καὶ ἱερῶν καὶ κρηνῶν ἐπιμελεῖσθαι τῶν κατ' ἀγορὰν, ὅπως μηδὲν ἀδικῇ μηδεὶς, τὸν ἀδικοῦντα δὲ κολάζειν, πληγαῖς μὲν καὶ δεσμοῖς δοῦλον καὶ ξένον, ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὢν τις περὶ τὰ τοιαῦτα ἀκοσμή, μέχρι μὲν ἑκατὸν δραχμῶν νομίσματος αὐτοὺς εἶναι κυρίους διαδικάζοντας, μέχρι δὲ διπλασίου τούτου κοινῇ μετὰ ἀστυνόμων ζημιοῦν δικάζοντας τῷ ἀδικοῦντι· τὰ C αὐτὰ δὲ καὶ ἀστυνόμοις ἔστω ζημιώματα τε καὶ κολάσεις ἐν τῇ ἑαυτῶν ἀρχῇ, μέχρι μὲν μνᾶς αὐτοὺς ζημιοῦντας, τὴν διπλασίαν δὲ μετὰ ἀγορανόμων.

XI. Μουσικῆς δὲ τὸ μετὰ τούτο καὶ γυμναστικῆς ἄρχοντας καθίστασθαι πρέπον ἂν εἴη, διττοὺς ἑκατέρων, τοὺς μὲν παιδείας αὐτῶν ἕνεκα, τοὺς δὲ ἀγωνιστικῆς. παιδείας μὲν βούλεται λέγειν ὁ νόμος γυμνασίων καὶ διδασκαλείων ἐπιμελητὰς κόσμου καὶ παιδευσεως ἅμα καὶ τῆς D περὶ ταῦτα ἐπιμελείας τῶν φοιτησεῶν τε πέρι καὶ ἀσκήσεων ἁρρένων καὶ θηλειῶν κορῶν, ἀγωνίας δὲ ἐν τε τοῖς γυμνακοῖς καὶ περὶ τὴν μουσικὴν ἀθλοθέτας ἀθληταῖς, διττοὺς αὖ τούτους, περὶ μουσικὴν μὲν ἑτέρους, περὶ ἀγωνίαν δ' ἄλλους. ἀγωνιστικῆς μὲν οὖν ἀνθρώπων τε καὶ

- ἵππων τοὺς αὐτοὺς, μουσικῆς δὲ ἑτέρους μὲν τοὺς περὶ
 μονωδίαν τε καὶ μιμητικὴν, οἷον ῥαψῳδῶν καὶ κιθαρω-
 B δῶν καὶ αὐλητῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων ἀθλοθέτας
 ἑτέρους πρόπον ἂν εἴη γίνεσθαι, τῶν δὲ περὶ χορωδίαν
 ἄλλους. πρῶτον δὴ περὶ τὴν τῶν χορῶν παιδιᾶν παιδῶν
 τε καὶ ἀνδρῶν καὶ θηλειῶν κορῶν ἐν ὀρχήσεσι καὶ τῇ τάξει
 τῇ ἀπάσῃ γιγνομένῃ μουσικῇ τοὺς ἄρχοντας αἰρεῖσθαι
 που χρεῶν· ἱκανὸς δὲ εἰς ἄρχων αὐτοῖς, μὴ ἔλαττον τεττα-
 765 ράκοντα γεγονῶς ἔτων, ἱκανὸς δὲ καὶ περὶ μονωδίαν εἰς,
 μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεγονῶς ἔτων, εἰσαγαγεύς τε εἶ-
 ναι καὶ τοῖς ἀμιλλωμένοις τὴν διάκρισιν ἱκανῶς ἀποδιδούς.
 τὸν δὴ χορῶν ἄρχοντα καὶ διαθετῆρα αἰρεῖσθαι χρὴ τοι-
 οῦνδε τινὰ τρόπον· ὅσοι μὲν φιλοφρόνως ἐσχήκασι περὶ τὰ
 τοιαῦτα, εἰς τὸν ξύλλογον ἵτωσαν, ἐπιζήμιοι ἂν μὴ ἴωσι·
 τούτου δὲ οἱ νομοφύλακες κριταί· τοῖς δ' ἄλλοις, ἂν μὴ
 B βούλωνται, μηδὲν ἐπ' ἀναγκῆς ἔστω· καὶ τὴν προβολὴν δὴ
 τὸν αἰρούμενον ἐκ τῶν ἐμπείρων ποιητέον, ἐν τε τῇ δοκι-
 μασίᾳ κατηγόρημα ἐν ταύτῃ ἔστω καὶ ἀπηγόρημα, τῶν μὲν
 ὡς ἄπειρος ὁ λαχὼν, τῶν δ' ὡς ἐμπειρος· ὅς δ' ἂν εἰς ἐκ
 προχειροτονηθέντων δέκα λάχῃ, δοκιμασθεὶς τὸν ἐνιαυ-
 τὸν τῶν χορῶν ἀρχέτω κατὰ νόμον. κατὰ ταῦτά δὲ τού-
 τοις καὶ ταύτῃ ὁ λαχὼν τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον τῶν ἀφικο-
 μένων εἰς κρίσιν μονωδιῶν τε καὶ συναυλιῶν ἀρχέτω, εἰς
 C τοὺς κριτὰς ἀποδιδούς ὁ λαχὼν τὴν κρίσιν. μετὰ δὲ ταῦτα
 χρεῶν ἀγωνίας ἀθλοθέτας αἰρεῖσθαι τῆς περὶ τὰ γυμνά-
 σια ἵππων τε καὶ ἀνθρώπων ἐκ τῶν τρίτων τε καὶ ἔτι τῶν
 δευτέρων τιμημάτων· εἰς δὲ τὴν αἵρεσιν ἔστω μὲν ἐπ' ἀ-
 ναγκῆς τοῖς τρισὶ πορεύεσθαι τιμήμασι, τὰ σμικρῷτάτων
 δὲ ἀζήμιον ἀφείσθω. τρεῖς δ' ἔστωσαν οἱ λαχόντες, [τῶν]
 προχειροτονηθέντων μὲν εἴκοσι, λαχόντων δὲ ἐκ τῶν εἴ-
 κοσι τριῶν, οὓς ἂν καὶ ψῆφος ἢ τῶν δοκιμαζόντων δοκι-
 D μάζῃ· ἂν δὲ τις ἀποδοκιμασθῇ καθ' ἡντιναοῦν ἀρχῆς

λῆξιν καὶ κρίσιν, ἄλλους ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ ταῦτά καὶ τὴν δοκιμασίαν ὡσαύτως αὐτῶν πέρι ποιεῖσθαι.

ΧΙΙ. Λοιπὸς δὲ ἄρχων περὶ τὰ προειρημένα ἡμῖν ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητὴς πάσης θηλειῶν τε καὶ ἀρρένων. εἰς μὲν δὴ καὶ ὁ τούτων ἄρχων ἔστω κατὰ νόμους, ἐτῶν μὲν γεγυῶς μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα, παίδων δὲ γνησίῳ πατὴρ, μάλιστα μὲν νύκτων καὶ θυγατέρων, εἰ δὲ μὴ, θάτερα· διανοηθήτω δὲ αὐτός τε ὁ προκριθεὶς καὶ ὁ προ- **Ε** κρίνων ὥς οὔσαν ταύτην τὴν ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκροτάτων ἀρχῶν πολὺ μεγίστην. παντὸς γὰρ δὴ φυτοῦ ἢ πρώτη βλάστη καλῶς ὀρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς αὐτοῦ φύσεως κυριωτάτη τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον, τῶν τε ἄλλων φυτῶν καὶ τὸν ζῶων ἡμέρων καὶ ἀγρίων καὶ ἀνθρώπων· ἄνθρωπος δέ, ὥς φαμεν, ἡμερον, ὅμως μὲν **756** παιδείας μὲν ὀρθῆς τυχόν καὶ φύσεως εὐτυχοῦς θειότατον ἡμερώτατόν τε ζῶων γίνεσθαι φιλεῖ, μὴ ἰκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφέν ἀγριώτατον ὁπόσα φύει γῆ. ὧν ἕνεκα οὐ δεύτερον οὐδὲ πάρεργον δεῖ τὴν παίδων τροφήν τὸν νομοθέτην ἔῃν γίνεσθαι· πρῶτον δὲ ἄρξασθαι χρεῶν τὸν μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς [αἰρεθῆναι] τῶν ἐν τῇ πόλει, ὅς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ᾗ, τοῦτον κατὰ δύναμιν ὅ τι μάλιστα αὐτοῖς καθιστάντα προστάτην καὶ ἐπι- **Β** μελητήν. αἱ πᾶσαι τοίνυν ἀρχαὶ πλὴν βουλῆς καὶ πρυτάνεων εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐλθούσαι φερόντων ψῆφον κρύβδην, τῶν νομοφυλάκων ὄντιν' ἂν ἕκαστος ἡγῆται κάλλιστ' ἂν τῶν περὶ παιδείαν ἄρξαι γενομένων· ὧ δ' ἂν πλείσται ψῆφοι ξυμβῶσι, δοκιμασθεὶς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τῶν ἐλομένων, πλὴν νομοφυλάκων, ἀρχέτω ἔτη πέντε, ἔκτω δὲ κατὰ ταῦτά ἄλλον ἐπὶ ταύτην τὴν **Γ** ἀρχὴν αἰρεῖσθαι. εἴαν δέ τις δημοσίαν ἀρχὴν ἄρχων ἀποθάνῃ, πρὶν ἐξήκειν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν πλεῖον ἢ τριακόντα ἐπιθεομένην ἡμερῶν, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἄλλον

καθιστάιναι, οἷς ἦν τοῦτο προσηκόντως μέλον. καὶ ἐὰν ὁρφανῶν ἐπίτροπος τελευτήσῃ τις, οἱ προσήκοντες καὶ ἐπιδημοῦντες πρὸς πατρός καὶ μητρὸς μέχρι ἀνεψιῶν παίδων ἄλλον καθιστάντων ἐντὸς δέκα ἡμερῶν, ἢ ζημιούσθων ἕκαστος δραχμῇ τῆς ἡμέρας, μέχριπερ ἂν καταστήσωσι τὸν ἐπίτροπον.

XIII. Πᾶσα δὲ δήπου πόλις ἀπολις ἂν γίνοιτο, ἐν ἣ ἡ δικαστήρια μὴ καθεστῶτα εἴη κατὰ τρόπον· ἄφρωνος δ' αὖ δικαστῆς ἡμῖν καὶ μὴ πλείω τῶν ἀντιδίκων ἐν ταῖς ἀνακρίσεσι φθιγγόμενος, καθάπερ ἐν ταῖς διαίταις, οὐκ ἂν ποτε ἱκανὸς γένοιτο περὶ τὴν τῶν δικαίων κρίσιν· ὧν ἕνεκα οὔτε πολλοὺς ὄντας ῥάδιον εὖ δικάζειν οὔτε ὀλίγους φαῦλους. σαφὲς δὲ αἰὶ τὸ ἀμφισβητούμενον
 E χρεῶν γίνεσθαι παρ' ἑκατέρων, ὃ δὲ χρόνος ἅμα καὶ τὸ βραδὺ τὸ τε πολλάκις ἀνακρίνειν πρὸς τὸ φανερὰν γίνεσθαι τὴν ἀμφισβήτησιν ξύμφορον· ὧν ἕνεκα πρῶτον μὲν εἰς γείτονας ἵεναι χρὴ τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλοις καὶ τοὺς φίλους τε καὶ ξυνειδότες ὅ τι μάλιστα τὰς ἀμφισβη-
 767 τουμένας πράξεις· ἐὰν δ' ἄρα μὴ ἐν τούτοις τις ἱκανὴν κρίσιν λαμβάνῃ, πρὸς ἄλλο δικαστήριον ἴτω τὸ δὲ τρίτον, ἂν τὰ δύο δικαστήρια μὴ δύνηται διαλλάξαι, τέλος ἐπιθέτω τῇ δίκῃ. τρόπον δὴ τινα καὶ τῶν δικαστηρίων αἱ καταστάσεις ἀρχόντων εἰσὶν αἰρέσεις· πάντα μὲν γὰρ ἄρχοντα ἀναγκαῖον καὶ δικαστὴν εἶναι τινων, δικαστῆς δὲ οὐκ ἄρχων καὶ τινα τρόπον ἄρχων οὐ πάνυ φαῦλος γίνε-
 ται τὴν τόθ' ἡμέραν, ἥπερ ἂν κρίνων τὴν δίκην ἀποτελῇ·
 B θέντες δὴ καὶ τοὺς δικαστὰς ὡς ἄρχοντας λέγωμεν, τίνες ἂν εἶεν πρόποντες καὶ τίνων ἄρα δικασταὶ καὶ πόσοι ἐφ' ἕκαστον. κυριώτατον μὲν τοίνυν ἔστω δικαστήριον, ὅπερ ἂν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀποφηνώσιν ἕκαστοι, κοινῇ τινὰς ἐλό-
 μενοι· δύο δὴ τῶν λοιπῶν ἔστω κριτήρια, τὸ μὲν ὅταν τις τινα ἰδιώτην ἰδιώτης, ἐπαιτιώμενος ἀδικεῖν αὐτόν,

ἄγων εἰς δίκην βούλεται διακριθῆναι, τὸ δ' ὅποταν τὸ
 δημόσιον ὑπὸ τινος τῶν πολιτῶν ἡγῆται τις ἀδικεῖσθαι
 καὶ βουληθῇ τῷ κοινῷ βοηθεῖν· λεγτέον δ' ὅποιοί τ' εἰσὶ C
 καὶ τίνες οἱ κριταί. πρῶτον δὲ δικαστήριον ἡμῖν γινέσθω
 κοινὸν ἅπασιν τοῖς τὸ τρίτον ἀμφισβητοῦσιν ἰδιώταις πρὸς
 ἀλλήλους, γενόμενον τῇδε πη. πάσας δὲ τὰς ἀρχάς, ὅπο-
 σαι τε κατ' ἐνιαυτὸν καὶ ὅποσαι πλείω χρόνον ἄρχουσιν,
 ἐπειδὴν μέλλῃ νέος ἐνιαυτὸς μετὰ θερινὰς τροπὰς τῷ
 ἐπιόντι μηνὶ γίνεσθαι, ταύτης τῆς ἡμέρας τῇ πρόσθεν
 πάντας χρὴ τοὺς ἄρχοντας συνελθεῖν εἰς ἓν ἱερὸν καὶ τὸν
 θεὸν ὁμόσαντας οἷον ἀπάρξασθαι πάσης ἀρχῆς ἓνα δικα- D
 στήν, ὃς ἂν ἐν ἀρχῇ ἐκάστη ἄριστός τε εἶναι δόξῃ καὶ
 ἄριστ' ἂν καὶ ὀσιώτατα τὰς δίκας τοῖς πολίταις αὐτῷ τὸν
 ἐπιόντα ἐνιαυτὸν φαίνεται διακρίνειν. τούτων δὲ αἰρεθέν-
 των γίνεσθαι μὲν δοκιμασίαν ἐν τοῖς ἐλομένοις αὐτοῖς,
 εἰάν δὲ ἀποδοκιμασθῇ τις, ἕτερον ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ
 ταῦτά· τοὺς δὲ δοκιμασθέντας δικάζειν μὲν τοῖς τᾶλλα
 δικαστήρια φυγοῦσι, τὴν δὲ ψῆφον φανεράν φέρειν· ἐπη-
 κόους δ' εἶναι καὶ θεατὰς τούτων τῶν δικῶν ἐξ ἀνάγκης E
 μὲν βουλευτὰς καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας τοὺς ἐλομένους
 αὐτούς, τῶν δὲ ἄλλων τὸν βουλόμενον. εἰάν δὲ τις ἐπαι-
 τιᾶται τινα ἐκόντα ἀδίκως κρίναι τὴν δίκην, εἰς τοὺς νο-
 μοφύλακας ἰὼν κατηγορεῖται· ὃ δὲ ὄφλων τὴν τοιαύτην
 δίκην ὑπεχέτω μὲν τοῦ βλάβους τῷ βλαφθέντι τὸ ἡμισυ
 τίνειν, εἰάν δὲ μείζονος ἄξιος εἶναι δόξῃ ζημίας, προστι-
 μᾶν τοὺς κρίναντας τὴν δίκην, ὃ τι χρὴ πρὸς τούτῳ πα-
 θεῖν αὐτὸν ἢ ἀποτίνειν τῷ κοινῷ καὶ τῷ τὴν δίκην δικα-
 σαμένῳ. περὶ δὲ τῶν δημοσίων ἐγκλημάτων ἀναγκαῖον
 πρῶτον μὲν τῷ πλήθει μεταδιδόναι τῆς κρίσεως· οἱ γὰρ 768
 ἀδικούμενοι πάντες εἰσὶν, ὅποταν τις τὴν πόλιν ἀδικῇ,
 καὶ χαλεπῶς ἂν ἐν δίκῃ φέροιεν ἄμοιροι γιννόμενοι τῶν
 τοιούτων διακρίσεων· ἀλλ' ἀρχὴν τε εἶναι χρὴ τῆς τοι-

αὐτῆς δίκης καὶ τελευτὴν εἰς τὸν δῆμον ἀποδιδομένην, τὴν δὲ βάσανον ἐν ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς τρισίν, ἃς ἂν ὁ τε φεύγων καὶ ὁ διώκων ξυνομολογῇτον· ἐὰν δὲ μὴ δύνησθον κοινωνῆσαι τῆς ὁμολογίας αὐτοί, τὴν βουλὴν ἐπι-
 B κρίνειν αὐτῶν τὴν αἵρεσιν ἑκατέρου. δεῖ δὲ δὴ καὶ τῶν ἰδίων δικῶν κοινωνεῖν κατὰ δύναμιν ἅπαντας· ὁ γὰρ ἀκοινῶντος ὦν ἐξουσίας τοῦ συνδικάζειν ἡγείται τὸ παρὰ τῆς πόλεως οὐ μέτοχος εἶναι· διὰ ταῦτ' οὖν δὴ καὶ κατὰ φυλὰς ἀναγκαῖον δικαστήριά τε γίνεσθαι καὶ κλήρω δικαστὰς ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἀδιαφθόρους ταῖς δεήσεσι δικάζειν, τὸ δὲ τέλος κρίνειν πάντων τῶν τοιούτων ἐκεῖνο τὸ δικαστήριον, ὃ φάμεν εἰς γε ἀνθρωπίνην δύναμιν ὥς
 C οἷόν τε ἀδιαφθορώτατα παρεσκευάσθαι τοῖς μὴ δυναμένοις μῆτε ἐν τοῖς γείτοσι μῆτε ἐν τοῖς φυλετικοῖς δικαστηρίοις ἀπαλλάττεσθαι.

XIV. Νῦν δὴ περὶ μὲν δικαστήρια ἡμῖν, ἃ δὴ φάμεν οὕθ' ὥς ἀρχὰς οὕθ' ὥς μὴ ῥᾶδιον εἰπόντα ἀναμφισβητήτως εἰρηκέναι, περὶ μὲν ταῦτα οἷον περιγραφὴ τις ἐξωθεν περιγεγραμμένη τὰ μὲν εἰρηκε, τὰ δ' ἀπολείπει σχεδόν· πρὸς γὰρ τέλει νομοθεσίας ἢ δικῶν ἀκριβῆς νόμων θέσις ἕμα καὶ διαίρεσις ὀρθότατα γίγνοιτ' ἂν μακρῶ. ταύταις
 D μὲν οὖν εἰρησθῶ πρὸς τῷ τέλει περιμένειν ἡμᾶς, αἱ δὲ περὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς καταστάσεις σχεδόν τὴν πλείστην εἰλήφασιν νομοθεσίαν· τὸ δὲ ὅλον καὶ ἀκριβὲς περὶ ἐνός τε καὶ πάντων τῶν κατὰ πόλιν καὶ πολιτικὴν πᾶσαν διοικήσεων οὐκ ἔστι γενέσθαι σαφές, πρὶν ἂν ἡ διέξοδος ἀπ' ἀρχῆς τὰ τε δευτέρα καὶ τὰ μέσα καὶ πάντα μέρη τῆ ἐαυτῆς ἀπολαβοῦσα πρὸς τέλος ἀφίκηται. νῦν μὲν ἐν τῷ
 E παρόντι μέχρι τῆς τῶν ἀρχόντων αἰρέσεως γενόμενης τελευτῇ μὲν τῶν ἐμπροσθεν αὕτη γίγνοιτ' ἂν ἱκανή, νόμων δὲ θέσεως ἀρχὴ καὶ ἀναβολῶν ἕμα καὶ ἄλλα οὐδὲν ἐτι

ΚΑ. Πάντως μοι κατὰ νοῦν, ὦ ξένε, τὰ ἐμπροσθεν εἰρηκώς, τὴν ἀρχὴν νῦν τελευτῇ προσάψας περὶ τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι, ταῦτα ἐτι μᾶλλον ἐκείνων εἰρηκας φιλίως.

ΑΘ. Καλῶς τοίνυν ἂν ἡμῖν ἡ πρεσβυτῶν ἔμφρων 769 παιδιὰ μέχρι δεῦρ' εἴη τὰ νῦν διαπεπαισμένη.

ΚΑ. Καλὴν τὴν σπουδὴν ἔοικας δηλοῦν τῶν ἀνδρῶν.

ΑΘ. Εἰκός γε· τόδε δ' ἐννοήσωμεν, εἰ σοὶ δοκεῖ καθάπερ ἐμοί.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ καὶ περὶ τίνων;

ΑΘ. Οἷσθ' ὅτι καθάπερ ζωγράφων οὐδὲν πέρας ἔχειν ἡ πραγματεία δοκεῖ περὶ ἐκάστων τῶν ζώων, ἀλλ' ἢ τοῦ κραίνειν ἢ ἀποκραίνειν, ἢ ὅ τι δὴ ποτε καλοῦσι τὸ τοιοῦτον οἱ ζωγράφων παῖδες, οὐκ ἂν ποτε δοκεῖ παύσασθαι κοσμοῦσα, ὥστε ἐπίδοσιν μηκέτ' ἔχειν εἰς τὸ καλλίω τε καὶ φανερώτερά γίνεσθαι τὰ γεγραμμένα.

ΚΑ. Σχεδὸν ἐννοῶ ἀκούων καὶ αὐτὸς ταῦτα ἃ λέγεις, ἐπεὶ ἐντριβής γε οὐδαμῶς γέγονα τῇ τοιαύτῃ τέχνῃ.

ΑΘ. Καὶ οὐδὲν γε ἐβλάβης· χρησώμεθά γε μὴν τῷ νῦν παρατυχόντι περὶ αὐτῆς ἡμῖν λόγῳ τὸ τοιόνδε, ὥς εἴ ποτέ τις ἐπινοήσαιε γράψαι τε ὡς κάλλιστον ζῶον καὶ τοῦτ' αὖ μὴδέποτε ἐπὶ τὸ φανλότερον ἀλλ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἰσχεῖν τοῦ ἐπιόντος αἰὲ χρόνου, ξυννοεῖς ὅτι θνητὸς ὢν, εἰ μή τινα καταλείψει διάδοχον, ὃς ἐπανορθοῦν τε, εἴαν τι σφάλῃται τὸ ζῶον ὑπὸ χρόνων, καὶ τὸ παραλειφθὲν ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς ἑαυτοῦ πρὸς τὴν τέχνην οἷός τε εἰς τὸ πρόσθεν ἔσται φαιδρύνων ποιεῖν ἐπιδιδόναι, σμικρόν τινα χρόνον αὐτῷ πόνος παραμένει πάμπολος;

ΚΑ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Τί οὖν; ἄρ' οὐ τοιοῦτον δοκεῖ σοὶ τὸ τοῦ νομοθέτου βούλημα εἶναι; πρῶτον μὲν γράψαι τοὺς νόμους πρὸς τὴν ἀκρίβειαν κατὰ δύναμιν ἱκανῶς· ἔπειτα προῖόν-

τος τοῦ χρόνου καὶ τῶν δοξάντων ἔργῳ πειρώμενον ἄρ' οἶδε τινὰ οὕτως ἄφρονα γεγονέναι νομοθέτην, ὥστ' ἀγνοεῖν, ὅτι πάμπολλα ἀνάγκη παραλείπεσθαι τοιαῦτα, ἃ δεῖ τινὰ ξυνεπόμενον ἐπανορθοῦν, ἵνα μηδαμῇ χείρων, βελτίων δὲ ἢ πολιτεία καὶ ὁ κόσμος αἰεὶ γίγνηται περὶ τὴν ὠκισμένην αὐτῷ πόλιν;

ΚΑ. Εἰκός, πῶς γὰρ οὐ; βούλεσθαι πάντα ὄντινόν τε τοιοῦτον.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ τίς τινα μηχανὴν ἔχει πρὸς τοῦτο ἔργῳ καὶ λόγοις, τίνα τρόπον διδάξειεν ἂν ἕτερον εἴτε μείζονα εἴτε ἐλάττω περὶ τοῦτ' ἔχειν ἔννοιαν, ὅπως χρῆ φυλάττειν καὶ ἐπανορθοῦν νόμους, οὐκ ἂν ποτε λέγων ἀπείποι τὸ τοιοῦτον πρὶν ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν;

770 ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τῷ νῦν παρόντι ποιητέον ἐμοὶ καὶ σφῶν τοῦτο;

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ἐπειδὴ νομοθετεῖν μὲν μέλλομεν, ἤρηνται δὲ ἡμῖν νομοφύλακες, ἡμεῖς δ' ἐν δυσμαῖς τοῦ βίου, οἱ δ' ὥς πρὸς ἡμᾶς νέοι, ἅμα μὲν, ὥς φαμεν, δεῖ νομοθετεῖν ἡμᾶς. ἅμα δὲ πειρᾶσθαι ποιεῖν καὶ τούτους αὐτοὺς νομοθέτας τε καὶ νομοφύλακας εἰς τὸ δυνατόν.

Β ΚΑ. Τί μὴν; εἶπερ οἷοί τέ γ' ἐσμέν ἱκανῶς.

ΑΘ. Ἄλλ' οὖν πειρατέα γε καὶ προθυμητέα.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΧV. ΑΘ. Λέγωμεν δὴ πρὸς αὐτούς· ὦ φίλοι σωτήρες νόμων, ἡμεῖς περὶ ἐκάστων ὧν τίθεμεν τοὺς νόμους πάμπολλα παραλείψομεν· ἀνάγκη γάρ· οὐ μὴν ἄλλ' ὅσα γε μὴ σμικρὰ καὶ τὸ ὅλον εἰς δύναμιν οὐκ ἀνήσομεν ἀπεριήγητον καθάπερ τινὲ περιγραφῇ· τοῦτο δὲ δεήσει συμπληροῦν ὑμᾶς τὸ περιηγηθέν. ὅποι δὲ βλέποντες δράσεται
C τὸ τοιοῦτον, ἀκούειν χρῆ. Μέγιλλος μὲν γὰρ καὶ ἐγὼ καὶ

Κλεινίας εἰρήκαμέν τε αὐτὰ ἀλλήλοις οὐκ ὀλιγάκις ὁμο-
 λογοῦμέν τε λέγεσθαι καλῶς· ὑμᾶς δὲ ἡμῖν βουλόμεθα
 ξυγγνωμόνας τε ἅμα καὶ μαθητὰς γίνεσθαι. βλέποντας
 πρὸς ταῦτα, εἰς ἅπερ ἡμεῖς ξυνεχωρήσαμεν ἀλλήλοις τὸν
 νομοφύλακά τε καὶ νομοθέτην δεῖν βλέπειν. ἦν δὲ ἡ συγ-
 γώρησις ἐν ἔχουσα κεφάλαιον, ὅπως ποτὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς
 γίγνοιτ' ἂν τὴν ἀνθρώπων προσήκουσαν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ὁ
 ἔχων ἐκ τινος ἐπιτηδεύματος ἢ τινος ἡθους ἢ ποιᾶς κτή-
 σεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ δόξης ἢ μαθημάτων ποτέ τινων, εἴτε
 ἄρρητις τις τῶν ξυνοικούντων οὖσα ἢ φύσις εἴτε θήλεια,
 νέων ἢ γερόντων, ὅπως εἰς ταῦτόν τοῦτο ὃ λέγομεν τετα-
 μένη σπουδὴ πᾶσα ἔσται διὰ παντὸς τοῦ βίου, τῶν δ'
 ἄλλων ὁπόσα ἐμπόδια τούτοις μηδὲν προτιμῶν φανεῖται
 μηδ' ὅστισοῦν, τελευτῶν δὲ καὶ πόλεως, εἰάν ἀνάστατον ἢ
 ἀνάγκη φαίνεται γίνεσθαι, πρὶν ἐθέλειν δούλειον ὑπο-
 μείνασα ξυγὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χειρόνων, ἢ λείπειν φυγῇ
 τὴν πόλιν, ὥς πάντα τὰ τοιαῦτ' ἄρ' ἔσθ' ὑπομενετέον
 πάσχοντας, πρὶν ἀλλάξασθαι πολιτείαν, ἢ χεῖρους ἀν-
 θρώπους πέφυκε ποιεῖν. ταῦτα ἡμεῖς τε ἐμπροσθεν ξυν-
 ομολογησάμεθα, καὶ νῦν ὑμεῖς ἡμῶν εἰς ταῦτα ἐκάτερα
 βλέποντες ἐπαινεῖτε καὶ ψέγετε τοὺς νόμους, ὅσοι μὴ 771
 ταῦτα δυνατοί, τοὺς δὲ δυνατοὺς ἀσπάξεσθαι τε καὶ φιλο-
 φρόνως δεχόμενοι ζητεῖν ἐν αὐτοῖς· τὰ δ' ἄλλα ἐπιτηδεύ-
 ματα καὶ πρὸς ἄλλα τείνοντα τῶν ἀγαθῶν λεγομένων
 χαίρειν χρὴ προσαγορεύειν. ἀρχὴ δὲ ἔστω τῶν μετὰ ταῦτα
 ἡμῖν νόμων ἥδε τις, ἀφ' ἱερῶν ἡργμένη. τὸν ἀριθμὸν γὰρ
 δὴ δεῖ πρῶτον ἀναλαβεῖν ἡμᾶς τὸν τῶν πεντακισχιλίων
 καὶ τετταράκοντα, ὅσας εἶχε τε καὶ ἔχει τομάς προσφόρους
 ὁ τε ὄλος ἅμα καὶ ὁ κατὰ φυλάς, ὃ δὴ τοῦ παντὸς ἔθεμεν Β
 δωδεκατημόριον, ἐν καὶ εἴκοσιν εἰκοσάκις ὀρθότατα φύν.
 ἔχει δὲ διανομὰς δώδεκα μὲν ὁ πᾶς ἀριθμὸς ἡμῖν, δαῖδεκα
 δὲ καὶ ὁ τῆς φυλῆς. ἐκάστην δὴ τὴν μοῖραν διανοεῖσθαι

- χρεῶν ὥς οὐσαν λερόν θεοῦ δῶρον, ἐπομένην τοῖς μηδὶ
 καὶ τῇ τοῦ παντὸς περιόδῳ· διὸ καὶ πᾶσαν πόλιν ἄγει
 μὲν τὸ ξύμφυτον λεροῦν αὐτάς, ἄλλοι δὲ ἄλλων ἴσως ὀρ-
 C θότερον ἐνείμαντό τε καὶ εὐτυχέστερον ἐθεύσαν τὴν δια-
 νομήν, ἡμεῖς δὲ οὖν νῦν φάμεν ὀρθότατα προηρησθαι
 τὸν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα ἀριθμόν, ὃς
 πᾶσας τὰς διανομὰς ἔχει μέχρι τῶν δώδεκα ἀπὸ μιᾶς ἀρ-
 ξάμενος πλὴν ἐνδεκάδος· αὕτη δ' ἔχει σμικρότατον ἱαμα-
 ἐπὶ θάτερα γὰρ ὑγιῆς γίνεται δυοῖν ἐστίαιν ἀπονεμη-
 θεῖσαι, ὥς δ' ἐστὶ ταῦτα ἀληθῶς ὄντα, κατὰ σχολὴν οὐκ
 ἂν πολὺς ἐπιδείξειε μῦθος. πιστεύσαντες δὴ τὰ νῦν τῇ
 D παρούσῃ φήμῃ καὶ λόγῳ νείμωμέν τε ταύτην, καὶ ἐκάστη
 μοῖρα θεὸν ἢ θεῶν παῖδα ἐπιφημίσαντες, βωμούς τε καὶ
 τὰ τούτοις προσήκοντα ἀποδόντες, θυσιῶν πέρι ξυνόδους
 ἐπ' αὐτοῖς ποιῶμεθα δύο τοῦ μηνός, δώδεκα μὲν τῇ τῆς
 φυλῆς διανομῇ, δώδεκα δὲ αὐτῷ τῷ τῆς πόλεως διαμερι-
 σμῷ, θεῶν μὲν δὴ πρῶτον χάριτος ἔνεκα καὶ τῶν περὶ
 θεούς, δεύτερον δὲ ἡμῶν αὐτῶν οἰκειότητός τε πέρι καὶ
 E γνωρίσεως ἀλλήλων, ὥς φαίμεν ἂν, καὶ ὁμιλίας ἔνεκα πά-
 σης. πρὸς γὰρ δὴ τὴν τῶν γάμων κοινωνίαν καὶ ξύμμιξιν
 ἀναγκαίως ἔχει τὴν ἄγνοιαν ἐξαιρεῖν, παρ' ὧν τέ τις ἄγε-
 ται καὶ ἂ καὶ οἷς ἐκδίδωσι, περὶ παντὸς ποιούμενον ὃ τι
 μάλιστα τὸ μὴ σφάλλεσθαι μηδαμῶς ἐν τοῖς τοιούτοις
 κατὰ τὸ δυνατόν. τῆς οὖν τοιαύτης σπουδῆς ἔνεκα χρὴ
 καὶ τὰς παιδίας ποιεῖσθαι χορεύοντάς τε καὶ χορευούσας
 772 κόρους καὶ κόρας, καὶ ἅμα δὴ θεωροῦντάς τε καὶ θεωρου-
 μένους μετὰ λόγου τε καὶ ἡλικίας τινὸς ἐχούσης εἰκνίας
 προφάσεις, γυμνοὺς καὶ γυμνάς μέχρι περ αἰδοῦς σώφρο-
 νος ἐκάστων. τούτων δ' ἐπιμελητάς πάντων καὶ κοσμη-
 τὰς τοὺς τῶν χορῶν ἄρχοντας γίνεσθαι καὶ νομοθέτας
 μετὰ τῶν νομοφυλάκων, ὅσον ἂν ἡμεῖς ἐκλείπωμεν ταύ-
 τουτας· ἀναγκαῖον δέ, ὅπερ εἵπομεν, περὶ τὰ τοιαῦτα

πάντα ὅσα σμικρὰ καὶ πολλὰ νομοθέτην μὲν ἐκλείπειν, B
 οὓς δ' ἐμπείρους αἰεὶ κατ' ἐνιαυτὸν γιγνομένους αὐτῶν
 ἐπὶ τῆς χρείας μανθάνοντας τάττεσθαι καὶ ἐπανορθου-
 μένους κινεῖν κατ' ἐνιαυτόν, ἕως ἂν ὅρος ἱκανὸς δόξη τῶν
 ποιούτων νομίμων καὶ ἐπιτηδευμάτων γεγονέναι. χρόνος
 οὖν μέτριος ἅμα καὶ ἱκανὸς γίγνοιτ' ἂν τῆς ἐμπειρίας
 δεκαέτης θυσίων τε καὶ χορειῶν, ἐπὶ πάντα καὶ ἕκαστα
 ταχθεῖς, ζῶντος μὲν τοῦ τάξαντος νομοθέτου κοινῇ, τέλος C
 δὲ σχόντος αὐτὰς ἑκάστας τὰς ἀρχὰς εἰς τοὺς νομοφύλακας
 ἀσφαιρούσας τὸ παραλειπούμενον τῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἐπ-
 ανορθοῦσθαι, μέχρι περ ἂν τέλος ἔχειν ἕκαστον δόξη τοῦ
 καλῶς ἐξεργάσθαι. τότε δὲ ἀκίνητὰ θεμένους ἤδη χρῆ-
 σθαι μετὰ τῶν ἄλλων νόμων, οὓς ἔταξε κατ' ἀρχὰς ὁ θεὸς
 αὐτοῖς νομοθέτης, ὧν περὶ κινεῖν μὲν ἐκόντας μηδέποτε
 μηδέν· εἰ δέ τις ἀνάγκη δοξείε ποτε καταλαβεῖν, πάσας
 μὲν τὰς ἀρχὰς χρὴ συμβούλους, πάντα δὲ τὸν δῆμον καὶ D
 πάσας θεῶν μαντείας ἐπελθόντας, εἰν συμφωνῶσι πάντες,
 οὕτω κινεῖν, ἄλλως δὲ μηδέποτε μηδαμῶς, ἀλλὰ τὸν κα-
 λῶντα αἰεὶ κατὰ νόμον κρατεῖν.

XVI. Ὅποτε τις οὖν καὶ ὀπηνίκα τῶν πέντε καὶ εἰ-
 κοσι γεγονότων ἔτη σκοπῶν καὶ σκοπούμενος ὑπ' ἄλλων
 κατὰ νοῦν ἑαυτῷ καὶ πρέποντα εἰς παίδων κοινωνίαν καὶ
 γένεσιν ἐξευρηκέναι πιστεύει, γαμείτω μὲν πᾶς ἐντὸς τῶν
 πέντε καὶ τριάκοντα ἐτῶν, τὸ δὲ πρέπον καὶ τὸ ἀρμόττον E
 ὡς χρὴ ζητεῖν, πρῶτον ἐπακουσάτω· δεῖ γάρ, ὥς φησι
 Κλεινίας, ἐμπροσθεν τοῦ νόμου προοίμιον οἰκεῖον ἑκάστῳ
 προτιθέναι.

ΚΑ. Κάλλιστα, ὦ ξένε, διεμνημόνευσας, ἑλαβές τε
 τοῦ λόγου καιρὸν καὶ μάλ' ἐμοὶ δοκοῦντ' εἶναι σύμ-
 μετρον.

ΑΘ. Εὖ λέγεις. ὦ παῖ, τοίνυν φῶμεν ἀγαθῶν πα-
 τέρων φύντι, τοὺς παρὰ τοῖς ἑμφορσιν εὐδόξους γάμους 773

- χρη γαμεῖν, οἳ σοι παραιοῖεν ἂν μὴ φεύγειν τὸν τῶν
 πενήτων μηδὲ τὸν τῶν πλουσίων διώκειν διαφερόντως
 γάμον, ἀλλ' ἂν τὰλλα ἰσάζῃ, τὸν ὑποδεέστερον αἰετι-
 μῶντα εἰς τὴν κοινωνίαν ξυνιέναι. τῇ τε γὰρ πόλει ξύμ-
 πορον ἂν εἴη ταύτῃ ταῖς τε ξυνιούσαις ἐστίαις· τὸ γὰρ
 ὁμαλὸν καὶ ξύμμετρον ἀκράτου μυρίον διαφέρει πρὸς
 ἀρετήν. κοσμίῳ τε πατέρων χρη προθυμεισθαι γίγνε-
 B σθαι κηδεστὴν τὸν αὐτῷ ξυνειδότα ἱταμώτερον ἅμα καὶ
 θάττον τοῦ δέοντος πρὸς πάσας τὰς πράξεις φερόμενον·
 τὸν δ' ἐναντίως πεφυκότα ἐπὶ τὰναντία χρη κηδεύματα
 πορεύεσθαι. καὶ κατὰ παντὸς εἰς ἔστω μῦθος γάμον· τὸν
 γὰρ τῇ πόλει δεῖ συμφέροντα μνηστεύειν γάμον ἕκαστον,
 οὐ τὸν ἥδιστον αὐτῷ. φέρεται δέ πως πᾶς αἰεὶ κατὰ φύσιν
 πρὸς τὸν ὁμοιότατον αὐτῷ, ὅθεν ἀνώμαλος ἢ πόλις ὅλη
 C γίγνεται χρήμασί τε καὶ τρόπων ἡθεσιν· ἐξ ὧν ἂ μὴ βου-
 λόμεθα ξυμβαίνειν ἡμῖν, καὶ μάλιστα ξυμβαίνει ταῖς πλεί-
 σταις πόλεσι. ταῦτα δὴ διὰ λόγου μὲν νόμῳ προστάττειν,
 μὴ γαμεῖν πλούσιον πλουσίου μηδὲ πολλὰ δυνάμενον
 πράττειν ἄλλου τοιούτου, θάττους δὲ ἡθεσι πρὸς βραδυ-
 τέρους καὶ βραδυτέρους πρὸς θάττους ἀναγκάζειν τῇ τῶν
 γάμων κοινωνίᾳ πορεύεσθαι, πρὸς τῷ γελοῖᾳ εἶναι θυμὸν
 ἂν ἐγείρει πολλοῖς· οὐ γὰρ ῥάδιον ἐννοεῖν, ὅτι πόλιν εἶναι
 D δεῖ δίκην κρατῆρος κεκραμένην, οὐ μαινόμενος μὲν οἶνος
 ἐγκεχυμένος ξεῖ, κολαζόμενος δὲ ὑπὸ νήφοντος ἑτέρου
 θεοῦ καλὴν κοινωνίαν λαβὼν ἀγαθὸν πῶμα καὶ μέτριον
 ἀπεργάζεται, τοῦτ' οὖν γιγνόμενον ἐν τῇ τῶν παιδῶν
 μίξει διοραῖν ὥς ἔπος εἰπεῖν δυνατὸς οὐδεὶς· τούτων δὴ
 χάριν ἔχον μὲν νόμῳ τὰ τοιαῦτα ἀναγκαῖον, ἐπάδοντα δὲ
 πείθειν πειρᾶσθαι τὴν τῶν παιδῶν ὁμαλότητα αὐτῶν αὐ-
 E τοῖς τῆς τῶν γάμων ἰσότητος ἀπληστότου χρημάτων οὔσης
 περὶ πλείονος ἕκαστον ποιεῖσθαι, καὶ δι' ὀνειδούς ἀποτρέ-

πειν τὸν περὶ τὰ χρήματα ἐν τοῖς γάμοις ἐσπουδακότα, ἀλλὰ μὴ γραπτῷ νόμῳ βιαζόμενον.

XVII. Περί γάμων δὴ ταῦτ' ἔστω παραμύθια λεγόμενα, καὶ δὴ καὶ τὰ ἐμπροσθε τούτων ῥηθέντα, ὥς χρὴ τῆς αἰγενοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι τῷ παιδὸς παίδων καταλείποντα αἰεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὐτοῦ παραδιδόναι. πάντα οὖν ταῦτα καὶ ἐτι πλείω τις ἂν εἴποι περὶ γάμων, ὥς χρὴ γαμεῖν, προοιμιαζόμενος ὀρθῶς· ἂν δ' ἄρα 774 τις μὴ πειθῆται ἐκῶν, ἀλλότριον δὲ αὐτὸν καὶ ἀκοινῶνῃτον ἐν τῇ πόλει ἔχη καὶ ἄγαμος ὦν γένηται πεντεκαετρίακοντούτης, ζημιούσθω κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον, ὁ μέγιστον μὲν τίμημα κεκτημένος ἑκατὸν δραχμαῖς, ὁ δὲ τὸ δεύτερον ἐβδομήκοντα, τρίτον δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τὸ τέταρτον τριάκοντα. τοῦτο δ' ἔστω τῆς Ἥρας ἱερὸν· ὁ δὲ μὴ ἐκτίνῃ κατ' ἐνιαυτὸν δεκαπλάσιον ὀφειλέτω· πραττέσθω δὲ ὁ Β ταμίας τῆς θεοῦ, μὴ ἐκπράξας δὲ αὐτὸς ὀφειλέτω καὶ ἐν ταῖς εὐθύταις τοῦ τοιοῦτου λόγον ὑπεχέτω πᾶσι. εἰς μὲν οὖν χρήματα ὁ μὴ θέλων γαμεῖν ταῦτα ζημιούσθω, τιμῆς δὲ παρὰ τῶν νεωτέρων ἄτιμος πάσης ἔστω, καὶ μηδεὶς ὑπακουέτω μηδὲν αὐτῷ ἐκῶν τῶν νέων· ἐὰν δὲ κολάζειν τινα ἐπιχειρῇ, πᾶς τῷ ἀδικουμένῳ βοηθεῖτω καὶ ἀμυνέτω, μὴ βοηθῶν δὲ ὁ παραγενόμενος δειλὸς τε ἅμα καὶ C κακὸς ὑπὸ τοῦ νόμου πολίτης εἶναι λεγέσθω. περὶ δὲ προικὸς εἰρηται μὲν καὶ πρότερον, εἰρήσθω δὲ πάλιν, ὥς ἴσα ἀντὶ ἴσων ἐστὶ τῷ μήτε λαμβάνοντι μήτ' ἐκδιδόντι διὰ χρημάτων ἀπορίαν γηράσκειν τοὺς πένητας· τὰ γὰρ ἀναγκαῖα ὑπάρχοντά ἐστι πᾶσι τῶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, ὕβρις δὲ ἦττον γυναιξὶ καὶ δουλεία ταπεινὴ καὶ ἀνελεύθερος διὰ χρήματα τοῖς γήμασι γίγνοιτ' ἂν. καὶ ὁ μὲν πει- D θόμενος ἐν τῶν καλῶν ὁρώη τοῦτ' ἂν· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἢ διδοὺς ἢ λαμβάνων πλέον ἢ πεντήκοντα ἄξια δραχμῶν ἐσθῆτος χάριν, ὁ δὲ μναῖς, ὁ δὲ τριῶν ἡμιμναίων, ὁ

δὲ θυνεῖν μναῖν ὁ τὸ μέγιστον τίμημα κεκτημένος, ὅφρα
 λέτω μὲν τῷ δημοσίῳ τοσοῦτον ἕτερον, τὸ δὲ δοθὲν ἢ λη-
 φθὲν ἱερὸν ἔστω τῆς Ἥρας τε καὶ τοῦ Διός, πραττόντων
 E δὲ οἱ ταμίαι τούτοις τοῖν θεοῖν, καθάπερ ἐρρήθη τῶν μ-
 γαμούντων περὶ τοὺς ταμίας ἐκπράττειν ἑκάστοτε τοῦ
 τῆς Ἥρας ἢ παρ' αὐτῶν ἑκάστους τὴν ζημίαν ἐκτίνειν
 ἐγγύην δὲ εἶναι κυρίαν πατρὸς μὲν πρῶτον, δευτέρᾳ
 πάππον, τρίτην δὲ ἀδελφῶν ὁμοπατρίων· ἐὰν δὲ μηδὲν
 ἢ τούτων, τὴν πρὸς μητρὸς μετὰ τοῦτο εἶναι κυρίαν
 ὡσαύτως· ἐὰν δ' ἄρα τύχη τις ἀήθης συμβαίῃ, τοῦ
 ἐγγύτατα γένους αἰεὶ κυρίους εἶναι μετὰ τῶν ἐπιτρόπων
 ὅσα δὲ προτέλεια γάμων ἢ τις ἄλλη περὶ τὰ τοιαῦτα ἰα-
 775 ρουργία μελλόντων ἢ γιγνομένων ἢ γεγονότων προσή-
 κουσά ἐστι τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς ἐρωτῶντα χορὴ κα-
 πειθόμενον ἐκείνοις ἑκάστον ἡγεῖσθαι πάντα ἑαυτῷ με-
 τρίως γίγνεσθαι.

XVIII. Περί δὲ τῶν ἐστιάσεων, φίλους μὲν χορὴ κα-
 φίλας μὴ πλείους πέντε ἑκατέρων συγκαλεῖν, συγγενῶν δὲ
 καὶ οἰκείων ὡσαύτως τοσοῦτους ἄλλους ἑκατέρων· ἀνά-
 λωμα δὲ μὴ γίγνεσθαι πλέον ἢ κατὰ τὴν οὐσίαν μηδενὶ
 τῷ μὲν εἰς χρήματα μεγίστῳ μναῖν, τῷ δ' ἡμισυ τοῦ το-
 B σοῦτου, τῷ δ' ἐφεξῆς οὕτω, καθάπερ ὑποβέβηκεν ἑκάστῳ
 τὸ τίμημα· καὶ τὸν μὲν πειθόμενον τῷ νόμῳ ἐπαινεῖν
 χορὴ πάντας, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα κολαζόντων οἱ νομοφύ-
 λακες ὡς ἀπειρύκαλόν τε ὄντα καὶ ἀπαίδευτον τῶν περὶ
 τὰς νυμφικὰς Μούσας νόμων. πίνειν δὲ εἰς μέθην οὐτ'
 ἄλλοθι πού πρέπει, πλὴν ἐν ταῖς τοῦ τὸν οἶνον δόντος
 θεοῦ ἑορταῖς, οὐδ' ἀσφαλές, οὐτ' οὖν δὴ περὶ γάμων
 ἐσπουδακότα, ἐν οἷς ἐμφρονα μάλιστα εἶναι πρέπει νύμ-
 C φην καὶ νυμφίον μεταβολὴν οὐ σμικρὰν βίον μεταλλάτ-
 τουτας, ἅμα δὲ καὶ τὸ γεννώμενον ὅπως ὅ τι μάλιστα ἐ-
 μφρόνων αἰεὶ γίγνηται· σχεδὸν γὰρ ἀθῆλον, ὅποια νύμ-

ἢ φῶς αὐτὸ γεννήσει μετὰ θεοῦ. καὶ πρὸς τούτοις δεῖ μὴ τῶν σωμάτων διακεχυμένων ὑπὸ μέθης γίνεσθαι τὴν παιδουργίαν, ἀλλ' εὐπαγὲς ἀπλανὲς ἡσυχαιὸν τε ἐν μοίρᾳ ξυνίστασθαι τὸ φνύμενον· ὁ δὲ διωνωμένος αὐτός τε φέρεται πάντῃ καὶ φέρει, λυττῶν κατὰ τε σῶμα καὶ ψυχὴν· D
 σπείρειν οὖν παράφορος ἅμα καὶ κακὸς ὁ μεθύων, ὥστ' ἀνώμαλα καὶ ἄπιστα καὶ οὐδὲν εὐθύπορον ἡθος οὐδὲ σῶμα ἐκ τῶν εἰκότων γεννώη ποτ' ἄν. διὸ μᾶλλον μὲν ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν καὶ βίον χρῆ, μάλιστα δὲ ὅποσον ἂν γεννᾷ χρόνον, εὐλαβεῖσθαι καὶ μὴ πράττειν μήτε ὅσα νοσῶδη ἐκόντα εἶναι μήτε ὅσα ὕβρεως ἢ ἀδικίας ἐχόμενα· εἰς γὰρ τὰς τῶν γεννωμένων ψυχὰς καὶ σώματα ἀναγκαῖον ἐξομορρυνόμενον ἐκτυποῦσθαι καὶ τίττειν πάντῃ E
 φανυλότερα· διαφερόντως δὲ ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ὑπέχεσθαι τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα· ἀρχὴ γὰρ καὶ θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἰδρυμένη σῶζει πάντα, τιμῆς ἕαν τῆς προσηκούσης αὐτῇ παρ' ἐκάστου τῶν χρωμένων λαγχάνῃ. νομίσαντα δ' εἶναι χρῆ τὸν γαμοῦντα ταῖν οἰκίαιν ταῖν ἐν τῷ κλήρῳ τὴν ἑτέραν οἶον νεοττῶν ἐγγέννησιν καὶ τροφήν, 776
 χωρισθέντα ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς τὸν γάμον ἐκεῖ ποιεῖσθαι καὶ τὴν οἰκῆσιν καὶ τὴν τροφήν αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων. ἐν γὰρ ταῖς φιλίαις ἕαν μὲν πόθος ἐνῇ τις, κολλᾷ καὶ συνδεῖ πάντα ἥθη· κατακορῆς δὲ ξυνουσία καὶ οὐκ ἴσχυσα τὸν διὰ χρόνου πόθον ἀπορρεῖν ἀλλήλων ποιεῖ ὑπερβολαῖς πλησμονῆς. ὧν δὴ χάριν μητρὶ καὶ πατρὶ καὶ τοῖς τῆς γυναικὸς οἰκείοις παρέντας χρῆ τὰς αὐτῶν οἰκήσεις οἶον εἰς ἀποικίαν ἀφικομένους αὐτοὺς ἐπισκοποῦν· B
 τὰς τε ἅμα καὶ ἐπισκοπουμένους οἰκεῖν, γεννῶντάς τε καὶ ἐκτρέφοντάς παιδας, καθάπερ λαμπάδα τὸν βίον πυραυδοῦντας ἄλλοις ἐξ ἄλλων, θεραπεύοντας αἰεὶ θεοὺς κατὰ νόμους.

XIX. Κτήματα δὲ τὸ μετὰ τοῦτο ποῖα ἂν τις κεκτημέ-

νος ἐμμελεστάτην οὐσίαν κεκτηῖτο; τὰ μὲν οὖν πολλὰ οὔτε νοῆσαι χαλεπὸν οὔτε κτήσασθαι, τὰ δὲ δὴ τῶν οἰκετῶν χαλεπὰ πάντη. τὸ δ' αἴτιον οὐκ ὀρθῶς πως καί τινα τρόπον ὀρθῶς περὶ αὐτῶν λέγομεν· ἐναντία γὰρ ταῖς χρεῖαις καὶ κατὰ τὰς χρείας αὐτοὶ ποιοῦμεθα περὶ δούλων καὶ τὰ λεγόμενα.

ΜΕ. Πῶς δ' αὐτοῦτο λέγομεν; οὐ γὰρ πῶς μανθάνομεν, ὧς ξένη, ὅ τι τὰ νῦν φράξεις.

ΑΘ. Καὶ μάλα γε, ὦ Μέγилле, εἰκότως· σχεδὸν γὰρ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἢ Λακεδαιμονίων εἰλωτεία πλείστην ἀπορίαν παράσχοιτ' ἂν καὶ ἔριν τοῖς μὲν ὥς εὔ, τοῖς δ' ὥς οὐκ εὖ γεγонуῖα ἔστιν· ἐλάττω δὲ ἢ τε Ἑρακλεωτῶν δουλεία τῆς τῶν Μαριανδυνῶν καταδουλώσεως ἔριν ἂν ἔχοι, τὸ Θερταλῶν τ' αὐτὸ πενεστικὸν ἔθνος· εἰς ἃ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα βλέψαντας ἡμᾶς τί χρὴ ποιεῖν περὶ κτήσεως οἰκετῶν; ὃ δὴ παριῶν τῷ λόγῳ ἔτυχον εἰπῶν, καὶ σὺ με εἰκότως τίποτε φράζοιμι ἡρώτησας, τόδ' ἔστιν· ἴσμεν ὅτι πῶς πάντες εἰποῖμεν ἂν, ὥς χρὴ δούλους ὥς εὐμενεστάτους ἐκτῆσθαι καὶ ἀρίστους· πολλοὶ γὰρ ἀδελφῶν ἤδη δούλοι καὶ νύκτωρ τισὶ κρείττους πρὸς ἀρετὴν πᾶσαν γενόμενοι ἐσεσώκασιν δεσπότας καὶ κτήματα τὰς τε οἰκήσεις αὐτῶν ὅλας. ταῦτα γὰρ ἴσμεν πῶς περὶ δούλων λεγόμενα.

ΜΕ. Τί μὲν;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τοῦναντίον, ὥς ὑγιᾶς οὐδὲν ψυχῆς δούλης οὐδὲ πιστεύειν οὐδέποτε· οὐδὲν τῷ γένει δεῖ τὸν νοῦν κεκτημένον; ὃ δὲ σοφώτατος ἡμῖν τῶν ποιητῶν καὶ 777 ἀπεφῆνατο ὑπὲρ τοῦ Διὸς ἀγορεύων, ὥς

ἡμῖν γὰρ τε νόον, φησὶν, ἀπαμείρεται εὐρύοπα Ζεὺς ἀνδρῶν, οὓς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἡμᾶρ ἔλῃσι.

ταῦτα δὴ διαλαβόντες ἕκαστοι τοῖς διανοήμασιν οἱ μὲν πιστεύουσιν τε οὐδὲν γένει οἰκετῶν, κατὰ δὲ θηρίων φύσιν κέντροις καὶ μᾶστιξιν οὐ τρεῖς μόνον ἀλλὰ πολλάκις ἀπερ-

γάζονται δούλας τὰς ψυχὰς τῶν οἰκετῶν· οἱ δ' αὖ τάναν-
τία τούτων δρῶσι πάντα.

ΜΕ. Τί μήν;

ΚΛ. Τί οὖν δὴ χρὴ ποιεῖν τούτων, ὦ ξένε, διαφερο- Β
μένων οὕτω περὶ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν χώρας ἡμᾶς, τῆς τε
κτησίσεως ἅμα καὶ κολάσεως τῶν δούλων πέρι;

ΑΘ. Τί δ', ὦ Κλεινία; ὁῖον ὥς ἐπειδὴ δύσκολόν
ἔστι τὸ θρέμμα ἄνθρωπος καὶ πρὸς τὴν ἀκαγκαίαν διό-
ρισιν, τὸ δουλὸν τε ἔργῳ διορίζεσθαι καὶ ἐλεύθερον καὶ
δεσπότην οὐδαμῶς εὐχρηστον ἐθέλει εἶναι τε καὶ γίνε-
σθαι.

ΚΛ. Φαίνεται.

ΑΘ. Χαλεπὸν δὴ τὸ κτῆμα· ἔργῳ γὰρ πολλάκις ἐπι-
δεδεικται περὶ τὰς Μεσσηνίων συχνὰς εἰσθυίας ἀποστά- C
σεις γίνεσθαι, καὶ περὶ γε τὰς τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς πολ-
λοὺς οἰκέτας κτωμένων πόλεις ὅσα κακὰ ξυμβαίνει, καὶ
ἔτι τὰ τῶν λεγομένων περιδίνων τῶν περὶ τὴν Ἰταλίαν
γιννομένων παντοδαπὰ κλοπῶν ἔργα τε καὶ παθήματα·
πρὸς ἃ τις ἅπαντα βλέψας * ἂν * διαπορήσειε, τί χρὴ δρᾶν
περὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων. δύο δὴ λείπεσθον μόνῳ
μηχανά. μήτε πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας
ῥᾶον δουλεύσειν ἀσυμφώνους τε εἰς δύναμιν ὅ τι μάλι- D
στα, τρέφειν δ' αὐτοὺς ὀρθῶς μὴ μόνον ἐκείνων ἕνεκα,
πλέον δὲ αὐτῶν προτιμῶντας· ἢ δὲ τροφή τῶν τοιούτων
μήτε τινα ὕβριν ὑβρίζειν εἰς τοὺς οἰκέτας, ἡττον δὲ, εἰ δυ-
νατόν, ἀδικεῖν ἢ τοὺς ἐξ ἴσου. διάδηλος γὰρ ὁ φύσει καὶ
μὴ πλαστῶς σέβων τὴν δίκην, μισῶν δὲ ὄντως τὸ ἀδικον
ἐν τούτοις τῶν ἀνθρώπων, ἐν οἷς αὐτῷ ῥᾶδιον ἀδικεῖν·
ὁ περὶ τὰ τῶν δούλων οὖν ἦθη καὶ πράξεις γιννόμενός τις
ἀμίαντος τοῦ τε ἀνοσίου πέρι καὶ ἀδίκου σπεύρειν εἰς ἄρε- E
τῆς ἐκφυσιν ἱκανώτατος ἂν εἴη· ταῦτόν δ' ἔστ' εἰπεῖν
τοῦτο ὀρθῶς ἅμα λέγοντα ἐπὶ τε δεσπότη καὶ τυράννῳ καὶ

πᾶσαν δυναστείαν δυναστεύοντι πρὸς ἀσθενέστερον ἑαυτοῦ. κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δούλους δεῖ, καὶ μὴ νουθετοῦντας ὥς ἐλευθέρους θρῦπτεσθαι ποιεῖν· τὴν δὲ οἰκέτου πρόσρησιν χρηὶ σχεδὸν ἐπίταξιν πᾶσαν γίνεσθαι, μὴ
 778 προσπαίζοντας μηδαμῇ μηδαμῶς οἰκέταις, μήτ' οὖν θηλείαις μήτε ἄρρεσιν· ἃ δὴ πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ σφόδρα ἀνοήτως θρῦπτοντες χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν βίον ἐκείνοις τε ἄρχεσθαι καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν.

ΚΑ. Ὅρθως λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτε τις οἰκέταις κατεσκευασμένος εἰς δύναμιν εἴη πλήθει καὶ ἐπιτηδειότητι πρὸς ἐκάστας τὰς τῶν ἔργων παραβοηθείας, τὸ δὴ μετὰ τοῦτο οἰκήσεις χρηὶ διαγράφειν τῷ λόγῳ;

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν.

Β ΧΧ. ΑΘ. Καὶ ξυμπάσης γε ὥς ἔπος εἰπεῖν ἔοικε τῆς οἰκοδομικῆς πέρι τὴν γε δὴ νέαν καὶ ἀοίκητον ἐν τῷ πρόσθεν πόλιν ἐπιμελητέον εἶναι, τίνα τρόπον ἕκαστα ἔξει τούτων περὶ τε ἱερὰ καὶ τείχη. γάμων δ' ἦν ἔμπροσθεν ταῦτα, ὧ Κλεινία· νῦν δέ γ' ὕστερα λόγῳ γίγνεται, καὶ μάλ' ἐγχωρεῖ ταύτῃ γίνεσθαι τὰ νῦν· ἔργῳ μὴν ὅταν γίγνηται, ταῦτ' ἔμπροσθεν τῶν γάμων, εἰάν τις θεὸς ἐθέλῃ,
 C ποιήσαντες ἐκεῖνα ἤδη τότε ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἀποτελοῦμεν. νῦν δὲ μόνον ὅσον τινὰ τύπον αὐτῶν δι' ὀλίγων ἐπεξέλθωμεν.

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν ἱερὰ πᾶσαν περίξ τὴν τε ἀγορὰν χρηὶ κατασκευάζειν καὶ τὴν πόλιν ὅλην ἐν κύκλῳ πρὸς τοῖς ὑψηλοῖς τῶν τόπων, εὐερκειᾶς τε καὶ καθαρότητος χάριν· πρὸς δὲ αὐτοῖς οἰκήσεις τε ἀρχόντων καὶ δικαστηρίων, ἐν οἷς τὰς δίκας ὥς ἱερωτάτοις οὔσι λήφονται τε καὶ
 D δῶδουσι, τὰ μὲν ὥς ὁσίῳν πέρι, τὰ δὲ καὶ τοιούτων θεῶν ἰδρύματα· καὶ ἐν τούτοις δικαστήρια, ἐν οἷς αἱ τε τῶν

φόνων πρόπουσαι δίκαι γίνονται· ἂν καὶ ὅσα θανάτων
 ἄξια ἀδικήματα. περὶ δὲ τειχῶν, ὦ Μέγилλε, ἐγὼ γ' ἂν τῇ
 Σπάρτῃ ξυμφεροίμην τὸ καθευθεῖν ἔαν ἐν τῇ γῇ κατα-
 κείμενα τὰ τεῖχη καὶ μὴ ἐπανιστάναι, τῶνδε εἵνεκα· κα-
 λῶς μὲν καὶ ὁ ποιητικὸς ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ὑμνείται, τὸ
 χαλκᾷ καὶ σιδηρᾷ δεῖν εἶναι τὰ τεῖχη μᾶλλον ἢ γῆναι· τὸ
 δ' ἡμέτερον ἐτι πρὸς τούτοις γέλωτ' ἂν δικαίως πάμπο- B
 λυν ὄφλοι, τὸ κατ' ἐνιαυτὸν μὲν ἐκπέμπειν εἰς τὴν χώραν
 τοὺς νέους, τὰ μὲν σκάψοντας, τὰ δὲ ταφρεύοντας, τὰ δὲ
 καὶ διὰ τινων οἰκοδομήσεων εἰρξοντας τοὺς πολεμίους,
 ὥς δὴ τῶν ὄρων τῆς χώρας οὐκ ἔασοντας ἐπιβαίνειν·
 τεῖχος δὲ περιβαλοίμεθα, ὃ πρῶτον μὲν πρὸς ὑγίειαν ταῖς
 πόλεσιν οὐδαμῶς συμφέρει, πρὸς δὲ τινα μαλθακὴν ξεν
 ταῖς ψυχαῖς τῶν ἐνοικούντων εἰσθε ποιεῖν, προκαλούμε- 779
 νον εἰς αὐτὸ καταφεύγοντας μὴ ἀμύνεσθαι τοὺς πολε-
 μίους. μηδὲ τῷ φρουρεῖν ἀεὶ τινὰς ἐν αὐτῇ νύκτωρ καὶ
 μεθ' ἡμέραν, τούτῳ τῆς σωτηρίας τυγχάνειν, τείχεσι δὲ
 καὶ πύλαις διανοεῖσθαι φραχθέντας τε καὶ καθευδοντας
 σωτηρίας οὕτως ἔξειν μηχανάς, ὥς ἐπὶ τὸ μὴ πονεῖν γενο-
 νότας, ἀγνοοῦντας δ' αὖ τὴν ῥαστώνην, ὥς οὕτως ἐστὶν ἐκ
 τῶν πόνων· ἐκ ῥαστώνης δέ γε, οἶμαι, τῆς αἰσχρᾶς αἱ πό-
 ναι καὶ ῥαθυμίας περὺ κασι γίνεσθαι πάλιν. ἀλλ' εἰ δὴ B
 τεῖχος γέ τι χρεῶν ἀνδρώποισι εἶναι, τὰς οἰκοδομίας χρὴ
 τὰς τῶν ἰδίων οἰκήσεων οὕτως ἐξ ἀρχῆς βάλλεσθαι, ὅπως
 ἂν ἡ πᾶσα ἡ πόλις ἐν τείχῳ, ὁμαλύτητί τε καὶ ὁμοιότησιν
 εἰς τὰς ὁδοὺς πασῶν τῶν οἰκήσεων ἔχουσῶν εὐέρκειαν,
 ἰδεῖν τε οὐκ ἀηδὲς μιᾶς οἰκίας σχῆμα ἐχούσης αὐτῆς, εἰς
 τε τὴν τῆς φυλακῆς ῥαστώνην ὅλῳ καὶ παντὶ πρὸς σωτη-
 ρίαν γίγνοιτ' ἂν διάφορος· τούτων δέ, ἕως ἂν μὲν ἢ τὰ
 κατ' ἀρχὰς οἰκοδομηθέντα, μέλει μὲν μάλιστα τοῖς ἐνοι-
 κούσι πρόπον ἂν εἴη, τοὺς δὲ ἀστυνόμους ἐπιμελεῖσθαι καὶ ὁ
 προσαναγκάζοντας τὸν ὀλιγωροῦντα ζημιοῦντας, καὶ πάν-

των δὴ τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καθαρότητός τ' ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ὅπως ἰδιώτης μηδεὶς μηδὲν τῶν τῆς πόλεως μήτε οἰκοδομήμασι μήτε οὖν ὀρύγμασιν ἐπιλήψεται. καὶ δὴ καὶ ὑδάτων τῶν ἐκ Διὸς εὐροίας τούτους ἐπιμελεῖσθαι χρεῶν, καὶ ὅσα ἐντὸς πόλεως ἢ ὀπόσα ἔξω πρέπον ἂν οἰκεῖν εἴη· ταῦτα
 D δὲ πάντα ξυνιδόντες ταῖς χρεαῖαις οἱ νομοφύλακες ἐπινομοθετοῦντων καὶ τῶν ἄλλων ὀπόσα ἂν ὁ νόμος ἐκλείπη δι' ἀπορίαν. ὅτε δὲ ταῦτά τε καὶ τὰ περὶ ἀγορὰν οἰκοδομήματα καὶ τὰ περὶ τὰ γυμνάσια καὶ πάντα ὅσα διδασκαλεῖα κατεσκευασμένα περιμένει τοὺς φοιτητὰς καὶ θεατὰς θέατρα, πορευώμεθα ἐπὶ τὰ μετὰ τοὺς γάμους, τῆς νομοθεσίας ἐξῆς ἐχόμενοι.

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν.

XXI. ΑΘ. Γάμοι μὲν τοίνυν ἡμῖν ἔστωσαν γεγονότες, ὦ Κλεινία· δίαίτα δὲ πρὸ παιδογονίας οὐκ ἐλάττων
 E ἐνιαυσίας γίγνοιτ' ἂν τὸ μετὰ τοῦτο, ἣν δὴ τίνα τρόπον χρὴ ξῆν νυμφίον καὶ νύμφην ἐν πόλει διαφερούσῃ τῶν πολλῶν ἐσομένη; τὸ δὴ τῶν νῦν εἰρημένων ἐχόμενον εἰπεῖν οὐ πάντων εὐκολώτατον, ἀλλὰ ὄντων οὐκ ὀλίγων τῶν ἐμπροσθεν τοιούτων τοῦτο ἔτι ἐκείνων τῶν πολλῶν δυσχερέστερον ἀποδέχεσθαι τῷ πλήθει. τό γε μὴν δοκοῦν ὀρθὸν καὶ ἀληθὲς εἶναι πάντως ῥητέον, ὦ Κλεινία.

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν.

780

ΑΘ. Ὅστις δὴ διανοεῖται πόλεσιν ἀποφαίνεσθαι νόμους, πῇ τὰ δημόσια καὶ κοινὰ αὐτοὺς χρὴ ξῆν πράττοντας, τῶν δὲ ἰδίων ὅσον ἀνάγκη μηδὲ οἶεται δεῖν, ἐξουσίαν δὲ ἐκάστοις εἶναι τὴν ἡμέραν ξῆν ὅπως ἂν ἐθέλῃ, καὶ μὴ πάντα διὰ τάξεως δεῖν γίνεσθαι, προέμενος δὲ τὰ ἴδια ἀνομοθέτητα ἡγεῖται τὰ γε κοινὰ καὶ δημόσια ἐθελήσειν αὐτοὺς ξῆν διὰ νόμων, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖται. τίνος δὴ χάριν ταῦτα εἴρηται; τοῦδε, ὅτι φήσομεν δεῖν ἡμῖν τοὺς
 B νυμφίους μηδὲν διαφερόντως μηδὲ ἥττον ἐν ξυσσιτίοις

τὴν δίκαιαν ποιεῖσθαι τοῦ πρὸ τῶν γάμων χρόνου γενο-
μένου· καὶ τοῦτο μὲν δὴ θαυμαστὸν ὄν, ὅτε κατ' ἀρχὰς
πρῶτον ἐγένετο ἐν τοῖς παρ' ὑμῖν τόποις, πολέμου τινὸς
αὐτό, ὥς γ' εἰκός, νομοθετήσαντος ἢ τινος ἑτέρου τὴν
αὐτὴν δύναμιν ἔχοντος πράγματός ἐν ὀλιγανθρωπίας
ὑπὸ πολλῆς ἀπορίας ἔχομένοις· γευσάμενοις δὲ καὶ ἀναγ-
κασθεῖσι χρῆσασθαι τοῖς ξυσσιτίοις ἔδοξε μέγα διαφέρειν
εἰς σωτηρίαν τὸ νόμιμον, καὶ κατέστη δὴ τρόπῳ τινὶ τοι- C
ούτῳ τὸ ἐπιτήδευμα ὑμῖν τὸ τῶν ξυσσιτίων.

ΚΑ. Ἔοικε γοῦν.

ΑΘ. Ὁ δὲ ἔλεγον, ὅτι θαυμαστὸν ὄν τοῦτο ποτε καὶ
φοβερόν ἐπιτάξαι τισὶ νῦν οὐχ ὁμοίως τῷ προστάττοντι
δυσεχερὲς ἂν εἰη νομοθετεῖν αὐτό· τὸ δ' ἐξῆς τοῦτῳ, πεφυ-
κός τε ὁρθῶς ἂν γίνεσθαι γιγνόμενον, νῦν δὲ οὐδαμῇ
γιγνόμενον, ὀλίγου τε ποιοῦν τὸν νομοθέτην, τὸ τῶν παι-
ζόντων, εἰς πῦρ ξαίνειν καὶ μυρία ἕτερα τοιαῦτα ἀνήνυτα
ποιοῦντα δορᾶν, οὐ ῥᾶδιον οὔτ' εἰπεῖν οὔτ' εἰπόντα ἀπο- D
τελεῖν.

ΚΑ. Τί δὲ τοῦτο, ὦ ξένη, ἐπιχειρῶν λέγειν ἔοικας
σφόδρα ἀποκνεῖν;

ΑΘ. Ἀκούοιτ' ἄν, ἵνα μὴ πολλὴ διατριβὴ γίγηται
περὶ τοῦτ' αὐτὸ μάτην. πᾶν μὲν γάρ, ὅ τί περ ἂν τάξεις
καὶ νόμου μετέχον ἐν πόλει γίγηται, πάντα ἀγαθὰ ἀπερ-
γάζεται, τῶν δὲ ἀτάκτων ἢ τῶν κακῶς ταχθέντων λύει
τὰ πολλὰ τῶν εὐτεταγμένων ἄλλα ἕτερα. οὐ δὲ καὶ νῦν
ἐφείστηκε πέρι τοῦ λεγόμενου. ὑμῖν γάρ, ὦ Κλεινία καὶ Ε.
Μέριλλε, τὰ μὲν περὶ τοὺς ἄνδρας ξυσσιτία καλῶς ἄμα
καὶ ὅπερ εἶπον θαυμαστῶς καθέστηκεν ἐκ θείας τινὸς
ἀνάγκης, τὸ δὲ περὶ τὰς γυναῖκας οὐδαμῶς ὁρθῶς ἀνομο- 781
θέτητον μεθεῖται καὶ οὐκ εἰς τὸ φῶς ἦκται τὸ τῆς ξυσσι-
τίας αὐτῶν ἐπιτήδευμα, ἀλλ' ὃ καὶ ἄλλως γένος ἡμῶν τῶν
ἰνθρώπων λαθραιότερον μᾶλλον καὶ ἐπικλοπώτερον ἔφν,

- τὸ θῆλυ, διὰ τὸ ἀσθενές, οὐκ ὀρθῶς τοῦτο εἰξάντος τοῦ νομοθέτου δύστακτον ὃν ἀφείδη. διὰ δὲ τούτου μεθι-
 μένου πολλὰ ὑμῖν παρέρρει πολὺ ἄμεινον ἂν ἔχοντα, εἰ
 νόμων ἔτυχεν, ἢ τὰ νῦν· οὐ γὰρ ἡμῖς μόνον ἐστίν, ὥς
 B δόξειεν ἂν, τὸ περὶ τὰς γυναῖκας ἀκοσμήτως περιορώμε-
 νον, ὅσῳ δὲ ἡ θήλεια ἡμῖν φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χείρων
 τῆς τῶν ἀρρένων, τοσούτῳ διαφέρει πρὸς τὸ πλεον ἢ δι-
 πλάσιον εἶναι. τοῦτ' οὖν ἐπαναλαβεῖν καὶ ἐπανορθώσα-
 σθαι καὶ πάντα συντάξασθαι κοινῇ γυναιξὶ τε καὶ ἀνδρά-
 σιν ἐπιτηδεύματα βέλτιον πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν· νῦν
 δὲ οὕτως ἦται τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδαμῶς εἰς
 τοῦτο εὐτυχῶς, ὥστε οὐδὲ μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐν ἄλ-
 C λοις γ' ἐστὶ τόποις καὶ πόλεσι νοῦν ἔχοντος, ὅπου μὴδὲ
 ξυσσίτια ὑπάρχει τὸ παράπαν δεδογμένα κατὰ πόλιν εἶ-
 ναι. πόθεν δὴ τίς γε ἐργῶ μὴ καταγελάστως ἐπιχειρήσει
 γυναῖκας προσβιάζεσθαι τὴν σίτων καὶ ποτῶν ἀνάλωσιν
 φανεράν θεωρεῖσθαι; τούτου γὰρ οὐκ ἐστὶν ὅ τι χαλε-
 πώτερον ἂν ὑπομείνειε τοῦτο τὸ γένος· εἰδισμένον γὰρ
 δεδυκὸς καὶ σκοτεινὸν ζῆν, ἀρόμενον δ' εἰς φῶς βίᾳ πᾶ-
 σαν ἀντίτασιν ἀντιτεῖνον πολὺ κρατήσει τοῦ νομοθέτου
 D τοῦτ' οὖν ἄλλοθι μὲν, ἥπερ εἶπον, οὐδ' ἂν τὸν λόγον
 ὑπομείνειε τὸν ὀρθὸν ρηθέντα ἄνευ πάσης βοῆς, ἐνθάδε
 δὲ ἴσως ἂν. εἰ δὴ δοκεῖ λόγον γ' ἔνεκα μὴ ἀτυχῇ τὸν περὶ
 πάσης τῆς πολιτείας γενέσθαι λόγον, ἐθέλω λέγειν, ὥς
 ἀγαθὸν ἐστὶ καὶ πρέπον, εἰ καὶ σφῶν ξυνδοκεῖ ἀκούειν·
 εἰ δὲ μὴ, ἔῃν.

ΚΑ. Ἄλλ', ὦ ξένε, θαυμαστῶς τό γε ἀκοῦσαι νῦν
 πάντως πού ξυνδοκεῖ.

- XXII. ΑΘ. Ἀκούωμεν δὴ. θαυμάσητε δὲ μηδέν, ἔαν
 ὑμῖν ἄνωθ' ἐπιχειρεῖν δόξῃ· σχολῆς γὰρ ἀπο-
 E λαύομεν καὶ οὐδὲν ἡμᾶς ἐστὶ τὸ κατεπεῖγον τὸ μὴ πάντῃ
 πάντως σκοπεῖν τὰ περὶ τοὺς νόμους.

ΚΑ. Ὁρθῶς εἰρηκας.

ΑΘ. Πάλιν τοίνυν ἐπὶ τὰ πρῶτα ἐπαναχωρήσωμεν λεχθέντα. εὖ γὰρ δὴ τό γε τοσοῦτον χρόνόν πάντ' ἄνδρα ξυννοεῖν, ὥς ἡ τῶν ἀνθρώπων γένεσις ἢ τὸ παράπαν ἀρχὴν οὐδεμίαν εἰληγεν οὐδ' ἔξει ποτέ γε τελευτήν, ἀλλ' ἦν 789
τε αἰὲ καὶ ἔσται πάντως, ἢ μῆκός τι τῆς ἀρχῆς ἀφ' οὗ γέγονεν ἀμύχανον ἢ χρόνον ὅσον γεγρονὸς ἂν εἴη.

ΚΑ. Τί μὲν;

ΑΘ. Τί οὖν; πόλεων συστάσεις καὶ φθοράς καὶ ἐπιτηδεύματα παντοῖα τάξεώς τε καὶ ἀταξίας καὶ ἡμερώσεως καὶ πωμάτων τε ἅμα καὶ βρωμάτων ἐπιθυμήματα παντοδαπὰ πάντως καὶ περὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἅρ' οὐκ οἴομεθα γηγρονέναι, καὶ τροφὰς ὥρων παντοίας, ἐν αἷς τὰ ζῶα μεταβάλλειν αὐτῶν παμπληθεῖς μεταβολὰς εἰκός; B

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τί οὖν; πιστεύομεν ἀμπέλους τε φανῆναί ποῦ ποτε πρότερον οὐκ οὔσας; ὥσαύτως δὲ καὶ ἐλάας καὶ τὰ Διμήτηρός τε καὶ Κόρης δῶρα; Τριπτόλεμόν τε τινα τῶν τοιούτων γενέσθαι διάκονον; ἐν ᾧ δὲ μὴδὲ ταῦτα ἦν τῷ χρόνῳ, μὲν οὐκ οἴομεθα τὰ ζῶα, καθάπερ νῦν, ἐπὶ τὴν ἀλλήλων ἐδωδὴν τρέπεσθαι;

ΚΑ. Τί μὲν;

ΑΘ. Τὸ δὲ μὲν θύειν ἀνθρώπους ἀλλήλους ἔτι καὶ νῦν παραμένον ὁρῶμεν πολλοῖς· καὶ τοῦναντίον ἀκούομεν ἐν ἄλλοις, ὅτε οὐδὲ βοὸς ἐτολμῶμεν γεύεσθαι θύματά τε οὐκ ἦν τοῖς θεοῖσι ζῶα, πέλανοι δὲ καὶ μέλιτι καρποὶ δεδευμένοι καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἄγνὰ θύματα, σαρκῶν δ' ἀπείχοντο ὥς οὐχ ὅσιον ὃν ἐσθίειν οὐδὲ τοὺς τῶν θεῶν βωμοὺς αἵματι μιάλναι, ἀλλὰ Ὀρφικοί τινες λεγόμενοι βίοι ἐγίνοντο ἡμῶν τοῖς τότε, ἀψύχων μὲν ἐχόμενοι πάντων, ἐμψύχων δὲ τοῦναντίον πάντων ἀπεχόμενοι. D

ΚΛ. Καὶ σφόδρα λεγόμενά [α'] τ' εἰρηκας, στεύεσθαι πιθανά.

ΑΘ. Πρὸς οὖν δὴ τί ταῦτα, εἰποι τις ἄν, ὑμῖν ἐρρήθη τὰ νῦν;

ΚΛ. Ὅρθως ὑπέλαβες, ὦ ξένε.

ΑΘ. Καὶ τοίνυν, εἰς δύνωμαι, τὰ τούτοις Κλεινία, πειράσομαι φράζειν.

ΚΛ. Λέγοις ἄν.

ΑΘ. Ὅρῳ πάντα τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τριττῆς καὶ ἐπιθυμίας ἡρτημένα, δι' ὧν ἀρετή τε αὐτοῖς ἀγ
 Ε ὁρθῶς καὶ τοῦναντίον ἀποβαίνει κακῶς ἀχθεῖσι. τ
 ἐστὶν ἐδωδὴ μὲν καὶ πόσις εὐθύς γενομένοις, ἣν πέ
 σαν πᾶν ζῶον ἔμφυτον ἔρωτα ἔχον μεστὸν οἷον
 ἐστὶ καὶ ἀνηκουστίας τοῦ λέγοντος ἄλλο τι δεῖν πε
 πλὴν τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τὰς περὶ ἅπαντα
 ἀποπληροῦντα λύπης τῆς ἀπάσης αἰεὶ δεῖν σφᾶς ἀπ
 783 τειν· τρίτη δὲ ἡμῖν καὶ μεγίστη χρεῖα καὶ ἔρως δὲ
 ὕστατος μὲν ὁρμᾶται, διαπυρωτάτους δὲ τοὺς ἀνθρώ
 μανίας ἀπεργάζεται πάντως, ὁ περὶ τὴν τοῦ γένου
 ρὰν ὕβρει πλείστη καόμενος. ἃ δὴ δεῖ τρία νοσήμα
 ποντα εἰς τὸ βέλτιστον παρὰ τὸ λεγόμενον ἡδίστο
 μὲν τοῖς μεγίστοις πειρᾶσθαι κατέχειν, φόβῳ καὶ νο
 τῷ ἀληθεῖ λόγῳ, προσχρωμένους μέντοι Μούσαις
 Β ἀγωνίοισι θεοῖς, σβεννύντων τὴν αὐξὴν τε καὶ ἐπ
 παίδων δὲ δὴ γένεσιν μετὰ τοὺς γάμους θῶμεν, κα
 γένεσιν τροφὴν καὶ παιδείαν· καὶ τάχ' ἂν οὕτω τ
 των τῶν λόγων ὅ τε νόμος ἡμῖν ἕκαστος περαίνει
 τοῦμπροσθεν ἐπὶ ξυσσίτια, ἵνα καὶ ἀφικόμενοι εἰς
 αὐτὰς κοινωνίας, εἴτε ἄρα γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν
 νων γίνεσθαι, προσμίζαντες αὐτοῖς ἐγγύθεν ἴσα
 λον κατοψόμεθα, τὰ τε ἐπίμπροσθεν αὐτῶν, ἔτι νῦν
 C ἀνομοθέτητα, τάξαντες αὐτὰ ἐπίμπροσθεν ποιησόμε

ὅπερ ἐρρήθη νῦν δὴ, κατοψόμεθ' αὐτὰ ἀκριβέστερον μᾶλλον τε τοὺς προσήκοντας αὐτοῖς καὶ πρέποντας νόμους ἂν θείημεν.

ΚΑ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Φυλάξωμεν τοίνυν τῇ μνήμῃ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα· ἴσως γὰρ χρεῖαν ποτ' αὐτῶν πάντων ἔξομεν.

ΚΑ. Τὰ ποῖα δὴ διακελεύει;

ΑΘ. Ἄ τοις τρισὶ διωριζόμεθα ῥήμασι· βρωσιν μὲν ἐλέρομέν που, καὶ δεύτερον πόσιν, καὶ ἀφροδισίων δέ τινα διαπτόησιν τρίτον.

ΚΑ. Πάντως, ὦ ξένε, μεμνησόμεθ' αὖ πού τ' αὐτὰ νῦν διακελεύει.

ΑΘ. Καλῶς. ἔλθωμεν δ' ἐπὶ τὰ νυμφικά, διδάξοντές τε αὐτοὺς πῶς χρὴ καὶ τίνα τρόπον τοὺς παῖδας ποιεῖσθαι, καὶ εἰ μὴ πείθωμεν, ἀπειλήσοντές τισι νόμοις.

ΚΑ. Πῶς;

XXIII. ΑΘ. Νύμφην χρὴ διανοεῖσθαι καὶ νυμφίον ὡς ὅ τι καλλίστους καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν ἀποδειξόμενους παῖδας τῇ πόλει. πάντες δ' ἄνθρωποι κοινωνοὶ πάσης πράξεως, ἥνίκα μὲν ἂν προσέχωσιν αὐτοῖς τε καὶ τῇ πράξει τὸν νοῦν, πάντα καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀπεργάζονται, μὴ προσέχοντες δὲ ἢ μὴ ἔχοντες νοῦν τάναντία. προσεχέτω δὴ καὶ ὁ νυμφίος τῇ τε νύμφῃ καὶ τῇ παιδοποιίᾳ τὸν νοῦν, κατὰ ταῦτά δὲ καὶ ἡ νύμφη, τοῦτον τὸν χρόνον διαφερόντως, ὃν ἂν μήπω παῖδες αὐτοῖς ὥσι γεγονότες. ἐπὶ σκοποὶ δ' ἔστωσαν τούτων ἅς εἰλόμεθα γυναῖκες, πλείους εἰτ' ἐλάττους, τοῖς ἄρχουσιν ὁπόσας ἂν δοκῇ προστάττειν τε καὶ ὁπόταν, πρὸς τὸ τῆς Εἰλειθυίας ἱερὸν ἐκάστης ἡμέρας ξυλλεγόμεναι μέχρι τρίτου μέρους ὥρας, οἳ δὴ συλλεχθεῖσαι διαγγελλόντων ἀλλήλαις, εἴ τις τινα ὁρᾷ πρὸς ἄλλ' ἅττα βλέποντα ἄνδρα ἢ καὶ γυναῖκα τῶν παιδοποιουμένων ἢ πρὸς τὰ τεταγμένα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς γάμοις

- Β θυσιῶν τε καὶ ἱερῶν γενομένων. ἡ δὲ παιδοποιία καὶ φυλακὴ τῶν παιδοποιουμένων δεκέτις ἔστω, μὴ πλείω δὲ χρόνον, ὅταν εὖροια ἢ τῆς γενέσεως· ἂν δὲ ἄγονοι τινες εἰς τοῦτον γίνωνται τὸν χρόνον, μετὰ τῶν οἰκείων καὶ ἀρχουσῶν γυναικῶν διαξεύγνυσθαι κοινῇ βουλευομένους εἰς τὰ πρόσφορα ἑκατέρους. ἐὰν δ' ἀμφισβήτησις τις γίγνηται περὶ τῶν ἑκατέροις προεπόντων καὶ προσφόρων, δέκα
- Ο τῶν νομοφυλάκων ἐλομένους, οἷς ἂν ἐπιτρέψωσιν οἷδε [καὶ τάξωσι], τούτοις ἐμμένειν. εἰσιοῦσαι δ' εἰς τὰς οἰκίας τῶν νέων αἱ γυναῖκες τὰ μὲν νουθετοῦσαι, τὰ δὲ καὶ ἀπειλοῦσαι πανόντων αὐτοὺς τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀμαθίας· ἐὰν δ' ἀδυνατῶσι, πρὸς τοὺς νομοφύλακας ἰοῦσαι φραζόντων, οἱ δ' εἰργόντων. ἂν δὲ καὶ ἐκεῖνοί πως ἀδυνατήσωσι, πρὸς τὸ δημόσιον ἀποφηνάντων, ἀναγράψαντές τε καὶ ὁμό-
- Δ σαντες ἢ μὴν ἀδυνατεῖν τὸν καὶ τὸν βελτίω ποιεῖν· ὁ δὲ ἀναγραφεὶς ἄτιμος ἔστω, μὴ ἔλῳν ἐν δικαστηρίῳ τοὺς ἐγγράψαντας, τῶνδε· μήτε γὰρ εἰς γάμους ἴτω μήτε εἰς τὰς τῶν παίδων ἐπιτελειώσεις, ἂν δὲ ἴη, πληγαῖς ὁ βουλευθεὶς ἀθῶος αὐτὸν κολαζέτω. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ γυναικὸς ἔστω νόμιμα· τῶν ἐξόδων γὰρ τῶν γυναικείων καὶ τιμῶν καὶ τῶν εἰς τοὺς γάμους καὶ γενέσεις τῶν παίδων φοιτήσεων μὴ μετεχέτω, ἐὰν ἀκοσμοῦσα ὥσαυτως ἀναγραφῇ.
- Ε καὶ μὴ ἔλῃ τὴν δίκην. ὅταν δὲ δὴ παῖδας γεννήσωνται κατὰ νόμους, ἐὰν ἀλλοτρίᾳ τις περὶ τὰ τοιαῦτα κοινῶν ἢ γυναικὶ ἢ γυνὴ ἀνδρί, ἐὰν μὲν παιδοποιουμένοις ἔτι, τὰ αὐτὰ ἐπιζημία αὐτοῖς ἔστω καθάπερ τοῖς ἔτι γεννωμένοις εἴρηται· μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν σωφρονῶν καὶ σωφρονοῦσα εἰς τὰ τοιαῦτα ἔστω πάντα εὐδόκιμος, ὁ δὲ τούναντίον ἐναντίως τιμάσθω, μᾶλλον δὲ ἀτιμαζέσθω· καὶ μετρία-
- 785 ζόντων μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν πλείονων ἀνομοθέτηται σιγῇ κείσθω, ἀκοσμούντων δὲ νομοθετηθέντα ταύτῃ πραττέσθω κατὰ τοὺς τότε τεθέντας νόμους. βίου μὲν ἀρχῇ

τοῦ παντός ἐκάστοις ὁ πρῶτος ἐνιαυτός· ὃν γεγράφθαι
 χρῶν ἐν λεροῖσι πατρώοις ζωῆς ἀρχὴν κόρη καὶ κόρη·
 παραγεγράφθαι δ' ἐν τοίχῳ λελευκωμένῳ ἐν πάσῃ φρα-
 τρία τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔτεσιν ἀριθ-
 μουμένων· τῆς δὲ φρατρίας αἰεὶ τοὺς ζῶντας μὲν γεγρά-
 φθαι πλησίον, τοὺς δ' ὑπεκχωροῦντας τοῦ βίου ἐξαλεί- B
 φειν. γάμου δὲ ὄρον εἶναι κόρη μὲν ἀπὸ ἐκκαίδεκα ἐτῶν
 εἰς εἴκοσι, τὸν μακρότατον χρόνον ἀφωρισμένον, κόρη δὲ
 ἀπὸ τριάκοντα μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα· εἰς δὲ
 ἀρχὰς γυναικὶ μὲν τετταράκοντα, ἀνδρὶ δὲ τριάκοντα
 ἐτη· πρὸς πόλεμον δὲ ἀνδρὶ μὲν εἴκοσι μέχρι τῶν ἐξή-
 κοντα ἐτῶν· γυναικὶ δέ, ἣν ἂν δοκῇ χρεῖαν δεῖν χρῆσθαι
 πρὸς τὰ πολεμικά, ἐπειδὰν παῖδας γεννήσῃ, τὸ δυνατόν
 καὶ πρέπον ἐκάσταις προστάττειν μέχρι τῶν πεντήκοντα
 ἐτῶν.

Z.

I. ΑΘ. Γενομένων δὲ παίδων ἀρρένων καὶ θηλειῶν 788
 τροφὴν μὲν πού καὶ παιδείαν τὸ μετὰ ταῦτα λέγειν ὀρθό-
 τατ' ἂν γίγνοιθ' ἡμῖν, ἣν εἶναι μὲν ἄρρητον πάντως ἀδύ-
 νατον, λεγομένη δὲ διδαχῇ τινὶ καὶ νουθετήσῃ μᾶλλον ἢ
 νόμοις εἰκνύ' ἂν ἡμῖν φαίνοιτο. ἰδίᾳ γὰρ καὶ κατ' οἰκίας
 πολλὰ καὶ σμικρὰ καὶ οὐκ ἐκφανῇ πᾶσι γιγνόμενα, ῥαδίως
 ὑπὸ τῆς ἐκάστων λύπης τε καὶ ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας ἕτερα B
 παρὰ τὰς τοῦ νομοθέτου ξυμβουλάς παραγεγνημένα, παν-
 τοδαπὰ καὶ οὐχ ὅμοια ἀλλήλοις ἀπεργάζοιτ' ἂν τὰ τῶν
 πολιτῶν ἥθη· τοῦτο δὲ κακὸν ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ διὰ
 σμικρότητα αὐτῶν καὶ πυκνότητα ἐπιζήμια τιθέντα ποι-
 εῖν νόμους ἀπρεπὲς ἅμα καὶ ἄσχημον· διαφθείρει δὲ καὶ

τοὺς γραφῇ τεθέντας νόμους, ἐν τοῖς σμικροῖς καὶ πυκνοῖς
 C ἐθισθέντων τῶν ἀνθρώπων παρανομεῖν· ὥστε ἀπορία
 μὲν περὶ αὐτὰ νομοθετεῖν, σιγαῖν δὲ ἀδύνατον. ἃ δὲ λέγω,
 δηλώσαι πειρατέον οἷον δειγμάτων ἐξενεγκόντα εἰς φῶς·
 νῦν γὰρ λεγομένοις ἔοικε κατὰ τι σκότος.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτι μὲν σώματα καὶ ψυχὰς τήν γε ὀρ-
 θὴν πάντως δεῖ τροφήν φαίνεσθαι δυναμένην ὡς κάλ-
 λιστα καὶ ἄριστα ἐξεργάζεσθαι, τοῦτο μὲν ὀρθῶς εἰρη-
 ται ποῦ.

ΚΛ. Τί μῆν;

D ΑΘ. Σώματα δὲ κάλλιστα, οἶμαι, τό γε ἀπλούστα-
 τον, ὡς ὀρθότατα δεῖ νέων ὄντων εὐθύς φύεσθαι τῶν
 παίδων.

ΚΛ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Τί δέ; τόδε οὐκ ἐννοοῦμεν, ὡς ἡ πρώτη βλάβη
 παντὸς ζώου πολὺ μεγίστη καὶ πλείστη φύεται, ὥστε καὶ
 ἔριν πολλοῖς παρέσχηκε, μὴ γίγνεσθαι τὰ γ' ἀνθρώπινα
 μήκη διπλάσια ἀπὸ πέντε ἐτῶν ἐν τοῖς λοιποῖς εἴκοσιν
 ἔτεσιν ἀξυνόμενα;

ΚΛ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Τί οὖν; πολλὴ αὖξή ὅταν ἐπιρρέῃ πόνων χωρὶς
 789 πολλῶν καὶ συμμέτρων, οὐκ ἴσμεν, ὅτι μυρία κακὰ ἐν τοῖς
 σώμασιν ἀποτελεῖ;

ΚΛ. Πάνν γε.

ΑΘ. Οὐκοῦν τότε δεῖται πλείστων πόνων, ὅταν ἡ
 πλείστη τροφή προσρίγνηται τοῖς σώμασιν.

ΚΛ. Τί δῆτα, ὦ ξέने; ἡ τοῖς ἄρτι γεγονόσι καὶ νεω-
 τάτοις πόνους πλείστους προστάξομεν;

ΑΘ. Οὐδαμῶς γε, ἀλλ' ἔτι καὶ πρότερον τοῖς ἐντὸς
 τῶν αὐτῶν μητέρων τρεφομένοις.

ΚΑ. Πῶς λέγεις, ὦ λῶστε; ἢ τοῖς κυνουμένοισι φρά-
ξεις;

ΑΘ. Ναί. θαυμαστὸν δ' οὐδέν ἐστιν ἀγνοεῖν ὑμᾶς Β
τὴν τῶν τηλικούτων γυμναστικὴν, ἣν βουλοίμην ἂν ὑμῖν
καίπερ ἄτοπον οὔσαν δηλῶσαι.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἔστι τοίνυν παρ' ἡμῖν μᾶλλον τὸ τοιοῦτον κα-
τανοεῖν διὰ τὸ τὰς παιδιάς αὐτόθι μειζόνως τιναὶ παῖζειν
ἢ δεῖ· τρέφουσι γὰρ δὴ παρ' ἡμῖν οὐ μόνον παῖδες ἀλλὰ
καὶ πρεσβύτεροί τινες ὀρνίθων θρέμματα, ἐπὶ τὰς μάχας
τὰς πρὸς ἄλληλα ἀσχοῦντες τὰ τοιαῦτα τῶν θηρίων. πολ-
λοῦ δὴ δέουσι ἡγεῖσθαι τοὺς πόνοους αὐτοῖς εἶναι τοὺς C
πρὸς ἄλληλα μετρίους, ἐν οἷς αὐτὰ ἀνακινούσι γυμνά-
ζοντες· πρὸς γὰρ τούτοις λαβόντες ὑπὸ μάλης ἕκαστος,
τοὺς μὲν ἐλάττονας εἰς τὰς χεῖρας, μείζους δ' ὑπὸ τὴν ἀγ-
κάλην ἐντός, πορεύονται περιπατοῦντες σταδίους παμ-
πόλλους ἕνεκα τῆς εὐεξίας οὐ τι τῆς τῶν αὐτῶν σωμάτων,
ἀλλὰ τῆς τούτων τῶν θρεμμάτων· καὶ τό γε τοσοῦτον
δηλοῦσι τῷ δυναμένῳ καταμαθεῖν, ὅτι τὰ σώματα πάντα
ὑπὸ τῶν σεισμῶν τε καὶ κινήσεων κινούμενα ἄκοπα ὀνί- D
νεται πάντων, ὅσα τε ὑπὸ ἑαυτῶν ἢ καὶ ἐν αἰώραις ἢ καὶ
κατὰ θάλατταν ἢ καὶ ἐφ' ἵππων ὀχούμενα καὶ ὑπ' ἄλλων
ὁπωσοῦν δὴ φερομένων τῶν σωμάτων κινεῖται, καὶ διὰ
ταῦτα τὰς τῶν σίτων τροφὰς καὶ ποτῶν κατακρατοῦντα
ὕγεια καὶ κάλλος καὶ τὴν ἄλλην ὁρμήν ἡμῖν δυνατὰ ἐστὶ
παραδιδόναι.

II. Τί οὖν ἂν φαίμεν ἐχόντων οὕτω τούτων τὸ μετὰ
τούτο ἡμᾶς δεῖν ποιεῖν; βούλεσθε ἅμα γέλῳτι φράζωμεν E
τιθέντες νόμους, τὴν μὲν κύουσαν περιπατεῖν, τὸ γενό-
μενον δὲ πλάττειν τε οἶον κήρινον, ἕως ὑγρὸν, καὶ μέχρι
δυοῖν ἐτοῖον σπαργανῶν; καὶ δὴ καὶ τὰς τροφὰς ἀναγκα-
ζωμεν νόμῳ ζημιοῦντες τὰ παιδιὰ ἢ πρὸς ἀγροὺς ἢ πρὸς

ἱερὰ ἢ πρὸς οἰκείους αἰεὶ πη φέρειν, μέχριπερ ἂν ἱκανῶς ἴστασθαι δυνατὰ γίγνηται, καὶ τότε διευλαβουμένης, ἐτι νέων ὄντων μὴ πη βία ἐπερειδομένων στρέφεται τὰ κῶλα, ἐπιπονεῖν φερούσας, ἕως ἂν τριετὲς ἀποτελεσθῇ τὸ γενόμενον; εἰς δύναμιν δὲ ἰσχυρὰς αὐτὰς εἶναι χρᾶν καὶ μὴ
 790 μίαν; ἐπὶ δὲ τούτοις ἐκάστοις, ἂν μὴ γίγνηται, ζημίαν τοῖς μὴ ποιοῦσι γράφωμεν; ἢ πολλοῦ γε δεῖ; τὸ γὰρ ἄρτι ῥηθὲν γίγνοιτ' ἂν πολὺ καὶ ἄφθονον.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τὸ γέλωτα ἂν πολὺν ὀφλεῖν ἡμᾶς πρὸς τῷ μὴ ἐθέλειν ἂν πεῖθεσθαι γυναικεῖά τε καὶ δούλεια ἥθη τροφῶν.

ΚΛ. Ἀλλὰ τίνοσ δὴ χάριν ἔφαμεν αὐτὰ δεῖν ῥηθῆναι;

ΑΘ. Τοῦδε· τὰ τῶν δεσποτῶν τε καὶ ἐλευθέρων ἐν
 Β ταῖς πόλεσιν ἥθη τάχ' ἂν ἀκούσαντα εἰς σύννοιαν ἀφίκοιτ' ἂν τὴν ὀρθήν, ὅτι χωρὶς τῆς ἰδίας διοικήσεως ἐν ταῖς πόλεσιν ὀρθῆς γιγνομένης μάτην ἂν τὰ κοινὰ τις οἴοιτο ἔξειν τινα βεβαιότητα θέσεως νόμων, καὶ ταῦτα ἐννοῶν αὐτὸς νόμοις ἂν τοῖς νῦν ῥηθῆισι χρῶτο, καὶ χρώμενος εὐτὴν τε οἰκίαν καὶ πόλιν ἅμα τὴν αὐτοῦ διοικῶν εὐδαιμονοῖ.

ΚΛ. Καὶ μάλ' εἰκότως εἴρηκας.

ΑΘ. Τοιγαροῦν μήπω λήξωμεν τῆς τοιαύτης νομοθεσίας, πρὶν ἂν καὶ τὰ περὶ τὰς ψυχὰς τῶν πάντων νέων
 C παίδων ἐπιτηδεύματα ἀποδῶμεν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἤρξαμεθα τῶν περὶ τὰ σώματα μύθων λεχθέντων διαπεραίνειν.

ΚΛ. Πάννυ μὲν οὖν ὀρθῶς.

ΑΘ. Αἰβώμεν τοίνυν τοῦτο οἶον στοιχείου ἐπ' ἀμφοτέρω σώματός τε καὶ ψυχῆς τῶν πάντων νέων, τὴν τιθήνησιν καὶ κίνησιν γιγνομένην ὅτι μάλιστα διὰ πάσης νυκτός τε καὶ ἡμέρας, ὥς ἔστι ξύμφορος ἅπασι μέν, οὐχ

ἤκιστα δὲ τοῖς ὅτι νεωτάτοις, καὶ οἰκεῖν, εἰ δυνατόν ἦν, οἶον αἰεὶ πλεοντάς· νῦν δ' ὥς ἐγγύτατα τούτου ποιεῖν D δεῖ περὶ τὰ νεογενῇ παίδων θρέμματα. τεκμαίρεσθαι δὲ χορὴ καὶ ἀπὸ τῶνδε, ὥς ἐξ ἐμπειρίας αὐτὸ εἰλήφασιν καὶ ἐγνώκασιν ὃν χρήσιμον αἰ τε τροφοὶ τῶν σμικρῶν καὶ αἰ περὶ τὰ τῶν Κορυβάντων ἰάματα τελοῦσαι· ἥνικα γὰρ ἄν που βουλευθῶσι κατακοιμίζειν τὰ δυσυπνοῦντα τῶν παιδίων αἰ μητέρες, οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς προσφέρουσιν ἀλλὰ τὸναντιὸν κίνησιν, ἐν ταῖς ἀγκάλαις αἰ σείουσαι, καὶ οὐ σιγὴν ἀλλὰ τινα μελωδίαν, καὶ ἀτεχνῶς οἶον καταυ- E λούσι τῶν παιδίων, καθάπερ αἰ τῶν ἐκφρόνων βακχειῶν ἰάσεις, ταύτη τῇ τῆς κινήσεως ἅμα χορείᾳ καὶ μούσῃ χρώμεναι.

ΚΑ. Τίς οὖν αἰτία τούτων, ὦ ξένε, μάλιστα' ἐσθ' ἡμῖν;

ΑΘ. Οὐ πάνυ χαλεπὴ γινώσκειν.

ΚΑ. Πῶς δὴ;

ΑΘ. Δειμαίνειν ἐστὶ πον ταῦτ' ἀμφοτέρω τὰ πάθη, καὶ ἐστὶ δαίματα δι' ἔξιν φάυλην τῆς ψυχῆς τινά. ὅταν οὖν ἔξωθεν τις προσφέρῃ τοῖς τοιούτοις πάθεσι σεισμόν, ἢ τῶν ἔξωθεν κρατεῖ κινήσις προσφερομένη τὴν ἐντὸς 791 φοβεράν οὔσαν καὶ μανικὴν κίνησιν, κρατήσασα δὲ γαλήνην ἡσυχίαν τε ἐν τῇ ψυχῇ φαίνεται ἀπεργασαμένη τῆς περὶ τὰ τῆς καρδίας χαλεπῆς γενομένης ἐκάστων πηδήσεως, παντάπασιν ἀγαπητόν τι, τοὺς μὲν ὕπνου λαγχάνειν ποιεῖ, τοὺς δ' ἐρηγορότας ὀρχουμένους τε καὶ αὐλουμένους μετὰ θεῶν, οἷς ἄν καλλιεροῦντες ἑκάστοι θύωσι, κατεργάσατο ἀντὶ μανικῶν ἡμῖν διαθέσεων ἔξεις ἔμφρονας B ἔχειν. καὶ ταῦτα, ὥς διὰ βραχέων γε οὕτως εἶπεῖν, πιθαρὸν λόγον ἔχει τινά.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Εἰ δέ γε οὕτω τοιαύτην τινὰ δύναμιν ἔχει ταῦτα,

ἐννοεῖν χρη' τόδε παρ' αὐτοῖς, ὥς ἅπαντα ψυχὴ δέλμασι ξυν-
οὔσα ἐκ νέων μᾶλλον ἂν διὰ φόβων ἐθίζοιτο γίνεσθαι·
τοῦτο δέ που πᾶς ἂν φαίη δειλίας ἄσκησιν, ἀλλ' οὐκ ἀν-
δρείας γίνεσθαι.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τὸ δέ γε ἐναντίον ἀνδρείας ἂν φαίμεν ἐκ νέων
C εὐθύς ἐπιτηδεύμα εἶναι τὸ νικᾶν τὰ προσπίπτουθ' ἡμῖν
δείματά τε καὶ φόβους.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Ἐν δὴ καὶ τοῦτο εἰς ψυχῆς μόριον ἀρετῆς τὴν
τῶν παντελῶς παίδων γυμναστικὴν ἐν ταῖς κινήσεσι μέγα
ἡμῖν φῶμεν συμβάλλεσθαι.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ μὴν τὸ γε μὴ δύσχαλον ἐν ψυχῇ καὶ τὸ δύσ-
κολον οὐ σμικρὸν μόριον εὐψυχίας καὶ κακοψυχίας ἐκά-
τερον γιγνόμενον γίγνοιτ' ἂν.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ;

D ΑΘ. Τίνα οὖν ἂν τρόπον εὐθύς ἐμφύοιθ' ἡμῖν ὁπό-
τερον βουλευθεῖμεν τῷ νεογενεῖ, φράζειν δὴ πειρατέον
ὅπως τις καὶ καθ' ὅσον εὐπορεῖ τούτων.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

III. ΑΘ. Λέγω δὴ τό γε παρ' ἡμῖν δόγμα, ὥς ἡ μὲν
τρυφὴ δύσκολα καὶ ἀκράχολα καὶ σφοδρὰ ἀπὸ σμικρῶν
κινούμενα τὰ τῶν νέων ἦδη ἀπεργάζεται, τὸ δὲ τούτων
ἐναντίον, ἥ τε σφοδρὰ καὶ ἀγρία δούλωσις, ταπεινοὺς καὶ
ἀνελευθέρους καὶ μισανθρώπους ποιοῦσα ἀνεπιτηδεύους
ξυνοίκους ἀποτελεῖ.

E ΚΑ. Πῶς οὖν δὴ χρη' τὰ μήπω φωνῆς ξυμμέντα μηδὲ
παιδείας τῆς ἄλλης δυνατὰ γεύεσθαι πῶ τρέφειν τὴν πό-
λιν ἅπασαν;

ΑΘ. Ὡδὲ πως· φθέγγεσθαι που μετὰ βοῆς εὐθύς
πᾶν εἶωθε τὸ γεννώμενον, καὶ οὐχ ἥμισυ τὸ τῶν ἀνθρώ-

πων γένος· καὶ δὴ καὶ τῷ κλαίειν πρὸς τῇ βοῇ μᾶλλον τῶν ἄλλων συνέχεται.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν αἱ τροφοὶ σκοποῦσαι, τίνος ἐπιθυμεῖ, τούτοις αὐτοῖς ἐν τῇ προσφορᾷ τεκμαίρονται· οὗ μὲν γὰρ 792 ἂν προσφερομένου σιγᾷ, καλῶς οἴονται προσφέρειν, οὗ δ' ἂν κλαίῃ καὶ βοᾷ, οὐ καλῶς. τοῖς δὴ παιδίοις τὸ δῆ- λωμα ὧν ἐρᾷ καὶ μισεῖ κλανιμοναὶ καὶ βοαί, σημεῖα οὐδαμῶς εὐτυχή· ἔστι δὲ ὁ χρόνος οὗτος τριῶν οὐκ ἐλάττων ἐτῶν, μόριον οὐ σμικρὸν τοῦ βίου διαγαγεῖν χεῖρον ἢ μὴ χεῖρον.

ΚΑ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Ὁ δὴ δύσκολος οὐδαμῶς τε ἴλεως ἄρ' οὐ δοκεῖ σφῶν θρηνώδης τε εἶναι καὶ ὀδυρμῶν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ Β πλήρης μᾶλλον ἢ χρεῶν ἔστι τὸν ἀγαθόν;

ΚΑ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ.

ΑΘ. Τί οὖν; εἰ τις τὰ τρεῖ' ἔτη πειρῶτο πᾶσαν μηχανὴν προσφέρειν, ὅπως τὸ τρεφόμενον ἡμῖν ὥς ὀλιγίστη προσχρήσεται ἀλγηδόνι καὶ φόβοις καὶ λύπῃ πάσῃ κατὰ δύναμιν, ἄρ' οὐκ οἰόμεθα εὐθυμον μᾶλλον τε καὶ ἴλεων ἀπεργάζεσθαι τηνικαῦτα τὴν ψυχὴν τοῦ τρεφόμενου;

ΚΑ. Δῆλον δὴ, καὶ μάλιστα γ' ἂν, ὧ ξένε, εἰ τις πολ- λὰς ἡδονὰς αὐτῷ παρασκευάζοι.

C

ΑΘ. Τοῦτ' οὐκέτ' ἂν ἐγὼ Κλεινίᾳ ξυνακολουθήσαιμι ἂν, ὧ θαυμάσιε. ἔστι γὰρ οὖν ἡμῖν ἡ τοιαύτη πρᾶξις δια- φθορὰ μεγίστη πασῶν· ἐν ἀρχῇ γὰρ γίνεται ἐκάστοτε τροφῆς. ὁρῶμεν δὲ εἰ τί λέγομεν.

ΚΑ. Λέγε τί φῆς.

ΑΘ. Οὐ σμικροῦ πέρι νῦν εἶναι νῶν τὸν λόγον. ὅρα δὲ καὶ σύ, ξυνεπίκρινέ τε ἡμᾶς, ὧ Μέγилле. ὁ μὲν γὰρ ἐμὸς δὴ λόγος οὗθ' ἡδονὰς φησι δεῖν διώκειν τὸν ὀρθὸν βίον οὗτ' αὖ τὸ παράπαν φεύγειν τὰς λύπας, ἀλλ' αὐτὸ D

ἀσπάζεσθαι τὸ μέσον, ὃ νῦν δὴ προσεῖπον ὥς ἴλεων ὀνομάσας, ἣν δὴ διάθεσιν καὶ θεοῦ κατὰ τινα μαντείας φημην εὐστόχως πάντες προσαγορεύομεν. ταύτην τὴν ἔξιν διώκειν φημι δεῖν ἡμῶν καὶ τὸν μέλλοντα ἔσσεσθαι θεῖον, μήτ' οὖν αὐτὸν προπετῇ πρὸς τὰς ἡδονὰς γιγνόμενον ὄλως, ὥς οὐδ' ἐκτὸς λυπῶν ἐσόμενον, μήτε ἄλλον, γέροντα ἢ νέον, ἔαν πάσχειν ταὐτὸν τοῦθ' ἡμῖν, ἄρρενα ἢ θῆλυν, Ε ἀπάντων δὲ ἥκιστα εἰς δύναιμι τὸν ἀρτίως νεογενῆ· κυριώτατον γὰρ οὖν ἐμφύεται πᾶσι τότε τὸ πᾶν ἥθος διὰ ἔθος. ἔτι δ' ἔγωγ', εἰ μὴ μέλλοιμι δοῦναι παίζειν, φαίην ἂν δεῖν καὶ τὰς φερούσας ἐν γαστρὶ πασῶν τῶν γυναικῶν μάλιστα θεραπεύειν ἐκείνον τὸν ἐνιαυτόν, ὅπως μήτε ἡδοναῖς τισὶ πολλαῖς ἅμα καὶ μάργοις προσχρήσεται ἢ κύουσα μήτε αὖ λύπαις, τὸ δὲ ἴλεων καὶ εὐμενὲς πρᾶόν τε τιμῶσα διαζήσει τὸν τότε χρόνον.

793 ΚΑ. Οὐδὲν δεῖ σε, ὦ ξένε, Μέγιλλον ἀνερωτᾶν, πότερος ἡμῶν ὀρθότερον εἰρηκεν· ἐγὼ γὰρ αὐτός σοι συγχωρῶ τὸν λύπης τε καὶ ἡδονῆς ἀκράτου βίον φεύγειν δεῖν πάντας, μέσον δὲ τινα τέμνειν αἰεὶ. καλῶς τοίνυν εἰρηκᾶς τε καὶ ἀκήκοας ἅμα.

ΑΘ. Μάλα μὲν οὖν ὀρθῶς, ὦ Κλεινία. τόδε τοίνυν ἐπὶ τούτοις τρεῖς ὄντες διανοηθῶμεν.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

IV. ΑΘ. Ὅτι ταῦτ' ἔστι πάντα, ὅσα νῦν διεξερχόμεθα, τὰ καλούμενα ὑπὸ τῶν πολλῶν ἄγραφα νόμιμα καὶ οὓς πατέριους νόμους ἐπονομάζουσιν, οὐκ ἄλλα ἐστὶν ἢ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα. καὶ ἔτι γε ὁ νῦν δὴ λόγος ἡμῶν ἐπιχυθεὶς, ὥς οὔτε νόμους δεῖ προσαγορεύειν αὐτὰ οὔτε ἄρρητα ἔαν, εἰρηται καλῶς· δεσμοὶ γὰρ οὔτοι πάσης εἰσὶ πολιτείας, μεταξὺ πάντων ὄντες τῶν ἐν γράμμασι τεθέντων τε καὶ κειμένων καὶ τῶν ἐτι τεθησομένων, ἀτεχνῶς οἶον πάτρια καὶ παντάπασιν ἀρχαῖα νόμιμα, ἃ καλῶς μὲν

τεθέντα καὶ ἐθισθέντα πάσῃ σωτηρίᾳ περικαλύψαντα ἔχει
 τοὺς τότε γραφέντας νόμους· ἂν δ' ἐκτὸς τοῦ καλοῦ βαίνη C
 πλημμελῶς, οἷον τεκτόνων ἐν οἰκοδομήμασιν ἐρείσματα
 ἐκ μέσου ὑπορρέοντα, συμπίπτειν εἰς ταύτῃ ποιᾷ τὰ
 ξύμπαντα κείσθαι τε ἄλλα ὑφ' ἐτέρων αὐτὰ τε καὶ τὰ κα-
 λῶς ὕστερον ἐποικοδομηθέντα, τῶν ἀρχαίων ὑποπεσόν-
 των. ἂ δὲ διανοοῦμένους ἡμᾶς, ὦ Κλεινία, σοὶ δεῖ τὴν
 πόλιν καινὴν οὕσαν πάντῃ ξυνδεῖν, μήτε μέγα μήτε σμι-
 κρὸν παραλιπόντας εἰς δύναμιν, ὅσα νόμους ἢ ἔθνη τις ἢ D
 ἐπιτηδεύματα καλεῖ· πᾶσι γὰρ τοῖς τοιούτοις πόλιν ξυν-
 δεῖται, ἄνευ δὲ ἀλλήλων ἑκάτερα τούτων οὐκ ἔστι μόνιμα,
 ὥστε οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἐὰν ἡμῖν πολλὰ ἅμα καὶ σμικρὰ
 δοκοῦντα εἶναι νόμιμα ἢ καὶ ἐθίσματα ἐπιρρέοντα μακρο-
 τέρους ποιῇ τοὺς νόμους.

ΚΑ. Ἄλλ' ὀρθῶς σύ τε λέγεις ἡμεῖς τε οὕτω διανοη-
 σόμεθα.

ΑΘ. Εἰς μὲν τοίνυν τὴν τοῦ τριῶν ἐτη γεγονότος ἡλι-
 κίαν, κόρου καὶ κόρης, ταῦτα εἰ τις ἀκριβῶς ἀποτελοῖ καὶ E
 μὴ παρέργως τοῖς εἰρημένοις χρόνῳ, οὐ σμικρὰ εἰς ὠφέ-
 λειαν γίγνοιτ' ἂν τοῖς νεωστὶ τρεφομένοις· τριετὲς δὲ δὴ
 καὶ τετραετὲς καὶ πενταετὲς καὶ ἔτι ἕξετε ἥθει ψυχῆς παι-
 διῶν δεόν ἂν εἴη· τρυφῆς δ' ἥδη παραλυτέον κολάζοντα,
 μὴ ἀτίμως, ἀλλ' ὅπερ ἐπὶ τῶν δούλων γ' ἐλέγομεν, τὸ μὴ
 μεθ' ὕβρεως κολάζοντας ὀργὴν ἐμποιεῖν δεῖν τοῖς κολα-
 σθεῖσι μηδ' ἀκολάστους ἐῶντας τρυφήν, ταυτόν δραστέον 794
 τοῦτό γε καὶ ἐπ' ἐλευθέροισι. παιδία δ' εἰς τοῖς τηλικού-
 τοις αὐτοφρεῖς τινές, ἃς ἐπειδὴν ξυνέλθωσιν αὐτοὶ σχεδὸν
 ἀνευρίσκουσι· ξυνιέναι δὲ εἰς τὰ κατὰ κώμας ἱερὰ δεῖ
 πάντα ἥδη τὰ τηλικαῦτα παιδία, ἀπὸ τριετοῦς μέχρι τῶν
 ἕξ ἐτῶν, κοινῇ τὰ τῶν κωμητῶν εἰς ταυτόν ἕκαστα· τὰς δὲ
 τροφούς ἔτι τῶν τηλικούτων κοσμιότητός τε καὶ ἀκολα-
 σίας ἐπιμελεῖσθαι, τῶν δὲ τροφῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἀγέλης

- B** ξυμπάσης, τῶν δώδεκα γυναικῶν μίαν ἐφ' ἑκάστη τετα-
χθαι κοσμοῦσαν κατ' ἐνιαυτὸν τῶν προειρημένων ἄς ἂν
τάξωσιν οἱ νομοφύλακες. ταύτας δὲ αἰρεῖσθωσαν μὲν αἱ
τῶν γάμων κύριαι τῆς ἐπιμελείας, ἐξ ἑκάστης τῆς φυλῆς
μίαν, ἥλικας αὐταῖς· ἡ δὲ καταστᾶσα ἀρχέτω φοιτῶσα εἰς
τὸ ἱερὸν ἑκάστης ἡμέρας καὶ κολάζουσα αἶν τὸν ἀδικοῦντα,
δοῦλον μὲν καὶ δούλην καὶ ξένον καὶ ξένην αὐτὴ διὰ τινων
τῆς πόλεως οἰκετῶν, πολίτην δὲ ἀμφισβητοῦντα μὲν τῇ
C κολάσει πρὸς τοὺς ἀστυνόμους ἐπὶ δίκην ἄγουσα, ἀναμ-
φισβήτητον δὲ ὄντα καὶ τὸν πολίτην αὐτὴ κολαζέτω. μετὰ
δὲ τὸν ἑξέτη καὶ τὴν ἑξέτιν διακρινέσθω μὲν ἥδη τὸ γένος
ἐκατέρων· κόροι μὲν μετὰ κόρων, παρθένοι δὲ ὡσαύτως
μετ' ἀλλήλων τὴν διατριβὴν ποιείσθωσαν· πρὸς δὲ τὰ
μαθήματα τρέπεσθαι χρεῶν ἑκατέρους, τοὺς μὲν ἄρρενας
ἐφ' ἱππῶν διδασκάλους καὶ τόξων καὶ ἀκοντίων καὶ σφει-
D δονήσεως, εἰάν δέ πῃ ξυγχωρῶσι, μέχρι γε μαθήσεως καὶ
τὰ θήλεα, καὶ δὴ τὰ γε μάλιστα πρὸς τὴν τῶν ὀπλων
χρείαν. τὸ γὰρ δὴ νῦν καθεστὸς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖ-
ται παρὰ τοῖς πᾶσιν ὀλίγον.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

- V. ΑΘ.** Ὡς ἄρα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ διαφέροντά
ἐσθ' ἡμῶν φύσει πρὸς τὰς χρείας εἰς ἑκάστας τῶν πρά-
ξεων τὰ περὶ τὰς χεῖρας, ἐπεὶ τὰ γε περὶ πόδας τε καὶ τὰ
κάτω τῶν μελῶν οὐδὲν διαφέροντα εἰς τοὺς πόνοους φαί-
E νεται· τὰ δὲ κατὰ χεῖρας ἀνοία τροφῶν καὶ μητέρων οἶον
χωλοὶ γεγύναμεν ἕκαστοι. τῆς φύσεως γὰρ ἑκατέρων τῶν
μελῶν σχεδὸν ἰσορροπούσης, αὐτοὶ διὰ τὰ ἔθνη διάφορα
αὐτὰ πεποιήκαμεν οὐκ ὀρθῶς χρῶμενοι. ἐν ὅσοις μὲν γὰρ
τῶν ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρα μὲν ἐν ἀριστερᾷ χρῶ-
μενον, πλήκτρῳ δὲ ἐν δεξιᾷ, πρᾶγμα οὐδέν, καὶ ὅσα τοι-
αῦτα· τοῦτοις δὲ παραδείγμασι χρῶμενον καὶ εἰς ἄλλα μὴ
795 δέον οὕτω χρῆσθαι σχεδὸν ἀνοία. ἔδειξε δὲ ταῦτα ὁ τῶν

Σκυθῶν νόμος, οὐκ ἐν ἀριστερᾷ μὲν τόξον ἀπάγων, ἐν δεξιᾷ δὲ οἰστὸν προσαγόμενος μόνον, ἀλλ' ὁμοίως ἐκατέρωταις ἐπ' ἀμφοτέρα χρώμενος· πᾶμπολλα δ' ἕτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἡνιοχείαις τ' ἐστὶ καὶ ἐν ἑτέροις, ἐν οἷσι μαθεῖν δυνατόν, ὅτι παρὰ φύσιν κατασκευάζουσιν οἱ ἀριστερὰ δεξιῶν ἀσθενέστερα κατασκευάζοντες. ταῦτα δ', ὅπερ εἵπομεν, ἐν μὲν κερατίνοις πλήκτροις καὶ ἐν ὀργάνοις τοιούτοις οὐδὲν μέγα· σιδηροῖς δ' εἰς τὸν πόλεμον ὅταν δέῃ χρῆσθαι, μέγα διαφέρει, καὶ τόξοις καὶ ἀκοντίοις καὶ ἐκάστοις τούτων· πολὺ δὲ μέγιστον, ὅταν ὅπλοις δέῃ πρὸς ὅπλα χρῆσθαι. διαφέρει δὲ πᾶμπολυ μαθὼν μὴ μαθόντος καὶ ὁ γυμνασάμενος τοῦ μὴ γυμνασμένου. καθάπερ γὰρ ὁ τελέως παγκράτιον ἡσκηκὼς ἢ πυγμὴν ἢ πάλην οὐκ ἀπὸ μὲν τῶν ἀριστερῶν ἀδύνατός ἐστι μάχεσθαι, χωλαίνει δὲ καὶ ἐφέλλεται πλημμελῶν, ὁπόταν αὐτὸν τις μεταβιβάζων ἐπὶ θάτερα ἀναγκάξῃ διαπονεῖν, ταῦτόν δὴ τοῦτ', οἶμαι, καὶ ἐν ὅπλοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι χρή προσδοκᾶν ὀρθόν, ὅτι τὸν διττὰ δεῖ κερκτημένον, οἷς ἀμύνοιτό τ' ἂν καὶ ἐπιτιθεῖτο ἄλλοις, μηδὲν ἄργον τούτων μηδὲ ἀνεπιστῆμον ἔαν εἶναι κατὰ δύναμιν· Γηρυόου δὲ γε εἰ τις φύσιν ἔχων ἢ καὶ τὴν Βριάρεω φύοιτο, ταῖς ἑκατὸν χερσὶν ἑκατὸν δεῖ βέλη ῥίπτειν δυνατόν εἶναι. τούτων δὴ πάντων τὴν ἐπιμέλειαν ἀρχούσαις τε καὶ ἄρχουσι δεῖ γίνεσθαι, ταῖς μὲν ἐν παιδιαῖς τε καὶ τροφαῖς ἐπισκόποις γιγνομέναις, τοῖς δὲ περὶ μαθήματα, ὅπως ἀρτίποδες τε καὶ ἀρτίχειρες πάντες τε καὶ πᾶσαι γιγνόμενοι μηδὲν τοῖς ἔθεσιν ἀποβλάπτωσι τὰς φύσεις εἰς τὸ δυνατόν.

VI. Τὰ δὲ μαθήματά που διττά, ὥς γ' εἶπεῖν, χρήσασθαι ξυμβαίνειν ἂν, τὰ μὲν ὅσα περὶ τὸ σῶμα γυμναστικῆς, τὰ δ' εὐψυχίας χάριν μουσικῆς. τὰ δὲ γυμναστικῆς αὖ δύο, τὸ μὲν ὄρχησις, τὸ δὲ πάλη. τῆς ὄρχήσεως δὲ

- ἄλλη μὲν Μούσης λέξιν μιμουμένων, τό τε μεγαλοπρεπες φυλάττοντας ἅμα καὶ ἐλεύθερον· ἄλλη δὲ εὐξίας ἐλαφρότητός τε ἕνεκα καὶ κάλλους τῶν τοῦ σώματος αὐτοῦ μελῶν καὶ μερῶν, τὸ προσῆκον καμπῆς τε καὶ ἐκτάσεως [καὶ] ἀποδιδούσα ἐκάστοις αὐτοῖς αὐτῶν, εὐρύθμου κινήσεως διασπειρομένης ἅμα καὶ ξυνακολουθούσης εἰς πᾶσαν τὴν ὄρχησιν ἱκανῶς. καὶ δὴ τὰ γε κατὰ πάλην ἃ μὲν 796 Ἀνταῖος ἢ Κερκύων ἐν τέχναις ἑαυτῶν ξυνεστήσαντο φιλονεικίας ἀχρήστου χάριν, ἢ πυγμῆς Ἐπειὸς ἢ Ἀμυκος, οὐδὲν χρήσιμα ἐπὶ πολέμου κοινωνίαν ὄντα, οὐκ ἄξια λόγῳ κοσμεῖν· τὰ δὲ ἀπ' ὀρθῆς πάλης, ἀπ' ἀνένων καὶ χειρῶν καὶ πλευρῶν ἐξειλήσεως, μετὰ φιλονεικίας τε καὶ καταστάσεως διαπονούμενα [μετ'] εὐσχήμονος, ῥώμης τε καὶ ὑγιείας ἕνεκα, ταῦτ' εἰς πάντα ὄντα χρήσιμα οὐ παρετέον,
- B ἄλλὰ προστακτέον μαθηταῖς τε ἅμα καὶ τοῖς διδάξουσιν, ὅταν ἐνταῦθ' ὦμεν τῶν νόμων, τοῖς μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα εὐμενῶς ὁρμίσθαι, τοῖς δὲ παραλαμβάνειν ἐν χάρισιν. οὐδ' ὅσα ἐν τοῖς χοροῖς ἐστὶν αὐτῶν μιμήματα προσήκοντα μιμῆσθαι, παρετέον, κατὰ μὲν τὸν τόπον τόνδε Κουρήτων ἐνόπλια παίγνια, κατὰ δὲ Λακεδαιμόνα Διοσκόρων· ἢ δὲ αὐτὸν που παρ' ἡμῖν Κόρη καὶ δέσποινα, εὐφρανθεῖσα τῇ τῆς χορείας παιδιᾷ, κεναῖς χερσὶν οὐκ ᾤηθη
- C δεῖν ἀθύρειν, πανοπλίᾳ δὲ παντελεῖ κοσμηθεῖσα οὕτω τὴν ὄρχησιν διαπεριμένειν· ἃ δὴ πάντως μιμῆσθαι πρέπον ἂν εἴη κόρους τε ἅμα καὶ κόρας, τὴν τῆς θεοῦ χάριν τιμῶντας, πολέμου τ' ἐν χρεῖα καὶ ἐορτῶν ἕνεκα. τοῖς δὲ που παισὶν εὐθύς τε καὶ ὅσον ἂν χρόνον μήπω εἰς πόλεμον ἴωσι, πᾶσι θεοῖς προσόδους τε καὶ πομπὰς ποιουμένους μεθ' ὀπλῶν τε καὶ ἵππων αἰὲν κοσμεῖσθαι θέον ἂν εἴη, θάττους τε καὶ βραδυτέρας ἐν ὀρχήσεσι καὶ ἐν πορείᾳ τὰς
- D ἱκετείας ποιουμένους πρὸς θεοὺς τε καὶ θεῶν παῖδας· καὶ ἀγῶνας δὴ καὶ προαγῶνας εἴ τινων οὐκ ἄλλων ἢ τούτων

ἐνεκα προαγωνιστέον· οὗτοι γὰρ καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ κατὰ πόλεμον χρήσιμοι εἰς τε πολιτείαν καὶ ἰδίους οἴκους, οἳ δὲ ἄλλοι πόνοι τε καὶ παιδιαὶ καὶ σπουδαὶ κατὰ σώματα οὐκ ἐλευθέρων, ὧς Μέριλλέ τε καὶ Κλεινία.

VII. Ἦν εἶπον γυμναστικὴν ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις ὅτι δέοι διεξελεῖν, σχεδὸν δὴ διελέλυθα τὰ νῦν καὶ ἔσθ' αὕτη παντελής· εἰ δέ τινα ταύτης ὑμεῖς ἔχετε βελτίω, θέντες εἰς κοινὸν λέγετε.

E

ΚΛ. Οὐ ῥάδιον, ὧς ξένε, παρέντας ταῦτα ἄλλα ἔχειν βελτίω τούτων περὶ γυμναστικῆς ἅμα καὶ ἀγωνίας εἰπεῖν.

ΑΘ. Τὸ τοίνυν τούτοις ἐξῆς περὶ τὰ τῶν Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος δῶρα, τότε μὲν, ὥς ἅπαντα εἰρηκότες, ὁμοεῖθα καταλείπειν μόνα τὰ περὶ γυμναστικῆς· νῦν δ' ἔστι δῆλα ἅ τ' ἔστι καὶ ὅτι πρῶτα πᾶσι ῥητέα. λέγωμεν τοίνυν ἐξῆς αὐτά.

ΚΛ. Πάννυ μὲν οὖν λεκτέον.

ΑΘ. Ἀκούσατε δέ μου, προακηκούτες μὲν καὶ ἐν τοῖς 797 πρόσθεν· ὅμως δὲ τό γε σφόδρα ἄτοπον καὶ ἄηθες διευλαβεῖσθαι δεῖ λέγοντα καὶ ἀκούοντα, καὶ δὴ καὶ νῦν. ἐρῶ μὲν γὰρ ἐγὼ λόγου οὐκ ἄφοβον εἰπεῖν, ὅμως δέ πη θαρρήσας οὐκ ἀποστήσομαι.

ΚΛ. Τίνα δὴ τούτου, ὧς ξένε, λέγεις;

ΑΘ. Φημί κατὰ πάσας πόλεις τὸ τῶν παιδιῶν γένος ἡγνοῖσθαι ξύμπασιν ὅτι κυριώτατόν ἐστι περὶ θέσεως νόμων, ἢ μονίμους εἶναι τοὺς τεθέντας ἢ μή. ταχθεὶν μὲν γὰρ αὐτὸ καὶ μετασχόν τοῦ τὰ αὐτὰ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως αἰετὸς τοὺς αὐτοὺς παλῆειν τε καὶ εὐθυμείσθαι τοῖς αὐτοῖς παιγνίοις ἔῃ καὶ τὰ σπουδῇ κείμενα νόμιμα μένειν ἡσυχῇ, κινούμενα δὲ τὰ αὐτὰ καὶ καινοτομούμενα, μεταβολαῖς τε ἄλλαις αἰεὶ χρώμενα καὶ μηδέποτε ταῦτα φίλα προσαγορευόντων τῶν νέων μήτ' ἐν σχήμασι τοῖς τῶν αὐτῶν σωμάτων μήτε ἐν τοῖς ἄλλοις σκεύεσιν ὁμολογουμέ-

νως αὐτοῖς αἰεὶ κεῖσθαι τό τ' εὖσχημον καὶ ἄσχημον, ἀλλὰ
 C τόν τι νέον αἰεὶ καινοτομοῦντα καὶ εἰσφέροντα τῶν εἰω-
 θότων ἕτερον κατὰ τε σχήματα καὶ χρώματα καὶ πάντα
 ὅσα τοιαῦτα, τοῦτον τιμᾶσθαι διαφερόντως, τούτου πό-
 λει λῶβην οὐκ εἶναι μείζω φαῖμεν ἂν ὀρθότατα λέγοντες·
 λανθάνειν γάρ τῶν νέων τὰ ἥθη μεθιστάντα καὶ ποιεῖν
 τὸ μὲν ἀρχαῖον παρ' αὐτοῖς ἄτιμον, τὸ δὲ νέον ἐντιμον.
 τούτου δὲ πάλιν αὖ λέγω τοῦ τε ἥματος καὶ τοῦ δόγματος
 οὐκ εἶναι ζημίαν μείζω πάσαις πόλεσιν· ἀκούσατε δέ, ὅσον
 φημὶ αὐτ' εἶναι κακόν.

D ΚΑ. Ἡ τὸ ψέγεσθαι τὴν ἀρχαιότητα λέγεις ἐν ταῖς
 πόλεσιν;

ΑΘ. Πάννυ μὲν οὖν.

ΚΑ. Οὐ φαύλους τοίνυν ἡμᾶς ἂν ἀκροατάς πρὸς
 αὐτὸν τὸν λόγον ἔχοις ἂν τοῦτον, ἀλλ' ὥς δυνατόν εὐμι-
 νεστάτους.

ΑΘ. Εἰκὸς γοῦν.

ΚΑ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Ἴτε δὴ, μειζόνως αὐτὸν ἀκούσωμέν τε ἡμῶν αὐ-
 τῶν καὶ πρὸς ἀλλήλους οὕτως εἰπωμεν. μεταβολὴν γάρ
 E δὴ πάντων πλήν κακῶν πολὺ σφαλερώτατον εὐρήσομεν
 ἐν ὥραις πάσαις, ἐν πνεύμασιν, ἐν διαίταις σωματῶν, ἐν
 τρόποις ψυχῶν, ἐν ὧς ἔπος εἰπεῖν οὐ τοῖς μὲν, τοῖς δ' οὐ,
 πλήν, ὃ τί περ εἶπον νῦν δὴ, κακοῖς· ὥστε, εἴ τις ἀποβλέ-
 ψειε πρὸς σώματα, ὥς πᾶσι μὲν σιτίοις, πᾶσι δ' αὖ ποτοῖς
 καὶ πόνοις ξυνήθη γιγνόμενα, καὶ τὸ πρῶτον ταραχθέντα
 ὑπ' αὐτῶν, ἔπειτ' ἐξ αὐτῶν τούτων ὑπὸ χρόνου σάρκας
 φύσαντα οἰκείας τούτοις, φίλα τε καὶ συνήθη καὶ γνώριμα
 798 γενόμενα ἀπάσῃ ταύτῃ τῇ διαίτῃ πρὸς ἡδονὴν καὶ ὑγίαιαν
 ἄριστα διάγει, καὶ ἔν ποτ' ἄρα ἀναγκασθῇ μεταβάλλειν
 αὐτῷ ἡντινοῦν τῶν εὐδοκίμων διαιτῶν, τό γε κατ' ἀρχὰς
 συνταραχθεὶς ὑπὸ νόσων μόγις ποτὲ κατέστη τὴν συνή-

θειαν τῇ τροφῇ πάλιν ἀπολαβών· ταὐτὸν δὲ δεῖ νομίζειν τοῦτο γίνεσθαι καὶ περὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων διανοίας τε ἅμα καὶ τὰς τῶν ψυχῶν φύσεις· οἷς γὰρ ἂν ἐντραφῶσι νόμοις καὶ κατὰ τινα θείαν εὐτυχίαν ἀκίνητοι γένωνται B μακρῶν καὶ πολλῶν χρόνων, ὥς μηδένα ἔχειν μυεῖαν μηδὲ ἀκοὴν τοῦ ποτὲ ἄλλως αὐτὰ σχεῖν ἢ καθάπερ νῦν ἔχει, σέβεται καὶ φοβεῖται πᾶσα ἡ ψυχὴ τὸ τι κινεῖν τῶν τότε καθεστῶτων. μηχανὴν δὲ δεῖ τὸν νομοθέτην ἐννοεῖν ἀμόθεν γέ ποθεν, ὅτινα τρόπον τοῦτ' ἔσται τῇ πόλει. τῇδ' οὖν ἐγώ γε εὐρίσκω. τὰς παιδιας πάντες διανοοῦνται κινουμένας τῶν νέων, ὅπερ ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, παιδιας ὄντως εἶναι καὶ οὐ τὴν μεγίστην ἐξ αὐτῶν σπουδὴν καὶ C βλάβην ξυμβαίνειν, ὥστε οὐκ ἀποτρέπουσιν, ἀλλὰ ξυνέπονται ὑπείκοντες, καὶ οὐ λογίζονται τόδε, ὅτι τούτους ἀνάγκη τοὺς παῖδας τοὺς ἐν ταῖς παιδιαῖς νεωτερίζοντας ἐτέρους ἀνδρας τῶν ἔμπροσθεν γενέσθαι παίδων, γενομένους δὲ ἄλλους ἄλλον βίον ζητεῖν, ζητήσαντας δὲ ἐτέρων ἐπιτηδευμάτων καὶ νόμων ἐπιθυμῆσαι, καὶ μετὰ τοῦτο ὥς ἥξοντος τοῦ νῦν δὴ λεγομένου μεγίστου κακοῦ πόλεσιν οὐδεὶς αὐτῶν φοβεῖται. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἐλάττω D μεταβαλλόμενα κακὰ διεξεργάζοιτ' αὖν, ὅσα περὶ σχήματα πάσχει τὸ τοιοῦτον· ὅσα δὲ περὶ τὰ τῶν ἡθῶν ἐπαίνου τε καὶ ψόγου πέρι πυκνὰ μεταπίπτει, πάντων, οἶομαι, μέγιστα τε καὶ πλείστης εὐλαβείας δεόμενα ἂν εἴη.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

VIII. ΑΘ. Τί οὖν; τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις πιστεύομεν, οἷς ἐλέγομεν, ὥς τὰ περὶ τοὺς θνητοὺς καὶ πᾶσαν μουσικὴν ἐστὶ τρόπων μιμήματα βελτιόνων καὶ χειρόνων ἀνθρώπων, ἢ πῶς; E

ΚΑ. Οὐδαμῶς ἄλλως πως τό γε παρ' ἡμῖν δόγμα ἔχον ἂν εἴη.

ΑΘ. Οὐκοῦν, φαμέν, ἅπασαν μηχανητέον μηχανήν,

ὅπως ἂν ἡμῖν οἱ παῖδες μήτε ἐπιθυμῶσιν ἄλλων μιμημάτων ἅπτεσθαι κατὰ ὀρχήσεις ἢ κατὰ μελωδίας, μήτε τις αὐτοὺς πείσῃ προσάγων παντοίας ἡδονάς;

ΚΛ. Ὁρθότατα λέγεις.

799 ΑΘ. Ἐχει τις οὖν ἡμῶν ἐπὶ τὰ τοιαῦτα βελτίω τινα τέχνην τῆς τῶν Αἰγυπτίων;

ΚΛ. Ποίας δὴ λέγεις;

ΑΘ. Τοῦ καθιερωῶσαι πᾶσαν μὲν ὀρχησιν, πάντα δὲ μέλη, τάξαντας πρῶτον μὲν τὰς ἑορτὰς συλλογισαμένους εἰς τὸν ἐνιαυτόν, ἅστινας ἐν οἷς χρόνοις καὶ οἷστισιν ἐκάστοις τῶν θεῶν καὶ παισὶ τούτων καὶ δαίμοσι γίνεσθαι χρεῶν, μετὰ δὲ τοῦτο ἐπὶ τοῖς τῶν θεῶν θύμασιν ἐκάστοις ἦν ᾧδὴν δεῖ ἐφυννεῖσθαι, καὶ χορείαις ποίαισι γεραίρειν
B τὴν τότε θυσίαν, τάξαι μὲν πρῶτόν τινας, ἃ δ' ἂν ταχθῇ, Μοίραις καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεοῖς θύσαντας κοινῇ πάντας τοὺς πολίτας σπένδοντας καθιεροῦν ἐκάστας τὰς ᾧδὰς ἐκάστοις τῶν θεῶν καὶ τῶν ἄλλων· ἂν δὲ παρ' αὐτὰ τίς τῶν θεῶν ἄλλους ὕμνους ἢ χορείας προσάγῃ, τοὺς ἱερεῖας τε καὶ τὰς ἱερείας μετὰ νομοφυλάκων ἐξείργοντας ὅσῳς ἐξείργειν καὶ κατὰ νόμον, τὸν δὲ ἐξείργόμενον, ἂν μὴ ἐκὼν ἐξείργηται, δίκας ἀσεβείας διὰ βίου παντὸς τῷ ἐθελήσαντι παρέχειν.

ΚΛ. Ὁρθῶς.

C ΑΘ. Πρὸς τούτῳ δὴ νῦν γενόμενοι τῷ λόγῳ πάθωμεν τὸ πρέπον ἡμῖν αὐτοῖς.

ΚΛ. Τοῦ περὶ λέγεις;

ΑΘ. Πᾶς που νέος, μὴ ὅτι πρεσβύτης, ἰδὼν ἂν ἢ καὶ ἀκούσας ὅτιοῦν τῶν ἐκτόπων καὶ μηδαμῇ πῶ ξυνήθων οὐκ ἂν ποτέ που τὸ ἀπορηθὲν περὶ αὐτῶν συγχωρήσειεν ἐπιδραμῶν οὕτως εὐθύς, στὰς δ' ἂν καθάπερ ἐν τριόδῳ γενόμενος καὶ μὴ σφόδρα κατειδῶς ὁδόν, εἴτε μόνος εἴτε
D μετ' ἄλλων τύχοι πορευόμενος, ἀνέροιτ' ἂν αὐτόν καὶ

τοὺς ἄλλους τὸ ἀπορούμενον, καὶ οὐκ ἂν πρότερον ὀρμή-
σεις, πρὶν πῃ βεβαιώσαιο τὴν σκέψιν τῆς πορείας, ὅπῃ
ποτὲ φέροι. καὶ δὴ καὶ τὸ παρὸν ἡμῖν ὡσαύτως ποιητέον·
ἀτόπου γὰρ τὰ νῦν ἐμπεπτωκότος λόγου περὶ νόμων, ἀνάγ-
κη που σκέψιν πᾶσαν ποιήσασθαι καὶ μὴ ἑαδίως οὕτω
περὶ τοσούτων τηλικούτους ὄντας φάναι, δισχυριζομέ-
νους ἐν τῷ παραχρημᾷ τι σαφὲς ἂν εἰπεῖν ἔχειν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν τούτῳ μὲν χρόνῳ δώσομεν, βεβαιώσω- Ε
μεν δὲ τότε αὐτό, ὅποταν σκεψώμεθα ἱκανῶς· ἵνα δὲ μὴ
τὴν ἐπομένην τάξιν τοῖς νόμοις τοῖς νῦν ἡμῖν παροῦσι
διαπεράνασθαι κωλυθῶμεν μάτην, ἴωμεν πρὸς τὸ τέλος
αὐτῶν. τάχα γὰρ ἴσως, εἰ θεὸς ἐθέλοι, κἂν ἡ διέξοδος
αὕτη ὅλη σχοῦσα τέλος ἱκανῶς ἂν μηνύσειε καὶ τὸ νῦν
διαπορούμενον.

ΚΑ. Ἀριστ', ὦ ξένε, λέγεις, καὶ ποιῶμεν οὕτως ὥς
εἴρηκας.

ΑΘ. Δεδόχθαι μὲν δὴ, φαμέν, τὸ ἄτοπον τοῦτο, νό-
μους τὰς ᾧδ' ἡμῖν γεγονέναι καὶ καθάπερ οἱ παλαιοὶ
τότε περὶ κιθαρωδῖαν οὕτω πως, ὥς εἴκειν, ὠνόμασαν,
ὥστε τάχ' ἐν οὐδ' ἐκεῖνοι παντάπασί γ' ἂν ἀφεστῶτες 800
εἶεν τοῦ νῦν λεγομένου, καθ' ὕπνου δὲ αἰὼν πού τις ἢ καὶ
ὑπαρ' ἐργηγορῶς ἀνείρωξε μαντευόμενος αὐτό· τὸ δ' οὖν
δόγμα περὶ αὐτοῦ τοῦτ' ἔστω· παρὰ τὰ δημόσια μέλη τε
καὶ ἱερὰ καὶ τὴν τῶν νέων ξύμπασαν χορείαν μηδεὶς μάλ-
λον ἢ παρ' ὅντιν οὖν ἄλλον τῶν νόμων φθεγγέσθω μηδ'
ἐν ὀρχήσῃ κινεῖσθω· καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος ἀξήμιος ἀπαλ-
λαττέσθω, τὸν δὲ μὴ πειθόμενον, καθάπερ ἐρρήθη νῦν
δὴ, νομοφύλακές τε καὶ ἱερεῖαι καὶ ἱερεῖς κολαζόντων. κεί- Β
σθω δὲ νῦν ἡμῖν ταῦτα τῷ λόγῳ;

ΚΑ. Κεῖσθω.

ΙΧ. ΑΘ. Τίνα δὴ τρόπον αὐτὰ νομοθετῶν τις μὴ

παντάπασι καταγέλαστος γίγνεται ἄν; ἰδωμεν δὴ τὸ τοι-
 οὔδ' ἐτι περὶ αὐτά, ἀσφαλέστατον καθάπερ ἐκμαγεῖ' ἄτ'
 αὐτοῖσι πρῶτον πλάσασθαι τῷ λόγῳ· λέγω δὲ ἔν μὲν τῶν
 ἐκμαγείων εἶναι τοιόνδε τι· θυσίας γενομένης καὶ ἱερῶν
 καυθέντων κατὰ νόμον, εἴ τῳ τις, φαιμέν, ἰδίᾳ παραστάς
 C τοῖς βωμοῖς τε καὶ ἱεροῖς, υἱὸς ἢ καὶ ἀδελφός, βλασφημοῖ
 πᾶσαν βλασφημίαν, ἃρ' οὐκ ἂν φαίμεν ἀθυμίαν καὶ κακὴν
 ὅταν καὶ μαντείαν πατρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν οἰκείοις φθέρ-
 γοιτο ἐντιθεῖς;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἐν τοίνυν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις τοῦτ' ἐστὶ ταῖς
 πόλεσι γιννόμενον ὥς ἔπος εἰπεῖν σχεδὸν ὀλίγου πάσαις·
 δημοσίᾳ γάρ τινα θυσίαν ὅταν ἀρχή τις θύσῃ, μετὰ ταῦτα
 χορὸς οὐχ εἰς ἀλλὰ πλῆθος χορῶν ἦκει, καὶ στάντες οὐ
 D πόρρω τῶν βωμῶν, ἀλλὰ παρ' αὐτοὺς ἐνίοτε πᾶσαν βλα-
 σφημίαν τῶν ἱερῶν καταχέουσι, ῥήμασί τε καὶ ῥυθμοῖς
 καὶ γοωδεστάταις ἀρμονίαις συντείνοντες τὰς τῶν ἀκροω-
 μένων ψυχάς, καὶ ὅς ἂν δακρῦσαι μάλιστα τὴν θύσασαν
 παραχρημα ποιήσῃ πόλιν, οὗτος τὰ νικητήρια φέρει· τοῦ-
 τον δὴ τὸν νόμον ἃρ' οὐκ ἀποψηφιζόμεθα; καὶ εἴ ποτ'
 ἄρα δεῖ τοιούτων οἰκτῶν γίνεσθαι τοὺς πολίτας ἐπηκό-
 ους, ὁπότεν ἡμέραι μὴ καθαραὶ τινες ἀλλὰ ἀποφράδες
 E ᾧσι, τόθ' ἦκειν δεῖον ἂν εἴη μᾶλλον χοροὺς τινὰς ἐξωθεν
 μεμισθωμένους ᾧδούς, οἷον οἱ περὶ τοὺς τελευτήσαντας
 μισθούμενοι Καρικῇ τινὶ μουσῇ προπέμπουσι τοὺς τελευ-
 τήσαντας, τοιοῦτόν που πρέπον ἂν εἴη καὶ περὶ τὰς τοι-
 αύτας ᾧδὰς γιννόμενον, καὶ δὴ καὶ στολή γέ που ταῖς ἐπι-
 κηδείοις ᾧδαῖς οὐ στέφανοι πρέποινεν ἂν οὐδ' ἐπίχρυσοι
 κόσμοι, πᾶν δὲ τούναντίον, ἵν' ὅ τι τάχιστα περὶ αὐτῶν
 λέγων ἀπαλλάττωμαι· τὸ δὲ τοσοῦτον ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπαν-
 ερωτῶ πάλιν, τῶν ἐκμαγείων ταῖς ᾧδαῖς εἰ πρῶτον ἔν
 τοῦθ' ἡμῖν ἀρέσκον κείσθω.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Εὐφημία, καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς ὥδης γένος εὐφη-
μον ἡμῖν πάντῃ πάντως ὑπαρχέτω; ἢ μὴδὲν ἐπανερῶται, 801
τιτῶ δὲ τοῦτο οὕτως;

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν τίθει· νικᾷ γὰρ πάσαισι
ταῖς ψήφοις οὗτος ὁ νόμος.

ΑΘ. Τίς δὲ μετ' εὐφημίαν δεύτερος ἂν εἴη νόμος
μουσικῆς; ἄρ' οὐκ εὐχὰς εἶναι τοῖς θεοῖς, οἷς θύομεν
ἐκάστοτε;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τρίτος δ', οἶμαι, νόμος, ὅτι γνόντας δεῖ τοὺς
ποιητάς, ὥς εὐχαὶ παρὰ θεῶν αἰτήσεις εἰσί, δεῖ δὴ τὸν
νοῦν αὐτοὺς σφόδρα προσέχειν, μὴ ποτε λάθωσι κακὸν Β
ὥς ἀγαθὸν αἰτούμενοι· γελοῖον γὰρ δὴ τὸ πάθος, οἶμαι,
τοῦτ' ἂν γίγνοιτο, εὐχῆς τοιαύτης γενομένης.

ΚΑ. Τί μὲν;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἡμεῖς ἐμπροσθεν σμικρὸν τῷ λόγῳ ἐπέ-
σθημεν, ὥς οὔτε ἀργυροῦν δεῖ πλοῦτον οὔτε χρυσοῦν ἐν
πόλει ἰδρυμένον ἐνοικεῖν;

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Τίνος οὖν ποτὲ παράδειγμα εἰρησθαι φῶμεν
τοῦτον τὸν λόγον; ἄρ' οὐ τοῦδε, ὅτι τὸ τῶν ποιητῶν γέ-
νος οὐ πᾶν ἱκανὸν ἐστὶ γιγνώσκειν σφόδρα τὰ τε ἀγαθὰ
καὶ μὴ; ποιήσας οὖν δὴ πού τις ποιητὴς ῥήμασιν ἢ καὶ C
κατὰ μέλος τοῦτο ἡμαρτημένον, εὐχὰς οὐκ ὀρθὰς, ἡμῖν
τοὺς πολίτας περὶ τῶν μεγίστων εὐχεσθαι τάναντία ποι-
ήσει· καὶ τοι τοῦτου, καθάπερ ἐλέγομεν, οὐ πολλὰ ἀμαρ-
τήματα ἀνευρήσομεν μεῖζω. θῶμεν δὴ καὶ τοῦτου τῶν
περὶ μοῦσαν νόμων καὶ τύπων ἕνα;

ΚΑ. Τίνα; σαφέστερον εἰπὲ ἡμῖν.

ΑΘ. Τὸν ποιητὴν παρὰ τὰ τῆς πόλεως νόμιμα καὶ
δίκαια ἢ καλὰ ἢ ἀγαθὰ μὴδὲν ποιεῖν ἄλλο, τὰ δὲ ποιη- D

θέντα μὴ ἐξεῖναι τῶν ἰδιωτῶν μηδενὶ πρότερον δεικνύναι, πρὶν ἂν αὐτοῖς τοῖς περὶ ταῦτα ἀποδεδειγμένοις κριταῖς καὶ τοῖς νομοφύλαξι δειχθῇ καὶ ἀρέσῃ· σχεδὸν δὲ ἀποδεδειγμένοι εἰσὶν ἡμῖν οὓς εἰλόμεθα νομοθέτας περὶ τὰ μουσικὰ καὶ τὸν τῆς παιδείας ἐπιμελητήν· τί οὖν; ὃ πολλὰκις ἐρωτῶ, κείσθω νόμος ἡμῖν καὶ τύπος ἐκμαγεῖόν τε τρίτον τοῦτο, ἢ πῶς δοκεῖ;

ΚΛ. Κείσθω· τί μήν;

Ε Χ. ΑΘ. Μετά γε μὴν ταῦτα ὕμνοι θεῶν καὶ ἐγκώμια κεκοινωνημένα εὐχαῖς ἄδοιτ' ἂν ὀρθότατα, καὶ μετὰ θεοῦς ὡσαύτως περὶ δαίμονας τε καὶ ἥρωας μετ' ἐγκωμίων εὐχαὶ γίγνοιτ' ἂν τοῦτοις πᾶσι πρέπουσαι.

ΚΛ. Πῶς γάρ οὔ;

ΑΘ. Μετά γε μὴν ταῦτ' ἤδη νόμος ἄνευ φθόνων εὐθὺς γίγνοιτ' ἂν ὅδε· τῶν πολιτῶν ὅπόσοι τέλος ἔχουσιν τοῦ βίου κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξεργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπονα καὶ τοῖς νόμοις εὐπαιθεῖς γεγενημένοι, ἐγκωμίων αὐτοὺς τυγχάνειν πρέπον ἂν εἴη.

ΚΛ. Πῶς δ' οὔ;

802 ΑΘ. Τοὺς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾶν οὐκ ἀσφαλές, πρὶν ἂν ἅπαντά τις τὸν βίον διαδραμῶν τέλος ἐπιστήσῃται καλόν· ταῦτα δὲ πάντα ἡμῖν ἔστι κοινὰ ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενομένοις. τὰς δὲ ψυχὰς τε καὶ ὀρχήσεις οὕτως ἰσχυρὰ καθίστασθαι· πολλὰ ἔστι παλαιῶν παλαιὰ περὶ μουσικὴν καὶ καλὰ ποιήματα, καὶ δὴ καὶ τοῖς σώμασιν ὀρχήσεις ὡσαύτως, ὧν οὐδεὶς φθόνος ἐκλέξασθαι τῇ καθίστα-
B μένῃ πολιτείᾳ τὸ πρέπον καὶ ἀρμόττον· δοκιμαστὰς δὲ τούτων ἐλομένους τὴν ἐκλογὴν ποιεῖσθαι μὴ νεωτέρους πεντήκοντα ἔτων, καὶ ὃ τι μὲν ἂν ἱκανὸν εἶναι δόξῃ τῶν παλαιῶν ποιημάτων, ἐγκρίνειν, ὃ τι δ' ἂν ἐνδεές ἢ τὸ παράπαν ἀνεπιτήδειον, τὸ μὲν ἀποβάλλεσθαι παντάπασι,

τὸ δ' ἐπαναιρούμενον ἐπιρρυθμίζειν, ποιητικοὺς ἅμα καὶ μουσικοὺς ἄνδρας παραλαβόντας, χρωμένους αὐτῶν ταῖς δυνάμεσι τῆς ποιήσεως, ταῖς δὲ ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις μὴ ἐπιτρέποντας ἀλλ' ἢ τισιν ὀλίγαις, ἐξηγουμένους δὲ τὰ τοῦ νομοθέτου βουλήματα ὅ τι μάλιστα ὀρχησίν τε καὶ ὀδῶν καὶ πᾶσαν χορείαν συστήσασθαι κατὰ τὸν αὐτῶν νοῦν. πᾶσα δ' ὕτακτός γε τάξιν λαβοῦσα περὶ μούσαν διατριβὴ καὶ μὴ παρατιθεμένης τῆς γλυκείας μούσης ἀμείνων μυθίῳ· τὸ δ' ἡδὺ κοινὸν πάσαις. ἐν ἧ γὰρ ἂν ἐκ παιδων τις μέχρη τῆς ἐστηκυίας τε καὶ ἔμφρονος ἡλικίας διαβίῃ, σῶφρονι μὲν μούσῃ καὶ τεταγμένη ἀκούων [δὲ] τῆς ἐναντίας μισεῖ καὶ ἀνελεύθερον αὐτὴν προσαγορεύει, D τραφεῖς δ' ἐν τῇ κοινῇ καὶ γλυκεῖα ψυχρὰν καὶ ἀηδὴ τὴν ταύτη ἐναντίαν εἶναι φησὶν· ὥστε, ὅπερ ἐρρήθη νῦν δὴ, τὸ γε τῆς ἡδονῆς ἢ ἀηδίας περὶ ἑκατέρας οὐδὲν πεπλευνέκτηκεν, ἐκ περιπτοῦ δὲ ἢ μὲν βελτίους, ἢ δὲ χείρους τοὺς ἐν αὐτῇ τραφέντας ἐκάστοτε παρέχεται.

ΚΑ. Καλῶς εἰρηκας.

ΑΘ. Ἐτι δὲ θηλείαις τε πρεπούσας ῥῥὰς ἄρρεσι τε χωρίσαι που δεόν ἂν εἴη τύπῳ τινὶ διορισάμενον, καὶ ἄρ- E μονίαισι δὴ καὶ ὄνυμοις προσαρμόττειν ἀναγκαῖον· δεινὸν γὰρ ὅλη γε ἁρμονία ἀπάδειν ἢ ὄνυμῳ ἄρρυθμειν, μηδὲν προσήκοντα τούτων ἐκάστοις ἀποδιδόντα τοῖς μέλεσιν. ἀναγκαῖον δὴ καὶ τούτων τὰ σχήματά γε νομοθετεῖν. ἔστι δὲ ἀμφοτέροις μὲν ἀμφοτέρω ἀνάγκῃ κατεχόμενα ἀποδιδόναι, τὰ δὲ τῶν θηλειῶν αὐτῷ τῷ τῆς φύσεως ἑκατέρου διαφέροντι τούτῳ δεῖ καὶ διασαφεῖν. τὸ δὴ μεγαλοπρεπὲς οὖν καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀνδρείαν ὄρεον ἄρρεν- πὸν φατέον εἶναι, τὸ δὲ πρὸς τὸ κόσμιον καὶ σῶφρον μᾶλλον ἀποκλῖνον θηλυγενέστερον ὡς ὃν παραδοτέον ἐν τε τῷ νόμῳ καὶ λόγῳ. τάξις μὲν δὴ τις αὕτη· τούτων δὲ αὐ- 803 τῶν διδασκαλία καὶ παραδόσις λεγέσθω τὸ μετὰ τοῦτο.

τίνα τρόπον χρὴ καὶ οἷσισι καὶ πότε πράττειν ἕκαστα αὐ-
 τῶν· οἷον δὴ τις ναυπηγὸς τὴν τῆς ναυπηγίας ἀρχὴν κα-
 ταβαλλόμενος τὰ τροπιδεῖα ὑπογράφεται τῶν πλοίων
 σχήματα, ταῦτόν δὴ μοι καὶ γὰρ φαίνομαι ἑμαυτῷ δοῦν, τὰ
 τῶν βίων πειρῶμενος σχήματα διαστήσασθαι κατὰ τρό-
 πους τοὺς τῶν ψυχῶν ὄντως αὐτῶν τὰ τροπιδεῖα κατα-
 βάλλεσθαι, ποῖα μηχανῇ καὶ τίσι ποτὲ τρόποις ξυνόντες
 τὸν βίον ἄριστα διὰ τοῦ πλοῦ τούτου τῆς ζωῆς διακομι-
 σθησόμεθα, τοῦτο σκοπεῖν ὀρθῶς. ἔστι δὴ τοίνυν τὰ τῶν
 ἀνθρώπων πράγματα μεγάλης μὲν σπουδῆς οὐκ ἄξια,
 ἀναγκαῖόν γε μὴν σπουδάζειν· τοῦτο δὲ οὐκ εὐτυχές·
 ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθά ἐσμεν, εἰ πως διὰ προσήκοντός τινος
 αὐτὸ πράττομεν, ἴσως ἂν ἡμῖν σύμμετρον ἂν εἴη. λέγω
 δὲ δὴ τί ποτε; ἴσως μέντ' ἂν τίς μοι τοῦτ' αὐτὸ ὑπολα-
 βῶν ὀρθῶς ὑπολάβοι.

C ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Φημί χρῆναι τὸ μὲν σπουδαῖον σπουδάζειν, τὸ
 δὲ μὴ σπουδαῖον μὴ· φύσει δὲ εἶναι θεὸν μὲν πάσης μα-
 καρίον σπουδῆς ἄξιον, ἀνθρώπου δέ, ὅπερ εἵπομεν ἔμ-
 προσθεν, θεοῦ τι παίγνιον εἶναι μεμηχανημένον, καὶ ὄν-
 τως τοῦτο αὐτοῦ τὸ βέλτιστον γεγυῆναι· τοῦτω δὴ δεῖν
 τῷ τρόπῳ ξυνεπόμενον καὶ παίζοντα ὅ τι καλλίστας παι-
 διας πάντ' ἀνδρά καὶ γυναῖκα οὕτω διαβιῶναι, τοῖναι-
 τίον ἢ νῦν διανοηθέντας.

D ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Νῦν μὲν που τὰς σπουδὰς οἴονται δεῖν ἕνεκα
 τῶν παιδιῶν γίνεσθαι· τὰ γὰρ περὶ τὸν πόλεμον ἡγοῦν-
 ται σπουδαῖα ὄντα τῆς εἰρήνης ἕνεκα δεῖν εὖ τίθεσθαι.
 τὸ δ' ἦν ἐν πολέμῳ μὲν ἄρα οὐτ' οὖν παιδιὰ πεφυκυῖα
 οὐτ' αὖ παιδεῖα ποτὲ ἡμῖν ἀξιόλογος, οὔτε οὐσα οὐτ' ἐσο-
 μένη, ὃ δὴ φάμεν ἡμῖν γε εἶναι σπουδαιότατον· δεῖ δὴ
 τὸν κατ' εἰρήνην βίον ἕκαστον πλεῖστον τε καὶ ἄριστον

διεξελθεῖν. τίς οὖν ὀρθότης; παίζοντα ἐστὶ διαβιωτέον Ε
τινάς δὴ παιδιάς θύοντα καὶ ᾄδοντα καὶ ὀρχούμενον,
ὥστε τοὺς μὲν θεοὺς ἰλεως αὐτῷ παρασκευάζειν δυνατόν
εἶναι, τοὺς δ' ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι καὶ νικᾶν μαχόμενον·
ὅποια δὲ ᾄδων ἂν τις καὶ ὀρχούμενος ἀμφοτέρω ταῦτα
πράττοι, τὸ μὲν τῶν τύπων εἴρηται καὶ καθάπερ ὁδοὶ τέ-
μηνται, καθ' ὧς ἰτέον προσδοκῶντα καὶ τὸν ποιητὴν εὖ
λέγειν τὸ

Τηλέμαχ', ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῆσι νοήσεις,

804

ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται· οὐ γὰρ ὅλω

οὐ σε θεῶν ἀέκητι γενέσθαι τε τραφέμεν τε.

ταῦτόν δὴ καὶ τοὺς ἡμετέρους τροφίμους δεῖ διανοουμέ-
νους τὰ μὲν εἰρημένα ἀποχρώντως νομίζειν εἰρησθαι, τὰ
δὲ καὶ τὸν δαίμονά τε καὶ θεὸν αὐτοῖσιν ὑποθήσεσθαι
θυσίων τε πέρι καὶ χορείων, οἷσισί τε καὶ ὁπότε ἕκαστα Β
ἐκάστοις προσπαίζοντές τε καὶ ἰλεούμεναι κατὰ τὸν τρύ-
πον τῆς φύσεως διαβιώσονται, θαύματα ὄντες τὸ πολὺ,
σμικρὰ δὲ ἀληθείας ἅττα μετέχοντες.

ΜΕ. Παντάπασι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἡμῖν, ὦ
ξένε, διαφανλίζεις.

ΑΘ. Μὴ θαυμάσης, ὦ Μέγилле, ἀλλὰ ξύγγνωθί μοι
πρὸς γὰρ τὸν θεὸν ἀπιδὼν καὶ παθὼν εἶπον ὅπερ εἴρηκα
νῦν. ἔστω δ' οὖν τὸ γένος ἡμῶν μὴ φαῦλον, εἰ σοι φίλον,
σπουδῆς δέ τινος ἄξιον. C

XI. Τὸ δ' ἐξῆς τούτοις, οἰκοδομαίαι μὲν εἴρηνται γυ-
μνασίων ἅμα καὶ διδασκαλείων κοινῶν τριχῇ κατὰ μέσσην
τὴν πόλιν, ἔξωθεν δὲ ἵππων αὖ τριχῇ περὶ τὸ ἄστν γυμνά-
σιά τε καὶ εὐρυχωρία, τοξικῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἀκροβολι-
σμῶν ἔνεκα διακεκοσμημένα, μαθησεῶς τε ἅμα καὶ με-
λέτης τῶν νέων· εἰ δ' ἄρα μὴ τότε ἱκανῶς ἐρρήθησαν,
νῦν εἰρησθῶ τῷ λόγῳ μετὰ νόμων. ἐν δὲ τούτοις πᾶσι
διδασκάλους ἐκάστων πεπεισμένους μισθοῖς οἰκοῦντας D

ξένους διδάσκειν τε πάντα ὅσα πρὸς τὸν πόλεμόν ἐστι
 μαθήματα τοὺς φοιτῶντας ὅσα τε πρὸς μουσικὴν, οὐχ
 ὄν μὲν ἂν ὁ πατὴρ βούληται, φοιτῶντα, ὄν δ' ἂν μὴ, ἐῶντα
 τὰς παιδείας, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον πάντ' ἄνδρα καὶ παῖδα
 κατὰ τὸ δυνατόν, ὥς τῆς πόλεως μᾶλλον ἢ τῶν γεννητό-
 ρων ὄντας, παιδευτέον ἐξ ἀνάγκης. τὰ αὐτὰ δὲ δὴ καὶ
 περὶ θηλειῶν ὁ μὲν ἐμὸς νόμος ἂν εἴποι πάντα, ὅσα περ
 E καὶ περὶ τῶν ἀρρένων, ἴσα καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν δεῖν·
 καὶ οὐδὲν φοβηθεὶς εἴποιμ' ἂν τοῦτον τὸν λόγον οὔτε
 ἱππικῆς οὔτε γυμναστικῆς, ὥς ἀνδράσι μὲν πρέπον ἂν
 εἶη, γυναιξὶ δὲ οὐκ ἂν πρέπον. ἀκούων μὲν γὰρ δὴ μύ-
 θους παλαιούς πέπεισμαι, τὰ δὲ νῦν ὥς ἔπος εἰπεῖν οἶδα,
 ὅτι μυριάδες ἀναρίθμητοι γυναικῶν εἰσὶ τῶν περὶ τὸν
 Πόντον, ἃς Σαυρομάτιδας καλοῦσιν, αἷς οὐχ ἵππων μό-
 805 νον ἀλλὰ καὶ τόξων καὶ τῶν ἄλλων ὅπλων κοινωνία καὶ
 τοῖς ἀνδράσιν ἴση προστεταγμένη ἴσως ἀσκεῖται λογισμὸν
 δὲ πρὸς τοῦτοις περὶ τούτων τοιόνδε τινα ἔχω, φημί, εἴπερ
 ταῦτα οὕτω ξυμβαίνειν ἐστὶ δυνατόν, πάντων ἀνοητότατα
 τὰ νῦν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις γίνεσθαι τὸ μὴ πάση
 ῥώμῃ πάντας ὁμοθυμαθὸν ἐπιτηδεύειν ἄνδρας γυναιξὶ
 ταῦτά. σχεδὸν γὰρ ὀλίγου πᾶσα ἡμίσεια πόλις ἀντὶ δι-
 B πλασίας οὕτως ἐστὶ τε καὶ γίγνεται ἐκ τῶν αὐτῶν τελεῶν
 καὶ πόνων· καὶ τοι θαυμαστὸν ἂν ἀμάρτημα νομοθέτη
 τοῦτ' αὐτὸ γίγνοιτο.

ΚΑ. Ἐοικέ γε· ἐστὶ μέντοι πάμπολλα ἡμῖν, ὦ ξένε,
 παρὰ τὰς εἰωθυίας πολιτείας τῶν νῦν λεγομένων.

ΑΘ. Ἀλλὰ γὰρ εἶπον τὸν μὲν λόγον εἶσαι διεξελεῖν,
 εὖ διελεθόντος δὲ οὕτω τὸ δοκοῦν αἰρεῖσθαι δεῖν.

ΚΑ. Μάλα εἰπές τε ἐμμελῶς πεποιήκας τ' ἐμὲ τὰ νῦν
 αὐτὸν ἐμαντῶ ἐπιπλήττειν, ὅτι ταῦτα εἴρηκα· λέγε οὖν
 C το μετὰ ταῦτα, ὃ τι σοι κεχαρισμένον ἐστίν.

XII. ΑΘ. Τόδε ἔμοιγε, ὦ Κλεινία, ὃ καὶ πρόσθεν εἶ-

που, ὥς, εἰ μὲν ταῦτα ἦν μὴ ἱκανῶς ἔργοις ἐληλεγμένα ὅτι
 δυνατά ἐστὶ γίνεσθαι, τάχα ἦν ἂν τι καὶ ἀντειπεῖν τῷ
 λόγῳ, νῦν δὲ ἄλλο τί που ζητητέον ἐκείνῳ τῷ τοῦτον τὸν
 νόμον μηδαμῇ δεχομένῳ, τὸ δ' ἡμέτερον διακείμεμα ἐν
 τούτοις οὐκ ἀποσβήσεται τὸ μὴ οὐ λέγειν, ὥς δεῖ παιδείας
 τε καὶ τῶν ἄλλων ὅ τι μάλιστα κοινωνεῖν τὸ θῆλυ γένος D
 ἡμῖν τῷ τῶν ἀρρένων γένει. καὶ γὰρ οὖν οὕτωςί πως δεῖ
 περὶ αὐτῶν διανοηθῆναι. φέρε, μὴ μετεχουσῶν ἀνδράσι
 γυναικῶν κοινῇ τῆς ζωῆς πάσης, μῶν οὐκ ἀνάγκη γενέ-
 σθαι γέ τινα τάξιν ἑτέραν αὐταῖς;

ΚΑ. Ἀνάγκη μὲν οὖν.

ΑΘ. Τίνα οὖν ἐμπροσθεν τῶν νῦν ἀποδεδειγμένων
 θεῖμεν ἂν τῆς κοινωνίας ταύτης, ἣν νῦν αὐταῖς ἡμεῖς προς-
 τίττομεν; πότερον ἦν Θράκες ταῖς γυναιξὶ χρῶνται καὶ
 πολλὰ ἑτερα γένη, γεωργεῖν τε καὶ βουκολεῖν καὶ ποιμαί- E
 νειν καὶ διακονεῖν μηδὲν διαφερόντως τῶν δούλων; ἢ κα-
 θάπερ ἡμεῖς ἅπαντές τε οἱ περὶ τὸν τόπον ἐκείνον; νῦν
 γὰρ δὴ τό γε παρ' ἡμῖν ὧδέ ἐστι περὶ τούτων γιγνόμενον·
 εἰς τινα μίαν οἰκησιν ξυμφορήσαντες τὸ λεγόμενον πάντα
 χρήματα παρέδομεν ταῖς γυναιξὶ διαταμιεύειν τε καὶ κερ-
 κίδων ἄρχειν καὶ πάσης ταλασίας. ἢ τὸ τούτων δὴ διὰ μέ-
 σου φῶμεν, ὧ Μέριλλε, τὸ Λακωνικόν; κόρας μὲν γυμνα- 805
 σίων μετόχους οὐσας ἅμα καὶ μουσικῆς ζῆν δεῖν, γυναῖκας
 δὲ ἀργούς μὲν ταλασίας, ἀσκητικὸν δὲ τινα βίον καὶ οὐ-
 δαμῶς φαῦλον οὐδ' εὐτελεῖ διαπλέκειν, θεραπείας δὲ καὶ
 ταμιείας αὐτὰ καὶ παιδοτροφίας εἰς τι μέσον ἀφικνεῖσθαι·
 τῶν δὲ εἰς τὸν πόλεμον μὴ κοινωνούσας, ὥστ' οὐδ' εἰ τις
 ποτε διαμάχεσθαι περὶ πόλεως τε καὶ παίδων ἀναγκαῖα
 τύχη γίγνοιτο, οὐτ' ἂν τόξων ὥς τινες Ἀμαζόνες οὐτ'
 ἄλλης κοινωνῆσαι ποτε βολῆς μετὰ τέχνης δυνάμεναι, B
 οὐδὲ ἀσπίδα καὶ δόρυ λαβοῦσαι μιμησασθαι τὴν θεόν, ὥς
 πορθηομένης αὐταῖς τῆς πατρίδος γενναίως ἀντιστάσας

φόβον γε, εἰ μὴδὲν μείζον, πολεμίοισι δύνασθαι παρα-
 σχεῖν ἐν τάξει τινὶ κατοφθείσας; Σαυρομάτιδας δὲ οὐδ'
 ἂν το παράπαν τολμήσειαν μιμήσασθαι τοῦτον τὸν τρό-
 πον διαβιοῦσαι, παρὰ γυναικας δὲ αὐτὰς ἄνδρες ἂν αἱ
 C ἐκείνων γυναικες φανείεν. ταῦτ' οὖν ὑμῶν τοὺς νομοθέ-
 τας ὁ μὲν βουλόμενος ἐπαινεῖν ἐπαινέτω· τὸ δ' ἐμὸν οὐκ
 ἄλλως ἂν λεχθεῖη· τέλεον γὰρ καὶ οὐχὶ ἤμισυν δεῖν τὸν
 νομοθέτην εἶναι, τὸ θῆλυ μὲν ἀφιέντα τρυφᾶν καὶ ἀνα-
 λίσκειν διαίταις ἀτάκτως χρώμενον, τοῦ δὲ ἄρρενος ἐπι-
 μεληθέντα, τελέως σχεδὸν εὐδαίμονος ἤμισυν βίου κατα-
 λείπειν ἀντὶ διπλασίου τῇ πόλει.

ME. Τί δράσομεν, ὦ Κλεινία; τὸν ξένον ἐάσομεν
 τὴν Σπάρτην ἡμῖν οὕτω καταδραμεῖν;

D ΚΛ. Ναί· δεδομένης γὰρ αὐτῷ παρρησίας ἐατέον,
 ἕως ἂν διεξέλθωμεν πάντη ἱκανῶς τοὺς νόμους.

ME. Ὅρθῶς λέγεις.

XIII. AΘ. Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἤδη σχεδὸν ἐμὸν
 πειρᾶσθαι φράζειν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

AΘ. Τίς δὴ τρόπος ἀνθρώποις γίγνοιτ' ἂν τοῦ βίου,
 οἷσι τὰ μὲν ἀναγκαῖα εἴη κατεσκευασμένα μέτρια, τὰ δὲ
 τῶν τεχνῶν ἄλλοις παραδεδομένα, γεωργίαι δὲ ἐκδεδομέ-
 E ναι δούλοις ἀπαρχὴν τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἱκανὴν
 ἀνθρώποις ζῶσι κοσμίως, ξυσσίτια δὲ κατεσκευασμένα
 εἴη χωρὶς μὲν τὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐγγὺς δ' ἐχόμενα τὰ τῶν
 αὐτοῖς οἰκείων, παίδων τε ἅμα θηλειῶν καὶ τῶν μητέρων
 αὐταῖς· ἄρχουσι δὲ καὶ ἀρχούσαις εἴη προστεταγμένα
 λύειν ταῦτα ἐκάστοις τὰ ξυσσίτια πάντα καθ' ἐκάστην
 ἡμέραν θεασαμένους καὶ ἰδόντας τὴν διαγωγὴν τὴν τῶν
 ξυσσίτιων, μετὰ δὲ ταῦτα σπείσαντας τὸν τε ἄρχοντα καὶ
 807 τοὺς ἄλλους, οἷς ἂν τυγχάνη θεοῖς ἢ τότε νύξ τε καὶ ἡμέρα
 καθιερωμένη, κατὰ ταῦτα οὕτως οἰκαδε πορεύεσθαι; τοῖς

δὴ ταύτῃ κεκοσμημένοις ἄρα οὐδὲν λειπόμενον ἐστὶν ἀναγ-
 καῖόν τε ἔργον καὶ παντάπασι προσήκον, ἀλλ' ἐν τρόπῳ
 βοσκήματος ἕκαστον πιανόμενον αὐτῶν δεῖ ξῆν; οὐκ οὖν
 τό γε δίκαιον φάμεν οὐδὲ καλόν, οὐδ' οἷόν τε τὸν ζῶντα
 οὕτως ἀτυχήσαι τοῦ προσήκοντος, προσήκει δὲ ἀργῶ καὶ
 ῥαθυμῶς καταπεπιασμένῳ ζῶντι σχεδὸν ὑπ' ἄλλον δια- B
 πασθῆναι ζῶντος τῶν σφόδρα τετραυχωμένων μετὰ ἀνδρείας
 τε ἅμα καὶ τῶν πόνων. ταῦτα οὖν δὴ δι' ἀκριβείας μὲν
 ἱκανῆς, ὥς καὶ νῦν, εἰ ζητοῖμεν ἄν, ἴσως οὐκ ἔν ποτε γέ-
 νοιτο, μέχρι περ ἂν γυναικῆς τε καὶ παῖδες οἰκῇσεις τε ἰδῇαι
 καὶ ἰδίως ἅπαντ' ἢ τὰ τοιαῦτα ἑκάστοις ἡμῶν κατεσκευα-
 σμένα· τὰ δὲ μετ' ἐκεῖν' αὐ δεύτερα τὰ νῦν λεγόμενα εἰ
 γίγνοιτο ἡμῖν, γίγνοιτο ἂν καὶ μάλα μετρίως· ἔργον δὲ δὴ C
 τοῖς οὕτω ζῶσι φάμεν οὐ τὸ σμικρότατον οὐδὲ τὸ φανυλό-
 τaton λείπεσθαι, μέγιστον δὲ πάντων εἶναι προστεταγμέ-
 νον ὑπὸ δικαίου νόμου· τοῦ γὰρ πᾶσαν τῶν ἄλλων πάν-
 των ἔργων βίου ἀσχολίαν παρασκευάζοντος, τοῦ Πυθιά-
 δος τε καὶ Ὀλυμπιάδος νίκης ὀρεγομένου, διπλασίας τε
 καὶ ἐτι πολλῶ πλέονος ἀσχολίας ἐστὶ γέμων ὁ περὶ τὴν τοῦ
 σώματος πάντως καὶ ψυχῆς εἰς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν βίος εἰ-
 ρημένος ὀρθότατα. πάρεργον γὰρ οὐδὲν δεῖ τῶν ἄλλων D
 ἔργων διακώλυμα γίγνεσθαι τῶν τῷ σώματι προσηκόν-
 των εἰς ἀπόδοσιν πόνων καὶ τροφῆς, οὐδ' αὐ ψυχῇ μαθη-
 μάτων τε καὶ ἐθῶν, πᾶσα δὲ νύξ τε καὶ ἡμέρα σχεδὸν οὐκ
 ἐστὶν ἱκανὴ τοῦτ' αὐτὸ πράττοντι τὸ τέλεόν τε καὶ ἱκανὸν
 αὐτῶν ἐκλαμβάνειν· οὕτω δὴ τούτων πεφυκότων τάξιν
 οἷε γίγνεσθαι πᾶσι τοῖς ἐλευθέροις τῆς διατριβῆς περὶ τὸν
 χρόνον ἅπαντα, σχεδὸν ἀρξάμενον ἐξ ἑω μέχρι τῆς ἐτέρας E
 αἰετὸς ξυνεχῶς ἑω τε καὶ ἡλίου ἀνατολῆς. πολλὰ μὲν οὖν καὶ
 πυκνὰ καὶ σμικρὰ λέγων ἂν τις νομοθέτης ἀσχήμων φαί-
 νοιτο περὶ τῶν κατ' οἰκίαν διοικήσεων, τὰ τε ἄλλα καὶ
 ὅσα νύκτωρ ἀϋπνίας περὶ πρόπει τοῖς μέλλουσι διὰ τέλους

φυλάξειν πᾶσαν πόλιν ἀκριβῶς. τὸ γὰρ ὅλην διατελεῖν
 ἡντινοῦν νύκτα εὐδοντα καὶ ὄντινοῦν τῶν πολιτῶν, καὶ
 808 μὴ φανερόν εἶναι πᾶσι τοῖς οἰκέταις ἐγειρόμενόν τε καὶ
 ἐξανιστάμενον ἀεὶ πρῶτον, τοῦτο αἰσχρὸν δεῖ δεδόχθαι
 πᾶσι καὶ οὐκ ἐλευθέρου, εἴτ' οὖν νόμον εἴτ' ἐπιτήδευμα
 τὸ τοιοῦτον καλεῖν ἐστὶ χρεῶν· καὶ δὴ καὶ δεσποῖναι ἐν
 οἰκίᾳ ὑπὸ θεραπευνίδων ἐγείρεσθαι τινων καὶ μὴ πρῶτην
 αὐτὴν ἐγείρειν τὰς ἄλλας, αἰσχρὸν λέγειν χορὴ πρὸς αὐ-
 τοὺς δοῦλόν τε καὶ δούλην καὶ παῖδα καὶ εἴ πως ἦν οἷον
 τε ὅλην καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν. ἐγειρομένους δὲ νύκτωρ
 B δεῖ πάντας πράττειν τῶν τε πολιτικῶν μέρη πολλὰ καὶ
 τῶν οἰκονομικῶν, ἄρχοντας μὲν κατὰ πόλιν, δεσποῖνας δὲ
 καὶ δεσπότας ἐν ἰδίαις οἰκίαις. ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς οὔτε
 τοῖς σώμασιν οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν οὐδ' αὖ ταῖς πρά-
 ξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἀρμότιων ἐστὶ κατὰ φύσιν.
 καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ
 μὴ ζῶντος· ἀλλ' ὅστις τοῦ ξῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν
 μάλιστα ἐστὶ κηδεμών, ἐργήγορε χρόνον ὥς πλείστον, τὸ
 C πρὸς ὑγίειαν αὐτοῦ μόνου φυλάττων χρήσιμον· ἐστὶ δ'
 οὐ πολὺ, καλῶς εἰς ἔθνος ἰόν. ἐργηγορότερες δὲ ἄρχοντες
 ἐν πόλεσι νύκτωρ φοβεροὶ μὲν κακοῖς πολεμίοις τε ἅμα
 καὶ πολίταις, ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ
 σώφροσιν, ὠφέλιμοι δὲ αὐτοῖς τε καὶ ξυμπᾶσῃ τῇ πόλει.

XIV. Νῦξ μὲν δὴ διαγομένη τοιαύτη τις πρὸς πᾶσι
 τοῖς εἰρημένοις ἀνδρείαν ἂν τινα προσπαρέχοιτο ταῖς
 ψυχαῖς ἐκάστων τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν· ἡμέρας δὲ ὄρθρου
 D τε ἐπανιόντων παῖδας μὲν πρὸς διδασκάλους ποῦ τρέπε-
 σθαι χρεῶν, ἄνευ ποιμένος δὲ οὔτε πρόβατα οὔτ' ἄλλα
 οὐδὲν πω βιωτέον, οὐδὲ δὴ παῖδας ἄνευ τινῶν παιδαγω-
 γῶν οὐδὲ δούλους ἄνευ δεσποτῶν. ὁ δὲ παῖς πάντων θη-
 ρίων ἐστὶ δυσμεταχειριστότατον· ὅσῳ γὰρ μάλιστα ἐχει-
 πηγὴν τοῦ φρονεῖν μήπω κατηρτυμένην, ἐπίβουλον καὶ

δομὴν καὶ ὑβριστότατον θηρίων γίγνεται· διὸ δὴ πολλοῖς
 αὐτὸ οἶον χαλινοῖς τισὶ δεῖ δεσμεύειν, πρῶτον μὲν, τρο- E
 φῶν καὶ μητέρων ὅταν ἀπαλλάττηται, παιδαγωγοῖς παι-
 δίας καὶ νηπιότητος χάριν, ἔτι δ' αὖ τοῖς διδάσκουσι καὶ
 ὁτιοῦν καὶ μαθήμασιν ὥς ἐλεύθερον· ὥς δ' αὖ δοῦλον,
 πᾶς ὁ προστυγχάνων τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν κολαζέτω
 τὸν τε παῖδα αὐτὸν καὶ τὸν παιδαγωγὸν καὶ τὸν διδάσκα-
 λον, εἰν ἑξαμαρτάνῃ τις τι τούτων. ἂν δ' αὖ προστυγχά-
 νων τις μὴ κολάξῃ τῇ δίκῃ, οὐκ εἶδει μὲν ἐνεχέσθω πρῶτον
 τῷ μεγίστῳ, ὃ δὲ τῶν νομοφυλάκων ἐπὶ τὴν τῶν παίδων
 ἀρχὴν ἡρημένος ἐπισκοπεῖτω τοῦτον τὸν ἐντυγχάνοντα 809
 οἷς λέγομεν καὶ μὴ κολάζοντα θεὸν κολάζειν ἢ κολάζοντα
 μὴ κατὰ τρόπον, βλέπων δὲ ἡμῖν ὅξυ καὶ διαφερόντως
 ἐπιμελούμενος τῆς τῶν παίδων τροφῆς κατευθυνέτω τὰς
 φύσεις αὐτῶν, αἰετρεῖται πρὸς τὰγαθὸν κατὰ νόμους.
 τοῦτον δὲ αὐτὸν αὖ πῶς ἂν ἡμῖν ὁ νόμος αὐτὸς παιδεύ-
 σαιεν ἱκανῶς; νῦν μὲν γὰρ δὴ εἰρηκεν οὐδέν πω σαφές
 οὐδὲ ἱκανόν, ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δ' οὐ· δεῖ δὲ εἰς δύναμιν B
 μηδὲν παραλείπειν αὐτῷ, πάντα δὲ λόγον ἀφερμηνεύειν,
 ἵνα οὗτος τοῖς ἄλλοις μηνυτής τε ἅμα καὶ τροφεὺς γίγνη-
 ται. τὰ μὲν οὖν δὴ χορείας περὶ μελῶν τε καὶ ὀρχήσεως
 ἐρρήθη, τίνα τύπον ἔχοντα ἐκλεκτέα τέ ἐστι καὶ ἐπανορ-
 θωτέα καὶ καθιερωτέα· τὰ δὲ ἐν γράμμασι μὲν ὄντα, ἄνευ
 δὲ μέτρων, ποῖα καὶ τίνα μεταχειρίζεσθαι χρήσοι τρόπον,
 ὃ ἄριστε τῶν παίδων ἐπιμελητά, τοὺς ὑπὸ σοῦ τρεφομέ- C
 νους, οὐκ εἰρήκαμεν. καὶ τοι τὰ μὲν περὶ τὸν πόλεμον, ἃ
 δεῖ μανθάνειν τε αὐτοὺς καὶ μελετᾶν, ἔχεις τῷ λόγῳ, τὰ
 δὲ περὶ τὰ γράμματα πρῶτον καὶ δευτέρου λύρας περὶ καὶ
 λογισμῶν, ὧν ἔφαμεν δεῖν, ὅσα τε πρὸς πόλεμον καὶ οἰκονο-
 μίαν καὶ τὴν κατὰ πόλιν διοίκησιν χρῆναι ἐκάστους λαβεῖν,
 καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἔτι τὰ χρήσιμα τῶν ἐν ταῖς περιό-
 δοις τῶν θείων, ἀστρῶν τε περὶ καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ὅσα

- D διοικεῖν ἀναγκαῖόν ἐστι περὶ ταῦτα πάσῃ πόλει — τίνων δὲ περὶ λέγομεν; ἡμερῶν τάξεως εἰς μηνῶν περιόδους καὶ μηνῶν εἰς ἕκαστον τὸν ἐνιαυτόν, ἵνα ὦραι καὶ θυσίαι καὶ ἑορταὶ τὰ προσήκοντ' ἀπολαμβάνουσιν ἑαυταῖς ἕκασται τῷ κατὰ φύσιν ἄγεσθαι, ζῶσαν τὴν πόλιν καὶ ἐργηγορῶσαν παρεχόμεναι, θεοῖς μὲν τὰς τιμὰς ἀποδιδῶσι, τοὺς δὲ ἀνθρώπους περὶ αὐτὰ μᾶλλον ἐμψρονας ἀπεργάζωνται — ταῦτα οὐπω σοι πάντα ἱκανῶς, ὦ φίλε, παρὰ τοῦ νομο-
- E θέτου διείρηται· πρῶσεχε δὴ τὸν νοῦν τοῖς μετὰ ταῦτα μέλλουσι ῥηθήσεσθαι. γραμμάτων εἴπομεν ὥς οὐχ ἱκανῶς ἔχεις περὶ τὸ πρῶτον, ἐπικαλοῦντές τι τῇ λέξει τὸδε, ὥς οὐπω διειρηκέ σοι, πότερον εἰς ἀκρίβειαν τοῦ μαθηματος ἵτεόν τὸν μέλλοντα πολίτην ἔσεσθαι μέτριον ἢ τὸ παράπαν οὐδὲ προσοιστέον· ὥς δ' αὐτως καὶ περὶ λύρας προσοιστέον μέντοι νῦν φαμέν. εἰς μὲν γράμματα παιδί δεκετεῖ σχεδὸν ἐνιαυτοὶ τρεῖς, λύρας δὲ ἄψασθαι τρία μὲν
- 810 ἔτη καὶ δέκα γεγονόσιν ἄρχεσθαι μέτριος ὁ χρόνος, ἐμμεῖναι δὲ ἕτερα τρία. καὶ μήτε πλείω τούτων μήτ' ἐλάττω πατρὶ μηδ' αὐτῷ, φιλομαθοῦντι μηδὲ μισοῦντι, περὶ ταῦτα ἐξέστω μείζω μηδ' ἐλάττω διατριβὴν ποιεῖσθαι παράνομον· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἄτιμος τῶν παιδείων ἔστω τιμῶν, ἃς ὀλίγον ὕστερον ῥητέον. μανθάνειν δὲ ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις δὴ τί ποτε δεῖ τοὺς νέους καὶ διδάσκειν αὐ τοὺς διδασκάλους, τοῦτο αὐτὸ πρῶτον μάνθαναι.
- B γράμματα μὲν τοίνυν χρή τὸ μέχρι τοῦ γράψαι τε καὶ ἀναγνῶναι δυνατόν εἶναι διαπονεῖν· πρὸς τάχος δὲ ἢ κάλλος ἀπηκριβῶσθαι τισιν, οἷς μὴ φύσις ἐπέσπευσεν ἐν τοῖς τεταγμένοις ἔτεσι, χαίρειν ἔαν. πρὸς δὲ δὴ μαθήματα ἄλυστα ποιητῶν κείμενα ἐν γράμμασι, τοῖς μὲν μετὰ μέτρων, τοῖς δ' ἄνευ ὁυθμῶν τμημάτων, ἃ δὴ συγγράμματα κατὰ λόγον εἰρημένα μόνον, τητῶμενα ὁυθμοῦ τε καὶ ἁρμογίας. σφαλερὰ γράμματα ἢ οὗτοι ἐστὶ παρὰ τινων τῶν
- C

πολλῶν τοιούτων ἀνθρώπων καταλελειμμένα· οἷς, ὧ πάντων βέλτιστοι νομοφύλακες, τί χρήσεσθε; ἢ τί ποθ' ὑμῖν ὁ νομοθέτης χρήσθαι προστάξας ὀρθῶς ἂν τάξειε; καὶ μάλα ἀπορήσειν αὐτὸν προσδοκῶ.

ΚΑ. Τί ποτε τοῦτ', ὦ ξένε, φαίνει πρὸς σκαυτὸν ὄντως ἡπορηκῶς λέγειν;

ΑΘ. Ὄρθῶς ὑπέλαβες, ὦ Κλεινία. πρὸς δὲ δὴ κοινωνοὺς ὑμᾶς ὄντας περὶ νόμων ἀνάγκη τό τε φαινόμενον εὐπορον καὶ τὸ μὴ φράζειν.

ΚΑ. Τί οὖν; τί περὶ τούτων νῦν καὶ ποῖόν τι πεπον- θῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἐρῶ δὴ· στόμασι γὰρ πολλάκις μυρίοις ἐναντία λέγειν οὐδαμῶς εὐπορον.

ΚΑ. Τί δέ; σμικρὰ καὶ ὀλίγον δοκεῖ σοι τὰ ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένα περὶ νόμων κείσθαι τοῖς πολλοῖς ὑπεναντία;

ΑΘ. Καὶ μάλα ἀληθὲς τοῦτό γε λέγεις· κελεύεις γὰρ δὴ με, ὥς ἐμοὶ φαίνεται, τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐχθοδοποῦ γεγυνίας πολλοῖς, ἴσως δ' οὐκ ἐλάττωσιν ἐτέροις προσφιλοῦς, ἔει δὲ ἐλάττωσιν, οὐκουν χεῖροσί γε, μεθ' ὧν διακελεύει με παρκακινδυνεύοντά τε καὶ θαρροῦντα τὴν νῦν ἐκτῶν παρόντων λόγων τετμημένην ὁδὸν τῆς νομοθεσίας πορευέσθαι μηδὲν ἀνιέντα.

ΚΑ. Τί μήν;

XV. ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀνίημι· λέγω μὲν, ὅτι ποιηταί τε ἡμῖν εἰσὶ τινες ἐπῶν ἑξαμέτρων ἀμπολλοὶ καὶ τριμέτρων καὶ πάντων δὴ τῶν λεγομένων μέτρων, οἳ μὲν ἐπὶ σπουδὴν, οἳ δ' ἐπὶ γέλωτα ὠρμηκότες, ἐν οἷς φασὶ δεῖν οἱ πολλάκις μυρίοι τοὺς ὀρθῶς παιδευομένους τῶν νέων τρέφειν καὶ διακορεῖς ποιεῖν, πολυηκόους τ' ἐν ταῖς ἀνα- γνώσεσι ποιοῦντας καὶ πολυμαθεῖς, ὅλους ποιητὰς ἐκμαν- θάνοντας· οἳ δὲ ἐκ πάντων κεφάλαια ἐκλέξαντες καὶ τινὰς 811

ὅλας ῥήσεις εἰς ταὐτὸ ξυναγαγόντες ἐκμανθάνειν φασὶ
θεῖν εἰς μνήμην τιθεμένους, εἰ μέλλει τις ἀγαθὸς ἡμῖν καὶ
σοφὸς ἐκ πολυπειρίας καὶ πολυμαθίας γενέσθαι. τοῦτοίς
δὴ σὺ κελεύεις ἐμὲ τὰ νῦν παρησιαζόμενον ἀποφαίνε-
σθαι, τί τε καλῶς λέγουσι καὶ τί μῆ;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τί δὴ ποτ' ἂν οὖν περὶ ἀπάντων τούτων ἐν
B λόγῳ φράζων εἴποιμ' ἂν ἱκανόν; οἶμαι μὲν τὸ τοιῶνδε
σχεδόν, ὃ καὶ πᾶς ἂν μοι συγχωρήσειε, πολλὰ μὲν ἕκαστον
τούτων εἰρηκέναι καλῶς, πολλὰ δὲ καὶ τούναντίον· εἰ δ'
οὕτω τοῦτ' ἔχει, κίνδυνόν φημι εἶναι φέρουσαν τοῖς παισὶ
τὴν πολυμαθίαν.

ΚΛ. Πῶς οὖν καὶ τί παραινοίης ἂν τῷ νομοφύλακι;

ΑΘ. Τοῦ πέρι λέγεις;

ΚΛ. Τοῦ πρὸς τί παραδείγματι ποτε ἀποβλέψας ἂν τὸ
μὲν ἐφ' πάντα μανθάνειν τοὺς νέους, τὸ δ' ἀποκωλύει
C λέγε καὶ μὴδὲν ἀπόκνει λέγων.

ΑΘ. Ὡ γὰρ Κλεινία, κινδυνεύω κατὰ γέ τινα τρό-
πον εὐτυχηκέναι.

ΚΛ. Τοῦ δὴ πέρι;

ΑΘ. Τοῦ μὴ παντάπασι παραδείγματος ἀπορεῖν
νῦν γὰρ ἀποβλέψας πρὸς τοὺς λόγους, οὓς ἔξ ἔω μέλλω
δεῦρο δὴ διεληλύθαμεν ἡμεῖς, ὥς μὲν ἐμοὶ φαινόμεθα,
οὐκ ἄνευ τινὸς ἐπιπνοίας θεῶν, ἔδοξαν δ' οὖν μοι παντά-
πασι ποιήσει τινὲ προσομοίως εἰρησθαι· καὶ μοι ἴσως
D οὐδὲν θαυμαστὸν πάθος ἐπῆλθε, λόγους οἰκείους οἷον
ἀθρόους ἐπιβλέψαντι μάλα ἡσθῆναι· τῶν γὰρ δὴ πλεί-
στων λόγων, οὓς ἐν ποιήμασιν ἢ χυδῆν οὕτως εἰρημένους
μεμάθηκα καὶ ἀκήκοα, πάντων μοι μετριοτάτοι γε εἶναι
κατεφάνησαν καὶ προσήκοντες τὰ μάλιστα ἀκούειν νέους·
τῷ δὴ νομοφύλακί τε καὶ παιδευτῇ παράδειγμα οὐκ ἂν
ἔγοιμι. ὥς οἶμαι, τούτου βέλτιον φράζειν, ἢ ταῦτά τε δι-

δάσκειν παρακελεύεσθαι τοῖσι διδασκάλοις τοὺς παῖδας
τά τε τούτων ἐχόμενα καὶ ὅμοια, ἂν ἄρα πον περιτυγχάνη Ε
ποιητῶν τε ποιήματα διεξιὼν καὶ γεγραμμένα καταλογά-
δην ἢ καὶ ψιλῶς οὕτως ἄνευ τοῦ γεγράφθαι λεγόμενα,
ἀδελφά που τούτων τῶν λόγων, μὴ μεδιέναι τρόπο μη-
δενί, γράφεσθαι δέ· καὶ πρῶτον μὲν τοὺς διδασκάλους
αὐτοὺς ἀναγκάζειν μαυθάνειν καὶ ἐπαινεῖν, οὓς δ' ἂν μὴ
ἀρέσκη τῶν διδασκάλων, μὴ χρῆσθαι τοῦτοις συνεργοῖς,
οὓς δ' ἂν τῷ ἐπαίνῳ συμψήφους ἔχη, τοῦτοις χρώμενοι
τοὺς νέους αὐτοῖς παραδιδόναι διδάσκειν τε καὶ παιδεύειν.
οὗτός μοι μῦθος ἐνταῦθα καὶ οὕτω τελευτάτω, περὶ γραμ- 812
ματιστῶν τε εἰρημένος ἅμα καὶ γραμμαίων.

ΚΛ. Κατὰ μὲν τὴν ὑπόθεσιν, ὧς ξένη, ἔμοιγε οὐ
φαινόμεθα ἐκτὸς πορεύεσθαι τῶν ὑποτεθέντων λόγων·
εἰ δὲ τὸ ὅλον κατορθοῦμεν ἢ μή, χαλεπὸν ἴσως δυσχυρί-
ζεσθαι.

ΑΘ. Τότε γάρ, ὦ Κλεινία, τοῦτό γ' αὐτὸ ἔσται κα-
ταφανέστερον, ὡς εἰκός, ὅταν, ὃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἐπὶ
τέλος ἀφικώμεθα πάσης τῆς διεξόδου περὶ νόμων.

ΚΛ. Ὅρθῶς.

B

XVI. ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ μετὰ τὸν γραμματιστὴν ὁ κι-
θαριστὴς ἡμῖν προσρητέος;

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Τοῖς κιθαρισταῖς μὲν τοίνυν ἡμᾶς δοκῶ τῶν
ἐμπροσθεν λόγων ἀναμνησθέντας τὸ προσῆκον νεῖμαι τῆς
τε διδασκαλίας ἅμα καὶ πάσης τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα παι-
δεύσεως.

ΚΛ. Ποίων δὴ πέρι λέγεις;

ΑΘ. Ἐφαμεν, οἶμαι, τοὺς τοῦ Διονύσου τοὺς ἐξη-
κοντούτας ᾧδούς διαφερόντως εὐαισθητοὺς δεῖν γεγονέ-
ναι περὶ τε τοὺς ῥυθμοὺς καὶ τὰς τῶν ἁρμονιῶν συστά- C
σεις, ἵνα τὴν τῶν μελῶν μέμησιν τὴν εὐ καὶ τὴν κακῶς

μεμιμημένην, ἐν τοῖς παθήμασιν ὅταν ψυχὴ γίγνηται, τὰ τε τῆς ἀγαθῆς ὁμοιώματα καὶ τὰ τῆς ἐναντίας ἐκλέξασθαι δυνατός ὢν τις τὰ μὲν ἀποβάλλῃ, τὰ δὲ προσφέρων εἰς μέσον ὑμνῇ καὶ ἐπάδῃ ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, προκαλοῦμενος ἑκάστους εἰς ἀρετῆς ἔπεσθαι κτῆσιν συνακολουθοῦντας διὰ τῶν μιμήσεων.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

- Δ ΑΘ. Τούτων τοίνυν δεῖ χάριν τοῖς φθόγγοις τῆς λύρας προσχοῖσθαι, σαφηνεύειν ἕνεκα τῶν χορδῶν, τὸν τε καθαριστὴν καὶ τὸν παιδευόμενον, ἀποδιδόντας πρὸς χορδὰ τὰ φθέγματα τοῖς φθέγμασι· τὴν δ' ἑτεροφωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας, ἄλλα μὲν μέλη τῶν χορδῶν λεισῶν, ἄλλα δὲ τοῦ τῆν μελωδίαν ξυνθέντος ποιητοῦ, καὶ δὴ καὶ πυκνότητά μανότητι καὶ τάχος βραδυτῇτι καὶ ὀξύτητα βαρύτητι ξύμφωνον καὶ ἀντίφωνον παρεχομένους, Ε καὶ τῶν ῥυθμῶν ὡσαύτως παντοδαπὰ ποικίλματα προσαρμόττοντας τοῖσι φθόγγοις τῆς λύρας, πάντα οὖν τὰ τοιαῦτα μὴ προσφέρειν τοῖς μέλλουσιν ἐν τρισὶν ἔτεσι τὸ τῆς μουσικῆς χρήσιμον ἐκλήψεσθαι διὰ τάχους. τὰ γὰρ ἐναντία ἄλληλα ταράττοντα δυσμάθειαν παρέχει, δεῖ δὲ ὅτι μάλιστα εὐμάθεις εἶναι τοὺς νέους· τὰ γὰρ ἀναγκαῖα οὐ σμικρὰ οὐδ' ὀλίγα αὐτοῖς ἐστὶ προστεταγμένα μαθήματα, δείξει δὲ αὐτὰ προῖων ὁ λόγος ἅμα τῷ χρόνῳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω περὶ τῆς μουσικῆς ἡμῖν ὁ παιδευτὴς ἐπιμελείσθω· τὰ δὲ μελῶν αὐτῶν αὐ καὶ ῥημάτων, οἷα τοὺς χορο-
- 813 διδασκάλους καὶ ἂν δεῖ διδάσκειν, καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐν τοῖς πρόσθεν διεύρηται πάντα, ἂν δὴ καθιερωθέντα ἔφαμεν δεῖν, ταῖς ἑορταῖς ἕκαστα ἀρμόττοντα, ἡδονὴν εὐτυχὴ ταῖς πόλεσι παραδιδόντα ὠφελεῖν.

ΚΑ. Ἀληθὴ καὶ ταῦτα διεύρηκας.

ΑΘ. Ἀληθέστατα τοίνυν καὶ ταῦθ' ἡμῖν παραλαβὼν ὁ περὶ τὴν μουσικὴν ἄρχων ἀρεταῖς ἐπιμελείσθω μετὰ

τύχης εὐμενοῦς, ἡμεῖς δὲ ὀρχήσεώς τε περὶ καὶ ὅλης τῆς περὶ τὸ σῶμα γυμναστικῆς πρὸς τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημέ-
νοις ἀποδῶμεν· καθάπερ μουσικῆς τὸ διδασκαλικὸν ὑπό- Β
λοιπον οὐν ἀπέδομεν, ὡσαύτως ποιῶμεν καὶ γυμναστικῆς.
τοὺς γὰρ παῖδάς τε καὶ τὰς παῖδας ὀρχεῖσθαι δὴ δεῖ καὶ
γυμνάζεσθαι μανθάνειν· ἢ γάρ;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τοῖς μὲν τοίνυν παισὶν ὀρχησταί, ταῖς δὲ ὀρ-
χηστρίδες ἂν εἶεν πρὸς τὸ διαπονεῖν οὐκ ἀνεπιτηδειό-
τερον.

ΚΑ. Ἔστω δὴ ταύτη.

ΑΘ. Πάλιν δὴ τὸν τὰ πλεῖστα ἔξοντα πράγματα κα-
λῶμεν, τὸν τῶν παίδων ἐπιμελητήν, ὃς τῶν τε περὶ μου- C
σικῆν τῶν τε περὶ γυμναστικὴν ἐπιμελούμενος οὐ πολλὴν
ἔξει σχολήν.

ΚΑ. Πῶς οὖν δυνατός ἐσται πρεσβύτερος ὢν τοσού-
των ἐπιμελεῖσθαι;

XVII. ΑΘ. Ῥαδίως, ὦ φίλε. ὁ νόμος γὰρ αὐτῷ δέδωκε
καὶ δώσει προσλαμβάνειν εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν τῶν
πολιτῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν οὓς ἂν ἐθέλῃ, γνώσεται
δὲ οὓς δεῖ καὶ βουλήσεται μὴ πλημμελεῖν εἰς ταῦτα αἰδού-
μενος ἐμφρόνως καὶ γιννώσκων τῆς ἀρχῆς τὸ μέγεθος, D
λογισμῷ τε ξυνών, ὥς εὐ μὲν τραφέντων καὶ τρεφομένων
τῶν νέων πάντα ἡμῖν κατ' ὀρθὸν πλεῖ, μὴ δέ, οὔτ' εἰπεῖν
ἄξιον οὐδ' ἡμεῖς λέγομεν, ἐπὶ καινῇ πόλει τοὺς σφόδρα
φιλομαντεντὰς σεβόμενοι. πολλὰ μὲν οὖν ἡμῖν καὶ περὶ
τούτων εἴρηται, τῶν περὶ τὰς ὀρχήσεις καὶ περὶ πᾶσαν τὴν
τῶν γυμνασίων κίνησιν· γυμνάσια γάρ τίθεμεν καὶ τὰ
περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα τοῖς σώμασι διαπονήματα τοξι-
κῆς τε καὶ πάσης ῥίψεως καὶ πελταστικῆς καὶ πάσης ὅπλο- E
μαχίας καὶ διεξόδων τακτικῶν καὶ ἀπάσης πορείας στρα-
τοπέδων καὶ στρατοπεδεύσεων καὶ ὅσα εἰς ἱππικὴν μαθη-

ματα συντείνει. πάντων γὰρ τούτων διδασκάλους τε εἶναι
 δεῖ κοινούς, ἀρτυμένους μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως, καὶ
 τούτων μαθητὰς τοὺς ἐν τῇ πόλει παῖδάς τε καὶ ἄνδρας,
 καὶ κόρας καὶ γυναῖκας πάντων τούτων ἐπιστήμονας, κό-
 ρας μὲν οὕσας ἐτι πᾶσαν τὴν ἐν ὅπλοις ὄρχησιν καὶ μάχην
 μεμελετηκυίας, γυναῖκας δὲ διεξόδων καὶ τάξεων καὶ θέ-
 814 σεως καὶ ἀναιρέσεως ὅπλων ἡμμένας, εἰ μηδενὸς ἕνεκα,
 ἀλλ' εἰ ποτε δεήσῃε πανδημεὶ πάσῃ τῇ δυνάμει καταλεί-
 ποντας τὴν πόλιν ἔξω στρατεύεσθαι, τοὺς φυλάζοντας
 παῖδάς τε καὶ τὴν ἄλλην πόλιν ἱκανοὺς εἶναι τὸ γε τοσοῦ-
 του, ἢ καὶ τούναντίον, ὧν οὐδὲν ἀπώμοτον, ἔξωθεν πο-
 λεμίους εἰσπεσόντας ὥμῃ τινὶ μεγάλῃ καὶ βίᾳ, βαρβάρους
 εἴτε Ἑλλήνας, ἀνάγκην παρᾶσχειν περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως
 B τὴν διαμάχην γίνεσθαι, πολλήν που κακία πολιτείας, οὐ-
 τως αἰσχυρῶς τὰς γυναῖκας εἶναι τεθραμμένας, ὥς μὴδ'
 ὥσπερ ὄρνιδας περὶ τέκνων μαχομένας πρὸς ὅτιοῦν τῶν
 ἰσχυροτάτων θηρίων ἐθέλειν ἀποθνήσκειν τε καὶ πάντα
 κινδύνους κινδυνεύειν, ἀλλ' εὐθύς πρὸς ἰερά φερομένας
 πάντα βωμούς τε καὶ ναοὺς ἐμπιπλάναι καὶ δόξαν τοῦ
 τῶν ἀνθρώπων γένους καταχεῖν, ὥς πάντων δειλότατον
 φύσει θηρίων ἐστίν.

ΚΑ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ ξέने, οὐδαμῶς εὐσχημον
 C γένοιτ' ἂν, τοῦ κακοῦ χωρίς, τοῦτο ἐν πόλει ὅπου γί-
 γναιτο.

ΑΘ. Οὐκοῦν τιθῶμεν τὸν νόμον τοῦτον, μέχρι γε
 τοσοῦτου μὴ ἀμελεῖσθαι τὰ περὶ τὸν πόλεμον γυναῖξι
 δεῖν, ἐπιμελεῖσθαι δὲ πάντα τοὺς πολίτας καὶ τὰς πο-
 λίτιδας;

ΚΑ. Ἐγὼ γοῦν συγχωρῶ.

ΑΘ. Πάλῃς ταῦτα μὲν εἶπομεν, ὃ δ' ἐστὶ μέγισ-
 στον, ὥς ἐγὼ φαίην ἂν, οὐκ εἰρήκαμεν, οὐδ' ἐστὶ ῥάδιον
 ἄνευ τοῦ τῷ σώματι δεικνύντα ἅμα καὶ τῷ λόγῳ πράττειν.

τοῦτ' οὖν τότε κρινοῦμεν, ὅταν ἔργῳ λόγος ἀκολουθήσας D
 μηνύσῃ τι σαφές τῶν τε ἄλλων ὧν εἴρηκε πέρι καὶ ὅτι τῇ
 πολεμικῇ μάχῃ πασῶν κινήσεων ὅντως ἐστὶ ξυγγενὴς πολὺ
 μάλισθ' ἡμῖν ἢ τοιαύτη πάλη, καὶ δὴ καὶ ὅτι δεῖ ταύτην
 ἐκείνης χάρις ἐπιτηδεύειν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνην ταύτης ἕνεκα
 μαρθάνειν.

ΚΑ. Καλῶς τοῦτό γε λέγεις.

XVIII. ΑΘ. Νῦν δὴ τῆς μὲν περὶ παλαιστράν θυνά-
 μεως τὸ μέχρι δεῦρ' ἡμῖν εἰρήσθω· περὶ δὲ τῆς ἄλλης κί-
 νησεως παντὸς τοῦ σώματος, ἧς τὸ πλεῖστον μέρος ὄρχη- E
 σίν τινα τις προσαγορεύων ὀρθῶς ἂν φθέγγοιτο, δύο μὲν
 αὐτῆς εἶδη χορὴ νομίζειν εἶναι, τὴν μὲν τῶν καλλιόνων
 σωμάτων ἐπὶ τὸ σεμνὸν μιμουμένην, τὴν δὲ τῶν αἰσχρό-
 νων ἐπὶ τὸ φαῦλον, καὶ πάλιν τοῦ φαύλου τε δύο καὶ τοῦ
 σπουδαίου δύο ἕτερα. τοῦ δὴ σπουδαίου τὴν μὲν κατὰ
 πόλεμον καὶ ἐν βιαίοις ἐμπλακέντων πόνοις σωμάτων μὲν
 καλῶν, ψυχῆς δ' ἀνδρικῆς, τὴν δ' ἐν εὐπραγίαις τε οὔσης
 ψυχῆς σώφρονος ἐν ἡδοναῖς τε ἐμμέτροις· εἰρηνικὴν ἂν
 τις λέγων κατὰ φύσιν τὴν τοιαύτην ὄρχησιν λέγοι. τὴν πο-
 λεμικὴν δὴ τούτων, ἄλλην οὔσαν τῆς εἰρηνικῆς, πυρρίχην 815
 ἢν τις ὀρθῶς προσαγορεύοι, τὰς τε εὐλαβείας πασῶν πλη-
 γῶν καὶ βολῶν ἐκνεύσει καὶ ὑπείξει πάσῃ καὶ ἐκπηδήσε-
 σιν ἐν ὕψει καὶ ξὺν ταπεινώσει μιμουμένην, καὶ τὰς ταύ-
 ταις ἐναντίας, τὰς ἐπὶ τὰ δραστηκίᾳ φερομένας αὐτῶν σχήματα
 ἐν τε ταῖς τῶν τόξων βολαῖς καὶ ἀκοντίων καὶ πασῶν πλη-
 γῶν μιμήματα ἐπιχειροῦσας μιμεῖσθαι· τό τε ὀρθὸν ἐν
 τοῦτοις καὶ τὸ εὐτόνον, τῶν ἀγαθῶν σωμάτων καὶ ψυχῶν B
 ὅποταν γίγνηται μίμημα, εὐθυφερές ὡς τὸ πολὺ τῶν τοῦ
 σώματος μελῶν γιγνόμενον, ὀρθὸν μὲν τὸ τοιοῦτον, τὸ
 δὲ τούτοις * που* ἐναντίον οὐκ ὀρθὸν ἀποδεχόμενος. τὴν
 δὲ εἰρηνικὴν ὀρχησιν τῇδ' αὖθις θεωρητέον ἐκάστων. εἴτε

- λαμβανόμενος ἐν χορείαις πρεπόντως εὐνόμων ἀνδρῶν
 διατελεῖ τὴν τοίνυν ἀμφισβητουμένην ὀρχησιν δεῖ πρῶ-
 C τον χωρὶς τῆς ἀναμφισβητήτου διατεμεῖν. τίς οὖν αὕτη,
 καὶ πῇ δεῖ χωρὶς τέμνειν ἑκατέραν; ὅση μὲν βακχεῖα τ'
 ἐστὶ καὶ τῶν ταύταις ἐπομένων, ὥς Νύμφας τε καὶ Πᾶνας
 καὶ Σειληνοὺς καὶ Σατύρους ἐπονομάζοντες, ὥς φασι,
 μιμοῦνται κατ'ὥνόμενους, περὶ καθαρμούς τε καὶ τελετὰς
 τινὰς ἀποτελούντων, ξύμπαν τοῦτο τῆς ὀρχήσεως τὸ γένος
 οὐθ' ὥς εἰρηρικόν οὐθ' ὥς πολεμικόν οὐθ' ὃ τί ποτε βού-
 λεται ῥάδιον ἀφορίσασθαι· διορίσασθαι μὲν μοι ταύτη
 D δοκεῖ σχεδὸν ὀρθότατον αὐτὸ εἶναι, χωρὶς μὲν πολεμικοῦ,
 χωρὶς δὲ εἰρηρικοῦ θέντας εἰπεῖν, ὥς οὐκ ἔστι πολιτικόν
 τοῦτο τῆς ὀρχήσεως τὸ γένος, ἐνταῦθα δὲ καίμενον ἔδσανται
 κείσθαι νῦν ἐπὶ τὸ πολεμικόν ἅμα καὶ εἰρηρικόν ὥς ἀναμ-
 φισβητήτως ἡμέτερον ὃν ἐπανιέναι. τὸ δὲ τῆς ἀπολέμου
 μούσης, ἐν ὀρχήσεσι δὲ τοὺς τε θεοὺς καὶ τοὺς τῶν θεῶν
 παῖδας τιμῶν, ἐν μὲν ξύμπαν γίγνοιτ' ἂν γένος ἐν δόξῃ
 τοῦ πράττειν εὖ γιννόμενον, τοῦτο δὲ διχῇ διαιροῦμεν ἂν,
 E τὸ μὲν ἐκ πόνων τινῶν αὐτοῦ καὶ κινδύνων διαπεφευγό-
 των εἰς ἀγαθὰ, μείζους ἡδονὰς ἔχον, τὸ δὲ τῶν ἐμπροσθεν
 ἀγαθῶν σωτηρίας οὔσης καὶ ἐπ'αύξης, πραοτέρας τὰς ἡδο-
 νὰς κεκτημένον ἐκείνων. ἐν δὲ δὴ τοῖς τοιούτοις πού πᾶς
 ἄνθρωπος τὰς κινήσεις τοῦ σώματος μειζούνων μὲν τῶν
 ἡδονῶν οὐσῶν μείζους, ἐλαττόνων δὲ ἐλάττους κινεῖται,
 καὶ κοσμιώτερος μὲν ὢν πρὸς τε ἀνδρείαν μᾶλλον γενν-
 816 νασμένος ἐλάττους αὖ, δειλὸς δὲ καὶ ἀγύμναστος γεγο-
 νὼς πρὸς τὸ σωφρονεῖν μείζους καὶ σφοδροτέρας παρέχε-
 ται μεταβολὰς τῆς κινήσεως· ὅλως δὲ φθεγγόμενος, εἴτ'
 ἐν φθᾶις εἴτ' ἐν λόγοις, ἡσυχίαν οὐ πάνν δυνατὸς τῷ σώ-
 ματι παρέχεσθαι πᾶς· διὸ μίμησις τῶν λεγομένων σχή-
 μασι γενομένη τὴν ὀρχηστικὴν ἐξεργάσατο τέχνην ξύμ-
 πασαν, ἥ μὲν οὖν ἐμμελὲς ἦεν, ἡ δὲ πλινυμελὲς ἐν τῷ

τοῖς πᾶσι κινεῖται. πολλὰ μὲν δὴ τοῖνυν ἄλλα ἡμῖν τῶν παλαιῶν ὀνομάτων ὡς εὖ καὶ κατὰ φύσιν κείμενα δεῖ ἢ διανοούμενον ἐπαινεῖν, τούτων δὲ ἓν καὶ τὸ περὶ τὰς ὀρχήσεις τὰς τῶν εὖ πραττόντων, ὧντων δὲ μετρίων αὐτῶν πρὸς τὰς ἡδονάς, ὡς ὀρθῶς ἅμα καὶ μουσικῶς ὠνόμασεν ὅστις ποτ' ἦν, καὶ κατὰ λόγον αὐταῖς θέμενος ὄνομα ξυμπάσαις ἐμμελείας ἐπωνόμασε, καὶ δύο δὴ τῶν ὀρχήσεων τῶν καλῶν εἶδη κατεστήσατο, τὸ μὲν πολεμικὸν πυρρίχην, τὸ δὲ εἰρηρικὸν ἐμμέλειαν, ἑκατέρῳ τὸ πρέπον τε καὶ ἀρμόττου ἐπιθεῖς ὄνομα. ἃ δὴ δεῖ τὸν μὲν νομοθέτην ἐξε- C γείσθαι τύποις, τὸν δὲ νομοφύλακα ζητεῖν τε καὶ ἀνερευνῆσάμενον, μετὰ τῆς ἄλλης μουσικῆς τὴν ὀρχήσιν συνθέντα καὶ νεύμαντα ἐπὶ πάσας ἐορτάς τῶν θυσιαῶν ἐκάστη τὸ πρόσφορον, οὕτω καθιερώσαντα αὐτὰ πάντα ἐν τάξει τοῦ λοιποῦ μὴ κινεῖν μηδὲν μήτε ὀρχήσεως ἐχόμενον μήτε ὥδης, ἐν ταῖς δ' αὐταῖς ἡδοναῖς ὡσαύτως τὴν αὐτὴν πόλιν καὶ πολίτας διάγοντας, ὁμοίους εἰς δύναμιν ὄντας, ξῆν εὖ D τε καὶ εὐδαιμόνως.

XIX. Τὰ μὲν οὖν τῶν καλῶν σωμάτων καὶ γενναίων ψυχῶν εἰς τὰς χορείας, οἷας εἰρηται δεῖν αὐτάς εἶναι, διαπεπέρανται· τὰ δὲ τῶν αἰσχυρῶν σωμάτων καὶ διανοημάτων καὶ τῶν ἐπὶ τὰ τοῦ γέλωτος κωμωδήματα τετραμμένων, κατὰ λέξιν τε καὶ ὥδην καὶ κατὰ ὀρχήσιν καὶ κατὰ τὰ τούτων πάντων μιμήματα κεκωμωδημένα, ἀνάγκη μὲν θεάσασθαι καὶ γνωρίζειν· ἄνευ γὰρ γελοίων τὰ σπουδαῖα καὶ πάντων τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία μαθεῖν μὲν οὐ δύ- E νατόν, εἰ μέλλει τις φρόνιμος ἐσσεσθαι· ποιεῖν δὲ οὐκ ἂν δυνατόν ἀμφοτέρω, εἰ τις αὖ μέλλει καὶ σμικρὸν ἀρετῆς μεθέξειν, ἀλλὰ αὐτῶν ἕνεκα τούτων καὶ μανθάνειν αὐτὰ δεῖ, τοῦ μὴ ποτὲ δι' ἄγνοιαν δοῦναι ἢ λέγειν ὅσα γελοῖα, μηδὲν δεῖν, δούλοις δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ ξένοις ἐμίσθοις προστάττειν μιμῆσθαι, σπουδὴν δὲ περὶ αὐτὰ εἶναι μη-

- δέποτε μηδ' ἡντινοῦν μηδέ τινα μανθάνοντα αὐτὰ γίγνεσθαι φανερόν τῶν ἐλευθέρων, μήτε γυναῖκα μήτε ἄνδρα, καινόν δὲ αἰεὶ τι περὶ αὐτὰ φαίνεσθαι τῶν μιμημάτων. ὅσα μὲν οὖν περὶ γέλωτά ἐστι παίγνια, ἃ δὴ κωμωδίαν
- 817 πάντες λέγομεν, οὕτω τῷ νόμῳ καὶ λόγῳ κείσθω· τῶν δὲ σπουδαίων, ὥς φασι, τῶν περὶ τραγωδίαν ἡμῖν ποιητῶν, εἴαν ποτέ τινες αὐτῶν ἡμᾶς ἐλθόντες ἐπανερωτήσωσιν οὕτωςί πως· ὧ ξένοι, πότερον φοιτῶμεν ὑμῖν εἰς τὴν πόλιν τε καὶ χώραν ἢ μή, καὶ τὴν ποιήσιν φέρομέν τε καὶ ἄγωμεν, ἢ πῶς ὑμῖν δέδοκται περὶ τὰ τοιαῦτα δοῶν; τί οὖν ἂν πρὸς ταῦτα ὀρθῶς ἀποκριναίμεθα τοῖς θεοῖς
- B ἀνδράσιν; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τάδε· ὧ ἄριστοι, φάναι, τῶν ξένων, ἡμεῖς ἐσμέν τραγωδίας αὐτοὶ ποιηταὶ κατὰ δύναμιν ὅ τι καλλίστης ἔμα καὶ ἀρίστης· πᾶσα οὖν ἡμῖν ἡ πολιτεία ξυνέσθηκε μίμησις τοῦ καλλίστου καὶ ἀρίστου βίου, ὃ δὴ φαμεν ἡμεῖς γε ὄντως εἶναι τραγωδίαν τὴν ἀληθεστάτην. ποιηταὶ μὲν οὖν ὑμεῖς, ποιηταὶ δὲ καὶ ἡμεῖς ἐσμέν τῶν αὐτῶν, ὑμῖν ἀντίτεχνοί τε καὶ ἀνταγωνισταὶ τοῦ καλλίστου δράματος, ὃ δὴ νόμος ἀληθείης μόνος ἀπο-
- C τελεῖν πέφυκεν, ὥς ἡ παρ' ἡμῶν ἐστὶν ἐλπίς· μὴ δὴ δόξητε ἡμᾶς ῥαδίως γε οὕτως ὑμᾶς ποτὲ παρ' ἡμῖν εἰσεῖν σκηναῖς τε πῆξαντας κατ' ἀγορὰν καὶ καλλιφώνους ὑποκριτὰς εἰσαγαγομένους, μεῖζον φθεγγομένους ἡμῶν, ἐπιτρέψειν ὑμῖν δημηγορεῖν πρὸς παῖδάς τε καὶ γυναῖκας καὶ τὸν πάντα ὄχλον, τῶν αὐτῶν λέγοντας ἐπιτηδευμάτων περὶ μὴ τὰ αὐτὰ ὑπερ ἡμεῖς, ἀλλ' ὥς τὸ πολὺ καὶ ἐναντία τὰ
- D πλεῖστα. σχεδὸν γάρ τοι καὶν μαινοίμεθα τελέως ἡμεῖς τε καὶ ἅπανα ἡ πόλις, ἥτις οὖν ὑμῖν ἐπιτρέποι δοῶν τὰ νῦν λεγόμενα, πρὶν κοῦναι τὰς ἀρχάς, εἴτε ῥητὰ καὶ ἐπιτήδεια πεποιήκατε λέγειν εἰς τὸ μέσον εἴτε μὴ· νῦν οὖν, ὧ πῦ-
 δες μαλακῶν Μουσῶν ἔκγονοι, ἐπιδειξαντες τοῖς ἄρχουσιν
 πρῶτον τὰς ὑμετέρας παρὰ τὰς ὑμετέρας εἰδήσεις, ἂν μὲν τὰ

αὐτὰ γε ἢ καὶ βελτίω τὰ παρ' ὑμῶν φαίνεται λεγόμενα, δώσωμεν ὑμῖν χορόν, εἰ δὲ μή, ᾧ φίλοι, οὐκ ἂν ποτε δυναίμεθα. ταῦτ' οὖν ἔστω περὶ πᾶσαν χορείαν καὶ μάθη- E
σιν τούτων πέρι συντεταγμένα νόμοις ἔσθῃ, χωρὶς μὲν τὰ τῶν δούλων, χωρὶς δὲ τὰ τῶν δεσποτῶν, εἰ ξυνδοκεῖ.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ ξυνδοκεῖ νῦν γε οὕτως;

XX. ΑΘ. Ἐτι δὴ τοίνυν τοῖς ἐλευθέροις ἔστι τρία μαθήματα, λογισμοὶ μὲν καὶ τὰ περὶ ἀριθμούς ἐν μάθημα, μετρητικὴ δὲ μήκους καὶ ἐπιπέδου καὶ βάθους ὥς ἐν αὐ-
θεύτερον, τρίτον δὲ τῆς τῶν ἀστρων περιόδου πρὸς ἄλ-
ληλα ὥς πέφυκε πορεύεσθαι· ταῦτα δὲ ξύμπαντα οὐχ ὥς 818
ἀκριβείας ἐχόμενα δεῖ διαπονεῖν τοὺς πολλοὺς ἀλλὰ τινὰς ὀλίγους· οὓς δέ, προϋόντες ἐπὶ τῷ τέλει φράσσομεν. οὕτω γὰρ πρέπον ἂν εἴη· τῷ πλήθει δὲ ὅσα αὐτῶν ἀναγκαῖα καὶ πῶς ὀρθότατα λέγεται, μὴ ἐπίστασθαι μὲν τοῖς πολ-
λοῖς αἰσχρὸν, δι' ἀκριβείας δὲ ζητεῖν πάντα οὔτε ῥάδιον οὔτε τὸ παράπαν δυνατόν· τὸ δὲ ἀναγκαῖον αὐτῶν οὐχ οἷόν τι ἀποβάλλειν, ἀλλ' ἔοικεν ὁ τὸν θεὸν πρῶτον πα- B
ραιομασάμενος εἰς ταῦτα ἀποβλέψας εἰπεῖν, ὥς οὐδὲ θεὸς ἀνάγκη μὴ ποτε φανῇ μαχόμενος, ὅσαι θεῖαί γε, οἶμαι, τῶν [τε] ἀναγκῶν εἰσὶν· ἐπεὶ τῶν γε ἀνθρωπίνων, εἰς ἃς οἱ πολλοὶ βλέποντες λέγουσι τὸ τοιοῦτον, οὗτος πάντων τῶν λόγων εὐηθέστατος ἔστι μακροῦ.

ΚΑ. Τίνες οὖν, ᾧ ξένη, αἱ μὴ τοιαῦται ἀνάγκαι τῶν μαθημάτων, θεῖαι δέ;

ΑΘ. Δοκῶ μὲν, ἃς μὴ τις πράξας μηδὲ αὐτὸ μαθὼν τὸ παράπαν οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἀνθρώποις θεὸς οὐδὲ δαι- C
μων οὐδὲ ἥρωας, οἷος δυνατός ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν σὺν σπουδῇ ποιεῖσθαι. πολλοῦ δ' ἂν δεήσειεν ἀνθρωπὸς γε θεὸς γενέσθαι μήτε ἐν μήτε δύνῃ μήτε τρία μήθ' ἕλως
ἄρτια καὶ περιττὰ δυνάμενος γινώσκειν, μηδὲ ἀριθμεῖν τὸ παράπαν εἰδώς. μηδὲ νύκτα καὶ ἡμέραν διαριθμεῖσθαι

δυνατὸς ὢν, σελήνης δὲ καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἀστρῶν
 D περιφορᾶς ἀπείρως ἔχων· ταῦτ' οὖν δὴ πάντα ὥς μὲν οὐκ
 ἀναγκαῖά ἐστι μαθημάτων τῷ μέλλοντι σχεδὸν ὅτιοῦν τῶν
 καλλίστων μαθημάτων εἰσεσθαι, πολλή καὶ μωρία τοῦ
 διανοήματος· ποῖα δὲ ἕκαστα τούτων καὶ πόσα καὶ πότε
 μαθητέον, καὶ τί μετὰ τίνος καὶ τί χωρὶς τῶν ἄλλων, καὶ
 πᾶσαν τὴν τούτων κρᾶσιν, ταῦτά ἐστιν ἃ δεῖ λαβόντα
 ὀρθῶς πρῶτα ἐπὶ τᾶλλα ἰόντα τούτων ἡγουμένων τῶν
 μαθημάτων μανθάνειν· οὕτω γὰρ ἀνάγκη φύσει κατεί-
 E ληφεν, ἢ φάμεν οὐδένα θεῶν οὔτε μάχεσθαι τὰ νῦν οὔτε
 μαχεῖσθαι ποτε.

ΚΛ. Ἔοικέ γε, ὦ ξέने, νῦν οὕτω πως ὀηθέντα ὀρθῶς
 εἰρησθαι καὶ κατὰ φύσιν ἃ λέγεις.

ΑΘ. Ἐχει μὲν γὰρ οὕτως, ὦ Κλεινία, χαλεπὸν δὲ
 αὐτὰ προταξάμενον τούτῳ τῷ τρόπῳ νομοθετεῖν· ἀλλ'
 εἰς ἄλλον, εἰ δοκεῖ, χρόνον ἀκριβέστερον ἂν νομοθετη-
 σαίμεθα.

ΚΛ. Δοκεῖς ἡμῖν, ὦ ξέने, φοβεῖσθαι τὸ τῆς ἡμετέ-
 ρας περὶ τῶν τοιούτων ἀπειρίας ἔθος. οὐκ οὖν ὀρθῶς
 φοβεῖ· πειρῶ δὴ λέγειν μηδὲν ἀποκρυπτόμενος ἔνεκα
 τούτων.

819 ΑΘ. Φοβοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα, ἃ σὺ νῦν λέγεις, μᾶλ-
 λον δ' ἔτι δέδοικα τοὺς ἡμμένους μὲν αὐτῶν τούτων τῶν
 μαθημάτων, κακῶς δ' ἡμμένους. οὐδαμοῦ γὰρ δεινὸν
 οὐδὲ σφοδρὸν ἀπειρία τῶν πάντων οὐδὲ μέγιστον κακόν,
 ἀλλ' ἡ πολυπειρία καὶ πολυμαθία μετὰ κακῆς ἀγωγῆς γί-
 γνεται πολὺ τούτων μείζων ζημία.

ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

XXI. ΑΘ. Τοσάδε τοίνυν ἐκάστων χρὴ φάναι μαν-
 θάνειν δεῖν τοὺς ἐλευθέρους, ὅσα καὶ ἀμύπολυς ἐν Αἰγύ-
 B πτω παίδων ὄχλος ἅμα γράμμασι μανθάνει. πρῶτον μὲν
 γὰρ περὶ λογισμοὺς ἀτεχνῶς παισὶν ἐξευρημένα μαθήματα

μετὰ παιδιας τε καὶ ἡδονῆς μανθάνειν, μῆλων τὲ τινῶν
 διανομαὶ καὶ στεφάνων πλείοσιν ἅμα καὶ ἐλάττοσιν ἀρμοτ-
 τόντων ἀριθμῶν τῶν αὐτῶν, καὶ πυκτῶν καὶ παλαιστῶν
 ἐφεδρείας τε καὶ συλλήξεως ἐν μέρει καὶ ἐφεξῆς καὶ ὥς
 πεφύκασι γίγνεσθαι. καὶ δὴ καὶ παίζοντες, φιάλας ἅμα
 χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τοιούτων τινῶν ἄλλων C
 κεραυνύντες, οἱ δὲ καὶ ὅλας πῶς διαδιδόντες, ὅπερ εἶπον,
 εἰς παιδιὰν ἐναρμόττοντες τὰς τῶν ἀναγκαίων ἀριθμῶν
 χρήσεις ὠφελούσι τοὺς μανθάνοντας εἰς τε τὰς τῶν στρα-
 τοπέδων τάξεις καὶ ἀγωγὰς καὶ στρατείας καὶ εἰς οἰκονο-
 μίας αὖ, καὶ πάντως χρησιμωτέρους αὐτοὺς αὐτοῖς καὶ
 ἐργηγορότας μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους ἀπεργάζονται· μετὰ
 δὲ ταῦτα ἐν ταῖς μετρήσεσιν, ὅσα ἔχει μήκη καὶ πλάτη καὶ
 βάθη, περὶ ἅπαντα ταῦτα ἐνοῦσάν τινα φύσει γελοῖαν τε D
 καὶ αἰσχρὰν ἄγνοϊαν ἐν τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι, ταύτης
 ἀπαλλάττουσιν.

ΚΑ. Ποίαν δὴ καὶ τίνα λέγεις ταύτην;

ΑΘ. ὦ φίλε Κλεινία, παντάπασί γε μὴν καὶ αὐτὸς
 ἀκούσας ὅψέ ποτε τὸ περὶ ταῦτα ἡμῶν πάθος ἐθαύμασα,
 καὶ ἔδοξέ μοι τοῦτο οὐκ ἀνθρώπινον ἀλλὰ ὑνῶν τινῶν
 εἶναι μᾶλλον θρεμμάτων, ἢ σχύνην τε οὐχ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ
 μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων. E

ΚΑ. Τοῦ πέρι; λέγ' ὅ τι καὶ φῆς, ὦ ξέने.

ΑΘ. Λέγω δὴ· μᾶλλον δὲ ἐρωτῶν σοι δείξω. καὶ μοι
 ἁμικρὸν ἀπόκριναι· γιννώσκεις που μῆκος;

ΚΑ. Τί μῆν;

ΑΘ. Τί δέ; πλάτος;

ΚΑ. Πάντως.

ΑΘ. Ἡ καὶ ταῦτα ὅτι δὴ ἔσθ' ἐστὸν καὶ τρίτον τούτων
 βᾶθος;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ δοκεῖ σοι ταῦτα εἶναι πάντα μετρη-
τὰ πρὸς ἄλληλα;

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Μήκος τε, οἶμαι, πρὸς μήκος, καὶ πλάτος πρὸς
820 πλάτος, καὶ βάθος ὡσαύτως δυνατόν εἶναι μετρεῖν φύσει.

ΚΛ. Σφόδρα γε.

ΑΘ. Εἰ δ' ἔστι μήτε σφόδρα μήτε ἡρόεμα δυνατά
εἶναι, ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δὲ μή, σὺ δὲ πάντα ἡγεῖ, πῶς οἶε
πρὸς ταῦτα διακείσθαι;

ΚΛ. Ἀἴθλον ὅτι φανύλως.

ΑΘ. Τί δ' αὖ; μήκος τε καὶ πλάτος πρὸς βάθος, ἢ
πλάτος τε καὶ μήκος πρὸς ἄλληλα, ἄρ' οὐ διανοοῦμεθα
περὶ ταῦτα οὕτως Ἕλληνες πάντες, ὥς δυνατά ἔστι με-
τρεῖσθαι πρὸς ἄλληλα ἁμῶς γέ πως;

Β ΚΛ. Παντάπασιν μὲν οὖν.

ΑΘ. Εἰ δ' ἔστιν αὖ μηδαμῶς μηδαμῇ δυνατά, πάντες
δ', ὅπερ εἶπον, Ἕλληνες διανοοῦμεθα ὥς δυνατά, μὴ
οὐκ ἄξιον ὑπὲρ πάντων αἰσχυρυνθέντα εἰπεῖν πρὸς αὐτούς·
ὧ βέλτιστοι τῶν Ἑλλήνων, ἐν ἐκείνων τοῦτ' ἔστιν ὧν
ἔφαμεν αἰσχρὸν μὲν γεγονέναι τὸ μὴ ἐπίστασθαι, τὸ δ'
ἐπίστασθαι τὰναγκαῖα οὐδὲν πάννυ καλόν;

ΚΛ. Πῶς δ' οὔ;

ΑΘ. Καὶ πρὸς τούτοις γε ἄλλα ἔστι τούτων ξυγγενῆ,
C ἐν οἷς αὖ πολλὰ ἁμαρτήματα ἐκείνων ἀδελφὰ ἡμῖν ἐγγί-
γνεται τῶν ἁμαρτημάτων.

ΚΛ. Ποῖα δῆ;

ΑΘ. Τὰ τῶν μετρητῶν τε καὶ ἀμέτρων πρὸς ἄλληλα,
ἥτινι φύσει γέρονε, ταῦτα γὰρ δὴ σκοποῦντα διαγινώ-
σκειν ἀναγκαῖον ἢ παντάπασιν εἶναι φανύλον, προβά-
λοντά τε ἀλλήλοις αἰεὶ, διατριβὴν τῆς πεττείας πολὺ χαρι-
στέραν προεσβυτῶν διατρέβοντα, μιλουμενεῖν ἐν ταῖς τού-

ΚΛ. Ἴσως· ἔοικε γοῦν ἢ τε πεττεία καὶ ταῦτα ἀλλή-
λων τὰ μαθήματα οὐ πάμπολυ κεχωρισθαι.

ΑΘ. Ταῦτα τοίνυν ἐγὼ μὲν, ὦ Κλεινία, φημι τοὺς
νέους δεῖν μανθάνειν· καὶ γὰρ οὔτε βλαβερά οὔτε χαλεπά
ἔστι, μετὰ δὲ παιδιᾶς ἅμα μανθανόμενα ὠφελήσει μὲν,
βλάψει δὲ ἡμῖν τὴν πόλιν οὐδέν. εἰ δέ τις ἄλλως λέγει,
ἀκουστέον.

ΚΛ. Πῶς δ' οὔ;

ΑΘ. Ἀλλὰ μὲν ἂν οὕτω ταῦτα ἔχοντα φαίνεται, δη-
λον ὥς ἐγκρινοῦμεν αὐτά, μὴ ταύτῃ δὲ φαινόμενα ἔχειν
ἀποκριθῆσεται.

ΚΛ. Δῆλον· τί μὲν; οὐκοῦν νῦν, ὦ ξένε, κείσθω Ε
ταῦτα ὡς ὄντα τῶν δεόντων μαθημάτων, ἵνα μὴ διάκενα
ἡμῖν ἢ τὰ τῶν νόμων.

ΑΘ. Κείσθω μέντοι καθάπερ ἐνέχυρα λύσιμα ἐκ τῆς
ἄλλης πολιτείας, ἐὰν ἢ τοὺς θέντας ἡμᾶς ἢ καὶ τοὺς θεμέ-
νους ὑμᾶς μηδαμῶς φιλοφρονῇται.

ΚΛ. Δικαίαν λέγεις τὴν θέσιν.

XXII. ΑΘ. Ἄστρων δὲ τὸ μετὰ ταῦτα ὄρα τὴν μά-
θησιν τοῖς νέοις, ἂν ἡμᾶς ἀρέσκη λεχθεῖσα ἢ καὶ τοῦ-
ναντίου.

ΚΛ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Καὶ μὲν θαυμά γε περὶ αὐτά ἐστι μέγα καὶ οὐ-
δαμῶς οὐδαμῇ ἀνεκτόν.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὲ;

821

ΑΘ. Τὸν μέγιστον θεὸν καὶ ὅλον τὸν κόσμον φαμέν
οὔτε ζητεῖν δεῖν οὔτε πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας ἐρε-
υνώντας· οὐ γὰρ οὐδ' ὅσιον εἶναι· τὸ δὲ ἔοικε πᾶν τούτου
τούναντίου γιγνόμενον ὁρθῶς ἂν γίγνεσθαι.

ΚΛ. Πῶς εἶπες;

ΑΘ. Παράδοξον μὲν τὸ λεγόμενον, καὶ οὐκ ἂν προ-
σβύταις τις οἰηθείη πρέπειν τόδε· ἐπεὶ δ' ἂν τίς τι καλόν

PLATO V.

16

τε οίηθῃ καὶ ἀληθὲς μάθημα εἶναι καὶ πόλει συμφέρον
B καὶ τῷ θεῷ παντάπασι φίλον, οὐδενὶ δὲ τρόπῳ δυνατόν
ἔστιν ἔτι μὴ φράζειν.

ΚΑ. Εἰκότα λέγεις· ἄλλ' ἄστρον περὶ μάθημα τι
τοιοῦτον ἀνευρήσομεν;

ΑΘ. Ὡ ἀγαθοί, καταψευδόμεθα νῦν ὥς ἔπος εἰπεῖν
Ἕλληνες πάντες μεγάλων θεῶν, ἡλίου τε ἅμα καὶ σε-
λήνης.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὲ ψεῦδος;

ΑΘ. Φαμὲν αὐτὰ οὐδέποτε τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεναι,
καὶ ἄλλ' ἅττα ἄστρον μετὰ τούτων, ἐπονομάζοντες πλα-
νήτᾳ αὐτά.

C ΚΑ. Νῆ τὸν Δία, ὦ ξένε, ἀληθὲς τοῦτο λέγεις· ἐν
γὰρ δὴ τῷ βίῳ πολλάκις ἑώρακα καὶ αὐτὸς τὸν τε ἑωσ-
φόρον καὶ τὸν ἑσπερον καὶ ἄλλους τινὰς οὐδέποτε ἰόντας
εἰς τὸν αὐτὸν ὁρόμον, ἀλλὰ πάντῃ πλανωμένους· τὸν δὲ
ἡλίον που καὶ σελήνην ὁρῶντας ταῦτα ἀεὶ πάντες ξυνη-
πιστάμεθα.

ΑΘ. Ταῦτ' ἔστι τοίνυν, ὦ Μέργιλλέ τε καὶ Κλεινία,
νῦν ἃ δὴ φημι δεῖν περὶ θεῶν τῶν κατ' οὐρανὸν τοὺς γε
ἡμετέρους πολίτας τε καὶ τοὺς νέους τὸ μέγρι τοσοῦτον
D μαθεῖν περὶ ἀπάντων τούτων, μέγρι τοῦ μὴ βλασφημεῖν
περὶ αὐτά, εὐφημεῖν δὲ ἀεὶ θύοντάς τε καὶ ἐν εὐχαῖς εὐχο-
μένους εὐσεβῶς.

ΚΑ. Τοῦτο μὲν ὀρθόν, εἰ γε πρῶτον μὲν δυνατόν
ἔστιν ὃ λέγεις μαθεῖν· εἴτα, εἰ μὴ λέγομεν τι περὶ αὐτῶν
ὀρθῶς νῦν, μαθόντες δὲ λέξομεν, συγχαρῶ ἀγῶ τὸ γε
τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον ὃν μαθητέον εἶναι. ταῦτ' οὖν ὥς
ἔχοντά ἐσθ' οὕτω, πειρῶ σὺ μὲν ἐξηγεῖσθαι πάντως, ἡμεῖς
δὲ ξυνέπεσθαί σοι μανθάνοντες.

E ΑΘ. Ἄλλ' ἔστι μὲν οὐ ῥᾶδιον ὃ λέγω μαθεῖν, οὐδ'
αὖ παντάπασι χαλεπόν, οὐδέ γέ τινος χρόνου παμπόλου

τεκμήριον δέ· ἐγὼ τούτων οὔτε νέος οὔτε πάλαι ἀκηκοὼς
σφῶν ἂν νῦν οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ δηλῶσαι δυναίμην· καί
τοι χαλεπά γε ὄντα οὐκ ἂν ποτε οἶδς τ' ἦν δηλοῦν τηλικού-
τοις οὔσι τηλικούτοισι.

ΚΑ. Ἀληθῆ λέγεις, ἀλλὰ τί καὶ φῆς τοῦτο τὸ μάθημα,
ὃ θαυμαστόν μὲν λέγεις, προσῆκον δ' αὖ μαθεῖν τοῖς νέοις, 822
οὐ γιννώσκειν δὲ ἡμᾶς; πειρῶ περὶ αὐτοῦ τό γε τοσοῦτον
φράζειν ὥς σαφέστατα.

ΑΘ. Πειρατέον. οὐ γάρ ἐστι τοῦτο, ὃ ἄριστοι, τὸ
δόγμα ὀρθὸν περὶ σελήνης τε καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων
ἄστρων, ὥς ἔρα πλανᾶται ποτε, πᾶν δὲ τοῦναντίον ἔχει
τούτου· τὴν αὐτὴν γὰρ αὐτῶν ὁδὸν ἕκαστον καὶ οὐ πολ-
λὰς ἀλλὰ μίαν αἰὶ κύκλῳ διεξέρχεται, φαίνεται δὲ πολλὰς
φερόμενον· τὸ δὲ τάχιστον αὐτῶν ὃν βραδύτατον οὐκ
ὀρθῶς αὐτοῖς δοξάζεται, τὸ δ' ἐναντίον ἐναντίως. ταῦτ' οὖν Β
εἰ πέφυκε μὲν οὕτως, ἡμεῖς δὲ μὴ ταύτη δοξομεν, εἰ μὲν
ἐν Ὀλυμπίᾳ θεόντων ἱππων οὕτως ἢ δολιχοδρόμων ἀν-
δρῶν διανοοῦμεθα περί, καὶ προσηγορεύομεν τὸν τάχι-
στον μὲν ὥς βραδύτατον, τὸν δὲ βραδύτατον ὥς τάχιστον,
ἐγκώμια τε ποιοῦντες ἡδομεν τὸν ἡττώμενον νενικηκότα,
οὔτε ὀρθῶς ἂν οὔτ' οἶμαι προσφιλῶς τοῖς δρομεῦσιν ἡμᾶς
ἂν τὰ ἐγκώμια προσάπτειν ἀνθρώποις οὔσι· νῦν δὲ δὴ
περὶ θεοὺς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐξαμαρτανόντων ἡμῶν ἄρ' οὐκ C
οἶώμεθα γελοῖόν τε καὶ οὐκ ὀρθόν *δ* ἐκεῖ γιννόμενον ἦν
ἂν τότε, νῦν ἐνταυθοῖ καὶ ἐν τοῦτοισι γίνεσθαι γελοῖον
μὲν οὐδαμῶς, οὐ μὲν οὐδὲ θεοφιλέες γε, ψευδῇ φήμην
ἡμῶν κατὰ θεῶν ὑμνοῦντων.

ΚΑ. Ἀληθέστατα, εἴπερ γε οὕτω ταῦτ' ἐστίν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἂν μὲν δείξωμεν οὕτω ταῦτ' ἔχοντα,
μαθητέα μέχρι γε τούτου τὰ τοιαῦτα πάντα, μὴ δειχθέν-
των δὲ ἐατέον; καὶ ταῦτα ἡμῖν οὕτω ξυγκείσθω;

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν.

D

XXIII. ΑΘ. Ἡδὴ τοίνυν χρὴ φάναι τέλος ἔχειν τὰ γε παιδείας μαθημάτων περὶ νόμιμα· περὶ δὲ θήρας ὡσαύτως διανοηθῆναι χρὴ καὶ περὶ ἀπάντων ὅποσα τοιαῦτα. κινδυνεύει γάρ δὴ νομοθέτῃ τὸ προσταττόμενον ἐπὶ μείζον εἶναι τοῦ νόμου θέντα ἀπηλλάχθαι, ἕτερον δέ τι πρὸς τοῖς νόμοις εἶναι μεταξύ τι νουθετήσεώς τε πεφυκὸς ἄμα
 E καὶ νόμων, ὃ δὴ πολλάκις ἡμῶν ἐμπέπτωκε τοῖς λόγοις, οἷον περὶ τὴν τῶν σφόδρα νέων παίδων τροφήν· οὐ γὰρ ἄρρητὰ φαμεν εἶναι, λέγοντές τε αὐτὰ ὡς νόμους οἰεσθαι τιθεμένους εἶναι πολλῆς ἀνοίας γέμειν. γεγραμμένων δὲ ταύτῃ τῶν νόμων τε καὶ ὅλης τῆς πολιτείας οὐ τέλος ὁ τοῦ διαφέροντος πολίτου πρὸς ἀρετὴν γίγνεται ἔπαινος, ὅταν αὐτόν τις φῇ τὸν ὑπηρετήσαντα τοῖς νόμοις ἄριστα καὶ πειθόμενον μάλιστα τοῦτον εἶναι τὸν ἀγαθόν· τελευ-
 823 νομοθετοῦντός τε καὶ ἐπαινοῦντος καὶ ψέγοντος πειθόμε-
 νος γράμμασι διεξέλθῃ τὸν βίον ἄκρατον. οὗτος ὃ τε λόγος ὀρθότατος εἰς ἔπαινον πολίτου, τὸν τε νομοθέτην ὧντως δεῖ μὴ μόνον γράφειν τοὺς νόμους, πρὸς δὲ τοῖς νόμοις ὅσα καλὰ αὐτῷ δοκεῖ καὶ μὴ καλὰ εἶναι νόμοις ἐμπεπλεγμένα γράφειν, τὸν δὲ ἄκρον πολίτην μηδὲν ἥτιον ταῦτα ἐμπεδοῦν ἢ τὰ ταῖς ζημίαις ὑπὸ νόμων κατειλημμένα. τὸ δὲ δὴ παρὸν ἡμῖν τὰ νῦν οἷον μάρτυρα ἐπαγό-
 B μεθα· δηλοῖ μὲν ἂν ὃ βουλόμεθα μᾶλλον. θήρα γὰρ πάμπό-
 λυν τι πρᾶγμα ἐστὶ, περικειλημένον ὀνόματι νῦν σχεδὸν ἐνί· πολλὴ μὲν γὰρ ἡ τῶν ἐνύδρων, πολλὴ δὲ ἡ τῶν πτηνῶν, ἀμύπολυ δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ πεζὰ θηρεύματα, οὐ μόνον θηρίων, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἄξιον ἐννοεῖν θήραν, τὴν τε κατὰ πόλεμον, πολλὴ δὲ καὶ ἡ κατὰ φιλίας θηρεύουσα ἢ μὲν ἔπαινον, ἢ δὲ ψόγον ἔχει· καὶ κλωπείαι καὶ ληστῶν καὶ στρατοπέδων στρατοπέδοις θῆραι. θήρας
 C δὲ περὶ τιθέντι τῷ νομοθέτῃ τοὺς νόμους οὔτε μὴ δηλοῦν

ταῦθ' οἷόν τε, οὔτε ἐπὶ πᾶσι τάξεις καὶ ζημίας ἐπιτιθέντα
ἀπειλητικὰ νόμιμα τιθέναι. τί δὴ δραστέον περὶ τὰ κοι-
αῦτα; τὸν μὲν, τὸν νομοθέτην, ἐπαινέσαι καὶ ψέξαι χρεῶν
τὰ περὶ θήρας πρὸς τοὺς τῶν νέων πόρους τε καὶ ἐπιτη-
δεύματα, τὸν δ' αὖ νέον ἀκούσαντα πείθεσθαι, καὶ μήθ'
ἡδονὴν μήτε πόνον ἐξείργειν αὐτόν, τῶν δὲ περὶ ἕκαστα
ἀπειληθέντων μετὰ ζημίας καὶ νομοθετηθέντων τὰ μετ'
ἐπαινοῦ ῥηθέντα μᾶλλον τιμᾶν καὶ προσταχθέντα ἀποτε- D
λεῖν. τούτων δὲ προσηθέντων ἐξῆς ἂν γίνοντο ἔμμετρος
ἐπαινος θήρας καὶ ψόγος, ἥτις μὲν βελτίους ἀποτελεῖ τὰς
ψυχὰς τῶν νέων ἐπαινοῦντος, ψέγοντος δὲ ἢ τᾶναντία.
λέγωμεν τοίνυν τὸ μετὰ τοῦτο ἐξῆς προσαγορεύοντες δι'
εὐχῆς τοὺς νέους· ὦ φίλοι, εἰδ' ὑμᾶς μήτε τις ἐπιθυμία
μήτ' ἔρως τῆς περὶ θάλατταν θήρας ποτὲ λάβοι μηδὲ
ἀγκιστρείας μηδ' ὅλως τῆς τῶν ἐνύδρων ζώων, μήτε ἔργη- E
γοροσί μήτε εὐδουσι κύρτοις ἀργὸν θήραν διαπονου-
μένοις· μηδ' αὖ ἄγρας ἀνθρώπων κατὰ θάλατταν λη-
στείας τε ἡμερος ἐπελθὼν ὑμῖν θηρευτὰς ὁμοῦς καὶ ἀνό-
μους ἀποτελοῖ· κλωπείας δ' ἐν χώρᾳ καὶ πόλει μηδὲ εἰς
τὸν ἔσχατον ἐπέλθοι νοῦν ἄψασθαι· μηδ' αὖ πτηνῶν
θήρας αἰμύλος ἔρως οὐ σφόδρα ἔλευθέριος ἐπέλθοι τινὶ
νέῳ. πεζῶν δὲ μόνον θήρευσίς τε καὶ ἄγρα λοιπὴ τοῖς 824
παρ' ἡμῖν ἀθληταῖς, ὧν ἡ μὲν τῶν εὐδόντων αὖ κατὰ
μέρη, νυκτερεῖα κληθεῖσα, ἀργῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἀξία ἐπαί-
νου, οὐδ' ἡ τῶν διαπαύματα πόρων ἔχουσα, ἄρκυσί τε καὶ
πάγαις ἀλλ' οὐ φιλοπόνου ψυχῆς νίκη χειρουμένων τὴν
ἄγριον τῶν θηρίων ῥώμην· μόνη δὲ πᾶσι λοιπὴ καὶ ἀρί-
στη ἡ τῶν τετραπόδων ἵπποις καὶ κυσὶ καὶ τοῖς ἐαυτῶν
θήρα σώμασιν, ὧν ἀπάντων κρατοῦσι δρόμοις καὶ πλη-
γαῖς καὶ βολαῖς, αὐτόχειρες θηρεύοντες, ὅσοις ἀνδρείας
τῆς θείας ἐπιμελές. τούτων δὲ πάντων ἐπαινος μὲν πέρι
καὶ ψόγος ὁ διειρημένος ἂν εἴη λόγος, νόμος δὲ ὅδε· τοῦ- B

τους μηδεις τοὺς ἱεροὺς ὄντως θηρευτὰς κωλυέτω, ὅπου καὶ ὅπη περ ἂν ἐθέλωσι κυνηγετεῖν· νυκτερευτήν δὲ ἄρκυσι καὶ πλεκταῖς πιστὸν μηδεις μηδέποτε ἑάσῃ μηδαμοῦ θηρεῦσαι· τὸν ὀρνιθευτήν δὲ ἐν ἀργοῖς μὲν καὶ ὄρεσι μὴ κωλυέτω, ἐν ἐργασίμοις δὲ καὶ ἱεροῖς ἀγροῖς ἐξειργέτω ὁ προστυγχάνων· ἐνυγροθηρευτήν δέ, πλὴν ἐν λιμέσι καὶ ἱεροῖς ποταμοῖς τε καὶ ἔλεσι καὶ λίμναις, ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ ἐξέστω θηρεύειν μὴ χρώμενον ὅπῳ ἀναθολώσῃ μόνου, νῦν οὖν ἤδη πάντα χρή φάναι τέλος ἔχειν τὰ γε παιδείας περὶ νόμιμα.

ΚΑ. Καλῶς ἂν λέγοις.

Η.

- 828 I. ΑΘ. Τούτων μὴν ἐχόμενά ἐστι τάξασθαι μὲν καὶ νομοθετήσασθαι φορτὰς μετὰ τῶν ἐκ Δελφῶν μαντείων, αἵτινες θυσίαι καὶ θεοῖς οἷσιτιςιν ἄμεινον καὶ λῶον θυούσῃ τῇ πόλει γίγνουντ' ἂν· πότε δὲ καὶ πόσαι τὸν ἀριθμόν, σχεδὸν ἴσως ἡμέτερον ἂν νομοθετεῖν ἐνιά γ' αὐτῶν εἴη.

ΚΑ. Τάχ' ἂν τὸν ἀριθμόν.

- ΑΘ. Τὸν ἀριθμὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον· ἔστωσαν γάρ B. τῶν μὲν πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ τριακοσίων μηδὲν ἀπολείπουσαι, ὅπως ἂν μία γέ τις ἀρχὴ θύῃ θεῶν ἢ δαιμόνων τινὶ ἀεὶ ὑπὲρ πόλεώς τε καὶ αὐτῶν καὶ κτημάτων. ταῦτα δὲ ξυνελθόντες ἐξηγηται καὶ ἱερεῖς ἱέρειαί τε καὶ μάντιες μετὰ νομοφυλάκων ταξάντων, ἃ παραλείπειν ἀνάγκη τῷ νομοθέτῃ· καὶ δὴ καὶ αὐτοῦ τούτου χρή γίνεσθαι ἐπιγνώμονας τοῦ παραλειπομένου τούτους τοὺς αὐτούς. ὁ μὲν γὰρ δὴ νόμος ἐρεῖ δώδεκα μὲν φορτὰς εἶναι τοῖς δώ-

δεκα θεοῖς, ὧν ἂν ἡ φυλὴ ἐκάστη ἐπώνυμος ᾗ, θύοντας ο
 τούτων ἐκάστοις ἐμμηνα ἱερά, χορούς τε καὶ ἄγῶνας μου-
 σικούς, τοὺς δὲ γυμνικούς, κατὰ τὸ πρέπον προσνέμον-
 τας τοῖς θεοῖς τε αὐτοῖς ἅμα καὶ ταῖς ὥραις ἐκάσταις, γυ-
 ναικείας τε ἑορτάς, ὅσαις χωρὶς ἀνδρῶν προσήκει καὶ
 ὅσαις μὴ, διανέμοντας. ἐτι δὲ καὶ τὸ τῶν χθονίων καὶ
 ὅσους αὐτὸ θεοὺς οὐρανίους ἐπονομαστέον καὶ τὸ τῶν τού-
 τοις ἐπομένων οὐ ξυμμικτέον, ἀλλὰ χωριστέον ἐν τῷ τοῦ
 Πλούτωνος μηνὶ τῷ δωδεκάτῳ κατὰ τὸν νόμον ἀποδιδόν- D
 τας, καὶ οὐ δυσχεραντέον πολεμικοῖς ἀνθρώποις τὸν τοι-
 οῦτον θεόν, ἀλλὰ τιμητέον ὥς ὄντα αἰεὶ τῷ τῶν ἀνθρώ-
 πων γένει ἄριστον· κοινωνία γάρ ψυχῇ καὶ σώματι δια-
 λύσεως οὐκ ἔστιν ἢ κρεῖττον, ὥς ἐγὼ φαίην ἂν σπουδῇ
 λέγων. πρὸς τούτοις δὲ διάνοιαν χορὴ σχεῖν τοὺς διαιρη-
 σοντας ἱκανῶς ταῦτα τοιάνδε, ὥς ἔσθ' ἡμῖν ἢ πόλις οἶαν
 οὐκ ἂν τις ἐτέραν εὖροι τῶν νῦν περὶ χρόνου σχολῆς καὶ
 τῶν ἀναγκαίων ἐξουσίας, δεῖ δὲ αὐτήν, καθάπερ ἓνα ἀν- 829
 θρωπον, ζῆν εὖ τοῖς δὲ εὐδαιμόνως ζῶσιν ὑπάρχειν ἀνάγ-
 κη πρῶτον τὸ μῆτε ἀδικεῖν ἄλλους μῆθ' ὑφ' ἐτέρων αὐ-
 τοὺς ἀδικεῖσθαι. τούτοις δὲ τὸ μὲν οὐ πᾶν χαλεπὸν, τοῦ
 δὲ μὴ ἀδικεῖσθαι κτήσασθαι δύναμιν παγχάλεπον, καὶ οὐκ
 ἔστιν αὐτὸ τελέως σχεῖν ἄλλως ἢ τελέως γενόμενον ἀγα-
 θόν· ταῦτόν δὴ τοῦτο ἔστι καὶ πόλει ὑπάρχειν, γενομένη
 μὲν ἀγαθῇ βίῳ εἰρηνικός, πολεμικός δὲ ἐξωθέν τε καὶ ἐν-
 δοθεν, ἂν ἢ κακῇ. τούτων δὲ ταύτῃ σχεδὸν ἐχόντων οὐκ
 ἐν πολέμῳ τὸν πόλεμον ἐκάστοις γυμναστέον, ἀλλ' ἐν τῷ B
 τῆς εἰρήνης βίῳ. δεῖ τοίνυν πόλιν ἐκάστου μηνὸς νοῦν
 κεικτημένην στρατεύεσθαι μὴ ἔλαττον μιᾶς ἡμέρας, πλεί-
 ονς δέ, ὥς ἂν καὶ τοῖς ἄρχουσι ξυνδοκῇ, μηδὲν χειμῶνας
 ἢ καὶ ματα διενλαβουμένους, αὐτοὺς τε ἅμα καὶ γυναῖκας
 καὶ παῖδας, ὅταν ὥς πανδημίαν ἐξάγειν δόξη τοῖς ἄρχουσι,
 τότε δὲ καὶ κατὰ μέρη· καὶ τινὰς αἰεὶ παιδείας μηχανᾶσθαι

καλὰς ἅμα θυσίαις, ὅπως ἂν γίνωνται μάχαι τινὲς ἐορ-
 C ταστικάι, μιμούμεναι τὰς πολεμικάς ὅτι μάλιστα ἐναργῶς
 μάχας. νικητήρια δὲ καὶ ἀριστεία ἐκάστοισι τούτων δεῖ
 διανέμειν ἐγκώμια τε καὶ ψόγους ποιεῖν ἀλλήλοις, ὁποίους
 τις ἂν ἕκαστος γίνηται κατὰ τε τοὺς ἀγῶνας ἐν παντί τε
 αὐτῷ βίῳ, τὸν τε ἄριστον δοκοῦντα εἶναι κοσμοῦντας καὶ
 τὸν μὴ ψέγοντας. ποιητὴς δὲ ἔστω τῶν τοιούτων μὴ ἅπας,
 ἀλλὰ γεγωνὸς πρῶτον μὲν μὴ ἔλαττον πεντήκοντα ἔτων,
 D μὴδ' αὐτῶν ὁπόσοι ποιήσιν μὲν καὶ μούσων ἱκανῶς κε-
 κτημένοι ἐν αὐτοῖς εἰσὶ, καλὸν δὲ ἔργον καὶ ἐπιφανὲς
 μὴδὲν ὀράσαντες πώποτε· ὅσοι δὲ ἀγαθοὶ τε αὐτοὶ καὶ
 τίμιοι ἐν τῇ πόλει, ἔργων ὄντες δημιουργοὶ καλῶν, τὰ τῶν
 τοιούτων ἀδέσθω ποιήματα, ἔαν καὶ μὴ μουσικὰ πεφύκη
 κρίσις δὲ αὐτῶν ἔστω παρὰ τε τῷ παιδευτῇ καὶ τοῖς ἄλλοις
 νομοφύλαξι, τοῦτο ἀποδιδόντων αὐτοῖς γέρας, παρορησίαν
 ἐν μούσαις εἶναι μόνους, τοῖς δὲ ἄλλοις μηδεμίαν ἐξουσίαν
 γίνεσθαι μηδέ τινα τολμᾶν ἄδειν ἀδόκιμον μούσων μὴ
 E κρινάντων τῶν νομοφυλάκων, μὴδ' ἂν ἡδίῳν ἢ τῶν Θου-
 κύρου τε καὶ Ὀρφείων ὕμνων, ἀλλ' ὅσα τε ἱερὰ κριθέντα
 ποιήματα ἐδόθη τοῖς θεοῖς καὶ ὅσα ἀγαθῶν ὄντα ἀνδρῶν
 ψέγοντα ἢ ἐπαινοῦντά τινας ἐκρίθη μετρίως δρᾶν τὸ τοι-
 οῦτον.

II. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγω στρατείας τε πέρι καὶ τῆς ἐν
 ποιήσεσι παρορησίας γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ὁμοίως γί-
 γνεσθαι δεῖν· χορὴ δὲ ἀναφέρειν παραδεικνύντα ἑαυτῷ
 τὸν νομοθέτην τῷ λόγῳ· φέρε, τίνας ποτὲ τρέφω τὴν πό-
 830 λιν ὅλην παρασκευάσας; ἄρ' οὐκ ἀθλητὰς τῶν μεγίστων
 ἀγῶνων, οἷς ἀνταγωνισταὶ μυρίοι ὑπάρχουσι; καὶ πάνυ
 γε, φαίη τις ἂν ὀρθῶς λέγων. τί δῆτα; εἰ πύκτας ἢ παγ-
 κρατιαστὰς ἐτρέφομεν ἢ τι τῶν τοιούτων ἕτερον ἀγωνι-
 σμάτων ἀθλοῦντας, ἄρα εἰς αὐτὸν ἂν ἀπηντῶμεν τὸν
 ἀγῶνα, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ οὐδενὶ καθ' ἡμέραν προς-

μαχόμενοι; ἢ πύκται γε ὄντες παμπόλλας ἂν ἡμέρας ἐμ-
προσθεν τοῦ ἀγῶνος ἐμανθάνομέν τε ἂν μάχεσθαι καὶ
διεπονούμεθα, μιμούμενοι πάντα ἐκεῖνα, ὅπόσοις ἐμέλ- B
λομεν εἰς τότε χρήσεσθαι περὶ τῆς νίκης διαμαχόμενοι καὶ
ὥς ἐγγύτατα τοῦ ὁμοίου ἴοντες ἀντὶ ἱμάντων σφαίρας ἂν
περιεδοῦμεθα, ὅπως αἱ πληγαὶ τε καὶ αἱ τῶν πληγῶν εὐ-
λάβειαι διεμελετώντο εἰς τὸ δυνατόν ἱκανῶς, εἴτε τις ἡμῶν
συγγυμναστῶν συνέβαινεν ἀπορία πλείων, ἢ ἂν δει-
σαντες τὸν τῶν ἀνοήτων γέλωτα οὐκ ἂν ἐτολμῶμεν κρε-
μυννύντες εἰδῶλον ἄψυχου γυμνάζεσθαι πρὸς αὐτό; καὶ
εἰ πάντων τῶν τε ἐμψύχων καὶ τῶν ἀψύχων ἀπορή- C
σαντές ποτε, ἐν ἐρημίᾳ συγγυμναστῶν ἄρα γε οὐκ ἐτολ-
μήσαμεν ἂν αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σκιαμαχεῖν ὄντως; ἢ
τί ποτε ἄλλο τῇν τοῦ χειρονομεῖν μελέτην ἂν τις φαίη γε-
γονέναι;

ΚΛ. Σχεδόν, ὦ ξέने, οὐδὲν ἄλλο γε πλὴν τοῦτο αὐτὸ
ἢ σὺ νῦν ἐφθεγγξαι.

ΑΘ. Τί οὖν; τὸ τῆς πόλεως ἡμῶν μάχιμον ἢ χειρόν τι
παρεσκευσάμενον τῶν τοιούτων ἀγωνιστῶν εἰς τὸν μέ-
γιστον τῶν ἀγῶνων ἐκάστοτε τολμήσει παριέναι, διαμα-
χοῦμενον περὶ ψυχῆς καὶ παιδῶν καὶ χρημάτων καὶ ὅλης D
τῆς πόλεως; καὶ ταῦτα δὴ φοβηθεῖς αὐτῶν ὁ νομοθέτης,
τὰ πρὸς ἀλλήλους γυμνάσια μὴ φαίνηται τισι γελοῖα, οὐκ
ἄρα νομοθετήσῃ στρατεύεσθαι προστάτων μάλιστα μὲν
ἐκάστης ἡμέρας τὰ γε σμικρὰ χωρὶς τῶν ὀπλων, χορούς τε
εἰς ταῦτα ἅμα καὶ γυμναστικὴν πᾶσαν ξυντείνων; τὰς δὲ
οἷον τινὰς μείζους [τε καὶ ἐλάττους] γυμνασίας μὴ ἐλαττον
ἢ κατὰ μῆνα ἕκαστον ποιεῖσθαι προστάξει, ἀμίλλας τε
πρὸς ἀλλήλους ποιουμένους κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν, ἐπὶ E
κατάληψιν χωρίων ἀμιλλωμένους καὶ ἐνέδρας, καὶ πᾶσαν
μιμουμένους τὴν πολεμικὴν ὄντως σφαιρομαχεῖν τε καὶ
βολαῖς ὥς ἐγγύτατα τῶν ἀληθῶν χρωμένους ὑποκινδύ-

νοῖς βέλεσιν, ὅπως μὴ παντάπασιν ἄφοβος ἢ πρὸς ἀλλή-
 λους γίγνηται παιδιά, δείματα δὲ παρέχῃ καὶ τινα τρόπον
 831 δηλοῖ τὸν τε εὖψυχον καὶ τὸν μὴ, καὶ τοῖς μὲν τιμὰς, τοῖς
 ἀληθινὸν ἀγῶνα διὰ βίου παρασκευάξῃ χρησίμην· καὶ δὴ
 καὶ τινος ἀποθανόντος οὕτως, ὥς ἀκουσίον τοῦ φόνου
 γενομένου, τιθῇ τὸν ἀποκτείναντα κατὰ νόμον καθα-
 ρέντα καθαρὸν εἶναι χεῖρας, ἡγούμενος ἀνθρώπων μὲν
 τελευτησάντων μὴ πολλῶν ἑτέρους πάλιν οὐ χεῖρους φύ-
 σεσθαι, φόβον δὲ οἶον τελευτήσαντος ἐν πᾶσι τοῖς τοιού-
 τοις βάσανον οὐχ εὐρήσειν τῶν τε ἀμεινόνων καὶ χειρό-
 B νων, οὐ σμικρῷ πόλει μείζον κακὸν ἐκείνου.

ΚΑ. Συμφαίμεν ἂν ἡμεῖς γε, ὦ ξέने, τὰ τοιαῦτα δεῖν
 καὶ νομοθετεῖν καὶ ἐπιτηδεύειν πόλιν ἅπασαν.

III. ΑΘ. Ἄρ' οὖν γινώσκουμεν ἅπαντες τὴν αἰτίαν,
 διότι ποτὲ νῦν ἐν ταῖς πόλεσιν ἡ τοιαύτη χορεία καὶ ἀγ-
 νία σχεδὸν οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἐστίν, εἰ μὴ πάνυ τις μικρά;
 ἢ φῶμεν δι' ἀμαθίαν τῶν πολλῶν καὶ τῶν τιθέντων αὐ-
 τοῖς τοὺς νόμους;

ΚΑ. Τάχ' ἂν.

ΑΘ. Οὐδαμῶς, ὦ μακάριε Κλεινία· δύο δὲ καὶ φά-
 ναι τούτων αἰτίας εἶναι, καὶ μάλα ἱκανάς.

C ΚΑ. Ποίας;

ΑΘ. Τὴν μὲν, ὅπ' ἔρωτος πλούτου πάντα χρόνον
 ἄσχολον ποιοῦντος τῶν ἄλλων ἐπιμελῆσθαι πλὴν τῶν
 ἰδίων κτημάτων, ἐξ ὧν κρεμασμένη πᾶσα ψυχὴ πολίτου
 παντὸς οὐκ ἂν ποτε δύναίτο τῶν ἄλλων ἐπιμέλειαν ἰσχεῖν
 πλὴν τοῦ καθ' ἡμέραν κέρδους· καὶ ὅτι μὲν πρὸς τοῦτο
 φέρει μάθημα ἢ καὶ ἐπιτήδευμα, ἰδίᾳ πᾶς μανθάνειν τε
 καὶ ἀσκεῖν ἐτοιμότητος ἐστὶ, τῶν δὲ ἄλλων καταγελά-
 832 τοῦτο μὲν ἐν καὶ ταύτην μίαν αἰτίαν καὶ φάναι τοῦ μήτε
 D τοῦτο μήτ' ἄλλο μηδὲν καλὸν κἀγαθὸν ἐθέλειν ἐπιτήδευμα

πόλιν σπονδάζειν, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ χρουσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀπληστίαν πᾶσαν μὲν τέχνην καὶ μηχανὴν καλλίω τε καὶ ἀσχημονεστέραν ἐθέλειν ὑπομένειν πάντα ἄνδρα, εἰ μέλλει πλούσιος ἐσεσθαι, καὶ πρᾶξις πράττειν ὅσιόν τε καὶ ἀνόσιον καὶ πάντως αἰσχροῦν, μηδὲν δυσχεραίνοντα, ἐὰν μόνον ἔχῃ δύναμιν καθάπερ θηρίω τοῦ φαγεῖν παντοδαπὰ E καὶ πιεῖν ὡσαύτως καὶ ἀφροδισίων πᾶσαν πάντως παρᾶσχειν πλησμονήν.

ΚΑ. Ὅρθως.

ΑΘ. Αὕτη μὲν τοίνυν, ἣν λέγω, μία κείσθω διακωλύουσα αἰτία τοῦ μήτε ἄλλο καλὸν μήτε τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἱκανῶς [ἐᾶσα] ἀσκεῖν τὰς πόλεις, ἀλλ' ἐμπόρους τε καὶ ναυκλήρους καὶ διακόνους πάντως τοὺς φύσει κοσμίους τῶν ἀνθρώπων ἀπεργαζομένη, τοὺς δὲ ἀνδρείους ληστὰς καὶ τοιχωρύχους καὶ ἱεροσύλους καὶ πολεμικοὺς καὶ τυραννικοὺς ποιοῦσα, καὶ μάλ' ἐνίοτε οὐκ ἀφνεῖς 832 ὄντας, δυστυχοῦντας γε μὴν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Πῶς μὲν οὖν αὐτοὺς οὐ λέγοιμ' ἂν τὸ παράπαν δυστυχεῖς, οἷς γε ἀνάγκη διὰ βίου πεινῶσι τὴν ψυχὴν ἀεὶ τὴν αὐτῶν διεξελθεῖν;

ΜΕ. Αὕτη μὲν τοίνυν μία· τὴν δὲ δὴ δευτέραν αἰτίαν τίνα λέγεις, ὦ ξένη;

ΑΘ. Καλῶς ὑπέμνησας.

ΚΑ. Αὕτη μὲν δὴ, φῆς σύ, μία διὰ βίου ἀπληστος ζήτησις, παρέχουσα ἀσχολὸν ἕκαστον, ἐμπόδιος γίνεται B τοῦ μὴ καλῶς ἀσκεῖν τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἑκάστους. ἔστω· τὴν δὲ δὴ δευτέραν λέγε.

ΑΘ. Μῶν οὐ λέγειν ἀλλὰ διατρίβειν δοκῶ δι' ἀπορίαν;

ΜΕ. Οὐκ, ἀλλὰ οἷον μισῶν δοκεῖς ἡμῖν κολάζειν το

τοιούτων ἤθος μᾶλλον τοῦ δέοντος τῷ παραπεπτωκότι λόγῳ.

ΑΘ. Κάλλιστα, ὦ ξένοι, ἐπεπλήξατε· καὶ τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούοιτ' ἄν, ὥς ἔοικεν.

ΚΑ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Τὰς οὐ πολιτείας ἔγωγε αἰτίας εἶναι φημι, ὥς
 C πολλάκις εἰρηκα ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις, δημοκρατίαν καὶ
 ὀλιγαρχίαν καὶ τυραννίδα. τούτων γὰρ δὴ πολιτεία μὲν
 οὐδεμία, στασιωτεταὶ δὲ πᾶσαι λέγουντ' ἄν ὀρθότατα·
 ἐκόντων γὰρ ἐκοῦσα οὐδεμία, ἀλλ' ἀκόντων ἐκοῦσα ἄρχει
 σὺν αἰεί τιμι βία, φοβούμενος δὲ ἄρχων ἀρχόμενον οὔτε
 καλὸν οὔτε πλούσιον οὔτε ἰσχυρὸν οὔτ' ἀνδρεῖον οὔτε τὸ
 παράπαν πολεμικὸν ἐκὼν ἐάσει γίγνεσθαι ποτέ. ταῦτ' οὖν
 ἐστὶ τὰ δύο πάντων μὲν σμικροῦ διαφερόντως αἰτία, τού-
 D των δ' οὖν ὄντως διαφέρει· τὸ δὲ τῆς νῦν πολιτείας, ἣν
 νομοθετούμενοι λέγομεν, ἐκπέφενγεν ἀμφοτέρω· σχολήν
 τε γὰρ ἄγει πον μεγίστην, ἐλεύθεροί τε ἀπ' ἀλλήλων εἰσὶ,
 φιλοχρήματοι δὲ ἥκιστ' ἄν, οἶμαι, γίγνουντ' ἄν ἐκ τούτων
 τῶν νόμων· ὥστ' εἰκότως ἅμα καὶ κατὰ λόγον ἡ τοιαύτη
 κατὰστασις πολιτείας μόνη δέξαιτ' ἄν τῶν νῦν τὴν διαπε-
 ρανθεῖσαν παιδείαν τε ἅμα καὶ παιδιὰν πολεμικὴν ἀποτε-
 λεσθεῖσαν ὀρθῶς τῷ λόγῳ.

ΚΑ. Καλῶς.

IV. ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ τούτοις ἐφεξῆς ἐστὶ μνησθῆναι
 E ποτε περὶ ἀπάντων τῶν ἀγώνων τῶν γυμνικῶν, ὥς ὅσα
 μὲν αὐτῶν πρὸς πόλεμόν ἐστιν ἀγωνίσματα, ἐπιτηδευτέον
 καὶ θετέον ἅθλα νικητήρια, ὅσα δὲ μὴ, χαίρειν ἑατέον; ἢ
 δ' ἐστὶν, ἐξ ἀρχῆς ἄμεινον ζῆσθαι τε καὶ νομοθετηθῆναι.
 καὶ πρῶτον μὲν τὰ περὶ δρόμον καὶ τάχος ὅλως ἄρ' οὐ
 θετέον;

ΚΑ. Θετέον.

ΑΘ. Ἔστι γοῦν πάντων πολεμικώτατον ἡ σώματος

ὀξύτης πάντως, ἥ μὲν ἀπὸ τῶν ποδῶν, ἥ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν· φυγεῖν μὲν καὶ ἐλεῖν ἥ τῶν ποδῶν, ἥ δ' ἐν 833 ταῖς συμπλοκαῖς μάχη καὶ σύστασις ἰσχύος καὶ ῥώμης δεομένη.

ΚΛ. Τί μῆν;

ΑΘ. Οὐ μῆν χωρὶς γε ὅπλων οὐδετέρᾳ τὴν μεγίστην ἔχει χρεῖαν.

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Σταδιοδρόμον δὴ πρῶτον ὁ κήρυξ ἡμῖν, καθάπερ νῦν, ἐν τοῖς ἀγῶσι παρακαλεῖ· ὁ δὲ εἰσεισιν ὅπλα ἔχων· ψιλῶ δὲ ἄθλα οὐ θήσομεν ἀγωνιστῇ. πρῶτος δὲ εἰσεισιν ὁ τὸ στάδιον ἀμιλλησόμενος σὺν τοῖς ὅπλοις, δευτέρως δὲ ὁ τὸν διάυλον, καὶ τρίτος ὁ τὸν ἐφίππιον, καὶ δὴ Β καὶ τέταρτος ὁ τὸν δόλιχον, καὶ πέμπτος δὲ ὃν ἀφήσομεν πρῶτον ὠπλισμένον, ἐξήκοντα μὲν σταδίων μῆκος, πρὸς ἱερὸν Ἀρεῶς τι, καὶ πάλιν βαρύτερον ὀπλίτην ἐπονομάζοντες λειοτέρας ὁδοῦ διαμιλλώμενον, τὸν δὲ ἄλλον τοξότην πᾶσαν τοξικὴν ἔχοντα στολὴν, σταδίων δὲ ἑκατὸν πρὸς Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἀρτεμίδος ἱερὸν τὴν δι' ὁρῶν τε καὶ παντοίας χώρας ἀμιλλώμενον· καὶ τιθέντες τὸν ἀγῶνα Ο' μενούμεν τούτους, ἕως ἂν ἔλθωσι, καὶ τῷ νικῶντι τὰ νικητήρια δώσομεν ἑκάστων.

ΚΛ. Ὁρθῶς.

ΑΘ. Τριττὰ δὴ ταῦτα ἀθλήματα διανοηθῶμεν, ἔν μὲν παιδικόν, ἐν δὲ ἀγενεῖων, ἐν δὲ ἀνδρῶν· καὶ τοῖς μὲν τῶν ἀγενεῖων τὰ δύο τῶν τριῶν τοῦ μήκους τοῦ δρόμου θήσομεν, τοῖς δὲ παισὶ τὰ τούτων ἡμίσεια, τοξόταις τε καὶ ὀπλίταις ἀμιλλωμένοις· γυναιξὶ δὲ, κόραις μὲν ἀνήβοις γυμναῖς στάδιον καὶ διάυλον καὶ ἐφίππιον καὶ δόλιχον, ἐν Δ αὐτῷ τῷ δρόμῳ ἀμιλλωμέναις· ταῖς δὲ τριακαίδεκέτεσι μέγρι γάμου μενούσης κοινωνίας μὴ μακρότερον εἰκοσιν ἔτων μῆδ' ἔλαττον ὀκτωκαίδεκα· πρεπούσῃ δὲ στολῇ ταύ-

τας ἐσταλμένας καταβατέον ἐπὶ τὴν ἄμιλλαν τούτων τῶν
 δρόμων. καὶ τὰ μὲν περὶ δρόμους ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶ
 ταῦτα ἔστω· τὰ δὲ κατ' ἰσχύιν, ἀντὶ μὲν πάλης καὶ τῶν
 τοιούτων, τὰ νῦν ὅσα βαρέα, τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις μάχην,
 E ἓνα τε πρὸς ἓνα διαμαχομένους καὶ δύο πρὸς δύο, καὶ
 μέχρι δέκα πρὸς δέκα διαμιλλωμένους ἀλλήλοις· ἃ δὲ τὸν
 μὴ παθόντα ἢ ποιήσαντα δεῖ νικᾶν καὶ εἰς ὅποσα, καθά-
 περ νῦν ἐν τῇ πάλῃ διενουμοθετήσαντο οἱ περὶ τὴν πάλην
 αὐτήν, τί τοῦ καλῶς παλαιόντος ἔργον καὶ μὴ καλῶς, ταύ-
 τὸν δὴ καὶ τοὺς περὶ ὀπλομαχίαν ἄκρους παρακαλοῦντας
 χρὴ τούτους συνουμοθετεῖν κελεῦειν, τίς νικᾶν ἄρα δι-
 καιος περὶ ταύτας αὐτὰς μάχας, ὅτι μὴ παθὼν ἢ θράσας,
 834 καὶ τὸν ἡττώμενον ὡσαύτως ἥτις διακρίνει τάξις. ταῦτα
 δὲ καὶ περὶ τῶν θηλειῶν ἔστω νομοθετούμενα τῶν μέχρι
 γάμου. πελταστικὴν δὲ ὅλην ἀντιστήσαντας δεῖ τῇ τοῦ
 παγκρατίου μάχῃ, τόξοις καὶ πέλταις καὶ ἀκοντίοις καὶ
 λίθων βολῇ ἐκ χειρός τε καὶ σφειδόναις ἀμιλλωμένων,
 διαθεμένους αὐτὴν περὶ τούτων νόμους, τῷ κάλλιστα ἀποδι-
 δόντι τὰ περὶ ταῦτα νόμιμα τὰ γέρα καὶ τὰς νίκας διανέ-
 B μειν. τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἵππων δὴ περὶ ἀγῶνος γίγνοιτο
 ἐξῆς ἂν νομοθετούμενα· ἵππων δὲ ἡμῖν χρεῖα μὲν οὔτε τις
 πολλῶν οὔτε πολλή, κατὰ γε δὴ Κρήτην, ὥστε ἀναγκαῖον
 καὶ τὰς σπουδὰς ἐλάττους γίνεσθαι τὰς τε ἐν τῇ τροφῇ
 καὶ τὰς περὶ ἀγωνίαν αὐτῶν. ἄρματος μὲν οὖν καὶ τὸ
 παράπαν οὔτε τις τροφεὺς ἡμῖν ἐστὶν οὔτε τις φιλοτιμία
 πρὸς ταῦτα οὐδενὶ γίγνοιτ'· ἂν λόγον ἔχουσα, ὥστε τού-
 του μὲν ἀγωνιστὰς οὐκ ἐπιχώριον ἔσται τιθέντας νοῦν
 C μήτε ἔχειν μήτε δοκεῖν κερτῆσθαι· μονίπποις δὲ ἄθλα τι-
 θέντες, πώλοισ τε ἀβόλοισ καὶ τελείων τε καὶ ἀβόλων τοῖς
 μέσοις καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς τέλος ἔχουσι, κατὰ φύσιν τῆς
 χώρας ἂν τὴν ἱππικὴν παιδίαν ἀποδιδόιμεν. ἔστω δὴ
 τούτων τε αὐτῶν κατὰ νόμον ἄμιλλά τε καὶ φιλονεικία,

φυλάρχοις τε καὶ ἱππάρχοις δεδομένη κοινὴ κρίσις ἀπάν-
των τῶν τε δρόμων αὐτῶν καὶ τῶν καταβαινόντων μετ'
ὅπλων· ψιλοῖς δὲ ὅπλων οὔτ' ἐν τοῖς γυμνικοῖς οὔτ' ἐν-
ταῦθα τιθέντες ἀγωνίας ὀρθῶς ἂν νομοθετοῖμεν. τοξό- Π
της δὲ ἀφ' ἱππων Κρής οὐκ ἄχρηστος, οὐδ' ἀκοντιστής,
ὥστε ἔστω καὶ τούτων παιδιᾶς χάριν ἕρις τε καὶ ἀγωνία.
θηλείας δὲ περὶ τούτων νόμοις μὲν καὶ ἐπιτάξεσιν οὐκ
ἄξια βιάζεσθαι τῆς κοινωνίας· ἐὰν δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐμ-
προσθεν παιδευμάτων εἰς ἔθος ἰόντων ἢ φύσις ἐνδέχεται
καὶ μὴ δυσχεραίνει παιδας ἢ παρθένους κοινωνεῖν, ἐὰν
καὶ μὴ ψέγειν.

V. Ἀγωνία δὴ νῦν ἤδη καὶ μάθησις γυμναστικῆς,
ὅσα τε ἐν ἀγῶσι καὶ ὅσα καθ' ἡμέραν * ἐν * διδασκάλων
ἐκπονούμεθα, πάντως ἤδη πέρας ἔχει· καὶ δὴ καὶ μουσι- Ε
κῆς τὰ μὲν πλεῖστα ὡσαύτως διαπεπέρανται, τὰ δὲ ἡαφω-
δῶν καὶ τῶν τούτοις ἐπομένων, καὶ ὅσαι ἐν ἑορταῖς ἄμιλ-
λαι χορῶν ἀναγκαῖαι γίνεσθαι ταχθέντων τοῖς θεοῖς τε
καὶ τοῖς μετὰ θεῶν μνηῶν καὶ ἡμερῶν καὶ ἐνιαυτῶν κο-
σμηθήσονται τότε, εἴτε τριετηρίδες εἴτε αὖ καὶ διὰ πέμ-
πτων ἔτων εἰδ' ὅπῃ καὶ ὅπως ἐννοίαν διδόντων τῶν θεῶν 835
τάξεως περὶ διανεμηθῶσι· τότε καὶ τοὺς μουσικῆς ἀγῶ-
νης χορὴ προσδοκᾷν κατὰ μέρος ἀγωνιεῖσθαι ταχθέντας
ὑπὸ τε ἀθλοθετῶν καὶ τοῦ παιδευτοῦ τῶν νέων καὶ τῶν
νομοφυλάκων, εἰς κοινὸν περὶ αὐτῶν τούτων συνελθόν-
των καὶ γενομένων νομοθετῶν αὐτῶν, τοῦ τε πότε καὶ
τίνες καὶ μετὰ τίνων τοὺς ἀγῶνας ποιήσονται περὶ ἀπάν-
των χορῶν καὶ χορείας. οἷα δὲ ἕκαστα αὐτῶν εἶναι δεῖ
κατὰ λόγον καὶ κατ' ὥδ'ας καὶ καθ' ἀρμονίας ῥυθμοῖς
κραδείσας καὶ ὀρχήσεσι, πολλάκις εἰρηται τῷ πρώτῳ νο- Β
μοθέτῃ, καθ' ᾧ τοὺς δευτέρους δεῖ μεταδιώκοντας νομο-
θετεῖν, καὶ τοὺς ἀγῶνας προεπόντως ἐκάστοις θύμασιν ἐν
χρῶνις προσήκουσι νεύμαντας ἑορτάς ἀπαδοῦναι τῇ πό-

λει ἐορτάζειν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἄλλα τοιαῦτα οὔτε χαλεπὸν γινῶναι, τίνα τρόπον χρητὰς ἐννόμου λαγχάνειν, οὐδ' αὖ μετατιθέμενα ἐνθα ἢ ἐνθα μέγα τῇ πόλει κέρδος ἢ ζημίαν ἂν φέροι· ἃ δὲ μὴ σμικρὸν διαφέρει πείθειν τε χαλεπὸν, θεοῦ μὲν μάλιστα ἔργον, εἰ πως οἷόν τε ἦν ἐπιτάξεις αὐτὰς παρ' ἐκείνου γίνεσθαι, νῦν δὲ ἀνθρώπου τολμηροῦ κινδυνεύει δεῖσθαι τινος, ὃς παρρησίαν διαφερόντως τιμῶν ἔρει τὰ δοκοῦντα ἄριστ' εἶναι πόλει καὶ πολίταις, ἐν ψυχαῖς διεφθαρμέναις τὸ πρέπον καὶ ἐπόμενον πάσῃ τῇ πολιτείᾳ τάττων, ἐναντία λέγων ταῖς μεγίσταισιν ἐπιθυμίαις καὶ οὐκ ἔχων βοηθὸν ἀνθρώπου οὐδένα, λόγῳ ἐπόμενος μόνῳ μόνος.

D ΚΑ. Τίν' αὖ νῦν, ὦ ξένε, λόγον λέγομεν; οὐ γάρ πω μανθάνομεν.

AΘ. Εἰκότως γε· ἀλλὰ δὴ πειράσομαι ἐγὼ φράζειν ὑμῖν ἔτι σαφέστερον. ὥς γὰρ εἰς παιδείαν ἤλθον τῷ λόγῳ, εἶδον νέους τε καὶ νέας ὁμιλοῦντας φιλοφρόνως ἀλλήλοις εἰσηλθε δὴ με, οἷον εἰκός, φοβηθῆναι ξυννοήσαντα, τί τις χρησεται τῇ τοιαύτῃ πόλει, ἐν ἣ δὴ νέοι μὲν νέαι τε εὐτρεφεῖς εἰσὶ, πόνων τε σφοδρῶν καὶ ἀνελευθέρων, ὧς E μάλιστα ὕβριν σβεννύουσιν, ἀργοί, θυσαίαι δὲ καὶ ἐορταὶ καὶ χοροὶ πᾶσι μέλουσι διὰ βίον· τίνα δὴ ποτε τρόπον ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἀφέξονται τῶν πολλοὺς δὴ καὶ πολλὰς ἐπιθυμιῶν εἰς ἔσχατα βαλλουσῶν, ὧν ἂν ὁ λόγος προ-
836 τάττῃ ἀπέχεσθαι; νόμος ἐπιχειρῶν γίνεσθαι; καὶ τῶν μὲν πολλῶν οὐ θαυμαστὸν ἐπιθυμιῶν εἰ κρατοῖ τὰ πρό-
σθεν νόμιμα ταχθέντα· τὸ γὰρ μὴ πλουτεῖν τε ἐξεῖναι ὑπερβαλλόντως ἀγαθὸν πρὸς τὸ σωφρονεῖν οὐ σμικρὸν, καὶ πᾶσα ἡ παιδεία μετρίους πρὸς τὰ τοιαῦτ' εἰληφε νόμους, καὶ πρὸς τούτοις ἡ τῶν ἀρχόντων ὄψις διηναγασμένη μὴ ἀποβλέπειν ἄλλοσε, τηρεῖν δὲ αἰετὸς τοὺς νέους ταῦτ' οὖν πρὸς μὲν τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας, ὅσα γε ἀνθρώ-

πινά, μέτρον ἔχει· τὰ δὲ δὴ τῶν ἐρώτων παίδων τε ἀρρέ-
 νων καὶ θηλειῶν καὶ γυναικῶν ἀνδρῶν καὶ ἀνδρῶν γυ-
 ναικῶν, ὅθεν δὴ μυρία γέγονεν ἀνθρώποις ἰδία καὶ ὅλαις B
 πόλεσι κακὰ, πῶς τις τοῦτο διευλαβοῖτ' ἂν, καὶ τί τεμῶν
 φάρμακον τούτοις ἐκάστοις τοῦ τοιούτου κινδύνου δια-
 φυγὴν εὐρήσει; πάντως οὐ ῥάδιον, ὦ Κλεινία. καὶ γὰρ
 οὖν πρὸς μὲν ἄλλα οὐκ ὀλίγα ἡ Κρήτη τε ἡμῖν ὅλη καὶ ἡ
 Λακεδαιμῶν βοήθειαν ἐπιεικῶς οὐ σμικρὰν ξυμβάλλονται
 τιθεῖσι νόμους ἄλλοιους τῶν πολλῶν τρόπων, περὶ δὲ τῶν
 ἐρώτων, αὐτοὶ γὰρ ἐσμεν, ἐναντιοῦνται παντάπασι. εἰ
 γὰρ τις ἀκολουθῶν τῇ φύσει θήσει τὸν πρὸ [τοῦ] Λαῖου C
 νόμον, λέγων ὡς ὀρθῶς εἶχε τὸ τῶν ἀρρένων καὶ νέων μὴ
 κοινωεῖν καθάπερ θηλειῶν πρὸς μῆξιν ἀφροδισίων, μάρ-
 τυρα παραγόμενος τὴν τῶν θηρίων φύσιν καὶ δεικνύς
 πρὸς τὰ τοιαῦτα οὐχ ἀπτόμενον ἄρρενα ἄρρενος διὰ τὸ
 μὴ φύσει τοῦτο εἶναι, τάχ' ἂν χρῶτο πιθανῷ λόγῳ, *εἴ* καὶ
 ταῖς ὑμετέραις πόλεσιν οὐδαμῶς ξυμφωνοῖ· πρὸς δὲ τοῦ-
 τοις, ὃ διὰ παντός φαμεν δεῖν τὸν νομοθέτην τηρεῖν, τοῦτο
 ἐν τούτοις οὐχ ὁμολογεῖ. ζητοῦμεν γὰρ ἀεὶ δὴ, τί τῶν τι- D
 θεμένων πρὸς ἀρετὴν φέρει καὶ τί μὴ· φέρε δὴ, τοῦτο εἴαν
 συγχωρῶμεν καλὸν ἢ μηδαμῶς αἰσχροὺς νομοθετεῖσθαι τὰ
 νῦν, τί μέρος ἡμῖν ξυμβάλλοιτ' ἂν πρὸς ἀρετὴν; πότερον
 ἐν τῇ τοῦ πεισθέντος ψυχῇ γιγνόμενον ἐμφύσεται τὸ τῆς
 ἀνδρείας ἥθος, ἢ ἐν τῇ τοῦ πείσαντος τὸ τῆς σώφρονος
 ιδέας γένος; ἢ ταῦτα μὲν οὐδεὶς ἂν πεισθεῖη ποτέ, μάλ-
 λον δὲ ἅπαν τοῦτου τοῦναντίου τοῦ μὲν ταῖς ἡδοναῖς ὑπεί-
 κοντος καὶ καρτερεῖν οὐ δυναμένου ψέξει πᾶς τὴν μαλα- E
 κίαν, τοῦ δ' εἰς μίμησιν τοῦ θήλεος ἰόντος τὴν τῆς εἰκόνης
 ὁμοιότητα ἄρ' οὐ μέμψεται; τίς οὖν ἀνθρώπων τοῦτο ὃν
 τοιοῦτον νομοθετήσῃ; σχεδὸν οὐδεὶς, ἔχων γε ἐν τῷ νῶ
 νόμον ἀληθῆ. πῶς οὖν φαμεν ἀληθὲς τοῦτο εἶναι; τὴν τῆς
 φιλίας τε καὶ ἐπιθυμίας ἅμα καὶ τῶν λεγομένων ἐρώτων 837

φύσιν ἰδεῖν ἀναγκαῖον, εἰ μέλλει τις ταῦτα ὀρθῶς διανοη-
θῆσεσθαι· δύο γὰρ ὄντα αὐτὰ καὶ ἐξ ἀμφοῖν τρίτον ἄλλο
εἶδος ἐν ὀνόμα περιλαβὼν πᾶσαν ἀπορίαν καὶ σκότον
ἀπεργάζεται.

ΚΑ. Πῶς;

VI. ΑΘ. Φίλον μὲν που καλοῦμεν ὅμοιον ὁμοίῳ καὶ
ἀρετὴν καὶ ἴσον ἴσῳ, φίλον δ' αὖ καὶ τὸ θεόμενον τοῦ
πεπλουτηκότος, ἐναντίον ὃν τῷ γένει· ὅταν δὲ ἐκάτερον
γίγνηται σφοδρόν, ἔρωτα ἐπονομάζομεν.

Β ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Φιλία τοίνυν ἡ μὲν ἀπὸ ἐναντίων δεινὴ καὶ
ἀγρία καὶ τὸ κοινὸν οὐ πολλάκις ἔχουσα ἐν ἡμῖν, ἡ δ' ἐκ
τῶν ὁμοίων ἡμερός τε καὶ κοινὴ διὰ βίου· μικτὴ δὲ ἐκ
τούτων γενομένη πρῶτον μὲν καταμαθεῖν οὐ ῥαδίᾳ, τί
ποτε βούλοιτ' ἂν αὐτῷ γενέσθαι τὸν τρίτον ἔρωτά τις
ἔχων τοῦτον, ἔπειτα εἰς τοῦναντίον ὑπ' ἀμφοῖν ἐλκόμενος
ἀπορεῖ, τοῦ μὲν κελεύοντος τῆς ὥρας ἄπτεσθαι, τοῦ δὲ
ἀπαγορεύοντος. ὁ μὲν γὰρ τοῦ σώματος ἐρῶν καὶ τῆς
C ὥρας καθάπερ ὁπώρας πεινῶν ἐμπλησθῆναι παρακελεύ-
εται ἑαυτῷ, τιμὴν οὐδεμίαν ἀπονέμων τῷ τῆς ψυχῆς
ἡθελαι τοῦ ἐρωμένου· ὁ δὲ πάρεργον μὲν τὴν τοῦ σώματος
ἐπιθυμίαν ἔχων, ὁρῶν δὲ μᾶλλον ἢ ἐρῶν τῇ ψυχῇ, θεόν-
τως τῆς ψυχῆς ἐπιτεθυμηκὼς ὕβριν ἡγῆται τὴν περὶ τὸ
σῶμα τοῦ σώματος πλησμονήν, τὸ σῶφρον δὲ καὶ ἀν-
δρεῖον καὶ μεγαλοπρεπὲς καὶ τὸ φρόνιμον αἰδούμενος
ἅμα καὶ σεβόμενος ἀγνεύειν αἰετ' ἀγνεύοντος τοῦ ἐρω-
D μένου βούλοιτ' ἂν· ὁ δὲ μιχθεὶς ἐξ ἀμφοῖν τρίτος ἔρως
οὗτός ἐσθ' ὃν νῦν διεληλύθαμεν ὡς τρίτον. ὄντων δὲ τού-
των τοσοούτων πότερον ἅπαντας δεῖ κωλύειν τὸν νόμον,
ἀπείργοντα μὴ γίγνεσθαι ἐν ἡμῖν, ἢ ὀφθαλμῶν, ὅτι τὸν μὲν
ἀρετῆς ὄντα καὶ τὸν νέον ἐπιθυμοῦντα ὡς ἄριστον γίγνε-
σθαι βουλοίμεθ' ἂν ἡμῖν ἐν τῇ πόλει ἐνεῖναι, τοὺς δὲ δύο,

εἰ δυνατόν εἴη, κωλύοιμεν ἄν; ἢ πῶς λέγομεν, ὦ φίλε Μέρिलλε;

ΜΕ. Πάντη τοι καλῶς, ὦ ξένε, περὶ αὐτῶν τούτων εἶρηκας τὰ νῦν. B

ΑΘ. Ἐοικά γε, ὅπερ καὶ ἐτόπαζον, τυχεῖν τῆς σῆς, ὦ φίλε, ξυνωδίας· τὸν δὲ νόμον ὑμῶν, ὃ τι νοεῖ περὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδέν με ἐξετάζειν δεῖ, δέχεσθαι δὲ τὴν τῷ λόγῳ συγχώρησιν. Κλεινία δὲ μετὰ ταῦτα καὶ εἰσαυθις περὶ αὐτῶν τούτων πειράσομαι ἐπάδων πείθειν. τὸ δέ μοι δεδομένον ὑπὸ σφῶν ἴτω, καὶ διεξέλθωμεν πάντως τοὺς νόμους.

ΜΕ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Τέχνην δὴ τιν' αὐτοῦ τουτοῦ τοῦ νόμου τῆς θέσεως ἐν τῷ νῦν παρόντι τῇ μὲν ῥαδίαν ἔχω, τῇ δ' αὐτὴν τρό- 838
πον παντάπασιν ὡς οἶόν τε χαλεπωτάτην.

ΜΕ. Πῶς δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ἴσμεν που καὶ τὰ νῦν τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων, καίπερ παρὰ νόμους ὄντας, ὥς εὖ τε καὶ ἀκριβῶς εἰργονται τῆς τῶν καλῶν συνουσίας οὐκ ἄκοντες, ὥς οἶόν τε δὲ μάλιστα ἐκόντες.

ΜΕ. Πότε λέγεις;

ΑΘ. Ὅταν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφή τῷ γένωνται καλοί· καὶ περὶ υἱέος ἢ θυγατρὸς ὁ αὐτὸς νόμος ἄγραφος ὢν ὥς B
οἶόν τε ἱκανώτατα φυλάττει μῆτε φανερώς μῆτε λάθρᾳ συγκαθεύδοντα ἢ πῶς ἄλλως ἀσπαζόμενον ἄπτεσθαι τούτων· ἄλλ' οὐδ' ἐπιθυμία ταύτης τῆς συνουσίας τὸ παράπαν εἰσέρχεται τοὺς πολλούς.

ΜΕ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν σμικρὸν ῥῆμα κατασβέννυσσι πάσας τὰς τοιαύτας ἡδονάς;

ΜΕ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Τὸ ταῦτα εἶναι φάναι μηδαμῶς ὅσια, θεομισῇ

C δὲ καὶ αἰσχροῶν αἰσχιστα. τὸ δ' αἴτιον ἄρ' οὐ τοῦτ' ἐστὶ, τὸ μηδένα ἄλλως λέγειν αὐτά, ἀλλ' εὐθύς γενόμενον ἡμῶν ἕκαστον ἀκούειν τε λεγόντων αἰεὶ καὶ πανταχοῦ ταῦτα, ἐν γελοίοις τε ἅμα ἐν πάσῃ τε σπουδῇ τραγικῇ λεγόμενα πολλάκις, ὅταν ἢ Θυέστας ἢ τινας Οἰδίποδας εἰσάγωσιν, ἢ Μακαρέας τινὰς ἀδελφαῖς μιχθέντας λαθραίως, ὁφθέντας δὲ ἐτοίμως θάνατον αὐτοῖς ἐπιτιθέντας δίκην τῆς ἁμαρτίας;

ME. Ὅρθότατα λέγεις τό γε τοσοῦτον, ὅτι τὸ τῆς D φήμης θαυμαστὴν τινα δύναμιν εἰληγεν, ὅταν μηδεὶς μηδαμῶς ἄλλως ἀναπνεῖν ἐπιχειρήσῃ ποτὲ παρὰ τὸν νόμον.

VII. AΘ. Οὐκοῦν ὀρθόν τὸ νῦν δὴ ῥηθέν, ὅτι νομοθέτῃ βουλομένῳ τινὰ ἐπιθυμίαν δουλώσασθαι τῶν διαφερόντως τοῖς ἀνθρώποις δουλουμένων ῥάδιον γινώσκει γε ὅντινα τρόπον χειρώσται ἅν' ὅτι καθιερώσας ταύτην τὴν φήμην παρὰ πᾶσι δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις καὶ παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ ὅλῃ τῇ πόλει κατὰ τὰ αὐτὰ οὕτω E τὸ βεβαιότατον ἀπειρωσμένος ἔσται περὶ τοῦτον τὸν νόμον.

ME. Πάνν μὲν οὖν· πῶς δὲ αὖ τὸ τοιοῦτον ἐθέλοντας λέγειν πάντας δυνατὸν ἔσται ποτὲ παρασχεῖν;

AΘ. Καλῶς ὑπέλαβες· αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἦν τὸ παρ' ἐμοῦ λεχθέν, ὅτι τέχνην ἐγὼ πρὸς τοῦτον τὸν νόμον ἔχοιμι τοῦ κατὰ φύσιν χρῆσθαι τῇ τῆς παιδογονίας συνουσίᾳ, τοῦ μὲν ἄρρενος ἀπεχομένους μὴ κτείνοντάς τε ἐκ προνοίας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, μηδ' εἰς πέτρας τε καὶ 839 λίθους σπείροντας, οὐ μήποτε φύσιν τὴν αὐτοῦ ῥιζώθην λήφεται γόνιμον, ἀπεχομένους δὲ ἀρούρας θηλείας πάσης, ἐν ᾗ μὴ βούλοιο ἄν σοι φύεσθαι τὸ σπαρὲν. ὁ δὲ νόμος οὗτος διηνεκὴς μὲν γενόμενος ἅμα καὶ κρατήσας, καθάπερ νῦν περὶ τὰς τῶν γυναικῶν συμμίξεις κρατεῖ, εἰάν καὶ περὶ τὰς ἄλλας νικήσῃ δικαίως, μυρία ἀγαθὰ ἔχει. κατὰ φύσιν

μὲν γὰρ πρῶτον κεῖται, λύττης δὲ ἐρωτικῆς καὶ μανίας καὶ
μοιχειῶν πασῶν καὶ πωμάτων καὶ σιτίων εἰργεσθαι ποιεῖ
τῶν ἀμέτρων πάντων, γυναιξί τε αὐτῶν οἰκείους εἶναι καὶ B
φίλους, ἄλλα τε ἀμύπολλα ἀγαθὰ γίγνοιτ' ἂν, εἰ τοῦ
νόμου τις τούτου δύναιτο ἐγκρατὴς εἶναι. τάχα δ' ἂν ἡμῖν
τις παραστὰς ἀνὴρ σφοδρὸς καὶ νέος, πολλοῦ σπέρματος
μεστός, ἀκούων τιθεμένου τοῦ νόμου λοιδορήσειεν ἂν ὥς
ἀνόητα καὶ ἀδύνατα τιθέντων νόμιμα, καὶ βοῆς πάντα
ἐμπλήσειε. πρὸς ἃ δὴ καὶ βλέψας ἐγὼ τοῦτο εἶπον τὸ ῥῆμα,
ὥς τινα τέχνην κεκτήμην, τῇ μὲν ῥάστην ἀπασῶν, τῇ δὲ C
χαλεπωτάτην, πρὸς τὸ τοῦτον τεθέντα ἐμμεῖναι τὸν νό-
μον. νοῆσαι μὲν γὰρ δὴ ῥάστον, ὥς δυνατόν τέ ἐστι καὶ
ὅπη· φαμὲν γὰρ δὴ καθιερωθὲν τοῦτο ἱκανῶς τὸ νόμιμον
πᾶσαν ψυχὴν δουλώσεσθαι καὶ παντάπασι μετὰ φόβου
ποιήσκειν πεῖθεσθαι τοῖς τεθεισὶ νόμοις· ἀλλὰ γὰρ εἰς
τοῦτο προβέβηκε νῦν, ὥστ' οὐδ' ἂν ποτε γενέσθαι δοκεῖ,
καθέπερ τὸ τῶν ξυσσιτίων ἐπιτήδευμα ἀπιστεῖται μὴ δυ-
νατὸν εἶναι [δύνασθαι] διὰ βίου πόλιν ὅλην ζῆν πρᾶττον— D
σαν τοῦτο, ἐλεγχθὲν δ' ἔργῳ καὶ γενόμενον παρ' ὑμῖν,
ὅμως ἔτι τό γε γυναικῶν οὐδὲ ἐν ταῖς ὑμετέραις πόλεσι
δοκεῖ φύσιν ἔχειν γίγνεσθαι. ταύτῃ δ' αὖ διὰ τὴν τῆς
ἀπιστίας ῥώμην εἰρηκα ἀμφότερα ταῦτα εἶναι παγχάλεπα
μεῖναι κατὰ νόμον.

ME. Ὅρθῶς γε σὺ λέγων.

AΘ. Ὡς δ' οὖν οὐκ ἔστιν ὑπὲρ ἀνθρώπου, οἷόν τε δὲ
γενέσθαι, βούλεσθε ὑμῖν πειραθῶ τινὰ λόγον ἐχόμενον
πιθανότητος εἰπεῖν τινός;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

AΘ. Πότερον οὖν τις ἀφροδισίων ῥᾶον ἂν ἀπέχοιτο, E
καὶ τὸ ταχθὲν ἐθέλοι περὶ αὐτὰ μετρίως ποιεῖν, εὖ τὸ
σῶμα ἔχων καὶ μὴ ιδιωτικῶς ἢ φανύλως;

ΚΑ. Πολύ που μᾶλλον μὴ ιδιωτικῶς.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐκ ἴσμεν τὸν Ταραντῖνον Ἴκκον ἀκοῇ
 840 διὰ τὸν Ὀλυμπιάσι τε ἀγῶνα καὶ τοὺς [τε] ἄλλους ὡς διὰ
 φιλονικίαν καὶ τέχνην καὶ τὸ μετὰ τοῦ σωφρονεῖν ἀν-
 δρείου ἐν τῇ ψυχῇ κεκτημένος, ὡς λόγος, οὔτε τινὸς πώ-
 ποτε γυναικὸς ἠΐσατο οὐδ' αὖ παιδὸς ἐν ὅλῃ τῇ τῆς ἀσκή-
 σεως ἀκμῇ; καὶ δὴ καὶ Κρίσωνα καὶ Ἀστύλον καὶ Διό-
 πομπον καὶ ἄλλους παμπόλλους ὁ αὐτὸς που λόγος ἔχει.
 καὶ τοι τῶν γ' ἐμῶν καὶ σῶν πολιτῶν, ὦ Κλεινία, πολὺ
 κάκιον ἦσαν πεπαιδευμένοι τὰς ψυχὰς, τὰ δὲ σώματα πολὺ
 Β μᾶλλον σφριγῶντες.

ΚΑ. Ἀληθῆ ταῦτα λέγεις, ὅτι σφόδρα ὑπὸ τῶν πα-
 λαιῶν ἐστὶν εἰρηγμένα περὶ τούτων τῶν ἀθλητῶν ὡς ὄντως
 ποτὲ γενόμενα.

ΑΘ. Τί οὖν; οἱ μὲν ἄρα νίκης ἕνεκα πάλης καὶ δρό-
 μων καὶ τῶν τοιούτων ἐτόλμησαν ἀπέχεσθαι λεγομένου
 πράγματος ὑπὸ τῶν πολλῶν εὐδαίμονος, οἱ δὲ ἡμέτεροι
 παῖδες ἀδυνατήσουσι καρτερεῖν πολὺ καλλίονος ἕνεκα νί-
 κης, ἣν ἡμεῖς καλλίστην ἐκ παιδῶν πρὸς αὐτοὺς λέγοντες
 C ἐν μύθοις τε καὶ ἐν ῥήμασι καὶ ἐν μέλεσιν ᾄδοντες, ὡς
 εἰκός, κηλήσομεν;

ΚΑ. Ποίας;

ΑΘ. Τῆς τῶν ἡδονῶν νίκης ἐγκρατεῖς ὄντας ἂν ξῆν
 εὐδαιμόνως, ἡττωμένους δὲ τούναντίον ἅπαν. πρὸς δὲ
 τούτοις ἐτι φόβος ὁ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὅσιον αὐτὸ εἶναι
 δύναμιν ἡμῖν οὐκ ἄρα ἔξει κρατεῖν ὧν ἄλλοι κεκρατήκασι
 τούτων ὄντες χείρονες;

ΚΑ. Εἰκός γ' οὖν.

VIII. ΑΘ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐνταῦθά ἐσμεν τούτου τοῦ
 D νομίμου πέρι, διὰ κάκην δὲ τὴν τῶν πολλῶν εἰς ἀπορίαν
 ἐπέσομεν, φημὶ τὸ μὲν ἡμέτερον νόμιμον ἀτεχνῶς δεῖν
 περὶ αὐτῶν τούτων πορευέσθαι λέγον, ὡς οὐ δεῖ χείρους
 ἡμῖν εἶναι τοὺς πολίτας ὀρνίθων καὶ ἄλλων θηρίων πολ-

οὐ κατὰ μεγάλας ἀγέλας γεννηθέντες μέχρι μὲν παι-
 ίας ἤλθεοι καὶ ἀκήρατοι γάμων τε ἄγνοι ζῶσιν, ὅταν
 τοῦτο ἡλικίας ἔλθῃσι, συνδυασθέντες ἄρσεν θηλείᾳ
 χάριν καὶ θήλεια ἄρσενι τὸν λοιπὸν χρόνον ὁσίως
 καίως ζῶσιν, ἐμμένοντες βεβαίως ταῖς πρώταις τῆς Ε
 ὁμολογίαις· δεῖν δὴ θηρίων γε αὐτοὺς ἀμείνους
 εἶναι δ' οὖν ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων
 πλείστων διαφθείρωνται, τὴν λεγομένην ἄτακτον
 δίτην ἐν αὐτοῖς ὀρῶντές τε καὶ ἀκούοντες μέγιστον
 μίσην, καὶ οὕτω δὴ μὴ δυνατοὶ γίνωνται κατακρα-
 δεύτερον νόμον ἐπ' αὐτοῖς μηχανᾶσθαι χρή τοὺς νο-
 λακας νομοθέτας γενομένους.

ΚΑ. Τίνα δὴ συμβουλευεῖς αὐτοῖς τίθεσθαι νόμον, 841
 νῦν τιθέμενος αὐτοὺς ἐκφύγη;

ΑΘ. Δῆλον ὅτι τὸν ἐχόμενον τούτου δευτέρον, ὡ
 ἴα.

ΚΑ. Τίνα λέγεις;

ΑΘ. Ἀγύμναστον ὃ τι μάλιστα ποιεῖν τὴν τῶν ἡδο-
 δώμην, τὴν ἐπίχυσιν καὶ τροφήν αὐτῆς διὰ πόνων
 τε τρέποντα τοῦ σώματος. εἴη δ' ἂν τοῦτο, εἰ ἀναί-
 κη ἐνεῖη τῇ τῶν ἀφροδισίων χρήσει· σπανίῳ γὰρ αὐ-
 τούτῳ δι' αἰσχύνην χρώμενοι ἀσθενεστέραν ἂν αὐ- Β
 ἔσποιναν πᾶντο ὀλιγάκις χρώμενοι. τὸ δὲ λανθάν-
 ούτων ὁρῶντά τι καλὸν παρ' αὐτοῖς ἔστω [νόμιμον]
 καὶ ὀργάφῳ νομισθῆναι νόμῳ, τὸ δὲ μὴ λανθάνειν αἰ-
 σχύνῃ, ἀλλ' οὐ τὸ μὴ πάντως ὁρᾶν. οὕτω τοῦτο αἰσχρὸν
 καὶ καλὸν δευτέρως ἂν ἡμῖν ἐν νόμῳ γενόμενον κέοιτο,
 ἢ ἔχον δευτέραν, καὶ τοὺς τὰς φύσεις διεφθαρμέ-
 οὺς ἥττους αὐτῶν προσαγορεύομεν, ἔν γένος ὃν ο
 αβόντα τρία γένη βιάζοιτο· ἂν μὴ παρκανομεῖν.

ΚΑ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Τό τε θεοσεβὲς ἅμα καὶ φιλότιμον καὶ τὸ μὴ

τῶν σωμάτων ἀλλὰ τῶν τρόπων τῆς ψυχῆς ὄντων καλῶν
γεγονὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ. ταῦτα δὲ καθάπερ ἴσως ἐν μύθῳ
τὰ νῦν λεγόμεν' ἐστὶν εὐχαί. πολὺ γε μὴν ἄριστα, εἴπερ
γίγνοιτο ἐν πάσαις πόλεσι, γίγνοιτο ἄν. τάχα δ' ἄν, εἰ
D θεὸς ἐθέλοι, καὶ οὖν θάτερον βιασαίμεθα περὶ ἐρωτι-
κῶν, ἢ μηδένα τολμᾶν μηθενὸς ἅπτεσθαι τῶν γενναίων
ἅμα καὶ ἐλευθέρων πλήν γαμετῆς ἑαυτοῦ γυναικός, ἅδρυτα
δὲ παλλακῶν σπέρματα καὶ νόθα μὴ σπείρειν μηδὲ ἄγονα
ἄρρένων παρὰ φύσιν· ἢ τὸ μὲν τῶν ἄρρένων πᾶμπαν ἀφε-
λοίμεθ' ἄν, τὸ δὲ γυναικῶν, εἰ τις συγγίγνοιτό τιτι πλήν
ταῖς μετὰ θεῶν καὶ ἱερῶν γάμων ἐλθούσαις εἰς τὴν οἰκίαν,
E ὦνηταῖς εἴτε ἄλλῳ ὁτῶουν τρόπῳ κτηταῖς, μὴ λαμβάνων
ἄνδρας τε καὶ γυναικας πάσας, τάχ' ἂν ἄτιμον αὐτὸν τῶν
ἐν τῇ πόλει ἐπαίνων νομοθετοῦντες ὀρθῶς ἂν δόξαιμεν
νομοθετεῖν, ὥς ὄντως ὄντα ξενικόν. οὗτος δὲ νόμος, εἴτε
εἰς εἴτε δύο αὐτοὺς χρή προσαγορεύειν, κείσθω περὶ ἀφρο-
δισίων καὶ ἀπάντων τῶν ἐρωτικῶν, ὅσα πρὸς ἀλλήλους
842 διὰ τὰς τοιαύτας ἐπιθυμίας ὁμιλοῦντες ὀρθῶς τε καὶ οὐκ
ὀρθῶς πράττομεν.

ME. Καὶ τοίνυν, ὦ ξένε, ἐγὼ μὲν τοι σφύδρα δεχοί-
μην ἂν τοῦτον τὸν νόμον, ὁ δὲ δὴ Κλεινίας αὐτὸς φραζέτω,
τί ποτε περὶ αὐτῶν διανοεῖται.

ΚΛ. Ἔσται ταῦτα, ὦ Μέγилле, ὁπόταν γε δὴ μοι δόξη
τις παραπεπτωκέναι καιρός· νῦν μὴν ἔωμεν τὸν ξένον εἰ
εἰς τὸ πρόσθεν προλεῖναι τῶν νόμων.

ME. Ὅρθῶς.

B IX. ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν νῦν γε προϊόντες ἤδη σχεδὸν
ἔσμεν ἐν τῷ κατεσκευάσθαι μὲν ξυσσίτια, ὃ φαιμεν ἄλλοθι
μὲν ἂν χαλεπὸν εἶναι, ἐν Κρήτῃ δὲ οὐδεὶς ἄλλως ἂν ὑπο-
λάβοι δεῖν γίγνεσθαι· τὸ δὲ τίνα τρόπον, πότερον ὥς ἐν-
θάδε ἢ καθάπερ ἐν Λακεδαιμόνι ἢ παρὰ ταῦτα ἐστὶ τι τρι-
τον εἶδος ξυσσιτίων ἀμφοῖν τούτοις ἄμεινον ἂν ἔχον,

τοῦτο οὐτ' ἐξευρεῖν μοι χαλεπὸν εἶναι δοκεῖ μέγα τε ἀγα-
 θὸν εὐρεθὲν οὐδὲν ἀπεργάσεσθαι· καὶ γὰρ νῦν ἐμμελῶς
 ἔχειν κατασκευασμένα. τούτοις δ' ἐστὶν ἀκόλουθον ἢ τοῦ C
 βίου κατασκευή, τίν' αὐτοῖς ἂν τρόπον ἔποιτο. βίος δ' ἡ
 ἄλλαις μὲν πόλεσι παντοδαπῶς ἂν καὶ πολλαχόθεν εἴη,
 μάλιστα δὲ ἐκ διπλασίῳ ἢ τούτοις· ἐκ γῆς γὰρ καὶ ἐκ
 θαλάττης τοῖς πλείστοις τῶν Ἑλλήνων ἐστὶ κατασκευα-
 σμένα τὰ περὶ τὴν τροφήν, τούτοις δὲ μόνον ἐκ γῆς. τῷ
 μὲν οὖν νομοθέτῃ τοῦτο ὅζον· οὐ γὰρ μόνον ἡμῖς αὖ
 γίνονται νόμοι μέτριοι, πολὺ δ' ἐλάττους, ἐτι δ' ἐλευθε- D
 ροῖς ἀνθρώποις μᾶλλον πρόποντες. ναυκληρικῶν μὲν γὰρ
 καὶ ἐμπορικῶν καὶ καπηλευτικῶν καὶ πανδοκεύσεων καὶ
 τελωνικῶν καὶ μεταλλειῶν καὶ δανεισμῶν καὶ ἐπιτόκων
 τόκων καὶ ἄλλων μυρίων τοιούτων τὰ πολλὰ ἀπῆλλακται,
 χαίρειν αὐτοῖς εἰπών, ὁ περὶ ταύτην τὴν πόλιν νομοθέτης,
 γεωργοῖς δὲ καὶ νομεῦσι καὶ μελιττουργοῖς καὶ τοῖς περὶ
 τὰ τοιαῦτα φυλακτηρίοις τε καὶ ἐπιστάταις ὀργάνων νο- E
 μοθετήσῃ, τὰ μέγιστα ἤδη νευνομοθετηκῶς περὶ γάμους
 ἅμα καὶ γενέσεις παίδων καὶ τροφάς, ἐτι δὲ καὶ παιδείας
 ἀρχῶν τε καταστάσεις ἐν τῇ πόλει· νῦν δ' ἐπὶ τοὺς τὴν
 τροφήν καὶ ὅσοι περὶ αὐτὴν ταύτην συνδιαπονοῦσιν
 ἀναγκαῖον νομοθετοῦντά ἐστι τρέπεσθαι. πρῶτον δ' ἡ νό-
 μοι ἔδωσαν λεγόμενοι τοῦνομα γεωργικοί. Διὸς ὀρίον
 μὲν πρῶτος νόμος ὅδε εἰρήσθω· μὴ κινεῖτω γῆς ὄρια μη-
 δὲῖς μῆτε οἰκείου πολίτου γείτονος μῆτε ὁμοτέρμονος ἐπ'
 ἐσχατιᾷς κεκτημένος ἄλλῳ ξένῳ γειτονῶν, νομίσας τὸ
 τὰκίνητα κινεῖν ἀληθῶς τοῦτο εἶναι· βουλέσθω δὲ πᾶς 843
 πέτρου ἐπιχειρήσαι κινεῖν τὸν μέγιστον ἄλλον [πλὴν ὄρον]
 μᾶλλον ἢ σμικρὸν λίθον ὀρίζοντα φιλίαν τε καὶ ἐχθραν,
 ἐνορκον παρὰ θεῶν. τοῦ μὲν γὰρ ὁμόφυλος Ζεὺς μάρτυς,
 τοῦ δὲ ξένιος, οἱ μετὰ πολέμων τῶν ἐχθρίστων ἐγείρονται·
 καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς τῷ νόμῳ ἀναίσθητος τῶν ἀπ' αὐτοῦ

- κακῶν γίγνοιτ' ἂν, καταφρονήσας δὲ διτταῖς δίκαις
 ἔστω, μίᾳ μὲν παρὰ θεῶν καὶ πρώτη, δευτέρα δὲ
 B μου. μηδεὶς γὰρ ἔκων κινεῖτω γῆς ὄρια γειτόνων
 ἂν κινήσῃ, μηνυέτω μὲν ὁ βουλούμενος τοῖς γεωμέτραις
 δὲ εἰς τὸ δικαστήριον ἀγόντων· ἣν δέ τις ὄφληται τῇ
 τὴν δίκην, ὥς ἀναδάστου γῆν λάθρα καὶ βία ποιοῦν
 ὄφλοντος τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ τι ἂν δέῃ παρὰ
 ἀποτίνειν τὸν ἡττηθέντα. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο βλάβη
 καὶ μικρὰ γειτόνων γιγνόμεναι διὰ τὸ ἐκ
 C ἐχθρας ὄγκον μέγαν ἐντίκτουςαι χαλεπὴν καὶ σφόδρα
 κράν γειτονίαν ἀπεργάζονται· διὸ χορὴ πάντως ἐπι-
 σθαι γείτονα γείτονι μηδὲν ποιεῖν διάφορον, τῶν
 λων πέρι καὶ δὴ καὶ ἐπεργασίας συμπασης σφόδρα
 βούμενον· τὸ μὲν γὰρ βλάπτειν οὐδὲν χαλεπὸν ἀν-
 θρώπου παντός, τὸ δ' ἐπωφελεῖν οὐδαμῇ ἅπαντος
 ἂν ἐπεργάζηται τὰ τοῦ γείτονος ὑπερβαίνων τοῦ
 τὸ μὲν βλάβος ἀποτινέτω, τῆς δὲ ἀναιδεΐας ἅμα καὶ
 D λευθερίας ἔνεκα λατρευόμενος διπλάσιον τοῦ βλα-
 φθέντι· τούτων δὲ καὶ ἄλλο ἐκτισάτω τῷ βλαφθέντι· τούτων δὲ καὶ ἄ-
 τῶν τοιούτων ἐπιγνώμονες τε καὶ δικασταὶ καὶ
 γιγνέσθων ἀγρονόμοι, τῶν μὲν μειζόνων, καθάπερ
 πρόσθεν εἰρηται, πᾶσα ἡ τοῦ δωδεκατημορίου τὰ
 ἐλαττόνων δὲ οἱ φρουράρχοι τούτων. καὶ εἴαν τις
 ματα ἐπινέμῃ, τὰς βλάβας ὀρώντες κρινόντων καὶ
 τῶν, καὶ εἴαν ἐσμούς ἄλλοτρίους σφετερίζῃ τις
 E μελιττῶν ἡδονῇ ξυνεπόμενος καὶ κατακρούων οὐ
 κειῶται, τινέτω τὴν βλάβην· καὶ εἴαν πυρεύων τῇ
 μὴ διευλαβηθῇ τῶν τοῦ γείτονος, τὴν δόξασαν
 τοῖς ἄρχουσι ζημιούσθω, καὶ εἴαν φυτεύων μὴ ἀπο-
 μέτρον τῶν τοῦ γείτονος χωρίων, καθάπερ εἰρη-
 πολλοῖς νομοθέταις ἱκανῶς, ὧν τοῖς νόμοις χορὴ πο-
 σθαι καὶ μὴ πάντα ἀξιούν πολλά καὶ μικρὰ καὶ τὰ

τυχόντος νομοθέτου γιγνόμενα τὸν μείζω πόλεως κοσμη-
 την νομοθετεῖν· ἐπεὶ καὶ τῶν ὑδάτων περὶ γεωργοῖσι 844
 παλαιοὶ καὶ καλοὶ νόμοι κείμενοι οὐκ ἄξιοι παροχτεύειν
 λόγοις, ἀλλ' ὁ βουλευθεὶς ἐπὶ τὸν αὐτοῦ τόπον ἄγειν ὕδωρ
 ἀγέτω μὲν ἀρχόμενος ἐκ τῶν κοινῶν ναμάτων, μὴ ὑπο-
 τέμνων πηγὰς φανερὰς ἰδιώτου μηδενός, ἣ δ' ἂν βούλη-
 ται ἄγειν, πλὴν δι' οἰκίας ἢ ἱερῶν τινῶν ἢ καὶ μνημάτων,
 ἀγέτω, μὴ βλάπτων πλὴν αὐτῆς τῆς ὀχεταγωγίας· αὐδρία
 δὲ εἰ τισι τόποις ξύμφυτος ἐκ γῆς τὰ ἐκ Διὸς ἴοντα ἀπο- B
 στέγει νάματα καὶ ἐλλείπει τῶν ἀναγκαίων πωμάτων,
 ὀρυττέτω μὲν ἐν τῷ αὐτοῦ χωρίῳ μέχρι τῆς κεραμίδος
 γῆς, εἰ δ' ἐν τούτῳ τῷ βάθει μηδαμῶς ὕδατι προστυγ-
 χάνῃ, παρὰ τῶν γειτόνων ὑδρευέσθω μέχρι τοῦ ἀναγκαίου
 πώματος ἐκάστοις τῶν οἰκετῶν· εἰ δὲ δι' ἀκριβείας ἢ
 καὶ τοῖς γείτοσι, τάξιν τῆς ὑδρείας ταξάμενος παρὰ τοῖς C
 ἀγρονόμοις, ταύτην ἡμέρας ἐκάστης κομιζόμενος οὕτω
 κοινωνεῖτω τοῖς γείτοσιν ὕδατος· εἰ δὲ ἐκ Διὸς ὕδατα
 γιγνόμενα τὸν ἐπάνω γεωργοῦντα ἢ καὶ ὁμότοιχον οἰ-
 κοῦντα τῶν ὑποκάτω βλάβη τις μὴ διδοὺς ἐκροῇν, ἢ
 τοῦναντίον ὁ ἐπάνω μεθιεὶς εἰκῇ τὰ θεύματα βλάβη τὸν
 κάτω, καὶ περὶ ταῦτα μὴ ἐθέλωσι διὰ ταῦτα κοινωνεῖν
 ἀλλήλοις, ἐν ἅστει μὲν ἄστυνόμον, ἐν ἀγρῷ δὲ ἀγρονόμον
 ἐπάγων ὁ βουλόμενος ταξάσθω, τί χρὴ ποιεῖν ἐκάτερον·
 ὁ δὲ μὴ ἐμμένων ἐν τῇ τάξει φθόνου θ' ἅμα καὶ δυσκό- D
 λου ψυχῆς ὑπεχέτω δίκην, καὶ ὄφλων διπλάσιον τὸ βλά-
 βος ἀποτινέτω τῷ βλαφθέντι, μὴ ἐθέλησας τοῖς ἀρχουσι
 πείθεσθαι.

X. Ὅπως δὲ δὴ χρὴ κοινωνίαν ποιείσθαι πάντας
 τοιάνδε τινα· διττὰς ἡμῖν δωρεὰς ἢ θεὸς ἔχει χάριτος
 αὐτῇ, τὴν μὲν παιδείαν Διουνυσιάδα ἀθησαύριστον, τὴν
 δ' εἰς ἀπόθεσιν γενομένην κατὰ φύσιν· ἐστὼ δὴ περὶ
 ὁπώρας οὗδε νόμος ταχθεὶς· ὅς ἂν ἀγροίκου ὁπώρας γέν-

σῆται, βοτρώων εἴτε καὶ σύκων, πρὶν ἔλθειν τὴν ὥραν τὴν
 E τοῦ τριγᾶν ἀρχιτοῦρου ξύνδρομον, εἴτ' ἐν τοῖς αὐτοῦ χωρί-
 οῖς εἴτε καὶ ἐν ἄλλων, ἱερὰς μὲν πεντήκοντα ὀφειλέτω τῷ
 Διονύσῳ θεοῦ χάρις, εἴαν ἐκ τῶν ἑαυτοῦ δρέπῃ, εἴαν δ' ἐκ
 τῶν γειτόνων, μὲν, εἴαν δ' ἐξ ἄλλων, δύο μέρη τῆς μνᾶς.
 ὅς δ' ἂν τὴν γενναίαν νῦν λεγομένην σταφυλὴν ἢ τὰ γεν-
 ναῖα σῦκα ἐπονομαζόμενα ὀπωρίζειν βούληται, εἴαν μὲν ἐκ
 τῶν οἰκείων λαμβάνῃ, ὅπως ἂν ἐθέλῃ καὶ ὁπόταν βούλη-
 ται καρπούσθω, εἴαν δ' ἐξ ἄλλων μὴ πείσας, ἐπομένως τῷ
 845 νόμῳ, τῷ μὴ κινεῖν ὅ τι μὴ κατέθετο, ἐκείνως αἰεὶ ζημιου-
 σθῶ· εἴαν δὲ δὴ δοῦλος μὴ πείσας τὸν δεσπότην τῶν χω-
 ρίων ἄπτηταί του τῶν τοιούτων, κατὰ ῥᾶγα βοτρώων καὶ
 σῦκον συκῆς ἰσαριθμούς πληγὰς τούτοις μαστιγούσθω.
 μέτοικος δὲ ὠνούμενος τὴν γενναίαν ὀπώραν ὀπωρίζετω,
 εἴαν βούληται· εἴαν δὲ ξένος ἐπιδημήσας ὀπώρας ἐπιθυμῇ
 φαργεῖν διαπορευόμενος τὰς ὁδοὺς, τῆς μὲν γενναίας ἀπτε-
 σθῶ, εἴαν βούληται, μετ' ἐνὸς ἀκολουθοῦ χωρὶς τιμῆς,
 B ξένια δεχόμενος, τῆς δὲ ἀγροίκου λεγομένης καὶ τῶν τοι-
 ούτων ὁ νόμος εἰργέτω μὴ κοινωνεῖν ἡμῖν τοὺς ξένους·
 εἴαν δὲ τις αἴστωρ ὢν αὐτὸς ἢ δοῦλος ἄψῃται, τὸν μὲν δοῦ-
 λον πληγαῖς κολάζειν, τὸν δὲ ἐλεύθερον ἀποπέμπειν νο-
 θετήσαντα καὶ διδάξαντα τῆς ἄλλης ὀπώρας ἄπτεσθαι τῆς
 εἰς ἀπόθεσιν ὀσταφίδος οἴνου τε καὶ ξηρῶν σύκων ἀνε-
 πιτηδεῖον κεκτῆσθαι. ἀπίων δὲ πέρι καὶ μῆλων καὶ ῥοῶν
 C καὶ πάντων τῶν τοιούτων, αἰσχρὸν μὲν μηδὲν εἶσθαι λάθρα
 λαμβάνειν, ὁ δὲ ληφθεὶς ἐντὸς τριάκοντα ἐτῶν γεγονώς
 τυπτέσθω καὶ ἀμυνέσθω ἄνευ τραυμάτων, δίκην δ' εἶναι
 ἐλευθέρῳ τῶν τοιούτων πληγῶν μηδεμίαν· ξένῳ δὲ κα-
 θαπερ ὀπώρας ἐξέστω καὶ τῶν τοιούτων μέτοχον εἶναι·
 εἴαν δὲ πρεσβύτερος ὢν ἄπτηται τούτων, φαρῶν αὐτοῦ
 καὶ ἀποφέρων μηδὲν, καθάπερ ὁ ξένος ταύτῃ κοινωνεῖτω
 τῶν τοιούτων ἀπάντων, μὴ πειθόμενος δὲ τῷ νόμῳ

κινδυνεύει ἀναγώνιστος γίνεσθαι περὶ ἀρετῆς, ἐὰν εἰς D
τότε τὰ τοιαῦτα περὶ αὐτοῦ τοὺς τότε κριτὰς τις ἀναμι-
μνήσκῃ.

XI. Ὅδωρ δὲ πάντων μὲν τὸ περὶ τὰς κηπέας διαφε-
ρόντως τρέφειμον, εὐδιάφθαρτον δέ· οὔτε γὰρ γῆν οὔτε
ἥλιον οὔτε πνεύματα τοῖς ὕδασι ξύντροφα τῶν ἐκ γῆς
ἀναβλαστανόντων ῥάδιον φθείρειν φαρμακεύσεσιν ἢ
ἀποτροπαῖς ἢ καὶ κλοπαῖς, περὶ δὲ τὴν ὕδατος φύσιν ἐστὶ
τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα δυνατὰ γίνεσθαι· διὸ δὴ βοηθοῦ E
δεῖται νόμου. ἔστω τοίνυν ὅδε περὶ αὐτοῦ· ἂν τις δια-
φθείρῃ ἐκὼν ὕδωρ ἀλλότριον, εἴτε καὶ πηγαῖον εἴτε καὶ
συναγυρτόν, φαρμακείαις ἢ σκάμμασιν ἢ κλοπαῖς, ὁ βλα-
πτόμενος δικαζέσθω πρὸς τοὺς ἀστυνόμους, τὴν ἀξίαν
τῆς βλάβης ἀπογραφόμενος· ἂν δὲ τις ὄφλη φαρμακείαις
τισὶ βλάπτων, πρὸς τῷ τιμήματι καθηράτω τὰς πηγὰς ἢ
τὰ γγείον τοῦ ὕδατος, ὅπῃπερ ἂν οἱ τῶν ἐξηγητῶν νόμοι
ἀφηγῶνται δεῖν γίνεσθαι τὴν κάθαρσιν ἐκάστοτε καὶ
ἐκάστοις. περὶ δὲ ξυγκομιδῆς τῶν ὠραίων ἀπάντων, ἐξε- 846
στω τῷ βουλομένῳ τὸ ἑαυτοῦ διὰ παντός τόπου κομίζε-
σθαι, ὅπῃπερ ἂν ἢ μηδὲν μηδένα ζημιοῖ ἢ τριπλάσιον αὐ-
τὸς κέρδος τῆς τοῦ γείτονος ζημίας κερδαίνει· τούτων δὲ
ἐπιγνώμονας τοὺς ἄρχοντας γίνεσθαι καὶ τῶν ἄλλων
ἀπάντων, ὅσα τις ἂν ἐκὼν ἄκοντα βλάβῃ βία ἢ λάθρᾳ
αὐτὸν ἢ τῶν αὐτοῦ τι διὰ τῶν αὐτοῦ κτημάτων. πάντα
τὰ τοιαῦτα τοῖς ἄρχουσιν ἐπιδεικνύς τιμωρεῖσθω μέχρι
τριῶν μνῶν ὄντος τοῦ βλάβους· ἐὰν δ' ἐγκλημὰ τῷ μείζον
ἄλλῳ πρὸς ἄλλον γίνηται, πρὸς τὰ κοινὰ δικαστήρια φέ- B
ρων τὴν δίκην τιμωρεῖσθω τὸν ἀδικοῦντα. ἐὰν δὲ τις τῶν
ἀρχόντων δοκῇ μετ' ἀδίκου γνώμης κρίνειν τὰς ζημίας,
τῶν διπλασίων ὑπόδικος ἔστω τῷ βλαφθέντι· τὰ δὲ αὐ-
τῶν ἀρχόντων ἀδικήματα εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια ἐπανά-
γειν τὸν βουλόμενον ἐκάστων τῶν ἐγκλημάτων. μυρία δὲ

ταῦτα ὄντα καὶ σμικρὰ νόμιμα, καθ' ἃ δεῖ τὰς τιμωρίας γίνεσθαι, λήξεων τε περὶ δικῶν καὶ προσκλήσεων καὶ
 C κλητήρων, εἴτ' ἐπὶ δυνεῖν εἴτ' ἐφ' ὑπόσων δεῖ καλεῖσθαι, καὶ πάντα ὑπόσα τοιαῦτά ἐστιν, οὗτ' ἀνομοθέτητα οἷόν τ' εἶναι γέροντός τε οὐκ ἄξια νομοθέτου, νομοθετούντων δ' αὐτὰ οἱ νέοι πρὸς τὰ τῶν πρόσθεν νομοθετήματα ἀπομιμούμενοι σμικρὰ πρὸς μεγάλα, καὶ τῆς ἀναγκαίας αὐτῶν χρείας ἐμπείρως ἰσχυόντες, μέχρι περ ἂν πάντα ἱκανῶς δόξῃ κείσθαι· τότε δὲ ἀκίνητα ποιησάμενοι ζώντων τούτοις ἤδη χρώμενοι μέτρον ἔχουσι.

D XII. Τὸ δὲ τῶν ἄλλων δημιουργῶν ποιεῖν χρή κατὰ τὰδε. πρῶτον μὲν ἐπιχωρίας μηδεὶς ἔστω τῶν περὶ τὰ δημιουργικὰ τεχνήματα διαπονούτων, μηδὲ οἰκέτης ἀνδρὸς ἐπιχωρίου. τέχνην γὰρ ἱκανὴν πολλῆς ἀσκήσεως ἅμα καὶ μαθημάτων πολλῶν δεομένην κέντηται πολίτης ἀνὴρ τὸν κοινὸν τῆς πόλεως κόσμον σῶζων καὶ κτῶμενος, οὐκ ἐν παρέρῳ δεόμενον ἐπιτηδεύειν· δύο δὲ ἐπιτηδεύματα ἢ
 E ἱκανὴ τῶν ἀνθρωπίνων, οὐδ' αὖ τὴν μὲν αὐτὸς ἱκανῶς ἀσκεῖν, τὴν δὲ ἄλλον ἀσκοῦντα ἐπιτροπεύειν. τοῦτ' οὖν ἐν πόλει ὑπάρχον δεῖ πρῶτον γίνεσθαι· μηδεὶς χαλκεύων ἅμα τεκταινέσθω, μηδ' αὖ τεκταινόμενος χαλκευόντων ἄλλων ἐπιμελείσθω μᾶλλον ἢ τῆς αὐτοῦ τέχνης, πρόφασιν ἔχων, ὥς πολλῶν οἰκετῶν ἐπιμελούμενος ἑαυτῷ δημιουργούντων εἰκότως μᾶλλον ἐπιμελεῖται ἐκείνων διὰ τὸ
 347 τὴν πρόσσοδον ἐκείθεν αὐτῷ πλείω γίνεσθαι τῆς αὐτοῦ τέχνης, ἀλλ' εἰς μίαν ἕκαστος τέχνην ἐν πόλει κεντημένους ἀπὸ ταύτης ἅμα καὶ τὸ ζῆν κτάσθω. τοῦτον δὲ τὸν νόμον ἀστυνόμοι διαπονοῦμενοι σωζόντων, καὶ τὸν μὲν ἐπιχωρίων, εἰάν τις τέχνην ἀποκλίνῃ μᾶλλον ἢ πῇ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν, κολαζόντων ὀνειδέσι τε καὶ ἀτιμίαις, μέχρι περ ἂν κατευθύνωσιν εἰς τὸν αὐτοῦ δρόμον, ξένων

δὲ ἂν τις ἐπιτηδεύῃ δύο τέχνας, δεσμοῖσί τε καὶ χρημάτων
 ζημίαις καὶ ἐκβολαῖς ἐκ τῆς πόλεως κολάζοντες ἀναγκα- B
 ζοῦτων ἓνα μόνον ἀλλὰ μὴ πολλοὺς εἶναι. μισθῶν δὲ αὐ-
 τοῖς περὶ καὶ τῶν ἀναιρέσεων τῶν ἔργων, καὶ εἰάν τις αὐ-
 τοὺς ἕτερος ἢ κείνοι τινα ἄλλον ἀδικῶσι, μέχρι δραχμῶν
 πεντήκοντα ἀστυνόμοι διαδικαζόντων, τὸ δὲ πλεόν τούτου
 τὰ κοινὰ δικαστήρια διακρινόντων κατὰ νόμον. τέλος δὲ
 ἐν τῇ πόλει μηδὲνα μηδὲν τελεῖν μήτε ἐξαγομένων χρημά-
 των μήτ' εἰσαγομένων· λιβανωτὸν δὲ καὶ ὅσα πρὸς θεοὺς C
 τὰ τοιαῦτ' ἐστὶ ξενικὰ θυμιάματα, καὶ πορφύραν καὶ ὅσα
 βαπτὰ χρώματα μὴ φερούσης τῆς χώρας, ἢ περὶ τινα
 ἄλλην τέχνην δεομένην ξενικῶν τινῶν εἰσαγωγίμων μη-
 δενὸς ἀναγκαίου χάριν μήτε τις ἀγέτω, μήτε αὐτῶν ἐν
 τῇ χώρᾳ ἀναγκαίων ἐμμένειν ἐξαγέτω· τούτων δ' αὐ-
 πάντων ἐπιγνώμονας εἶναι καὶ ἐπιμελητὰς τῶν νομοφυ-
 λάκων πέντε ἀφαιρεθέντων τῶν πρεσβυτέρων τοὺς ἐξῆς
 δώδεκα. περὶ δὲ ὄπλων καὶ ὅσα περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα D
 ὄργανα, εἰάν τις ἢ τέχνης εἰσαγωγίμου δέῃ γίνεσθαι
 ἢ φυτοῦ ἢ μεταλλευτικοῦ κτήματος ἢ δεσμευτικοῦ ἢ ζώων
 τινῶν ἕνεκα τῆς τοιαύτης χρείας, ἵππαρχοι καὶ στρατη-
 γοὶ τούτων ἔστωσαν κύριοι εἰσαγωγῆς τε καὶ ἐξαγωγῆς.
 διδούσης τε ἅμα καὶ δεχομένης τῆς πόλεως, νόμους δὲ
 περὶ τούτων νομοφύλακες τοὺς πρέποντάς τε καὶ ἱκανοὺς
 θήσουσι· καπηλείαν δὲ ἕνεκα χρηματισμῶν μήτε οὖν τού-
 του μήτε ἄλλου μηδενὸς ἐν τῇ χώρᾳ ὅλη καὶ πόλει ἡμῖν E
 γίνεσθαι.

XIII. Τροφῆς δὲ καὶ διανομῆς τῶν ἐκ τῆς χώρας ἐγγύς
 τῆς τοῦ Κρητικοῦ νόμου ἔοικεν ὀρθότης ἂν τις γιγνομένη
 κατὰ τρόπον γίνεσθαι. δώδεκα μὲν γὰρ δὴ μέρη τὰ πάντα
 ἐκ τῆς χώρας γινόμενα νέμειν χρῶν πάντας, ἥπερ καὶ
 ἀναλωτέα· τὸ δὲ δωδέκατον μέρος ἕκαστον οἶον πυρῶν
 καὶ κριθῶν, οἷσι δὴ καὶ τὰ ἅπαντα ἀκολουθεῖτω τὰ ἄλλα

848 ὥρατα νεμόμενα, καὶ ὅσα ζῶα ξύμπαντα πράσιμ' ἂν ἐκάστοις ἢ, τριχῇ διαιρείσθω κατὰ λόγον, ἔν μὲν μέρος τοῖς ἐλευθέροις, ἔν δὲ τοῖς τούτων οἰκέταις, τὸ δὲ τρίτου δημιουργοῖς τε καὶ πάντως τοῖς ξένοις, οἳ τέ τινες ἂν τῶν μετοικοῦντων ὥσι ξυνοικοῦντες τροφῆς ἀναγκαίου δεόμενοι, καὶ ὅσοι χρειᾶ τινὶ πόλεως ἢ τινος ἰδιωτῶν εἰσαφικνοῦνται ἐκάστοτε, πάντων τῶν ἀναγκαίων ἀπονεμηθὲν τρίτου μέρος ὧνιον ἐξ ἀνάγκης ἔστω τοῦτο μόνον, τῶν δὲ δύο μερῶν μηδὲν ἐπάναγκες ἔστω πωλεῖν. πῶς οὖν δὴ
B ταῦτα ὀρθότατα νέμοιτ' ἄν; πρῶτον μὲν δῆλον, ὅτι τῇ μὲν ἴσα, τῇ δ' οὐκ ἴσα νέμομεν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Χεῖρω που καὶ βελτίω τούτων ἕκαστα ἀνάγκη φύειν καὶ ἐκτρέφειν τὴν γῆν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τῷ μὲν τοίνυν τοιούτῳ τῶν μερῶν τριῶν ὄντων μηδὲν πλέον ἐχέτω μήτε τὸ τοῖς δεσπόταις ἢ δούλοις νεμόμενον, μήτε αὖ τὸ τῶν ξένων, ἀλλὰ τὴν τῆς ὁμοιότητος ἰσότητα ἢ νομὴ πᾶσιν ἀποδιδότω τὴν αὐτήν, λαβὼν δ'
C ἕκαστος τῶν πολιτῶν τὰ δύο μέρη κύριος ἔστω τῆς νομῆς δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις, ὅπόσ' ἂν καὶ ὅποια βούληται διανέμειν· τὸ δὲ πλέον τούτων μέτροις τε καὶ ἀριθμῷ τῇδε χρὴ διανέμεσθαι, λαβόντα τὸν ἀριθμὸν πάντων τῶν ζώων, οἷς ἐκ τῆς γῆς δεῖ τὴν τροφήν γίνεσθαι, [διανέμειν], τὸ δὲ μετὰ τοῦτο αὐτοῖς οἰκήσεις δεῖ χωρὶς διατεταγμένους εἶναι· τάξεις δὲ ἥδε πρόπει τοῖς τοιούτοις. δώδεκα κόμας εἶναι χρὴ, κατὰ μέσον τὸ δωδεκατημόριον ἕκαστον μίαν,
D ἐν τῇ κόμῃ δὲ ἐκάστη πρῶτον μὲν ἱερὰ καὶ ἀγορὰν ἐξηρησθαι θεῶν τε καὶ τῶν ἐπομένων θεοῖς δαιμόνων, εἴτε τινὲς ἐντοποι Μαγνήτων εἴτ' ἄλλων ἰδρύματα παλαιῶν μνήμη διασεσωμένων εἰσὶ, τούτοις ἀποδιδόντας τὰς τῶν πάλαι τιμὰς ἀνθρώπων, Ἐστίας δὲ καὶ Διὸς Ἀθηνᾶς τε

καὶ ὅς ἂν ἀρχηγὸς ἦ τῶν ἄλλων τοῦ δωδεκάτου ἐκάστου
 μέρους, ἱερὰ πανταχοῦ ἰδρύσασθαι. πρῶτον δὲ οἰκοδο-
 μίας εἶναι περὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα, ὅπῃ ἂν ὁ τόπος ὑψηλότερος
 ᾖ, τοῖς φρουροῖς ὑποδοχὴν ὅ τι μάλιστα εὐερκῇ· τὴν δὲ Ε
 ἄλλην χώραν κατασκευάζειν πᾶσαν δημιουργῶν τριακαί-
 δεκα μέρη διελομένους, καὶ τὸ μὲν ἐν ἅστει κατοικίσειν,
 διελομένους αὖ καὶ τοῦτο εἰς τὰ δώδεκα μέρη τῆς πόλεως
 ἀπάσης, ἔξω τε καὶ ἐν κύκλῳ κατανεμηθέντας, ἐν τῇ κώμῃ
 δὲ ἐκάστη τὰ πρόσφορα γεωργοῖσι γένῃ τῶν δημιουργῶν
 συνοικίσειν. τοὺς δ' ἐπιμελητὰς εἶναι τούτων πάντων τοὺς
 τῶν ἀγρονόμων ἄρχοντας, ὅσων τε καὶ ὠντινων ὁ τόπος
 ἕκαστος δεῖται, καὶ ὅπου κατοικοῦντες ἀλυπότατοί τε καὶ
 ὠφελιμώτατοι ἐσονται τοῖσι γεωργοῦσι. τῶν δὲ ἐν ἅστει 849
 κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπιμεληθῆναι καὶ ἐπιμελεῖσθαι τὴν τῶν
 ἀστυνόμων ἀρχήν.

XIV. Τοῖς δὲ δὴ ἀγρονόμοις τὰ περὶ ἀγορὰν που
 δεῖ ἕκαστα μέλειν· ἡ δ' ἐπιμέλεια μετὰ τὴν τῶν ἱερῶν
 ἐπίσκεψιν τῶν κατ' ἀγορὰν, μὴ τις ἀδικῇ τι, τῆς τῶν ἀν-
 θρώπων χρείας τὸ δεύτερον ἂν εἴη σωφροσύνης τε καὶ
 ὑβρεως ἐπισκόπους ὄντας κολάζειν τὸν δέοντον κολά-
 σεως. τῶν δὲ ὠνίων, πρῶτον μὲν τὰ περὶ τοὺς ξένους τα-
 χθέντα πωλεῖν τοῖς ἀστοῖς σκοπεῖν εἰ γίγνεται κατὰ τὸν Β
 νόμον ἕκαστα· νόμος δὲ ἐκάστου, μηνὸς τῇ νεᾷ ὧν δεῖ
 πρᾶθῆναι τὸ μέρος τοῖς ξένοις ἐξάγειν τοὺς ἐπιτρόπους,
 ὅσοι τοῖς ἀστοῖς ξένοι ἢ καὶ δοῦλοι ἐπιτροπεύουσι, δωδε-
 κατημόριον πρῶτον τοῦ σίτου, τὸν δὲ ξένον εἰς πάντα τὸν
 μῆνα ὠνεῖσθαι σῖτον μὲν καὶ ὅσα περὶ σῖτον ἀγορᾶ τῇ
 πρώτῃ· δεκάτῃ δὲ τοῦ μηνὸς τὴν τῶν ὑγρῶν οἱ μὲν πρᾶ-
 σιν, οἱ δὲ ὠνὴν ποιείσθωσαν δι' ὅλου τοῦ μηνὸς ἱκανήν·
 τρίτῃ δὲ εἰκάδι τῶν ζώων ἔστω πρᾶσις, ὅσα πρᾶτέα ἐκά- C
 στοῖς ἢ ὠνητέα αὐτοῖς δεομένοις, καὶ ὀπόσων σκευῶν ἢ
 χρημάτων γεωργοῖς μὲν πρᾶσις, οἷον θερμάτων ἢ καὶ πά-

σης ἐσθῆτος ἢ πλοκῆς ἢ πιλήσεως ἢ τινων ἄλλων τοιου-
 των, ξένοις δὲ ἀναγκαῖον ὠνεῖσθαι παρ' ἄλλων κτωμέ-
 νοις. καπηλείας δὲ τούτων ἢ κρηθῶν ἢ πυθῶν εἰς ἄλφικα
 νερμηθέντων, ἢ καὶ τὴν ἄλλην ξύμπασαν τροφήν ἀστοῖς
 μὲν καὶ τούτων δούλοις μήτε τις πωλείτω μήτε ὠνεῖσθω
 D παρὰ τοιούτου μηδὲς μηδενός, ἐν δὲ ταῖς τῶν ξένων ξένος
 ἀγοραῖς πωλείτω τοῖς δημιουργοῖς τε καὶ τούτων δούλοις,
 οἴνου τε μεταβαλλόμενος καὶ σίτου προᾶσιν, ὃ δὴ καπη-
 λείαν ἐπονομάζουσιν οἱ πλείστοι, καὶ ζώων διαμερισθέν-
 των μάγειροι διατιθέσθων ξένοις τε καὶ δημιουργοῖς καὶ
 τούτων οἰκέταις. πᾶσαν δὲ ὕλην καύσιμον ὀσημέραι ξένος
 ὁ βουληθεὶς ὠνεῖσθω μὲν ἀθρόαν παρὰ τῶν ἐν τοῖς χω-
 ρίοις ἐπιτρόπων, πωλείτω δὲ αὐτὸς τοῖς ξένοις, καθ' ὅσον
 ἂν βούληται καὶ ὅποταν βούληται· τῶν δὲ ἄλλων χρημά-
 E των πάντων καὶ σκευῶν, ὅπόσων ἐκάστοισι χρεῖα, πωλεῖν
 εἰς τὴν κοινὴν ἀγορὰν φέροντας εἰς τὸν τόπον ἑκάστον.
 ἐν οἷς ἂν νομοφύλακές τε καὶ ἀγορανόμοι μετ' ἀστυνόμων
 τεκμηροῦμενοι ἔδρας πρεπούσας ὄρους θῶνται τῶν ὠνίων
 ἐν τούτοις ἀλλάττεσθαι νόμισμά τε χρημάτων καὶ χρη-
 ματα νομίσματος, μὴ προῖέμενον ἄλλον ἑτέρῳ τὴν ἀλλα-
 γήν· ὁ δὲ προσέμενος ὥς πιστεύων, ἂν τε κομίσῃται καὶ
 ἂν μὴ, στεργέτω ὥς οὐκέτι οἰκῆς οὐσης τῶν τοιούτων
 850 περὶ συναλλάξεων. τὸ δὲ ὠνηθῆν ἢ προθῆν ὅσῳ πλέον ἂν

πλήν τοῦ σωφρονεῖν, μηδὲ ἄλλο αὐτὸ τέλος ἔνεκά τινος ὧν ἡς
 ἢ καὶ πράσεως· ὅταν δ' ἐξήκωσιν οἱ χρόνοι, τὴν αὐτοῦ
 λαβόντα οὐσίαν ἀπιέναι, εἰάν δ' ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις αὐτῷ
 ξυμβῇ λόγον ἀξίῳ πρὸς εὐεργεσίαν τῆς πόλεως γεγονέναι
 τινὰ ἱκανήν, καὶ πιστεύῃ πείσειν βουλὴν καὶ ἐκκλησίαν ἢ
 τινα ἀναβολὴν τῆς ἐξοικήσεως ἀξιῶν αὐτῷ γίνεσθαι κυ- C
 ρίως ἢ καὶ τὸ παράπαν διὰ βίου τινὰ μὴν, ἐπελθὼν καὶ
 πείσας τὴν πόλιν, ἅπερ ἂν πείσῃ, ταῦτα αὐτῷ τέλεα γινέ-
 σθω. παισὶ δὲ μετοίκων, δημιουργοῖς οὐσί καὶ γενομένοις
 ἑτῶν πεντεκαίδεκα, τῆς μὲν μετοικίας ἀρχέτω χρόνος ὁ
 μετὰ τὸ πέμπτου καὶ δέκατου ἔτος, ἐπὶ τούτοις δὲ εἰκοσὶν
 ἔτη μείνας ἴτω ὅπῃ αὐτῷ φίλον, μένειν δὲ ἂν βούληται,
 κατὰ τὰ αὐτὰ μενέτω πείσας· ὁ δὲ ἀπὼν ἐξαλειψάμενος
 ἴτω τὰς ἀπογραφάς, αἵτινες ἂν αὐτῷ παρὰ τοῖς ἀρχουσι D
 γεγραμμέναι πρότερον ὦσιν.

Θ.

I. ΑΘ. Δίκαι δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἀκόλουθοι ταῖς ἐμ- 853
 προσθεν πράξεσιν ἀπάσαις οὔσαι κατὰ φύσιν γίνονται
 ἂν τὴν τῆς διακοσμήσεως τῶν νόμων. ὧντινων οὖν δὴ
 περὶ δεῖ γίνεσθαι δίκας, τὰ μὲν εἴρηται, τὰ κατὰ γεωργίας
 τε καὶ ὅσα τούτοις εἶπετο, τὰ δὲ μέγιστα οὔτε εἴρηται πω,
 καθ' ἕν ἕκαστόν τε λεγόμενον [ρήθην], ἣν δεῖ λαμβάνειν
 αὐτὸ τιμωρίαν καὶ τίνων ποτὲ δικαστῶν τυγχάνειν, μετ' B
 ἐκεῖν' αὐτὰ ἐξῆς ταῦτα ῥητέον.

ΚΑ. Ὅρθως.

ΑΘ. Αἰσχροὺν μὲν δὴ τινα τρόπον καὶ νομοθετεῖν
 πάντα, ὅποσα νῦν μέλλομεν τοῦτο δοῦν ἐν τοιαύτῃ πόλει,
 ἣν φαμεν οἰκήσεσθαι τε εὖ καὶ τεύξεσθαι πάσης ὀρθότη-

τος πρὸς ἐπιτήδευσιν ἀρετῆς· ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ τὸ καὶ
 ἀξιούν τῆς τῶν ἄλλων μοχθηρίας τῶν μεγίστων ἐμφύε-
 σθαι τινα μεθέξοντα, ὥστε δεῖν νομοθετεῖν προκαταλα-
 βάνοντα καὶ ἀπειλοῦντα, ἐάν τις τοιοῦτος γίγνηται, καὶ
 τούτων ἀποτροπῆς τε ἕνεκα καὶ γενομένων κολάσεως τι-
 θέναι ἐπ' αὐτοῖς νόμους ὡς ἐσομένοις, ὅπερ εἶπον, αἰσχρὸν
 μὲν τινα τρόπον· ἐπειδὴ δὲ οὐ, καθάπερ οἱ παλαιοὶ νομο-
 θέται θεῶν παισὶ νομοθετοῦμενοι τοῖς ἥρωσιν, ὡς ὁ νῦν
 λόγος, αὐτοὶ τ' ἐκ θεῶν ὄντες ἄλλοις τε ἐκ τοιούτων γεγο-
 νόσιν ἐνομοθέτουν, ἀλλ' ἄνθρωποι τε καὶ ἀνθρώπων
 σπέρμασι νομοθετοῦμεν τὰ νῦν, ἀνεμέσητον δὴ φοβεῖ-
 σθαι, μὴ τις ἐγγίγνηται τῶν πολιτῶν ἡμῖν οἷον κερασβό-
 λος, ὃς ἀτεράμων εἰς τοσοῦτον φύσει γίγνοιτ' ἂν ὥστε μὴ
 τήκεσθαι, * καὶ * καθάπερ ἐκεῖνα τὰ σπέρματα πυρὶ, νό-
 μοις οὗτοι καίπερ οὕτως ἰσχυροῖς οὖσιν ἄτηκτοι γίγνων-
 ται. ὧν δὴ χάριν οὐκ ἐπίχαριν λέγοιμ' ἂν πρῶτον νόμον
 ἱερῶν περὶ συλήσεως, ἂν τις τοῦτο δορᾷ τολμᾷ. καὶ πολί-
 την μὲν τῶν τεθραμμένων ὁρθῶς οὐτ' ἂν βουλοίμεθα
 οὔτε ἐλπιστὸν πάνυ τι νοσήσαι ποτε ἂν ταύτην τὴν νόσον.
 οἰκέται δὲ ἂν τούτων καὶ ξένοι καὶ ξένων δοῦλοι πολλὰ ἂν
 ἐπιχειρήσειαν τοιαῦτα· ὧν ἕνεκα μὲν μάλιστα, ὅμως δὲ
 854 καὶ ξυμπάσαν τὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀσθένειαν εὐ-
 λαβούμενος, ἐρῶ τὸν τῶν ἱεροσύλων πέρι νόμον καὶ τῶν
 ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων, ὅσα δυσίατα καὶ ἀνίατα.
 προσίμια δὲ τούτοις κατὰ τὸν ἐμπροσθεν λόγον ὁμολο-
 γηθέντα προσηρτήσιν ἵπασιν ὡς βραχύνεσθαι. λέγοι δὲ τις
 ἂν ἐκείνῳ διαλεγόμενος ἅμα καὶ παραμυθούμενος, ὃν ἐπι-
 θαιμὸν καὶ προσηρτήσιν ἵπασιν ὡς βραχύνεσθαι.

ἄδικημάτων, περιφερόμενος ἀλιτηριώδης, ὃν εὐλαβεῖσθαι
 χρεὼν παντὶ σθένει· τίς δ' ἐστὶν εὐλάβεια, μαθέ. ὅταν
 σοι προσπίπτῃ τι τῶν τοιούτων δογμάτων, ἴθι ἐπὶ τὰς
 ἀποδιοπομπήσεις, ἴθι ἐπὶ θεῶν ἀποτροπαίων ἱερὰ ἱκέτης,
 ἴθι ἐπὶ τὰς τῶν λεγομένων ἀνδρῶν ὑμῖν ἀγαθῶν ξυνο-
 σίας, καὶ τὰ μὲν ἄκουε, τὰ δὲ πειρῶ λέγειν αὐτός, ὥς δει
 τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια πάντα ἄνδρα τιμᾷ· τὰς δὲ τῶν κα-
 κῶν ξυνοσίας φεῦγε ἀμεταστρεπτι· καὶ εἰ μὲν σοι ὁρῶντι
 ταῦτα λωφῇ τι τὸ νόημα — εἰ δὲ μή, καλλίω θάνατον σκε-
 ψάμενος ἀπαλλάττου τοῦ βίου.

II. Ταῦτα ἡμῶν ἀδόντων προοίμια τοῖς πάντα ταῦτα
 ἐπινοοῦσιν ὅσα ἀνόσια ἔργα καὶ πολιτοφθόρα, τῷ μὲν πει-
 θομένῳ τὸν νόμον ἔαν σιγῇ δεῖ, τῷ δὲ ἀπειθοῦντι μετὰ
 τὸ προοίμιον ἄδειν μέγα· ὅς δ' ἂν ἱεροσυλῶν ληφθῇ, εἰ μὲν
 ἢ δοῦλος ἢ ξένος, ἐν τῷ προσώπῳ καὶ ταῖς χερσὶ γρα-
 φεῖς τὴν συμφορὰν καὶ μαστιγωθείς ὑπόσας ἂν δόξῃ τοῖς
 δικασταῖς, ἐκτὸς τῶν ὅρων τῆς χώρας γυμνὸς ἐκβληθήτω·
 τάχα γὰρ ἂν δοὺς ταύτην τὴν δίκην γένοιτ' ἂν βελτίων,
 σωφρονησθεῖς. οὐ γὰρ ἐπὶ κακῷ δίκη γίνεταί οὐδεμία,
 γενομένη κατὰ νόμον, δυοῖν δὲ θάτερον ἀπεργάζεται σχε-
 δόν· ἢ γὰρ βελτίονα ἢ μοχθηρότερον ἦττον ἐξεργάσατο
 τὸν τὴν δίκην παρασχόντα. πολίτης δὲ ἂν τίς ποτέ τι τοι-
 οῦτον ὁρῶν ἀναφανῇ, περὶ θεοὺς ἢ περὶ γουέας ἢ περὶ
 πόλιν ἡδίκηκώς τῶν μεγάλων τινὰ καὶ ἀπορρήτων ἀδι-
 κιῶν, ὥς ἀνίατον ἦδη τοῦτον ὄντα ὁ δικαστὴς διανοεῖσθαι,
 λογιζόμενος οἷας παιδείας τε καὶ τροφῆς ἐκ παιδὸς τυγ-
 χάνων οὐκ ἀπέσχετο τῶν μεγίστων κακῶν· δίκη δὲ τοῦ-
 τῳ θάνατος ἐλάχιστος τῶν κακῶν, τοὺς δὲ ἄλλους παρά-
 δεῖγμα ὀνήσει γενόμενος ἀκλεῆς καὶ ὑπὲρ τοὺς τῆς χώρας
 ὅρους ἀφανισθεῖς· παισὶ δὲ καὶ γένει, εἰ μὴ φάνωσι τὰ πα-
 τρώα ἦθι, κλέος ἐστὼ καὶ λόγος ἐντιμος λεγόμενος, ὥς εὖ
 τε καὶ ἀνδρείως εἰς ἀναθὸν ἐκ κακοῦ διαπεφευγόντων.

- δημόσια δὲ χρήματα οὐδενὸς τῶν τοιούτων τῇ πολιτείᾳ
 πρόπον ἂν εἴη γίνεσθαι, ἐν ᾗ δὲ τοὺς αὐτοὺς αἰεὶ καὶ
 ἴσους ὄντας διατελεῖν κλήρους· ζημίας δ' ἐκτίσεις, ὅταν
 ἀδικεῖν ἄξια δοκῇ τις χρημάτων, ἐκτίνειν, ἂν ᾗ τι τῶν τοῦ
 B κλήρου κατεσκευασμένου περιτεῦον, μέχρι τοσούτου ζη-
 μιωθείντα, τὸ δὲ πλεον μὴ· τὰς δ' εἰς ταῦτα ἀκριβείας ἐκ
 τῶν ἀπογραφῶν νομοφύλακες σκοποῦντες τὸ σαφὲς ἐξαγ-
 γελλόντων αἰεὶ τοῖς δικασταῖς, ὅπως ἂν τῶν κλήρων ἄργος
 μηδαὶς μηδέποτε γίγνηται δι' ἀπορίαν χρημάτων. ζημίας
 δὲ ἂν τις πλεονος ἄξιός εἶναι δοκῇ, ἔαν ἄρα μὴ τινες ἐθελ-
 λωσιν αὐτὸν τῶν φίλων ἐγγυᾶσθαι τε καὶ ξυνεκτίνοντες
 ἀπελευθεροῦν, δεσμοῖς τε χρονίοις καὶ ἐμφανέσι καὶ τιαι
 C προπηλακισμοῖς κολάζειν, ἄτιμον δὲ παντάπασι μηδένα
 εἶναι μηδέποτε μὴδ' ἐφ' ἐνὶ τῶν ἀμαρτημάτων, μὴδ' ὑπερ-
 ὄριον φυγάδα· θάνατον δὲ ἢ δεσμοὺς ἢ πληγὰς ἢ τινας
 ἀμόρφους ἔδρας ἢ στάσεις ἢ παραστάσεις εἰς ἱερὰ ἐπὶ τῇ
 τῆς χώρας ἐσχατᾷ, ἢ χρημάτων καθάπερ ἔμπροσθεν εἶπο-
 μεν ἐκτίσεις γίνεσθαι δεῖν, τὴν δίκην ταύτην γίνεσθαι.
 δικασταὶ δὲ ἔστωσαν θανάτου πέρι νομοφύλακες τε καὶ
 τὸ τῶν περυσινῶν ἀρχόντων ἀριστίνδην ἀπομερισθὲν δι-
 D καστήριον· εἰσαγωγὰς δὲ τούτων καὶ προσκλήσεις καὶ ὅσα
 τοιαῦτα καὶ ὥς δεῖ γίνεσθαι, τοῖς νεωτέροις νομοθέταις
 γρηῃ μέλειν· τὴν διαψήφισιν δὲ ἡμέτερον ἔργον νομοθετεῖν.
 ἔστω δὲ φανερὰ μὲν ἡ ψήφος τιθεμένη, πρὸ τούτου δὲ
 κατὰ τὸ στόμα τοῦ διώκοντός τε καὶ φεύγοντος ὁ δικα-
 στήης ἐξῆς ἡμῖν ἐγγύιατα κατὰ πρόσβιν ἰξέσθω, πάντες δ'
 οἱ πολῖται, ὅσοιπερ ἂν ἄγωσι σχολήν, ἐπήκοοι ἔστωσαν
 E σπουδῇ τῶν τοιούτων δικῶν. λέγειν δὲ ἓνα λόγον, πρῶ-
 του μὲν τὸν διώκοντα, τὸν δὲ φεύγοντα δεύτερον· μετὰ δὲ
 τοὺς λόγους τούτους ἄρχεσθαι μὲν τὸν γεραίτατον ἀπα-
 κρίνοντα, ἰόντα εἰς τὴν τῶν λεχθέντων σκέψιν ἱκανήν,
 μετὰ δὲ τὸν προεσβύτατον ἐξῆς ὅπαντας καὶ διεξελθεῖν, ὃ

τι ἂν παρ' ἑκατέρου τις τῶν ἀντιδίκων ῥῆθῃεν ἢ μὴ ῥῆθῃεν ἐπιποθῇ τινὰ τρόπον· ὁ δὲ μὴδὲν ποθῶν ἄλλω τὴν ἀνάκρισιν παραδιδότω. τῶν δὲ ῥῆθέντων ἐπισφραγισαμένους ὅσα ἂν εἶναι καίρια δοκῇ, γράμμασι σημεῖα ἐπιβάλλοντας 856 πάντων τῶν δικαστῶν, θεῖναι ἐπὶ τὴν ἐστίαν, καὶ πάλιν αὖριον εἰς ταῦτόν ξυνελθόντας ὡσαύτως τε ἀνακρίνοντας διεξελθεῖν τὴν δίκην, καὶ σημεῖα ἐπιβάλλοντας αὖ τοῖς λεγθεῖσι· καὶ τρεῖς ὁράσαντας τοῦτο, τεκμήριά τε καὶ μάρτυρας ἱκανῶς παραλαβόντας, ψῆφον ἱερὰν ἕκαστον φέροντα καὶ ὑποσχόμενον πρὸς τῆς ἐστίας εἰς δύναμιν τὰ δίκαια καὶ ἀληθῆ κρίνειν οὕτω τέλος ἐπιθεῖναι τῇ τοιαύτῃ δίκῃ.

III. Μετὰ δὲ τὰ περὶ θεοὺς τὰ περὶ κατὰλυσιν τῆς Ἡ πολιτείας· ὅς ἂν ἄγων εἰς ἀρχὴν ἄνθρωπον δουλώται μὲν τοὺς νόμους, ἐταιρείαις δὲ τὴν πόλιν ὑπήκοον ποιῇ, καὶ βιαίως δὴ πᾶν τοῦτο πράττων καὶ στάσιν ἐγείρων παρανομῇ, τοῦτον δὴ διανοεῖσθαι δεῖ πάντων πολεμιώτατον ὅλη τῇ πόλει· τὸν δὲ κοινωνοῦντα μὲν τῶν τοιούτων μηδενί, τῶν μερίστων δὲ μετέχοντα ἀρχῶν ἐν τῇ πόλει, λεληθότα τε ταῦτα αὐτόν, ἢ μὴ λεληθότα, δειλία δ' ὑπὲρ πατρίδος αὐτοῦ μὴ τιμωρούμενον, δεῖ δεύτερον ἡγεῖσθαι τὸν C τοιούτον πολίτην κάκῃ. πᾶς δὲ ἀνὴρ, οὗ καὶ σμικρὸν ὄφελος, ἐνδεικνύτω ταῖς ἀρχαῖς εἰς κρίσιν ἄγων τὸν ἐπιβουλεύοντα βιαίου πολιτείας μεταστάσεως ἅμα καὶ παρανόμου· δικασταὶ δὲ ἔστωσαν τούτοις οἵπερ τοῖς ἱεροσύλοις, καὶ πᾶσαν τὴν κρίσιν ὡσαύτως αὐτοῖς γίγνεσθαι καθάπερ ἐκείνοις, τὴν ψῆφον δὲ θάνατον φέρειν τὴν πλήθει νικῶσαν. ἐνὶ δὲ λόγῳ πατρὸς ὀνειδῆ καὶ τιμωρίας παίδων μηδενὶ ξυνέπεσθαι, πλὴν ἔάν τινι πατὴρ καὶ πάππος καὶ D πάππου πατὴρ ἐφεξῆς ὄφλωσι θανάτου δίκην· τούτους δὲ ἢ πόλις ἔχοντας τὴν αὐτῶν οὐσίαν, πλὴν ὅσον κατεσκευασμένου τοῦ κλήρου παντελῶς, εἰς τὴν αὐτῶν ἀρχαίαν ἐκ-

πεμπέσθω πατρίδα καὶ πόλιν· οἷς δ' ἂν τῶν πολιτῶν
 ὄντες τυγχάνωσι πλείους ἐνός, μὴ ἑλαττον δέκα ἐτη
 νότες, κληρῶσαι μὲν τούτων δέκα, οὓς ἂν ἀποφήνηται
 ἢ πάππος ὁ πρὸς πατρός ἢ μητρός, τῶν δὲ λαχόντων
 E ὀνόματα εἰς Δελφοὺς πεμφθέντων ὄν· δ' ἂν ὁ θεὸς ἀ-
 κληρονόμον εἰς τὸν οἶκον καταστήσαι τὸν τῶν ἐκλε-
 τῶν τύχη ἀμείνουσι.

ΚΑ. Καλῶς.

AΘ. Κοινὸς δ' ἐτι τρίτος εἰς ἔστω νόμος περὶ
 στῶν τε, οὓς δεῖ δικάζειν αὐτοῖς, καὶ ὁ τρόπος τῶν δ-
 οῖς ἂν προδόσεως αἰτίαν ἐπιφέρων τις εἰς δικαστή-
 ᾱν καὶ μονῆς ὡσαύτως ἐκγόνοις καὶ ἐξόδου τῆς π-
 857 δος εἰς ἔστω περὶ ταῦτα νόμος οὗτος τρισί, προδό-
 λεροσύλῳ καὶ τῷ τοῦς τῆς πόλεως νόμους βία ἀπολλ-
 κλέπτῃ δέ, ἐὰν τε μέγα ἐὰν τε σμικρὸν κλέπτῃ τις, ε-
 νόμος κείσθω καὶ μία δίκης τιμωρία ξύμπασι· τὸ μὲν
 κλαπὲν δὴ χρεῶν διπλάσιον πρῶτον ἐκτίνειν, ἐὰν ὅφ-
 τὴν τοιαύτην δίκην καὶ ἱκανὴν ἔχη τὴν ἄλλην οὐσίαν
 τίνειν ὑπὲρ τὸν κληρὸν, ἐὰν δὲ μή, δεδέσθαι ἕως ἂν ἐ-
 B ἡ πείσῃ τὸν καταδικασάμενον· ἐὰν δὲ τις ὅφλη κλοπῇ
 μοσίᾳ δίκην, πείσας τὴν πόλιν ἢ τὸ κλέμμα ἐκτίσει
 πλοῦν ἀπαλλαττέσθω τῶν δεσμῶν.

ΚΑ. Πῶς δὴ λέγομεν, ὦ ξένε, μὴδὲν διαφέρει
 κλέπτουσι μέγα ἢ σμικρὸν ὑφελομένῳ καὶ ἐξ ἱερῶν ἢ
 καὶ ὅσα ἄλλα ἐστὶ περὶ κλοπῆν πᾶσαν ἀνομοιότητα ἔχ-
 οῖς δεῖ ποικίλοις οὖσιν ἔπεσθαι τὸν νομοθέτην μ-
 ὁμοίαις ζημίαις ζημιοῦντα;

IV. AΘ. Ἀριστ', ὦ Κλεινία, σχεδὸν τί με ὥσπερ
 C ρόμενον ἀντικρούσας ἀνήγειρας, ἐννενοηκότα δὲ καὶ
 τερον ὑπέμνησας, ὅτι τὰ περὶ τὴν τῶν νόμων θέσι-
 δὲνὶ τρόπῳ πώποτε γέγονεν ὀρθῶς διαπεποιημένα,
 ἐν τῷ νῦν παραπεπτωκότι λέγειν. πῶς δ' αὖ καὶ τ-

λέγομεν; οὐ κακῶς ἀπεικάσαμεν, ὅτε δούλοις ὡς ἰατρευο-
μένοις ὑπὸ δούλων ἀπεικάζομεν πάντας τοὺς νῦν νομοθε-
τουμένους. εὖ γὰρ ἐπίστασθαι δεῖ τὸ τοιόνδε, ὥς εἰ κατα-
λάβοι ποτέ τις ἰατρὸς τῶν ταῖς ἐμπειρίαις ἄνευ λόγου τὴν
ιατρικὴν μεταχειριζομένων ἐλεύθερον ἐλενθέρω νοσοῦντι D
διαλεγόμενον ἰατρόν, καὶ τοῦ φιλοσοφεῖν ἐγγὺς χρόμενον
μὲν τοῖς λόγοις, ἐξ ἀρχῆς τε ἀπτόμενον τοῦ νοσήματος,
περὶ φύσεως πάσης ἐπανιόντα τῆς τῶν σωμάτων, ταχὺ
καὶ σφόδρα γελάσειεν ἂν καὶ οὐκ ἂν ἄλλους εἰποι λόγους
ἢ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτ' ἀεὶ προχείρους ὄντας τοῖς πλεί-
στοις λεγομένοις ἰατροῖς· φαίη γὰρ ἂν ὧ μῶρε, οὐκ ἰα-
τρεύεις τὸν νοσοῦντα, ἀλλὰ σχεδὸν παιδεύεις, ὥς ἰατρὸν
ἄλλ' οὐκ ὕγιῇ δεόμενον γίνεσθαι. E

ΚΑ. Οὐκοῦν λέγων τὰ τοιαῦτα ὀρθῶς ἂν λέγοι;

ΑΘ. Τάχ' ἂν, εἰ προσδιανοοῖτό γε, ὥς ὅστις περὶ νό-
μων οὕτω διεξέρχεται, καθάπερ ἡμεῖς τὰ νῦν, παιδεύει
τοὺς πολίτας ἄλλ' οὐ νομοθετεῖ. ἄρ' οὖν οὐ καὶ τοῦτ' ἂν
πρὸς τρόπου λέγειν φαίνοιτο;

ΚΑ. Ἰσως.

ΑΘ. Εὐτυχὲς δὲ ἡμῶν τὸ παρὸν γέγονεν.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ;

ΑΘ. Τὸ μηδεμίαν ἀνάγκην εἶναι νομοθετεῖν, ἀλλ'
αὐτοὺς ἐν σκέψει γενομένους περὶ πάσης πολιτείας πει- 838
ρᾶσθαι κατιδεῖν τὸ τε ἄριστον καὶ τὸ ἀναγκαιότατον, τίνα
τρόπον ἂν γιγνόμενον γίγνοιτο. καὶ δὴ καὶ τὸ νῦν ἔξεστιν
ἡμῖν, ὥς εἰσικεν, εἰ μὲν βουλόμεθα, τὸ βέλτιστον σκοπεῖν,
εἰ δὲ βουλόμεθα, τὸ ἀναγκαιότατον περὶ νόμων· αἰρώ-
μεθα οὖν, ὁποῦτον δοκεῖ.

ΚΑ. Γελοῖαν, ὧ ξένη, προτιθέμεθα τὴν αἴρεσιν, καὶ
ἄτεχνῶς ὥσπερ κατεχομένοις νομοθέταις ὅμοιοι γιγνοί-
μεθ' ἂν ὑπὸ μεγάλης τινὸς ἀνάγκης ἥδη νομοθετεῖν, ὥς
οὐκέτι ἔξον εἰς αὖριον· ἡμῖν δ' — εἰπεῖν σὺν θεῷ — ἔξε- B

στι καθάπερ ἢ λιθολόγοις ἢ καὶ τινος ἐτέρας ἀρχομένοις
 συστάσεως παραπορήσασθαι χύδην, ἐξ ὧν ἐκλεξόμεθα τὰ
 πρόσφορα τῇ μελλούσῃ γενήσεσθαι συστάσει, καὶ δὴ καὶ
 κατὰ σχολὴν ἐκλέξασθαι. τιθῶμεν οὖν ἡμᾶς νῦν εἶναι μὴ
 τοὺς ἐξ ἀνάγκης οἰκοδομοῦντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ σχολῆς ἐτι
 τὰ μὲν παρατιθεμένους, τὰ δὲ ξυριστάντας· ὥστε ὀρθῶς
 C ἔχει τὰ μὲν ἤδη τῶν νόμων λέγειν ὡς τιθέμενα, τὰ δ' ὡς
 παρατιθέμενα.

AΘ. Γένοιτο γοῦν ἄν, ὦ Κλεινία, κατὰ φύσιν μάλ-
 λον ἡμῖν ἢ σύνοψις τῶν νόμων. ἴδωμεν γὰρ οὖν, ὦ πρὸς
 θεῶν, τὸ τοιούδε περὶ νομοθετῶν.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ;

AΘ. Γράμματα μὲν που καὶ ἐν γράμμασι λόγοι καὶ
 ἄλλων εἰς πολλῶν ἐν ταῖς πόλεσι γεγραμμένοι, γράμματα
 δὲ καὶ τὰ τοῦ νομοθέτου καὶ λόγοι.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὗ;

AΘ. Πότερου οὖν τοῖς μὲν τῶν ἄλλων συγγράμμασι
 D ποιητῶν καὶ ὅσοι ἄνευ μέτρων καὶ μετὰ μέτρων τὴν αὐ-
 τῶν εἰς μνήμην συμβουλὴν περὶ βίου κατέθεντο συγγρά-
 ψαντες, προσέχωμεν τὸν νοῦν, τοῖς δὲ τῶν νομοθετῶν μὴ
 προσέχωμεν; ἢ πάντων μάλιστα;

ΚΛ. Πολύ γε.

AΘ. Ἀλλὰ δῆτα οὐ χρὴ τὸν νομοθέτην μόνον τῶν
 γραφόντων περὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ δικαίων συμβου-
 λεύειν διδάσκοντα, οἷά τέ ἐστι καὶ ὡς ἐπιτηδευτέον αὐτὰ
 τοῖς μέλλουσιν εὐδαίμοσιν ἔσεσθαι;

ΚΛ. Καὶ πῶς οὗ;

E AΘ. Ἀλλὰ αἰσχροὺς δὴ μάλλον Ὀμήρῳ τε καὶ Τυρ-
 ταίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ποιηταῖς περὶ βίου τε καὶ ἐπιτηδευ-
 μάτων κακῶς θέσθαι γράψαντας, Λυκούργῳ δὲ ἦττον καὶ
 Σόλωνι καὶ ὅσοι δὴ νομοθέται γενόμενοι γράμματα ἔγρα-
 ψαν; ἢ τό γε ὀρθὸν πάντων δεῖ γραμμάτων τῶν ἐν

ταῖς πόλεσι τὰ περὶ τοὺς νόμους γεγραμμένα φαίνεσθαι διαπυτυττόμενα μακρῶ κάλλιστα τε καὶ ἄριστα, τὰ δὲ τῶν ἄλλων κατ' ἐκείνα ξυνεπόμενα, ἢ διαφωνοῦντα αὐτοῖς 859 εἶναι καταγέλαστα; οὕτω διανοώμεθα περὶ νόμων δεῖν γραφῆς γίνεσθαι ταῖς πόλεσιν, ἐν πατρός τε καὶ μητρός στήμασι φιλοῦντων τε καὶ νοῦν ἔχοντων φαίνεσθαι τὰ γεγραμμένα, ἢ κατὰ τύραννον καὶ δεσπότην, τάξαντα καὶ ἀπειλήσαντα, γράψαντα ἐν τοίχοις ἀπηλλάχθαι; σκοπώμεν οὖν δὴ καὶ τὰ νῦν ἡμεῖς, πότερα ταύτῃ πειρώμεθα λέγειν διανοηθέντες περὶ νόμων, εἴτ' οὖν δυνάμεθα εἶτε μὴ, ἀλλ' οὖν τό γε πρόθυμον παρεχόμενοι· καὶ κατὰ B ταύτην τὴν ὁδὸν ἰόντες, ἂν ἄρα τι καὶ δέῃ πάσχειν, πάσχωμεν. ἀγαθὸν δ' εἴη τε, καὶ ἂν θεὸς ἐθέλῃ, γίγνοιτ' ἂν ταύτη.

ΚΑ. Καλῶς εἰρηκας, ποιῶμέν τε ὡς λέγεις.

V. ΑΘ. Διασκεπτέον ἄρα πρῶτον, ὥσπερ ἐπεχειρήσαμεν, ἀκριβῶς περὶ τῶν τε ἱεροσυλούντων καὶ κλοπῆς πάσης πέρι καὶ ἀδικημάτων ξυμπάντων, καὶ οὐ δυσχεραντέον, εἰ μεταξὺ νομοθετοῦντες τὰ μὲν ἔθεμεν, τῶν δ' εἰ διασκοποῦμεν πέρι· νομοθεταὶ γὰρ γιγνόμεθα ἀλλ' οὐκ ἐσμέν πω, τάχα δὲ ἴσως ἂν γενοίμεθα. εἰ δὴ δοκεῖ περὶ ὧν εἰρηκα ὡς εἰρηκα σκοπεῖσθαι, σκοπώμεθα.

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Περὶ δὴ καλῶν καὶ δικαίων ξυμπάντων πειρώμεθα κατιδεῖν τὸ τοιόνδε, ὅπῃ ποτὲ ὁμολογοῦμεν νῦν καὶ ὅπῃ διαφερόμεθα ἡμεῖς τε ἡμῖν αὐτοῖς, οἳ δὴ φαῖμεν ἂν προθυμείσθαι γε, εἰ μὴδὲν ἄλλο, διαφέρειν τῶν πλείστον, οἳ πολλοὶ τε αὐτοὶ πρὸς αὐτοὺς αὖ. 1)

ΚΑ. Τὰς ποίας δὲ δὴ διαφορὰς ἡμῶν ἐννοηθεῖς λέγεις;

ΑΘ. Ἐγὼ πειράσομαι φράζειν. περὶ δικαιοσύνης ὅλως καὶ τῶν δικαίων ἀνθρώπων τε καὶ πραγμάτων καὶ

πράξεων πάντες πως ξυνομολογοῦμεν πάντα εἶναι ταῦτα καλά, ὥστε οὐδ' εἴ τις δυσχυρίζοιτο [εἶναι] τοὺς δικαίους ἀνθρώπους, ἂν καὶ τυγχάνωσιν ὄντες αἰσχροὶ τὰ σώματα, κατ' αὐτό γε τὸ δικαιοτάτον ἦθος ταύτῃ παγκάλους εἶναι, B σχεδὸν οὐδεὶς ἂν λέγων οὕτω πλημμελῶς δοῖε λεγείν.

ΚΛ. Οὐκοῦν ὀρθῶς;

ΑΘ. Ἴσως· ἰδῶμεν δέ, ὥς εἰ πάντ' ἐστὶ καλά, ὅσα δικαιοσύνης ἔχεται, τῶν πάντων τοι καὶ τὰ παθήματα ἡμῖν ἐστὶ σχεδὸν τοῖς ποιήμασιν ἴσα.

ΚΛ. Τί οὖν δῆ;

ΑΘ. Ποίημα μὲν, ὅπερ ἂν ἡ δίκαιον, σχεδὸν ὅσον-περ ἂν τοῦ δικαίου κοινωνῇ, κατὰ τοσοῦτον καὶ τοῦ καλοῦ μετέχον ἐστίν.

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ πάθος, ὅπερ ἂν δικαίου κοινωνῇ, 860 κατὰ τοσοῦτον γίνεσθαι καλὸν ὁμολογούμενον οὐκ ἂν διαφωνοῦντα παρέχοι τὸν λόγον;

ΚΛ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Ἐὰν δέ γε δίκαιον μὲν ὁμολογῶμεν, αἰσχρὸν δὲ εἶναι πάθος, διαφωνήσῃ τό τε δίκαιον καὶ τὸ καλόν, λεχθέντων τῶν δικαίων αἰσχίστων εἶναι.

ΚΛ. Πῶς τοῦτο εἰρηκας;

ΑΘ. Οὐδὲν χαλεπὸν ἐννοεῖν· οἱ γὰρ ὀλίγω πρόσθεν τεθέντες ἡμῖν νόμοι πάντων ἐναντιώτατα παραγγέλλειν B δοῖεαν ἂν τοῖς νῦν λεγομένοις.

ΚΛ. Ποίοις;

ΑΘ. Τὸν ἱερόσυλόν που ἐτίθεμεν δικαίως ἂν ἀπο-
θνήσκειν καὶ τὸν τῶν εὖ κειμένων νόμων πολέμιον, καὶ
μέλλοντες δὴ νόμιμα τοιαῦτα τιθέναι πάμπολλα ἐπέσχο-
μεν ἰδόντες, ὥς ταῦτα ἐστὶ μὲν ἅπειρα παθήματα πλήθει
καὶ μεγέθεσι, δικαιοτάτα δὲ πάντων παθημάτων καὶ ξυμ-
πάντων αἰσχίστα. μὲν οὐχ οὕτως ἡμῖν τὰ τε δίκαια καὶ

τὰ καλὰ τοτὲ μὲν ὥς ταῦτὰ ξύμπαντα, τοτὲ δὲ ὥς ἐναντιώτατα φανεῖται;

ΚΛ. Κινδυνεύει.

ΑΘ. Τοῖς μὲν τοίνυν πολλοῖς οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα ὁ ἄσυμφώνως τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια διερριμμένα προσαγορεύεται.

ΚΛ. Φαίνεται γοῦν, ὦ ξέने.

ΑΘ. Τὸ τοίνυν ἡμέτερον, ὦ Κλεινία, πάλιν ἰδωμεν, πῶς αὖ περὶ αὐτὰ ταῦτα ἔχει τῆς συμφωνίας.

ΚΛ. Ποίας δὴ πρὸς ποίαν;

ΑΘ. Ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις οἶμαι διαρρηδὴν ἐμὲ εἰρηκέναι πως, εἰ δ' οὖν μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν ὥς λέγοντά με τίθετε.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς οἱ κακοὶ πάντες εἰς πάντα εἰσὶν ἄκοντες κακοί· τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος ἀνάγκη που τούτῳ ξυνέπεσθαι τὸν ἐξῆς λόγον.

ΚΛ. Τίνα λέγεις;

ΑΘ. Ὡς ὁ μὲν ἄδικός που κακός, ὁ δὲ κακός ἄκων τοιοῦτος· ἀκουσίως δὲ ἐκούσιον οὐκ ἔχει πράττεσθαι ποτε λόγον· ἄκων οὖν ἐκείνῳ φαίνεται ἂν ἀδικεῖν ὁ ἀδικῶν τῷ τὴν ἀδικίαν ἀκούσιον τιθεμένῳ. καὶ δὴ καὶ νῦν ὁμολογητέον ἐμοί· ξύμφημι γὰρ ἄκοντας ἀδικεῖν πάντας· εἰ καὶ τις φιλονεικίας ἢ φιλοτιμίας ἔνεκα ἄκοντας μὲν ἀδίκους εἶναι φησὶν, ἀδικεῖν μὴν ἔκοντας πολλούς, ὃ γ' ἐμὸς λόγος ἐκείνος ἀλλ' οὐχ οὗτος. τίνα οὖν αὖ τρόπον ἔγωγε ξυμφωνοίην ἂν τοῖς ἐμαντοῦ λόγοις, εἰ με, ὦ Κλεινία καὶ Μέγилле, ἐρωτῶτε· εἰ δὴ ταῦτα οὕτως ἔχοντά ἐστιν, ὦ ξέने, τί συμβουλευεῖς ἡμῖν περὶ τῆς νομοθεσίας τῇ τῶν Μαγνητῶν πόλει; πότερον νομοθετεῖν ἢ μὴ; πῶς γὰρ οὐ; φήσω. διοριεῖς οὖν αὐτοῖς ἀκούσιν τε καὶ ἐκούσια ἀδικήματα, καὶ τῶν μὲν ἐκουσίων ἀμαρτημάτων τε καὶ ἀδικη-

861 μάτων μείζους τὰς ζημίας θήσομεν, τῶν δ' ἐλάττους; ἢ πάντων ἐξ ἴσης, ὥς οὐκ ὄντων ἀδικημάτων τὸ παράπαν ἔκουσίων;

ΚΛ. Ὅρθῳς μέντοι λέγεις, ὦ ξέने· καὶ τούτοις δὴ τι χρησόμεθα τοῖς νῦν λεγομένοις;

ΑΘ. Καλῶς ἤρουν. πρῶτον μὲν τοίνυν αὐτοῖς τόδε χρησόμεθα.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

VI. ΑΘ. Ἀναμνησθῶμεν, ὥς ἔμπροσθεν νῦν δὴ καλῶς ἐλέγομεν, ὅτι περὶ τὰ δίκαια εἴη παμπόλλη τις ἡμῶν ταραχή τε καὶ ἀσυμφωνία. τοῦτο δὲ λαβόντες πάλιν ἐρω-
B τῶμεν ἡμᾶς αὐτούς· ἄρ' οὖν περὶ τὴν τούτων ἀπορίαν οὐτ' ἐξευπορήσαντες οὔτε διορισάμενοι, τί ποτ' ἐστὶ ταῦτα ἀλλήλων διαφέροντα, ἃ δὴ κατὰ πάσας τὰς πόλεις ὑπὸ νομοθετῶν πάντων τῶν πώποτε γενομένων ὥς δύο εἶδη τῶν ἀδικημάτων ὄντα, τὰ μὲν ἐκούσια, τὰ δὲ ἀκούσια, ταύτη καὶ νομοθετεῖται· ὁ δὲ παρ' ἡμῶν νῦν δὴ φηθεὶς λόγος, ὥσπερ παρὰ θεοῦ λεχθεὶς, τοσοῦτον μόνον εἰπὼν ἀπαλλάσσεται, δοὺς δὲ οὐδένα λόγον, ὥς ὀρθῶς εἰρηκε,
C κατανομοθετήσῃ τινὰ τρόπον; οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ ἀνάγκη πως ταῦτα ἔμπροσθεν τοῦ νομοθετεῖν δηλῶσαι δύο τε ὄντα καὶ τὴν διαφορὰν ἀλλήλων, ἵνα, ὅταν ἑκατέρῳ τις τὴν δίκην ἐπιτιθῇ, πᾶς ἐπακολουθῇ τοῖς λεγομένοις καὶ δυνατὸς ἢ τό τε πρεπόντως τεθεὶν ἀμῇ γέ πη κρῖναι καὶ τὸ μῆ.

ΚΛ. Καλῶς ἡμῖν φαίνει λέγειν, ὦ ξέने· δυοῖν γὰρ θάτερον ἡμᾶς χρεῶν, ἢ μὴ λέγειν ὥς πάντα ἀκούσια τὰ ἀδικήματα, ἢ τοῦτο ὥς ὀρθῶς εἰρηται πρῶτον διορίσαν-
D τας δηλῶσαι.

ΑΘ. Τούτοις τοίνυν τοῖν δυοῖν τὸ μὲν οὐκ ἀνεκτὸν ἐμοὶ πάντως πον γίνεσθαι, τό γε δὴ μὴ λέγειν οὕτως οἰόμενον ἔχειν τάληθές· οὐ γὰρ ἂν νόμιμον οὐδ' ὅσιον ἂν

εἴη· κατὰ τίνα δὲ τρόπον ἐστὸν δύο, εἰ μὴ τῷ τε ἀκουσίῳ καὶ τῷ ἐκούσιῳ διαφέρετον ἑκάτερον, ἀλλὰ ἄλλῳ τινὶ δὴ ποτε, πειρατέον ἁμῶς γέ πως δηλοῦν.

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν, ᾧ ξένε, τοῦτό γε οὐχ οἶόν τε ἄλλως πως ἡμᾶς διανοηθῆναι.

ΑΘ. Ταῦτα ἐσταί. φέρε δὴ, βλάβαι μὲν, ὥς ἔοικεν, ἑλλήλων τῶν πολιτῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις τε καὶ ὁμιλίαις πολλαὶ γίνονται, καὶ τό γε ἐκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον ἐν αὐταῖς ἄφθονόν ἐστίν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὗ;

ΑΘ. Μὴ τοῖνυν τις τὰς βλάβας πάσας ἀδικίας τιθείς οὕτως οἴηται καὶ τὰ ἄδικα ἐν αὐταῖσι ταύτῃ γίνεσθαι διπλᾶ, τὰ μὲν ἐκούσια δὴ, τὰ δ' ἀκούσια· βλάβαι γὰρ ἀκούσιοι τῶν πάντων οὗτ' ἀριθμοῖς οὔτε μερέθουσιν ἐλάττους εἰσὶ τῶν ἐκούσιων. σκοπεῖσθε δέ, εἴτε τί λέγω λέγων ἢ μέλλω λέγειν, εἴτε καὶ μηδὲν τὸ παράπαν. οὐ γὰρ φημι 862 ἔγωγε, ᾧ Κλεινία καὶ Μέγилλε, εἰ τίς τινά τι πημαίνει μὴ βουλόμενος ἀλλ' ἄκων, ἀδικεῖν μὲν, ἄκουτα μὴν, καὶ ταύτῃ μὲν δὴ νομοθετήσω τοῦτο ὥς ἀκούσιον ἀδικημα νομοθετῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἀδικίαν τὸ παράπαν θήσω τὴν τοιαύτην βλάβην, οὔτε ἂν μείζων οὔτε ἂν ἐλάττω τῷ γίνηται· πολλάκις δὲ ὠφέλειαν οὐκ ὀφθῆν γενομένην τὸν τῆς ὠφελείας αἷτιον ἀδικεῖν φήσομεν, ἐὰν ἢ γ' ἐμὴ νικᾷ. Β σχεδὸν γὰρ, ᾧ φίλοι, οὗτ' εἰ τίς τῷ δίδωσί τι τῶν ὄντων οὗτ' εἰ τοῦναντίον ἀφαιρεῖται, δίκαιον ἁπλῶς ἢ ἄδικον χρὴ τὸ τοιοῦτον οὕτω λέγειν, ἀλλ' ἐὰν ᾗθι καὶ δικαίῳ τρόπῳ χρωμένός τις ὠφελῇ τινά τι καὶ βλάβῃ, τοῦτό ἐστι τῷ νομοθέτῃ θεατέον, καὶ πρὸς δύο ταῦτα δὴ βλέπτεον, πρὸς τε ἀδικίαν καὶ βλάβην, καὶ τὸ μὲν ἀβλαβὲς [ὑγιὲς] τοῖς νόμοις εἰς τὸ δυνατόν ποιητέον, τό τε ἀπολόμενον σώζοντα καὶ τὸ πεσὸν ὑπὸ τοῦ πάλιν ἐξορθοῦντα C καὶ τὸ θανατωθὲν ἢ τρωθὲν ὑγιές, τὸ δὲ ἀποίνους ἐξι-

λασθὲν τοῖς θρωῶσι καὶ πάσχουσιν ἐκάστας τῶν βλάβων
ἐκ διαφορᾶς εἰς φιλίαν πειρατέον αἰεὶ καθιστάναι τοῖς
νόμοις.

ΚΑ. Καλῶς ταῦτά γε.

ΑΘ. Τὰς τοίνυν ἀδίκους αὐτὴ βλάβας καὶ κέρδη, εἴαν
τις ἀδικῶν τινὰ κερδαίνειν ποιῇ, τούτων ὅπόσα μὲν λατὰ,
ὥς οὐσῶν ἐν ψυχῇ νόσων, ἰᾶσθαι· τὸ δὲ τῆς ἰάσεως ἡμῶν
τῆς ἀδικίας τῇδε ῥέπειν χρὴ φάναι.

ΚΑ. Πῇ;

D ΑΘ. Ὅπως ὁ τί τις ἂν ἀδικήσῃ μέγα ἢ σμικρόν, ὁ
νόμος αὐτὸν διδάξει καὶ ἀναγκάσει τὸ παράπαν εἰς ἀν-
δρὶς τὸ τοιοῦτον ἢ μηδέποτε ἐκόντα τολμῆσαι ποιεῖν ἢ δια-
φερόντως ἦττον πολὺ, πρὸς τῇ τῆς βλάβης ἐκτίσει. ταῦτα
εἴτε ἔργοις ἢ λόγοις, ἢ μεθ' ἡδονῶν ἢ λυπῶν, ἢ τιμῶν ἢ
ἀτιμιῶν, καὶ χρημάτων ζημίας ἢ καὶ θώρων, ἢ καὶ τὸ πα-
ράπαν ὧτινι τρόπῳ ποιήσῃ τις μισῆσαι μὲν τὴν ἀδικίαν,
στερῆσαι δὲ ἢ μὴ μισεῖν τὴν τοῦ δικαίου φύσιν, αὐτὸ ἐστὶ
E τοῦτο ἔργον τῶν καλλίστων νόμων. ὃν δ' ἂν ἀνιάτως εἰς
ταῦτα ἔχοντα αἰσθῇται νομοθέτης, δίκην τούτοις καὶ νό-
μον θήσῃ τινὰ γιννώσκων πον, τοῖς τοιούτοις πᾶσιν ὡς
οὔτε αὐτοῖς ἐτι ξῆν ἄμεινον τοὺς τε ἄλλους ἂν διπλῇ ὠφε-
λοῖεν ἀπαλλαττόμενοι τοῦ βίου, παράδειγμα μὲν τοῦ μὴ
ἀδικεῖν τοῖς ἄλλοις γενόμενοι, ποιοῦντες δὲ ἀνδρῶν κα-
863 κῶν ἔρημον τὴν πόλιν. οὕτω δὲ τῶν τοιούτων περὶ νο-
μοθέτη κολαστὴν τῶν ἀμαρτημάτων θάνατον ἀνάγκη νέ-
μειν, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς.

ΚΑ. Ἐοικε μὲν πως λέγεσθαι τὰ παρὰ σοῦ καὶ μάλα
μετρίως, ἥδιον δ' ἂν ἐτι σαφέστερον ἀκούσαιμεν ταῦτα
ῥηθέντα, τὸ τῆς ἀδικίας τε καὶ βλάβης διάφορον καὶ τὸ
τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ὡς ἐν τούτοις διαπεποι-
κίλται.

VII. ΑΘ. Πειρατέον τοίνυν ὡς κελεύετε θρῶν καὶ λέ-

γειν. δῆλον γάρ, ὅτι τοσόνδε γε περὶ ψυχῆς καὶ λέγετε B
πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀκούετε, ὥς ἔν μὲν ἐν αὐτῇ τῆς φύ-
σεως εἴτε τι πάθος εἴτε τι μέρος ὧν ὁ θυμός, δύσερι καὶ
δύσμαχον κτήμα ἐμπεφυκός, ἀλογίστῳ βίᾳ πολλὰ ἀνα-
τρέπει.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἡδονὴν γε οὐ ταύτον τῷ θυμῷ προσα-
γορεύομεν, ἐξ ἐναντίας δὲ αὐτῷ φαρμὲν θώμης δυναστεύ-
ουσιν πειθοῖ μετὰ ἀπάτης βιαίου πράττειν, ὃ τί περ ἂν
αὐτῆς ἢ βούλησις ἐθελήσῃ.

ΚΑ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Τρίτον μὲν ἄγνοιαν λέγων ἂν τις τῶν ἀμαρτη- C
μάτων αἰτίαν οὐκ ἂν ψεύδοιτο· διχῇ μὲν διελόμενος αὐτὸ
ὁ νομοθέτης ἂν βελτίων εἴη, τὸ μὲν ἀπλοῦν αὐτοῦ κούφων
ἀμαρτημάτων αἰτίον ἡγούμενος, τὸ δὲ διπλοῦν, ὅταν ἀμα-
θαίνῃ τις μὴ μόνον ἄγνοια ξυνεχόμενος, ἀλλὰ καὶ δοξη-
σοφίας, ὥς εἰδὼς παντελῶς περὶ ἧς μηδαμῶς οἶδε, μετὰ μὲν
ἰσχύος καὶ θώμης ἐπομένης μεγάλων καὶ ἀμούσων ἀμαρ-
τημάτων τιθεῖς αἰτία τὰ τοιαῦτα, ἀσθενείας δὲ ἐπομένης D
παίδειά τε ἀμαρτήματα καὶ πρεσβυτέρων γιγνόμενα θή-
σει μὲν ἀμαρτήματα καὶ ὥς ἀμαρτάνουσι νόμους τάξει,
πραοτάτους γε μὲν πάντων καὶ συγγνώμης πλείστης ἔχο-
μένους.

ΚΑ. Εἰκότα λέγεις.

ΑΘ. Ἡδονῆς μὲν τοίνυν καὶ θυμοῦ λέγομεν σχεδὸν
ἅπαντες ὥς ὁ μὲν κρείττων ἡμῶν, ὁ δὲ ἥττων ἐστὶ· καὶ
ἔχει ταύτην.

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἀγνοίας δέ γε ὥς ὁ μὲν ἡμῶν κρείττων, ὁ δὲ
ἥττων, οὐκ ἡκούσαμεν πώποτε

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

E

ΑΘ. Πάντα δέ γε προτρέπειν ταῦτά φαμεν εἰς τὴν

αὐτοῦ βούλησιν ἐπισπώμενον ἕκαστον εἰς τὰναντία πολ-
λάκις ἅμα.

ΚΑ. Πλειστάκις μὲν οὖν.

ΑΘ. Νῦν δὴ σοι τό τε δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, ὃ γε
ἐγὼ λέγω, σαφῶς ἂν διορισαίμην οὐδὲν ποικίλλων. τὴν
γὰρ τοῦ θυμοῦ καὶ φόβου καὶ ἡδονῆς καὶ λύπης καὶ φθό-
νων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐν ψυχῇ τυραννίδα, εἴαν τέ τι βλάβη
864 καὶ εἴαν μὴ, πάντως ἀδικίαν προσαγορεύω· τὴν δὲ τοῦ
ἀρίστου δόξαν, ὅπηπερ ἂν ἔσσεσθαι τοῦτό γ' ἡγήσονται
πόλις εἴτε ἰδιωταὶ τινες, εἴαν αὕτη κρατοῦσα ἐν ψυχαῖς
διακοσμῇ πάντα ἄνδρα, καὶν σφάλληται τι, δίκαιον μὲν
πᾶν εἶναι φατέον τὸ ταύτῃ πραχθὲν καὶ τὸ τῆς τοιαύτης
ἀρχῆς γιγνόμενον ὑπήκοον ἑκάστων καὶ ἐπὶ τὸν ἅπαντα
ἀνθρώπων βίον ἄριστον, δοξάζεσθαι δὲ ὑπὸ πολλῶν
ἀκούσιον ἀδικίαν εἶναι τὴν τοιαύτην βλάβην. ἡμῖν δὲ οὐκ
B ἔστι τὰ νῦν ὀνομάτων περὶ δύοσερις λόγος, ἀλλ' ἐπειδὴ
τῶν ἀμαρτανομένων τρία εἶδη δεδήλωται γιγνόμενα,
ταῦτα εἰς μνήμην πρῶτον ἔτι μᾶλλον ἀναληπτέον. λύπης
μὲν οὖν, ἣν θυμὸν καὶ φόβον ἐπονομάζομεν, ἓν εἶδος ἡμῖν
ἔστιν.

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἡδονῆς δ' αὖ καὶ ἐπιθυμιῶν δεύτερον, ἐλπίδων
δὲ καὶ δόξης τῆς ἀληθοῦς περὶ τὸ ἄριστον ἑφεσις τρίτον
ἕτερον. τούτου δὲ αὖ τοῦ τρίτου διχῇ τμηθέντος πέντε
εἶδη γέγρουν, ὥς νῦν φαμέν· οἷς νόμους διαφέροντας ἀλ-
C λήλων πέντε εἶδεσι θετέον ἐν δυοῖν γένεσιν.

ΚΑ. Τίσι τούτοις;

ΑΘ. Τὸ μὲν διὰ βιαίων καὶ ξυμφανῶν πράξεων
πραττόμενον ἑκάστοτε, τὸ δὲ μετὰ σκότους καὶ ἀπάτης
λαθραίως γιγνόμενον, ἔστι δ' ὅτε καὶ δι' ἀμφοῖν τούτων
πραχθὲν· ᾧ δὴ καὶ νόμοι τραχύτατοι γίνονται ἂν, εἰ τὸ
προσῆκον μέρος ἔχοιεν.

ΚΑ. Εἰκὸς γοῦν.

VIII. ΑΘ. Ἴωμεν δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἐκείσε, ὁπόθεν
 ἐξέβημεν δεῦρο, περαινόντες τὴν θέσιν τῶν νόμων. ἦν δὲ
 ἡμῖν κείμενα περὶ τε τῶν συλόντων, οἶμαι, τοὺς θεοὺς D
 καὶ τὰ περὶ τῶν προδοτῶν, ἔτι δὲ τοὺς νόμους διαφθε-
 ρόντων ἐπὶ καταλύσει τῆς παρούσης πολιτείας. τούτων
 δὴ τις ἂν ἴσως πράξειε τι μανεῖς ἢ νόσοις ἢ γῆρας ὑπερμέ-
 τρω ξυνεχόμενος ἢ παιδίᾳ χρώμενος, οὐδὲν πω τῶν τοι-
 ούτων διαφέρων· ὧν ἂν γίννηται τι φανερόν τοις ἐκλε-
 χθεῖσιν ἐκάστοτε δικασταῖς, ἀναφέροντος τοῦ δρᾶσαντος
 ἢ τοῦ σκηπτομένου ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος, κριθῇ δὲ οὕτω
 διατεθεῖς παρανομῆσαι, τὴν μὲν βλάβην, ἣν ἂν τινα κα- E
 ταβλάβῃ, πάντως ἀπλὴν ἀποτινέτω, τῶν δὲ ἄλλων δικαιω-
 μάτων ἀφείσθω, πλὴν ἂν ἄρα τινα ἀποκτείνας μὴ καθε-
 ρὸς ἢ τὰς χεῖρας φόνου· οὕτω δ' εἰς ἄλλην χώραν καὶ
 τόπον ἀπελθὼν οἰκείτω τὸν ἐνιαυτὸν ἐκδημῶν, πρότερον
 δὲ ἐλθὼν τοῦ χρόνου, ὃν ὁ νόμος ὥρισεν, ἢ καὶ πάσης ἐπι-
 βὰς τῆς οἰκείας χώρας, ἐν δημοσίῳ δεσμῷ δεθεὶς ὑπὸ τῶν
 νομοφυλάκων δύο ἐνιαυτοὺς οὕτως ἀπαλλαττέσθω τῶν
 δεσμῶν. φόνου δὴ, καθάπερ ἡρξάμεθα, πειρώμεθα διὰ 865
 τέλους παντὸς εἰδους πέρι [φόνου] θείναι τοὺς νόμους, καὶ
 πρῶτον μὲν τὰ βίαια καὶ ἀκούσια λέγωμεν. εἴ τις ἐν ἀγῶνι
 καὶ ἄθλοις δημοσίοις ἄκων, εἴτε παραχρῆμα εἴτε καὶ ἐν
 ὑστέροις χρόνοις ἐκ τῶν πληγῶν, ἀπέκτεινέ τινα φίλιον,
 ἢ κατὰ πόλεμον ὡσαύτως ἢ κατὰ μελέτην τὴν πρὸς πόλε-
 μου, ποιουμένων ἀσκησιν τῶν ἀρχόντων, ψιλοῖς σώμασιν
 ἢ μετὰ τινων ὀπλῶν ἀπομιμουμένων τὴν πολεμικὴν πρά- B
 ξιν, καθαρθεὶς κατὰ τὸν ἐκ Δελφῶν κομισθέντα περὶ τού-
 των νόμου ἔστω καθαρὸς· λατρῶν δὲ πέρι πάντων, ἂν ὁ
 θεραπευόμενος ὑπ' αὐτῶν ἀκόντων τελευτᾷ, καθαρὸς
 ἔστω κατὰ νόμον. εἰ δὲ αὐτόχειρ μὲν, ἄκων δὲ ἀποκτείνῃ
 τις ἕτερος ἕτερον, εἴτε τῷ ἑαυτοῦ σώματι ψιλῶ εἴτε ὀρ-

γάνω ἢ βέλει ἢ πώματος ἢ σίτου δόσει ἢ πυρός ἢ χειμῶνος
 C προσβολῇ ἢ στερήσει πνεύματος, αὐτὸς τῷ ἑαυτοῦ σώματι
 ἢ δι' ἑτέρων σωμάτων, πάντως ἔστω μὲν ὥς αὐτόχειρ,
 δίκας δὲ τινέτω τὰς τοιάσδε· εἴαν μὲν δοῦλον κτείνῃ νο-
 μίζων τὸν ἑαυτοῦ διειργάσθαι, τὸν τοῦ τελευτήσαντος
 δεσπότην ἀβλαβῇ παρεχέτω καὶ ἀξίμιον, ἢ δίκην εἰς τὴν
 ἀξίαν τοῦ τελευτήσαντος ὑπεχέτω διπλὴν· τῆς δὲ ἀξίας οἱ
 δικασταὶ διάγνωσιν ποιεῖσθωσαν· καθαρμοῖς δὲ χρήσα-
 σθαι μείζονί τε καὶ πλείοσι τῶν περὶ τὰ ἄλλα ἀποκτείναν-
 N των· τούτων δ' ἐξηγητὰς εἶναι κυρίους οὓς ἂν ὁ θεὸς
 ἀνέλῃ· εἴαν δὲ αὐτοῦ δοῦλον, καθηράμενος ἀπαλλαττέσθω
 τοῦ φόνου κατὰ νόμον. εἴαν δὲ τις ἐλεύθερον ἄκων ἀπο-
 κτείνῃ, τοὺς μὲν καθαρμοὺς τοὺς αὐτοὺς καθαρθήτω τῷ
 τὸν δοῦλον ἀποκτείναντι, παλαιὸν δέ τινα τῶν ἀρχαίων
 μύθων λεγόμενον μὴ ἀτιμαζέτω. λέγεται δέ, ὥς ὁ θανα-
 τωθεὶς ἄρα βιαίως, ἐν ἐλευθέρῳ φρονήματι βεβιωκώς,
 E θυμουταί τε τῷ δράσαντι νεοθνής ὢν, καὶ φόβου καὶ δει-
 ματος ἅμα διὰ τὴν βίαιον πάθην αὐτὸς πεπληρωμένος,
 ὁρῶν τε τὸν ἑαυτοῦ φονεὰ ἐν τοῖς ἡθεσι τοῖς τῆς ἑαυτοῦ
 συνηθείας ἀναστρεφόμενον δειμαίνει, καὶ ταραττόμενος
 αὐτὸς ταράττει κατὰ δύναμιν πᾶσαν τὸν δράσαντα, μνή-
 μην ξύμμαχον ἔχων, αὐτόν τε καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ· διὸ
 δὴ χρεῶν ἔστιν ἄρα ὑπεξελεθεῖν τῷ παθόντι τὸν δράσαντα
 τὰς ὥρας πάσας τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἐρημῶσαι πάντας τοὺς
 οἰκείους τόπους συμπάσης τῆς πατρίδος· εἴαν δὲ ξένος ὁ
 866 τελευτήσας ἦ, καὶ τῆς τοῦ ξένου χώρας εἰργέσθω τοὺς αὐ-
 τοὺς χρόνους· τούτω δὴ τῷ νόμῳ εἴαν μὲν ἕκων πεῖθεται
 τις, ὁ τοῦ τελευτήσαντος γένει ἐγγύτατα, ἐπίσκοπος ὢν
 τούτων πάντων γενομένων, ἐχέτω συγγνώμην τε καὶ ἄγων
 πρὸς αὐτόν εἰρήνην μέτριος ἂν εἴη πάντως· εἴαν δὲ τις
 ἀπειθῇ καὶ πρῶτον μὲν ἀκάθαρτος ὢν εἰς τὰ λερὰ τολμᾷ
 πορεύεσθαι καὶ θύειν, ἔτι δὲ τοὺς χρόνους μὴ ἐθέλῃ πλη-

ροῦν ἀποξενούμενος τοὺς εἰρημένους, ὁ τοῦ τελευτήσαν-
 τος γένει ἐγγύτατα ἐπεξίτω μὲν φόνου τῷ κτείναντι, δι-
 πλᾶ δὲ πάντα ἔστω τὰ τιμωρήματα τῷ ὄφλοντι· ἐὰν δ' ὁ
 προσήκων ἐγγύτατα μὴ ἐπεξίῃ τῷ παθήματι, τὸ μῖασμα
 ὥς εἰς αὐτὸν περιεληλυθὸς τοῦ παθόντος προστρεπομέ-
 νου τὴν πάθην, ὁ βουλόμενος ἐπεξελθὼν τοῦτῳ δίκην
 πέντε ἔτη ἀποσχέσθαι τῆς αὐτοῦ πατρίδος ἀναγκαζέτω
 κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ ξένος ἄκων ξένον κτείνῃ τῶν ἐν τῇ
 πόλει, ἐπεξίτω μὲν ὁ βουλόμενος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις, C
 μέτοικος δὲ ὦν ἀπενιαντησάτω. ξένος δὲ ἂν ἢ παντάπασι,
 πρὸς τῷ καθαρῳ, ἐὰν τε ξένον ἐὰν τε μέτοικον ἐὰν τε
 ἄστων κτείνῃ, τὸν βίον ἅπαντα τῆς χώρας τῆς τῶν νόμων
 τῶνδε κυρίας εἰργέσθω· ἐὰν δ' ἔλθῃ παρανόμως, οἱ νο-
 μοφύλακες θανάτῳ ζημιούντων αὐτόν, καὶ ἐὰν ἔχη οὐσίαν
 τινά, τῷ τοῦ παθόντος ἐγγύτατα γένει παραδιδόντων.
 ἐὰν δὲ ἄκων ἔλθῃ, ἂν μὲν κατὰ θάλατταν ἐκπίπτῃ πρὸς D
 τὴν χώραν, σκηνησάμενος ἐν θαλάττῃ τέγγων τοὺς πόδας
 πλουῖν ἐπιφυλαττέτω, κατὰ γῆν δὲ ἂν βία ὑπὸ τινων ἀχθῇ,
 ἢ πρώτη προστυχοῦσα ἀρχὴ τῶν ἐν τῇ πόλει λύσασα εἰς
 τὴν ὑπερορίαν ἐκπεμπέτω ἄστυλον. ἐὰν δ' ἄρα τις αὐτό-
 χειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, θυμῷ δὲ ἢ τὸ πεπραγμένον
 ἐκπραχθέν, διχῇ δαὶ πρῶτον τὸ τοιοῦτον διαλαβεῖν. θυμῷ
 γὰρ δὴ πέπρακται καὶ τοῖς ὅσοι ἂν ἐξαίφνης μὲν καὶ ἀπρο- E
 βουλευτῶς τοῦ ἀποκτείνειν πληγαῖς ἢ τινι τοιοῦτῳ δια-
 φθείρωσί τινα παραχρῆμα τῆς ὁρμῆς γενομένης, μεταμέ-
 λειά τε εὐθύς τοῦ πεπραγμένου γίννηται· θυμῷ δὲ καὶ
 ὅσοι προπηλακισθέντες λόγοις ἢ καὶ ἀτίμοις ἔργοις, μετα-
 διώκοντες τὴν τιμωρίαν, ὕστερον ἀποκτείνωσί τινα βου-
 ληθέντες κτείνειν, καὶ τὸ πεπραγμένον αὐτοῖς ἀμεταμέλη-
 τον γίννηται. διττοὺς μὲν δὴ τοὺς φόνους, ὡς εἰκοε, 867
 θετέον, καὶ σχεδὸν ἀμφοτέρους θυμῷ γεγονότας, μεταξὺ
 δὲ πού τοῦ τε ἐχουσίῳ καὶ ἀχουσίῳ δικαιοτάτ' ἂν λεγο-

μένους· οὐ μὴν ἀλλ' εἰκὼν ἐστ' ἐκάτερος· ὁ μὲν τὸν θυμὸν φυλάττων καὶ οὐκ ἐκ τοῦ παραχρήμα ἐξαίφνης ἀλλὰ μετὰ ἐπιβουλῆς ὕστερον χρόνῳ τιμωρούμενος ἐκουσίῳ ἔοικεν, ὁ δὲ ἀταμιεύτως ταῖς ὀργαῖς καὶ ἐκ τοῦ παραχρήμα εὐθὺς χρώμενος ἀπροβουλεύτως ὅμοιος μὲν ἀκουσίῳ, ἔστι δὲ οὐδ' οὗτος αὐτὸ παντάπασιν ἀκούσιος ἀλλὰ
 B εἰκὼν ἀκουσίῳ. διὸ χαλεποὶ διορίζειν οἱ τῷ θυμῷ πραχθέντες φόνοι, πότερον ἐκουσίους αὐτοὺς ἢ τινας ὡς ἀκουσίους νομοθετητέον· βέλτιστον μὲν καὶ ἀληθέστατον εἰς εἰκόνα μὲν ἄμφω θεῖναι, τεμεῖν δὲ αὐτῶ χωρὶς τῇ ἐπιβουλῇ καὶ ἀπροβουλίᾳ, καὶ τοῖς μὲν μετ' ἐπιβουλῆς τε καὶ ὀργῇ κτείνασι τὰς τιμωρίας χαλεπωτέρας, τοῖς δὲ ἀπροβουλεύτως τε καὶ ἐξαίφνης πραοτέρας νομοθετεῖν
 C τὸ γὰρ εἰκότως μείζονι κακῷ μειζόνως, τὸ δ' ἐλάττωσι τιμωρητέον ἐλαττόνως. ποιητέον δὴ καὶ τοῖς ἡμετέροις νόμοις οὕτως.

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

IX. ΑΘ. Πάλιν ἐπανελθόντες τοίνυν λέγωμεν, ἂν ἄρα τις αὐτόχειρ μὲν κτείνει ἑλεύθερον, τὸ δὲ πεπραγμένον ἀπροβουλεύτως ὀργῇ τινὶ γένηται πραχθέν, τὰ μὲν ἄλλα, καθάπερ ἄνευ θυμοῦ κτείναντι προσῆκέ τῳ πάσχειν, πασγέτω, δύο δ' ἐξ ἀνάγκης ἔτη φευγέτω κολάζων τὸν αὐτοῦ
 D θυμόν. ὁ δὲ θυμῷ μὲν, μετ' ἐπιβουλῆς δὲ κτείνας τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸν πρόσθεν αὐτὸν, τρία δὲ ἔτη, καθάπερ ἄτερος ἔφευγε τὰ δύο, φευγέτω μεγέθει θυμοῦ πλείω τιμωρηθεὶς χρόνον. καθύδου δὲ περὶ τούτοις ὧδ' ἔστω. χαλεπὸν μὲν ἀκριβῶς νομοθετεῖν· ἔστι γὰρ ὅτε τούτοις ὁ τῷ νόμῳ ταχθεὶς χαλεπώτερος ἡμερώτερος ἢ, ὁ δὲ ἡμερώτερος χαλεπώτερος ἢ εἴη, καὶ περὶ τὸν φόνον ἀγριωτέρως ἢ πρά-
 E ξειεν, ὁ δὲ ἡμερωτέρως· ὥς δὲ τὸ πολὺ κατὰ τὰ νῦν εἰρημένα ξυμβαίνει γιγνόμενα. τούτων οὖν πάντων ἐπιγνώμονας εἶναι χρὴ νομοφύλακας, ἐπειδὴν δὲ ὁ χρόνος ἔλθῃ

τῆς φυγῆς ἑκατέρω, πέμπειν αὐτῶν δικαστὰς ὁῶδεκα ἐπὶ
 τοὺς ὄρους τῆς χώρας, ἐσκεμμένους ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ
 τὰς τῶν φυγόντων πράξεις ἐτι σαφέστερον, καὶ τῆς αἰ-
 δοῦς τε πέρι καὶ καταδοχῆς τούτων δικαστὰς γίνεσθαι·
 τοὺς δὲ αὐτοῖς δικασθεῖσιν ὑπὸ τῶν τοιούτων ἀρχόντων
 ἐμμένειν. εἴν δ' αὐθὶς ποτε κατελθὼν ὁπότερος αὐτοῖν 868
 ἡττηθεὶς ὀργῇ πράξῃ ταῦτόν τοῦτο, φυγῶν μηκέτι κατ-
 ἐλθῇ, κατελθὼν δὲ κατὰ τὴν τοῦ ξένου ἄφιξιν ταύτῃ πα-
 σχέτω. δοῦλον ὁ κτείνας ἑαυτοῦ μὲν καθηγάσθω, εἴν δὲ
 ἀλλότριον θυμῷ, διπλῇ τὸ βλάβος ἐκτισάτω τῷ κекτη-
 μένῳ. ὅστις δ' ἂν τῶν ἀποκτενιάντων πάντων μὴ πεί-
 θηται τῷ νόμῳ, ἀλλ' ἀκάθαρτος ὢν ἀγοράν τε καὶ ἄλλα
 καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ μιαίνει, ὁ βουλόμενος τὸν τε ἐπιτρέποντα B
 τῶν προσηκόντων τῷ τελευτήσαντι καὶ τὸν ἀποκτείναντα
 εἰς δίκην καταστήσας τὴν διπλασίαν χρημάτων τε καὶ τῶν
 ἄλλων πράξεων ἀναγκαζέτω πράττειν τε καὶ ἐκτίνειν, τὸ
 δὲ ἐκτισμα αὐτὸς αὐτῷ κομιξέσθω κατὰ τὸν νόμον. εἴν δὲ
 τις θυμῷ δοῦλος δεσπότην αὐτοῦ κτείνει, τοὺς προσήκον-
 τας τοῦ τελευτήσαντος χωρμένους τῷ κτείναντι χρεῖαν ἦν
 ἂν ἐθέλωσι, πλὴν μηδαμῇ μηδαμῶς ζωοροῦντας, καθά- C
 ροὺς εἶναι· εἴν δὲ ἄλλον τις δοῦλος ἐλεύθερον ἀποκτείνει
 θυμῷ, παραδιδόντων οἱ δεσπότηαι τὸν δοῦλον τοῖς προσή-
 κουσιν τοῦ τελευτήσαντος, οἱ δὲ ἐξ ἀνάγκης μὲν θανατω-
 σάντων τὸν δράσαντα, τρόπῳ δὲ ᾧ ἂν ἐθέλωσιν. εἴν δὲ,
 ὃ γίνεται μὲν, ὀλιγάκις δὲ, διὰ θυμὸν πατὴρ ἢ μήτηρ
 υἱὸν ἢ θυγατέρα πληγαῖς ἢ τινι τρόπῳ βιάσῳ κτείνει, κα-
 θάρσεις μὲν τὰς αὐτὰς τοῖς ἄλλοις καθαιρέσθαι καὶ ἐνι-
 αυτοὺς τρεῖς ἀπειναυτεῖν, κατελθόντων δὲ τῶν κτεινάν- D
 των ἀπαλλάττεσθαι γυναῖκά τε ἀπ' ἀνδρὸς καὶ τὸν ἄνδρα
 ἀπὸ γυναικός, καὶ μὴ ποτ' ἐτι κοινῇ παιδοποιήσασθαι,
 μηδὲ ξυνέστιον ὦν ἐκγονον ἢ ἀδελφὸν ἀπεστέρηκε γίγνε-
 σθαι ποτε μηδὲ κοινωνὸν ἱερῶν· ὁ δὲ ἀσεβῶν τε περὶ

- ταῦτα καὶ ἀπειθῶν ὑπόδικος ἀσεβείας γινέσθω τῷ
 λοντι. γυναῖκα δὲ γαμετὴν εἰς ἀνὴρ δι' ὀργὴν κτ
 E τινά τις, ἢ γυνὴ ἑαυτῆς ἄνδρα ταῦτόν τοῦτο ὡσαύτως
 γάσσηται, καθάρεσθαι μὲν τοὺς αὐτοὺς καθαροὺς, τ
 τεῖς δὲ ἀπειναντήσεις διατελεῖν· κατελθὼν δὲ ὅτι το
 του δράσας τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἱερῶν μὴ κοινωνεῖτω
 ὁμοτράπεζος γινέσθω ποτέ· ἀπειθῶν δὲ ὁ γεννήτ
 ὁ γεννηθεὶς ἀσεβείας αὐτὸς ὑπόδικος γινέσθω τῷ ἐθέλει
 καὶ ἂν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ἢ ἀδελφὴ ἀδελφ
 ἀδελφὴν θυμῷ κτείνῃ, τὰ μὲν τῶν καθαρῶν καὶ
 νιαντήσεων ὡσαύτως, καθάπερ εἴρηται τοῖς γονεῦσι
 τοῖς ἐκγόνοις, εἰρήσθω δεῖν γίνεσθαι, καὶ τοῦτοις,
 ἀδελφοὺς τε ἀδελφῶν καὶ γονεὺς ἐστέρηκε παίδων,
 τοῖς δὲ ξυνέστιος αὐτοῖς μηδέποτε γινέσθω μηδὲ κοι
 869 νὸς ἱερῶν· εἰς δὲ τις ἀπειθῇ, τῷ τῆς περὶ ταῦτα ἀσεβ
 εἰρημένῳ νόμῳ ὑπόδικος ὀρθῶς ἂν γίγνοιτο μετὰ δ
 εἰς δ' ἄρα τις εἰς τοσοῦτον ἀκρατὴς θυμοῦ γίγνηται
 τοὺς γεννήσαντας, ὥστε μανίαις ὀργῆς τῶν γεννητῶ
 τολμῆσαι κτείνειν τινα, εἰς μὲν ὁ τελευτήσας πρὶν τε
 τῆσαι τὸν δρᾶσαντα φόνον ἄφιη ἑκὼν, καθάπερ οἱ
 ἀκούσιον φόνον ἐξεργασάμενοι καθαρθεῖς καὶ τὰλλα
 B περ ἐκεῖνοι πράξας καθαρὸς ἔστω, εἰς δὲ μὴ ἀφῇ, πολ
 ἔνοχος ἔστω νόμοις ὁ δρᾶσας τι τοιοῦτον· καὶ γὰρ αἱ
 δίκαις ταῖς ἐσχάταις ἔνοχος ἂν γίγνοιτο καὶ ἀσεβείας ὡ
 τως καὶ ἱεροσυλίας, τὴν τοῦ γεννητοῦ ψυχὴν συλή
 ὥστ' εἶπερ οἷόν τ' ἦν τὸ πολλάκις ἀποθνήσκειν τὸν αὐ
 καὶ τὸν πατροφόνον ἢ μητροκτόνον, ἐξεργασάμενον θ
 τοῦτο, δικαιοτάτου θανάτων πολλῶν ἦν τυγχάνειν. ὥ
 μόνῳ οὐδ' ἀμυνομένῳ θάνατον, μέλλοντι ὑπὸ τῶν
 C νέων τελευτήσεσθαι, παρέξει νόμος οὐδεὶς κτείνειν
 πατέρα ἢ μητέρα, τοὺς εἰς φῶς τὴν ἐκείνου φύσιν ἀγα
 τας, ἀλλ' ὑπομείναντα τὰ πάντα πάσχειν πρὶν τι δ

τοιούτων νομοθετήσει, πῶς τούτῳ δίκης γε ἄλλως προσή-
 κον τυγχάνειν ἂν γίγνοιτο ἐν νόμῳ· κείσθω δὴ τῷ πα-
 τέρα ἢ μητέρα ἀποκτείναντι θυμῷ θάνατος ἡ ξημία. ἀδελ-
 φὸς δ' ἂν ἀδελφὸν κτείνῃ ἐν στάσεσι μάχης γενομένης ἢ
 ἐνι τρόπῳ τοιούτῳ, ἀμυνόμενος ἄρχοντα χειρῶν πρότε-
 ρον, καθάπερ πολέμιον ἀποκτείνας ἔστω καθαρὸς· καὶ D
 ἂν πολίτης πολίτην, ὡσαύτως, ἢ ξένος ξένον· ἂν δὲ ἄστος
 ξένον ἢ ξένος ἄστον ἀμυνόμενος κτείνῃ, κατὰ ταῦτα ἔστω
 τοῦ καθαρὸς εἶναι. καὶ ἂν δοῦλος δοῦλον, ὡσαύτως· ἂν
 δὲ αὐτὸς δοῦλος ἐλεύθερον ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθάπερ
 ὁ κτείνας πατέρα, τοῖς αὐτοῖς ἔνοχος ἔστω νόμοις. ὃ δὲ
 περὶ τῆς ἀφέσεως εἴρηται φόνου πατρί, ταύτων τοῦτο ἔστω
 περὶ ἀπάσης τῶν τοιούτων ἀφέσεως, ἂν ὅστις οὖν ὁπποῦν E
 ἀφίῃ τοῦτο ἐκῶν, ὡς ἀκουσίῳ γεγονότος τοῦ φόνου οἷτε
 καθαρμοὶ γιγνέσθωσαν τῷ δράσαντι καὶ ἐνιαυτὸς εἰς ἔστω
 τῆς ἐκδημίας ἐν νόμῳ. καὶ τὰ μὲν δὴ βίαιά τε καὶ ἀκού-
 σια καὶ κατὰ τὸν θυμὸν γιγνόμενα περὶ φόνους μετρίως
 εἰρήσθω· τὰ δὲ περὶ τὰ ἐκούσια καὶ κατ' ἀδικίαν πάσαν
 γιγνόμενα τούτων πέρι καὶ ἐπιβουλῆς δι' ἥτας ἡδονῶν
 τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φθόνων, ταῦτα μετ' ἐκεῖνα ἡμῖν
 λεκτέον.

ΚΑ. Ὅρθως λέγεις.

X. ΑΘ. Πάλιν δὴ πρῶτον περὶ τῶν τοιούτων εἰς δύ-
 ναμιν εἰπώμεν, ὅποσα ἂν εἴη. τὸ μὲν δὴ μέγιστον ἐπι- 870
 θυμία κρατοῦσα ψυχῆς ἐξηγριωμένης ὑπὸ πόθων· τοῦτο
 δ' ἐστὶ μάλιστα ἐνταῦθα, οὐ πλείστός τε καὶ ἰσχυρότατος
 ἡμερος ὢν τυγχάνει τοῖς πολλοῖς, ἢ τῶν χρημάτων τῆς
 ἀπλήστου καὶ ἀπείρου κτήσεως ἐρωτας μυρίους ἐντίκτους
 δύναμις διὰ φύσιν τε καὶ ἀπαιδευσίαν τὴν κακὴν· τῆς δὲ
 ἀπαιδευσίας ἢ τοῦ κακῶς ἐπαινεῖσθαι πλοῦτον αἰτία φήμη
 πρὸς τῶν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων. πρῶτον γὰρ τῶν
 ἀγαθῶν αὐτὸ προκρίνοντες, τρίτον ὃν, τοὺς τ' ἐπιγιγνο- B

μένους λωβῶνται καὶ ἑαυτούς. τὸ γὰρ ἀληθὲς λέγεσθαι περὶ τοῦ πλούτου κατὰ πόλεις πάσας, πάντων κάλλιστον καὶ ἄριστον, ὥς ἔνεκα σώματος ἔστι, καὶ σῶμα ψυχῆς ἔνεκα· ἀγαθῶν μὲν οὖν ὄντων, ὧν ἔνεκα ὁ πλοῦτος εἶναι πέφυκε, τρίτον ἂν εἴη μετὰ σώματος ἀρετὴν καὶ ψυχῆς, διδάσκαλος οὖν ἂν ὁ λόγος οὗτος γίγνοιτο, ὥς οὐ χρὴ πλουτεῖν ζητεῖν τὸν εὐδαίμονα ἐσόμενον, ἀλλὰ δικαίως C πλουτεῖν καὶ σωφρόνως· καὶ φρόνοι οὕτως οὐκ ἂν γίγνουντο ἐν πόλεσι φρόνοις θεόμενοι καθαίρεσθαι. νῦν δέ, ὅπερ ἀρχόμενοι τούτων εἵπομεν, ἐν μὲν τοῦτ' ἔστι καὶ μέγιστον, ὃ ποιεῖ φρόνου ἐκουσίου τὰς μεγίστας δίκας· δευτέρου δὲ φιλοτίμου ψυχῆς ἕξις, φθόρους ἐντίκτουςα χαλεπούς ξυνοίκους μάλιστα μὲν αὐτῷ τῷ κεκτημένῳ τὸν φθόρον, δευτέροις δὲ τοῖς ἀρίστοις τῶν ἐν τῇ πόλει. τρίτον δὲ οἱ δειλοὶ καὶ ἄδικοι φόβοι πολλοὺς δὴ φόνους εἰσὶν ἐξαιρ- D ρασμένοι, ὅταν ἢ τῷ πραττόμενῳ ἢ πεπραγμένῳ, ἃ μηθένα βούλονται σφισι ξυνειδέναι γιγνόμενα ἢ γεγνονότα· τοὺς οὖν τούτων μηνυτὰς ἀναιροῦσι θανάτοις, ὅταν ἄλλῳ μηδενὶ δύνωνται τρόπῳ· τούτων δὴ πάντων πέρι προοίμια μὲν εἰρημένα ταῦτ' ἔστω, καὶ πρὸς τούτοις ὃν καὶ πολλοὶ λόγον τῶν ἐν ταῖς τελεταῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακότων ἀκούοντες σφόδρα πείθονται, τὸ τῶν τοιούτων τίσις ἐν E Αἰδοῦ γίγνεσθαι καὶ πάλιν ἀφικομένοις δεῦρο ἀναγκάλον εἶναι τὴν κατὰ φύσιν δίκην ἐκτίσαι, τὴν τοῦ παθόντος ἅπερ αὐτὸς ἔδρασεν, ὑπ' ἄλλου τοιαύτη μοῖρα τελευτῆσαι τὸν τότε βίον.

XI. Πειθομένῳ μὲν δὴ καὶ πάντως φοβουμένῳ ἐξ αὐτοῦ τοῦ προοιμίου τὴν τοιαύτην δίκην οὐδὲν δεῖ τὸν ἐπὶ 871 τούτῳ νόμον ὑμνεῖν, ἀπειθοῦντι δὲ νόμος ὅδε εἰρήσθω τῇ γραφῇ· ὅς ἂν ἐκ προνοίας τε καὶ ἀδίκως ὄντιναοῦν τῶν ἐμφυλίων αὐτόχειρ κτείνῃ, πρῶτον μὲν τῶν νομίμων εἰργέσθω, μήτε ἱερὰ μήτε ἀγορὰν μήτε λιμένας μήτε ἄλλον

κοινὸν ξύλλογον μηδένα μαιίνων, εἴαν τέ τις ἀπαγορεύῃ
 τῷ θράσαντι ταῦτα ἀνθρώπων καὶ εἴαν μὴ· ὁ γὰρ νόμος
 ἀπαγορεύει καὶ ἀπαγορεύων ὑπὲρ πάσης τῆς πόλεως αἰ-
 φαίνεται τε καὶ φανεῖται· ὁ δὲ μὴ ἐπέξῳν δέον ἢ μὴ B
 προαγορεύων εἰργεσθαι τῶν ἐντὸς ἀνεψιότητος, πρὸς ἀν-
 δρῶν τε καὶ γυναικῶν προσήκων τῷ τελευτήσαντι, πρῶ-
 τον μὲν τὸ μῖασμα εἰς αὐτὸν καὶ τὴν τῶν θεῶν ἐχθραν
 δέχοιτο, ὥς ἡ τοῦ νόμου ἀρχὴ τὴν γῆμην προτρέπεται, τὸ
 δὲ δεῦτερον ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τοῦ τε-
 λευτήσαντος γιγνέσθω. ὁ δὲ ἐθέλων τιμωρεῖν τῶν τε ἐπὶ
 τούτοις λουτρῶν φυλακῆς πέρι καὶ ὅσων αὖ ἑτέρων ὁ θεὸς C
 περὶ ταῦτα νόμιμα παραδῶ πάντα ἀποτελῶν καὶ τὴν πρόρ-
 ρησιν προαγορεύων ἰτω ἀναγκάζων τὸν θράσαντα ὑπέχειν
 τὴν τῆς δίκης πρᾶξιν κατὰ νόμον. ταῦτα δὲ ὅτι μὲν γίγνε-
 σθαι χρεῶν ἐστὶ διὰ τινων ἐπευχῶν καὶ θυσιῶν θεοῖς
 τισίν, οἷς τῶν τοιούτων μέλει, φόβους μὴ γίνεσθαι κατὰ
 πόλεις, ῥάδιον ἀποφαίνεσθαι νομοθέτῃ· τίνες δ' εἰσὶν οἱ
 θεοὶ καὶ τίς ὁ τρόπος τῶν τοιούτων δικῶν τῆς εἰσαγωγῆς
 ὀρθότατα πρὸς τὸ θεῖον αὖ γιγνόμενος εἴη, νομοφύλακες
 μετ' ἐξηγητῶν καὶ μάντεων καὶ τοῦ θεοῦ νομοθετησάμε- D
 νοὶ τὰς δίκας εἰσαγόντων ταύτας· δικαστὰς δὲ αὐτῶν εἶναι
 τοὺς αὐτοὺς, οὗσπερ τοῖς τὰ ἱερὰ συλῶσι διαδικάζειν ἐρ-
 ρήθη κυρίως· ὁ δὲ ὄφλων θανάτῳ ζημιούσθω καὶ μὴ ἐν
 τῇ τοῦ παθόντος χώρᾳ θάπτεσθω, ἀναιδείας ἕνεκα πρὸς
 τῷ ἀσεβεῖν. φυγῶν δὲ καὶ μὴ ἑλεήσας κρίσιν ὑποσχεῖν
 φευγέτω ἀειφυγίαν· εἴαν δὲ τις ἐπιβῇ τούτων τῆς τοῦ φο-
 νευθέντος χώρας, ὁ προστυχὼν πρῶτος τῶν οἰκείων τοῦ
 ἀποθανόντος ἢ καὶ τῶν πολιτῶν ἀνατὶ κτεινέτω ἢ δῆσας E
 τοῖς ἄρχουσι τῶν τὴν δίκην κρινάντων κτεῖναι παραδῶτω,
 ὁ δὲ ἐπισκηπτόμενος ἅμα καὶ κατεγγυάτω τὸν ᾧ αὖ ἐπε-
 σκήπηται· ὁ δὲ παρεχέτω [τοὺς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως] οὓς
 αὖ ἡ τῶν περὶ ταῦτα δικαστῶν ἀρχὴ κρίνη τρεῖς ἐγγυη-

τὰς ἀξιοχρεῶς παρέξειν ἐγγυωμένους εἰς δίκην· εἴν δὲ ἢ
 μὴ ἐθέλῃ ἢ ἀδυνατῇ τις καθιστάναι, τὴν ἀρχὴν παραλα-
 βούσαν δῆσασαν φυλάττειν καὶ παρέχειν εἰς τὴν κρίσιν
 872 τῆς δίκης. εἴν δὲ αὐτόχειρ μὲν μὴ, βουλευέσῃ δὲ θάνατον
 τις ἄλλος ἐτέρῳ καὶ τῇ βουλήσει τε καὶ ἐπιβουλεύσει ἀπο-
 κτείνας αἷτιος ὧν καὶ μὴ καθαρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ φόνου
 ἐν πόλει ἐνοικῇ, γινέσθων καὶ τούτῳ κατὰ ταῦτα αἱ κρί-
 σεις τούτων πέρι πλὴν τῆς ἐγγύης, τῷ δὲ ὄφλοντι ταφῆς
 τῆς οἰκείας ἐξέστω τυχεῖν, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ ταῦτα ὡσαύτως
 τῷ πρόσθιν ῥηθέντι περὶ αὐτὸν γινέσθω· τὰ αὐτὰ δὲ
 ἔστω ταῦτα ξένοισί τε πρὸς ξένους καὶ ἀστοῖσι καὶ ξένοις
 B πρὸς ἀλλήλους, δούλοις τε αὖ πρὸς δούλους, τῆς τε αὐ-
 τοχειρίας πέρι καὶ ἐπιβουλεύσεως, πλὴν τῆς ἐγγύης· ταύ-
 την δέ, καθάπερ εἰρηται, τοὺς αὐτόχειρας κατεγγυᾶσθαι.
 τὸν δὲ προαγορεύοντα τὸν φόνον ἅμα κατεγγυᾶν καὶ
 τούτους. εἴν δὲ δοῦλος ἐλεύθερον ἐκὼν εἴτε αὐτόχειρ εἴτε
 βουλευσας ἀποκτείνῃ καὶ ὄφλῃ τὴν δίκην, ὁ τῆς πόλεως
 κοινὸς δῆμιος ἄγων πρὸς τὸ μνήμα τοῦ ἀποθανόντος,
 ὅθεν ἂν ὄρᾳ τὸν τύμβον, μαστιγώσας ὁπόσας ἂν ὁ ἐλὼν
 C προστάτῃ, εἴνπερ βίῳ παιόμενος ὁ φονεύς, θανατωσάτω.
 εἴν δὲ τις δοῦλον κτείνῃ μηδὲν ἀδικοῦντα, φόβῳ δέ, μὴ
 μηνυτῆς αἰσχυρῶν ἔργων καὶ κακῶν αὐτοῦ γίγνηται, ἢ
 τινος ἕνεκα ἄλλου τοιούτου, καθάπερ ἂν εἰ πολίτην κτεί-
 νας ὑπεῖχε φόνου δίκας, ὡσαύτως καὶ τοῦ τοιούτου δοῦ-
 λου κατὰ τὰ αὐτὰ ἀποθανόντος οὕτως ὑπεχέτω.

XII. Εἴν δὲ δὴ γίγνηται ἐφ' οἷσι καὶ νομοθετεῖν δει-
 νὸν καὶ οὐδαμῶς προσφιλές, μὴ νομοθετεῖν δὲ ἀδύνατον
 D ξυγγενῶν αὐτόχειρας φόνους ἢ δι' ἐπιβουλεύσεως γενο-
 μένους, ἐκουσίους τε καὶ ἀδίκους πάντως, οἱ τὰ μὲν πολλὰ
 ἐν κακῶς οἰκούσαις καὶ τρεφομέναις γίγνονται πόλεσι, γέ-
 νοιντο δ' ἂν πού τι καὶ ἐν ἣ μὴ ποτέ τις ἂν προσδοκῇσι
 χώρα, λέγειν μὲν δὴ χρεῶν αὐτὴν πάλιν τὸν ἔμπροσθε σμι-

κρῶ ῥηθέντα λόγον, ἂν ἄρα τις ἀκούων ἡμῶν οἷος ἀπο-
 σχέσθαι γένηται μᾶλλον ἐκῶν διὰ τὰ τοιαῦτα φόνων τῶν
 πάντῃ ἀνοσιωτάτων. ὁ γὰρ δὴ μῦθος, ἢ λόγος ἢ ὁ τι χρὴ
 προσαγορεύειν αὐτόν, ἐκ παλαιῶν ἱερέων εἰρηται σαφῶς, ἔ-
 ὥς ἢ τῶν ξυγγενῶν αἱμάτων τιμωρὸς δίκη ἐπίσκοπος
 νόμῳ χρῆται τῷ νῦν δὴ λεχθέντι καὶ ἔταξεν ἄρα δρᾶσαντί
 τι τοιοῦτον παθεῖν ταῦτά ἀναγκαίως ἅπερ ἔδρασεν· εἰ
 πατέρα ἀπέκτεινέ ποτέ τις, αὐτόν τοῦτο ὑπὸ τέκνων τολ-
 μῆσαι βία πάσχοντα ἐν τισι χρόνοις, καὶ [ἢ] μητέρα, γε-
 νέσθαι τε αὐτόν θηλείας μετασχόντα φύσεως ἀναγκαῖον
 γενόμενόν τε ὑπὸ τῶν γεννηθέντων λιπεῖν τὸν βίον ἐν
 χρόνοις ὑστέροις· τοῦ γὰρ κοινοῦ μιανθέντος αἵματος οὐκ
 εἶναι κάθαρσιν ἄλλην οὐδὲ ἑκπλутον ἐθέλειν γίνεσθαι
 τὸ μιανθέν, πρὶν φόνου φόνῳ ὁμοίῳ ὁμοιον ἢ δρᾶσασα 873
 ψυχὴ τίσῃ καὶ πάσῃ τῆς ξυγγενείας τὸν θυμὸν ἀφιλασα-
 μένη κοιμίσῃ. ταῦτα δὴ παρὰ θεῶν μὲν τινα φοβούμενοι
 τὰς τιμωρίας εἰργεσθαι χρὴ τὰς τοιαύτας· εἰ δέ τινες
 οὕτως ἀθλία ξυμφορὰ καταλάβοι, ὥστε πατρός ἢ μητρός
 ἢ ἀδελφῶν ἢ τέκνων ἐκ προνοίας ἐκουσίως ψυχὴν τολμῆ-
 σαι ἀποστερεῖν σώματος, ὁ παρὰ τοῦ θνητοῦ νομοθέτου
 νόμος ὥδε περὶ τῶν τοιούτων νομοθετεῖ, προρρησεις μὲν
 τὰς περὶ τῶν νομίμων εἰργεσθαι καὶ ἐγγύας τὰς αὐτὰς εἶ- B
 ναι, καθάπερ ἐρρήθη τοῖς ἐμπροσθεν, ἐὰν δέ τις ὄφλη
 φόνου τοιοῦτου, τούτων κτείνας τινὰ, οἱ μὲν τῶν δικα-
 στῶν ὑπηρέται καὶ ἄρχοντες ἀποκτείναντες εἰς τεταγμένην
 τρίοδον ἔξω τῆς πόλεως ἐκβαλλόντων γυμνόν, αἱ δὲ ἀρχαὶ
 πᾶσαι ὑπὲρ ὅλης τῆς πόλεως, λίθον ἑκαστος φέρων ἐπὶ
 τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ βάλλων ἀφοσιούτω τὴν πόλιν
 ὅλην, μετὰ δὲ τοῦτο εἰς τὰ τῆς χώρας ὄρια φέροντες ἐκ- C
 βαλλόντων τῷ νόμῳ ἄτακτον. τὸν δὲ δὴ πάντων οἰκειότα-
 τον καὶ λεγόμενον φίλτατον ὅς ἂν ἀποκτείνῃ, τί χρὴ πᾶ-
 σχειν; λέγω δὲ ὅς ἂν ἑαυτὸν κτείνῃ, τὴν τῆς εἰμαρμένης

βία ἀποστερῶν μοῖραν, μήτε πόλεως ταξάσης δίκην, μήτε
 περιωδύνῃ ἀφύκτῃ προσπесούσῃ τύχῃ ἀναγκασθεῖς μηδὲ
 αἰσχύνῃς τινὸς ἀπόρου καὶ ἀβίου μεταλαχῶν, ἀργία δὲ καὶ
 ἀνανδρίας δειλία ἑαυτῷ δίκην ἄδικον ἐπιθῇ. τούτῳ δὲ
 D τὰ μὲν ἄλλα θεὸς οἶδεν ἂν χρηρὸν νόμιμα γίνεσθαι περὶ κα-
 θαρμούς τε καὶ ταφάς, ὧν ἐξηγητάς τε ἅμα καὶ τοὺς περὶ
 ταῦτα νόμους ἐπανερομένους χρηρὸν τοὺς ἐγγύτατα γένει
 ποιεῖν αὐτοῖσι κατα τὰ προσταττόμενα· τάφους δ' εἶναι
 τοῖς οὕτω φθαρείσι πρῶτον μὲν κατὰ μόνους μηδὲ μεθ'
 ἑνὸς ξυντάφου, εἴτα ἐν τοῖς τῶν δώδεκα ὀρίοις μερῶν
 τῶν ὅσα ἀργὰ καὶ ἀνώνυμα, θάπτειν ἀκλειεῖς αὐτούς,
 μήτε στήλαις μήτε ὀνόμασι δηλοῦντας τοὺς τάφους. ἐάν
 E δ' ἄρα ὑποζύγιον ἢ ζῶον ἄλλο τι φονεύσῃ τινά, πλὴν
 τῶν ὅσα ἐν ἀγῶνι τῶν δημοσίων τιθεμένων ἀθλεύοντά τι
 τοιοῦτον δράσῃ, ἐπεξίτωσαν μὲν οἱ προσήκοντες τοῦ φό-
 νου τῷ κτείναντι, διαδικαζόντων δὲ τῶν ἀγρονόμων οἷσιν
 ἂν καὶ ὁπόσοις προστάξῃ ὁ προσήκων, τὸ δὲ ὄφλον ἔξω
 τῶν ὄρων τῆς χώρας ἀποκτείναντας διορίσαι. ἐάν δὲ ἄψυ-
 χόν τι ψυχῆς ἀνθρώπου στερήσῃ, πλὴν ὅσα κεραυνὸς ἢ τι
 παρὰ θεοῦ τοιοῦτον βέλος ἰόν, τῶν δὲ ἄλλων ὅσα τινὸς
 προσπесόντος ἢ αὐτὸ ἐμπесὸν κτείνῃ τινά, δικαστὴν μὲν
 874 αὐτῷ καθιζέτω τῶν γειτόνων τὸν ἐγγύτατα ὁ προσήκων
 γένει, ἀφοσιούμενος ὑπὲρ αὐτοῦ τε καὶ ὑπὲρ τῆς συγγε-
 νείας ὅλης, τὸ δὲ ὄφλον ἐξορίζειν, καθάπερ ἐρρήθη τὸ
 τῶν ζώων γένος. ἐάν δὲ τεθνεώς μὲν αὐτὸς φανῇ, ἄδηλος
 δὲ ὁ κτείνας ἢ καὶ μὴ ἀμελῶς ζητοῦσιν ἀνεύρετος γίγνη-
 ται, τὰς μὲν προρρήσεις τὰς αὐτάς γίνεσθαι καθάπερ
 τοῖς ἄλλοις, προαγορεύειν δὲ τὸν φόνον τῷ δράσαντι καὶ
 ἐπιδικασάμενον ἐν ἀγορᾷ κηρύξαι τῷ κτείναντι τὸν καὶ
 B τὸν καὶ ὠφληκότι φόνου μὴ ἐπιβαίνειν ἱερῶν μηδὲ ὅλης
 χώρας τῆς τοῦ παθόντος, ὥς, ἂν φανῇ καὶ γνωσθῇ, ἀπο-
 θανούμενον καὶ ἔξω τῆς τοῦ παθόντος χώρας ἐκβληθῇ δό-

μενον ἄταφον. οὗτος δὴ νόμος εἰς ἡμῖν ἔστω κύριος περὶ
 φόνου κείμενος, καὶ τὰ μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα μέχρι τούτων
 οὕτως· ὧν δὲ ὁ κτείνας ἐφ' οἷς τε ὀρθῶς ἂν καθαρὸς εἴη,
 τὰδ' ἔστω· νύκτωρ φῶρα εἰς οἰκίαν εἰσιόντα ἐπὶ κλοπῇ
 χρημάτων ἐὰν ἐλὼν κτείνῃ τις, καθαρὸς ἔστω· καὶ ἐὰν
 λωποδύτην ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθαρὸς ἔστω· καὶ C
 ἐὰν ἐλευθέραν γυναῖκα βιάζηται τις ἢ παῖδα περὶ τὰ ἀφρο-
 δίσια, νηποινὴ τεθνήσκω ὑπὸ τε τοῦ ὑβρισθέντος βίᾳ καὶ
 ὑπὸ πατρὸς ἢ ἀδελφῶν ἢ υἱέων· ἐὰν τε ἀνὴρ ἐπιτύχῃ
 γαμετῇ γυναικὶ βιαζομένη, κτείνας τὸν βιαζόμενον ἔστω
 καθαρὸς ἐν τῷ νόμῳ· καὶ ἐὰν τις πατρὶ βοηθῶν θάνα-
 τον, μηδὲν ἀνόσιον ὀρώντι, κτείνῃ τινά, ἢ μητρὶ ἢ τέ-
 κνους ἢ ἀδελφοῖς ἢ ξυγγεννήτορι τέκνων, πάντως καθαρὸς D
 ἔστω.

XIII. Τὰ μὲν τοίνυν περὶ τροφῇ τε ζωῆς ψυχῆς καὶ
 παιδείαν, ὧν αὐτῇ τυχούσῃ μὲν βιωτόν, ἀτυχησάσῃ δὲ
 τοῦναντίον, καὶ περὶ θανάτων τῶν βιαιῶν ἃς δεῖ τιμωρίας
 γίνεσθαι νενομοθετήσθω· τὰ δὲ περὶ τὴν τῶν σωμάτων
 τροφῇ μὲν καὶ παιδείαν εἰρηται, τὸ δ' ἐχόμενον τούτων,
 αἱ βίαιοι πράξεις ὑπ' ἀλλήλων ἀκούσιοί τε καὶ ἐκούσιοι
 γιγνόμεναι διοριστέον εἰς δύναμιν αἱ τέ εἰσι καὶ ὅσαι, καὶ
 ὧν ἂν τυγχάνουσαι τιμωρήσεων τὸ πρόσφορον ἔχοιεν ἂν E
 ἕκασται. ταῦτα μετ' ἐκεῖνα, ὥς ἔοικεν, ὀρθῶς ἂν νομο-
 θετοῖτο. τραύματα δὴ καὶ πηρώσεις ἐκ τραυμάτων τὰ γε
 δεύτερα μετὰ θανάτους καὶ ὁ φανυλότατος ἂν τάξιε τῶν
 ἐπὶ νόμον τρεπομένων. τὰ δὴ τραύματα, καθάπερ οἱ πό-
 νοι διήρηντο, διαιρετέον, τὰ μὲν ἀκούσια, τὰ δὲ θυμῷ, τα
 δὲ φόβῳ, τὰ δὲ ὁπόσα ἐκ προνοίας ἐκούσια ξυμβαίνει γι-
 γνόμενα· προρρητέον δὴ τι περὶ πάντων τῶν τοιούτων
 τοιῶνδε, ὥς ἄρα νόμους ἀνθρώποις ἀναγκαῖον τίθεσθαι
 καὶ ξῆν κατὰ νόμους, ἢ μηδὲν διαφέρειν τῶν πάντη ἀγρω-
 τῶν θηρίων. ἢ δὲ αἰτία τούτων ἦδε, ὅτι φύσις ἀνθρώ- 875

- πων οὐδενὸς ἱκανὴ φύεται ὥστε γινῶναι τε τὰ συμφέροντα
 ἀνθρώποις εἰς πολιτείαν καὶ γινῶσα τὸ βέλτιστον αἰεὶ δύ-
 νασθαι τε καὶ ἐθέλειν πράττειν. γινῶναι μὲν γὰρ πρῶτον
 χαλεπὸν, ὅτι πολιτικῇ καὶ ἀληθεὶ τέχνῃ οὐ τὸ ἴδιον ἀλλὰ
 τὸ κοινὸν ἀνάγκη μέλειν — τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ξυνδεῖ, τὸ
 δὲ ἴδιον διασπᾷ τὰς πόλεις — καὶ ὅτι συμφέρει τῷ κοινῷ
 B τε καὶ ἰδίῳ, τοῖν ἄμφοιν ἦν τὸ κοινὸν τιθῆται καλῶς, μάλ-
 λον ἢ τὸ ἴδιον· δεύτερον δέ, ἐὰν ἄρα καὶ τὸ γινῶναι τις
 ὅτι ταῦτα οὕτω πέφυκε, λάβῃ ἱκανῶς ἐν τέχνῃ, μετὰ δὲ
 τοῦτο ἀνυπεύθυνός τε καὶ αὐτοκράτωρ ἄρξῃ πόλεως, οὐκ
 ἂν ποτε δύναιτο ἐμμεῖναι τούτῳ τῷ δόγματι καὶ διαβιῶ-
 ναι τὸ μὲν κοινὸν ἡγούμενον τρέφων ἐν τῇ πόλει, τὸ δὲ
 ἴδιον ἐπόμενον τῷ κοινῷ, ἀλλ' ἐπὶ πλεονεξίαν καὶ ἰδιο-
 πραγίαν ἢ θνητῇ φύσει αὐτὸν ὁρμήσει αἰεὶ, φεύγουσα μὲν
 C ἀλόγως τὴν λύπην, διώκουσα δὲ τὴν ἡδονήν, τοῦ δὲ δι-
 καιοτέρου τε καὶ ἀμείνονος ἐπιπροσθεὶν ἄμφω τούτῳ προ-
 στήσεται, καὶ σκότος ἀπεργαζομένη ἐν αὐτῇ πάντων κα-
 κῶν ἐμπλήσει πρὸς τὸ τέλος αὐτὴν τε καὶ τὴν πόλιν ὅλην.
 ἐπεὶ ταῦτα εἰ ποτέ τις ἀνθρώπων φύσει ἱκανός, θεῖα μοῖρα
 γεννηθεὶς, παραλαβεῖν δυνατὸς εἴη, νόμων οὐδὲν ἂν δεοίτο
 τῶν ἀρξόντων ἑαυτοῦ· ἐπιστήμης γὰρ οὔτε νόμος οὔτε
 τάξις οὐδεμία κρείττων, οὐδὲ θέμις ἐστὶ νοῦν οὐδενός
 D ὑπήκοον οὐδὲ δοῦλον ἀλλὰ πάντων ἄρχοντα εἶναι, ἐάνπερ
 ἀληθινὸς ἐλεύθερός τε ὄντως ἢ κατὰ φύσιν· νῦν δέ — οὐ
 γὰρ ἐστὶν οὐδαμοῦ οὐδαμῶς, ἀλλ' ἢ κατὰ βραχύ· διὸ δὴ
 τὸ δεύτερον αἰρετέον, τάξιν τε καὶ νόμον, ἃ δὴ τὸ μὲν ὥς
 ἐπὶ τὸ πολὺ ὁρᾷ καὶ βλέπει, τὸ δ' ἐπὶ πᾶν ἀδυνατεῖ. ταῦτα
 δὴ τῶνδε εἵνεκα εἰρηται· νῦν ἡμεῖς τάξομεν, τί χρὴ τὸν
 τρώσαντα ἢ τι βλάψαντα ἕτερον ἄλλον παθεῖν ἢ ἀποτί-
 νειν. πρόχειρον δὴ παντὶ περὶ παντός ὑπολαβεῖν ὀρθῶς,
 E τὸν τί τρώσαντα ἢ τίνα ἢ πῶς ἢ πότ' ἄρα λέγεις; μυρία
 γὰρ ἕκαστά ἐστι τούτων καὶ πάμπολυ διαφέροντα ἀλλή-

λων. ταῦτ' οὖν δὴ δικαστηρίοις ἐπιτρέπειν κρίνειν πάντα ἢ μηδὲν ἀδύνατον· ἐν μὲν γὰρ κατὰ πάντων ἀναγκαῖον ἐπιτρέπειν κρίναι, τὸ πότερον ἐγένετο ἢ οὐκ ἐγένετο ἑκα-
στου τούτων· τὸ δὲ μηδὲν ἐπιτρέπειν αὐτὸ περὶ τοῦ τί δεῖ
ζημιουῖσθαι καὶ πάσχειν τί χρεῶν τὸν ἀδικήσαντα τούτων 876
τι, ἀλλ' αὐτὸν περὶ πάντων νομοθετῆσαι σμικρῶν καὶ με-
γάλων, σχεδὸν ἀδύνατον.

ΚΑ. Τίς οὖν ὁ μετὰ τοῦτον λόγος;

ΑΘ. Ὅδε, ὅτι τὰ μὲν ἐπιτρεπτέον δικαστηρίοις, τὰ δὲ οὐκ ἐπιτρεπτέον, ἀλλ' αὐτῷ νομοθετητέον.

ΚΑ. Ποῖα δὴ νομοθετητέον τε καὶ ποῖα ἀποδοτέον κρίνειν τοῖς δικαστηρίοις;

XIV. ΑΘ. Τάδε δὴ μετὰ ταῦτα ὀρθότατ' ἂν εἰπεῖν εἴη, ὥς ἐν πόλει, ἐν ἣ δικαστήρια φαῦλα καὶ ἄφωνα κλέ- B
πτουτα τὰς αὐτῶν δόξας κρύβδην τὰς κρίσεις διαδικάζει,
καὶ ὁ τούτου δεινότερον, ὅταν μηδὲ σιγῶντα ἀλλὰ θορυ-
βου μεστὰ καθάπερ θέατρα ἐπαινοῦντά τε βοῇ καὶ ψέγοντα
τῶν ῥητόρων ἑκάτερον ἐν μέρει κρίνῃ, χαλεπὸν τότε πά-
θος ὅλη τῇ πόλει γίνεσθαι φιλεῖ. τοῖς οὖν δὴ τοιούτοις
δικαστηρίοις νομοθετεῖν ὑπὸ τινος ἀνάγκης ληφθέντα
οὐκ εὐτυχὲς μὲν, ὅμως δὲ ἐξ ἀνάγκης εἰλημμένον ὅ τι περὶ
σμικρότατα ἐπιτρεπτέον αὐτοῖς τάττειν τὰς ζημίας, τὰ δὲ C
πλεῖστα αὐτὸν νομοθετεῖν διαρρήδην, ἂν τις ἄρα τοιαύτη
πολιτεία νομοθετῇ ποτέ· ἐν ἣ δὲ ἂν πόλει δικαστήρια εἰς
δύναμιν ὀρθῶς καθεστῶτα ἢ τραφέντων τε εὖ τῶν μελ-
λόντων δικάζειν δοκιμασθέντων τε διὰ πάσης ἀκριβείας,
ἐνταῦθα ὀρθὸν καὶ ἔχον εὖ καὶ καλῶς τὰ πολλὰ ἐπιτρέ-
πειν κρίνειν τοῖς τοιούτοις δικασταῖς τῶν ὀφλόντων πέρι,
τί χρὴ πάσχειν αὐτοὺς ἢ ἀποτίνειν. ἡμῖν δὴ τὰ νῦν ἀνε-
μέσητον τὸ μὴ νομοθετεῖν αὐτοῖς τὰ μέγιστα καὶ πλεῖστα, D
ἢ καὶ φαυλοτέρως ἂν πεπαιδευμένοι δικασταὶ δύναιτο
κατιδεῖν καὶ προσάπτειν ἑκάστῳ τῶν ἀμαρτημάτων τὴν

ἀξίαν τοῦ πάθους τε καὶ πράξεως· ἐπειδὴ δὲ οἷς ἡμεῖς
 νομοθετοῦμεν, οὐχ ἥκιστα ἐμμελεῖς αὐτοὺς οἴομεθ' ἂν
 τῶν τοιούτων γίνεσθαι κριτάς, ἐπιτρεπτέον δὴ τὰ πλε-
 ιστα. οὐ μὴν ἄλλ' ὅπερ πολλάκις εἰπομέν τε καὶ ἐδράσαμεν
 ἐν τῇ τῶν ἐμπροσθεν νομοθετήσῃ νόμων, τὸ περιγραφῆν
 B τε καὶ τοὺς τύπους τῶν τιμωριῶν εἰπόντας δοῦναι τὰ πα-
 ραδείγματα τοῖσι δικασταῖς τοῦ μήποτε βαίνειν ἔξω τῆς
 δίκης, τότε τε ἦν ὀρθότατα ἔχον καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτ' αὐτὸ
 ποιητέον, ἐπανελθόντας ἤδη πάλιν ἐπὶ τοὺς νόμους. ἡ δὲ
 γραφὴ περὶ τραύματος ὥδε ἡμῖν κείσθω· ἐάν τις διανοη-
 θεῖς τῇ βουλήσῃ κτεῖναι τινα φίλιον, πλὴν ὅν ὁ νόμος
 ἐφίησι, τρώσῃ μὲν, ἀποκτεῖναι δὲ ἀδυνατήσῃ, τὸν διανοη-
 877 θέντα τε καὶ τρώσαντα οὕτως οὐκ ἄξιον ἐλεεῖν οὐδὲ αἰ-
 δοῦμενον ἄλλως ἢ καθάπερ ἀποκτείναντα ὑπέχειν τὴν
 δίκην φόνου ἀναγκάζειν· τὴν δὲ οὐ παντάπασιν κακὴν
 τύχην αὐτοῦ σεβόμενον καὶ τὸν δαίμονα, ὃς αὐτὸν καὶ τὸν
 τρωθέντα ἐλεήσας ἀπότροπος αὐτοῖς ἐγένετο μὴ τῷ μὲν
 ἀνίατον ἔλκος γενέσθαι, τῷ δὲ ἐπάρατον τύχην καὶ ξυμ-
 φοράν, τοῦτω δὴ χάριν τῷ δαίμονι διδόντα καὶ μὴ ἐναν-
 τιούμενον τὸν μὲν θάνατον ἀφελεῖν τοῦ τρώσαντος, με-
 B τάστασιν δὲ εἰς τὴν γείτονα πόλιν αὐτῷ γίνεσθαι διὰ
 βίου, καρπούμενον ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν. βλάβος δέ,
 εἰ κατέβλαψεν τὸν τρωθέντα, ἐκτίνειν τῷ βλαφθέντι τιμᾶν
 δὲ τὸ δικαστήριον, ὅπερ ἂν τὴν δίκην κρίνῃ· κρίνειν δὲ
 οἷπερ ἂν τοῦ φόνου ἐδίκασαν, εἰ ἐτελεύτησεν ἐκ τῆς πλη-
 γῆς τοῦ τραύματος. γονέας δ' ἂν παῖς ἢ δοῦλος δεσπότην
 ὥσαύτως ἐκ προνοίας τρώσῃ, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν·
 καὶ ἐάν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφήν ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ
 C ἀδελφὴν ὥσαύτως τρώσῃ, καὶ ὅφλη τραύματος ἐκ προ-
 νοίας, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. γυνὴ δὲ ἄνδρα ἑαυτῆς
 ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀποκτεῖναι τρώσασα, ἢ ἄνθρωπος τὴν ἑαυτοῦ
 γυναῖκα, φευγέτω ἀειφυγίαν· τὴν δὲ κτῆσιν, ἐάν μὲν υἱεῖς

ἢ θυγατέρες αὐτοῖς ὥσι παῖδες ἔτι, τοὺς ἐπιτρόπους ἐπι-
τροπεύειν καὶ ὡς ὀρφανῶν τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι· ἐὰν
δὲ ἄνδρες, μὴ ἐπ' ἀνάγκης ἔστω τρέφεσθαι τὸν φεύγοντα
ὑπὸ τῶν ἐκγόνων, τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοὺς κεκτῆσθαι. ἅπαις
δὲ ὅστις ἂν τοιαύταις ξυμφοραῖς περιπέσῃ, τοὺς συγγενεῖς
συνελθόντας μέχρ' ἀνεψιῶν παίδων τοῦ πεφευγότος, ἀμ- D
φοτέρωθεν πρὸς τε ἀνδρῶν καὶ πρὸς γυναικῶν, κληρονό-
μον εἰς τὸν οἶκον τοῦτον τῇ πόλει τετταρακοντακαί πεντα-
κισχιλιοστὸν καταστήσαι βουλευομένους μετὰ νομοφυλά-
κων καὶ ἱερέων, διανοηθέντας τρόπῳ καὶ λόγῳ τοιῷδε, ὡς
οὐδεὶς οἶκος τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίων τοῦ
ἐνοικοῦντος ἐστὶν οὐδὲ ξύμπαντος τοῦ γένους οὕτως ὡς
τῆς πόλεως δημόσιός τε καὶ ἴδιος. θεῖ δὴ τὴν γε πόλιν τοὺς
αὐτῆς οἴκους ὡς ὁσιωτάτους τε καὶ εὐτυχεστίτους κεκτῆ- E
σθαι κατὰ δύναμιν. ὅταν οὖν τις ἅμα δυστυχηθῇ καὶ ἀσε-
βηθῇ τῶν οἰκῶν, ὥστε τὸν κεκτημένον ἐν αὐτῷ παῖδας
μὲν μὴ καταλιπεῖν, ἤτθ' εἰ δὲ ἢ καὶ γεγαμηκότα ἅπαιδα
τελευτῆσαι φόρου ὄφλουτα ἐκουσίῳ ἢ τινος ἀμαρτήματος
ἄλλου τῶν περὶ θεοὺς ἢ πολίτας, ὧν ἂν θάνατος ἐν τῷ
νόμῳ ζημίᾳ διαρρηθῇ ἢ κειμένη, ἢ καὶ ἐν αἰεφυγίᾳ τις
φεύγῃ τῶν ἀνδρῶν ἅπαις, τοῦτον πρῶτον μὲν καθήρα-
σθαι καὶ ἀποδιοπομπήσασθαι τὸν οἶκον χρεῶν ἔστω κατὰ
νόμον, ἔπειτα συνελθόντας, καθάπερ εἵπομεν νῦν δὴ,
τοὺς οἰκείους ἅμα νομοφυλάξι σκέψασθαι γένος ὃ τί περ 878
ἂν ἢ τῶν ἐν τῇ πόλει εὐδοκιμώτατον πρὸς ἀρετὴν καὶ ἅμα
εὐτυχές, ἐν ᾧ ἂν παῖδες γεγονότες ὥσι πλείους· ᾧ δὲ ἕνα
τῷ τοῦ τελευτήσαντος πατρὶ καὶ τοῖς ἄνω τοῦ γένους υἱὸν
ὡς ἐκείνων εἰσποιοῦντας, φήμης ἔνεκα ἐπονομάζοντας
γεννήτορά τε αὐτοῖς καὶ ἐστιοῦχον καὶ θεραπευτὴν ὁσίων
τε καὶ ἱερῶν ἐπ' ἀμείνοσι τύχαις γίγνεσθαι τοῦ πατρὸς,
τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπευξαμένους αὐτὸν κληρονόμον κατα-
στήσαι κατὰ νόμον, τὸν δ' ἐξαμαρτύντα ἀνώνυμον ἔστω καὶ B

ἄπαιδα καὶ ἄμοιρον κείσθαι, ὅποταν αὐτὸν καταλάβωσιν αἱ τοιαῦται ξυμφοραί.

- XV. Ἔστι δὲ οὐ πάντων, ὡς ἔοικε, τῶν ὄντων ὄρος ὅρῳ προσμινύς, ἀλλ' οἷς ἔστι μεθόριον, τοῦτο ἐν μέσῳ ὅρων πρότερον ἑκατέρῳ προσβάλλον γίγνεται ἂν ἀμφοῖν μεταξύ· καὶ δὴ καὶ τῶν ἀκουσίων τε καὶ ἐκουσίων τὸ θυμῷ γιγνόμενον ἔφαμεν εἶναι τοιοῦτον. τραυμάτων οὖν ἐνεστώτων ὀργῇ γενομένων ἐὰν ὄφλη τις, πρῶτον μὲν
- C τίνειν τοῦ βλάβους τὴν διπλασίαν, ἂν τὸ τραῦμα ἰάσιμον ἀποβῇ, τῶν δὲ ἀνιάτων τὴν τετραπλασίαν· ἐὰν δὲ ἰάσιμον μὲν, αἰσχύνῃ δὲ μεγάλην τινὰ προσβάλλῃ τῷ τρωθέντι καὶ ἐπονείδιστον, τὴν τριπλασίαν ἐκτίνειν. ὅσα δὲ τις τρώσας τινὰ μὴ μόνον βλάβῃ τὸν παθόντα ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν, ποιήσας ἀδύνατον τῇ πατρίδι πρὸς πολεμίους βοηθεῖν, τοῦτον δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ζημιῶν ἐκτίνειν καὶ τῇ πόλει τὴν βλάβην· πρὸς γὰρ ταῖς αὐτοῦ στρατείαις καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀδυνατοῦντος στρατευέσθω καὶ τὰς ὑπὲρ
- D ἐκείνου πολεμικάς ταττέσθω τάξεις, ἢ μὴ θρῶν ταῦτα ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τῆς ἀστρατείας γινέσθω κατὰ νόμον. τὴν δὲ δὴ τῆς βλάβης ἀξίαν, εἴτε διπλὴν εἴτε τριπλὴν εἴτε καὶ τετραπλασίαν, οἱ καταψηφισάμενοι δικασταὶ ταττόντων. ἐὰν δὲ ὁμόγονος ὁμόγονον τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτῳ τρώσῃ, τοὺς γεννήτας καὶ τοὺς συγγενεῖς, μέχρι ἀνεψιῶν παίδων πρὸς γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, γυναϊκάς τε
- E καὶ ἄνδρας συνελθόντας κρίναντας παραδιδόναι τιμᾶν τοῖς γεννήσασιν κατὰ φύσιν· ἐὰν δὲ ἀμφισβητήσιμος ἢ τίμησις γίγνηται, τοὺς πρὸς ἀνδρῶν εἶναι τιμῶντας κυρίους· ἐὰν δὲ ἀδυνατῶσιν αὐτοί, τοῖς νομοφύλαξι τελευτῶντας ἐπιτρέπειν. ἐκγόνοις δὲ πρὸς γονέας εἶναι τῶν τοιούτων τραυμάτων δικαστὰς μὲν τοὺς ὑπὲρ ἐξήκοντα ἔτη γεγονότας ἐπ' ἀναγκας, οἷς ἂν παῖδες μὴ ποιητοί, ἀληθινοὶ δὲ ᾧσιν· ἂν δὲ τις ὄφλη, τιμᾶν εἰ τεθνάναι χρὴ τὸν τοιοῦ-

τον εἴτε τι μείζον ἕτερον τοῦτου πάσχειν ἢ καὶ μὴ πολλῶ
 σμικρότερον· καὶ τῶν ξυγγενῶν τοῦ δράσαντος μηδένα
 δικάζειν, μηδ' ἐὰν γεγονώς ἢ τὸν χρόνον ὅσον ὁ νόμος 879
 εἴρηκε. δοῦλος δ' ἐὰν τις ἐλεύθερου ὀργῇ τρώσῃ, παρὰ-
 δότω τὸν δοῦλον ὁ κεκτημένος τῷ τρωθέντι χρῆσθαι ὅ τι
 ἂν ἐθέλῃ· ἐὰν δὲ μὴ παραδιδῷ, αὐτὸς τὴν βλάβην ἐξιά-
 σθω. ἐὰν δὲ ἐκ συνθήκης αἰτιᾶται τοῦ δούλου καὶ τοῦ
 τρωθέντος μηχανὴν εἶναι τις τὸ γεγονός, ἀμφισβητη-
 σάτω· ἐὰν δὲ μὴ ἔλῃ, τριπλασίαν ἐκτισάτω τὴν βλάβην,
 ἐλὼν δὲ ἀνδραποδισμοῦ ὑπόδικον ἐχέτω τὸν τεχνάζοντα
 μετὰ τοῦ δούλου. ὅς δ' ἂν ἄκων ἄλλος ἄλλον τρώσῃ, τὸ B
 βλάβος ἀπλοῦν ἀποτινέτω· τύχης γὰρ νομοθέτης οὐδεὶς
 ἱκανὸς ἄρχειν· δικασταὶ δὲ ὄντων οἵπερ τοῖς ἐκγόνοις πρὸς
 τοὺς γεννήτορας ἐρρηθῆσαν, καὶ τιμώντων τὴν ἀξίαν τῆς
 βλάβης.

XVI. Βίαία μὲν δὴ πάνθ' ἡμῖν τὰ προειρημένα πάθη,
 βίαιον δὲ καὶ τὸ τῆς αἰκίας πᾶν γένος. ὧδε οὖν χρὴ περὶ
 τῶν τοιούτων πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα καὶ γυναῖκα αἰεὶ δια-
 νοεῖσθαι, τὸ πρεσβύτερον ὡς οὐ σμικρῷ τοῦ νεωτέρου
 ἐστὶ πρεσβευόμενον ἐν τε θεοῖσι καὶ ἐν ἀνθρώποις τοῖς C
 μέλλουσι σώζεσθαι καὶ εὐδαιμονεῖν. αἰκίαν οὖν περὶ πρε-
 σβύτερον ἐν πόλει γενομένην ὑπὸ νεωτέρου ἰδεῖν αἰσχρὸν
 καὶ θεομισές· ἔοικε δὲ νέῳ παντὶ ὑπὸ γέροντος πληγέντι
 ῥαθυμῶς ὀργὴν ὑποφέρειν, αὐτῷ τιθεμένῳ τιμὴν ταύτην
 εἰς γῆρας. ὧδε οὖν ἔστω· πᾶς ἡμῖν αἰδέσθω τὸν ἑαυτοῦ
 πρεσβύτερον ἔργῳ τε καὶ ἔπει· τὸν δὲ προέχοντα εἰκοσὶν
 ἡλικίας ἔτεσιν, ἄρρενα ἢ θῆλυ, νομίζων ὡς πατέρα ἢ
 μητέρα διευλαβεῖσθω, καὶ πάσης τῆς δυνατῆς ἡλικίας
 αὐτὸν φειγῆναι καὶ τεκεῖν ἀπέχοιτο αἰεὶ θεῶν γενεθλίων D
 χάριν· ὡς δ' αὐτως καὶ ξένου ἀπείργοιτο εἴτε πάλαι ἐνοι-
 κούντος εἴτε νεήλυδος ἀφιγμένου· μήτε γὰρ ὑπάρχων
 μήτε ἀμυνόμενος τὸ παράπαν τολμάτω πληγαῖς τὸν τοι-

οὔτον νοουθετεῖν. ξένον δὲ ἂν ἀσελγαίνοντα καὶ θρασυ-
νόμενον ἑαυτὸν τύπτοντα οἴηται δεῖν κολασθῆναι, λαβὼν
πρὸς τὴν ἀρχὴν τῶν ἀστυνόμων ἀπαγέτω, τοῦ τύπτειν δὲ
εἰργέσθω, ἵνα πόρρω γίγνηται τοῦ τὸν ἐπιχώριον ἂν τολ-
E μῆσαι ποτε πατάξαι· οἱ δ' ἀστυνόμοι παραλαβόντες τε καὶ
ἀνακρίναντες, τὸν ξενικὸν αὖ θεὸν εὐλαβούμενοι, εἰν
ἄρα ἀδίκως δοκῇ ὁ ξένος τὸν ἐπιχώριον τύπτειν, τῇ μά-
στιγι τὸν ξένον ὅσας ἂν αὐτὸς πατάξῃ τοσαύτας δύντες
τῆς θρασυξενίας παυόντων· εἰν δὲ μὴ ἀδικῇ, ἀπειλήσαν-
τές τε καὶ ὀνειδίσαντες τῷ ἀπαγαγόντι μεθιέντων ἄμφω.
ἥλιξ δὲ ἥλικα καὶ τὸν ἄπαιδα προέχοντα ἥλικία ἑαυτοῦ
B30 εἰν τύπτῃ, γέρον τε γέροντα καὶ εἰν νέος νέον, ἀμυνέ-
σθω κατὰ φύσιν ἄνευ βέλους ψιλαῖς ταῖς χερσίν· ὁ δὲ
ὑπὲρ τετταράκοντα γεγονώς ἐτὴ εἰν τολμᾷ τῷ μάχεσθαι
εἴτε ἀρχων εἴτε ἀμυνόμενος, ἄγροικος καὶ ἀνελεύθερος
ἂν λεγόμενος ἀνδραποδώδης τε δίκης ἂν ἐπονειδίστου
τυγχάνων τὸ πρέπον ἔχοι. καὶ εἰν μὲν τις τοιούτοις πα-
ραμυθίοις εὐπειθῆς γίγνηται, εὐήνιος ἂν εἴῃ· ὁ δὲ δυσ-
πειθῆς καὶ μηδὲν προοιμίον φροντίζων δέχοιτ' ἂν τὸν
B τοιόνδε ἐτοίμως νόμον· εἰν τις τύπτῃ τὸν πρεσβύτερον
εἴκοσιν ἔτεσιν ἢ πλείοσιν ἑαυτοῦ, πρῶτον μὲν ὁ προστυγ-
χάνων, εἰν μὴ ἥλιξ μηδὲ νεώτερος ἢ τῶν μαχομένων, διειρ-
γέτω ἢ κακὸς ἔστω κατὰ νόμον· εἰν δὲ ἐν τῇ τοῦ πληγέν-
τος ἥλικία ἢ ἐτι νεώτερος, ἀμυνέτω ὡς ἀδελφῷ ἢ πατρὶ
ἢ ἐτι ἀνωτέρῳ τῷ ἀδικουμένῳ. πρὸς δ' ἐτι δίκην ὑπεχέτω
τῆς αἰκίας ὁ τὸν πρεσβύτερον, ὡς εἴρηται, τολμήσας τύ-
πτειν, καὶ εἰν ὄφλη τὴν δίκην, δεδέσθω μηδὲν ἐναιαυτοῦ
C σμικρότερον· εἰν δὲ οἱ δικασταὶ τιμήσωσι πλείονος, ἔστω
κύριος ὁ τιμηθεὶς αὐτῷ χρόνος. εἰν δὲ ξένος ἢ τῶν μετοί-
κων τις τύπτῃ τὸν πρεσβύτερον εἴκοσιν ἔτεσιν ἢ πλείοσιν
ἑαυτοῦ, περὶ μὲν τῶν παραγενομένων τῆς βοηθείας ὁ
αὐτὸς νόμος ἐχέτω τὴν αὐτὴν δύναμιν, ὁ δὲ τὴν τοιαύτην

δίκην ἡττηθεὶς, ξένος μὲν ὢν καὶ μὴ ξύνοικος, δύο ἔτη δε-
 δεμένος ἐκτινέτω ταύτην αὐτὴν τὴν δίκην, ὁ δὲ μέτοικός
 τε ὢν καὶ ἀπειθῶν τοῖς νόμοις τρία ἔτη δεδέσθω, εἰάν μὴ
 τὸ δικαστήριον πλείονος αὐτῷ χρόνου τιμήσῃ τὴν δίκην. D
 ζημιούσθω δὲ καὶ ὁ παραγενόμενος ὕψου τούτων καὶ
 μὴ βοηθήσας κατὰ νόμον, ὁ μὲν μεγίστου τιμήματος ὢν
 μνᾶ, δευτέρου δὲ ὢν πεντήκοντα δραχμαῖς, τρίτου δὲ
 τριάκοντα, εἰκοσι δὲ τοῦ τετάρτου· δικαστήριον δὲ γιγνέ-
 σθω τοῖς τοιοῦτοις στρατηγοὶ καὶ ταξιάρχοι φύλαρχοί τε
 καὶ ἵππαρχοι.

XVII. Νόμοι δέ, ὥς ἔοικεν, οἱ μὲν τῶν χρηστῶν ἀν-
 θρώπων ἔνεκα γίνονται, διδαχῆς χάριν τοῦ τίνα τρόπον E
 οἰκοῦντες ἀλλήλοις ἂν φιλοφρόνως οἰκοῖεν, οἱ δὲ τῶν
 τὴν παιδείαν διαφυγόντων, ἀτεράμονι χρωμένων τινὶ
 φύσει καὶ μηδὲν τερχθέντων, ὥστε μὴ οὐκ ἐπὶ πᾶσαν
 ἵεναι κάκην. οὗτοι τοὺς μέλλοντας λόγους ῥηθήσεσθαι
 πεποιηκότες ἂν εἶεν· οἷς δὴ τοὺς νόμους ἐξ ἀνάγκης ὁ νο-
 μοθέτης ἂν νομοθετοῖ, βουλούμενος αὐτῶν μηδέποτε χρεῖαν
 γίνεσθαι. πατρὸς γὰρ ἢ μητρὸς ἢ τούτων ἔτι προγόνων
 ὅστις τολμήσῃ ἄψασθαι ποτε βιαζόμενος αἰκίᾳ τινὶ, μήτε
 τῶν ἄνω δείσας θεῶν μῆνιν μήτε τῶν ὑπὸ γῆς τιμωριῶν
 λεγομένων, ἀλλὰ ὥς εἰδὼς ἅ μηδαμῶς οἶδε, καταφρονῶν 881
 τῶν παλαιῶν καὶ ὑπὸ πάντων εἰρημένων, παρανομεῖ,
 τούτῳ δεῖ τινὸς ἀποτροπῆς ἐσχάτης. θάνατος μὲν οὖν οὐκ
 ἔστιν ἔσχατον, οἱ δὲ ἐν Αἰδοῦ τοῦτοις λεγόμενοι πόνοι
 ἔτι τε τούτων εἰσὶ μᾶλλον ἐν ἐσχάτοις, καὶ ἀληθέστατα λέ-
 γοντες οὐδὲν ἀνύτουσι ταῖς τοιαύταις ψυχαῖς ἀποτροπῆς·
 οὐ γὰρ ἂν ἐρίγνοντό ποτε μητραλοῖαι τε καὶ τῶν ἄλλων
 γεννητόρων ἀνόσιοι πληγῶν τόλμαι· δεῖ δὴ τὰς ἐνθάδε
 κολάσεις περὶ τὰ τοιαῦτα τοῦτοις τὰς ἐν τῷ ἔην μηδὲν B
 τῶν ἐν Αἰδοῦ λείπεσθαι κατὰ δύναμιν. ἔστω δὴ λεγόμε-
 νον τὸ μετὰ τοῦτο τῇδε· ὅς ἂν τολμήσῃ πατέρα ἢ μητέρα

ἢ τούτων πατέρας ἢ μητέρας τύπτειν μὴ μανίαις ἐχόμενος, πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων καθάπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν βοηθείτω, καὶ ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος εἰς προεδρίαν τῶν ἀγώνων καλείσθω βοηθῶν, μὴ βοηθήσας δὲ αἰφνυγίαν ἐκ
 C τῆς χώρας φευγέτω· ὁ δὲ μὴ μέτοικος βοηθῶν μὲν ἔπαινον ἐχέτω, μὴ βοηθῶν δὲ ψόγον· δοῦλος δὲ βοηθήσας μὲν ἐλεύθερος γινέσθω, μὴ βοηθήσας δὲ πληγὰς ἑκατὸν τῇ μάστιγι τυπτέσθω, ἐν ἀγορᾷ μὲν ἂν γίννηται τὸ γιννόμενον, ὑπ' ἀγορανόμων, ἐὰν δ' ἐκτὸς ἀγορᾶς ἐν ἄστει, τῶν ἀστυνόμων κολάζειν τὸν ἐπιδημοῦντα, ἐὰν δὲ κατ' ἀγροῦς τῆς χώρας που, τοὺς τῶν ἀγορανόμων ἄρχοντας. ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὁ παρατυγχάνων ἢ τις, ἐὰν τε παῖς ἐὰν τε ἀνὴρ
 D ἐὰν τ' οὖν γυνή, ἀμυνέτω πᾶς τὸν ἀνόσιον ἐπονομάζων· ὁ δὲ μὴ ἀμύνων ἀρᾷ ἐνεχέσθω Διὸς ὁμογνίου καὶ πατρῷου κατὰ νόμον. ἐὰν δέ τις ὄφλη δίκην αἰτίας γονέων, πρῶτον μὲν φευγέτω αἰφνυγίαν ἐξ ἄστεος εἰς τὴν ἄλλην χώραν καὶ πάντων ἱερῶν εἰργέσθω· μὴ δὲ εἰργόμενον κολαζόντων αὐτὸν ἀγορανομοὶ πληγαῖς καὶ πάντως ὥς ἂν ἐθέλωσι· κατελθὼν δὲ θανάτῳ ζημιουέσθω. ἐὰν δέ τις τῷ τοιούτῳ, ὅσοι
 E ἐλεύθεροι, συμφάγῃ ἢ συμπίῃ ἢ τινα τοιαύτην ἄλλην κοινωσίαν κοινωρήσῃ, ἢ καὶ μόνου ἐντυγχάνων που προσάπτηται ἐκῶν, μήτε εἰς ἱερὸν ἔλθῃ μηδὲν μήτ' εἰς ἀγοράν μήτ' εἰς πόλιν ὅλως πρότερον ἢ καθήρηται, νομίζων κεκοινωνηκέναι ἀλιτηριώδους τύχης· ἐὰν δὲ ἀπειθῶν νόμῳ ἱερὰ καὶ πόλιν μιαινῇ παρανόμως, ὅς ἂν τῶν ἀρχόντων αἰσθόμενος μὴ ἐπάγῃ δίκην τῷ τοιούτῳ, ἐν εὐθύναις ἔστω
 882 τῶν κατηγορημάτων τῶν μεγίστων ἐν τοῦτο αὐτῷ. ἐὰν δὲ αὖ δοῦλος τύπῃ τὸν ἐλεύθερον, εἴτ' οὖν ξένον εἴτε ἄστών, βοηθείτω μὲν ὁ προστυγχάνων ἢ κατὰ τὸ τίμημα τὴν εἰρημένην ζημίαν ἀποτινέτω, συνδήσαντες δὲ οἱ προστυγχάνοντες μετὰ τοῦ πληγέντος παραδόντων τῷ ἄδικον·
 B μένῳ· ὁ δὲ παραλαβὼν, δῆσας ἐν πέδαις καὶ μαστιγώσας

ὁπόσας ἂν ἐθέλῃ, μηδὲν βλάπτων τὸν δεσπότην, παρα-
 δότω ἐκεῖνῳ κεκτῆσθαι κατὰ νόμον, ὃ δὲ νόμος ἔστω· ὃς
 ἂν ἐλεύθερον δοῦλος ὦν τύπτῃ μὴ τῶν ἀρχόντων κελευ-
 όντων, παραλαβὼν ὁ κεκτημένος παρὰ τοῦ πληγέντος δε-
 δεμένον αὐτὸν μὴ λύσῃ, πρὶν ἂν ὁ δοῦλος πείσῃ τὸν πλη- C
 γέντα ἄξιός εἶναι τοῦ λελυμένος ξῆν. τὰ αὐτὰ δὲ γυναιξί
 τε ἔστω πρὸς ἀλλήλας περὶ πάντων τῶν τοιούτων νόμιμα,
 καὶ πρὸς ἄνδρας γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι πρὸς γυναῖκας.

I.

I. ΑΘ. Μετα δὲ τὰς αἰκίας περὶ παντὸς ἐν εἰρήσθῳ 884
 τοιόνδε τι νόμιμον βιαιῶν πέρι· τῶν ἀλλοτρίων μηδένα
 μηδὲν φέρειν μηδὲ ἄγειν, μηδ' αὖ χρῆσθαι μηδενὶ τῶν
 τοῦ πέλας, ἐὰν μὴ πείσῃ τὸν κεκτημένον· ἐκ γὰρ δὴ τοῦ
 τοιούτου πάντα ἡρτημένα τὰ [τε] εἰρημένα κακὰ γέγονε
 καὶ ἔστι καὶ ἔσται. μέγιστα δὲ δὴ τῶν λοιπῶν αἱ τῶν νέων
 ἀκολασίαι τε καὶ ὕβρεις· εἰς μέγιστα δέ, ὅταν εἰς ἱερὰ γί-
 γνωνται, καὶ διαφερόντως αὖ μεγάλα, ὅταν εἰς δημόσια
 καὶ ἄγρια ἢ κατὰ μέρη κοινὰ φυλετῶν ἢ τινῶν ἄλλων τοι-
 ούτων κεκοινωνηκότων· εἰς ἱερὰ δὲ ἴδια καὶ τάφους δεύ- 885
 τερα καὶ δευτέρως, εἰς δὲ γονέας τρίτα, χωρὶς τῶν ἔμπρο-
 σθεν εἰρημέων, ὅταν ὕβριξ τις. τέταρτον δὲ γένος
 ὕβρεως, ὅταν ἀφροντιστῶν τις τῶν ἀρχόντων ἄγῃ ἢ φέρῃ
 ἢ χρῆται τινὶ τῶν ἐκείνων μὴ πείσας αὐτοὺς· πέμπτον δὲ
 τὸ πολιτικὸν ἂν εἴῃ ἐκάστου τῶν πολιτῶν ὕβρισθὲν δίκην
 ἐπικαλούμενον· οἷς δὴ δοτέον εἰς κοινὸν νόμον ἐκάστοις.
 ἱεροσυλία μὲν γὰρ εἴρηται ξυλλήβδην, βιαιός τε καὶ λάθρᾳ
 ἐὰν γίνηται, τί χρὴ πάσχειν· ὅσα δὲ λόγῳ καὶ ὅσα ἔργῳ B

περὶ θεοὺς ὑβρίζει τις λέγων ἢ πράττων, τὸ παραμύθιον ὑποθεμένῳ ῥητέον ἃ δεῖ πάσχειν. ἔστω δὴ τὰδε. θεοὺς ἡγούμενος εἶναι κατὰ νόμους οὐδεὶς πώποτε οὔτε ἔργον ἄσεβες εἰργάσατο ἐκὼν οὔτε λόγον ἀφῆκεν ἄνομον, ἀλλὰ ἐν δὴ τι τῶν τριῶν πάσχων, ἢ τοῦτο ὅπερ εἶπον οὐχ ἡγούμενος, ἢ τὸ δεύτερον ὄντας οὐ φροντίζειν ἀνθρώπων, ἢ τρίτον εὐπαραμυθήτους εἶναι θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς παραγομένους.

Κ. Τί οὖν δὴ δοῶμεν ἂν ἢ καὶ λέγοιμεν πρὸς αὐτούς;

ΑΘ. Ὡς γὰρ θεοί, ἐπακούσωμεν αὐτῶν πρῶτον, ἃ τῷ καταφρονεῖν ἡμῶν προσπαίζοντας αὐτοὺς λέγειν μαντεύομαι.

ΚΑ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Ταῦτα τάχ' ἂν ἐρεσχηλοῦντες εἶποιεν· ὦ ξένη Ἀθηναῖε καὶ Λακεδαιμόνιε καὶ Κνωσίε, ἀληθῆ λέγετε ἡμῶν γὰρ οἱ μὲν τὸ παράπαν θεοὺς οὐδαμῶς νομίζομεν, οἱ δὲ οἷους ὑμεῖς λέγετε. ἀξιοῦμεν δὴ, καθάπερ ὑμεῖς ἤξε-
 D ὠκατε περὶ νόμων, πρὶν ἀπειλεῖν ἡμῖν σκληρῶς ὑμᾶς, πρότερον ἐπιχειρεῖν πείθειν καὶ διδάσκειν ὥς εἰσὶ θεοί, τεκμήρια λέγοντες ἱκανά, καὶ ὅτι βελτίους ἢ παρὰ τὸ δίκαιον ὑπὸ τινῶν δώρων παρατρέπεσθαι κηλούμενοι. νῦν μὲν γὰρ ταῦτα ἀκούοντές τε καὶ τοιαῦθ' ἕτερα τῶν λεγομένων ἀρίστων εἶναι ποιητῶν τε καὶ ῥητόρων καὶ μάντεων καὶ ἱερέων καὶ ἄλλων μυριάκις μυρίων οὐκ ἐπὶ τὸ μὴ δοῦν τὰ ἄδिका τρεπόμεθα οἱ πλείστοι, δρᾶσαντες δ' ἐξακείσθαι
 E πειρώμεθα· παρὰ δὲ δὴ νομοθετῶν φρασκόντων εἶναι μὴ ἀγρίων ἀλλὰ ἡμέρων ἀξιοῦμεν πειθοῖ πρῶτον χρῆσθαι πρὸς ἡμᾶς, εἰ μὴ πολλῷ βελτίω τῶν ἄλλων λέγοντας περὶ θεῶν ὥς εἰσὶν, ἀλλ' οὖν βελτίω γε πρὸς ἀλήθειαν· καὶ τάχα πειθοίμεθ' ἂν ἴσως ὑμῖν. ἀλλ' ἐπιχειρεῖτε, εἰ τι μέτριον λέγομεν, εἰπεῖν ἃ προκαλούμεθα.

ΚΑ. Οὐκοῦν, ὦ ξένε, δοκεῖ ῥάδιον εἶναι ἀληθεύον-
τας λέγειν, ὥς εἰσὶ θεοί;

ΑΘ. Πῶς;

886

ΚΑ. Πρῶτον μὲν γῇ καὶ ἥλιος ἄστρα τε [καὶ] τὰ ξύμ-
παντα καὶ τὰ τῶν ὥρων διακεκοσμημένα καλῶς οὕτως,
ἐνιαυτοῖς τε καὶ μηνσὶ διειλημμένα· καὶ ὅτι πάντες Ἑλλη-
νές τε καὶ βάρβαροι νομίζουσιν εἶναι θεοὺς.

ΑΘ. Φοβοῦμαί γε, ὦ μακάριε, τοὺς μοχθηροὺς, οὐ
γὰρ δὴ ποτε εἴποιμ' ἄν ὥς γε αἰδοῦμαι, μὴ πως ὑμῶν κα-
ταφρονήσωσιν. ὑμεῖς μὲν γὰρ οὐκ ἴστε αὐτῶν περὶ τὴν
τῆς διαφορᾶς αἰτίαν, ἀλλ' ἡγείσθε ἀκρατεῖα μόνον ἡδο-
νῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν ἐπὶ τὸν ἀσεβῆ βίον ὁρμαῖσθαι τὰς Β
ψυχὰς αὐτῶν.

ΚΑ. Τὸ δὲ τί πρὸς τούτοις αἴτιον ἄν, ὦ ξένε, εἴη;

ΑΘ. Σχεδὸν ὃ παντάπασιν ὑμεῖς ἔξω ζῶντες οὐκ ἂν
εἰδείητε, ἀλλὰ ὑμᾶς ἂν λανθάνοι.

ΚΑ. Τί δὴ τοῦτο φράξεις τὰ νῦν;

ΑΘ. Ἀμαθία τις μάλα χαλεπή, δοκοῦσα εἶναι μεγί-
στη φρόνησις.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

II. ΑΘ. Εἰσὶν ἡμῖν ἐν γράμμασι λόγοι κείμενοι, οἳ
παρ' ὑμῖν οὐκ εἰσὶ δι' ἀρετὴν πολιτείας, ὥς ἐγὼ μανθάνω,
οἳ μὲν ἐν τισὶ μέτροις, οἳ δὲ καὶ ἄνευ μέτρων λέγοντες περὶ Θ
θεῶν, οἳ μὲν παλαιότατοι, ὥς γέγονεν ἡ πρώτη φύσις
οὐρανοῦ τῶν τε ἄλλων, προϊόντες δὲ τῆς ἀρχῆς οὐ πολὺ
θεογονίαν διεξέρχονται γενόμενοί τε ὥς πρὸς ἀλλήλους
ὠμίλησαν· ἃ τοῖς ἀκούουσιν εἰ μὲν εἰς ἄλλο τι καλῶς ἢ
μὴ καλῶς ἔχει, οὐ ῥάδιον ἐπιτιμᾶν παλαιοῖς οὐδὲν, εἰς
μέντοι γονέων τε θεραπείας καὶ τιμὰς οὐκ ἂν ἔγωγέ ποτε
ἐπαινῶν εἴποιμι οὔτε ὥς ὠφέλιμα οὔτε ὥς τὸ παράπαν
ὄντως εἰρηται. τὰ μὲν οὖν δὴ τῶν ἀρχαίων περὶ μεθεῖ- D
σθω καὶ χαιρέτω, καὶ ὅπη θεοῖσι φίλον, λεγέσθω ταύτη

τὰ δὲ τῶν νέων ἡμῖν καὶ σοφῶν ἀτίαθήτω ὅπ
 αἰτία. τόδε οὖν οἱ τῶν τοιούτων ἐξεργάζονται
 ἐμοῦ γὰρ καὶ σοῦ, ὅταν τεκμήρια λέγωμεν ὥς ε
 ταῦτα αὐτὰ προφέροντες, ἥλιόν τε καὶ σελήνην κα
 καὶ γῆν ὥς θεοὺς καὶ θεῖα ὄντα, ὑπὸ τῶν σοφῶν
 ἀναπεπεισμένοι ἂν λέγοιεν ὥς γῆν τε καὶ λίθο
 E αὐτὰ καὶ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων φε
 ρονόμενα, λόγοισι δὲ ταῦτα εὖ πως εἰς τὸ πιθανόν
 πεπεμμένα.

ΚΑ. Χαλεπὸν γε λόγον, ὦ ξέने, εἰρηκῶς τι
 εἰ γε εἰς ἣν μόνον· νῦν δὲ ὅτε πάμπολλοι τυγχ
 ἔτι χαλεπώτερον ἂν εἶη.

ΑΘ. Τί οὖν δῆ; τί λέγομεν; τί χρηρὸν δοῦν ἡμ
 τερον ἀπολογησώμεθα οἷον κατηγορήσαντός τινο
 βέσιν ἀνθρώποις ἡμῶν, φεύγουσι περὶ τῆς νομ
 887 λέγουσιν ὥς δεινὰ ἐργαζόμεθα νομοθετοῦντες ὡ
 θεῶν; ἢ χαίρειν ἔασαντες ἐπὶ τοὺς νόμους τρε
 πάλιν, μὴ καὶ τὸ προοίμιον ἡμῖν μακρότερον γίνε
 νόμων; οὐ γάρ τι βραχύς ὁ λόγος ἐκταθεὶς ἂν γί
 τοῖσιν ἐπιθυμοῦσιν ἀσεβεῖν τὰ μὲν ἀποδείξαιμεν
 τοῖς λόγοις, ὧν ἔφραζον δεῖν πέρι λέγειν, τῶν δὲ ε
 τρέψαιμεν, τὰ δὲ δυσχεραίνειν ποιήσαντες ὅσοι
 μετὰ ταῦτα ἤδη νομοθετοῖμεν.

B ΚΑ. Ἄλλ', ὦ ξέने, πολλάκις μὲν ὥς γε αἱ
 χρόνῳ τοῦτ' αὐτὸ εἰρήκαμεν, ὥς οὐδὲν ἐν τῷ πα
 προτιμᾶν βραχυλογίαν μᾶλλον ἢ μῆκος· οὐδεὶς γ
 τὸ λεγόμενον, ἐπείγων διώκει· γελοῖον δὲ καὶ φ
 πρὸ τῶν βελτίστων τὰ βραχύτερα αἰρουμένον
 σθαι. διαφέρει δ' οὐ σμικρὸν ἅμῳς γέ πως πιθ
 τινὰ τοὺς λόγους ἡμῶν ἔχειν, ὥς θεοὶ τ' εἰσὶ καὶ
 δίκην τιμῶντες διαφερόντως ἀνθρώπων· σχε
 C τοῦτο ἡμῖν ὑπὲρ ἁπάντων τῶν νόμων κάλλιστον

ἄριστον προσίμιον ἂν εἴη. μηδὲν οὖν δυσχεράναντες μηδὲ ἐπειχθέντες, ἦντινά ποτε ἔχομεν δύναμιν εἰς πειθῶ τῶν τοιούτων λόγων, μηδὲν ἀποθέμενοι διεξέλθωμεν εἰς τὸ δυνατόν ἱκανῶς.

III. ΑΘ. Εὐχὴν μοι δοκεῖ παρακαλεῖν ὁ λεγόμενος ὑπὸ σοῦ νῦν λόγος, ἐπειδὴ προθύμως συντείνεις· μέλλειν δὲ οὐκ ἐτι ἐγγωρεῖ λέγειν. φέρε δὴ, πῶς ἂν τις μὴ θυμῷ λέγοι περὶ θεῶν ὥς εἰσίν; ἀνάγκη γὰρ δὴ χαλεπῶς φέρειν καὶ μισεῖν ἐκείνους, οἳ τούτων ἡμῖν αἰτιοὶ τῶν λόγων γε- D γένηται καὶ γίνονται νῦν, οὐ πειθόμενοι τοῖς μύθοις, οὓς ἐκ νέων παιδῶν ἔτι ἐν γάλαξιν τρεφόμενοι τροφῶν τε ἥκουον καὶ μητέρων, οἷον ἐν ἐπιδόξαις μετὰ τε παιδιᾶς καὶ μετὰ σπουδῆς λεγομένων, καὶ μετὰ θυσιῶν ἐν εὐχαῖς αὐ- τοῖς, ἀκούοντές τε, καὶ ὅψεις ὁρῶντες ἐπομένους αὐτοῖς ὥς ἥδιστα ὃ γε νέος ὁρᾷ τε καὶ ἀκούει πραττομένης θυό- των, ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ τοὺς αὐτῶν γονέας ὑπὲρ αὐ- τῶν τε καὶ ἐκείνων [ἐσπουδακότας] ὥς ὅ τι μάλιστα οὕσι θεοῖς εὐχαῖς προσδιαλεγόμενους καὶ ἱκετείας, ἀνατέλλον- E τός τε ἡλίου καὶ σελήνης καὶ πρὸς δυσμὰς ἰόντων προκυ- λίσσεις ἅμα καὶ προσκυνήσεις ἀκούοντές τε καὶ ὁρῶντες Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πάντων ἐν συμφοραῖς παντοί- ας ἔχοντων καὶ ἐν εὐπρωγίαις, οὐχ ὥς οὐκ ὄντων ἀλλ' ὥς ὅ τι μάλιστα ὄντων καὶ οὐδαμῇ ὑποψίαν ἐνδιδόντων ὥς οὐκ εἰσὶ θεοί· τούτων δὴ πάντων ὅσοι καταφρονή- σαντες οὐδὲ ἐξ ἐνὸς ἱκανοῦ λόγου, ὥς φαῖεν ἂν ὅσοι καὶ σμικρὸν νοῦ κέκτηνται, νῦν ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς λέγειν ἃ λέγομεν, πῶς τούτους ἂν τις ἐν πράξει λόγοις δύναιτο 888 νοουθετῶν ἅμα διδάσκειν περὶ θεῶν πρῶτον ὥς εἰσὶ; τολ- μητέον δέ· οὐ γὰρ ἅμα γε δεῖ μαυῖναι τοὺς μὲν ὑπὸ λαι- μαργίας ἡδονῆς ἡμῶν, τοὺς δ' ὑπὸ τοῦ θυμοῦσθαι τοῖς τοιούτοις. ἔγω δὴ πρόρρησις τοιαύδε τις ἄθυμος τοῖς οὕτω τὴν διάνοιαν διεφθαρμένοις, καὶ λέγωμεν πρῶτος, σβέ-

- σαντες τὸν θυμόν, ὥς ἐνὶ διαλεγόμενοι τῶν τοιαυτῶν, νέος εἶ· προῶν δέ σε ὁ χρόνος ποιήσῃ.
- B** νῦν δοξάζεις μεταβαλόντα ἐπὶ τὰναντία τίθεσθαι μείνον οὖν εἰς τότε κριτῆς περὶ τῶν μεγίστων γινόμενων, ὃν δὲ νῦν οὐδὲν ἡγείσῃ, τὸ περὶ τοὺς θεῶς διανοηθέντα ξῆν καλῶς ἢ μῆ. πρῶτον δὲ πᾶσι ἐν τι μέγα σοι μηνύων οὐκ ἂν ποτε φανείην ψευδοῦν. οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι καταύτην δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε, γίνονται δὲ αἱ ἡμέτεροι ἐλάττους ταύτην τὴν νόσον ἔχοντες· τόδε παραγεγονῶς αὐτῶν πολλοῖσι φράζοιμ' ἂν, τὸ
- C** πῶποτε λαβόντα ἐκ νέου ταύτην τὴν δόξαν πᾶσι ὥς οὐκ εἰσί, διατελέσαι πρὸς γῆρας μέναινα τῇ διανοήσῃ· τὰ δὲ δύο μέντοι πάθη περὶ θεῶν πολλοῖσι μὲν οὐ, μῆναι δὲ οὖν τισί, τὸ τοὺς θεῶν μὲν, φροντίζειν δὲ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ τοῦτο, ὥς φροντίζουσι μὲν, εὐπαραμύθητοι δὲ ἡμῶν καὶ εὐχαῖς. τὸ δὲ σαφὲς ἂν γενόμενόν σοι τῶν κατὰ δύναμιν δόγμα, ἂν ἐμοὶ πεῖθῃ, καὶ τῶν ἀνασκοπῶν, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει, πυνέσθαι παρὰ τε τῶν ἄλλων καὶ δὴ καὶ μάλιστα καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ· ἐν δὲ δὴ τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ τολμᾶν θεοὺς μηδὲν ἄσεβῆσαι. πειρατέον γὰρ τῷ τοῦς θεῶν τιθέντι νῦν καὶ εἰς αὐτοῖς διδάσκειν περὶ αὐτῶν ὥς ἔχει.

ΚΑ. Κάλλισθ' ἡμῖν, ὦ ξέने, μέχρη γε τοῦτο ῥηται.

ΑΘ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ Μέγίλλε, τὴν νῦν λελήθαμεν δ' ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς θαυμαστὸν πεπτωκότες.

ΚΑ. Τὸν ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Τὸν παρὰ πολλοῖς δοξαζόμενον εἶναι σοφώτα- Ε
τον ἀπάντων λόγων.

ΚΑ. Φράζ' ἐτι σαφέστερον.

IV. ΑΘ. Λέγουσί ποῦ τινες, ὥς πάντα ἐστὶ τὰ πράγ-
ματα γιγνόμενα καὶ γενόμενα καὶ γενησόμενα τὰ μὲν
φύσει, τὰ δὲ τύχῃ, τὰ δὲ διὰ τέχνην.

ΚΑ. Οὐκοῦν καλῶς;

ΑΘ. Εἰκός γέ τοι που σοφοὺς ἄνδρας ὀρθῶς λέγειν·
ἐπόμενοι γε μὴν αὐτοῖς σκεψάμεθα τοὺς ἐκείθεν, τί ποτε 889
καὶ τυγχάνουσι διανοούμενοι.

ΚΑ. Πάντως.

ΑΘ. Ἔοικε, φασί, τὰ μὲν μέγιστα αὐτῶν καὶ κάλ-
ιστα ἀπεργάζεσθαι φύσιν καὶ τύχην, τὰ δὲ σμικρότερα
τέχνην, ἣν δὴ παρὰ φύσεως λαμβάνουσιν τὴν τῶν μεγά-
λων καὶ πρώτων γένεσιν ἔργων πλάττειν καὶ τεκταίνε-
σθαι πάντα τὰ σμικρότερα, ἃ δὴ τεχνικὰ πάντες προσάγο-
ρεύομεν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ὡδ' ἐτι σαφέστερον ἐρῶ. πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν Β
καὶ ἀέρα φύσει πάντα εἶναι καὶ τύχῃ φασί, τέχνη δὲ οὐδὲν
τούτων, καὶ τὰ μετὰ ταῦτα αὐτῶν σώματα, γῆς τε καὶ ἡλίου
καὶ σελήνης ἄστρον τε πέρι, διὰ τούτων γεγρονέναι παντε-
λῶς ὄντων ἀψύχων· τύχῃ δὲ φερόμενα τῇ τῆς δυνάμεως
ἐκαστα ἐκάστων, ἥ ξυμπέπτωκεν ἀρμόττοντα οἰκείως
πῶς, θερμὰ ψυχροῖς ἢ ξηρὰ πρὸς ὕγρὰ καὶ μαλακὰ πρὸς
σκληρά, καὶ πάντα ὅποσα τῇ τῶν ἐναντίων κράσει κατὰ C
τύχην ἐξ ἀνάγκης συνεκράσθη, ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα
οὕτω γεγεννημέναι τὸν τε οὐρανὸν ὅλον καὶ πάντα ὅποσα
κατ' οὐρανόν, καὶ ζωὰ αὐτῶν καὶ φυτὰ ξύμπαντα, ὥρων πα-
σῶν ἐκ τούτων γενομένων, οὐ διὰ νοῦν, φασίν, οὐδὲ διὰ
τινα θεὸν οὐδὲ διὰ τέχνην, ἀλλὰ ὃ λέγομεν, φύσει καὶ
τύχῃ. τέχνην δὲ ὕστερον ἐκ τούτων ὑστέραν γενομένην,

- D αὐτὴν θνητὴν ἐκ θνητῶν, ὕστερα γεγεννηκέναι παιδιὰς
 τινὰς ἀληθείας οὐ σφόδρα μετεχούσας, ἀλλὰ εἰδὼλ' ἅττα
 ξυγγενῇ ἑαυτῶν, οἷ' ἡ γραφικὴ γεννᾷ καὶ μουσικὴ καὶ
 ὅσαι ταύταις εἰσὶ συνέριθοι τέχναι· αἷ δέ τι καὶ σπου-
 δαῖον ἄρα γεννᾷσι τῶν τεχνῶν, εἶναι ταύτας, ὅπως αὖ τῇ
 φύσει ἐκόλυψαν τὴν αὐτῶν δύναμιν, οἷον αὖ ἱατρικὴ καὶ
 γεωργικὴ καὶ γυμναστικὴ, καὶ δὴ καὶ τὴν πολιτικὴν συμ-
 κρόν τι μέρος εἶναι φασὶ κοινωροῦν φύσει, τέχνη δὲ τὸ
 E πολὺ· οὕτω δὲ καὶ τὴν νομοθεσίαν παῖσαν οὐ φύσει, τέχνη
 δέ· ἥς οὐκ ἀληθεὶς εἶναι τὰς θέσεις.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Θεοὺς, ὧ μακάριε, εἶναι πρῶτόν φασιν οὗτοι
 τέχνη, οὐ φύσει, ἀλλὰ τισὶ νόμοις, καὶ τούτους ἄλλους
 ἄλλῃ, ὅπῃ ἕκαστοι ἑαυτοῖσι συνωμολόγησαν νομοθετού-
 μενοι· καὶ δὴ καὶ τὰ καλὰ φύσει μὲν ἄλλα εἶναι, νόμῳ δὲ
 ἕτερα, τὰ δὲ δίκαια οὐδ' εἶναι τὸ παράπαν φύσει, ἀλλ'
 ἀμφισβητοῦντας διατελεῖν ἀλλήλοις καὶ μετατιθεμένους
 αἰεὶ ταῦτα· ἃ δ' ἂν μετάθωνται καὶ ὅταν, τότε κύρια ἔκα-
 890 στα εἶναι, γιγνόμενα τέχνη καὶ τοῖς νόμοις, ἀλλ' οὐ δὴ τινι
 φύσει. ταῦτ' ἐστίν, ὧ φίλοι, ἅπαντα ἀνδρῶν σοφῶν παρὰ
 νέοις ἀνθρώποις, ἰδιωτῶν τε καὶ ποιητῶν, φασκόντων εἶ-
 ναι τὸ δικαιοτάτου ὃ τί τις ἂν νικᾷ βιαζόμενος, ὅθεν
 ἀσέβειαί τε ἀνθρώποις ἐμπίπτουσι νέοις, ὥς οὐκ ὄντων
 θεῶν οἷους ὁ νόμος προστάττει διανοεῖσθαι δεῖν, στάσεις
 τε διὰ ταῦτα, ἐλκόντων πρὸς τὸν κατὰ φύσιν ὀρθὸν βίον,
 ὅς ἐστι τῇ ἀληθείᾳ κρατοῦντα ξῆν τῶν ἄλλων καὶ μὴ δου-
 λεύοντα ἑτέροις κατὰ νόμον.

- Β ΚΑ. Οἷον διελέλυθας, ὧ ξένε, λόγον καὶ ὅσῃν λώ-
 βην ἀνθρώπων νέων δημοσίᾳ πόλεσί τε καὶ ἰδίῳις οἰκοῖς!

ΑΘ. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις, ὧ Κλεινία. τί οὖν οἷε
 χρῆναι δρᾶν τὸν νομοθέτην, οὕτω τούτων πάλαι παρε-
 σκευασμένων; ἢ μόνον ἀπειλεῖν στάντα ἐν τῇ πόλει ξύμ-

πασι τοῖς ἀνθρώποις, ὥς εἰ μὴ φήσουσιν εἶναι θεοὺς καὶ
 διανοηθήσονται δοξάζοντες τοιούτους οἷους φησὶν ὁ νό-
 μος; καὶ περὶ καλῶν καὶ δικαίων καὶ περὶ ἀπάντων τῶν
 μεγίστων ὁ αὐτὸς λόγος, ὅσα τε πρὸς ἀρετὴν τείνει καὶ
 κακίαν, ὥς δὲ ταῦτα οὕτω πράττειν διανοομένους,
 ὅπηπερ ἂν ὁ νομοθέτης ὑφηγήσεται γραφῶν· ὅς δ' ἂν
 μὴ παρέχεται ἑαυτὸν τοῖς νόμοις εὐπειθῆ, τὸν μὲν δεῖν
 τεθνάναι, τὸν δὲ τινα πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, τὸν δὲ ἀτι-
 μίαις, ἄλλους δὲ πενίαις κολάζεσθαι καὶ φυγαῖς· πειθῶ
 δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἅμα τιθέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους μηδε-
 μίαν ἔχειν τοῖς λόγοις προσάπτοντα εἰς δύναμιν ἡμεροῦν;

ΚΛ. Μηδαμῶς, ὦ ξένε, ἀλλ' εἴπερ τυγχάνει γε οὕσα
 καὶ σμικρὰ πειθῶ τις περὶ τὰ τοιαῦτα, δεῖ μηδαμῇ κά-
 μνειν τὸν γε ἄξιον καὶ σμικροῦ νομοθέτην, ἀλλὰ πᾶσαν,
 τὸ λεγόμενον, φωνὴν ἔντα τῷ παλαιῷ νόμῳ ἐπίκουρον
 γίνεσθαι λόγῳ, ὥς εἰσὶ θεοὶ καὶ ὅσα νῦν δὴ διῆλθες σύ,
 καὶ δὴ καὶ νόμῳ αὐτῷ βοηθήσαι καὶ τέχνῃ, ὥς ἐστὸν φύσει
 ἢ φύσεως οὐχ ἥττονι, εἴπερ νοῦ γέ ἐστι γεννήματα κατα-
 λόγον ὀρθόν, ὃν σύ τε λέγειν μοι φαίνει καὶ ἐγὼ σοι πι-
 στεύω τὰ νῦν.

ΑΘ. ὦ προθυμότετε Κλεινία, τί δ' οὐ χαλεπὰ τέ-
 ἐστι ξυνακολουθεῖν λόγοις οὕτως εἰς πλήθη λεγόμενα,
 μήκη τε αὖ κέκτηται διαλύγῃα;

ΚΛ. Τί δέ, ὦ ξένε; περὶ μέθης μὲν καὶ μουσικῆς
 οὕτω μακρὰ λέγοντας ἡμᾶς αὐτοὺς περιεμείναμεν, περὶ
 θεῶν δὲ καὶ τῶν τοιούτων οὐχ ὑπομενοῦμεν; καὶ μὴν καὶ
 νομοθεσίᾳ γέ ἐστὶ πού τῇ μετὰ φρονήσεως μεγίστη βοή-
 θεια, διότι τὰ περὶ νόμους προστάγματα ἐν γραμμασι
 τεθέντα, ὥς δῶσονται εἰς πάντα χρόνον ἔλεγχον, πάντως
 ἡρεμεῖ, ὥστε οὐτ' εἰ χαλεπὰ κατ' ἀρχὰς ἀκούειν ἐστὶ φο-
 βητέον, ἃ γ' ἐσται καὶ τῷ δυσμαθεῖ πολλάκις ἐπανιδόντι
 σκοπεῖν, οὔτε εἰ μακρὰ, ὠφέλιμα δέ, διὰ ταῦτα λόγον σί-

δαμῇ ἔχει οὐδὲ ὅσιον ἔμοιγε εἶναι φαίνεται τὸ μὴ οὐ βοηθεῖν τούτοις τοῖς λόγοις πάντα ἄνδρα κατὰ δύναμιν.

ΜΕ. Ἀριστα, ὦ ξένε, δοκεῖ μοι λέγειν Κλεινίας.

Β ΑΘ. Καὶ μάλα γε, ὦ Μέργιλλε, ποιητέον τε ὥς λέγει. καὶ γὰρ εἰ μὴ κατεσπαρμένοι ἦσαν οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἐν τοῖς πᾶσιν ὥς ἔπος εἰπεῖν ἀνθρώποις, οὐδὲν ἂν ἔδει τῶν ἐπαμυνούντων λόγων ὥς εἰσὶ θεοί· νῦν δὲ ἀνάγκη. νόμοις οὖν διαφθειρομένοις τοῖς μεγίστοις ὑπὸ κακῶν ἀνθρώπων τίνα καὶ μᾶλλον προσήκει βοηθεῖν ἢ νομοθέτην;

ΚΑ. Οὐκ ἔστιν.

Γ ΑΘ. Ἀλλὰ δὴ λέγε μοι πάλιν, Κλεινία, καὶ σύ· κοινωνὸν γὰρ δεῖ σε εἶναι τῶν λόγων· κινδυνεύει γὰρ ὁ λέγων ταῦτα πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα πρῶτα ἡγέσθαι τῶν πάντων εἶναι, καὶ τὴν φύσιν ὀνομάζειν ταῦτα αὐτά, ψυχὴν δὲ ἐκ τούτων ὕστερον. ἔοικε δὲ οὐ κινδυνεύειν ἀλλὰ ὅντως σημαίνειν ταῦτα ἡμῖν τῷ λόγῳ.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

Δ ΑΘ. Ἄρ' οὖν πρὸς Διὸς οἶον πηγὴν τινα ἀνοήτου δόξης ἀνευρήκαμεν ἀνθρώπων, ὅποσοι πῶποτε τῶν περὶ φύσεως ἐφήψαντο ζητημάτων; σκόπει πάντα λόγου ἔξετάζων· οὐ γὰρ δὴ σμικρὸν γε τὸ διαφέρειν, εἰ φανεῖται οἱ λόγων ἀπτόμενοι ἀσεβῶν ἄλλοις τε ἐξάρχοντες μηδὲ εὐ τοῖς λόγοις ἀλλ' ἐξημαρτημένως χρῶμενοι. δοκεῖ τοίνυν μοι ταῦτα οὕτως ἔχειν.

ΚΑ. Εὐ λέγεις· ἀλλ' ὅπη, πειρωφράζειν.

ΑΘ. Ἔοικε τοίνυν ἀηθεστέρων ἀπτεόν εἶναι λόγων.

ΚΑ. Οὐκ ὀκνητέον, ὦ ξένε. μανθάνω γὰρ ὥς νομοθεσίας ἐκτὸς οἰήσει βαίνειν, εἰ μὴ τῶν τοιούτων ἀπτόμεθα Ε λόγων. εἰ δὲ ἔστι μηδαμῇ ἑτέρως συμφωνῆσαι τοῖς νῦν κατὰ νόμον λεγομένοις θεοῖς ὥς ὀρθῶς ἔχουσιν ἢ ταύτῃ, λεκτέον, ὦ θαυμάσιε, καὶ ταύτῃ.

ΑΘ. Λέγοιμ' ἂν, ὥς ἔοικεν, ἥδη σχεδὸν οὐκ εἰωθότι

λόγον τινα τόνδε. ὁ πρῶτον γενέσεως καὶ φθορᾶς αἷτιον ἁπάντων, τοῦτο οὐ πρῶτον ἀλλὰ ὕστερον ἀπεφάνησαντο εἶναι γεγονὸς οἱ τὴν τῶν ἀσεβῶν ψυχὴν ἀπεργασάμενοι λόγοι, ὁ δὲ ὕστερον, πρότερον, ὅθεν ἡμαρτήκασι περὶ θεῶν τῆς ὄντως οὐσίας.

ΚΑ. Οὕτω μανθάνω.

892

ΑΘ. Ψυχὴν, ὧ ἑταῖρε, ἡγνοηκέναι κινδυνεύουσιν μὲν ὀλίγον ξύμπαντες, οἷόν τε ὃν τυγχάνει καὶ δύναμιν ἣν ἔχει, τῶν τε ἄλλων αὐτῆς περὶ καὶ δὴ καὶ γενέσεως, ὥς ἐν πρώτοις ἐστὶ σωμάτων ἔμπροσθεν πάντων γενομένη καὶ μεταβολῆς τε αὐτῶν καὶ μετακοσμήσεως ἀπάσης ἄρχει παντὸς μᾶλλον· εἰ δὲ ἐστὶ ταῦτα οὕτως, ἄρ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης τὰ ψυχῆς συγγενῇ πρότερα ἂν εἴη γεγονότα τῶν σώματι προσηκόντων, οὗσης ταύτης πρεσβυτέρας ἢ σώ- B
ματος;

ΚΑ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Δόξα δὴ καὶ ἐπιμέλεια καὶ νοῦς καὶ τέχνη καὶ νόμος σκληρῶν καὶ μαλακῶν καὶ βαρέων καὶ κούφων πρότερα ἂν εἴη· καὶ δὴ καὶ τὰ μεγάλα καὶ πρῶτα ἔργα καὶ πράξεις τέχνης ἂν γίγνοιτο, ὄντα ἐν πρώτοις, τὰ δὲ φύσει καὶ φύσις, ἣν οὐκ ὀρθῶς ἐπονομάζουσιν αὐτὸ τοῦτο, ὕστερα καὶ ἀρχόμενα ἂν ἐκ τέχνης εἴη καὶ νοῦ. C

ΚΑ. Πῶς οὐκ ὀρθῶς;

ΑΘ. Φύσιν βούλονται λέγειν γένεσιν τὴν περὶ τὰ πρῶτα· εἰ δὲ φανήσεται ψυχὴ πρῶτον, οὐ πῦρ οὐδὲ ἀήρ, ψυχὴ δ' ἐν πρώτοις γεγεννημένη, σχεδὸν ὀρθότατα λέγοιτ' ἂν εἶναι διαφερόντως φύσει. ταῦτ' ἐσθ' οὕτως ἔχοντα, ἂν ψυχὴν τις ἐπιδείξῃ πρεσβυτέραν οὐσαν σώματος, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἐπ' αὐτὸ δὴ τοῦτο στείλ- D
λώμεθα;

ΚΑ. Τί μὲν;

ΑΘ. Φυλάττωμεν δὴ παντάπασιν ἀπατηλὸν λόγον, μὴ πῃ πρεσβύτας ἡμᾶς ὄντας νεοπρεπῆς ὢν παραπείσῃ καὶ διαφυγῶν καταγελάστους ποιήσῃ, καὶ δόξωμεν μείζονα ἐπιβαλλόμενοι καὶ τῶν σμικρῶν ἀποτυχεῖν. σκοπεῖτε οὖν· εἰ καθάπερ ποταμὸν ἡμᾶς ἔδει τρεῖς ὄντας διαβαίνειν ῥέοντα σφόδρα, νεώτατος δ' ἐγὼ τυγχάνων ἡμῶν καὶ πολλῶν ἔμπειρος ῥευμάτων εἶπον ὅτι πρῶτον ἐμὲ χρῆναι πειραθῆναι κατ' ἑμαυτόν, καταλιπόντα ὑμᾶς ἐν ἀσφαλεῖ σκέψασθαι εἰ διαβατός ἐστι πρεσβυτέροις οὔσι καὶ ὑμῖν, ἢ πῶς ἔχει, καὶ φανέντος μὲν ταύτῃ καλεῖν ὑμᾶς τότε καὶ συνδιαβιβάζειν ἐμπειρίᾳ, εἰ δὲ ἄβατος ᾗν ὥς ὑμῖν, ἐν ἐμοὶ τὸν κίνδυνον γεγυμέναι, μετρίως ἂν ἐδύκουν λέγειν. καὶ δὴ καὶ νῦν ὁ μέλλων ἐστὶ λόγος σφοδρότερος καὶ σχεδὸν ἰσῶς ἄβατος ὥς τῇ σφῶν ῥώμῃ· μὴ δὴ σκοτοδινίαν ἔλγ-
893 γόν τε ὑμῖν ἐμποιήσῃ παραφερόμενός τε καὶ ἐρωτῶν ἀήθεις ὄντας ἀποκρίσεων, εἰτ' ἀσχημοσύνην ἀπρέπειάν τε ἐντέκῃ ἀηδῇ, δοκεῖ δὴ μοι χρῆναι ποιεῖν οὕτως τὰ νῦν ἐμέ, ἀνερωτῶν πρῶτον ἑμαυτὸν ἀκουόντων ὑμῶν ἐν ἀσφαλεῖ, καὶ μετὰ ταῦτα ἀποκρίνασθαι πάλιν ἐμέ, καὶ τὸν λόγον ἅπαντα οὕτω διεξιλεῖν, μέχριπερ ἂν ψυχῆς πέρι διαπεράνηται καὶ δείξῃ πρότερον ὃν ψυχὴν σώματος.

ΚΑ. Ἄριστ', ὦ ξένε, δοκεῖς ἡμῖν εἰρηκέναι, ποιεῖ τε ὥς λέγεις.

Β VI. ΑΘ. Ἄγε δὴ, θεὸν εἰ ποτε παρακλητέον ἡμῖν, νῦν ἔστω τοῦτο οὕτω γενόμενον· ἐπὶ γε ἀπόδειξιν ὥς εἰσὶ τὴν αὐτῶν σπουδῇ πάσῃ παρακεκλήσθων· ἐχόμενοι δὲ ὥς τινος ἀσφαλοῦς πείσματος ἐπεισβαίνωμεν εἰς τὸν νῦν λόγον. καὶ μοι ἐλεγχομένῳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐρωτήσεσι τοι-
αῖσδε ἀσφαλέστατα ἀποκρίνεσθαι φαίνεται κατὰ τὰδε· ὦ ξένε, ὁπόταν φῇ τις, ἄρα ἔστηκε μὲν πάντα, κινεῖται δὲ οὐδέν; ἢ τούτῳ πᾶν τούναντίον; ἢ τὰ μὲν αὐτῶν κινεῖ-

ται, τὰ δὲ μένει; τὰ μὲν κινεῖταιί που, φήσω, τὰ δὲ μένει. Ο
 μῶν οὖν οὐκ ἐν χώρᾳ τινὶ τὰ τε ἐστῶτα ἔσθηκε καὶ τὰ κι-
 νούμενα κινεῖται; πῶς γὰρ οὐ; καὶ τὰ μὲν γε ἐν μιᾷ ἔδρᾳ
 που τοῦτο ἂν δοῶν, τὰ δὲ ἐν πλείοσι. τὰ τὴν τῶν ἐστῶ-
 των ἐν μέσῳ λαμβάνοντα δύναμιν λέγεις, φήσομεν, ἐν ἐνὶ
 κινεῖσθαι, καθάπερ ἡ τῶν ἐστάναι λεγομένων κύκλων
 στρέφεται περιφορᾷ; καὶ. μανθάνομεν δέ γε, ὥς ἐν ταύτῃ
 τῇ περιφορᾷ τὸν μέγιστον καὶ τὸν σμικρότατον κύκλον
 ἅμα περιάγουσα ἡ τοιαύτη κίνησις ἀνὰ λόγον ἑαυτὴν δια- D
 νέμει σμικροῖς τε καὶ μεῖζοσιν, ἐλάττω τε οὖσα καὶ πλείων
 κατὰ λόγον· διὸ δὴ τῶν θαυμαστῶν ἀπάντων πηγὴ γέ-
 γονεν, ἅμα μεγάλους καὶ σμικροὺς κύκλους βραδυτήτας τε
 καὶ τάχῃ ὁμολογοῦμενα πορεύουσα, ἀδύνατον ὥς ἂν τις
 ἐλπίζειε γίνεσθαι πάθος. ἁληθέστατα λέγεις. τὰ δὲ γε
 κινούμενα ἐν πολλοῖς φαίνει μοι λέγειν, ὅσα φορᾷ κινεῖ-
 ται μεταβαίνοντα εἰς ἕτερον ἀεὶ τόπον, καὶ τότε μὲν ἔστιν E
 ὅτε βάσιν ἐνὸς κεκτημένα τινὸς κέντρον, τότε δὲ πλείονα ἔ-
 τῳ περικυλινδεῖσθαι. προστυγχάνοντα δ' ἐκάστοτε ἐκά-
 στοις τοῖς ἐστῶσι μὲν διασχίζεται, τοῖς δ' ἄλλοις ἐξ ἐναντίας
 ὑπαντῶσι καὶ φερομένοις εἰς ἐν γιγνόμενα μέσα τε καὶ με-
 ταξὺ τῶν τοιούτων συγκρίνεται. λέγω γὰρ οὖν ταῦτα οὐ-
 τως ἔχοντα, ὥς σὺ λέγεις. καὶ μὴν καὶ συγκρινόμενα μὲν
 αὐξάνεται, διακρινόμενα δὲ φθίνει τότε, ὅταν ἡ καθεστη-
 κυτὰ ἐκάστων ἕξις διαμένη, μὴ μενούσης δὲ αὐτῆς δι' ἀμ-
 φότερα ἀπόλλυται· γίγνεται δὴ πάντων γενεαί, ἡνίκ' ἂν 894
 τί πάθος ᾗ; δῆλον ὥς ὁπόταν ἀρχὴ λαβοῦσα αὐξην εἰς τὴν
 δευτέραν ἔλθῃ μετὰ βάσιν καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν πλησίον,
 καὶ μέχρι τριῶν ἔλθοῦσα αἰσθησὶν σχῇ τοῖς αἰσθανομέ-
 νοις· μεταβάλλον μὲν οὖν οὕτω καὶ μετακινούμενον γί-
 γνεται πᾶν· ἔστι δὲ οὕτως ὅν, ὁπόταν μένῃ· μεταβαλὼν δὲ
 εἰς ἄλλην ἕξιν διέφθαρται παντελῶς. ἄρ' οὖν κινήσεις πά-

σας εἰρήκαμεν ὥς ἐν εἰδεσι λαβεῖν μετ' ἀριθμοῦ, πλήν γε,
B ὧ φίλοι, δυοῖν;

ΚΑ. Ποίαιν δῆ;

ΑΘ. Σχεδόν, ὧ γὰρθέ, ἐκείναιν, ὧν ἕνεκα πᾶσα ἡμῖν
ἐστὶν ἡ σκέψις τὰ νῦν.

ΚΑ. Λέγε σαφέστερον.

ΑΘ. Ψυχῆς ἣν ἕνεκά που;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἐστω τοίνυν ἡ μὲν ἕτερα δυναμένη κινεῖν κίνη-
σις, ἑαυτὴν δὲ ἀδυνατοῦσα αἰεὶ μία τις, ἡ δὲ ἑαυτὴν τ' αἰεὶ
καὶ ἕτερα δυναμένη κατὰ τε συγκρίσεις ἐν τε διακρίσεσιν
αὔξαις τε καὶ τῷ ἐναντίῳ καὶ γενέσεσι καὶ φθοραῖς ἄλλη
C μία τις αὐτῶν πασῶν κινήσεων.

ΚΑ. Ἐστω γὰρ οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἕτερον αἰεὶ κινουσαν καὶ μετα-
βαλλομένην ὑφ' ἑτέρου θήσομεν ἐνάτην αὐτῇ, τὴν δὲ ἑαυ-
τὴν κινουσαν καὶ ἕτερα, ἐναρμότιζουσας πᾶσι μὲν ποιή-
μασι, πᾶσι δὲ παθήμασι, καλουμένην δὲ ὄντως τῶν ὄντων
πάντων μεταβολὴν καὶ κίνησιν, ταύτην δὲ δεκάτην σχε-
δὸν ἐροῦμεν.

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Τῶν δὲ δέκα μάλιστα ἡμῖν κινήσεων τίς ἂν προ-
D κρίναιμεν ὀρθότατα πασῶν ἐρρωμενεστάτην τε εἶναι καὶ
πρακτικὴν διαφερόντως;

ΚΑ. Μυρίῳ ἀνάγκη που φάναι διαφέρειν τὴν αὐτὴν
αὐτὴν δυναμένην κινεῖν, τὰς δὲ ἄλλας πάσας ὑστέρας.

ΑΘ. Εὖ λέγεις. ἄρ' οὖν ἡμῖν τῶν νῦν οὐκ ὀρθῶς ῥη-
θέντων μεταθετέον ἐν ἡ καὶ δύο;

ΚΑ. Ποῖα φῆς;

ΑΘ. Τὸ τῆς δεκάτης ῥηθὲν σχεδὸν οὐκ ὀρθῶς εἴ-
ρηται.

ΚΑ. Πῆ;

ΑΘ. Πρῶτον γενέσει τ' ἐστὶ καὶ ῥώμη κατὰ λόγον· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἔχομεν τούτου δεύτερον, ἄρτι ῥηθὲν ἀτόπως ἔνατον.

Ε

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

VII. ΑΘ. Ὡδε. ὅταν ἕτερον ἄλλο ἡμῖν μεταβάλῃ καὶ τοῦτο ἄλλο ἕτερον αἰεί, τῶν τοιούτων ἄρα ἔσται ποτέ τι πρῶτον μεταβάλλον; καὶ πῶς, ὅταν ὑπ' ἄλλου κινῆται, τοῦτ' ἔσται ποτὲ τῶν ἀλλοιούντων πρῶτον; ἀδύνατον γάρ. ἀλλ' ὅταν ἄρα αὐτὸ αὐτὸ κινήσαν ἕτερον ἀλλοιωσῇ, τὰ δ' ἕτερον ἄλλο, καὶ οὕτω δὴ χίλια ἐπὶ μυρίοις γίνηται τὰ κινηθέντα, μὴν ἀρχὴ τις αὐτῶν ἔσται τῆς κινήσεως ἀπάσης ἄλλη πλὴν ἢ τῆς αὐτῆς αὐτὴν κινήσεως μεταβολή;

895

ΚΑ. Κάλλιστα εἶπες, συγχωρητέα τε τούτοις.

ΑΘ. Ἐτι δὴ καὶ τῇδε εἰπώμεν, καὶ ἀποκρινώμεθα πάλιν ἡμῖν αὐτοῖσιν. εἰ σταίη πως τὰ πάντα ὁμοῦ γενομένα, καθάπερ οἱ πλειῆστοι τῶν τοιούτων τολμῶσι λέγειν, τίν' ἄρα ἐν αὐτοῖς ἀνάγκη πρῶτην κίνησιν γενέσθαι τῶν εἰρημένων; τὴν αὐτὴν δὴ που κινουσαν· ὑπ' ἄλλου γάρ οὐ μῆποτε ἔμπροσθεν μεταπέση, μηδεμιᾶς γε ἐν αὐτοῖς οὐσης ἔμπροσθεν μεταπτώσεως. ἀρχὴν ἄρα κινήσεων πασῶν καὶ πρῶτην ἐν τε ἑστῶσι γενομένην καὶ ἐν κινουμένοις οὖσαν τὴν αὐτὴν κινουσαν φήσομεν ἀναγκαίως εἶναι πρεσβυτάτην καὶ κρατίστην μεταβολὴν πασῶν, τὴν δὲ ἀλλοιουμένην ὑφ' ἑτέρου, κινουσαν δὲ ἕτερα δευτέραν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Ὅποτε δὴ τοίνυν ἐνταῦθα ἔσμεν τοῦ λόγου, τόδε ἀποκρινώμεθα.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ἐὰν ἰδωμέν που ταύτην γενομένην ἐν τῷ γηίνῳ ἢ ἐν ὑδροῷ ἢ πυροειδεῖ, κεχωρισμένῳ ἢ καὶ συμμιγεί, τίποτε φήσομεν ἐν τῷ τοιούτῳ πάθος εἶναι;

ΚΛ. Μῶν ἄρα με ἐρωτᾷς, εἰ ζῆν αὐτὸ προσερούμεν, ὅταν αὐτὸ αὐτὸ κινῇ;

ΑΘ. Ναί.

ΚΛ. Ζῆν· πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τί δέ; ὁπόταν ψυχὴν ἐν τισιν ὁρῶμεν, μῶν ἄλλο ἢ ταῦτόν τούτῳ ζῆν ὁμολογητέον;

ΚΛ. Οὐκ ἄλλο.

ΑΘ. Ἐχε δὴ πρὸς Διός· ἄρ' οὐκ ἂν ἐθέλοις περὶ ἕκαστον τρία νοεῖν;

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἐν μὲν τὴν οὐσίαν, ἐν δὲ τῆς οὐσίας τὸν λόγον, ἐν δὲ τὸ ὄνομα· καὶ δὴ καὶ ἐρωτήσεις εἶναι περὶ τὸ ὄν ἅπαν δύο.

ΚΛ. Πῶς δύο;

ΑΘ. Τοτὲ μὲν ἡμῶν ἕκαστον τοῦτομα προτεινόμενον αὐτὸ τὸν λόγον ἀπαιτεῖν, τοτὲ δὲ τὸν λόγον αὐτὸν προτεινόμενον ἐρωτᾶν αὐ τοῦτομα. ἄρά γε τὸ τοιόνδε αὐ βουλόμεθα νῦν λέγειν;

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ἔστι που δίχα διαιρούμενον ἐν ἄλλοις τε καὶ ἐν ἀριθμῷ. τούτῳ δὴ τῷ κατ' ἀριθμὸν ὄνομα μὲν ἄρτιον, λόγος δὲ ἀριθμὸς διαιρούμενος εἰς ἴσα δύο μέρη.

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τὸ τοιοῦτον φράζω. μῶν οὖν οὐ ταῦτόν ἑατέρως προσαγορεύομεν, ἂν τε τὸν λόγον ἐρωτῶμενοι τοῦτομα ἀποδιδῶμεν, ἂν τε τοῦτομα τὸν λόγον, ἄρτιον ὀνόματι καὶ λόγῳ δίχα διαιρούμενον ἀριθμὸν προσαγορεύοντες ταῦτόν ὄν;

ΚΛ. Παντάπεσι μὲν οὖν.

ΑΘ. Ὡς δὴ ψυχὴ τοῦτομα, τίς τούτου λόγος; ἔχομεν
896 ἄλλον πλὴν τὸν νῦν δὴ ῥηθέντα, τὴν δυναμένην αὐτὴν αὐτὴν κινεῖν κίνησιν;

ΚΑ. Τὸ αὐτὴν κινεῖν φῆς λόγον ἔχειν τὴν αὐτὴν οὐσίαν, ἥνπερ τοῦνομα [ὅ] δὴ πάντες ψυχὴν προσαγορεύομεν;

ΑΘ. Φημί γε· εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, ἄρα ἔτι ποθοῦμεν μὴ ἱκανῶς δεδειχθαι ψυχὴν ταῦτόν ὃν καὶ τὴν πρώτην γένεσιν καὶ κίνησιν τῶν τε ὄντων καὶ γεγονότων καὶ ἐσομένων καὶ πάντων αὐτῶν ἐναντίων τούτοις, ἐπειδὴ γε ἀνεφάνη μεταβολῆς τε καὶ κινήσεως ἀπάσης αἰτία ὅτι ἀπασιν;

ΚΑ. Οὐκ, ἀλλὰ ἱκανώτατα δέδεικται ψυχὴ τῶν πάντων πρεσβυτάτῃ, φανείσά γε ἀρχὴ κινήσεως.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐχ ἡ δι' ἕτερον ἐν ἄλλῳ γιγνομένη κίνησις, αὐτὸ δὲ ἐν αὐτῷ μηδέποτε παρέχουσα κινεῖσθαι μηδέν, δευτέρα τε καὶ ὁπόσων ἀριθμῶν βούλοιο ἂν τις ἀριθμῇ αὐτὴν πολλοστήν τοσούτων, σώματος οὔσα ὄντως ἀψύχου μεταβολή;

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Ὅρθῶς ἄρα καὶ κυρίως ἀληθέστατά τε καὶ τελεωτάτα εἰρηκότες ἂν εἴμεν ψυχὴν μὲν προτέραν γεγρονέναι σώματος ἡμῖν, σῶμα δὲ δευτερόν τε καὶ ὕστερον ψυχῆς ἀρχούσης, ἀρχόμενον κατὰ φύσιν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα μὲν οὖν.

VIII. ΑΘ. Μεμνήμεθά γε μὴν ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς πρόσθεν, ὥς εἰ ψυχὴ φανείη πρεσβυτέρα σώματος οὔσα, καὶ τὰ ψυχῆς τῶν τοῦ σώματος ἔσοιτο πρεσβύτερα.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τρόποι δὲ καὶ ἥθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ δόξαι ἀληθεῖς ἐπιμέλειαί τε καὶ μνήμαι πρότερα μῆ-
κους σωμάτων καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ῥώμης εἴη γε-
γονότα ἂν, εἴπερ καὶ ψυχὴ σώματος.

ΚΑ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον,

τῶν τε ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι, ψυχὴν καὶ τῶν κακῶν καὶ καλῶν καὶ αἰσχυρῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων καὶ πάντων τῶν ἐναντίων, εἶπερ τῶν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν αἰτίαν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ψυχὴν δὴ διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν ἐν ᾧ πασι
 Β τοῖς πάντεσσι κινουμένοις μῶν οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη
 διοικεῖν φάναι;

ΚΛ. Τί μὴν;

ΑΘ. Μίαν ἢ πλείους; πλείους· ἐγὼ ὑπὲρ σφῶν ἀποκρινοῦμαι. δυοῖν μὲν γέ που ἔλαττον μηδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος καὶ τῆς τάναντία δυναμένης ἐξεργάζεσθαι.

ΚΛ. Σφόδρα ὀρθῶς εἰρηκας.

ΑΘ. Εἶεν. ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλατταν ταῖς αὐτῆς κινήσεσιν, αἷς ὀνόματα
 897 ἔστι βούλεσθαι, σκοπεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι, βουλευέσθαι, δοξάζειν ὀρθῶς, ἐψευσμένως, χαίρουσαν, λυπουμενήν, θαρροῦσαν, φοβουμενήν, μισοῦσαν, στέργουσαν, καὶ πάσαις ὅσαι τούτων συγγενεῖς ἢ πρωτοουργοὶ κινήσεις τὰς δευτεροουργοὺς αὐτὰ παραλαμβάνουσαι κινήσεις σωμάτων ἄγουσι πάντα εἰς αὐξήσειν καὶ φθίσειν καὶ διάκρισιν καὶ σύγκρισιν καὶ τούτοις ἐπομένως θερμότητος, ψύξεως, βαρύτητας, κουφότητος, σκληρὸν καὶ μαλακόν, λευκὸν καὶ
 Β μέλαν, αὐστηρὸν καὶ γλυκὺ, καὶ πᾶσιν οἷς ψυχὴ χρωμένη, νοῦν μὲν προσλαβοῦσα αἰεὶ θεῖον ὀρθῶς θέουσα, ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα παιδαγωγεῖ πάντα, ἀνοία δὲ συγγενομένη πάντα αὐτὰ τάναντία τούτοις ἀπεργάζεται. τιθῶμεν ταῦτα οὕτως ἔχειν, ἢ ἐτι διστάζομεν εἰ ἐτέρως πως ἔχει;

ΚΛ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Πότερον οὖν δὴ ψυχῆς γένος ἐγκρατὲς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ πάσης τῆς περιόδου γεγονέναι φῶμεν, τὸ φρο-

νιμον καὶ ἀρετῆς πλήρεις ἢ τὸ μηδέτερον κεκτημένον; βού- C
λεσθε οὖν πρὸς ταῦτα ὧδε ἀποκρινώμεθα;

ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Εἰ μὲν, ὦ θαυμάσιε, φῶμεν, ἡ ξύμπασα οὐρα-
νοῦ ὁδὸς ἅμα καὶ φορὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ὄντων ἀπάντων
νοῦ κινήσει καὶ περιφορᾷ καὶ λογισμοῖς ὁμοίαν φύσιν ἔχει
καὶ συγγενῶς ἔρχεται, δῆλον ὡς τὴν ἀρίστην ψυχὴν φατέον
ἐπιμελεῖσθαι τοῦ κόσμου παντὸς καὶ ἄγειν αὐτὸν τὴν τοι-
αύτην ὁδὸν ἐκείνην.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Εἰ δὲ μανικῶς τε καὶ ἀτάκτως ἔρχεται, τὴν D
κακὴν.

ΚΑ. Καὶ ταῦτα ὀρθῶς.

ΑΘ. Τίνα οὖν δὴ νοῦ κίνησις φύσιν ἔχει; τοῦτο ἤδη
χαλεπὸν, ὦ φίλοι, ἐρώτημα ἀποκρινόμενον εἰπεῖν ἐμφρό-
νως· διὸ δὴ καὶ ἐμὲ τῆς ἀποκρίσεως ὑμῖν δίκαιον τὰ νῦν
προσλαμβάνειν.

ΚΑ. Εὖ λέγεις.

ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἐξ ἐναντίας οἶον εἰς ἥλιον ἀποβλέ-
ποντες, νύκτα ἐν μεσημβρίᾳ ἐπαρόμενοι, ποιησώμεθα τὴν
ἀπόκρισιν, ὡς νοῦν ποτὲ θνητοῖς ὕμνασιν ὀψόμενοί τε
καὶ γνωσόμενοι ἱκανῶς· πρὸς δὲ εἰκόνα τοῦ ἐρωτωμένου E
βλέποντας ἀσφαλέστερον ὀρᾷν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἡ προσέοικε κινήσει νοῦς τῶν δέκα ἐκείνων
κινήσεων, τὴν εἰκόνα λάβωμεν· ἣν συναναμνησθεῖς ὑμῖν
ἐγὼ κοινῇ τὴν ἀπόκρισιν ποιήσομαι.

ΚΑ. Κάλλιστα ἂν λέγοις.

ΑΘ. Μεμνήμεθα τοίνυν [γε τοσοῦτον] τῶν τότε ἔτι
τοῦτό γε, ὅτι τῶν πάντων τὰ μὲν κινεῖσθαι, τὰ δὲ μένειν
ἔθεμεν.

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τῶν δ' αὖ κινουμένων τὰ μὲν ἐν ἐνὶ τόπῳ κινεῖσθαι, τὰ δ' ἐν πλείοσι φερόμενα.

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Τούτοιιν δὴ τοῖν κινήσειν τὴν ἐν ἐνὶ φερομένην αἰεὶ περὶ γέ τι μέσον ἀνάγκη κινεῖσθαι, τῶν ἐντόρων οὐσαν μίμημά τι κύκλων, εἶναί τε αὐτὴν τῇ τοῦ νοῦ περιόδῳ πάντως ὥς δυνατόν οἰκειοτάτην τε καὶ ὁμοίαν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Τὸ κατὰ ταῦτά δὴ πού καὶ ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ τὰ αὐτὰ καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ ἓνα λόγον καὶ
B τὰξιν μίαν ἄμφω κινεῖσθαι λέγοντες νοῦν τὴν τε ἐν ἐπὶ φερομένην κίνησιν, σφαίρας ἐντόρου ἀπεικασμένα φοραῖς, οὐκ ἂν ποτε φανείμεν φάυλοι δημιουργοὶ λόγῳ καλῶν εἰκόνων.

ΚΑ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν αὖ ἢ γε μηδέποτε ὡσαύτως μηδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ μηδὲ ἐν ταῦτῳ μηδὲ περὶ ταῦτά μηδὲ πρὸς ταῦτά μηδ' ἐν ἐνὶ φερομένην μηδ' ἐν κόσμῳ μηδ' ἐν τάξει μηδὲ ἐν τινι λόγῳ κίνησις ἀνοίας ἂν ἀπάσης εἴη ξυγγενής;

ΚΑ. Εἴη γὰρ ἂν ἀληθέστατα.

C ΑΘ. Νῦν δὴ χαλεπὸν οὐδὲν ἐτι διαρρήδην εἰπεῖν, ὥς, ἐπειδὴ ψυχὴ μὲν ἐστίν ἢ περιάγουσα ἡμῖν πάντα, τὴν δὲ οὐρανοῦ περιφορὰν ἐξ ἀνάγκης περιάγειν φατέον ἐπιμελουμένην καὶ κοσμοῦσαν ἥτοι τὴν ἀρίστην ψυχὴν ἢ τὴν ἐναντίαν.

ΚΑ. Ὡς ξένε, ἀλλὰ ἐκ γε τῶν νῦν εἰρημένων οὐδ' ὅσιον ἄλλως λέγειν, ἢ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχουσαν ψυχὴν μίαν ἢ πλείους περιάγειν αὐτά.

ΑΘ. Κάλ्लιστα, ὦ Κλεινία, ὑπήκουσας τοῖς λόγοις
D τόδε δὲ προσάκουσον ἐτι.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΙΧ. ΑΘ. Ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστροα, εἶπερ ψυχὴ περιάγει πάντα, ἃρ' οὐ καὶ ἐν ἑκάστων;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Περὶ ἑνὸς δὴ ποιησώμεθα λόγους, οὐ καὶ ἐπὶ πάντα ἡμῖν ἄστροα ἀρμόττοντες φανοῦνται.

ΚΑ. Τίνος;

ΑΘ. Ἡλίου πᾶς ἄνθρωπος σῶμα μὲν ὄρα, ψυχὴν δὲ οὐδεὶς· οὐδὲ γὰρ ἄλλου σώματος οὐδενὸς οὔτε ζῶντος οὔτε ἀποθνήσκοντος τῶν ζώων, ἀλλὰ ἐλπίς πολλὴ τὸ παρᾶπαν τὸ γένος ἡμῖν τοῦτο ἀναίσθητον πάσαις ταῖς τοῦ Ε σώματος αἰσθητέσει περιπεφυκέναι, νοητὸν δ' εἶναι νῦν μόνω. * μόνω * δὴ καὶ διανοήματι λάβωμεν αὐτοῦ περὶ τὸ τοιῶνδε.

ΚΑ. Ποῖον;

ΑΘ. Ἥλιον εἰ περιάγει ψυχὴ, τριῶν αὐτὴν ἐν λέγοντες δοῶν σχεδὸν οὐκ ἀποτευξόμεθα.

ΚΑ. Τίνων;

ΑΘ. Ὡς ἡ ἐνοῦσα ἐντὸς τῷ περιφερεῖ τούτῳ φαινομένῳ σώματι πάντῃ διακομίζει τὸ τοιοῦτον, καθάπερ ἡμᾶς ἡ παρ' ἡμῖν ψυχὴ πάντῃ περιφέρει· ἡ ποθεν ἔξωθεν σῶμα αὐτῇ πορισαμένη πυρὸς ἢ τινος ἄερος, ὥς λόγος 899 ἐστὶ τινων, ὠθεῖ βίᾳ σώματι σῶμα· ἢ τρίτον αὐτῇ ψιλὴ σώματος οὔσα, ἔχουσα δὲ δυνάμεις ἄλλας τινὰς ὑπερβαλλούσας θανάματι ποδηγεῖ.

ΚΑ. Ναί, τοῦτο μὲν ἀνάγκη, τούτων ἐν γέ τι δοῶσαν ψυχὴν πάντα διάγειν.

ΑΘ. Αὐτοῦ δὴ ἄμεινον ταύτην τὴν ψυχὴν, εἴτε ἐν ἄρμασιν ἔχουσα ἡμῖν ἥλιον ἄγει φῶς τοῖς ἄπασιν εἴτ' ἔξωθεν εἰδ' ὅπως εἰδ' ὅπῃ, θεὸν ἡγεῖσθαι χρεῶν πάντα ἄνδρα. ἢ πῶς;

- B ΚΑ. Ναί, τόν γέ που μή ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀφιγμένον ἀνοίας.

ΑΘ. Ἄστρον δὲ δὴ πέρι πάντων καὶ σελήνης ἐνιαυτῶν τε καὶ μηνῶν καὶ πασῶν ὥρων πέρι τίνα ἄλλον λόγον ἐροῦμεν ἢ τὸν αὐτὸν τοῦτον, ὥς ἐπειδὴ ψυχὴ μὲν ἢ ψυχὰς πάντων τούτων αἰτιαὶ ἐφάνησαν, ἀγαθαὶ δὲ πᾶσαν ἀρετὴν, θεοὺς αὐτὰς εἶναι φήσομεν, εἴτε ἐν σώμασιν ἐνοῦσαι, ζῶα ὄντα, κοσμοῦσι πάντα οὐρανὸν εἴτε ὅπη τε καὶ ὅπως; ἔσθ' ὅστις ταῦτα ὁμολογῶν ὑπομενεῖ μή θεῶν εἶναι πλήρη πάντα;

- C ΚΑ. Οὐκ ἔστιν οὕτως, ὦ ξένε, παραφρονῶν οὐδεὶς.

ΑΘ. Τῷ μὲν τοίνυν μή νομίζοντι θεοὺς ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, ὦ Μέγилλέ τε καὶ Κλεινία, εἰπόντες ὄρους ἀπαλλαττώμεθα.

ΚΑ. Τίνας;

ΑΘ. Ἡ διδάσκειν ἡμᾶς, ὥς οὐκ ὀρθῶς λέγομεν τιθέμενοι ψυχὴν γένεσιν ἀπάντων εἶναι πρώτην καὶ τὰλλα ὅποσα τούτῳ ξυνεπόμενα εἶπομεν, ἢ μὴ δυνάμενον βέλτιον λέγειν ἡμῶν ἡμῖν πείθεσθαι καὶ ζῆν θεοὺς ἡγούμε-

- D νον εἰς τὸν ἐπίλοιπον βίον. ὀρώμεν οὖν, εἴτε ἱκανῶς ἤδη τοῖς οὐχ ἡγουμένοις θεοὺς εἰρήκαμεν, ὥς εἰσὶ θεοί, εἴτε ἐπιδεῶς.

ΚΑ. Ἡκιστά γε, ὦ ξένε, πάντων ἐπιδεῶς.

X. ΑΘ. Τούτοις μὲν τοίνυν ἡμῖν τὸ λόγων τέλος ἔχέτω· τὸν δὲ ἡγούμενον μὲν θεοὺς εἶναι, μὴ φροντίζειν δὲ αὐτοὺς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, παραμυθητέον. ὦ ἄριστε δὴ φῶμεν, ὅτι μὲν ἡγεῖ θεοὺς, συγγενεῖά τις ἴσως σε θεία πρὸς τὸ ξύμφυτον ἄγει τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι·

- E κακῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων τύχαι ἰδίαι καὶ δημοσίαι· ἀληθεία μὲν οὐκ εὐδαίμονες, δοξαίς δὲ εὐδαιμονιζόμεναι σφόδρα ἀλλ' οὐκ ἐμμελῶς ἄγουσί σε πρὸς ἀσέβειαν, ἐν τε μούσαις οὐκ ὀρθῶς ὑμνούμεναι ἅμα καὶ ἐν παντοίοις λό-

ροῖς· ἢ καὶ πρὸς τέλος ἰσως ἀνοσίους ἀνθρώπους ὁρῶν
 ἐλθόντας γηραιούς, παῖδας παίδων καταλιπόντας ἐν τιμαῖς 900
 ταῖς μεγίσταις, ταράττει τὸ νῦν ἐν ἅπασιν τούτοις ἰδῶν ἢ
 δι' ἀκοῆς κίσθόμενος ἢ καὶ παντάπασιν [αὐτοῖς] αὐτόπτης
 προστυχῶν πολλῶν ἀσεβημάτων καὶ δεινῶν γενομένων
 τισὶ δι' αὐτὰ ταῦτα ἐκ σμικρῶν εἰς τυραννίδας τε καὶ τὰ
 μέγιστα ἀφικομένους· τότε διὰ πάντα τὰ τοιαῦτα δῆλος
 εἶ μέμφεσθαι μὲν θεοὺς ὡς αἰτίους ὄντας τῶν τοιούτων
 διὰ ξυγγένειαν οὐκ ἂν ἐθέλων, ἀρόμενος δὲ ὑπὸ τινος
 ἀλογίας ἅμα καὶ οὐ δυνάμενος δυσχεραίνειν θεοὺς εἰς B
 τοῦτο νῦν τὸ πάθος ἐλήλυθας, ὥστ' εἶναι μὲν δοκεῖν αὐ-
 τοῖς, τῶν δὲ ἀνθρωπίνων καταφρονεῖν καὶ ἀμελεῖν πραγ-
 μάτων. ἵνα οὖν μὴ ἐπὶ μείζον ἐλθῇ σοι πάθος πρὸς ἀσε-
 βειαν τὸ νῦν παρὸν δόγμα, ἀλλ' ἐάν πως οἶον ἀποδιο-
 πομπήσασθαι λόγοις αὐτὸ προσιὼν γενώμεθα δυνατοί,
 πειρώμεθα, συνάψαντες τὸν ἐξῆς λόγον ᾧ πρὸς τὸν τὸ
 παράπαν οὐχ ἡγούμενον θεοὺς ἐξ ἀρχῆς διεπερανάμεθα,
 τούτῳ τὰ νῦν προσχρήσασθαι. σὺ δ', ᾧ Κλεινία τε καὶ C
 Μέγилле, ὑπὲρ τοῦ νέου καθάπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἀπο-
 κρινόμενοι διαδέχεσθε· ἂν δέ τι δύσκολον ἐμπίπτῃ τοῖς
 λόγοις, ἐγὼ σφῶν ὥσπερ νῦν δὴ δεξάμενος διαβιβῶ τὸν
 ποταμόν.

ΚΑ. Ὅρθως λέγεις· καὶ σύ τε οὕτω ταῦτα δοῶ ποιή-
 σομέν τε ἡμεῖς εἰς τὸ δυνατόν ἃ λέγεις.

ΑΘ. Ἀλλ' οὐδὲν τάχ' ἂν ἰσως εἴη χαλεπὸν ἐνδείξα-
 σθαι τοῦτό γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσὶ θεοὶ οὐχ ἥττον
 ἢ τῶν μεγέθει διαφερόντων. ἤκουε γάρ που καὶ παρῆν
 τοῖς νῦν δὴ λεγομένοις, ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πᾶσαν ἀρε- D
 τὴν τὴν τῶν πάντων ἐπιμέλειαν οἰκιοτάτην αὐτῶν οὔσαν
 κέκτηνται.

ΚΑ. Καὶ σφόδρα γε ἐπήκουεν.

ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν κοινῇ συνεξετάζωμεν,

τίνα λέγοντες ἀρετὴν αὐτῶν ὁμολογοῦμεν αὐτοὺς ἀγα-
θοὺς εἶναι. φέρε, τὸ σωφρονεῖν νοῦν τε κεκτηῖσθαι φάμεν
ἀρετῆς, τὰ δ' ἐναντία κακίας;

ΚΛ. Φαμέν.

Ε ΑΘ. Τί δαί; ἀρετῆς μὲν ἀνδρείαν εἶναι, δειλίαν δὲ
κακίας;

ΚΛ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ τὰ μὲν αἰσχρὰ τούτων, τὰ δὲ καλὰ φήσομεν;

ΚΛ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Καὶ τῶν μὲν προσήκειν ἡμῖν, εἶπερ, ὅποσα
φλαῦρα, θεοῖς δὲ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν τῶν τοιούτων
μετὸν ἐροῦμεν;

ΚΛ. Καὶ ταῦθ' οὕτως ὁμολογοῖ πάς ἄν.

ΑΘ. Τί δαί; ἀμέλειάν τε καὶ ἀργίαν καὶ τρυφὴν εἰς
ἀρετὴν ψυχῆς θήσομεν, ἢ πῶς λέγεις;

ΚΛ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Ἄλλ' εἰς τοῦναντίον;

ΚΛ. Ναί.

901 ΑΘ. Τὰναντία ἄρα τούτοις εἰς τοῦναντίον.

ΚΛ. Τοῦναντίον.

ΑΘ. Τί οὖν δῆ; τρυφῶν καὶ ἀμελῆς ἀργός τε, ὃν ὁ
ποιητὴς κηφῆσι κοθούροισι μάλιστα εἴκελον ἔφασκεν εἶ-
ναι, γίγνοιτ' ἄν ὁ τοιοῦτος πάς * ἐν * ἡμῖν;

ΚΛ. Ὁρθότατά γε εἰπών.

ΑΘ. Οὐκοῦν τόν γε θεὸν οὐ ῥητέον ἔχειν ἥθος τοιού-
τον, ὃ γέ τοι αὐτὸς μισεῖ, τῷ τέ τι τοιοῦτον φθέγγεσθαι
πειρωμένῳ οὐκ ἐπιτρεπτέον.

ΚΛ. Οὐ μὲν δῆ· πῶς γὰρ ἄν;

Β ΑΘ. Ὡς δῆ προσήκει μὲν πράττειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι
διαφερόντως τινός, ὃ δὲ τούτου γε νοῦς τῶν μὲν μεγάλων
ἐπιμελεῖται, τῶν σμικρῶν δὲ ἀμελεῖ, κατὰ τίνα ἐπαινοῦν-
τες τὸν τοιοῦτον λόγον οὐκ ἄν παντάπασι πλημμελοῖμεν;

σκοπῶμεν δὲ ᾧδε. ἄρ' οὐ κατὰ δύο εἶδη τὸ τοιοῦτον πράττει ὁ πράττων, εἴτε θεὸς εἴτ' ἄνθρωπος;

ΚΑ. Ποῖω δὴ λέγομεν;

ΑΘ. Ἡ διαφέρου οὐδὲν οἰόμενος εἶναι τῷ ὅλῳ ἀμελουμένων τῶν σμικρῶν, ἢ ῥαθυμία καὶ τρυφῇ, εἰ διαφέρει, ὁ δὲ ἀμελεῖ. ἢ ἔστιν ἄλλως πως γιγνομένη ἀμέλεια; οὐ γάρ που, ὅταν γε ἀδύνατον ἢ τῶν ἀπάντων ἐπιμελεῖσθαι, τότε ἀμέλεια ἔσται τῶν σμικρῶν ἢ μεγάλων μὴ ἐπιμελουμένῳ, ὧν ἂν δυνάμει θεὸς ἢ φανῶς τις ὧν ἐλλιπὴς καὶ μὴ δυνατὸς ἐπιμελεῖσθαι γίγνηται.

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΧΙ. ΑΘ. Νῦν δὴ δὴ ὄντες τρισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀποκρινάσθωσαν οἱ θεοὺς μὲν ἀμφοτέροι ὁμολογοῦντες εἶναι, παραιτητοὺς δὲ ἄτερος, ὁ δὲ ἀμελεῖς τῶν σμικρῶν. Διὰ πρῶτον μὲν θεοὺς ἀμφοτέροί φατε γινώσκειν καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν πάντα, λαθεῖν δὲ αὐτοὺς οὐδὲν δυνατόν εἶναι τῶν ὁπόσων εἰσὶν [αἱ] αἰσθήσεις τε καὶ ἐπιστήμαι· ταύτην λέγετε ἔχειν ταῦτα, ἢ πῶς;

ΚΑ. Οὕτως.

ΑΘ. Τί δαί; δύνασθαι πάντα, ὁπόσων αὖ δύναμὶς ἔστι θνητοῖς τε καὶ ἀθανάτοις;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ συγχωρήσονται καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἀγαθοὺς γε καὶ ἀρίστους ὁμολογήκαμεν αὐτοὺς εἶναι πέντε ὄντες.

ΚΑ. Σφόδρα γε.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ ῥαθυμία μὲν καὶ τρυφῇ ἀδύνατον αὐτοὺς ὁμολογεῖν πράττειν ὅτιοῦν τὸ παράπαν, ὄντας γε οἷους ὁμολογοῦμεν; δειλίας γὰρ ἔκγονος ἐν γε ἡμῖν ἀργία, ῥαθυμία δὲ ἀργίας καὶ τρυφῆς.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Ἀργία μὲν δὴ καὶ ῥαθυμία οὐδεὶς ἀμελεῖ θεῶν· οὐ γὰρ μέτεστιν αὐτῷ που δειλίας.

ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.

902 *ΑΘ.* Οὐκοῦν τὸ λοιπόν, εἴπερ ἀμελοῦσι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων τῶν περὶ τὸ πᾶν, ἢ γιννώσκοντες, ὥς τὸ παράπαν οὐδενὸς τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, ὁρῶεν ἂν τοῦτο, ἢ τί τὸ λοιπὸν πλὴν τῷ γιννώσκειν τούναντίον;

ΚΛ. Οὐδέν.

ΑΘ. Πότερον οὖν, ὃ ἄριστε καὶ βέλτιστε, θῶμέν σε λέγοντα ὥς ἀγνοοῦντάς τε καὶ θεὸν ἐπιμελεῖσθαι δι' ἄγνοίαν ἀμελοῦντας, ἢ γιννώσκοντας ὅτι δεῖ, καθάπερ οἱ φανυλότατοι τῶν ἀνθρώπων λέγονται [ποιεῖν] εἰδότες ἄλλα
B εἶναι βελτίῳ πράττειν ὧν δὴ πράττουσι διὰ τινος ἥτις ἡδονῶν ἢ λυπῶν οὐ ποιεῖν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε ἐμφύχου μετέχει φύσεως ἅμα καὶ θεοσεβέστατον αὐτό ἐστι πάντων ζώων ἀνθρώπος;

ΚΛ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Θεῶν γε μὴν κτήματά φαμεν εἶναι πάντα, ὅποσα θνητὰ ζῶα, ὧν περ καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἦδη τοίνυν σμικρὰ ἢ μεγάλα· τις φάτω ταῦτα
C εἶναι τοῖς θεοῖς· οὐδετέρως γὰρ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη προσήκον, ἐπιμελεστάτοις γε οὔσι καὶ ἀρίστοις. σκοπῶμεν γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔτι πρὸς τούτοις.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τὸ περὶ τε αἰσθήσεως καὶ δυνάμεως, ἃρ' οὐκ ἐναντίως ἀλλήλοισιν πρὸς ὁρασίην καὶ καλεπότητά ἐστιν

ΑΘ. Ὅρα νῦν μέν που καὶ ἀκούειν τὰ σμικρὰ χαλεπώ-
τερον ἢ τὰ μεγάλα, φέρειν δὲ αὐτὸ καὶ κρατεῖν καὶ ἐπιμε-
λεῖσθαι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων παντὶ ῥᾷον ἢ τῶν
ἐναντίων.

ΚΑ. Καὶ πολὺ γε.

II

ΑΘ. Ἰατρῷ δὲ προστεταγμένου ὅλον τι θεραπεύειν
βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ, τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελου-
μένῳ, τῶν μορίων δὲ καὶ σμικρῶν ἀμελοῦντι, ἔξει ποτὲ
καλῶς αὐτῷ τὸ πᾶν;

ΚΑ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ κυβερνήταις οὐδὲ στρατηγοῖς οὐδ'
οἰκονόμοις οὐδ' αὐτῶν τισὶ πολιτικοῖς οὐδ' ἄλλῳ τῶν τοιού-
των οὐδενὶ χωρὶς τῶν ὀλίγων καὶ σμικρῶν πολλὰ ἢ με-
γάλα· οὐδὲ γὰρ ἄνευ σμικρῶν τοὺς μεγάλους φασὶν οἱ
λιθολόγοι λίθους εὖ κείσθαι.

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Μὴ τοίνυν τὸν γε θεὸν ἀξιόσωμέν ποτε θνητῶν
δημιουργῶν φαυλότερον, οἱ τὰ προσήκοντα αὐτοῖς ἔργα,
ὅσῳ περ ἂν ἀμείνους ᾧσι, τόσῳ ἀκριβέστερα καὶ τελεώτερα
μᾶλλον τέχνη σμικρὰ καὶ μεγάλα ἀπεργάζονται· τὸν δὲ θεὸν
ὄντα τε σοφώτατον βουλούμενόν τ' ἐπιμελεῖσθαι καὶ δυ-
νάμενον, ὧν μὲν ῥᾷον ἦν ἐπιμεληθῆναι σμικρῶν ὄντων, 903
μῆδα μὲν ἐπιμελεῖσθαι καθάπερ ἄργον ἢ δειλὸν τινα διὰ
πόνους ῥαθυμοῦντα, τῶν δὲ μεγάλων.

ΚΑ. Μῆδα μὲν δόξαν τοιαύτην περὶ θεῶν, ὡς ξένη,
ἀποδεχόμεθα· οὐδαμὲν γὰρ οὔτε ὅσιον οὔτ' ἀληθὲς τὸ
διανόημα διανοοίμεθ' ἂν. δοκοῦμεν δὲ μοι νῦν ἤδη καὶ
μᾶλλον μετρίως διειλέχθαι τῷ φιλαίτιῳ τῆς ἀμελείας περὶ
θεῶν.

ΑΘ. Ναί, τῷ γε βιάζεσθαι τοῖς λόγοις ὁμολογεῖν αὐ-
τὸν μὴ λέγειν ὀρθῶς· ἐπωδῶν γε μὴν προσδεῖσθαι μοι Β

ΚΑ. Ποίων, ὦ ῥαθιέ;

ΧΠ. ΑΘ. Πελθωμεν τὸν νεανίαν τοῖς λόγοις, ὥς τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ὅλου πάντ' ἐστὶ συντεταγμένα, ὧν καὶ τὸ μέρος εἰς δύναμιν ἕκαστον τὸ προσήκον πάσχει καὶ ποιεῖ. τούτοις δ' εἰσὶν ἄρχοντες προστεταγμένοι ἕκαστοις ἐπὶ τὸ σμικρότατον αἰεὶ πάθης καὶ πράξεως, εἰς μερισμὸν τὸν ἔσχατον τέλος ἀπειργασμένοι. ὧν ἓν καὶ τὸ σόν, ὦ σχέτλιε, μόριον εἰς τὸ πᾶν ξυντείνει βλέπον αἰεὶ, καίπερ πάνσμικρον ὄν, σὲ δὲ λέληθε περὶ τοῦτο αὐτὸ ὥς γενέσεις ἕνεκα ἐκείνου γίγνεται πᾶσα, ὅπως * ἦ * ἢ τῷ τοῦ παντὸς βίῳ ὑπάρχουσα εὐδαίμων οὐσία, οὐχ ἕνεκα σοῦ γιγνομένη, σὺ δὲ ἕνεκα ἐκείνου. πᾶς γάρ ἰατρός καὶ πᾶς ἐντεχνος δημιουργὸς παντὸς μὲν ἕνεκα πάντα ἐργάζεται, πρὸς τὸ κοινῇ ξυντείνων βέλτιστον, μέρος μὲν ἕνεκα ὅλου καὶ οὐχ ὅλον μέρους ἕνεκα ἀπεργάζεται. σὺ δὲ ἀγανακτεῖς ἀγνοῶν, ὅπῃ τὸ περὶ σὲ ἄριστον τῷ παντὶ συμβαίνει καὶ σοὶ κατὰ δύναμιν τὴν τῆς κοινῆς γενέσεως. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ ψυχὴ συντεταγμένη σώματι τοτὲ μὲν ἄλλῳ, τοτὲ δὲ ἄλλῳ, μεταβάλλει παντοίας μεταβολὰς δι' ἑαυτὴν ἢ δι' ἑτέραν ψυχὴν, οὐδὲν ἄλλο ἔργον τῷ πεπτευτῇ λείπεται πλην μετατιθέναι τὸ μὲν ἄμεινον γιγνόμενον ἥθους εἰς βελτίω τόπον, χεῖρον δὲ εἰς τὸν χεῖρονα, κατὰ τὸ πρόπον αὐτῶν ἕκαστον, ἵνα τῆς προσ-

Ε ηκούσης μοίρας λαγχάνῃ.

ΚΑ. Πῇ λέγεις;

ΑΘ. Ἢπερ ἂν ἔχοι λόγον ῥαστώυη ἐπιμελείας θεοῖς τῶν πάντων, ταύτῃ μοι δοκῶ φράζειν. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὅλον αἰεὶ βλέπων πλάττει τις μετασχηματίζων τὰ πάντα, οἶον ἐκ πυρὸς ὕδωρ ἐμψυχον, καὶ μὴ ξύμπολλα ἐξ ἑνὸς ἢ 904 ἐκ πολλῶν ἓν, πρώτης ἢ δευτέρας ἢ καὶ τρίτης γενέσεως μετεληφότα πλήθυσιν ἄπειρ' ἂν εἴη τῆς μετατιθεμένης

κοσμήσεως· νῦν δ' ἔστι θαυμαστὴ ὁρατῶν τῶ τοῦ παν-
τός ἐπιμελουμένων.

ΚΑ. Πῶς αὖ λέγεις;

ΑΘ. Ὡδε. ἐπειδὴ κατείδεν ἡμῶν ὁ βασιλεὺς ἐμψύ-
χους οὕσας τὰς πράξεις ἀπάσας καὶ πολλὴν μὲν ἀρετὴν
ἐν αὐταῖς οὕσαν, πολλὴν δὲ κακίαν, ἀνώλεθρον δὲ ὄν* τὸ*
γενόμενον, ἀλλ' οὐκ αἰώνιον, ψυχὴν καὶ σῶμα, καθάπερ
οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί — γένεσις γὰρ οὐκ ἂν ποτε ἦν
ζώων ἀπολομένου τούτου θατέρου — καὶ τὸ μὲν ὥφε- B
λειν αἰεὶ πεφυκός, ὅσον ἀγαθὸν ψυχῆς, διανοήθη, τὸ δὲ
κακὸν βλάπτειν· ταῦτα πάντα ξυνιδὼν ἐμηχανήσατο,
ποῦ κείμενον ἕκαστον τῶν μερῶν νικῶσαν ἀρετὴν, ἥττω-
μένην δὲ κακίαν ἐν τῷ παντὶ παρέχοι μάλιστα ἂν καὶ ὁῤστα
καὶ ἄριστα. μεμηχάνηται δὴ πρὸς πᾶν τοῦτο τὸ ποῖόν τι
γινόμενον αἰεὶ ποῖαν ἑδραν δεῖ μεταλαμβάνον οἰκίζεσθαι
καὶ τίνας ποτὲ τόπους· τῆς δὲ γενέσεως τὸ ποῖον τινὸς
ἄφηκε ταῖς βουλήσεσιν ἑκάστων ἡμῶν τὰς αἰτίας. ὅπη C
γὰρ ἂν ἐπιθυμῇ καὶ ὁποῖός τις ᾖ τὴν ψυχὴν, ταύτη
σχεδὸν ἑκάστοτε καὶ τοιοῦτος γίνεται ἅπας ἡμῶν ὥς
τὸ πολὺ.

ΚΑ. Τὸ γοῦν εἰκός.

ΑΘ. Μεταβάλλει μὲν τοίνυν πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι
ψυχῆς, ἐν ἑαυτοῖς κερτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν·
μεταβάλλοντα δὲ φέρεται κατὰ τὴν τῆς εἰμαρμένης τάξιν
καὶ νόμον· σμικρότερα μὲν τῶν ἡθῶν μεταβάλλοντα
[ἐλάττω] κατὰ τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μεταπορεύεται,
πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα μεταπεσόντα εἰς βάθος τὰ τε
κάτω λεγόμενα τῶν τόπων, ὅσα Ἄιδην τε καὶ τὰ τούτων D
ἐχόμενα τῶν ὀνομάτων ἐπονομάζοντες σφόδρα φοβοῦνται
καὶ ὄνειροπολοῦσι ζῶντες διαλυθέντες τε τῶν σωμάτων·
μείζω δὲ δὴ ψυχὴ κακίας ἢ ἀρετῆς ὁπόταν μεταβάλλῃ διὰ
τὴν αὐτῆς βούλησιν τε καὶ ὁμίλιαν γενομένην ἰσχυράν,

ὁπόταν μὲν ἀρετῇ θεία προσμίξασα γίγνηται διαφερόν-
τως τοιαύτη, διαφέροντα καὶ μετέβαλε τόπον ἅγιον ὅλου,
E μετακομισθεῖσα εἰς ἀμείνω τινὰ τόπον ἕτερον· ὅταν δὲ
τάναντία, ἐπὶ τάναντία μεθιδρύσασα τὸν αὐτῆς βίον.

αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν οἷ' Ὀλυμπον ἔχουσιν,
ὥ παῖ καὶ νεανίσκε ἀμελεῖσθαι δοκῶν ὑπὸ θεῶν, κακίῳ
μὲν γιγνόμενον πρὸς τὰς κακίους ψυχάς, ἀμείνω δὲ πρὸς
τὰς ἀμείνους πορευόμενον ἐν τε ζωῇ καὶ ἐν πᾶσι θανά-
τοις πάσχειν τε ἅ προσήκον ὄραν ἐστὶ τοῖς προσφερέσι
905 τοὺς προσφερεῖς καὶ ποιεῖν. ταύτης τῆς δίκης οὔτε σὺ μὴ
ποτε οὔτε [εἰ] ἄλλος ἀτυχῆς γενόμενος ἐπεύξεται περιγε-
νέσθαι θεῶν· ἦν πασῶν δικῶν διαφερόντως ἑταῖον τε
οἱ τάξαντες χρεῶν τε ἐξευλαβεῖσθαι τὸ παράπαν. οὐ γὰρ
ἀμεληθήσεται ποτὲ ὑπ' αὐτῆς· οὐχ οὕτω σμικρὸς ὢν δύσκει
κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος, οὐδ' ὑψηλὸς γενόμενος εἰς τὸν
οὐρανὸν ἀναπτῆσει, τίσεις δὲ αὐτῶν τὴν προσήκουσαν
τιμωρίαν εἰπ' ἐνθάδε μένων εἴτε καὶ ἐν Αἰδοῦ διαπορευ-
B θείς εἴτε καὶ τούτων εἰς ἀγριώτερον ἐτι διακομισθεὶς τό-
πον. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος σοι καὶ περὶ ἐκείνων ἂν εἴη, τῶν
οὓς σὺ κατιδὼν ἐκ σμικρῶν μεγάλους γεγονότας ἀνοσι-
ουργήσαντας ἢ τι τοιοῦτον πράξαντας φῆθης ἐξ ἀθλίων
εὐδαιμόνας γεγονέναι, κατὰ ὥς ἐν κατόπτροις αὐτῶν ταῖς
πράξεσιν ἡγήσω καθεωρακέναι τὴν πάντων ἀμέλειαν
θεῶν, οὐκ εἰδὼς αὐτῶν τὴν συντέλειαν, ὅπη ποτὲ τῷ
C παντὶ ξυμβάλλεται· γινώσκειν δὲ αὐτήν, ὥ πάντων ἀν-
δρειότατε, πῶς οὐ δεῖν δοκεῖς; ἦν τις μὴ γινώσκων οὐδ'
ἂν τύπον ἰδοι ποτέ, οὐδὲ λόγον ξυμβάλλεσθαι περὶ βίου
δυνατὸς ἂν γένοιτο εἰς εὐδαιμονίαν τε καὶ δυσδαιμονίαν
τύχην. ταῦτα εἰ μὲν σε παίδει Κλεινίας ὅδε καὶ ξύμπασα
ἡμεῶν βίβας ὑπονοούσιν, περὶ θεῶν δὲ οὐκ οἶσθα ὅτι λέγεις.

κουε, εἰ τοῦν καὶ ὁπωσοῦν ἔχεις. ὅτι μὲν γὰρ θεοὶ τ' εἰσὶ καὶ ἀνθρώπων ἐπιμελοῦνται, ἔγωγε οὐ παντάπασιν φαύλως ἂν φαίην ἡμῖν ἀποδεδεῖχθαι· τὸ δὲ παραιτητοὺς αὐτοὺς εἶναι τοῖσιν ἀδικοῦσι, δεχομένους δῶρα, οὔτε τιτὴ συγχωρητέον παντὶ τ' αὐτὰ κατὰ δύναμιν τρόπῳ ἔλεγκτέον.

ΚΑ. Κάλλιστ' εἶπες, ποιῶμέν τε ὥς λέγεις.

XIII. ΑΘ. Φέρε δὴ πρὸς θεῶν αὐτῶν, τίνα τρόπον παραιητοὶ γίγνονται ἂν ἡμῖν, εἰ γίνονται αὐτοὶ; καὶ τίνες ἢ ποιοὶ τινες οὗτοι; ἄρχοντας μὲν ἀναγκαῖον πού γινεσθαι τοὺς γε διοικήσοντας τὸν ἅπαντα ἐνδελεχῶς οὐρανόν.

ΚΑ. Οὕτως.

ΑΘ. Ἄλλ' ἄρα τίσι προσφερεῖς τῶν ἀρχόντων; ἢ τίνες τοῦτοις, ὧν δυνατόν ἡμῖν ἀπεικάξουσιν τυγχάνειν μέλ- 906
 ζουσιν ἐλάττους; πότερον ἡνίοχοι τινες ἂν εἶεν τοιοῦτοι ζευγῶν ἀμιλλωμένων ἢ πλοίων κυβερνήται; τάχα δὲ καὶ ἀπεικασθεῖεν στρατοπέδων ἀρχουσί τισιν· εἴη δ' ἂν καὶ νόσων πόλεμον εὐλαβουμένοις ἰατροῖς εἰοικέναι περὶ σώματα, ἢ γεωργοῖς περὶ φυτῶν γένεσιν εἰωθυίας ὥρας χα-
 λεπὰς διὰ φόβων προσδεχομένοις, ἢ καὶ ποιμνίων ἐπιστά-
 ταις. ἐπειδὴ γὰρ συγκεχωρήκαμεν ἡμῖν αὐτοῖς, εἶναι μὲν τὸν οὐρανὸν πολλῶν μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλειόνων δὲ τῶν μὴ, μάχη δὴ, φαιμέν, ἀθινα-
 τὸς ἐστὶν ἡ τοιαύτη καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς δεομένη, ξύμ-
 μαχοι δὲ ἡμῖν θεοὶ τε ἅμα καὶ δαίμονες, ἡμεῖς δ' αὐτὰ κτή-
 ματα θεῶν καὶ δαιμόνων· φθείρει δὲ ἡμᾶς ἀδικία καὶ
 ὕβρις μετὰ ἀφροσύνης, σώζει δὲ δικαιοσύνη καὶ σωφρο- B
 σύνη μετὰ φρονήσεως, ἐν ταῖς τῶν θεῶν ἐμψύχοις οἰκοῦ-
 σαι δυνάμεσι, βραχὺ δὲ τι καὶ τῇδε ἂν τις τῶν τοιούτων
 ἐνοικοῦν ἡμῖν σαφὲς ἴδοι. ψυχὰς δὲ τινες ἐπὶ γῆς οἰκοῦσαι
 καὶ ἀδικον λῆμμα κεκτημέναι δῆλον ὅτι θηριώδεις πρὸς

τὰς τῶν φυλάκων ψυχὰς ἄρα κυνῶν ἢ τὰς τῶν νομέων ἢ πρὸς τὰς τῶν παντάπασιν ἀκροτάτων δεσποτῶν προσπίπτουσai πείθουσι θωπείαις λόγων καὶ ἐν εὐκταίαις τισὶν ἐπ' ὧδαῖς, ὥς αἱ φῆμαί φασιν αἱ τῶν κακῶν, ἐξεῖναι πλεονεκτοῦσι σφίσιν ἐν ἀνθρώποις πάσχειν μηδὲν χαλεπὸν· φαμὲν δ' εἶναι πού τὸ νῦν ὀνομαζόμενον ἀμάχημα, τὴν πλεονεξίαν, ἐν μὲν σαρκίνοις σώμασι νόσημα καλούμενον, ἐν δὲ ὥραις ἐτῶν καὶ ἐνιαυτῶν λοιμόν, ἐν δὲ πόλεσι καὶ πολιτείαις τοῦτο αὖ τὸ ὄημα μετεσχηματισμένον ἀδικίαν.

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἀναγκαῖον λέγειν τὸν λέγοντα, ὥς εἰδὼ συγγνώμονες αἰεὶ θεοὶ τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀδίκοις καὶ ἀδικοῦσιν, ἂν αὐτοῖς τῶν ἀδικημάτων τις ἀπονέμῃ, καθάπερ *εἰ* κυστὶ λύκοι τῶν ἄρπασμάτων σμικρὰ ἀπονέμοιεν, οἱ δὲ ἡμερούμενοι τοῖς δώροισι συγχωροῖεν τὰ ποίμνια διαρπάζειν. ἄρ' οὐχ οὗτος ὁ λόγος ὁ τῶν φασκόντων παραιτητοὺς εἶναι θεοὺς;

ΚΑ. Οὗτος μὲν οὖν.

XIV. ΑΘ. Τίσιν οὖν δὴ τῶν προρρηθέντων ἀπεικάξων ὁμοίους φύλακας εἶναι θεοὺς οὐκ ἂν καταγέλαστος γίγνοιτο ἀνθρώπων ὅστισοῦν; πότερον κυβερνήταις, λοιβῇ τε οἴνου κνίσῃ τε παρατρεπομένοις αὐτοῖς, ἀνατρέπονσι δὲ ναῦς τε καὶ ναύτας;

ΚΑ. Μηδαμῶς.

ΑΘ. Ἄλλ' οὐ τι μὴν ἡνιόχοισι γε ἐν ἀμίλλῃ συντεταγμένοις, πεισθῆσιν ὑπὸ θωρεῶς ἐτέροισι τὴν νίκην ξεύγεσι προδοῦναι.

ΚΑ. Δεινὴν γὰρ εἰκόνα λέγουσι ἂν λέγων τὸν λόγον τοῦτον.

ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ στρατηνοῖς γε οὐδ' ἰατροῖς οὐδὲ

γεωργοῖς οὐδὲ νομεῦσιν, οὐ μὴν οὐδέ τισι κυσὶ κεκληλημέ-
νοις ὑπὸ λύκων.

ΚΑ. Εὐφήμεί· πῶς γὰρ ἄν;

907

ΑΘ. Ἄλλ' οὐ πάντων φυλάκων εἰσὶ μέγιστοι καὶ περὶ
τὰ μέγιστα ἡμῖν οἱ πάντες θεοί;

ΚΑ. Πολύ γε.

ΑΘ. Τοὺς δὴ κάλλιστα τε πράγματα φυλάττοντας
διαφέροντας τε αὐτοὺς φυλακῇ πρὸς ἀρετὴν κυνῶν χει-
ρους καὶ ἀνθρώπων μέσων εἶναι φήσομεν, οἳ τὸ δίκαιον
οὐκ ἄν ποτε προδοῖεν ἔνεκα δώρων παρὰ ἀδίκων ἀνδρῶν
ἀνοσίως διδομένων;

ΚΑ. Οὐδαμῶς· οὔτε ἀνεκτὸς ὁ λόγος τῶν τε περὶ Β
πᾶσαν ἀσεβειαν ὄντων κινδυνεύει πως ὁ ταύτης τῆς δόξης
ἀντεχόμενος πάντων ἂν τῶν ἀσεβῶν κεκρίσθαι δικαιο-
τατα κάκιστός τε εἶναι καὶ ἀσεβέστατος.

ΑΘ. Τὰ μὲν δὴ προτεθέντα τρία, θεοί τε ὥς εἰσὶ καὶ
ὥς ἐπιμελεῖς καὶ παρὰ τὸ δίκαιον ὥς παντάπασιν ἀπαραι-
ητοί, φῶμεν ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι πον;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ; καὶ σύμψηφοί γε τούτοις τοῖς λό-
γοις ἔσμεν.

ΑΘ. Καὶ μὴν εἰρηνται γέ πως σφοδρότερον διὰ φι- C
λονεικίαν τῶν κακῶν ἀνθρώπων· τούτου γε μὴν ἔνεκα,
ὃ φίλε Κλεινία, πεφιλονεύκηνται, μὴ ποτε λόγοις ἡγῶν-
ται κρατοῦντες ἐξουσίαν εἶναι σφίσιν ἢ βούλονται πράτ-
τειν οἱ κακοί, ἃ δὴ καὶ ὅσα καὶ οἷα περὶ θεοὺς διανοοῦν-
ται. προθυμία μὲν δὴ διὰ ταῦτα νεωτέρως εἰπεῖν ἡμῖν γέ-
γουεν· εἰ δέ τι καὶ βραχὺ προὔργου πεποιήκαμεν εἰς τὸ
πειθεῖν πῃ τοὺς ἄνδρας ἑαυτοὺς μὲν μισῆσαι, τὰ δ' ἐναν-
τία πως ἦθῃ στέρεξαι, καλῶς ἡμῖν εἰρημένον ἂν εἴη τὸ
προοίμιον ἀσεβείας πέρι νόμον.

D

ΚΑ. Ἀλλὰ ἐλπίς· εἰ δὲ μή, τό γε τοῦ λόγου γένος οὐκ

XV. ΑΘ. Μετὰ τὸ προοίμιον τοίνυν λόγος, οἷος αὐτῶν νόμων ἐρμηνεύς ὀρθῶς γίγνεται ἡμῖν, προαγορεύειν ἐξίστασθαι πᾶσι τοῖς ἀσεβέσι τρόπων τῶν αὐτῶν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς, τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις ἀσεβείας ὅδε ἔστω περί νόμος· εἴαν τις ἀσεβῇ λόγοις εἴτ' ἔργοις, ὁ παρατυγχάνων ἀμυνέτω σημαίνων πρὸς ἄρχοντας, τῶν δὲ ἀρχόντων οἱ πρῶτοι πυθόμενοι πρὸς τὸ περὶ τούτων ἀποδεδειγμένον κρίνειν δικαστήριον εἰσαγαγόντων κατὰ τοὺς νόμους· εἴαν δέ τις ἀκούσασα ἀρχὴ μὴ ὀρθᾶ ταῦτα, αὐτὴ ἀσεβείας ὑπόδικος γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων· εἴαν τις ὄφλη, τιμάτω τὸ δικαστήριον ἐν ἐκάστῳ τῶν καθ' ἕν ἀσεβοῦντων τίμημα. δεσμός μὲν οὖν ὑπαρχέτω πᾶσι· δεσμοωτηρίων δὲ ὕντων ἐν τῇ πόλει τριῶν, ἑνὸς μὲν κοινοῦ τοῖς πλείστοις περὶ ἀγοράν, σωτηρίας ἕνεκα τοῖς πολλοῖς τῶν σωμάτων, ἑνὸς δὲ περὶ τὸν τῶν νύκτωρ συλληγομένων ξύλλογον, σωφρονιστήριον ἐπονομαζόμενον, ἑνὸς δὲ αὖ κατὰ μέσσην τὴν χώραν, ὅπῃ περ αὖ ἐρημός τε καὶ ὥς ὅ τι μάλιστα ἀγριώτατος ἢ τόπος, τιμωρίας ἔχων ἐπωνυμίαν φήμην τινά· περὶ ἀσεβείαν δὲ ὄντων αἰτίαις μὲν τρισίν, αἷσπερ καὶ διήλθομεν, δύο δὲ ἐξ ἐκάστης τῆς τοιαύτης αἰτίας γενομένων, ἔξ αὖ γίγνονται, αἱ καὶ διακρίσεως ἄξια γένη τῶν περὶ τὰ θεῖα ἐξαμαρτανόντων, οὐκ ἴσης οὐδ' ὁμοίας δίκης δεόμενα. ὧ γὰρ αὖ μὴ νομίζοντι θεοὺς εἶναι τὰ παρὰ πᾶν ἦθος φύσει προσβήνεται δίκαιον, μισοῦντές τε γίνονται τοὺς κακοὺς, καὶ τῷ δυσχεραίνειν τὴν ἀδικίαν οὔτε τὰς τοιαύτας πράξεις προσίενται πράττειν, τοὺς τε μὴ δικαίους τῶν ἀνθρώπων φεύγουσι καὶ τοὺς δικαίους στέργουσιν· οἷς δ' αὖ πρὸς τῇ δόξῃ τῇ θεῶν ἔρημα εἶναι πάντα ἀκράτειαί τε ἡδονῶν καὶ λυπῶν προσπέσσωσι, μνημαὶ τε ἰσχυραὶ καὶ μαθήσεις ὀξείαι παρῶσι, τὸ μὲν μὴ νομίζειν θεοὺς ἀμφοῖν αὖ ἐν ὑπάρχοι κοινὸν πάθος, τῇ δὲ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων λῶβῳ

τὸ μὲν ἐλάττω, τὸ δὲ πλείω κακὰ ἐργάζοιτ' ἄν. ὁ μὲν γὰρ λόγῳ τε ἂν περὶ θεοὺς παρρησίας εἴη μεστός καὶ περὶ θυσίας τε καὶ ὄρκους, καὶ ὡς τῶν ἄλλων καταγελῶν τάχ' ἂν ἑτέρους τοιούτους ἀπεργάζοιτο, δίκης μὴ τυγχάνων· ὁ δὲ δὴ δοξάζων μὲν καθάπερ ἄτερος, εὐφυῆς δὲ ἐπικαλούμενος, δόλου [δὲ] καὶ ἐνέδρας πλήρης, ἐξ ὧν μάντις τε κατασκευάζονται πολλοὶ καὶ περὶ πᾶσαν τὴν μαργανείαν κινημένοι, γίνονται δὲ ἐξ αὐτῶν ἐστὶν ὅτε καὶ τύραννοι καὶ δημηγόροι καὶ στρατηγοί, καὶ τελεταῖς δὲ ἰδίαις ἐπιβεβουλευκότες σοφιστῶν τε ἐπικαλουμένων μηχαναί. τούτων δὴ πολλὰ μὲν εἶδη γένοιτ' ἄν· τὰ δὲ νόμων ἄξια θείσεως δύο, ὧν τὸ μὲν εἰρωνικὸν οὐχ ἑνὸς οὐδὲ δυοῖν ἄξια θανάτοις ἀμαρτάνων. τὸ δὲ νομισθεύσεως ἅμα καὶ θεσμῶν δεόμενον. ὥσαυτως δὲ καὶ τὸ θεοὺς νομίζον ἀμελεῖν οὐ ἕτερα γεννᾷ καὶ τὸ παραιτητοὺς ἄλλα δύο. τούτων δὴ ταύτῃ διεστηκότων τοὺς μὲν ὑπ' ἀνοίας ἄνευ κάκης ὀργῆς τε καὶ ἥθους γεγενημένους εἰς τὸ σωφρουστήριον ὁ δικαστὴς τιθέμενος νόμῳ τιθέσθω μηδὲν ἐλάττον ἐτῶν πέντε, 909 ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ μηδεὶς τῶν πολιτῶν αὐτοῖς ἄλλος συγγιγνέσθω πλην οἱ τοῦ νυκτερινοῦ ξυλλόγου κοινωνοῦντες, ἐπὶ νομισθεύσει τε καὶ τῇ τῆς ψυχῆς σωτηρίᾳ ὁμιλοῦντες· ὅταν δ' ὁ χρόνος αὐτοῖς ἐξέλθῃ τῶν θεσμῶν, εἴαν μὲν δοκῇ τις σωφρονεῖν αὐτῶν, οἰκείτω μετὰ τῶν σωφρόνων, εἴαν δὲ μὴ, ὀφείλῃ δ' αὐτῆς τὴν τοιαύτην δίκην, θανάτῳ ζημιούσθω. ὅσοι δ' ἂν θηριώδεις γένωνται πρὸς τῷ θεοῦς [μὴ] νομίζειν ἢ ἀμελεῖς ἢ παραιτητοὺς εἶναι, καταφρονοῦντες δὲ τῶν ἀνθρώπων ψυχαγωγῶσι μὲν πολλοὺς τῶν ζώοντων, τοὺς δὲ τεθνεώτας φάσκοντες ψυχαγεῖν καὶ θεοὺς ὑπισχνούμενοι πείθειν, ὡς θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς καὶ ἐπρωταῖς ροητεύοντες, ἰδιώτας τε καὶ ὅλας οἰκίας καὶ πόλεις χρημάτων χάριν ἐπιχειρῶσι κατ' ἄκρας ἐξαίρειν, τούτων δὲ ὅς ἂν ὄφλων εἶναι δόξῃ. τιμάτω τὸ

δικαστήριον αὐτῷ κατὰ νόμον δεθέσθαι μὲν ἐν τῷ τῶν με-
 C σογείων δεσποτηρίῳ, προσιέναι δὲ αὐτῷ μηδένα ἐλεύθε-
 ρον μηδέποτε, τακτὴν δὲ ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων αὐτοῦς
 τροφὴν παρὰ τῶν οἰκετῶν λαμβάνειν· ἀποθανόντα δὲ
 ἔξω τῶν ὁρίων ἐκβάλλειν ἄταφον· εἰάν τις ἐλεύθερος
 συνθάπτῃ, δίκας ἀσεβείας τῷ ἐθέλοντι λαγχάνειν ὑπε-
 χέτω· παῖδας δὲ ἂν μὲν καταλίπητῇ πόλει ἱκανούς, οἱ τῶν
 ὀρφανῶν ἐπιμελούμενοι καὶ τούτων ὥς ὄντων ὀρφανῶν
 ἐπιμελείσθων μηδὲν χεῖρον τῶν ἄλλων ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς
 ἂν ὁ πατὴρ αὐτῶν ὄφλῃ τὴν δίκην.

Π XVI. Κοινὸν δ' ἐπὶ τούτοις πᾶσι νόμον κεῖσθαι χρεῶν,
 ὃς ἐλάττω τε εἰς θεοὺς αὐτῶν τοὺς πολλοὺς ἔργῳ καὶ λόγῳ
 πλημμελεῖν ἂν ποιοῖ, καὶ δὴ καὶ ἀνοήτους ἦττον γίγνε-
 σθαι, διὰ τὸ μὴ ἐξῆναι θεοπολεῖν παρὰ νόμον. ἔστω γὰρ
 νόμος ὃδε τοῖς ξύμπασιν κείμενος ἀπλῶς· ἱερὰ μὴδὲ εἰς ἐν
 ἰδίαις οἰκίαις ἐκτῆσθαι· θύειν δ' ὅταν ἐπὶ νοῦν ἴῃ τινί,
 πρὸς τὰ δημόσια ἴτω θύσων, καὶ τοῖς ἱερεῦσιν τε καὶ ἱερεί-
 αῖς ἐργχειρίζτω τὰ θύματα, οἷς ἀγνεία τούτων ἐπιμελής·
 συνευξάσθω δὲ αὐτός τε καὶ ὃς ἂν ἐθέλῃ μετ' αὐτοῦ ξυν-
 E εὔχεσθαι. ταῦτα δὲ γιγνόμενα τῶν τοιῶνδε χάριν ἔστω.
 ἱερὰ καὶ θεοὺς οὐ ῥάδιον ἰδρύνεσθαι, μεγάλης δὲ διανοίας
 τινὸς ὀρθῶς δοῦν τὸ τοιοῦτον, ἔθος τε γυναιξί τε δὴ δια-
 φερόντως πάσαις καὶ τοῖς ἀσθενούσι πάντῃ καὶ κινδυ-
 νεύουσι καὶ ἀποροῦσιν, ὅπῃ τις ἂν ἀπορῇ, καὶ τούναντίον
 ὅταν εὐπορίας τινὸς λάβωνται, καθιεροῦν τε τὸ παρὸν
 910 αἰεὶ καὶ θυσίας εὔχεσθαι καὶ ἰδρύνσεις ὑπισχνεῖσθαι θεοῖς
 καὶ δαίμοσι καὶ παισὶ θεῶν, ἐν τε φάσμασιν ἐργηγορότας
 διὰ φόβους καὶ ἐν ὀνείροις, ὥς θ' αὐτως ὄψεις πολλὰς
 ἀπομνημονεύοντας, ἐκάστοισί τε αὐτῶν ἄκῃ ποιουμένους
 βωμούς καὶ ἱερὰ πάσας μὲν οἰκίας, πάσας δὲ κώμας ἐν τε
 καθαροῖς ἰδρυομένους ἐμπιπλάναι καὶ ὅπῃ τις ἔτυχε τῶν
 τοιούτων. ὧν ἕνεκα χρὴ πάντων ποιεῖν κατὰ τὸν νῦν λε-

γόμενον νόμον· πρὸς τούτοις δὲ ἔνεκα τῶν ἀσεβούντων, ἵνα μὴ καὶ ταῦτα κλέπτουτες ταῖς πράξεσιν, ἱερὰ τε καὶ B
 βωμοὺς ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἰδρυόμενοι, λάθρα τοὺς θεοὺς
 ἕλεως οἰόμενοι ποιεῖν θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς, εἰς ἄπειρον
 τὴν ἀδικίαν ἀυξάνοντες αὐτοῖς τε ἐγκλήματα πρὸς θεῶν
 ποιῶνται καὶ τοῖς ἐπιτρέπουσιν, οὐσιν αὐτῶν βελτίοσι,
 καὶ πᾶσα οὕτως ἡ πόλις ἀπολαύη τῶν ἀσεβῶν τρόπον τινὰ
 δικαίως. τὸν μὲν δὴ νομοθέτην ὁ θεὸς οὐ μέμψεται· κεί- C
 σθω γὰρ νόμος οὗτος, μὴ κεκτῆσθαι θεῶν ἐν ἰδίαις οἰκίαις
 ἱερὰ· τὸν δὲ φανέντα κεκτημένον ἕτερα καὶ ὀργιάζοντα
 πλὴν τὰ δημόσια, ἔάν μὲν ἄδικον μηδὲν τῶν μεγάλων καὶ
 ἀνοσίων εἰργασμένος ἀνὴρ ἢ καὶ γυνὴ κεκτῆται τις, ὁ μὲν
 αἰσθανόμενος εἰσαγγελλέτω τοῖς νομοφύλαξιν, οἱ δὲ πρὸς-
 ταττούντων εἰς τὰ δημόσια ἀποφέρειν ἱερὰ τὰ ἴδια, μὴ πεί-
 θοντες δὲ ζημιούντων, ἕως ἂν ἀπενεχθῇ· ἔάν θὲ τις ἀσε- E
 βήσας μὴ παιδίῳ ἀλλ' ἀνδρῶν ἀσέβημα ἀνοσίων γένηται
 φανερός, εἴτε ἐν ἰδίῳ ἰδρυσάμενος εἴτ' ἐν δημοσίῳ θύ-
 σας ἱερὰ θεοῖς οἰστισινούν, ὥς οὐ καθαρὸς ὢν θύων θα-
 νάτῳ ζημιούσθω. τὸ δὲ παίδειον ἢ μὴ κρίναντες οἱ νομο-
 φύλακες, εἰς τὸ δικαστήριον οὕτως εἰσαγαγόντες τὴν τῆς
 ἀσεβείας δίκην τούτοις ἐπιτελούντων.

ΙΑ.

I. AΘ. Τὰ δὴ μετὰ ταῦτ' εἴη ξυμβολαίων ἂν πρὸς 913
 ἀλλήλους ἡμῖν δεόμενα προσηκούσης τάξεως. ἀπλοῦν δὲ
 γ' ἐστὶ πού τό γε τοιοῦτον· μήτε οὖν τις τῶν ἐμῶν χρη-
 μάτων ἄπτοιτο εἰς δύναμιν, μηδ' αὐτὴν κινήσειε μηδὲ τὸ βρα-
 χύτατον ἐμὲ μηδαμῇ μηδαμῶς πεῖθων· κατὰ ταῦτά δὲ
 ταῦτα καὶ περὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐγὼ δρώην, νοῦν ἔχων ἐμ-

φρουρα. θησαυρὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον τῶν τοιούτων, ὃν
 τις αὐτῷ καὶ τοῖς αὐτοῦ κειμήλιον ἔθετο, μὴ τῶν ἐμῶν ὧν
 B πατέρων, μὴθ' εὐρεῖν ποτὲ θεοῖς εὐξαίμην μὴθ' εὐρὼν
 κινήσαιμι, μὴδ' αὖ τοῖς λεγομένοις μάντεσιν ἀνακοινώ-
 σαιμι τοῖς ἀμῶς γέ πῶς μοι συμβουλεύουσιν ἀνελεῖν τὴν
 γῆ παρακαταθήκην. οὐ γάρ ποτε τοσούτον εἰς χρημάτων
 ὠφεληθεῖν ἂν κτήσιν ἀνελῶν, ὅσον εἰς ὄγκον πρὸς ἀρε-
 τὴν ψυχῆς καὶ τὸ δίκαιον ἐπιδιδοίην ἂν μὴ ἀνελόμενος,
 κτῆμα ἀντὶ κτήματος ἄμεινον ἐν ἄμεινονι κτησάμενος, δέ-
 κην ἐν τῇ ψυχῇ πλούτου προτιμήσας ἐν οὐσίᾳ κεκτησθαι
 πρότερον· ἐπὶ πολλοῖς γάρ δὴ λεγόμενον εὖ τὸ μὴ κινεῖν
 τὰ ἀκίνητα καὶ περὶ τούτου λέγοιτ' ἂν ὡς ἐνός ἐκείνων ὄν-
 C τος. πείθεσθαι δὲ χρὴ καὶ τοῖς περὶ ταῦτα λεγομένοις
 μύθοις, ὡς εἰς παιδῶν γενεᾶν οὐ ξύμφορα τὰ τοιαῦτα·
 ὅς θ' ἂν παιδῶν τε ἀκηδὴς γένηται καὶ τοῦ θέντος τὸν νό-
 μον ἀμελήσας, ἃ μῆτε αὐτὸς κατέθετο μῆτε αὖ πατέρων
 τις πατήρ, μὴ πείσας τὸν θέμενον ἀνέλῃται, κάλλιστον νό-
 μων διαφθείρων καὶ ἀπλούστατον, καὶ οὐδαμῇ ἀγεννοῦς
 ἀνδρὸς νομοθέτημα, ὅς εἶπεν, ἃ μὴ κατέθου, μὴ ἀνέλῃ,
 D τούτοις τοῖν δυοῖν νομοθέταις καταφρονήσαντα καὶ ἀνε-
 λόμενον οὐ τι σμικρόν, ὃ μὴ κατέθετο αὐτός, πλῆθος δ'
 ἔστιν ὅτε θησαυροῦ παμμέγεθες, τί χρὴ πάσχειν; ὑπὸ μὲν
 δὴ θεῶν, ὃ θεὸς οἶδεν· ὃ δὲ κατιδὼν πρῶτος ἀγγελλέτω,
 εἰ μὲν ἐν ἅστει γίγνηται τὸ τοιοῦτον, τοῖς ἀστυνόμοις,
 εἰ μὲν δὲ τῆς πόλεως ἐν ἀγορᾷ πού, τοῖσιν ἀγορανόμοις, εἰ μὲν
 914 δὲ τῆς ἄλλης χώρας, ἀγρονόμοις τε καὶ τοῖς τούτων ἄρ-
 χουσι δηλωσάτω. δηλωθέντων δὲ ἡ πόλις εἰς Δελφοὺς
 πεμπέτω· ὅτι θ' ἂν ὁ θεὸς ἀναιρῇ περὶ τε τῶν χρημάτων
 καὶ τοῦ κινήσαντος, τοῦτο ἡ πόλις ὑπηρετοῦσα ταῖς μαν-
 τείαις ὁράτω τοῦ θεοῦ. καὶ εἰ μὲν ἐλεύθερος ὁ μηνύσας
 ᾗ, δόξαν ἀρετῆς κεκτησθῶ, μὴ μηνύσας δὲ κακίας· δοῦλος
 θ' εἰ μὲν ᾗ, μηνύσας μὲν ἐλεύθερος ὑπὸ τῆς πόλεως ὀρθῶς

γίγνοιτ' ἂν ἀποδιδούσης τῷ δεσπότῃ τὴν τιμὴν, μὴ μη-
νύων δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. τούτῳ δ' ἐπόμενον ἐξῆς ἂν B
γίγνοιτο τὸ περὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα ταύτων τοῦτο νόμιμον
ξυνακολουθεῖν. ἂν τις τῶν αὐτοῦ τι καταλίπη που ἐκῶν
ἐκτ' ἄκων, ὁ προστυγχάνων ἐάτω κείσθαι, νομίζων φυλάτ-
τειν ἐνοδίαν δαίμονα τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τοῦ νόμου τῇ θεῷ
καθιερωμένα· ἂν δὲ παρὰ ταῦτά τις ἀπειθῶν ἀναιροῦμε-
νος οἰκαδε φέρῃ, ἂν μὲν σμικρᾶς τιμῆς ἄξιον ὦν δοῦλος,
ὑπὸ τοῦ προστυγχάνοντος μὴ ἔλαττον τριακονταέτους
πολλὰς πληγὰς μαστιγούσθω· ἐὰν δέ τις ἐλεύθερος, πρὸς C
τῷ ἀνελεύθερος εἶναι δοκεῖν καὶ ἀκοινώνητος νόμων δε-
καπλάσιον τῆς τιμῆς τοῦ κερηθέντος ἀποτινέτω τῷ κατα-
λιπόντι. ἐὰν δέ τις ἐπαιτιάται τῶν αὐτοῦ χρημάτων ἔχειν
τινὰ πλεόν ἢ καὶ σμικρότερον, ὁ δὲ ὁμολογῇ μὲν ἔχειν, μὴ
τὸ ἐκείνου δέ, ἂν μὲν ἀπογεγραμμένον ἢ παρὰ τοῖς ἄρ-
χουσι τὸ κτῆμα κατὰ νόμον, τὸν ἔχοντα καλείσθω πρὸς
τὴν ἀρχὴν, ὁ δὲ καθιστάτω· γενομένου δὲ ἐμφανοῦς, ἐὰν
ἐν τοῖς γραμμασιν ἀπογεγραμμένον φαίνεται ποτέρου τῶν D
ἀμφισβητούντων, ἔχων οὗτος ἀπίτω· ἐὰν δὲ τινος ἄλλου
τῶν μὴ παρόντων, ὁπότερος ἂν παράσχη τὸν ἐγγυητὴν
ἀξιόχρεων ὑπὲρ τοῦ ἀπόντος, ὥς παραδώσων ἐκείνῳ,
κατὰ τὴν ἐκείνου ἀφαιρέσειν ἀφαιρείσθω. ἐὰν δὲ παρὰ
τοῖς ἄρχουσι τὸ ἀμφισβητούμενον μὴ ἀπογεγραμμένον ἢ,
κείσθω μὲν μέχρ' ἰδίᾳ παρὰ τρισὶ τῶν ἀρχόντων τοῖς
πρεσβυτάτοις· ἐὰν δὲ τὸ μεσεγγυωθὲν θρόμμα ἢ, τὸν τι-
μηθέντα περὶ αὐτοῦ δίκῃ τὴν τροφὴν ἐκτίνειν τοῖς ἄρ-
χουσι· τὴν δὲ κρίσιν διαδικάζειν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν τοὺς E
ἄρχοντας.

II. Ἀγέτω τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον ὁ βουλόμενος, ἐὰν ἔμ-
φρων ἢ, χρησόμενος ὅτι ἂν ἐθέλῃ τῶν ὁπόσα ὅσια· ἀγέτω
δὲ καὶ ὑπὲρ ἄλλου τῶν οἰκείων ἢ φίλων τὸν ἀφεστῶτα ἐπὶ
σωτηρίᾳ· ἐὰν δέ τις ἀφαιρῇται τινα εἰς ἐλευθερίαν ὥς

- δοῦλον ἀγόμενον, μεθιέτω μὲν ὁ ἄγων, ὁ δὲ ἀφαιρούμενος ἐγγνητὰς τρεῖς ἀξιόχρεως καταστήσας οὕτως ἀφαιρείσθω κατὰ ταῦτα, ἄλλως δὲ μὴ, ἐάν τις παρὰ ταῦτα τις
- 915 ἀφαιρήται, τῶν βιαίων ἐνοχος ἔστω καὶ ἀλούς τὴν διπλάσιαν τοῦ ἐπιγραφέντος βλάβους τῷ ἀφαιρεθέντι τινέτω. ἀγέτω δὲ καὶ τὸν ἀπελευθερόν, ἐάν τις μὴ θεραπεύῃ τοὺς ἀπελευθερώσαντας ἢ μὴ ἱκανῶς· θεραπεία δὲ φοιτᾷν τρεῖς τοῦ μηνὸς τὸν ἀπελευθερωθέντα πρὸς τὴν τοῦ ἀπελευθερώσαντος ἐστίαν, ἐπαγγελλόμενον ὅτι χρηὸν δρᾷν τῶν δικαίων καὶ ἅμα θνητῶν, καὶ περὶ γάμου ποιεῖν ὅ τι περ ἂν ξυνδοκῇ τῷ γενομένῳ δεσπότῃ, πλουτεῖν δὲ τοῦ ἀπε-
- B λευθερώσαντος μὴ ἐξεῖναι μᾶλλον· τὸ δὲ πλεον γιγνέσθω τοῦ δεσπότου. μὴ πλείω δὲ ἐλκοσιν ἐτῶν μένειν τὸν ἀφεισθέντα, ἀλλὰ καθάπερ καὶ τοὺς ἄλλους ξένους ἀπιέναι λαβόντα τὴν αὐτοῦ πᾶσαν οὐσίαν, ἐάν μὴ πείσῃ τοὺς τε ἄρχοντας καὶ τὸν ἀπελευθερώσαντα· ἐάν δὲ τῷ ἀπελευθερωθέντι ἢ καὶ τῶν ἄλλων τῷ ξένων οὐσία πλείων γίγνηται τοῦ τρίτου μεγέθει τιμῆματος, ἢ ἂν τοῦτο ἡμέρα γένηται, τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας λαβὼν
- C ἀπίτω τὰ ἑαυτοῦ, καὶ μηδεμίαν τῆς μονῆς παραίτησις ἐπιτούτω παρ' ἀρχόντων γιγνέσθω, ἐάν τις ἀπειθῶν τούτοις εἰσαχθεὶς εἰς δικαστήριον ὄφλη, θανάτῳ τε ζημιούσθω καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ γιγνέσθω δημόσια. δίκαι δ' ἔστωσαν τούτων ἐν ταῖς φυλετικαῖσι δίκαις, ἐάν μὴ πρότερον ἐν γέλτοσιν ἢ ἐν αἵρετοῖσι δικασταῖς ἀπαλλάττωνται πρὸς ἀλλήλους τῶν ἐγκλημάτων. ἐάν δὲ ὥς αὐτοῦ ἐφάπτηται ξῶον καὶ ὄτουον ἢ τινος ἑτέρου τῶν αὐτοῦ χρη-
- D μάτων, ἀναγέτω μὲν ὁ ἔχων εἰς πρατήρα ἢ τὸν δόντα ἀξιόχρεων τε καὶ ἐνδικῶν ἢ τινι τρόπῳ παραδόντα ἄλλῳ κυρίως, εἰς μὲν πολίτην ἢ καὶ μέτοικον τῶν ἐν τῇ πόλει ἡμερῶν τριάκοντα, εἰς δὲ ξενικὴν παράδοσιν πέντε μηνῶν, ἧς μέσος ὁ μὴν ἐν ᾧ τρέπεται θερινὸς ἥλιος εἰς τὰ χειμε-

ρενά. ὅσα δὲ διὰ τινος ὦνῆς ἢ καὶ πράσεως ἀλλάττεται
 τις ἑτερος ἄλλω, διδόντα ἐν χώρᾳ τῇ τεταγμένῃ ἐκάστοις
 κατ' ἀγορὰν καὶ δεχόμενον ἐν τῷ παραχρῆμα τιμὴν οὕτως
 ἀλλάττεσθαι, ἄλλοθι δὲ μηδαμοῦ, μηδ' ἐπὶ ἀναβολῇ πρά-
 σιν μηδὲ ὦνῆν ποιεῖσθαι μηθενός· ἐὰν δὲ ἄλλως ἢ ἐν
 ἄλλοις τόποις ὅτιοῦν ἀνθ' ὅπου οὖν διαμείβηται ἑτερος E
 ἄλλω, πιστεύων πρὸς ὃν ἂν ἀλλάττηται ποιεῖτω ταῦτα,
 ὥς οὐκ οὐσῶν δικῶν κατὰ νόμον περὶ τῶν μὴ πραθέντων
 κατὰ τὰ νῦν λεγόμενα. ἐράνων δὲ πέρι, τὸν βουλόμενον
 ἐρανεῖν φίλον παρὰ φίλοις· ἐὰν δέ τις διαφορὰ γίνηται
 περὶ τῆς ἐρανεύσεως, οὕτω πράττειν ὥς δικῶν μηδενὶ περὶ
 τούτων μηδαμῶς ἐσομένων. ὅς δ' ἂν ἀποδομένος τιμὴν
 τοῦ λάβῃ μὴ ἐλάττω δραχμῶν πεντήκοντα, παραμενέτω
 κατὰ πόλιν ἐξ ἀνάγκης δέκα ἡμέρας, ὃ δὲ προιάμενος ἴστω 916
 τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ ἀποδομένου, τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐγ-
 κλημάτων ἐλωθότων γίνεσθαι χάριν καὶ τῶν ἀναγωγῶν
 τῶν κατὰ νόμους εἵνεκα· ἢ δὲ κατὰ νόμους ἀναγωγή καὶ
 μὴ τῇδε ἔστω. ἐάν τις ἀνδράποδον ἀποδῶται κάμνον φθόῃ
 ἢ λιθῶν ἢ στραγγουριῶν ἢ τῇ καλουμένῃ ἱερᾷ νόσῳ ἢ καὶ
 ἑτέρῳ τινὶ ἀδήλῳ τοῖς πολλοῖς νοσήματι μακρῷ καὶ δυσ-
 ιάτῳ κατὰ τὸ σῶμα ἢ κατὰ τὴν διάνοιαν, ἐὰν μὲν ἱατρῷ
 τις ἢ γυμναστῇ, μὴ ἀναγωγῆς ἔστω τούτῳ πρὸς τὸν τοιοῦ-
 του τυγχάνειν, μηδ' ἐὰν τάληθές τις προειπὼν ἀποδῶταί B
 τῷ· ἐὰν δέ τις ἰδιώτῃ τι τῶν τοιούτων ἀποδῶται δημιουρ-
 γός, ὃ προιάμενος ἐντὸς ἐκμήνου ἀναγέτω, πλὴν τῆς ἱερᾶς·
 ταύτης δ' ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὴν ἀναγωγὴν ἐξέστω ποιεῖσθαι
 τῆς νόσου. διαδικαζέσθω δὲ ἐν τισὶ τῶν ἱατρῶν, οὓς ἂν
 κοινῇ προβαλόμενοι ἔλονται· τὸν δὲ ὄφλουτα τὴν δίκην
 διπλάσιον ἀποτίνειν τῆς τιμῆς, ἧς ἂν ἀποδῶται. ἐὰν δὲ
 ἰδιώτῃ τις ἰδιώτης, ἀναγωγὴν μὲν εἶναι, καθάπερ καὶ τοῖς C
 πρόσθεν ἐροῦσθαι, καὶ τὴν διαδικασίαν, ὃ δὲ ὄφλων τὴν τι-
 μὴν ἀπλὴν ἀποτινέτω. ἐὰν δὲ ἀνδροφόνον ἀποδῶται τις

τινι εἰδότει μὲν εἰδώς, μὴ τυγχανέτω ἀναγωγῆς τοῦ τοιούτου τῆς πράξεως, μὴ δὲ εἰδότει τὴν μὲν ἀναγωγὴν εἶναι τότε, ὅταν τις αἰσθῆται τῶν πριαμένων, ἐν πέντε δὲ τῶν νομοφυλάκων τοῖς νεωτάτοις εἶναι τὴν κρίσιν, εἰδώς δὲ ἂν κριθῇ, τὰς τε οἰκίας τοῦ πριαμένου καθηράτω κατὰ τὸν τῶν ἐξηγητῶν νόμον, τῆς τιμῆς τε ἀποδότη τῷ πριαμένῳ
 D τριπλάσιον.

III. Ὁ δὲ ἀλλαττόμενος ἢ νόμισμα ἀντὶ νομίσματος ἢ καὶ τῶν ἄλλων ζώων ὅτιοῦν ἢ καὶ μὴ ζώων ἀκίβδηλον πᾶν διδότη καὶ δεχέσθω τῷ νόμῳ ξυνεπόμενος· προσίμιον δέ, καθάπερ ἄλλων νόμων, δεξώμεθα καὶ περὶ ὅλης ταύτης τῆς ἀάκης. κίβδηλείαν δὲ χορὴ πάντα ἄνδρα διανοηθῆναι καὶ ψεῦδος καὶ ἀπάτην ὥς ἔν τι γένος ὄν, τοῦτο ᾧ τὴν φήμην ἐπιφέρειν εἰώθασιν οἱ πολλοὶ κακῶς λέγοντες, ὥς ἐν καιρῷ γιγνόμενον ἐκάστοτε τὸ τοιοῦτον πολλὰ
 E κίς ἂν ὀρθῶς ἔχοι, τὸν καιρὸν δὲ καὶ ὅπου καὶ ὁπότε ἀτάκτως καὶ ἀορίστως ἐῶντες τῇ λέξει ταύτῃ πολλὰ ζημιοῦνται τε καὶ ζημιοῦσιν ἑτέρους. νομοθέτῃ δὲ οὐκ ἐγγωρεῖ τοῦτο ἀόριστον ἔαν, ἀλλ' ἢ μείζους ἢ ἐλάττους ὅρους αἰεὶ δεῖ διασαφεῖν, καὶ δὴ καὶ νῦν ὠρίσθω. ψεῦδος μηδὲις μηδὲν μηδ' ἀπάτην μηδέ τι κίβδηλον, γένος ἐπικαλούμενος θεῶν, μήτε λόγῳ μήτε ἔργῳ πράξειεν, ὃ μὴ θεομισέστα-
 917 τος ἔσεσθαι μέλλων· οὗτος δ' ἐστὶν ὃς ἂν ὅρκους ὁμνὺς ψευδεῖς μηδὲν φροντίξῃ θεῶν, δεύτερος δὲ ὃς ἂν ἐναντίον τῶν κρείττωνων αὐτοῦ ψεύδῃται. κρείττους δὲ οἱ ἀμείνους τῶν χειρόνων πρεσβῦται τε ὥς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν τῶν νέων, διὸ καὶ γονεῖς κρείττους ἐγκόνουν καὶ ἄνδρες δὴ γυναικῶν καὶ παίδων ἄρχοντές τε ἀρχομένων· οὓς αἰδεῖσθαι πᾶσι πάντα πρέπον ἂν εἴη ἐν ἄλλῃ τε ἀρχῇ πάσῃ καὶ ἐν ταῖς πολιτικαῖς δὴ μάλιστα ἀρχαῖς, ὅθεν ὁ νῦν παρ-
 B ὦν ἤμιν λόγος ἐλήλυθε· πᾶς γὰρ τῶν κατ' ἀγορὰν ὁ κίβδηλεύων τι ψεύδεται καὶ ἀπατᾷ καὶ τοὺς θεοὺς παρα-

καλῶν ἐπόμνυσιν ἐν τοῖς τῶν ἀγορανόμων νόμοισι τε καὶ φυλακτηρίοις, οὔτε ἀνθρώπους κιδούμενος οὔτε θεοὺς σεβόμενος. πάντως μὲν δὴ καλὸν ἐπιτήδευμα θεῶν ὀνόματα μὴ χραίνειν ῥαδίως, ἔχοντα ὡς ἔχουσιν ἡμῶν ἐκαστοτε τὰ πολλὰ οἱ πλείστοι καθαρότητός τε καὶ ἀγνείας τὰ περὶ τοὺς θεοὺς· εἰ δ' οὖν μὴ πείθοιτο, ὅθι νόμος· ὁ πωλῶν ὅτι οὖν ἐν ἀγορᾷ μὴδέποτε δύο εἴπη τιμὰς ὧν ἂν πωλῇ, ἀπλὴν δὲ εἰπὼν, ἂν μὴ τυγχάνῃ ταύτης, ἀποφέρων C ὀρθῶς ἂν ἀποφέρει πάλιν καὶ ταύτης τῆς ἡμέρας μὴ τιμήσῃ πλέονος, μὴδὲ ἐλάττονος· ἔπαινος δὲ ὅρκος τε περὶ παντὸς τοῦ πωλουμένου ἀπέστω. ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ τοῖς, ὁ παρατυγχάνων τῶν ἀστών, μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεροντῶς ἔτη, κολάζων μὲν τὸν ὁμνύντα ἀνατὶ τυπτέτω τις, ἀφροντιστῶν δὲ καὶ ἀπειθῶν ἔνοχος ἔστω φόρῳ προδοσίας τῶν νόμων· τὸν δὲ δὴ κίβδηλόν τι πωλοῦντα καὶ μὴ δυνάμενον τοῖς νῦν πείθεσθαι λόγοις ὁ προστυγχάνων D τῶν γιγνωσκόντων, δυνατὸς ὧν ἐξελέγχειν, ἐναντίον ἐλέγξας τῶν ἀρχόντων, ὁ μὲν δοῦλος φερέσθω τὸ κιβδηλευθὲν καὶ ὁ μέτοικος, ὁ δὲ πολίτης μὴ ἐλέγχων μὲν ὡς ἀποστερῶν τοὺς θεοὺς κακὸς ἀγορευέσθω, ἐλέγξας δὲ ἀναθίτω τοῖς τὴν ἀγορὰν ἔχουσι θεοῖς. ὁ δὲ δὴ φανερός γε νόμενός τι πωλῶν τοιοῦτον, πρὸς τῷ στερηθῆναι τοῦ κιβδηλευθέντος, ὁπόσης ἂν τιμῆς ἀξιώσῃ τὸ πωλούμενον, κατὰ δραχμὴν ἐκάστην τῇ μάστιγι τυπτέσθω πληγὰς ὑπὸ E κήρυκος ἐν τῇ ἀγορᾷ, κηρύξαντος ὧν ἕνεκα μέλλει τύπτεσθαι. τὰ δὲ κιβδηλεύματα τε καὶ κακουργίας τῶν πωλούντων οἳ τε ἀγορανόμοι καὶ οἱ νομοφυλάκες, πυνθόμενοι τῶν ἐμπεύρων περὶ ἕκαστα, ἀναγραφάντων ἅ τε χρῆ ποιεῖν τὸν πωλοῦντα καὶ ἅ μὴ, καὶ πρόσθε τοῦ ἀγορανομίου θέντων ἐν στήλῃ γράψαντες νόμους εἶναι τοῖς περὶ τὴν τῆς ἀγορᾶς χρεῖαν μηνυτὰς σαφεῖς. τὰ δὲ περὶ τῶν ἀστὺ- 918 νόμων ἐν τοῖς πρόσθεν ἱκανῶς εἰρηται· ἐὰν δέ τι προς-

δεῖν δοκῇ, νομοφύλαξιν ἐπανακοινώσαντες καὶ γράψαν-
τες τὸ δοκοῦν ἑλλιπεῖν εἰς ἀστυνόμιον θέντων ἐν στήλῃ
τά τε πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα τεθέντα αὐτοῖσι τῆς ἀρχῆς
νόμιμα.

IV. Κιβδήλοισι δ' ἐπιτηδεύμασιν ἔπεται κατὰ πόδα
καπηλείας ἐπιτηδεύματα· ταύτης δὲ πέρι ξυμπάσης συμ-
βουλὴν πρῶτον δόντες καὶ λόγον ἐπ' αὐτῇ νόμον ὕστερον
B ἐπιδῶμεθα. καπηλεία γάρ κατὰ πόλιν πᾶσα γέγονεν οὐ
βλάβης ἔνεκα τὸ γε κατὰ φύσιν, πᾶν δὲ τοῦναντίον· πῶς
γὰρ οὐκ εὐεργέτης πᾶς, ὃς ἂν οὐσίαν χρημάτων ὠντινων-
οῦν ἀσύμμετρον οὖσαν καὶ ἀνώμαλον ὁμαλὴν τε καὶ
σύμμετρον ἀπεργάζηται; τοῦτο ἡμῖν χορὴ φάναι καὶ τὴν
τοῦ νομίσματος ἀπεργάζεσθαι δύναμιν, καὶ τὸν ἔμπορον
ἐπὶ τούτῳ τετάχθαι δεῖ λέγειν, καὶ μισθωτὸς καὶ παν-
δοκεὺς καὶ ἄλλα, τὰ μὲν εὐσχημονέστερα, τὰ δὲ ἀσχημο-
C νέστερα γιγνόμενα, τοῦτό γε πάντα δύναται, πᾶσιν ἐπι-
κουρίαν ταῖς χρεαῖς ἐξευπορεῖν καὶ ὁμαλότητα ταῖς οὐ-
σίαις. τί ποτε δὴ τὸ μὴ καλὸν αὐτὸ μὴδ' εὐσχημον δο-
κεῖν εἶναι, καὶ τί τὸ διαβεβληκὸς τυγχάνει, ἰδῶμεν, ἢν' εἰ
μὴ καὶ τὸ ὅλον, ἀλλ' οὖν μέρη γε ἐξιασώμεθα νόμῳ.
πρᾶγμ' ἔσθ', ὥς ἔοικεν, οὐ φαῦλον, οὐδὲ σμικρῶς δεόμε-
νου ἀρετῆς.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. ὦ φίλε Κλεινία, σμικρὸν γένος ἀνθρώπων καὶ
φύσει ὀλίγον καὶ ἄκρα τροφῇ τετραμμένον, ὅταν εἰς
D χρεῖας τε καὶ ἐπιθυμίας τινῶν ἐμπίπτῃ, καρτερεῖν πρὸς
τὸ μέτριον δυνατόν ἐστι, καὶ ὅταν ἐξῇ χρήματα λαβεῖν
πολλά, νήφει καὶ πρότερον αἰρεῖται τοῦ πολλοῦ τὸ τοῦ
μέτρου ἐχόμενον· τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων πλήθη πᾶν τοῦ-
ναντίον ἔχει τούτοις, δεόμενά τε ἀμέτρως δεῖται καὶ ἐξόν
κερδαίνειν τὰ μέτρια ἀπλήστως αἰρεῖται κερδαίνειν, διὸ
πάντα τὰ περὶ τὴν καπηλείαν καὶ ἐμπορίαν καὶ πανδο-

κείαν γένη διαβέβληταί τε καὶ ἐν αἰσχροῖς γέρονεν ὀνειδέ-
 σιν. ἐπεὶ εἰ τις, ὃ μὴ ποτε γένοιτο οὐδ' ἔσται, προσαναγ-
 κάσειε — γελοῖον μὲν εἰπεῖν, ὅμως δὲ εἰρήσεται — παν- E
 δοκεῦσαι τοὺς πανταχῇ ἀρίστους ἄνδρας ἐπὶ τινὰ χρόνον
 ἢ καπηλεύειν ἢ τι τῶν τοιούτων πράττειν, ἢ καὶ γυναῖκας
 ἐκ τινος ἀνάγκης εἰμαρμένης τοῦ τοιούτου μετασχεῖν τρό-
 που, γνῶναι μὲν ἂν, ὥς φίλον καὶ ἀγαπητόν ἐστιν ἕκαστον
 τούτων, καὶ εἰ κατὰ λόγον ἀδιάφθορον γίγνοιτο, ἐν μη-
 τρὸς ἂν καὶ τροφοῦ σχήματι τιμῶτο τὰ τοιαῦτα πάντα·
 νῦν δὲ ὅποταν εἰς ἐρήμους τις καπηλείας ἔνεκα τόπους 919
 καὶ πανταχόσε μήκη ἔχοντας ὁδῶν ἰδρυσάμενος οἰκήσεις,
 ἐν ἀπορίᾳ γιγνομένους καταλύσειν ἀγαπηταῖς δεχόμενος,
 ἢ ὑπὸ χειμώνων ἀγρίων βία ἐλαννομένους, εὐδιεινὴν γα-
 λήνην παρασχῶν ἢ πυρίεσιν ἀναψυχήν, τὰ μετὰ ταῦτα
 οὐχ ὥς ἐταίρους δεξάμενος φιλικὰ παράσχη ξένια ἐπόμενα
 ταῖς ὑποδοχαῖς, ὥς δ' ἔχθρους αἰχμαλώτους κεχειρωμέ-
 νους ἀπολυτρώσῃ τῶν μισρωτάτων καὶ ἀδίκων καὶ ἀκα-
 θάρτων λύτρων, ταῦτά ἐστι καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν ξύμπασι B
 τοῖς τοιούτοις αἰσχροῦς ἀμαρτανόμενα τὰς διαβολὰς τῇ τῆς
 ἀπορίας ἐπικουρήσει παρεσκευακότα. τούτων οὖν χορὴ
 φάρμακον αἰεὶ τέμνειν τὸν νομοθέτην. ὀρθὸν μὲν δὴ πά-
 λαι τε εἰρημένον ὥς πρὸς δύο μάχεσθαι καὶ ἐναντία χαλε-
 πόν, καθάπερ ἐν ταῖς νόσοις πολλοῖς τε ἄλλοισι· καὶ δὴ
 καὶ νῦν ἢ τούτων καὶ περὶ ταῦτα ἐστὶ πρὸς δύο μάχη, πε-
 νίαν καὶ πλοῦτον, τὸν μὲν ψυχὴν διεφθαρκότα τρυφῇ
 τῶν ἀνθρώπων, τὴν δὲ λύπαις προτετραμμένην εἰς ἀναι- O
 σχυντίαν αὐτήν· τίς οὖν δὴ τῆς νόσου ταύτης ἀρωγὴ γί-
 γνοιτ' ἂν ἐν νοῦν ἐχούσῃ πόλει; πρῶτον μὲν ὅ τι σμικρο-
 τάτω χρῆσθαι κατὰ δύναμιν τῷ τῶν καπῆλων γένει,
 ἔπειτα τούτοις τῶν ἀνθρώπων προστάττειν, ὧν διαφθει-
 ρομένων οὐκ ἂν γίγνοιτο μεγάλη λύπη τῇ πόλει, τρίτον δὲ
 αὐτοῖς τοῖς μετασχοῦσι τούτων τῶν ἐπιτηδευμάτων εὐρεῖν

- D μηχανήν, ὅπως ἦθη μὴ ἀνέδην ἀναισχυντίας τε καὶ ἀνε-
 λευθέρου ψυχῆς μέτοχα συμβήσεται γίνεσθαι ῥαδίως.
 μετὰ δὲ τὰ νῦν εἰρημένα περὶ ταῦτα νόμος ἀγαθῇ τύχῃ
 τοιόσδε ἡμῖν γινέσθω· Μαγνήτων, οὓς ὁ θεὸς ἀνορθῶν
 πάλιν κατοικίξει, γεωμόροι ὅσοι τῶν τετταράκοντα καὶ
 πεντακισχιλίων ἐστιῶν εἰσί, μήτε κάπηλος ἐκὼν μηδ' ἄκων
 μηδεὶς γινέσθω μήτ' ἔμπορος μήτε διακονίαν μηδ' ἥν-
 τινα κεκτημένος ἰδιώταις τοῖς μὴ ἐξ ἴσου ἑαυτῷ, πλὴν
 E πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ τοῖς ἐτι τούτων εἰς τὸ ἄνω γένεσι καὶ
 πᾶσι τοῖς αὐτοῦ πρεσβυτέροις, ὅσοι ἐλεύθεροι ἐλευθέρως.
 τὸ δ' ἐλευθερικὸν καὶ ἀνελεύθερον ἀκριβῶς μὲν οὐ ῥά-
 διον νομοθετεῖν, κρινέσθω γε μὴν ὑπὸ τῶν τὰ ἀριστεία
 εἰληφότων τῷ ἐκείνων μίσει τε καὶ ἀσπασμῷ. ὅς δ' ἂν κα-
 πηλείας τῆς ἀνελευθέρου τέχνη τινὶ μετάσχη, γραφέσθω
 μὲν αὐτὸν γένους αἰσχύνης ὁ βουλόμενος πρὸς τοὺς ἀρετῇ
 πρῶτους κεκριμένους, ἐὰν δὲ δόξῃ ἀναξίως ἐπιτηδεύματι
 καταρρυπαίνειν τὴν αὐτοῦ πατρώαν ἐστίαν, δεθελς ἐνιαυ-
 920 τὸν ἀποσχέσθω τοῦ τοιούτου, καὶ ἐὰν αὐθις, ἔτη δύο, καὶ
 ἑφ' ἐκάστης ἀλώσεως τοὺς δεσμοὺς μὴ πανέσθω διπλα-
 σιάζων τὸν ἔμπροσθεν χρόνον. δεύτερος μὲν νόμος· μέ-
 τοικον εἶναι χρεῶν ἢ ξένον, ὅς ἂν μέλλῃ καπηλεύσειν· τὸ
 δὲ τρίτον καὶ τρίτος, ὅπως ὡς ἄριστος ἢ καὶ κακὸς ὡς ἦκι-
 στα ὁ τοιοῦτος ἡμῖν ἢ ξύνοικος ἐν τῇ πόλει, τοὺς νομοφύ-
 λακας χρὴ νοῆσαι φύλακας εἶναι μὴ μόνον ἐκείνων, οὓς
 φυλάττειν ῥάδιον μὴ παρανόμους καὶ κακοὺς γίνεσθαι,
 B ὅσοι γένεσι καὶ τροφαῖς εὖ πεπαιδευνται, τοὺς δὲ μὴ τοι-
 ούτους ἐπιτηδεύματά τε ἐπιτηδεύοντας, ἃ ῥοπήν ἔχει τινα
 ἰσχυρὰν πρὸς τὸ προτρέπειν κακοὺς γίνεσθαι, φυλα-
 κτέον μᾶλλον. ταύτῃ δὲ τὰ περὶ τὴν καπηλείαν πολλὴν
 οὖσαν καὶ πολλὰ ἐπιτηδεύματα τοιαῦτα κεκτημένην, ὅσα-
 περ ἂν αὐτῶν λειφθῇ δόξαντα ἐκ πολλῆς ἀνάγκης ἐν τῇ
 πόλει δεῖν εἶναι, συνελθεῖν αὐτὸν χρεῶν περὶ ταῦτα τοὺς νο-

μοφυλάκας μετὰ τῶν ἐμπείρων ἐκάστης καπηλείας, καθάπερ ἐμπροσθεν ἐπειτάξαμεν τῆς κιβδηλείας πέρι, ξυγγε-
 νοῦς τούτῳ πράγματος, συνελθόντας δὲ ἰδεῖν λῆμμά τε
 καὶ ἀνάλωμα τί ποτε τῷ καπηλῷ κέρδος ποιεῖ τὸ μέτριον,
 γράψαντας δὲ θεῖναι τὸ γιγνόμενον ἀνάλωμα καὶ λῆμμα καὶ
 φυλάττειν, τὰ μὲν ἀγορανόμους, τὰ δὲ ἀστυνόμους, τὰ δὲ
 ἀγρονόμους· καὶ σχεδὸν οὕτως ἂν καπηλεία τὰ μὲν ὥφε-
 λοὶ ἐκάστους, σμικρότατα δὲ ἂν βλάπτοι τοὺς ἐν ταῖς πό-
 λεσι χρωμένους.

V. Ὅσα τις ἂν ὁμολογῶν ξυνθέσθαι μὴ ποιῇ κατὰ
 τὰς ὁμολογίας, πλὴν ὧν ἂν νόμοι ἀπείρῳσιν ἢ ψήφισμα
 ἢ τινος ὑπὸ ἀδίκου βιασθεὶς ἀνάγκης ὁμολογήσῃ, καὶ ἔαν
 ὑπὸ τύχης ἀπροσδοκῆτου τις ἄκων κωλυθῇ, δίκας εἶναι
 τῶν ἄλλων ἀτελοῦς ὁμολογίας ἐν ταῖς φυλετικαῖσι δίκαις,
 εἰάν ἐν δικοιταῖς ἢ γείτοσιν ἐμπροσθεν μὴ δύνωνται δια-
 λάττεσθαι. Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν τὸ τῶν δημιουρ-
 γῶν γένος, οἳ τὸν βίον ἡμῖν ξυγκατεσκευάκασιν τέχναις,
 Ἄρεως δ' αὖ καὶ Ἀθηνᾶς οἳ τὰ τῶν δημιουργῶν σώζοντες
 τέχναισιν ἐτέραις ἀμυντηρίοις ἔργα· δικαίως δὲ καὶ τὸ
 τούτων γένος ἱερὸν ἐστὶ τούτων τῶν θεῶν. οὗτοι δὲ πάν-
 τες χώραν καὶ δῆμον θεραπεύοντες διατελοῦσιν, οἳ μὲν
 ἄρχοντες τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων, οἳ δὲ ὀργάνων τε
 καὶ ἔργων ἀποτελοῦντες γένεσιν ἐμμισθον· οἷς δὲ περὶ τὰ
 τοιαῦτα οὐ πρόπον ἂν εἶη ψεύδεσθαι, θεοὺς προγόνους
 αὐτῶν αἰδουμένους. ἂν δὲ τις δημιουργῶν εἰς χρόνον εἰ-
 ρημένον ἔργον μὴ ἀποτελέσῃ διὰ κάκην, μηδὲν τὸν βιο-
 δότην θεὸν ἐπαιδεσθεὶς, ἡγούμενος ὥς οἰκεῖον συγγνώ-
 μονα εἶναι θεόν, οὐδὲν τῷ νῶν βλέπων, πρῶτον μὲν δίκην
 τῷ θεῷ ὑπέξει, δεῦτερον δὲ ἐπόμενος αὐτῷ νόμος κείσθαι
 τὴν τιμὴν τῶν ἔργων ὀφειλέτω ὧν ἂν τὸν ἐκδόντα ψεύσῃ-
 ται καὶ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ ῥηθέντι χρόνῳ προῖκα ἐξερ-
 γασέσθαι. καὶ ἀναιρουμένῳ δ' ἔργον ξυμβουλευτῆς νόμος,

- Β ἅπερ τῷ πωλοῦντι ξυνεβούλευε μὴ πλέονος τιμᾶν δια-
 πειρώμενον ἀλλ' ὥς ἀπλούστατα τῆς ἀξίας, ταῦτόν δὴ
 προστάττει καὶ τῷ ἀναιρουμένῳ· γινώσκει γὰρ ὃ γε δη-
 μιουργὸς τὴν ἀξίαν· ἐν ἐλευθέρῳ οὖν πόλεσιν οὐδ'
 ποτε χρή τέχνη, σαφεῖ τε καὶ ἀψευδεῖ φύσει πράγματι,
 διαπειρᾶσθαι τῶν ἰδιωτῶν τεχνάζοντα αὐτόν τὸν δημι-
 ουργόν, δίκας δὲ εἶναι τούτων τῷ ἀδικουμένῳ πρὸς τὸν
 ἀδικοῦντα. εἰάν τις ἐκδούς αὐτὸν δημιουργῷ μὴ ἀποδῶ
 C τοὺς μισθοὺς ὁρθῶς κατὰ τὴν ἐννομον ὁμολογίαν γενο-
 μένην, Δία δὲ πολιοῦχον καὶ Ἀθηναίων κοινωνοὺς πολι-
 τείας ἀτιμάζων, βραχὺ κέρδος ἀγαπῶν, λύη μεγάλας κοι-
 νωνίας, νόμος ὁ βοηθῶν ἔστω τῷ τῆς πόλεως ξυνδέσμῳ
 μετὰ θεῶν· ὅς γάρ ἂν προαμειψάμενος ἔργον μισθοὺς μὴ
 ἀποδιδῶ ἐν χρόνοις τοῖς ὁμολογηθεῖσι, διπλοῦν πραττέ-
 σθω· εἰάν δὲ ἐνιαυτὸς ἐξέλθῃ, τῶν ἄλλων ἀτόκων ὄντων
 D χρημάτων, ὅποσα θανεισμῷ ξυμβάλλει τις, οὗτος τῇ δραχ-
 μῇ ἐκάστου μηνὸς ἐπωβελίαν κατατιθέτω, δίκας δὲ εἶναι
 τούτων ἐν τοῖς κατὰ φυλὰς δικαστηρίοις. ὥς δὲ ἐν παρ-
 ἔργῳ περὶ τῶν κατὰ πόλεμον δημιουργῶν ὄντων σωτη-
 ρίας, στρατηγῶν τε καὶ ὅσοι περὶ ταῦτα τεχνικοί, δίκαιοι
 εἰπεῖν, ὅτι τὸ παράπαν ἐμνήσθημεν δημιουργῶν, ὥς τοῦ-
 τοις αὐτὰ καθάπερ ἐκείνοις οἷον ἑτέροις οὔσι δημιουργοῖς
 εἰάν τις ἄρα καὶ τούτων ἀνελόμενος δημόσιον ἔργον εἰδῇ
 E ἐκὼν εἴτε προσταχθεὶν καλῶς ἐξεργάσεται, * ὁ δὲ δῆμος
 τὰς τιμὰς, οἳ δὴ μισθοὶ πολεμικοῖς ἀνδράσιν εἰσὶν, ἀπο-
 διδῶ δικαίως, ὁ νόμος αὐτόν ἐπαινῶν οὔποτε καμεῖται
 εἰάν δὲ προαμειψάμενος ἔργον τι τῶν κατὰ πόλεμον καλῶν
 ἔργων μὴ ἀποδιδῶ, μέμψεται. νόμος οὖν οὗτος ἐπαίνος
 περὶ τούτων ἡμῖν μεμιγμένος κείσθω, ξυμβουλευτικός
 922 οὐ βιαστικός, τῷ πλήθει τῶν πολιτῶν, τιμᾶν τοὺς ἀγα-
 θοὺς ἄνδρας, ὅσοι σωτῆρες τῆς πόλεως εἰσι ξυμπάσης εἰς
 ἀνδρείαις εἴτε πολεμικαῖς μηχαναῖς, δευτέρους· πρώτοι

γὰρ τὸ μέγιστον γέρας δεδόσθω τοῖς τὰ τῶν ἀγαθῶν νομοθετῶν γράμματα τιμᾶν διαφερόντως δυνηθεῖσιν.

VI. Τὰ μὲν δὴ μέγιστα τῶν ξυμβολαίων, ὅσα πρὸς ἀλλήλους ἀνθρώποι ξυμβάλλουσι, πλήν γε ὀρφανικῶν καὶ τῆς τῶν ἐπιτρόπων ἐπιμελείας τῶν ὀρφανῶν, σχεδὸν ἡμῖν διατέτακται· ταῦτα δὲ δὴ μετὰ τὰ νῦν εἰρημένα ἀναγ- B καὶτον ἀμῶς γέ πως τάξασθαι. τούτων δὲ ἀρχαὶ πάντων αἱ τε τῶν τελευτᾶν μελλόντων ἐπιθυμίαι τῆς διαθήσεως αἱ τε τῶν μηδὲν τὸ παράπαν διαθεμένων τύχαι· ἀναγ- καίον δὲ εἶπον, ὧ Κλεινία, βλέψας αὐτῶν [πέρι] πρὸς τε τὸ δύσκολον καὶ χαλεπὸν. οὐδὲ γὰρ ἄτακτον δυνατόν ἐστ' αὐτὸ εἶν· πολλὰ γὰρ ἕκαστοι καὶ διάφορα ἀλλήλων καὶ ἐναντία τιθεῖντ' ἂν τοῖς τε νόμοις καὶ τοῖς τῶν ζώντων ἦθεσι καὶ τοῖς αὐτῶν τοῖς ἐμπροσθεν, πρὶν διατίθεσθαι μέλλειν, εἰ τις ἐξουσίαν δώσει ἀπλῶς οὕτω κυρίαν εἶναι C διαθήκην, ἣν ἂν τις διαθῇται ὅπως οὖν ἔχων πρὸς τῷ τοῦ βίου τέλει. ἀνοήτως γὰρ δὴ καὶ διατεθρομμένως τινὰ τρόπον ἔχομεν οἱ πλεῖστοι, ὅταν ἤδη μέλλειν ἡγώμεθα τε- λευτᾶν.

ΚΑ. Πῶς τοῦτο, ὧ ξένη, λέγεις;

ΑΘ. Χαλεπὸν ἐστ', ὧ Κλεινία, μέλλων ἀνθρώπος τε- λευτήσκειν, καὶ μεστὸν λόγου τοῖς νομοθεταῖς εὖ μάλα φο- βερῶ καὶ δυσχεροῦς.

ΚΑ. Πῇ;

ΑΘ. Ζητῶν εἶναι κύριος ἀπάντων εἴωθε μετ' ὀργῆς D λέγειν.

ΚΑ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Δεινὸν γε, ὧ θεοί, φησὶν, εἰ τὰ μὲ ἐμοὶ μηδα- μῶς ἐξέσται δοῦναί τε ὅτῳ ἂν ἐθέλω καὶ μή, καὶ τῷ μὲν πλείῳ, τῷ δ' ἐλάττωνα τῶν ὁπόσοι περὶ ἐμὲ φαῦλοι καὶ ὅσοι ἀγαθοὶ γεγόνασιν φανερώς, βασανισθέντες ἱκανῶς ἐν νόμοις, οἱ δ' ἐν γῇρᾳ καὶ ἄλλαις παντοίαισι τύχαις.

ΚΑ. Οὐκοῦν, ὦ ξένη, καλῶς δοκοῦσί σοι λέγειν;

Ε ΑΘ. Μαλθακοὶ ἔμοιγ', ὦ Κλεινία, δοκοῦσιν οἱ πάλα νομοθετοῦντες γεγονέναι καὶ ἐπὶ σμικρὸν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων βλέποντές τε καὶ διανοούμενοι νομοθετεῖν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Τὸν λόγον τοῦτον, ὦ γαθή, φοβούμενοι τὸν νόμον ἐτίθεσαν τόνδε, ἐξεῖναι τὰ ἑαυτοῦ διατίθεσθαι
923 ἀπλῶς ὅπως ἂν τις ἐθέλῃ τὸ παράπαν, ἐγὼ δὲ καὶ σὺ τοῖς ἐν τῇ σῇ πόλει μέλλουσι τελευτᾶν ἀποκρινόμεθα ἐμμελέστερον.

ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. ὦ φίλοι, φήσομεν, καὶ ἀτεχνῶς ἐφήμεροι, χαλεπὸν ὑμῖν ἐστὶ γινώσκειν τὰ ὑμέτερόν αὐτῶν χρήματα καὶ πρὸς γε ὑμᾶς αὐτούς, ὥσπερ καὶ τὸ τῆς Πυθίας γράμμα φράζει, τὰ νῦν. ἔγωγ' οὖν νομοθέτης ὢν οὐδ' ὑμᾶς ὑμῶν αὐτῶν εἶναι τίθημι οὔτε τὴν οὐσίαν ταύτην, ξύμπαντος δὲ τοῦ γένους ὑμῶν τοῦ τε ἔμπροσθεν καὶ τοῦ ἔπειτα ἔσομένου, καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς πόλεως εἶναι τό τε γένος πᾶν καὶ τὴν οὐσίαν· καὶ οὕτω τούτων ἐχόντων οὐκ, ἐάν τις ὑμᾶς θωπείαις ὑποδραμῶν ἐν νόσοις ἢ γῆρα σαλεύοντας παρὰ τὸ βέλτιστον διατίθεσθαι πείθῃ, συγχωρήσομαι ἐκὼν, ὃ τι δὲ τῇ πόλει τε ἄριστον πάσῃ καὶ γένει, πρὸς πᾶν τοῦτο βλέπων νομοθετήσω, τὸ ἐνὸς ἐκάστου κατατιθεῖς ἐν μοίραις ἐλάττωσι δικαίως. ὑμεῖς δὲ ἡμῖν ἰλεῶ τε καὶ εὐμενεῖς ὄντες πορεύοισθε ἥπερ κατὰ φύσιν νῦν πορεύεσθε τὴν ἀνθρωπίνην· ἡμῖν δὲ περὶ τῶν ἄλλων τῶν
C ὑμετέρων μελήσει, κηδομένοις ὃ τι μάλιστα εἰς δύναμιν, οὐ τῶν μὲν, τῶν δὲ οὐ. ταῦτα μὲν οὖν παραμύθιά τε καὶ προοίμια τῶν τε ζώντων, ὦ Κλεινία, καὶ τῶν τελευτώντων ἔστω, νόμος δὲ ὅδε.

VII. Ὅς ἂν διαθήκην γράφῃ τὰ αὐτοῦ διατιθέμενος,

παίδων ὧν πατήρ, πρῶτον μὲν τῶν υἱέων κληρονόμον ὄν
 ἂν ἀξιώσῃ γίνεσθαι γραφέτω· τῶν δὲ ἄλλων παιδων, ὃν
 ἂν μὲν ἑτέρῳ ποιείσθαι διδῶ δεχομένῳ, γραφέσθω τοῦτο
 αὐτό, ἔαν δὲ περιγίγνηται τις τῶν υἱέων αὐτῷ μὴ ἐπὶ τινι D
 κλήρῳ πεποιημένος, ὃν κατὰ νόμον ἐλπίς εἰς ἀποικίαν ἐκ-
 πεμφθῆσεσθαι, τοῦτῳ τῶν ἄλλων χρημάτων ἐξέστω τῷ
 πατρὶ διδόναι ὅσα ἂν ἐθέλῃ, πλὴν τοῦ πατρῶου κλήρου
 καὶ τῆς περὶ τὸν κλῆρον κατασκευῆς πάσης, καὶ ἔαν πλεί-
 ους ᾧσι, πρὸς μέρος ὁ πατήρ ὅπῃ ἂν ἐθέλῃ νεμέτω τὰ πε-
 ριόντα τοῦ κλήρου. ὅτῳ δ' ἂν τῶν υἱέων ὑπάρχων οἶκος
 ἦ, μὴ νέμειν τοῦτῳ τῶν χρημάτων, θυγατρὶ τε ὡσαύτως,
 ἢ μὲν ἂν ἐγγεγυημένος ὡς ἀνὴρ ἐσόμενος ἦ, μὴ νέμειν, ἢ E
 δ' ἂν μὴ, νέμειν· ἔαν δὲ τῷ τῶν υἱέων ἢ καὶ τῶν θυγα-
 τέρων φανῇ κλῆρος ἐπιχώριος τῆς διαθήκης γενόμενος
 ὕστερον, τῷ κληρονόμῳ τοῦ τὴν διαθήκην διαθεμένου κα-
 ταλειπέτω. ἔαν δὲ ἄρρενας μὲν μὴ λείπῃ, θηλείας δέ, ὁ
 διατιθέμενος, ἄνδρα μὲν τῶν θυγατέρων ἦτινι ἂν ἐθέλῃ,
 υἱὸν δὲ αὐτῷ καταλειπέτω γράψας κληρονομεῖν· ἔαν δὲ
 υἱὸς τῷ τελευτήσῃ παῖς ᾧν, πρὶν εἰς ἄνδρα δυνατός εἶναι
 τελεῖν, εἴτε γεννητὸς ᾧν εἴτε ποιητός, γραφέτω καὶ περὶ
 τῆς τοιαύτης τύχης ὁ τὴν διαθήκην γράφων, τίνα χρῆ 924
 παῖδα αὐτῷ δεύτερον ἐπὶ τύχαις ἀμείνοσι γίνεσθαι. ἔαν
 δέ τις ἄπαις ᾧν τὸ παράπαν διαθήκην γράφῃ, τὸ τῆς ἐπι-
 κτήτου δεκατημόριον ἐξελόμενος, ἔαν ἐθέλῃ τῷ δωρεῖσθαι,
 δωρεῖσθω· τὰ δὲ ἄλλα παραδιδούς πάντα τῷ ποιηθέντι
 ἄμεμπτος ἴλεων υἱὸν αὐτὸν ποιείσθω ἕξιν νόμῳ. ᾧ δ' ἂν
 ἐπιτρόπων οἱ παῖδες δέωνται, ἔαν μὲν διαθεμένος τελευτᾷ
 καὶ γράψας ἐπιτρόπους τοῖς παισὶν ἐκόντας τε καὶ ὁμολο-
 γοῦντας ἐπιτροπεύσειν οὐστυνασοῦν καὶ ὁπόσους ἂν ἐθέλῃ, B
 κατὰ ταῦτα τὰ γραφέντα ἢ τῶν ἐπιτρόπων αἴρεσις γινέ-
 σθω κυρία· ἔαν δὲ ἢ τὸ παράπαν μὴ διαθέμενος τελευ-
 τήσῃ τις ἢ τῆς τῶν ἐπιτρόπων αἰρέσεως ἐλλειπῆς, ἐπιτρό-

πους εἶναι τοὺς ἐγγύτατα γένει πρὸς πατρός καὶ μητρός
 κυρίους, δύο μὲν πρὸς πατρός, δύο δὲ πρὸς μητρός, ἓνα
 δὲ ἐκ τῶν τοῦ τελευτήσαντος φίλων, τούτους δ' οἱ νομο-
 φύλακες καθιστάντων τῷ δεομένῳ τῶν ὀρφανῶν. καὶ
 C πάσης τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν ὀρφανῶν πεντεκαίδεκα τῶν
 νομοφυλάκων οἱ πρεσβύτατοι πάντων ἐπιμελείσθων αἰ-
 κατὰ πρέσβιν καὶ κατὰ τρεῖς διελόμενοι σφᾶς αὐτούς, κατ'
 ἐνιαυτὸν τρεῖς καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἄλλον ἕτεροι τρεῖς, ὥς
 ἂν αἱ πέντε περίοδοι γίνωνται κύκλῳ· καὶ τοῦτο ἐκλι-
 πέτω μηδέποτε κατὰ δύναμιν. ὅς δ' ἂν μηδὲν τὸ παράπαν
 διαθέμενος ἀποθάνῃ, παῖδας μὲν καταλιπὼν δεομένους
 ἐπιτροπῆς, τῶν αὐτῶν νόμων τούτων ἢ χρεῖα τῶν παίδων
 D αὐτοῦ μετεχέτω· θηλείας δὲ ἂν καταλίπη τις ἀπροσδο-
 κήτῳ τύχῃ χρησάμενος, συγγνώμην τῷ τιθέντι τὸν νόμον
 ἔχέτω, εἰάν τῶν τριῶν αὐτοῦ πρὸς τὰ δύο ἐπισκοπῶν τὴν
 ἐκδοσιν τῶν θυγατέρων ποιῇται, πρὸς τε τὴν τοῦ γένους
 ἀρχιστείαν καὶ τὴν τοῦ κλήρου σωτηρίαν, τὸ δὲ τρίτον,
 ὅπερ ἂν πατήρ διασκέψαιτο, ἐξ ἀπάντων τῶν πολιτῶν
 βλέπων εἰς ἥδη τε καὶ τρόπους τὸν ἐπιτήδειον αὐτῷ μὲν
 νόον, νυμφίον δ' εἶναι τῇ θυγατρί, τοῦτο δὲ παραλείπη
 E διὰ τὴν ἀδύνατον σκέψιν. νόμος τοίνυν εἰς δύναμιν ὅδε
 περὶ τῶν τοιούτων κείσθω· εἰάν ὁ μὴ διαθέμενος θυγα-
 τέρας λίπη, τοῦ [δὲ] ἀποθανόντος ἀδελφὸς ὁμοπάτωρ ἢ
 ἄκκληρος ὁμομήτριος ἔχέτω τὴν θυγατέρα καὶ τὸν κλῆρον
 τοῦ τελευτήσαντος· εἰάν δὲ μὴ ἦ ἀδελφός, ἀδελφοῦ δὲ
 παῖς, ὡσαύτως, εἰάν ἐν ἡλικίᾳ πρὸς ἀλλήλους ὦσιν· εἰάν
 δὲ μηδὲ εἰς τούτων, ἀδελφῆς δὲ παῖς ἦ, κατὰ ταῦτα· τέ-
 ταρτος δὲ πατὴρ ἀδελφός, πέμπτος δὲ τούτου παῖς, ἕκτος
 δὲ ἀδελφῆς πατὴρ ἐκγονος, ὡσαύτως δὲ τὸ γένος αἰὶ πο-
 ρευέσθω κατ' ἀρχιστείαν, εἰάν τις παῖδας θηλείας κατα-
 925 λίπη, δι' ἀδελφῶν τε καὶ ἀδελφιδῶν ἐπανιών, ἐμπροσθε
 μὲν τῶν ἀφρένων, ὕστερον δὲ θηλειῶν ἐνὶ γένει. τὴν δὲ

τοῦ τῶν γάμων χρόνου συμμετρίαν τε καὶ ἀμετρίαν ὁ δι-
 καστὴς σκοπῶν κρινέτω, γυμνοὺς μὲν τοὺς ἄρρενας, γυ-
 μνάς δὲ ὀμφαλοῦ μέχρι θεώμενος τὰς θηλείας· ἐὰν δὲ τοῖς
 οἰκείοις ἀπορία ξυγγενῶν ᾗ, μέχρι μὲν ἀδελφοῦ υἱδῶν,
 μέχρι δὲ πάππου παίδων ὡσαύτως, τῶν ἄλλων ὄντιν' ἂν
 ἢ παῖς μετ' ἐπιτρόπων αἰρῇται τῶν πολιτῶν ἐκούσιον
 ἐκουσία, κληρονόμος γινέσθω τοῦ τελευτήσαντος καὶ τῆς Β
 θυγατρὸς νυμφίος. ἔτι δὲ πολλὴ πολλῶν καὶ πλείων ἀπο-
 ρία τῶν τοιούτων γίγνοιτ' ἂν ἔστιν ὅτε ἐν αὐτῇ τῇ πόλει
 ἂν οὖν δὴ τις ἀπορουμένη τῶν αὐτόθεν ὄρᾳ τινὰ εἰς ἀποι-
 κίαν ἀπεσταλμένον, ἥ δὲ κατὰ νοῦν αὐτῇ κληρονόμον
 ἐκείνον γινέσθαι τῶν τοῦ πατρὸς, ἐὰν μὲν ξυγγενὴς ᾗ,
 κατὰ τὴν τάξιν τοῦ νόμου ἐπὶ τὸν κλῆρον πορευέσθω, ἐὰν
 δὲ ἐκτὸς γένους, τῶν ἐν τῇ πόλει ὄντων ἔξω τῆς συγγενείας,
 κύριος ἔστω κατὰ τὴν τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῆς παιδὸς τοῦ C
 τελευτήσαντος αἵρεσιν γῆμαι καὶ τὸν κλῆρον ἐπανελθῶν
 οἰκαδε λαβεῖν τοῦ μὴ διαθεμένου. ἅπαις δὲ ἄρρένων τε
 καὶ θηλειῶν τὸ παράπαν ὅς ἂν μὴ διαθέμενος τελευτᾷ, τὰ
 μὲν ἄλλα περὶ τοῦ τοιούτου κατὰ τὸν ἔμπροσθεν ἐχέτω
 νόμον, θήλεια δὲ καὶ ἄρρην οἶον ξύννομοι ἴωσαν ἐκ τοῦ
 γένους εἰς τὸν ἐξηρημαζόμενον ἐκάστοτε οἶκον, ὧν ὁ κλῆρος
 γινέσθω κυρίως, ἀδελφὴ μὲν πρῶτον, ἀδελφοῦ δὲ θυ- D
 γάτηρ δευτέρα, τρίτη δὲ ἐκγονος ἀδελφῆς, τετάρτη δὲ πα-
 τρὸς ἀδελφῆς, καὶ πέμπτη πατρὸς ἀδελφοῦ παῖς, ἕκτη δὲ
 ἀδελφῆς πατρὸς ἂν εἴη παῖς· συνοικίξιν δὲ ταύτας ἐκεί-
 νοις κατ' ἀγχιστείαν καὶ θέμιν, ὡς ἔμπροσθεν ἐνομοθε-
 τήσαμεν. μὴ δὲ λανθανέτω τὸ τῶν τοιούτων νόμων ἡμᾶς
 βάρος, ὡς χαλεπῶς ἔστιν ὅτε προστάττει τῷ τοῦ τελευτή-
 σαντος κατὰ γένος οἰκείῳ γαμεῖν τὴν ξυγγενῇ, μὴ δοκεῖ δὲ
 σκοπεῖν ἂ μυχρία ἐν ἀνθρώποις ἐμπόδια γίγνεται τοῖς τοι- E
 οῦτοις ἐπιτάγμασι τοῦ μήτινα ἐθέλειν πείθεσθαι, πρότε-
 ρον δὲ οὐστυνας ὅτιοῦν ἂν βουληθῆναι παθεῖν, ὁπότεν ἢ

σωμάτων νοσήματα καὶ πηρώσεις ἢ διανοίας ἐν τισι τῶν ἐπιταττομένων γαρεῖν ἢ γαρεῖσθαι γίγνηται. τούτων δὴ μηδὲν φροντίζειν τάχ' ἂν ὁ νομοθέτης δοξείε τισιν, οὐκ ὀρθῶς δοκοῦν. ἔστω τοίνυν εἰρημένον ὑπέρ τε νομοθέτου καὶ ὑπὲρ νομοθετουμένου σχεδὸν οἷον κοινὸν προοίμιον, συγγνώμην μὲν τῷ νομοθέτῃ τοὺς ἐπιταττομένους θεόμενον ἔχειν, ὅτι τῶν κοινῶν ἐπιμελούμενος οὐκ ἂν ποτε δύναιτο διοικεῖν ἅμα καὶ τὰς ἰδίας ἐκάστῳ γιγνομένας συμφοράς, συγγνώμην δ' αὖ καὶ τοῖς νομοθετουμένοις, ὡς τὰ τοῦ νομοθετοῦντος εἰκότως ἐνίοτε οὐ δύνανται προστάγματα τελεῖν, ἀ μὴ γινώσκων προστάττει.

ΚΑ. Τί δὴ τις οὖν, ὦ ξέने, ὁρῶν πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐμμετρότατος ἂν εἴη;

ΑΘ. Δικαιητάς, ὦ Κλεινία, τοῖς τοιούτοις νόμοις καὶ νομοθετουμένοις ἀναγκαῖον αἰρεῖσθαι.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἔστιν ὅτε πλουσίῳ πατρὸς ἀδελφιδοὺς τὴν τοῦ Β θείου θυγατέρα ἐκὼν οὐκ ἂν ἐθέλοι λαμβάνειν, τρυφῶν καὶ ἐπὶ μείζοσι γάμοις τὴν διάνοιαν ἐπέχων· ἔστι δ' ὅτε καὶ συμφορὰν τὴν μεγίστην τοῦ νομοθέτου προστάττοντος ἀπειθεῖν ἀναγκάζοιτ' ἂν τῷ νόμῳ, μαινόμενα κηδεύματα ἀναγκάζοντος λαμβάνειν ἢ δεινὰς ἄλλας σωμάτων ἢ ψυχῶν συμφοράς, ὥς ἀβίωτον ζῆν κεκτημένῳ. ὁ δὴ νῦν λόγος ἡμῖν περὶ τούτων ὅδε νόμος κείσθω· εἴαν τινες ἄρα
 Ο περὶ διαθήκης ἐγκαλῶσι τοῖς κειμένοις νόμοις, περὶ τε ἄλλων ὠντινωοῦν καὶ δὴ καὶ περὶ γάμων, ἣ μὲν παρόντα καὶ ζῶντα αὐτὸν τὸν νομοθέτην μήποτ' ἂν ἀναγκάσαι πράττειν οὕτω μηδὲ γῆμαι μηδὲ γήμασθαι τοὺς νῦν ἀναγκαζομένους ἐκάτερα δρᾶν, ὁ δὲ τις τῶν οἰκείων ἢ τις ἐπίτροπος φῆ, δικαιητάς φάναι καὶ πατέρας τοὺς πεντεκαίδεκα τῶν νομοφυλάκων καταλιπεῖν τοῖς ὀρφανοῖς καὶ ὀρφαναῖς τὸν νομοθέτην· πρὸς οὓς ἐπανιόντες διαδικα-

ζέσθων οἱ περὶ τινος τῶν τοιούτων ἀμφισβητοῦντες, κύ- D
ρια τελοῦντες τὰ τούτων δόγματα. ἂν δέ τῳ μεῖζων δύνα-
μις ἐπανατίθῃτο δοκῇ τοῖς νομοφύλαξιν, εἰς τὸ τῶν ἐκ-
κρίτων δικαστῶν δικαστήριον εἰσάγων αὐτοὺς διαδικαζέ-
σθω περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων· τῷ δὲ ἡττηθέντι παρὰ
τοῦ νομοθέτου ψόγος καὶ ὄνειδος κείσθω, πολλῶν χρημά-
των νῦν κεκτημένῳ ζημία βαρυτέρα.

VIII. Νῦν δὴ τοῖς ὀρφανοῖς παισὶ γένεσις οἶον δευ-
τέρα τις γίγνοιτ' ἂν. μετὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἐκάστοις E
εἰρηνται τροφαὶ καὶ παιδεύσεις· μετὰ δὲ τὴν δευτέραν,
ἐρημον πατέρων γενομένην, μηχανᾶσθαι δεῖ, τίνα τρόπον
ἢ τῆς ὀρφανίας τύχη τοῖς γενομένοις ὀρφανοῖς ὥς ἥκιστα
ἔλεον ἔξει τῆς συμφορᾶς. πρῶτον μὲν δὴ φάμεν νομοθε-
τεῖν αὐτοῖς τοὺς νομοφύλακας ἀντὶ γεννητόρων πατέρας
οὐ χεῖρους, καὶ δὴ καὶ καθ' ἕκαστον ἑαυτὸν ὥς οἰκείων
ἐπιμελεῖσθαι προστάττομεν, ἐμμελῇ τούτοις τε αὐτοῖς περὶ
τροφῆς ὀρφανῶν προοιμιασάμενοι καὶ τοῖς ἐπιτρόποις. εἰς
τινα γὰρ οὖν μοι καιρὸν φαίνόμεθα τοὺς ἐμπροσθεν λό- 927
γους διεξελθεῖν, ὥς ἄρα αἱ τῶν τελευτησάντων ψυχαὶ δύ-
ναμιν ἔχουσί τινα τελευτήσασαι, ἢ τῶν κατ' ἀνθρώπους
πραγμάτων ἐπιμελοῦνται· ταῦτα δὲ ἀληθεῖς μὲν, μακροὶ
δ' εἰσὶ περιέχοντες λόγοι, πιστεύειν δὲ ταῖς ἄλλαις φήμαις
χρεῶν περὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτω πολλοῖσι καὶ σφόδρα πα-
λαιαῖς οὖσαι, πιστεύειν δ' αὖ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι ταυτ'
οὕτως ἔχειν, ἂν περ μὴ παντάπασιν ἄφρονες φαίνωνται.
ταύτη δὲ εἰ ταῦτ' ἐστὶ κατὰ φύσιν, πρῶτον μὲν τοὺς ἄνω
θεοὺς φοβεῖσθων, οἳ τῶν ὀρφανῶν τῆς ἐρημίας αἰσθήσεις
ἔχουσι, καὶ τὰ περὶ ταῦτα ὅξυ μὲν ἀκούουσι, βλέπουσι τε
ὅξυ, τοῖς τε περὶ αὐτὰ δικαίοις εὐμενεῖς εἰσὶ, νεμεσῶσι τε B
μάλιστα αὖ τοῖς εἰς ὀρφανὰ καὶ ἐρημα ὑβρίζουσι, παρα-
καταθήκην εἶναι μεγίστην ἡγούμενοι καὶ ἰερωτάτην, εἴτα
τὰς τῶν κεκημηκότων ψυχάς, αἷς ἐστὶν ἐν τῇ φύσει τῶν

αὐτῶν ἐκγόνων κηδεσθαι διαφερόντως καὶ τιμῶσι τε αὐ-
τοὺς εὐμενεῖς εἶναι καὶ ἀτιμάζουσα δυσμενεῖς, ἔτι δὲ τὰς
τῶν ζώντων μέν, ἐν γῆρα δὲ ὄντων καὶ ἐν μεγίσταις τι-
μαῖς· ὅπου γὰρ πόλις εὐνομοῦσα εὐδαιμονεῖ, τούτους οἱ

C παῖδες παίδων φιλοστοργοῦντες ζῶσι μεθ' ἡδονῆς· οἷς
ἐπιτροπον καὶ ἄρχοντα πᾶσι δεῖ τὸν νοῦν, ὃ καὶ βραχὺς
ἐνείη, προσέχοντα καὶ εὐλαβούμενον περὶ τροφήν τε καὶ
παιδείαν ὀρφανῶν, ὥς ἔρανον εἰσφέροντα ἑαυτῷ τε καὶ
τοῖς αὐτοῦ, κατὰ δύναμιν πάντως πᾶσαν εὐεργετεῖν. ὁ
μὲν δὴ πεισθεὶς τῷ πρὸ τοῦ νόμου μύθῳ καὶ μηδὲν εἰς

D ὀρφανὸν ὑβρίσας οὐκ εἴσεται ἐναργῶς τὴν περὶ τὰ τοι-
αῦτα ὀργὴν νομοθέτου, ὁ δὲ ἀπειθής καὶ τινα πατρὸς ἢ
μητρὸς ἔρημον ἀδικῶν διπλὴν τινέτω πᾶσαν τὴν βλάβην
ἢ περὶ τὸν ἀμφιθαλῆ γενόμενος κακός. τὴν δὲ ἄλλην νο-
μοθεσίαν ἐπιτρόποισί τε περὶ ὀρφανούς ἄρχουσί τε περὶ
τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐπιτρόπων, εἰ μὲν μὴ παρὰδειγμά τε
τροφῆς παίδων ἐλευθέρων ἐκέκτηντο αὐτοὶ τρέφοντες
τοὺς αὐτῶν καὶ τῶν οἰκείων χρημάτων ἐπιμελούμενοι, ἔτι

E δὲ νόμους περὶ αὐτῶν τούτων μετρίως διειρημένους εἶχον,
εἶχε τινα λόγον ἂν ἐπιτροπικούς τινας νόμους ὥς ὄντας
ιδίᾳ διαφέροντας πολὺ τιθέναι, ποικίλλοντας ἐπιτηδευ-
μασιν ἰδίῳις τὸν τῶν ὀρφανῶν βίον παρὰ τὸν τῶν μὴ· νῦν
δὲ εἰς μὲν τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα οὐ πολὺ διαφέρουν ἢ παρ'
ἡμῖν ὀρφανία κέκτηται τῆς πατρονομικῆς, τιμαῖς δὲ καὶ
ἀτιμίαις ἅμα καὶ ἐπιμελείαισιν οὐδαμῶς ἐξισοῦσθαι φιλεῖ,

928 διὸ δὴ περὶ τοῦτο αὐτὸ τὴν ὀρφανῶν πέρι νομοθεσίαν πα-
ραμυθοῦμενός τε καὶ ἀπειλῶν ὁ νόμος ἐσποῦδάκεν, ἔτι δ'
ἀπειλή τις ἂν τοιαύδε εἴη μάλα ἔγκαιρος· ὅς ἂν θῆλυν εἴτε
ἄρρενα ἐπιτροπεύῃ, καὶ ὅς ἂν ἐπιτρόπου φύλαξ τῶν νο-
μοφυλάκων καταστάς ἐπιμελῇται, μὴ χεῖρον ἀγαπάτω τῶν
αὐτοῦ τέκνων τὸν τῆς ὀρφανικῆς μετεληφότες τύχης, μηδὲ
τῶν οἰκείων τῶν τοῦ τρεφομένου χεῖρον χρημάτων ἐπιμε-

λείσθω, βέλτιον δὲ ἢ τῶν αὐτοῦ κατὰ προθυμίαν, ἕνα δὲ B
 τοῦτον νόμον ἔχων ὀρφανῶν περὶ πᾶς ἐπιτροπενέτω· ἂν
 δὲ ἄλλως τις περὶ τὰ τοιαῦτα πράττη παρὰ τὸν νόμον
 τόνδε, ὁ μὲν ἄρχων ζημιούτω τὸν ἐπίτροπον, ὁ δὲ ἐπίτρο-
 πος τὸν ἄρχοντα εἰς τὸ τῶν ἐκκρίτων δικαστήριον εἰσάγων
 ζημιούτω τῷ δόξαντι τιμῆματι τῷ δικαστηρίῳ διπλῇ. ἂν
 δ' ἐπίτροπος ἀμελεῖν ἢ κακουργεῖν δοκῇ τοῖς οικείοις ἢ
 καὶ τῶν ἄλλων τινὶ πολιτῶν, εἰς ταῦτόν ἀγέτω δικαστή-
 ριον· ὅ τι δ' ἂν ὄφλη, τετραπλασίαν μὲν τούτου τίνειν, C
 γινέσθω δὲ τὸ μὲν ἡμῖν τοῦ παιδός, τὸ δ' ἡμῖν τοῦ κα-
 ταδικασαμένου τὴν δίκην. ἅμα δ' ἂν ἡβήσῃ τις τῶν ὀρ-
 φανῶν, ἂν ἡγῆται κακῶς ἐπιτροπευθῆναι, μέχρι πέντε
 ἔτων ἐξηκούσης τῆς ἐπιτροπῆς ἔστω δίκην λαχεῖν ἐπιτρο-
 πίας· ἂν δὲ τις ὄφλη τῶν ἐπιτρόπων, τιμᾶν τὸ δικαστή-
 ριον ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν, ἂν δὲ δὴ τῶν ἄρ-
 χόντων, ἀμελείᾳ μὲν δόξας κακῶσαι τὸν ὀρφανόν, ὅ τι
 χρὴ τίνειν αὐτόν τῷ παιδί, τιμάτω τὸ δικαστήριον, ἂν δὲ D
 ἀδικίᾳ, πρὸς τῷ τιμῆματι τῆς ἀρχῆς τῶν νομοφυλάκων
 ἀφιστάσθω, τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως ἕτερον νομοφύλακα
 ἀντὶ τούτου καθιστάτω τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει.

IX. Διαφοραὶ πατέρων τε πρὸς αὐτῶν παῖδας γίνον-
 ται καὶ παίδων πρὸς γεννητὰς μείζους ἢ χρεῶν, ἐν αἷς οἱ
 τε πατέρες ἡγοῦντ' ἂν δεῖν τὸν νομοθέτην νομοθετεῖν
 ἐξεῖναι σφίσι· ἂν βούλωνται τὸν υἱὸν ὑπὸ κήρυκος ἐναν-
 τίον ἀπάντων ἀπειπεῖν υἱὸν κατὰ νόμον μηκέτ' εἶναι, E
 υἱεῖς τ' αὐτοῖσι πατέρας ὑπὸ νόσων ἢ γήρωος διατιθεμέ-
 νους αἰσχυρῶς ἐξεῖναι παρκανοίας γράφεσθαι· ταῦτα δὲ ὄν-
 τως ἐν παγκάκων ἡθέσιν ἀνθρώπων γίνεσθαι φιλεῖ, ὅτε
 ἡμίσεων γε ὄντων τῶν κακῶν, οἷον μὴ κακοῦ μὲν πατρός,
 υἱέος δέ, ἢ τούναντίον, οὐ γίνονται ξυφοραὶ τηλικαύ-
 της ἔχθρας ἐκγονοι. ἐν μὲν οὖν ἄλλῃ πολιτείᾳ παῖς ἀπο-
 κекηρυγμένος οὐκ ἂν ἐξ ἀνάγκης ἀπολις εἴη, ταύτης δέ,

ἥς οἷδε οἱ νόμοι ἔσονται, ἀναγκαίως ἔχει εἰς ἄλλην χώραν
 929 ἐξοικίζεσθαι τὸν ἀπάτορα· πρὸς γὰρ τοῖς τετταράκοντα
 καὶ πεντακισχιλίοις οἰκοῖς οὐκ ἔστιν ἓνα προσγενέσθαι·
 διὸ δὴ δεῖ τὸν ταῦτα πεισόμενον ἐν δίκῃ μὴ ὑπὸ ἐνὸς πα-
 τρός, ὑπὸ δὲ τοῦ γένους ἀπορρηθῆναι παντός. ποιεῖν δὲ
 χρὴ τῶν τοιούτων πέρι κατὰ νόμον τοιόνδε τινά· ὃν ἂν
 θυμὸς ἐπὶ μῆδαμὼς εὐτυχῆς, εἰτ' οὖν ἐν δίκῃ εἴτε καὶ
 μὴ, ὃν ἔτεκέ τε καὶ ἐξεθρέψατο, τοῦτον ἐπιθυμεῖν ἀπαλ-
 λαῖαι τῆς αὐτοῦ ξυγγενείας, μὴ φάυλως οὕτως ἐξέστω
 B μῆδ' εὐθύς τοῦτο δοῶν, πρῶτον δὲ συλλεξάτω τοὺς αὐτοῦ
 ξυγγενεῖς μέχρι ἀνεψιῶν καὶ τοὺς τοῦ υἱέος ὡσαύτως τοὺς
 πρὸς μητρός, κατηγορεῖτω δὲ ἐν τούτοις διδάσκων, ὥς
 ἄξιός ἑασιεν ἐκ τοῦ γένους ἐκκεκηρυχθαι, θότῳ δὲ καὶ τῷ
 υἱεὶ λόγους τοὺς ἴσους, ὥς οὐκ ἄξιός ἐστι τούτων οὐδὲν
 πάσχειν· καὶ εἰ μὲν πείθῃ ὁ πατήρ καὶ συμψήφους λάβῃ
 πάντων τῶν ξυγγενῶν ὑπὲρ ἡμῖν, πλὴν πατρός διαψη-
 φισομένων καὶ μητρός καὶ τοῦ φεύγοντος τῶν γε ἄλλων,
 C ὁπόσοι περ ἂν ᾧσι γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν τέλειοι, ταύτην
 μὲν καὶ κατὰ ταῦτα ἐξέστω τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀποκηρύτ-
 τειν, ἄλλως δὲ μῆδαμὼς. τὸν δ' ἀποκηρυχθέντα εἰάν τις
 τῶν πολιτῶν υἱὸν βούληται θιέσθαι, μῆδεὶς νόμος ἀπειρ-
 γέτω ποιεῖσθαι· τὰ γὰρ τῶν νέων ἦδη πολλὰς μεταβολὰς
 ἐν τῷ βίῳ μεταβάλλειν ἐκάστοτε πέφυκεν· ἀποκηρυ-
 χθέντα δὲ εἰάν τις θέκῃ ἐτῶν μὴ ἐπιθυμήσῃ θιέτον υἱὸν
 D ποιήσασθαι, τοὺς τῶν ἐπιγόνων ἐπιμελητάς τῶν εἰς τὴν
 ἀποικίαν ἐπιμελεῖσθαι καὶ τούτων, ὅπως ἂν μετάσχῃσι
 τῆς αὐτῆς ἀποικίας ἐμμελῶς. εἰάν δὲ τίς τινα νόσος ἢ γῆ-
 ρας ἢ καὶ τρόπων χαλεπότης ἢ καὶ ξύμπαντα ταῦτα ἐκ-
 φροῦν ἀπεργάξῃται διαφερόντως τῶν πολλῶν, καὶ λαν-
 θάνῃ τοὺς ἄλλους πλὴν τῶν συνδιαιωμένων, οἰκοφθορῇ
 δὲ ὥς ὢν τῶν αὐτοῦ κύριος, ὁ δὲ υἱὸς ἀπορῇ καὶ ὀκνή τὴν
 τῆς παρανοίας γράφεσθαι δίκην, νόμος αὐτῷ κείσθω,

πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς πρεσβυτάτους τῶν νομοφυλάκων E
 ἐλθόντα διηγήσασθαι τὴν τοῦ πατρὸς ξυμφοράν, οἱ δὲ
 κατιδόντες ἱκανῶς ξυμβουλευόντων ἐάν τε δέῃ γράφεσθαι
 καὶ ἐὰν μὴ τὴν γραφήν· ἐὰν δὲ ξυμβουλεύσῃσι, γιγνέ-
 σθωσαν τῷ γραφομένῳ μάρτυρες ἅμα καὶ ξύνδικοι, ὁ δὲ
 ὄφλων τοῦ λοιποῦ χρόνου ἄκυρος ἔστω τῶν αὐτοῦ καὶ τὸ
 σμικρότατον διατίθεσθαι, καθάπερ παῖς δὲ οἰκείῳ τὸν
 ἐπίλοιπον βίον.

X. Ἐὰν δὲ ἀνὴρ καὶ γυνὴ μηδαμῇ ξυμφέρωνται τρό-
 πων δυστυχία χρώμενοι, δέκα μὲν ἄνδρας τῶν νομοφυ-
 λάκων ἐπιμελῆσθαι τῶν τοιούτων αἰεὶ χρεῶν τοὺς μέσους,
 δέκα δὲ τῶν περὶ γάμους γυναικῶν ὡσαύτως· καὶ ἐὰν μὲν 930
 δὴ ξυναλλάττειν δύνωνται, ταῦτ' ἔστω κύρια, ἐὰν δ' αἰ-
 ψυχὰ καὶ κυμαίνωσι μειζύνως αὐτῶν, ζητεῖν κατὰ δύναμιν
 οἵτινες ἐκατέρῳ ξυνοίσουσιν. εἰκὸς δὲ εἶναι τοὺς τοιού-
 τους μὴ πραεῖσιν ἢ ἥθεσι κεχρημένους· βαθυτέρα δὴ τού-
 τοις καὶ πραότερα τρόπων ἦδη ξύννομα πειρᾶσθαι πρὸς-
 αρμόττειν· καὶ ὅσοι μὲν ἂν ἀπαιδῆς αὐτῶν ἢ ὀλιγόπαι-
 δες ὄντες διαφέρωνται, καὶ παίδων ἔνεκα τὴν συνοίκησιν
 ποιεῖσθαι· ὅσοι δ' ἂν ἱκανῶν ὄντων παίδων, τῆς συγκα- B
 ταγηράσεως ἔνεκα καὶ ἐπιμελείας ἀλλήλων τὴν διάζευξίν
 τε καὶ σύζευξιν ποιεῖσθαι χρεῶν. ἐὰν δὲ τελευτᾷ γυνὴ κα-
 ταλείπουσα παῖδας θηλείας τε καὶ ἄρρενας, συμβουλευτι-
 κὸς ἂν εἴη νόμος ὁ τιθέμενος, οὐκ ἀναγκαστικός, τρέφειν
 τοὺς ὄντας παῖδας μὴ μητρειᾶν ἐπαγόμενον· μὴ δὲ ὄντων
 ἐξ ἀνάγκης γαμεῖν, μέχριπερ ἂν ἱκανοὺς γεννήσῃ παῖδας
 τῷ τε οἴκῳ καὶ τῇ πόλει. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ ἀποθάνῃ παῖδας C
 ἱκανοὺς λιπών, ἡ μήτηρ τῶν παίδων αὐτοῦ μένουσα τρε-
 φέτω· νεωτέρα δ' ἂν δοκῇ τοῦ δέοντος εἶναι πρὸς τὸ ζῆν
 αὐτὴ ὑγιαίνουσα ἄνανδρος, οἱ προσήκοντες πρὸς τὰς τῶν
 γάμων ἐπιμελουμένας γυναῖκας κοινοῦμενοι τὸ δοκοῦν
 αὐτοῖς τε καὶ ἐκείναις περὶ τῶν τοιούτων ποιούντων· ἐὰν

δὲ ἐνδεεῖς τέκνων ὥσι, καὶ παίδων ἔνεκα· παίδων δὲ ἰκα-
 D νότης ἀκριβῆς ἄσσην καὶ θήλεια ἔστω τῷ νόμῳ. ὅταν δὲ
 ὁμολογῇται μὲν τὸ γενόμενον εἶναι τῶν ποιουμένων ἐκ-
 γονον, δέηται δὲ κρίσεως, τίτι τὸ γεννηθὲν ἐπεσθαι χρεῶν,
 δούλη μὲν ἂν συμμίξῃ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ ἢ ἀπελευθέρῳ,
 πάντως τοῦ δεσπότου ἔστω τῆς δούλης τὸ γεννώμενον·
 ἂν δέ τις ἐλευθέρῳ δούλῳ συγγίγηται, τοῦ δεσπότου
 ἔστω τὸ γινόμενον τοῦ δούλου· ἂν δ' ἐξ αὐτοῦ δούλης
 ἢ ἐκ δούλου ἑαυτῆς, καὶ περιφανὲς τοῦτ' ᾗ, τὸ μὲν τῆς
 E γυναικὸς αἱ γυναῖκες εἰς ἄλλην χώραν ἐκπεμπόντων σὺν
 τῷ πατρί, τὸ δὲ τοῦ ἀνδρὸς οἱ νομοφύλακες σὺν τῇ γεν-
 νησάσῃ.

XI. Γονέων δὲ ἀμελεῖν οὔτε θεὸς οὔτε ἄνθρωπος
 νοῦν ἔχων ξύμβουλός ποτε γένοιτ' ἂν οὐδεὶς οὐδενί· φρο-
 νῆσαι δὲ χρὴ περὶ θεῶν θεραπείας τοιόνδε προοίμιον ἂν
 γενόμενον, εἰς τὰς τῶν γεννησάντων τιμὰς τε καὶ ἀτιμίας
 ὁρθῶς συντεταγμένον· νόμοι περὶ θεοὺς ἀρχαῖοι κεῖνται
 παρὰ πᾶσι διχῇ. τοὺς μὲν γὰρ τῶν θεῶν ὁρῶντες σαφῶς
 931 τιμῶμεν, τῶν δ' εἰκόνας ἀγάλματα ἰδρυσάμενοι, οὓς ἡμῖν
 ἀγάλλουσιν αἰετὸς ἀψύχους ὄντας ἐκείνους ἡγνούμεθα τοὺς
 ἐμψύχους θεοὺς πολλὴν διὰ ταῦτ' εὐνοίαν καὶ χάριν ἔχειν.
 πατὴρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν
 οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι ἀπειρηκότες γῆρα, μηδεὶς διανοη-
 θήτω ποτὲ ἄγαλμα αὐτῶ, τοιοῦτον ἐφέστιον ἰδρυμα ἐν οἰ-
 κίᾳ ἔχων, μᾶλλον κύριον ἐσεσθαι, ἂν δὴ κατὰ τρόπον γε
 ὁρθῶς αὐτὸ θεραπεύῃ ὁ κεκτημένος.

B ΚΑ. Τίνα δὴ τὴν ὁρθότητα εἶναι φράξεις;

ΑΘ. Ἐγὼ ἔρω· καὶ γὰρ οὖν ἄξιον, ὦ φίλοι, ἀκούειν
 τὰ γε δὴ τοιαῦτα.

ΚΑ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Οἰδίπους, φαμέν, ἀτιμασθεὶς ἐπεύξατο τοῖς αὐ-
 τοῦ τέκνοις, ἃ δὴ καὶ πᾶς ὑμνεῖ τέλεα καὶ ἐπήκοα γενέσθαι

παρὰ θεῶν, Ἀμύντορά τε Φοίνικι τῷ ἑαυτοῦ ἐπαράσασθαι παιδὶ θυμωθέντα καὶ Ἱππολύτῳ Θησέα καὶ ἑτέρους ἄλλοις μυρίους μυρίοις, ὧν γέγονε σαφὲς ἐπηκόους εἶναι γονεῦσι πρὸς τέκνα θεούς· ἄρατος γὰρ γονεὺς ἐκγόνοις, ὡς οὐδεὶς ἕτερος ἄλλοις, δικαιοτάτα. μὴ δὲ τις ἀτιμαζόμενῳ μὲν διαφερόντως πατρὶ πρὸς παίδων καὶ μητρὶ θεὸν ἐπήκοον [ἐν] εὐχαῖς ἡγείσθω γίγνεσθαι κατὰ φύσιν, τιμωμένῳ δὲ ἄρα καὶ περιχαρεῖ σφόδρα γενομένῳ, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα εὐχαῖς λιπαρῶς εἰς ἀγαθὰ τοῖς παισὶ παρακαλοῦντος θεούς, οὐκ ἄρα τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ἐξ ἴσου καὶ νέμειν ἡμῖν αὐτοὺς ἡγησόμεθα; ἀλλ' οὐκ ἂν ποτε δίκαιοι νομεῖς εἶεν ἀγαθῶν, ὃ δὴ φαμεν ἥκιστα θεοῖς εἶναι πρέπον.

ΚΑ. Πολύ γε.

ΑΘ. Οὐκοῦν διανοηθῶμεν, ὃ σμικρῷ πρότερον εἵπομεν, ὥς οὐδὲν πρὸς θεῶν τιμωότερον ἄγαλμ' ἂν κησαίμεθα πατρὸς καὶ προπάτορος παρειμένων γῆρας καὶ μητέρων τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσῶν, οὓς ὅταν ἀγάλλῃ τις τιμαῖς, γέγηθεν ὁ θεός· οὐ γὰρ ἂν ἐπήκοος ἦν αὐτῶν. θαυμαστόν γάρ ῃ δὴ πον τὸ προγόνων ἴδρυμα ἡμῖν ἐστί, διαφερόντως τῶν ἀψύχων· τὰ μὲν γὰρ θεραπευόμενα ὑφ' ἡμῶν, ὅσα ἔμψυχα, ξυνεύχεται ἐκάστοτε, καὶ ἀτιμαζόμενα τάναντία, τὰ δ' οὐδέτερα, ὥστε ἂν ὁρθῶς τις χρῆται πατρὶ καὶ προπάτορι καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πάντων πρὸς θεοφιλῇ μοῖραν κυριώτατα ἀγαλμάτων ἂν κητῆτο.

ΚΑ. Κάλλιςτ' εἶπες.

ΑΘ. Πᾶς δὲ νοῦν ἔχων φοβεῖται καὶ τιμᾷ γονέων εὐχάς, εἰδὼς πολλοῖς καὶ πολλάνικς ἐπιτελεῖς γενομένας. τούτων οὖν οὕτω φύσει διατεταγμένων τοῖς μὲν ἀγαθοῖς 932 ἔρμαιον πρόγονοι γηραιοί, ζῶντες μέχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ βίου, καὶ ἀπιόντες νέοι σφόδρα ποθεινοί, τοῖς δὲ κακοῖς

- εὖ μάλα φοβεροί. πᾶς δὴ τιμάτω πάσαις τιμαῖς ταῖς ἐν νόμοις τοὺς αὐτοῦ γεννήτορας τοῖς νῦν πεισθεῖς λόγοις· εἰ δ' οὖν τινὰ κατέχοι φήμη κωφὴ τῶν τοιούτων προομιῶν, νόμος ὁδε ἐπὶ τούτοις ὀρθῶς κείμενος ἂν εἴη· ἂν τις ἐν τῇδε τῇ πόλει γονέων ἀμελέστερον ἔχῃ τοῦ δέοντος,
- B καὶ μὴ τῶν υἱέων καὶ πάντων τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ καὶ ἑαυτοῦ μειζόνως εἰς ἅπαντα ἐπιτρέπων καὶ ἀποπληρῶν ἢ τὰς βουλήσεις, ἐξαγγελλέτω μὲν ὁ πάσχων τι τοιοῦτον, εἴτε αὐτὸς εἴτε τινὰ πέμπων, πρὸς τρεῖς μὲν τῶν νομοφυλάκων τοὺς πρεσβυτάτους, τρεῖς δ' αὖ τῶν περὶ γάμους γυναικῶν ἐπιμελουμένων· οἱ δ' ἐπιμελείσθωσαν, κολάζοντες τοὺς ἀδικοῦντας νέους μὲν ὄντας ἐτι πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, μέχρι περ ἂν ἐτῶν ἄνδρες μὲν τυγχάνωσιν
- C ὄντες τριάκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα πλείοσιν ἔτεσι κολάζεσθωσαν ταῖς αὐταῖς κολάσεσιν· ἂν δὲ πορρωτέρω τούτων τῶν ἐτῶν ὄντες τῶν αὐτῶν ἀμελειῶν περὶ γονέας μὴ ἀφιστῶνται, κακῶσι δὲ τινάς τινες, εἰς δικαστήριον εἰσαγόντων αὐτοὺς εἰς ἓνα καὶ ἑκατὸν τῶν πολιτῶν, οἵτινες ἂν ὥσι πρεσβύτατοι ἁπάντων· ἂν δὲ τις ὄφλῃ, τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ τι χρὴ τίнейν ἢ πάσχειν, ἀπόρρητον μὴδὲν ποιοῦμενοι ὥσων δυνατὸς ἄνθρωπος πάσχειν ἢ τίнейν.
- D ἂν δὲ τις ἀδυνατῇ κακούμενος φράξῃ, ὁ πυνθόμενος τῶν ἐλευθέρων ἐξαγγελλέτω τοῖς ἄρχουσιν ἢ κακὸς ἔστω καὶ ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι βλάβης· ἂν δὲ δοῦλος μηνύσῃ, ἐλεύθερος ἔστω, καὶ ἂν μὲν τῶν κακούντων ἢ κακούμενων δοῦλος, ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἀφείσθω, ἂν δὲ τινος ἄλλου τῶν πολιτῶν, τὸ δημόσιον ὑπὲρ αὐτοῦ τιμὴν τῷ κερταμένῳ καταβαλλέτω· τοῖς ἄρχουσι δὲ ἐπιμελὲς ἔστω, μὴ τις ἀδικῇ τὸν τοιοῦτον τιμωρούμενος τῆς μηνύσεως ἓνεκα.
- E XII. Ὅσα τις ἄλλος ἄλλον πημαίνει φαρμάκοις, τὰ μὲν θανάσιμα αὐτῶν διείρηται, τῶν δ' ἄλλων πέρι βλάβ-

ψεων, εἴτε τις ἄρα πώμασιν ἢ καὶ βρώμασιν ἢ αἰμασιν
 ἐκὼν ἐκ προνοίας πημαίνει, τούτων οὐδέν πω διερρήθη.
 διτταὶ γὰρ δὴ φαρμακεῖται κατὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων οὖσαι
 γένος ἐπίσχουσι τὴν διάρρησιν. ἦν μὲν γὰρ τὰ νῦν δια-
 ρήθην εἵπομεν, σώμασι σώματα κακουργοῦσά ἐστι κατὰ 933
 φύσιν· ἄλλη δὲ ἡ μαργανείαις τέ τισι καὶ ἐπωδαῖς καὶ κα-
 ταδέσσεσι λεγομέναις πείθει τοὺς μὲν τολμῶντας βλάπτειν
 αὐτούς, ὥς δύνανται τὸ τοιοῦτον, τοὺς δ' ὥς παντὸς μᾶλ-
 λον ὑπὸ τούτων δυναμένων γοητεύειν βλάπτονται. ταῦτ'
 οὖν καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα οὔτε ῥάδιον ὅπως ποτὲ
 πέφυκε γινώσκειν, οὔτ' εἰ τις γνοίῃ, πείθειν εὐπετέ-
 ῖτερος· ταῖς δὲ ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων, δυσωπουμένους
 πρὸς ἀλλήλους περὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν πεί- B
 θειν, ἃν ποτὲ ἄρα ἴδωσί που κήρινα μιμήματα πεπλα-
 σμένα, εἴτ' ἐπὶ θύραις εἴτ' ἐπὶ τριόδοις εἴτ' ἐπὶ μνημασι
 γυνέων αὐτῶν τινές, ὀλιγορεῖν πάντων τῶν τοιούτων
 διακελεύεσθαι μὴ σαφές ἔχουσι δόγμα περὶ αὐτῶν. δια-
 λαβόντας δὲ διχῇ τὸν τῆς φαρμακείας πέρι νόμον, ὅποτε-
 ρως ἂν τις ἐπιχειρῇ φαρμάττειν, πρῶτον μὲν δεῖσθαι καὶ
 παραινεῖν καὶ συμβουλεύειν μὴ δεῖν ἐπιχειρεῖν τοιοῦτο C
 ὁρᾶν μηδὲ καθάπερ παῖδας τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων
 δειμαίνοντας φοβεῖν, μηδ' αὖ τὸν νομοθέτην τε καὶ τὸν
 δικαστὴν ἀναγκάζειν ἐξιῶσθαι τῶν ἀνθρώπων τοὺς τοι-
 ούτους φόβους, ὥς πρῶτον μὲν τὸν ἐπιχειροῦντα φαρ-
 μάττειν οὐκ εἰδότα τί ὁρᾷ, τὰ τε κατὰ σώματα, εἰάν μὴ
 τυγχάνῃ ἐπιστήμων ὦν ἰατρικῆς, τὰ τε αὖ περὶ τὰ μαγ-
 γανεύματα, εἰάν μὴ μάντις ἢ τερατοσκόπος ὦν τυγχάνῃ.
 λεγέσθω δὲ λόγος ὅδε νόμος περὶ φαρμακείας· ὅς ἂν φαρ-
 μακεύῃ τινὰ ἐπὶ βλάβῃ μὴ θανασίμῳ μήτε αὐτοῦ μήτε D
 ἀνθρώπων τῶν ἐκείνου, βοσκημάτων δὲ ἢ σμηνῶν, εἴτ'
 ἄλλη βλάβῃ εἴτ' οὖν θανασίμῳ, εἰάν μὲν ἱατρὸς ὦν τυγ-
 χάνῃ καὶ ὄφλη δίκην φαρμάκων, θανάτῳ ζημιούσθω, εἰάν

δὲ ιδιωτῆς, ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίσαι, τιμάτω περὶ αὐ-
 τοῦ τὸ δικαστήριον. εἰν δὲ καταθέσειςιν ἢ ἐπαγωγαῖς ἢ
 τισιν ἐπωδαῖς ἢ τῶν τοιούτων [φαρμακειῶν] ὅτινι οὖν
 E δόξῃ ὅμοιος εἶναι βλάπτουσι, εἰν μὲν μάντις ὢν ἢ τερα-
 τοσκόπος, τεθνᾶτω, εἰν δ' ἄνευ μαντικῆς, ὃ ἂν τις φαρ-
 μακείας ὄφλῃ, ταῦτόν καὶ τούτῳ γιγνέσθω· περὶ γὰρ αὖ
 καὶ τούτου τιμάτω τὸ δικαστήριον, ὅ τι ἂν αὐτοῖς δεῖν αὐ-
 τὸν δόξῃ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν. ὅσα τις ἂν ἕτερον [ἄλλον]
 πημῆνῃ κλέπτων ἢ βιαζόμενος, ἂν μὲν μείζω, μείζονα τὴν
 ἔκτισιν τῷ πημανθέντι τινέτω, ἐλάττω δὲ δὴ ζημιώσας
 σμικροτέραν, παρὰ πάντα δὲ τοσαύτην ἡλίκα ἂν ἐκάστοτε
 ζημιώσῃ τίς τινα, μέχριπερ ἂν ἰάσῃται τὸ βλαβέν· δίκην
 δὲ ἕκαστος πρὸς ἑκάστῳ τῷ κακουργήματι σωφρονιστύος
 934 ἔνεκα ξυνεπομένην προσεκτισάτω, ὃ μὲν ἀνοία κακουρ-
 γήσας ἄλλοτρίᾳ, πειθοῖ διὰ νεότητα ἢ τι τοιοῦτον χρησά-
 μενος, ἐλαφροτέραν, ὃ δὲ διὰ οἰκείαν ἀνοίαν ἢ δι' ἀκρά-
 τειαν ἡδονῶν ἢ λυπῶν ἐν φόβοις δειλοῖς ἢ τισιν ἐπιθυ-
 μίαις ἢ φθόνοις ἢ θυμοῖς δυσιάτοις γιγνόμενος βαρυτέ-
 ραν, οὐχ ἔνεκα τοῦ κακουργῆσαι διδούς τὴν δίκην, οὐ γὰρ
 τὸ γεγρονὸς ἀγένητον ἔσται ποτέ, τοῦ δ' εἰς τὸν αὐθις
 B ἔνεκα χρόνον ἢ τὸ παράπαν μισῆσαι τὴν ἀδικίαν αὐτόν τε
 καὶ τοὺς ἰδόντας αὐτόν δικαιούμενον, ἢ λωφῆσαι μέρη
 πολλὰ τῆς τοιαύτης συμφορᾶς. ὢν δὴ πάντων ἔνεκα χρὴ
 καὶ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα βλέποντας τοὺς νόμους τοξό-
 του μὴ κακοῦ στοχάζεσθαι δίκην τοῦ τε μεγέθους τῆς κο-
 λάσεως ἐκάστων ἔνεκα καὶ παντελῶς τῆς ἀξίας· ταῦτόν
 δ' ἔργον θρωῶντα ξυνυπηρετεῖν δεῖ τῷ νομοθέτῃ τὸν δικα-
 στήν, ὅταν αὐτῷ τις νόμος ἐπιτρέπη τιμᾶν, ὅ τι χρὴ πά-
 C σχειν τὸν κρινόμενον ἢ ἀποτίνειν· τὸν δέ, καθάπερ ζω-
 γράφον, ὑπογράφειν ἔργα ἐπόμενα τῇ γραφῇ. ὃ δὴ καὶ
 νῦν, ὦ Μέριλλε καὶ Κλεινία, ποιητέον ἡμῖν ὅ τι κάλλιστα
 καὶ ἄριστα· τῶν κλοπαίων τε καὶ βιαίων πάντων τὰς ζη-

μίας λεγομένης οἷας δεῖ γίνεσθαι, λεκτέον, ὅπως ἂν ἡμῖν
παρεϊκώσι θεοὶ καὶ θεῶν παῖδες νομοθετεῖν.

XIII. Μαινόμενος δὲ ἂν τις ἤ, μὴ φανερός ἔστω κατὰ
πόλιν· οἱ προσήκοντες δ' ἐκάστων κατὰ τὰς οἰκίας φυλα-
τόντων αὐτούς, ὅτῳ ἂν ἐπίστανται τρόπῳ, ἢ ζημίαν ἐκτι- D
νούντων, ὁ μὲν τοῦ μεγίστου τιμήματος ἑκατὸν δραχμάς,
εἰάν τ' οὖν δοῦλον εἰάν τ' οὖν καὶ ἐλεύθερον περιορᾷ, δευ-
τέρου δὲ τιμήματος τέτταρα μέρη τῆς μᾶς τῶν πέντε, τρί-
α δ' ὁ τρίτος, καὶ δύο ὁ τέταρτος. μαίνονται μὲν οὖν πολλοὶ
πολλοὺς τρόπους· οὓς μὲν νῦν εἵπομεν, ὑπὸ νόσων· εἰσὶ
δὲ οἱ διὰ θυμοῦ κακὴν φύσιν ἅμα καὶ τροφὴν γενομένην,
οἱ δὲ σμικρὰς ἔχθρας γενομένης πολλὴν φωνὴν ἰέντες
κακῶς ἀλλήλους βλασφημοῦντες λέγουσιν, οὐ πρόπον ἐν B
εὐνόμῳ πόλει γίνεσθαι τοιοῦτον οὐδὲν οὐδαμῇ οὐδα-
μῶς. εἰς δὴ περὶ κακηγορίας ἔστω νόμος περὶ πάντας ὅδε·
μηδένα κακηγορεῖτω μηδεὶς· ὁ δὲ ἀμφισβητῶν ἐν τισι λό-
γοις ἄλλος ἄλλω διδασκέτω καὶ μανθανέτω, τόν τε ἀμφισ-
βητοῦντα καὶ τοὺς παρόντας ἀπεχόμενος πάντως τοῦ κα-
κηγορεῖν· ἐκ γὰρ τοῦ κατεύχεσθαι τε ἀλλήλοις ἐπαρωμέ-
νους καὶ δι' αἰσχροῶν ὀνομάτων ἐπιφέρειν γυναικείους
ἐαυτοῖς φήμας πρῶτον μὲν ἐκ λόγων, κούφου πρᾶγματος, 935
ἔργῳ μίση τε καὶ ἔχθραι βαρύνεται γίνονται. πρᾶγματι
γὰρ ἀχαρίστῳ, θυμῷ, χαριζόμενος ὁ λέγων, ἐμπιπλὰς ὁρ-
γὴν κακῶν ἐστιαμάτων, ὅσον ὑπὸ παιδείας ἡμερώθη ποτέ,
πάλιν ἐξαργυρίων τῆς ψυχῆς τὸ τοιοῦτον, θηριούμενος ἐν
δυσκολίᾳ ζῶν γίνεται, πικρὰν τοῦ θυμοῦ χάριν ἀποδε-
χόμενος· μετεκβαίνειν δὲ αὐτὸς πῶς εἰδῶσι πάντες θαμὰ
ἐν τοῖς τοιούτοις εἰς τό τι γελοῖον περὶ τοῦ ἐναντίου φθιέγ- B
γεσθαι· ὁ τις ἐθιζόμενος οὐδεὶς πώποτε ὅς οὐ τοῦ σπου-
δαίου τρόπου ἦτοι τὸ παράπαν διήμαρτεν ἢ μεγαλονοίας
ἀπώλεσε μέρη πολλά. ὦν δὲ χάριν ἐν μὲν ἱερῷ τὸ παρὰ
παν μηδεὶς τοιοῦτον φθιέγξεται μηδέποτε μηδὲν μηδ' ἐν

- τισι δημοτελέσι θυσίαις, μηδ' αὖ ἐν ἄθλοις μηδ' ἐν ἀγοραῖς
 μηδ' ἐν δικαστηρίῳ μηδ' ἐν ξυλλόγῳ κοινῷ μηδενί, κολα-
 ζέτω δὲ ὁ τοῦτων ἄρχων ἕκαστον ἀνατί, ἢ μηδέποτε ἄρι-
 στείων πέρι φιλονεικήσῃ, νόμων ὥς οὐ κηδόμενος οὐδὲ
 C ποιῶν τὰ προσταχθέντα ὑπὸ τοῦ νομοθέτου. εἰν δέ τις
 ἐν ἄλλοις τόποις λοιδορίας ἄρχων ἢ ἀμυνόμενος ὅστισιν
 μὴ ἀπέχῃται τῶν τοιούτων λόγων, ὁ προστυγχάνων πρε-
 σβύτερος ὢν τῷ νόμῳ ἀμυνέτω, πληγαῖς ἐξείργων τοὺς
 θυμῷ ἐτέρῳ κακῷ φιλοφρονοῦμένους, ἢ ἐνεχέσθω τῇ τε-
 ταγμένῃ ζημίᾳ. λέγομεν δὴ τὰ νῦν ὥς ὁ λοιδορίαις συμ-
 πλεκόμενος ἄνευ τοῦ γελοῖα ζητεῖν λέγειν οὐ δυνατός ἐστι
 D χρῆσθαι, καὶ τοῦτο λοιδοροῦμεν, ὅποταν θυμῷ γιγνόμε-
 νον ἢ τί δὲ δῆ; τὴν τῶν κωμωδῶν προθυμίαν τοῦ γελοῖα
 εἰς τοὺς ἀνθρώπους λέγειν ἢ παραδεχόμεθα, εἰν ἄνευ
 θυμοῦ τὸ τοιοῦτον ἡμῖν τοὺς πολίτας ἐπιχειρῶσι κωμω-
 δοῦντες λέγειν, ἢ διαλάβωμεν δίχα τῷ παίζειν καὶ μὴ, καὶ
 παίζουντι μὲν ἐξέστω τινὶ περὶ τοῦ λέγειν γελοῖον ἄνευ θυ-
 μοῦ, συντεταμένῳ δὲ καὶ μετὰ θυμοῦ, καθάπερ εἵπομεν,
 E μὴ ἐξέστω μηδενί; τοῦτο μὲν οὖν οὐδαμῶς ἀναθετέον, ὅ
 δ' ἐξέστω καὶ μὴ, τοῦτο νομοθετησόμεθα. ποιητῇ δὴ κω-
 μωδίας ἢ τινος λάμβων ἢ μουσῶν μελωδίας μὴ ἐξέστω μήτε
 λόγῳ μήτε εἰκόνι μήτε θυμῷ μήτε ἄνευ θυμοῦ μηδαμῶς
 μηδένα τῶν πολιτῶν κωμωδεῖν. εἰν δέ τις ἀπειθῇ, τοὺς
 ἀπολοθέντας ἐξείργειν ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν αὐθιγε-
 936 ρόν, ἢ ζημιοῦσθαι μναῖς τρισὶν ἱεραῖς τοῦ θεοῦ, οὗ ἂν ὁ
 ἄγων ἢ οἷς δ' εἴρηται πρότερον ἐξουσίαν εἶναι περὶ τοῦ
 ποιεῖν εἰς ἀλλήλους, τοῦτοις ἄνευ θυμοῦ μὲν μετὰ παιδίας
 ἐξέστω, σπουδῇ δὲ ἅμα καὶ θυμουμένοισι μὴ ἐξέστω. τοῦ-
 του δὴ διάγνωσις ἐπιτετράφθω τῷ τῆς παιδείσεως ὅλης
 ἐπιμελητῇ τῶν νέων· καὶ ὁ μὲν ἂν οὗτος ἐγκρίνῃ, προσφέ-
 ρειν εἰς τὸ μέσον ἐξέστω τῷ ποιήσαντι, ὁ δ' ἂν ἀποκρίνῃ.
 B μήτε αὐτὸς ἐπιδεικνύσθω μηδενί μήτε ἄλλον δοῦλον μηδὲ

ἐλεύθερόν ποτε φανῇ διδάξας, ἢ κακὸς εἶναι δοξαζέσθω καὶ ἀπειθῆς τοῖς νόμοις.

XIV. Οἰκτρὸς δ' οὐχ ὁ πεινῶν ἢ τι τοιοῦτο πάσχων, ἀλλ' ὁ σωφρονῶν ἢ τινα ἀρετὴν ἢ μέρος ἔχων ταύτης, ἂν τινα ξυμπορὰν πρὸς τοῦτοις κεκτῇται· διὸ θαυμαστὸν ἂν γένοιτο, εἰ τις ὦν τοιοῦτος ἀμεληθεῖν τὸ παράπαν, ὥστ' εἰς πτωχείαν τὴν ἐσχάτην ἐλθεῖν, δοῦλος ἢ καὶ ἐλεύθερος, ἐν οἰκουμένῃ καὶ μετρίως πολιτείᾳ τε καὶ πόλει. διὸ τῷ νομοθέτῃ θεῖναι νόμον ἀσφαλὲς τοιούτοις τοιόνδε τινα· C
πτωχὸς μηδεὶς ἡμῖν ἐν τῇ πόλει γιγνέσθω, τοιοῦτον δ' ἂν τις ἐπιχειρῇ δοῶν, εὐχαῖς βίον ἀνηνύτοις ξυλλεγόμενος, ἐκ μὲν ἀγορᾶς ἀγορανόμοι ἐξειργόντων αὐτόν, ἐκ δὲ τοῦ ἄστεος ἢ τῶν ἀστυνομένων ἀρχή, ἀγορανόμοι δὲ ἐκ τῆς ἄλλης χώρας εἰς τὴν ὑπερουρίαν ἐκπεμπόντων, ὅπως ἡ χώρα τοῦ τοιούτου ζῶου καθαρὰ γίγνηται τὸ παράπαν. δοῦλος δ' ἂν ἢ δούλη βλάβῃ τῶν ἀλλοτριῶν καὶ ὁτιοῦν, μὴ ξυν- D
αιτίου τοῦ βλαβέντος αὐτοῦ γενομένου κατ' ἀπειρίαν ἢ τιν' ἑτέραν χρεῖαν μὴ σώφρονα, ὁ τοῦ βλάψαντος δεσπότης ἢ τὴν βλάβην ἐξιάσθω μὴ ἐνδεῶς ἢ τὸν βλάψαντ' αὐτὸν παραδότω· ἐὰν δ' ἐπαιτιώμενος ὁ δεσπότης κοινῇ τοῦ βλάψαντος τέχνῃ καὶ τοῦ βλαβέντος ἐπ' ἀποστερήσει φῇ τοῦ δούλου γεγονέναι τὴν αἰτίαν, διαδικαζέσθω μὲν κακοτεχνιῶν τῷ φάσκοντι βλαβῆναι, καὶ ἐὰν ἔλῃ, διπλασίαν τῆς ἀξίας τοῦ δούλου κομιζέσθω, ἥς ἂν τιμήσῃ τὸ δικα- E
στήριον, ἐὰν δὲ ἤτηθῃ, τὴν τε βλάβην ἐξιάσθω καὶ τὸν δούλον παραδότω. καὶ ἐὰν ὑποζύριον ἢ ἵππος ἢ κύων ἢ τι τῶν ἄλλων θρεμμάτων σίνηται τι τῶν πέλας, κατὰ ταῦτά ἐκτίνειν τὴν βλάβην. ἐὰν τις ἐκῶν μὴ θέλῃ μαρτυρεῖν, προσκαλεῖσθαι τὸν θεόμενον, ὁ δὲ προσκληθεὶς ἀπαντᾷτω πρὸς τὴν δίκην, καὶ ἐὰν μὲν εἰδῇ καὶ ἐθέλῃ μαρτυρεῖν, μαρτυρεῖτω, ἐὰν δὲ εἰδέναι μὴ φῇ, τοὺς τρεῖς θεοὺς Αἴα καὶ Ἀπόλλωνα καὶ Θέμιν ἀπομόσας ἢ μὴν μὴ

- 937 εἰδέναι ἀπαλλαττέσθω τῆς δίκης· ὁ δ' εἰς μαρτυρίαν κλη-
 θείς, μὴ ἀπαντῶν δὲ τῷ καλεσασμένῳ, τῆς βλάβης ὑπόδι-
 κος ἔστω κατὰ νόμον. εἰάν δέ τις τινα δικάζοντα ἀναστή-
 σηται μάρτυρα, μαρτυρήσας μὴ διασηφιζέσθω περὶ ταύ-
 τῆς τῆς δίκης. γυναικὶ δ' ἑξέστω ἐλευθέρῳ μαρτυρεῖν καὶ
 συνηγορεῖν, εἰάν ὑπὲρ τετραράκοντα ἔτη ἢ γεγонуῖα, καὶ
 δίκην λαγχάνειν, εἰάν ἀναιδρὸς ἢ· ζῶντος δὲ ἀνδρὸς ἑξέ-
 στω μαρτυρῆσαι μόνον. δούλῃ δὲ καὶ δούλῳ καὶ παιδί
 B φόνον μόνον ἑξέστω μαρτυρεῖν καὶ συνηγορεῖν, εἰάν ἐγ-
 γνητὴν ἀξιοχρεῶν ἢ μὴν μενεῖν καταστίσῃ μέχρι δίκης,
 εἰάν ἐπισκηφθῇ τὰ ψευδῇ μαρτυρῆσαι. ἐπισκήπτεσθαι δὲ
 τῶν ἀντιδίκων ἑκάτερον ὅλη τῇ μαρτυρίᾳ καὶ μέρει, εἰάν
 τὰ ψευδῇ φῇ τινα μεμαρτυρηκέναι, πρὶν τὴν δίκην διακε-
 κρίσθαι· τὰς δ' ἐπισκήψεις τὰς ἀρχὰς φυλάττειν κατασε-
 σημασμένας ὑπ' ἀμφοῖν, καὶ παρέχειν εἰς τὴν τῶν ψευδο-
 C μαρτυριῶν διάκρισιν. εἰάν δέ τις ἁλῶ δις ψευδομαρτυρῶν,
 τοῦτον μηκέτι νόμος ἀναγκαζέτω μηδεὶς μαρτυρεῖν, εἰάν
 δὲ τρίς, μηκέτ' ἑξέστω τούτῳ μαρτυρεῖν· εἰάν δὲ τολμήσῃ
 μαρτυρῆσαι τρίς ἑαλωκώς, ἐνδεικνύτω μὲν πρὸς τὴν ἀρ-
 χὴν ὁ βουλόμενος αὐτόν, ἢ δ' ἀρχὴ δικαστηρίῳ παρα-
 δότω, εἰάν δὲ ὄφλη, θανάτῳ ζημιούσθω. ὁπόσων δ' ἂν
 μαρτυρίαι ἁλῶσι δίκην, ψευδῇ δοξάντων μαρτυρεῖν καὶ τὴν
 νίκην τῷ ἐλόντι πεποιηκέναι, εἰάν τῶν τοιούτων ὑπὲρ
 D ἡμισυ μαρτυριῶν καταδικασθῶσι τινες, τὴν κατὰ ταύτας
 ἀλοῦσαν δίκην ἀνάδικον γίνεσθαι, ἀμφισβήτησιν δ' εἶ-
 ναι καὶ διαδικασίαν, εἴτε κατὰ ταύτας εἴτε μὴ ἡ δίκη ἐκρί-
 θη, ὁποτέρως δ' ἂν κριθῇ, ταύτῃ γιγνέσθω τὸ τέλος τῶν
 ἐμπροσθεν δικῶν.

XV. Πολλῶν δὲ ὄντων καὶ καλῶν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώ-
 πων βίῳ, τοῖς πλείστοις αὐτῶν οἷον κῆρες ἐπιπεφύκασιν,
 αἱ καταμαίνουσί τε καὶ καταρρυπαίνουσιν αὐτά· καὶ δὴ
 E καὶ δίκη ἐν ἀνθρώποις πῶς οὐ καλόν, ὃ πάντα ἡμέρωκε τὰ

ἀνθρώπινα; καλοῦ δὲ ὄντος τούτου πῶς οὐ καὶ τὸ ξυν-
δικεῖν ἡμῖν γίγνοιτ' ἂν καλόν; ταῦτα οὖν τοιαῦτα ὄντα
διέβαλε τις κακῇ, καλὸν ὄνομα προστησαμένη, τέχνη, ἣ
πρῶτον μὲν δὴ φησιν εἶναι τινα δικῶν μηχανήν, εἶναι δ'
αὐτήν τῳ τε δικάσασθαι καὶ ξυνδικεῖν ἄλλω νικᾶν δυνα-
μένην, ἂν τ' οὖν δίκαια ἂν τε μὴ τὰ περὶ τὴν δίκην ἐκά-
στην ἣ πεπραγμένα· ὥστε δ' αὐτῆς εἶναι τῆς τέχνης 938
καὶ τῶν λόγων τῶν ἐκ τῆς τέχνης, ἂν ἀντιδωρῇται τις
χρήματα. ταύτην οὖν ἐν τῇ παρ' ἡμῖν πόλει, εἴτ' οὖν
τέχνη εἴτε ἄτεχνός ἐστί τις ἐμπειρία καὶ τριβή, μάλιστα
μὲν δὴ χρεῶν ἐστί μὴ φῦναι, δεομένου δὲ τοῦ νομοθέτου
πείθεσθαι καὶ μὴ ἐναντία δίκη φθέγγεσθαι, πρὸς ἄλλην
δὲ ἀπαλλάττεσθαι χώραν, πειθομένοις μὲν σιγῇ, ἀπει-
θοῦσι δὲ φωνῇ νόμου ἥδε· ἂν τις δοκῇ πειρᾶσθαι τὴν τῶν
δικαίων δύναμιν ἐν ταῖς τῶν δικαστῶν ψυχαῖς ἐπὶ τὰναν- B
τία τρέπειν καὶ παρὰ καιρὸν πολυδικεῖν τῶν τοιούτων ἣ
καὶ ξυνδικεῖν, γραφέσθω μὲν ὁ βουλόμενος αὐτὸν κακο-
δικίας ἣ καὶ ξυνδικίας κακῆς, κρινέσθω δὲ ἐν τῳ τῶν
ἐκλεκτῶν δικαστηρίῳ, ὅφλοντος δὲ τιμάτω τὸ δικαστή-
ριον εἴτε φιλοχρηματία δοκεῖ δρᾶν τὸ τοιοῦτον εἴτε φι-
λονεικία, καὶ ἐὰν μὲν φιλονεικία, τιμᾶν αὐτῷ τὸ δικα-
στήριον ὅσου χρόνῳ τὸν τοιοῦτον μηδενὶ λαχεῖν δί-
κην μηδὲ ξυνδικῆσαι, ἐὰν δὲ φιλοχρηματία, τὸν μὲν ξέ-
νον ἀπιόντα ἐκ τῆς χώρας μήποτε πάλιν ἐλθεῖν ἣ θα- C
νάτω ζημιοῦσθαι, τὸν ἄστων δὲ τεθνάναι φιλοχρημοσύ-
νης ἕνεκα τῆς ἐκ παντὸς τρόπου παρ' αὐτῷ τιμωμένης·
καὶ ἐὰν τις φιλονεικία κριθῇ δις τὸ τοιοῦτον δρᾶν, τε-
θνάτω.

IB.

- 941 I. ΑΘ. Ἐὰν ὥς πρεσβευτὴς τις ἢ κήρυξ καταψευδόμενος τῆς πόλεως παραπρεσβεύηται πρὸς τινα πόλιν, ἢ πεμπόμενος μὴ τὰς οὐσας πρεσβείας ἐφ' αἷς πέμπεται ἀπαγγέλλῃ, ἢ πάλιν αὖ παρὰ τῶν πολεμίων ἢ καὶ φίλων μὴ τὰ παρ' ἐκείνων ὀρθῶς ἀποπρεσβεύσας γένηται φανερός ἢ κηρυκεύσας, γραφαὶ κατὰ τούτων ἔστων ὥς Ἑρμοῦ καὶ Διὸς ἀγγελίας καὶ ἐπιτάξεις παρὰ νόμον ἀσεβησάντων, τίμημα δὲ ὃ τι χρὴ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν, εἴν ὄφλη, κλοπὴ μὲν χρημάτων ἀνελεύθερον, ἀρπαγὴ δὲ ἀναίσχυντον· τῶν Διὸς δὲ υἱέων οὐδεὶς οὔτε δόλοις οὔτε βίᾳ χαίρων ἐπιτετήθευκε τούτοις οὐδέτερον. μηδεὶς οὖν ὑπὸ ποιητῶν μηδ' ἄλλως ὑπὸ τινων μυθολόγων πλημμελεῖν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐξαπατῶμενος ἀναπειθέσθω, καὶ κλέπτων ἢ βιαζόμενος οἰέσθω μηδὲν αἰσχρὸν ποιεῖν, ἀλλ' ἅπερ αὐτοὶ θεοὶ ὁρῶσιν· οὔτε γὰρ ἀληθεῖς οὔτ' εἰκός, ἀλλ' ὅστις ὁρᾷ τοιοῦτον παρανόμως, οὔτε θεὸς οὔτε καὶς ἐστὶ ποτε θεῶν, ταῦτα δὲ νομοθέτῃ μᾶλλον προσήκει γιννώσκειν ἢ ποιηταῖς ξύμπασιν. ὁ μὲν οὖν πεισθεὶς ἡμῶν τῷ λόγῳ εὐτυχεῖ τε καὶ εἰς χρόνον ἅπαντα εὐτυχοῖ, ὁ δὲ ἀπιστήσας τὸ μετὰ ταῦτα τοιῶδέ τι ἐνεχέσθω νόμῳ· εἴν τις τι κλέπτῃ δημοσίῳ μέγα ἢ καὶ σμικρόν, τῆς αὐτῆς δίκης δεῖ. σμικρόν τε γὰρ ὁ κλέπτων ἔρωτι μὲν ταύτῳ, δυνάμει δὲ ἐλάττονι κέκλοφεν, ὃ τε τὸ μείζον κινῶν οὐ καταθέμενος ὅλον ἀδικεῖ· δίκης οὖν οὐδέτερον οὐδέτερον ἐλάττονος ἕνεκα μεγέθους τοῦ κλέμματος ὁ νόμος ἀξιοῖ ζημιῶν, ἀλλὰ τῷ τὸν μὲν ἴσως ἂν ἰάσιμον ἔτ' εἶναι, τὸν δ' ἀνίατον. ξένον μὲν δὴ τῶν δημοσίων ἢ δοῦλον ἂν τις τι κλέπτουτα ἐν δικαστηρίῳ ἔλῃ, ὥς ἰασίμῳ ἐκ τῶν εἰκότων ὄντι, τί χρὴ παθεῖν ἢ τίνα ζημίαν ἀποτίνειν αὐτόν, ἢ κρίσις γιγνέσθω.

τὸν δὲ ἄστυν καὶ τεθραμμένον ὥς ἔσται τεθραμμένος, ἂν 942
πατρίδα συλῶν ἢ βιαζόμενος ἀλίσκηται, εἴαν τ' ἐπ' αὐτο-
φώρῳ εἴαν τε μὴ, σχεδὸν ὥς ἀνίατον ὄντα θανάτῳ ζη-
μιούν.

II. Στρατειῶν δὲ ἔνεκα πολλὴ μὲν συμβουλὴ, πολλοὶ
δὲ νόμοι γίνονται κατὰ τρόπον, μέριστον δὲ τὸ μηδέποτε
ἕναρχον μηδένα εἶναι, μὴτ' ἄρρενα μῆτε θήλειαν, μηδέ
τινος ἔδει ψυχὴν εἰθίσθαι μῆτε σπουδάζοντος μὴτ' ἐν
παιδιαῖς αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ τι κατὰ μόνας δοῶν, ἀλλ' ἐν B
τε πολέμῳ παντὶ καὶ ἐν εἰρήνῃ πάσῃ πρὸς τὸν ἄρχοντα
αἰεὶ βλέποντα καὶ ξυνεπόμενον ξῆν, καὶ τὰ βραχύταθ' ὑπ'
ἐκείνου κυβερνώμενον, οἶον ἐστάναι θ' ὅταν ἐπιτάτῃ τις
καὶ πορεύεσθαι καὶ γυμνάζεσθαι καὶ λοῦσθαι καὶ σιτεῖ-
σθαι καὶ ἐγείρεσθαι νύκτωρ εἰς τε φυλακὰς καὶ παραγγέλ-
σεις, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις μῆτε τινὰ διώκειν μὴθ'
ὑποχωρεῖν ἄλλῳ ἄνευ τῆς τῶν ἀρχόντων δηλώσεως, ἐνὶ τε
λόγῳ τὸ χωρὶς τι τῶν ἄλλων πράττειν διδάξαι τὴν ψυχὴν C
ἔδει μῆτε γινώσκειν μὴτ' ἐπίστασθαι τὸ παράπαν, ἀλλ'
ἀθρόον αἰεὶ καὶ ἅμα καὶ κοινὸν τὸν βίον ὃ τι μάλιστα πᾶσι
πάντων γίνεσθαι· τούτου γὰρ οὔτ' ἔστιν οὔτε ποτὲ μὴ
γένηται κρεῖττον οὔτε ἄμεινον οὔτε τεχνικώτερον εἰς σω-
τηρίαν τὴν κατὰ πόλεμον καὶ νίκην. τοῦτο καὶ ἐν εἰρήνῃ
μελετητέον εὐθύς ἐκ τῶν παίδων, ἄρχειν τε ἄλλων ἄρχε-
σθαί θ' ὑφ' ἑτέρων· τὴν δ' ἀναρχίαν ἐξαιρετέον ἐκ παν- D
τός τοῦ βίου ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων τε καὶ τῶν ὑπ' ἀν-
θρώπους θηρίων· καὶ θῆ καὶ χορείας πάσας εἰς τὰς ἀρι-
στείας τὰς κατὰ πόλεμον βλεπούσας χορεύειν, καὶ ὅλην
εὐκολίαν τε καὶ εὐχέριαν ἐπιτηδεύειν τῶν αὐτῶν εἵνεκα,
καρτερήσεις τε αὐ σιτίων καὶ ποτῶν καὶ χειμῶνων καὶ τῶν
ἐναντίων καὶ κοίτης σκληρᾶς, καὶ τό γε μέριστον, τὴν τῆς
κεφαλῆς καὶ ποδῶν δύναμιν μὴ διαφθείρειν τῇ τῶν ἄλλο-
τρίων σκεπασμάτων περικαλυφῇ, τὴν τῶν οἰκείων ἀπολ-

Ε λύντας πύλων τε καὶ ὑποδημάτων γένεσιν καὶ φύσιν· ταῦτα γὰρ ἀκρωτήρια ὄντα σωζόμενά τε ἔχει μεγίστην δύναμιν παντός τοῦ σώματος καὶ τούναντίον ἐναντίως, καὶ τὸ μὲν ὑπηρετικώτατον ἅπαντι τῷ σώματι, τὸ δὲ ἀρχικώτατον, ἔχον τὰς κυρίας ἀπάσας αἰσθήσεις αὐτοῦ φύσει.

943 ἐπαινον μὲν δὴ τοῦτον ἀκούειν τὸν νέον χρῆν δοκεῖν πολεμικοῦ περὶ βίου, νόμους δ' αὖ τοῦσδε· στρατεύεσθαι τὸν καταλεγέντα ἢ τὸν ἐν μέρει τινὶ τειταγμένον. εἰάν τις ἐκλείπῃ τινὶ κάκῃ μὴ στρατηγῶν ἀφέντων, γραφὰς ἀστρατείας εἶναι πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἄρχοντας, ὅταν ἔλθωσιν ἀπὸ στρατοπέδου, δικάζειν δὲ τοὺς στρατεύσαντας ἐκάστους χωρὶς, ὀπλίτας τε καὶ ἱππέας καὶ τὰλλα ἐμ-

Β πολέμια ἕκαστα ὡσαύτως, καὶ εἰσάγειν ὀπλίτας μὲν εἰς τοὺς ὀπλίτας, ἱππέας δὲ εἰς τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς ἄλλους δὲ κατὰ ταῦτα εἰς τοὺς αὐτῶν ξυννόμους· εἰάν τις ὄφλῃ, ὑπάρχειν μὲν αὐτῷ μήποτε τῆς ὅλης ἀριστείας ἀγωνιστῇ γενέσθαι μηδὲ ἀστρατείας ἄλλον γράψασθαι ποτε μηδὲ κατηγόρῳ τούτων πέρι γενέσθαι, πρὸς τούτοις δ' ἔτι προστιμᾶν αὐτῷ τὸ δικαστήριον, ὃ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτινεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐκδικασθεῖσων τῶν τῆς ἀστρατείας δικῶν, πάλιν ἐκάστων τούτων ἄρχοντας ποιῆσαι ξύλλο-

Γ γον, ἀριστείων δὲ πέρι κρίνεσθαι τὸν βουλούμενον ἐν τοῖς αὐτῶν ἔθνεσι, μὴ περὶ προτέρου πολέμου μηδὲν παρεχόμενον μήτε τεκμήριον μήτε μαρτύρων πιστώσεις λόγων, αὐτῆς δὲ περὶ τῆς στρατείας τῆς τότε γενομένης αὐτοῖς· στέφανον δὲ τὸ νικητήριον ἐκάστοις εἶναι θαλλοῦ· τοῦτον δὲ εἰς τὰ τῶν πολεμικῶν θεῶν ἱερά, ὧν ἂν τις βούληται, γράψαντα ἀναθεῖναι μαρτύριον εἰς τὴν τῶν ἀριστείων κρίσιν παντός τοῦ βίου καὶ τὴν τῶν δευτέρων καὶ τρίτων.

Δ εἰάν τις στρατεύσῃται μὲν τις, μὴ ἀπαγαγόντων δὲ τῶν ἀρχόντων οἴκαδε προαπέλθῃ τοῦ χρόνου, λειποταξίου τούτων εἶναι γραφὰς ἐν τοῖς αὐτοῖς οἵσπερ τῆς ἀστρατείας,

ὄφλουσί τε τιμωρίαι ἐπέστωσαν αἵπερ καὶ πρόσθεν ἐτέ-
 θησαν. χρὴ μὲν δὴ πᾶσαν ἐπιφέροντα δίκην ἀνδρὶ πάντ'
 ἄνδρα φοβεῖσθαι τὸ μὴ [τε] ἐπενεγκεῖν ψευδῇ τιμωρίαν,
 μήτ' οὖν ἐκόντα μήτ' ἄκοντα κατὰ δύναμιν· παρθένης Ε
 γὰρ αἰδοίη Δίκη λέγεται τε καὶ ὧτως εἰρηται, ψεύδος
 δὲ αἰδοῖ καὶ δίκη νεμεσητόν κατὰ φύσιν· τῶν τε οὖν
 ἄλλων εὐλαβεῖσθαι δεῖ περὶ πλημμελεῖν εἰς δίκην, διαφε-
 ρόντως δὲ καὶ τῆς τῶν κατὰ πόλεμον ὀπλων ἀποβο-
 λῆς, μὴ διαμαρτῶν τις ἄρα τῶν ἀναγκαίων ἀποβολῶν, ὥς
 αἰσχρὰς αὐτὰς εἰς ὄνειδος τιθεῖς, ἀναξίω ἀναξίας ἐπάγη
 δίκας. ῥᾶδιον μὲν οὖν οὐδαμῶς διορίσαι τούτων θάτε-
 ρον, ὅμως δὲ χρὴ τὸν νόμον ἁμῶς γέ πως ὀρίζειν πειρᾶ- 944
 σθαι κατὰ μέρη. μύθῳ δὴ προσχρώμενοι ἅμ' εἰπώμεν, εἰ
 κομισθεῖς ἐπὶ σκηπὴν ἄνευ τῶν ὀπλων Πάτροκλος ἐμ-
 πνοὺς ἐγένεθ', οἷον δὴ μυρίοις συνέπεσε, τὰ δὲ πρότερα
 ἐκεῖνα ὄπλα, ἃ Πηλεΐ φησὶν ὁ ποιητὴς παρὰ θεῶν προῖκα
 ἐν τοῖς γάμοις ἐπιδιοσθῆναι Θέτιδι, ταῦτα δὲ Ἐκτωρ εἶχεν,
 ἐξῆν ἂν τῶν τότε ὅσοι κακοὶ ὄνειδίξειν ὀπλων ἀποβολὴν
 τῷ τοῦ Μενoitίου; ἐτι δὲ ὅπόσοι κατὰ κρημνῶν ῥιφέντες
 ἀπώλεσαν ὄπλα, ἢ κατὰ θάλατταν, ἢ χειμῶνων ἐν τόποις Β
 ὑποδεξαμένης αὐτοὺς ἐξαίφνης πολλῆς ὕσεως ὕδατος, ἢ
 μυρί' ἂν ἔχοι τις τοιαῦτα παραμυθούμενος ἐπάδειν, εὐ-
 διάβολον κακὸν καλλύνων· τεμεῖν δὲ χρεὼν κατὰ δύνα-
 μιν τὸ μείζον καὶ τὸ δυσχερέστερον κακὸν ἀπὸ τοῦ ἐναν-
 τίου. σχεδὸν οὖν ἐν τοῖς ὀνειδέσειν ἔχει τινὰ τομὴν ἢ τού-
 των τῶν ὀνομάτων ἐπιφορὰ· ῥίψαςπις μὲν γὰρ οὐκ ἐν
 πᾶσιν ὀνομάζοιτ' ἂν δικαίως, ἀποβολεὺς δὲ ὀπλων· οὐχ C
 ὁμοίως γὰρ ὅ τε ἀφαιρεθεῖς μετ' εἰκνίας βίας γίγνοιτ' ἂν
 ῥίψαςπις ὅ τε ἀφρεῖς ἐκῶν, διαφέρει δὲ ὅλον που καὶ τὸ
 πᾶν. ὥδ' οὖν δὴ λεγέσθω νόμῳ· εἴαν καταλαμβανόμενός
 τις ὑπὸ πολεμίων καὶ ἔχων ὄπλα μὴ ἀναστρέφῃ καὶ ἀμύ-
 νηται, ἀφῇ δὲ ἐκῶν ἢ ῥίψῃ, ξωὴν αἰσχρὰν ἀρτυνόμενος μετὰ

τάχους μάλλον ἢ μετ' ἀνδρείας καλὸν καὶ εὐδαίμονα θά-
 D νατον, τοιαύτης μὲν ὅπλων ἀποβολῆς ἔστω δίκη ῥιψθέν-
 των, τῆς δὲ εἰρημένης ἐμπροσθεν ὁ δικάζων [μὴ] ἀμελείτω
 σκοπεῖν· τὸν γὰρ κακὸν αἰεὶ δεῖ κολάζειν, ἢν' ἀμείνων ἦ,
 οὐ τὸν δυστυχῇ· οὐδὲν γὰρ πλεόν. ζημία δὲ τῷ τὴν τοι-
 αύτην ἀμυντηρίων ὅπλων εἰς τοῦναντίον ἀφέντι δύναμιν
 τίς ἄρα γίγνεται· ἂν πρόσφορος; οὐ γὰρ δυνατόν ἀνθρώ-
 πῳ δρᾶν τοῦναντίον ὥς ποτε θεὸν φασὶ δρᾶσαι, Καίνέα
 τὸν Θετταλὸν ἐκ γυναικὸς μεταβαλόντα εἰς ἀνδρὸς φύσιν·
 E ἦν γὰρ * ἂν* ἀνδρὶ ῥιψάσπιδι τρόπον τινὰ πρέπουσα πα-
 σῶν μάλιστα ἢ κείνῃ τῇ γενέσκει ἐναντία γενέσεις, εἰς γυ-
 ναῖκα ἐξ ἀνδρὸς μεταβαλοῦσα, τιμωρία τούτῳ γενομένη·
 νῦν δ' ὅτι τούτων ἐγγύτατα φιλοψυχίας ἔνεκα, ἵνα τὸν
 ἐπίλοιπον βίον μὴ κινδυνεύῃ, ζῇ δὲ ὡς πλεῖστον χρόνου
 [ὦν] κακῷ ὀνειδίει ξυνεχόμενος, ἔστω νόμος ὃδε ἐπὶ τού-
 τοις· ἀνὴρ ὅς ἂν ὄφλη δίκην ὡς αἰσχυρῶς ἀποβαλὼν ὅπλα
 πολεμικά, τούτῳ μὴτ' οὐν τις στρατηγὸς μὴτ' ἄλλος ποτὲ
 τῶν κατὰ πόλεμον ἀρχόντων ὡς ἀνδρὶ στρατιώτῃ χρησθ-
 945 ται μὴδ' εἰς τάξιν κατατάξῃ μὴδ' ἡντινοῦν· εἰ δὲ μή, κατ-
 ευθύνειν αὐτοῦ τὸν εὐθύνον, ἂν μὲν ἦ τοῦ μεγίστου τι-
 μήματος ὁ τάξας τὸν κακόν, χιλίας, ἂν δὲ τοῦ δευτέρου,
 πέντε μνᾶς, ἂν δὲ τοῦ τρίτου, τρεῖς μνᾶς· ἂν δὲ τοῦ τε-
 τάρτου, μνᾶν. ὁ δὲ ὄφλων τὴν δίκην πρὸς τῷ ἀφείσθαι
 τῶν ἀνδρείων κινδύνων κατὰ φύσιν τὴν αὐταῦ προσα-
 ποτισάτω μισθόν, χιλίας μὲν, ἂν τοῦ μεγίστου τιμήματος
 ἢ, πέντε δέ, τοῦ δευτέρου, τρεῖς δέ, ἂν τοῦ τρίτου, μνᾶν
 B δὲ ὡσαύτως, καθάπερ οἱ πρόσθεν, τοῦ τετάρτου μέρους.

III. Εὐθύνων δὲ περὶ τίς ἡμῖν λόγος ἂν εἴη πρέπων
 ἀρχόντων γενομένων τῶν μὲν κατὰ τύχην κλήρου καὶ ἐπ'
 ἐνιαυτόν, τῶν δ' εἰς πλείονα ἔτη καὶ ἐκ προκρίτων; τῶν
 δὲ τοιούτων εὐθυντῆς τίς ἱκανός, ἂν τίς τί πη σχολιὸν
 αὐτῶν καμφθῇς ὑπὸ βάρους μὲν πράξῃ, τῆς δ' αὐτοῦ δυ-

νάμεως ἐνδεία πρὸς τὴν τῆς ἀρχῆς ἀξίαν, θάδιον μὲν οὐ-
 δαμῶς εὐρεῖν τῶν ἀρχόντων ἄρχοντα ὑπερβάλλοντα πρὸς C
 ἀρετὴν, ὅμως δὲ πειρατέον εὐθυντάς τινας ἀνευρίσκειν
 θείους. ἔχει γὰρ οὖν οὕτω· πολλοὶ καιροὶ πολιτείας λύ-
 σεώς εἰσι, καθάπερ νεὼς ἢ ζώον τινός, οὓς ἐντόνους τε
 καὶ ὑποζώματα καὶ νεύρων ἐπιτόνους, μίαν οὕσαν φύσιν
 διεσπαρμένην, πολλαχοῦ πολλοῖς ὀνόμασι προσαγορεύο-
 μεν· εἰς δὲ οὗτος οὐ σμικρότατος καιρὸς τοῦ σώζεσθαί τε
 καὶ διαλυθῆσαν οἰχεσθαι πολιτείαν. ἂν μὲν γὰρ οἱ τοὺς D
 ἄρχοντας ἐξευθύνοντες βελτίους ὥσιν ἐκείνων, καὶ τοῦτ'
 ἐν δίκῃ [ἀμέμπτω] τε καὶ ἀμέμπτως, ἢ πᾶσα οὕτω θάλλει
 τε καὶ εὐδαιμονεῖ χώρα καὶ πόλις· ἐὰν δ' ἄλλως τὰ περὶ
 τὰς εὐθύνας τῶν ἀρχόντων γίγνηται, τότε λυθείσης τῆς
 τὰ πάντα πολιτεύματα ξυνεχούσης εἰς ἓν δίκης ταύτη
 πᾶσα ἀρχὴ διεσπάσθη χωρὶς ἑτέρα ἀπ' ἄλλης, καὶ οὐκ εἰς
 ταὐτὸν ἐτι νεύουσαι, πολλὰς ἐκ μιᾶς τὴν πόλιν ποιοῦσαι, E
 στάσεων ἐμπλήσασαι ταχὺ διώλεσαν. διὸ δὴ δεῖ πάντως
 τοὺς εὐθύνους θανυμαστοὺς πᾶσαν ἀρετὴν εἶναι, τεκται-
 νώμεθα δὴ τινα τρόπον αὐτῶν τοιάνδε γένεσιν. κατ' ἐπι-
 κυτὸν ἕκαστον μετὰ τροπὰς ἡλίου τὰς ἐκ θερούς εἰς χει-
 μῶνα ξυνιέναι χρεὼν πᾶσαν τὴν πόλιν εἰς Ἥλιου κοινὸν
 καὶ Ἀπόλλωνος τέμενος, τῷ θεῷ ἀποφαινομένους ἄνδρας
 αὐτῶν τρεῖς, ὃν ἂν ἕκαστος αὐτῶν ἡγήται πάντη ἄριστον 946
 εἶναι πλὴν αὐτοῦ, μὴ ἕλαττον πευτήκοντα γεγονότα ἐτῶν·
 τῶν δὲ προκριθέντων οὓς ἂν πλείστοι ἐνέγκωσι, τούτους
 ἐκλέξει μεχρὶ τῶν ἡμίσεων, ἐὰν ἄρτιοι γίγνωνται, περιτ-
 τοὶ δὲ ἐὰν ὦσιν, ἕνα ἀφελεῖν, ὃ ἂν ἐλάχιστοι γένωνται,
 καταλιπεῖν δὲ τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν πλήθει τῶν ψήφων
 ἀποκρίναντας· ἐὰν δέ τιςιν ἴσαι γίγνωνται καὶ τὸν ἡμι-
 συν ἀριθμὸν πλείω ποιῶσιν, ἀφελεῖν τὸ πλεον ἀποκρί-
 ναντας νεότητι, τοὺς δ' ἄλλους ἐγκρίναντας φέρειν αὐθις, B
 μέχριπερ ἂν τρεῖς λειφθῶσιν ἄνισοι· ἐὰν δὲ ἢ πᾶσιν ἢ

τοῖν δυοῖν ἴσαι γίνωνται, τῇ ἀγαθῇ μοίρᾳ καὶ τύχῃ ἐπι-
τρέψαντας, κλήρῳ διελόντας τὸν νικῶντα καὶ δεύτερον
καὶ τρίτον στεφανῶσαι θαλλῶ καὶ τὰ ἀριστεῖα ἀποδόντας
πᾶσιν ἀνειπεῖν, ὅτι Μαγνήτων ἡ κατὰ θεὸν πάλιν τυ-
χοῦσα σωτηρίας πόλις, ἀποφήνασα αὐτῆς Ἡλῶ ἄνδρας
C τοὺς ἀρίστους τρεῖς, ἀκροθίνιον Ἀπόλλωνι κατὰ τὸν πα-
λαιὸν νόμον ἀνατίθῃσι κοινὸν καὶ Ἡλίῳ, ὅσον περ ἂν
ἔπωται χρόνον τῇ κρίσει. τοὺτους δὲ πρῶτῳ μὲν ἐνιαυ-
τῷ δώδεκα εὐθύνοους ἀποδείξαι, μέχρι περ ἂν ἐκάστῳ πέντε
καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη ξυμβῇ γενόμενα, τὸ λοιπὸν δὲ τρεῖς
ἀεὶ προσγιγνέσθων κατ' ἐνιαυτόν· οὗτοι δὲ τὰς ἀρχὰς
πάσας δώδεκα μέρη διελόμενοι πάσαις βασιάνοις χρώμενοι
ἐλευθέραις ἐλεγχόντων. οἰκούντων δέ, ὅσον ἂν εὐθύ-
D νωσι χρόνον, ἐν τῷ τοῦ Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἡλίου τεμέ-
νει, ἐν ᾧ περ ἐκρίθησαν· καὶ τὰ μὲν ἰδίᾳ ἕκαστος, τὰ δὲ
καὶ κοινῇ μετ' ἀλλήλων κρίναντες τοὺς ἄρχαντας τῇ πόλει
ἀποφηνάντων, εἰς τὴν ἀγορὰν γράμματα καταθέντες περὶ
ἐκάστης ἀρχῆς, ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν κατὰ τὴν τῶν
εὐθύνων γνώμην. ἥ τις δ' ἂν τῶν ἀρχῶν μὴ ὁμολογῇ κε-
κρίσθαι δικαίως, εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς δικαστὰς εἰσαγέτω
τοὺς εὐθύνους, καὶ εἰ μὲν ἀποφύγῃ τις τὰς εὐθύνας,
αὐτῶν τῶν εὐθύνων κατηγορεῖτω, εἰ μὲν ἐθέλῃ· εἰ δὲ
E ἄλῳ, εἰ μὲν ἢ τῷ θανάτῳ τιμημένον ὑπὸ τῶν εὐθύ-
νων, ὥσπερ ἀνάγκη, ἀπλῶς θνησκέτω, τῶν δ' ἄλλων τι-
μημάτων ὧν ἂν δυνατὸν ἦ διπλὴν τίσαι, διπλασίαν τι-
νέτω. τὰς δ' εὐθύνας αὐτῶν τούτων ἀκούειν χρὴ τίνες
ἔσονται καὶ τίνα τρόπον. ζῶσι μὲν οὖν τούτοις τοῖς παρὰ
947 πάσης τῆς πόλεως ἀριστείων ἡξιωμένοις προεδραῖαι τ' ἐν
ταῖς πανηγύρεσι πάσαις ἔστωσαν, ἔτι δὲ τῶν εἰς τοὺς Ἑλ-
ληνας κοινῇ θυσίων καὶ θεωριῶν καὶ ὅσων ἂν ἑτέρῳ κοι-
νωνῶσιν ἱερῶν, ἐκ τούτων τοὺς ἄρχοντας τῆς θεωρίας
ἐκάστης ἐκπέμπειν, καὶ τούτους μόνους δάφνης στεφάνῳ

τῶν ἐν τῇ πόλει κεκοσμημένους εἶναι, καὶ ἱερέας μὲν πάν-
 τας τοῦ Ἀπόλλωνος τε καὶ Ἑλίου, ἀρχιέρεων δὲ ἓνα κατ'
 ἐνιαυτὸν τὸν πρῶτον κριθέντα τῶν γενομένων ἐκείνῳ τῷ
 ἐνιαυτῷ [τῶν] ἱερέων, καὶ τοῦνομα ἀναγράφειν τούτου B
 κατ' ἐνιαυτὸν, ὅπως αὖ γίγνηται μέτρον ἀριθμοῦ τοῦ χρό-
 νου, ἕως αὖ ἡ πόλις οἰκῇται. τελευτήσασι δὲ προθέσεις τε
 καὶ ἐκφορὰς καὶ θήκας διαφόρους εἶναι τῶν ἄλλων πολι-
 τῶν, λευκὴν μὲν τὴν στολὴν ἔχειν πᾶσαν, θορήων δὲ καὶ
 ὀδυρμῶν χωρὶς γίνεσθαι, κορῶν δὲ χορὸν πεντεκαίδεκα
 καὶ ἄρσένων ἕτερον περισταμένους τῇ κλίνῃ ἑκατέρους
 οἷον ὕμνον πεποιημένον ἔπαινον εἰς τοὺς ἱερέας ἐν μέρει C
 ἑκατέρους ᾄδειν, εὐδαιμονίζοντας ῥῶδῃ διὰ πάσης τῆς ἡμέ-
 ρας· ἔωθεν δ' εἰς τὴν θήκην φέρειν αὐτὴν μὲν τὴν κλίνην
 ἑκατὸν τῶν νέων τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις, οὓς αὖ οἱ προσ-
 ῃκοντες τοῦ τελευτήσαντος ἐπιώψονται, πρῶτους δὲ προ-
 λέναι τοὺς ἡιθέους τὴν πολεμικὴν σκευὴν ἐνδεδυνότας
 ἑκάστους, σὺν τοῖς ἵπποισι μὲν ἱππέας, σὺν δὲ ὅπλοις
 ὀπλίτας, καὶ τοὺς ἄλλους ὡσαύτως, παῖδας δὲ περὶ αὐτὴν D
 τὴν κλίνην ἔμπροσθεν τὸ πάτριον μέλος ἐφθυμεῖν, καὶ
 κόρας ἐπομένας ἐξόπισθεν ὅσαι τ' αὖ γυναῖκες τῆς παιδο-
 ποιήσεως ἀπηλλαγμέναι τυγχάνωσι, μετὰ δὲ ταῦτα ἱερέας
 τε καὶ ἱερείας ὡς καθαρεύοντι τῷ τάφῳ ἔπεσθαι, εἰν ἄρα
 καὶ τῶν ἄλλων εἰργωνται τάφῳ, εἰν καὶ τὸ τῆς Πυθίας
 οὕτω τε καὶ ταύτῃ σύμφηφον ἦ· θήκην δὲ ὑπὸ γῆς αὐτοῖς
 εἰργασμένην εἶναι ψαλίδα προμήκη λίθων ποτίμων καὶ
 ἀγῆρων εἰς δύναμιν, ἔχουσιν κλῖνας παρ' ἀλλήλας λιθί-
 νας κειμένας, οὗ δὴ τὸν μακάριον γεγυνοῦτα θέντες, κύ-
 κλω χώσαντες, περὶ ξδένδρων ἄλλος περιφυτευέουσιν πλήν E
 κώλου ἑνός, ὅπως αὖ αὖξην ὁ τάφος ἔχη ταύτην τὴν εἰς
 τὸν ἅπαντα χρόνον, αὖ ἐπιδέη χώματος τοῖς τιθεμένοις·
 κατ' ἐνιαυτὸν δὲ ἀγῶνα μουσικῆς αὐτοῖς καὶ γυμνικὸν
 ἱππικὸν τε θήσουσι. τὰ μὲν δὴ γέγρα ταυῦτα τοῖς τὰς εὐ-

θύνας διαφυγοῦσιν· ἂν δέ τις τούτων πιστεύων τῷ κε-
κρίσθαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐπιδείξῃ κακὸς γενόμενος
ὑστερον τῆς κρίσεως, γράφεσθαι μὲν τὸν βουλούμενον αὐ-
τὸν ὁ νόμος προσταττέτω, ὁ δ' ἄγων ἐν δικαστηρίῳ γιγνέ-
948 σθαι τοιῷδ' ἐν τινὶ τρόπῳ. πρῶτον μὲν νομοφύλακες ἐστώ-
σαν τούτου τοῦ δικαστηρίου, ἔπειτα αὐτῶν τούτων οἱ ζῶν-
τες, πρὸς δὲ τούτοις τὸ τῶν ἐκλεκτῶν δικαστήριον· γρα-
φέσθαι δὲ ὁ γραφόμενος, ὃν ἂν γράφηται, λέγουσαν τὴν
γραφὴν ἀνάξιον εἶναι τὸν καὶ τὸν τῶν ἀριστείων καὶ τῆς
ἀρχῆς· καὶ ἐὰν μὲν ὁ φεύγων ἄλῳ, στερέσθαι τῆς ἀρ-
χῆς καὶ τοῦ τάφου καὶ τῶν ἄλλων τῶν δοθεισῶν αὐτῷ τι-
μῶν, ἐὰν δὲ ὁ διώκων μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος
τῶν ψήφων, τινέτω ὁ μὲν τοῦ μεγίστου τιμήματος δώδεκα
B μνᾶς, ὅκτω δὲ ὁ τοῦ δευτέρου, τρίτου δὲ ἑξ, τετάρτου
δὲ δύο.

IV. Ῥαδαμάνθυος δὲ περὶ τὴν λεγομένην κρίσιν τῶν
δικῶν ἄξιον ἄγασθαι, διότι κατείδε τοὺς τότε ἀνθρώπους
ἡγουμένους ἐναργῶς εἶναι θεούς, εἰκότως, ἅτε κατὰ τὸν
τότε χρόνον τῶν πολλῶν ἐκ θεῶν ὄντων, ὧν εἷς ἦν αὐτός,
ὥς γε λόγος. ἔοικε δὴ δικαστῇ μὲν ἀνθρώπων οὐδενὶ δια-
νοούμενος δεῖν ἐπιτρέπειν, θεοῖς δὲ, ὅθεν ἀπλᾶ καὶ τα-
χεῖαι δίκαι ἐκρίνουντ' αὐτῷ. διδοὺς γὰρ περὶ ἐκάστων τῶν
C ἀμφισβητουμένων ὕρκον τοῖς ἀμφισβητοῦσιν ἀπηλλάτ-
τετο ταχὺ καὶ ἀσφαλῶς. νῦν δὲ δὴ ὅτε μέρος μὲν τι, φα-
μέν, ἀνθρώπων τὸ παράπαν οὐχ ἡγοῦνται θεούς, οἱ δὲ
οὐ φροντίζουσιν ἡμῶν αὐτοὺς διανοοῦνται, τῶν δὲ δὴ πλεί-
στων ἐστὶ καὶ κακίστων ἡ δόξα, ὥς σμικρὰ δεχόμενοι θύ-
ματα καὶ θωπείας πολλὰ συναποστεροῦσι χρήματα καὶ
μεγάλων σφᾶς ἐκλύονται κατὰ πολλὰ ζημιῶν, οὐκέτι δὴ
τοῖς νῦν ἀνθρώποις ἢ Ῥαδαμάνθυος ἂν εἴη τέχνη πρέ-
D πουςα ἐν δίκαις. μεταβεβληκυῖων οὖν τῶν περὶ θεοῦς
δοξῶν ἐν τοῖς ἀνθρώποις μεταβάλλειν χρὴ καὶ τοὺς νό-

μους· ἐν γὰρ λήξεισι δικῶν τοὺς μετὰ νοῦ τιθεμένους νό-
 μους ἐξαιρεῖν χρή τοὺς ὅρκους τῶν ἀντιδικούντων ἐκα-
 τέρων, καὶ τὸν λαγχάνοντά τῷ τινα δίκην τὰ μὲν ἐγκλή-
 ματα γράφειν, ὅρκον δὲ μὴ ἐπομνύναι, καὶ τὸν φεύγοντα
 κατὰ ταῦτά τὴν ἄρνησιν γράψαντα παραδοῦναι τοῖς ἄρ-
 χουσιν ἀνώμοτον. δεινὸν γάρ που, δικῶν γ' ἐν πόλει
 πολλῶν γενομένων, εὖ εἰδέναι σμικροῦ δεῖν τοὺς ἡμίσεις E
 αὐτῶν ἐπιωρκηκότας, ἐν ξυσσιτίοις τε ἀλλήλοις εὐχερῶς ἐ
 συγγιγνομένους καὶ ἐν ἄλλαις συνουσίαις τε καὶ ἰδιωτι-
 καῖς συγγενήσεσιν ἐκάστων. νόμος δὴ κείσθω δικαστὴν
 μὲν ὁμνύναι δικάζειν μέλλοντα, καὶ τὸν τὰς ἀρχὰς τῷ κοι-
 νῷ καθιστάντα δι' ὅρκων ἢ διὰ φορᾶς ψήφων ἀφ' ἱερῶν 949
 φέροντα δρᾶν αἰεὶ τὸ τοιοῦτον, καὶ κριτὴν αὐτῶν χορῶν καὶ
 πάσης μουσικῆς καὶ γυμνικῶν τε καὶ ἱππικῶν ἀθλῶν ἐπι-
 στάτας καὶ βραβείας καὶ ἀπάντων, ὅποσα μὴ φέρει κέρδος
 κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν τῷ ἐπιωρκοῦντι· τῶν δὲ
 ὅποσα ἐξαρηθέντι καὶ ἐξομοσαμένῳ κέρδος μέγα φανε-
 ρὸν εἶναι δοκεῖ, ταῦτα δὲ διὰ δικῶν ὅρκων χωρὶς κρίνε-
 σθαι ξύμπαντας τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλοις. καὶ τὸ πα-
 ράπαν ἐν δίκῃ τοὺς προέδρους μὴ ἐπιτρέπειν μήτε ὁμνύντι B
 λέγειν πιθανότητος χάριν μήτε ἐπαρώμενον ἑαυτῷ καὶ
 γένει μήτε ἱκετείαις χρώμενον ἀσχήμοσι μήτε οἰκτοῖς γυ-
 ναικεῖοις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον μετ' εὐφημίας διδάσκοντα καὶ
 μανθάνοντα αἰεὶ διατελεῖν, εἰ δὲ μή, καθάπερ ἔξω τοῦ
 λόγου λέγοντος, τοὺς ἄρχοντας πάλιν ἐπανάγειν εἰς τὸν
 περὶ τοῦ πράγματος αἰεὶ λόγον. ξένῳ δ' εἶναι πρὸς ξένους,
 καθάπερ τὰ νῦν, δέχεσθαι τε ὅρκους παρ' ἀλλήλων, ἂν
 ἐθέλωσι, καὶ διδόναι κυρίως· οὐ γὰρ καταγρησάουσιν C
 οὐδ' ἐννεοττεύοντες ἐν τῇ πόλει ὥς τὸ πολὺ τοιοῦτους
 ἄλλους κυρίους τῆς χώρας παρέξονται ξυντρόφους. δικῶν
 τε περὶ λήξεως τὸν αὐτὸν τρόπον εἶναι πρὸς ἀλλήλους
 πᾶσι τὴν κρίσιν, ὅσα τις ἐλεύθερος ἀπειθεῖ τῇ πόλει, μήτ'

οὖν πληγῶν ἄξια μὴδ' αὖ δεσμῶν μὴδὲ θανάτου. περὶ δὲ χορείας τινῶν φοιτήσεων ἢ πομπεύσεων ἢ τοιούτων τινῶν ἄλλων κοινῶν κοσμήσεων ἢ λειτουργιῶν, ὅποσα περὶ
 D θυσίας εἰρηνικῆς ἢ πολεμικῶν εἰσφορῶν εἵνεκα, πάντων τῶν τοιούτων τὴν πρώτην ἀνάγκην τακτὴν εἶναι τῆς ζημίας, τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις ἐνεχυρασίαν τούτοις, οἷς ἂν πόλις ἅμα καὶ νόμος εἰσπράττειν προστάτῃ, τῶν δὲ ἀπειθοῦντων ταῖς ἐνεχυρασίαις προᾶσιν τῶν ἐνεχύρων εἶναι, τὸ δὲ νόμισμα γίνεσθαι τῇ πόλει· ἐὰν δὲ ζημίας δέωνται πλείονος, τὰς ἀρχὰς ἐκάστας τοῖς ἀπειθοῦσι τὰς προεπού-
 E σας ζημίας ἐπιβαλλούσας εἰσάγειν εἰς τὸ δικαστήριον, ἕως ἂν ἐθελήσωσι δοῶν τὸ προσταχθέν.

V. Πόλει δέ, ἥτις ἂν μὴτε χρηματίζεται πλήν τὸν ἐκ γῆς χρηματισμὸν μὴτ' ἐμπορεύηται, περὶ ἀποδημίας ἐαν-
 τῶν ἔξω τῆς χώρας καὶ ξένων ὑποδοχῆς ἄλλοθεν ἀνάγκη βεβουλευθῆαι τί χρὴ δοῶν· συμβουλεύειν οὖν τὸν νομοθέτην δεῖ τούτων πέρι πρῶτον πείθοντα εἰς δύναμιν. πέ-
 φυκε δὲ ἡ πόλεων ἐπιμιξία πόλεσιν ἦδη κεραννύναι παν-
 950 τοδαπά, καινοτομίας ἀλλήλοις ἐμποιοῦντων ξένων ξένοισ· ὃ δὴ τοῖς μὲν εὖ πολιτευομένοις διὰ νόμων ὀρθῶν βλάβην ἂν φέροι μεγίστην πασῶν, ταῖς δὲ πλείσταις πόλεσιν ἅτε οὐδαμῶς εὐνομουμέναις οὐδὲν διαφέρει φύρεσθαι δεχο-
 μένους τε ἀστοῖς ξένους καὶ αὐτοὺς εἰς τὰς ἄλλας ἐπικω-
 μάζοντας πόλεις, ὅταν ἐπιθυμήσῃ τις ἀποδημίας ὀπῆσθαι καὶ ὁπότε, εἴτε νέος εἴτε καὶ πρεσβύτερος ὢν. τὸ δ' αὖ μὴτε ἄλλους δέχεσθαι μὴτε αὐτοὺς ἄλλοσε ἀποδημεῖν ἅμα
 B μὲν οὐκ ἐγγωρεῖ τό γε παράπαν, ἐτι δὲ ἄγριον καὶ ἀπηνὲς φαίνοιτ' ἂν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ὀνόμασί τε χαλεποῖς ταῖσι λεγομέναις ξενηλασίαις χρωμένους καὶ τρόποις ἀν-
 θάδεσι καὶ χαλεποῖς, ὥς δοκοῖεν ἂν· χρὴ δὲ οὐποτε περὶ σμικροῦ ποιεῖσθαι τὸ δοκεῖν ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἄλλοις ἢ μὴ δοκεῖν. οὐ γὰρ ὅσον οὐσίας ἀρετῆς ἀπεσφαλμένοι τυγ-

χάνουσιν οἱ πολλοί, τοσοῦτον καὶ τοῦ κρίνειν τοὺς ἄλλους
 οἱ πονηροὶ καὶ ἄχρηστοι, θεῖον δέ τι καὶ εὖστοχον ἔνεστι
 καὶ τοῖσι κακοῖς, ὥστε ἀμύπολλοι καὶ τῶν σφόδρα κακῶν C
 εὐ τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δόξαις διαιροῦνται τοὺς ἀμείνους
 τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς χείρους. διὸ καλὸν ταῖς πολλαῖς
 πόλεσι τὸ παρακέλευμά ἐστι, προτιμᾶν τὴν εὐδοξίαν πρὸς
 τῶν πολλῶν. τὸ μὲν γὰρ ὀρθότατον καὶ μέγιστον, ὄντα
 ἀγαθὸν ἀληθῶς οὕτω τὸν εὐδοξον βίον θηρεύειν, χωρὶς
 δὲ μηδαμῶς, τὸν γε τέλειον ἄνδρα ἐσόμενον. καὶ δὴ καὶ τῇ
 κατὰ Κρήτην οἰκισομένη πόλει πρέπον ἂν εἴη δόξαν πρὸς
 τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὅτι καλλίστην τε καὶ ἀρίστην πα-
 ρασκευάζεσθαι πρὸς ἀρετὴν· πᾶσα δ' ἐλπίς αὐτὴν ἐκ τῶν D
 εἰκότων, ἅνπερ κατὰ λόγον γίγνηται, μετ' ὀλίγων ἡλίον
 ὕψεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐν ταῖς εὐνόμοις πόλεσι
 καὶ χώραις. ὥδε οὖν χρή ποιεῖν περὶ ἀποδημίας εἰς ἄλλας
 χώρας καὶ τόπους καὶ περὶ ὑποδοχῆς ξένων. πρῶτον μὲν
 νεωτέρῳ ἑτῶν τετταράκοντα μὴ ἐξέστω ἀποδημῆσαι μη-
 δαμῇ μηδαμῶς, ἔτι τε ἰδίᾳ μηδενί, δημοσίᾳ δ' ἔστω κήρυ-
 ξιν ἢ πρεσβείαις ἢ καὶ τισι θεωροῖς· τὰς δὲ κατὰ πόλε-
 μον καὶ στρατείας ἀποδημίας οὐκ ἐν ἐκδημίαις πολιτικαῖς E
 ἄξιον ἀγορεύειν ὥς τούτων οὕσας· Πυθῶδε τῷ Ἀπόλ-
 λωνι καὶ εἰς Ὀλυμπίαν τῷ Διὶ καὶ εἰς Νεμέαν καὶ εἰς Ἴσθ-
 μὸν χρή πέμπειν κοινωνοῦντας θυσιῶν τε καὶ ἀγώνων
 τούτοις τοῖς θεοῖς, πέμπειν δὲ εἰς δύναμιν ὅτι πλείστους
 ἅμα καὶ καλλίστους τε καὶ ἀρίστους, οἵτινες εὐδόκιμον
 τὴν πόλιν ἐν ἱεραῖς τε καὶ εἰρηναῖς συνουσίαις ποιή-
 σουσι δοκεῖν, τοῖς περὶ τὸν πόλεμον ἀντίστροφον ἀποδι- 951
 δόντες δόξης παρασκευὴν, ἐλθόντες δὲ οἰκαδὲ διδάξουσι
 τοὺς νέους, ὅτι δευτέρᾳ τὰ τῶν ἄλλων ἐστὶ νόμιμα τὰ περὶ
 τὰς πολιτείας. θεωροὺς δὲ ἄλλους ἐκπέμπειν χρεῶν τοι-
 ούσδε τινὰς τοὺς νομοφύλακας παρεμένους· ἂν τινες ἐπι-
 θυμῶσι τῶν πολιτῶν τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων πράγματα

θεωρῆσαι κατὰ τινα πλειῶ σχολήν, ἀπειργέτω μηδεὶς
 τούτους νόμος· οὔτε γὰρ ἄπειρος οὔσα πόλις ἀνθρώπων
 Β κακῶν καὶ ἀγαθῶν δύναται· ἂν ποτε, ἀνομίλητος οὔσα,
 ἡμερος ἱκανῶς εἶναι καὶ τέλος, οὐδ' αὖ τοὺς νόμους δια-
 φυλάττειν ἄνευ τοῦ γνώμη λαβεῖν αὐτοὺς ἀλλὰ μὴ μόνον
 εἶθεσιν. εἰσὶ γὰρ ἐν τοῖς πολλοῖς ἄνθρωποι αἰεὶ θεοὶ τινες,
 οὐ πολλοί, παντὸς δ' ἄξιοι ξυγγίγνεσθαι, φνόμενοι οὐδὲν
 μᾶλλον ἐν εὐνομουμέναις πόλεσιν ἢ καὶ μὴ, ὧν κατ' ἴχνος
 αἰεὶ χρῆ τὸν ἐν ταῖς εὐνομουμέναις πόλεσιν οἰκοῦντα, ἐξ-
 C ὄντα κατὰ θάλατταν καὶ γῆν, ζητεῖν ὅς ἂν ἀδιάφθαρτος ἦ,
 τὰ μὲν βεβαιούμενον τῶν νομίμων, ὅσα καλῶς αὐτοῖς κεί-
 ται, τὰ δ' ἐπανορθούμενον, εἴ τι παραλείπεται. ἄνευ γὰρ
 ταύτης τῆς θεωρίας καὶ ζητήσεως οὐ μένει ποτὲ τελέως
 πόλις, οὐδ' ἂν κακῶς αὐτὴν θεωρῶσιν.

ΚΑ. Πῶς οὖν ἂν γίγνοιτ' ἀμφοτέρω;

VI. ΑΘ. Τῇδε. πρῶτον μὲν ὁ θεωρὸς ὁ τοιοῦτος ἡμῖν
 γεγυνώς ἔστω πλειόνων ἐτῶν ἢ πεντήκοντα, ἐτι δὲ τῶν
 D εὐδοκίμων τὰ τε ἄλλα καὶ εἰς τὸν πόλεμον ἔστω γεγεννημέ-
 νος, εἰ μέλλει τὸ τῶν νομοφυλάκων δαῖγμα εἰς τὰς ἄλλας
 μεθῆσιν πόλεις· πλεον δὲ ἐξήκοντα γεγυνώς ἐτῶν μηκέτι
 θεωρεῖται. θεωρήσας δὲ ὅπόσ' ἂν ἔτη βουλευθῇ τῶν δέκα
 καὶ ἀφικόμενος οἴκαδε εἰς τὸν σύλλογον ἵτω τὸν τῶν περὶ
 νόμους ἐποπτευόντων· οὗτος δ' ἔστω νέων καὶ πρεσβυτέ-
 ρων μεικτός, ἐκάστης μὲν ἡμέρας συλλεγόμενος ἐξ
 ἀνάγκης ἀπ' ὄρθρου μέχρι περ' ἂν ἥλιος ἀνάσχη, πρῶτον
 μὲν τῶν ἱερέων τῶν τὰ ἀριστεῖα εἰληφότων, ἔπειτα τῶν
 E νομοφυλάκων τοὺς αἰεὶ πρεσβεύοντας δέκα, ἐτι δὲ ὁ περὶ
 τῆς παιδείας πάσης ἐπιμελητὴς ὅς τε νέος οἷ τε ἐκ τῆς ἀρχῆς
 ταύτης ἀπηλλαγμένοι, ἕκαστος δὲ τούτων μὴ μόνος, ἀλλ'
 ἵτω μετὰ νέου ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν μέχρι τετταράκοντα,
 τὸν ἄρῆσκοντα αὐτῷ προσλαμβάνων. τὴν δὲ συνουσίαν
 εἶναι τούτοις καὶ τοὺς λόγους περὶ νόμων αἰεὶ τῆς τε αἰ-

κείας πόλεως περί καὶ ἐὰν ἄλλοθι πυυθάνωνται τι περὶ 952
 τῶν τοιούτων διαφέρουν, καὶ δὴ καὶ περὶ μαθημάτων,
 ὁπόσ' ἂν [έν] ταύτῃ τῇ σκέψει δοκῇ συμφέρειν, μαθοῦσι
 μὲν εὐαγέστερον γίγνεσθαι, μὴ μαθοῦσι δὲ σκοτωδέστερα
 τὰ περὶ νόμους αὐτοῖς φαίνεσθαι καὶ ἀσαφῇ. ἃ δ' ἂν τού-
 των ἐγκρίνωσιν οἱ γεραίτεροι, τοὺς νεωτέρους πάσῃ σπου-
 δῇ μακθάνειν, ἐὰν δέ τις ἀνάξιος δοκῇ τῶν παρακεκλημέ-
 νων εἶναι, τῷ παρακαλοῦντι μέμφεσθαι τὸν σύλλογον
 ὅλον· τοὺς δ' εὐδοκίμοῦντας τούτων τῶν νέων φυλάττειν B
 τὴν ἄλλην πόλιν, ἀποβλέποντας εἰς αὐτοὺς διαφερόντως
 τε τηροῦντας, καὶ τιμὰν μὲν κατορθοῦντας, ἀτιμάζειν δὲ
 μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐὰν ἀποβαίνωσι χείρους τῶν πολλῶν.
 εἰς δὴ τοῦτον τὸν σύλλογον ὁ θεωρήσας τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις
 ἀνθρώποις νόμιμα ἀφικόμενος εὐθύς πορευέσθω, καὶ εἴ
 τινα φήμην τινῶν περὶ θέσεως νόμων ἢ παιδείας ἢ τροφῆς
 εὐρὲς τινας ἔχοντας φράζειν, εἴτε καὶ αὐτὸς νενοηκῶς ἅττα
 ἦκοι, κοινούτω τῷ συλλόγῳ ἅπαντι· καὶ ἐὰν τε μηδὲν χεί- C
 ρων μηδὲ τι βελτίων ἦκειν δόξῃ, χάριν γοῦν τῆς σφύδρα
 προθυμίας αἰνεῖσθω, ἐὰν δὲ πολὺ βελτίων, πολὺ τ' ἐπαι-
 νείσθω μᾶλλον ζῶν, τελευτήσαντά τε τιμαῖς αὐτὸν προσ-
 ηκούσαις ἢ τῶν συλλεγομένων τιμάτω δύναιμις. ἐὰν δὲ
 διεφθαρμένος ἀφικέσθαι δόξῃ, μηδενὶ ξυγγιγνέσθω μήτε
 νέῳ μήτε πρεσβυτέρῳ προσποιούμενος εἶναι σοφός· καὶ
 ἐὰν μὲν πείθεται τοῖς ἄρχουσιν, ἰδιώτης ζήτω, ἐὰν δὲ μὴ,
 τεθνάτω, ἐὰν γ' ἐν δικαστηρίῳ ἄλῳ πολυπραγμονῶν τι D
 περὶ τὴν παιδείαν καὶ τοὺς νόμους· ἐὰν δὲ ἄξιον ὄντα εἰς
 δικαστήριον εἰσάγειν ἄρχόντων μηδεὶς εἰσάγῃ, ὕνειδος
 ἀποκείσθω τοῖς ἄρχουσιν εἰς τὴν τῶν ἀριστείων διαδικα-
 σίαν. ὁ μὲν οὖν ἐκδημῶν οὕτω καὶ τοιοῦτος ὢν ἐκδημείτω,
 τὸν δ' εἰσεπιδημήσαντα μετὰ τοῦτον χορὴ φιλοφρονείσθαι.
 τέτταρες δ' εἰσὶ ξένοι, ὧν δεῖ περὶ λόγον τινα ποιεῖσθαι·
 ὁ μὲν δὴ πρῶτός τε καὶ διὰ τέλους αἰεὶ θερινὸς ὥς τὰ πολλὰ

Ε διατελῶν ταῖς φοιτήσεσι, καθάπερ οἱ τῶν ὀρυζίων διαπο-
 ρευόμενοι, καὶ τούτων οἱ πολλοὶ κατὰ θάλατταν ἀτεχνῶς
 οἶον πετόμενοι χρηματισμοῦ χάριν ἐμπορευόμενοι ἔτους
 ὥρα πέτονται πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις· ὃν ἀγοραῖς καὶ λι-
 μέσι καὶ δημοσίοις οἰκοδομήμασιν ἐξω τῆς πόλεως πρὸς τῇ
 πόλει ὑποδέχεσθαι χρὴ τοὺς ἐπὶ τούτοις ἄρχοντας τεταγ-
 μένους, φυλάττοντας μὴ νεωτερίζῃ τίς τι τῶν τοιούτων ξέ-
 953 νων, καὶ δίκας αὐτοῖς ὀρθῶς διανέμοντας, ἀναγκαῖα μὲν,
 ὡς ὀλίγιστα δ' ἐπιχρωμένους. ὁ δὲ δεύτερος, ὅμμασιν ὄν-
 τως θεωρὸς ὅσα τε μυσῶν ὥσιν ἔχεται θεωρήματα· τῷ
 δὴ τοιούτῳ παντὶ χρὴ καταλύσεις πρὸς ἱεροῖς εἶναι φιλο-
 ξενίαις ἀνθρώπων παρεσκευασμένας, χρὴ δὲ καὶ τῶν τοι-
 ούτων ἱερέας τε καὶ νεωκόρους ἐπιμελεῖσθαι καὶ τημελεῖν,
 ἕως ἂν τὸν μέτριον ἐπιμείναντες χρόνον, ἰδόντες τε καὶ
 Β ἀκούσαντες ὧν χάριν ἀφίκοντο, ἀβλαβεῖς τοῦ θρασυαί τε
 καὶ παθεῖν ἀπαλλάττωνται. δικαστὰς δ' αὐτοῖς εἶναι τοὺς
 ἱερέας, εἰάν ἀδικῇ τις αὐτῶν τινὰ ἢ τιν' ἄλλον ἀδικῇ τις
 τούτων ὅσα ἐντὸς δραχμῶν πεντήκοντα· εἰάν δέ τι μείζον
 ἔγκλημα αὐτοῖς γίννηται, πρὸς τοῖς ἀγορανόμοις εἶναι δεῖ
 δίκας τοῖς τοιούτοις. τρίτον δὲ ξένον ὑποδέχεσθαι χρὴ δη-
 μοσίᾳ τὸν κατὰ τι δημόσιον ἐξ ἄλλης χώρας ἀφιγμένον· ὃν
 στρατηγοῖς τε καὶ ἱππάρχοις καὶ ταξιάρχοις ὑποδεκτέον
 Γ ἐστὶ μόνους, τὴν τ' ἐπιμέλειαν τῶν τοιούτων μετὰ τῶν
 πρυτάνεων ποιητέον ἐκείνῳ, παρ' ὅτῳ τις ἂν αὐτῶν τὴν
 κατάλυσιν ξενωθεὶς ποιήσῃται μόνῳ. τέταρτος δέ, ἂν ποτέ
 τις ἀφίκηται, σπάνιος μὲν, ἂν δ' οὐν ποτέ τις ἔλθῃ τῶν
 παρ' ἡμῖν θεωρῶν ἀντίστροφος ἐξ ἄλλης χώρας, πρῶτον
 μὲν ἔλαττον ἑτῶν μηδὲν πεντήκοντα γεγονώς ἔστω, πρὸς
 τούτῳ δὲ ἀξίων τι καλὸν ἰδεῖν τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι
 διαφέρον ἐν καλλοναῖς ἢ καὶ δεῖξαι τι κατὰ ταυτὰ ἄλλη
 Δ πόλει. ἴτω μὲν νῦν πᾶς ἀκέλευστος ὁ τοιοῦτος ἐπὶ τὰς τῶν
 πλουσίων καὶ σοφῶν θύρας, τοιοῦτος ἕτερος αὐτὸς ὧν·

ἐπὶ γὰρ τὴν τοῦ τῆς παιδείας ἐπιμελουμένου πάσης οἰκη-
σιν ἴτω πιστεύων ἱκανῶς εἶναι ξένος τῷ τοιούτῳ ξένῳ, ἢ
τὴν τῶν νικηφόρων τινὸς ἐπ' ἀρετῇ· ξυνῶν δὲ τούτων
τισὶ τὸ μὲν διδάξας, τὸ δὲ μαθὼν ἀπαλλαττέσθω, φίλος
παρὰ φίλων δώροις καὶ τιμαῖς πρεπούσαις τιμηθεῖς. τοῦ-
τοις δὴ τοῖς νόμοις ὑποδέχεσθαι τε χρὴ πάντας ξένους τε
καὶ ξένας ἐξ ἄλλης χώρας καὶ τοὺς αὐτῶν ἐκπέμπειν, τι-
μῶντας ξένιον Δία, μὴ βρώμασι καὶ θύμασι τὰς ξυνηλα-
σίας ποιουμένους, καθάπερ ποιοῦσι νῦν θρέμματα Νεέ-
λου, μηδὲ κηρύγμασιν ἀγροίσις.

VII. Ἐγγύην, ἣν ἂν ἐγγυᾷται τις, διαρρήδην ἐγγυά-
σθω, τὴν προᾶξιν πᾶσαν διομολογούμενος ἐν συγγραφῇ
καὶ ἐναντίον μαρτύρων μὴ ἔλαττον ἢ τριῶν, ὅσα ἐντὸς
χιλίων, τὰ δ' ὑπὲρ χιλίας μὴ ἔλαττον ἢ πέντε. ἐγγυητῆς 954
μὲν δὴ καὶ ὁ προπωλῶν ὅτιοῦν τοῦ μὴ ἐνδίκως πωλοῦν-
τος ἢ καὶ μηδαμῶς ἀξιόχρεω· ὑπόδικος δ' ἔστω καὶ ὁ προ-
πωλῶν, καθάπερ ὁ ἀποδόμενος. φωρᾶν δὲ ἂν ἐθέλῃ τις
τι παρ' ὁτρωοῦν, γυμνὸς [ἢ] χιτωνίσκον ἔχων ἄξωστος,
προσμοῖσας τοὺς νομίμους θεοὺς ἢ μὴν ἐλπίζειν εὐρήσειν,
οὕτω φωρᾶν· ὁ δὲ παρεχέτω τὴν οἰκίαν, τὰ τε σεσημα-
σμένα καὶ τὰ ἀσήμαντα, φωρᾶν. εἰ δὲ τις ἐρευνᾶν βου-
λομένῳ φωρᾶν μὴ διδῶ, δικάζεσθαι μὲν τὸν ἀπειρογόμε-
νον, τιμησάμενον τὸ ἐρευνώμενον, ἂν δὲ τις ὄφλη, τὴν B
διπλασίαν τοῦ τιμηθέντος βλάβην ἐκτίνειν. εἰ δὲ ἀποδη-
μῶν οἰκίας δεσπότης τυγχάνῃ, τὰ μὲν ἀσήμαντα παρεχόν-
των οἱ ἐνοικοῦντες ἐρευνᾶν, τὰ δὲ σεσημασμένα παραση-
μηνάσθω καὶ ὃν ἂν ἐθέλῃ φύλακα καταστησάτω πέντε
ἡμέρας ὁ φωρῶν· εἰ δὲ πλείονα χρόνον ἀπῇ, τοὺς ἀστυ-
νόμους παραλαβὼν οὕτω φωράτω, λύων καὶ τὰ σεσημα-
σμένα, πάλιν δὲ μετὰ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἀστυνόμων C
κατὰ ταῦτά σημενᾷσθω. τῶν ἀμφισβητησίμων χρόνου
ὄρος, ὃν εἰάν τις ἢ κεκτημένος, μηκέτ' ἀμφισβητεῖν ἐξεῖναι.

χωρίων μὲν οἰκήσεών τε τῆδε οὐκ ἔστ' ἀμφισβήτησις· τῶν δὲ ἄλλων, ὅτι ἂν τις ἐκτημένος ᾖ, εἴαν μὲν κατὰ ἄστυ καὶ κατ' ἀγορὰν καὶ ἱερὰ χρώμενος φαίνεται καὶ μηδεὶς ἐπιλάβηται, φῆ δὲ ζητεῖν τοῦτον τὸν χρόνον, ὃ δὲ μὴ ἀποκρυπτόμενος φανερός ᾖ, εἴαν οὕτω τις ἐνιαυτοῦ ὅτιοῦν
 D ἐκτημένος, ὃ δὲ ζητῶν διαγένηνται, μὴ ἐξέστω τοιοῦτου κτήματος ἐπιλαβέσθαι μηδένα παρελθόντος ἐνιαυτοῦ. εἴαν δὲ κατ' ἄστυ μὲν μὴ μηδὲ κατ' ἀγορὰν χρῆται, κατ' ἀγροὺς δὲ φανερώς, μὴ προστυχῆς δὲ ἐν πέντε ἔτεσι γένηται τις, τῶν πέντε ἐξεληθόντων ἐτῶν μηκέτι τοῦ λοιποῦ χρόνου ἐξέστω τοῦτω τοῦ τοιούτου ἐπιλαβέσθαι. εἴαν δὲ κατ' οἰκίας ἐν ἄστει τέ τις χρῆται, τριετὴ τὴν προθεσμίαν εἶναι,
 E εἴαν δὲ κατ' ἀγροὺς ἐν ἀφανεί κέκτηται, δέκα ἐτῶν, εἴαν δ' ἐν ἀλλοθιμίᾳ, τοῦ παντός χρόνου, ὅταν ἀνεύρῃ πον, μηδεμίαν εἶναι προθεσμίαν τῆς ἐπιλήψεως. εἴαν τις τινα δίκη παραγενέσθαι κωλύσῃ βία, εἴτε αὐτὸν εἴτε μάρτυρας, εἴαν μὲν δοῦλον εἴτε αὐτοῦ εἴτε ἀλλότριον, ἀτελῆ καὶ ἄκυρον γίνεσθαι τὴν δίκην, εἴαν δ' ἐλεύθερον, πρὸς τῷ
 955 ἀτελῆ δεθῆναι μὲν ἐνιαυτόν, ὑπόδικον δὲ ἀνδραποδισμού τῷ ἐθέλουσι γίνεσθαι. εἴαν δὲ ἀνταγωνιστὴν γυμναστικῆς ἢ μουσικῆς ἢ τινος ἀγῶνος ἐτέρου διακωλύῃ τις βία μὴ παραγίνεσθαι, φραζέτω μὲν ὃ ἐθέλων τοῖς ἀθλοθέταις, οἱ δ' εἰς τὸν ἀγῶνα ἐλεύθερον ἀφιέντων τὸν ἐθέλοντα ἀγωνίζεσθαι· εἴαν δὲ ἀδυνατήσωσιν, εἴαν μὲν ὁ κωλύων ἀγωνίζεσθαι νικήσῃ, τὰ τε νικητήρια τῷ διακωλυ-
 B θέντι διδόναι καὶ νικήσαντα γράφειν ἐν ἱεροῖς οἷς ἂν ἐθέλῃ, τῷ δὲ διακωλύσαντι μὴ ἐξέστω μηδὲν ἀνάθημα μηδ' ἐπιγραφὴν τοῦ τοιούτου ἀγῶνός ποτε γενέσθαι, βλάβης δὲ ὑπόδικος γινέσθω, εἴαν τε ἡττᾶται ἀγωνιζόμενος εἴαν τε καὶ νικᾷ. εἴαν τις κλεμμάδιον ὅτιοῦν ὑποδέχεται γιννώσκων, τὴν αὐτὴν ὑπεχέτω δίκην τῷ κλέψαντι· φυγάδος δὲ ὑποδοχῆς θάνατος ἔστω ζημία. τὸν

αὐτὸν φίλον τε καὶ ἐχθρὸν νομιζέτω πᾶς τῇ πόλει· ἐὰν δέ τις ἰδίᾳ ποιῇται πρὸς τινὰς εἰρήνην ἢ πόλεμον ἄνευ τοῦ κοινοῦ, θάνατος ἔστω καὶ τούτῳ ζημία· ἐὰν δέ τι μέρος τῆς πόλεως εἰρήνην ἢ πόλεμον πρὸς τινὰς ἑαυτῷ ποιῇται, τοὺς αἰτίους οἱ στρατηγοὶ ταύτης τῆς πράξεως εἰσαγόντων εἰς δικαστήριον, ὅφλουσι δὲ θάνατος ἔστω δίκη. τοὺς τῇ πατρίδι διακονοῦντας τι δῶρων χωρὶς χρηὴ διακονεῖν, πρόφασιν δ' εἶναι μηδεμίαν μηδὲ λόγον ἐπαινούμενον, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς μὲν δεῖ δέχεσθαι δῶρα, ἐπὶ δὲ φλαύροις οὐ· τὸ γὰρ γινῶναι καὶ γνόντα καρτερεῖν οὐκ εὐπετές. ἀκούοντα δὲ ἀσφαλέστατον πείθεσθαι τῷ νόμῳ, μηδὲν ἐπὶ δώροισι διακονεῖν· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἀπλῶς τεθνήσκει ἀλοὺς τῇ δίκῃ. χρημάτων εἰσφορᾶς περὶ τῷ κοινῷ, τιμησθαι μὲν ἕκαστου τὴν οὐσίαν ἕνεκα πολλῶν χρεῶν καὶ τὴν ἐπέτειον ἐπικαρπλίαν ἐν γράμμασιν ἀποφέρειν ἀγρονόμοις φυλέτας, ὅπως ἂν δυοῖν οὐσαιν ταῖν εἰσφοραῖν, ὅποτέρᾳ τὸ δημόσιον ἂν χρῆσθαι βούληται, χρῆται κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον βουλευομένων, ἐὰν τε τοῦ τιμήματος ὅλου μέρει ἐὰν τε τῆς γενομένης ἐπ' ἐνιαυτὸν ἕκαστοτε προσόδου, χωρὶς τῶν εἰς τὰ ξυσσίτια τελουμένων, θεοῖσι δὲ ἀναθήματα χρεῶν ἔμμετρα τὸν μέτριον ἄνδρα ἀνατιθέντα δωρεῖσθαι. γῇ μὲν οὖν ἔστιά τε οἰκῆσεως ἱερὰ πᾶσι πάντων θεῶν· μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιερούτω θεοῖς. χρυσὸς δὲ καὶ ἄργυρος ἐν ἄλλαις πόλεσιν ἰδίᾳ τε καὶ ἐν ἱεροῖς ἔστιν ἐπίφθονον κτήμα, ἐλέφας δὲ ἀπὸ λελοιπότος ψυχῇν σώματος οὐκ εὐαγὲς ἀνάθημα. σίδηρος δὲ καὶ χαλκὸς πολέμων ὄργανα· ξύλου δὲ μονοξύλου ὃ τι ἂν ἐθέλῃ τις ἀνατιθέντω, καὶ λίθου ὡσαύτως, πρὸς τὰ κοινὰ ἱερὰ. ὑφὴν δὲ μὴ πλέον ἔργον γυναικὸς μιᾶς ἔμμηνον· χρώματα δὲ λευκὰ πρέποντ' ἂν θεοῖς εἶη καὶ ἄλλοθι καὶ ἐν ὑφῇ· βάμματα δὲ μὴ προσφέρειν ἀλλ' ἢ πρὸς τὰ πολέμου κοσμήματα. θειότατα δὲ δῶρα ὄρνιθές τε καὶ

ἀγάλματα, ὅσαπερ ἂν ἐν μιᾷ ζωγράφος ἡμέρα εἰς ἀπο-
τελῇ· καὶ τᾶλλα ἔστω κατὰ τὰ τοιαῦτα ἀναθήματα μεμι-
μημένα.

VIII. Ὅτε δὲ μέρη διείρηται τῆς πόλεως ξυμπάσης,
ὅσα τε καὶ ἃ δεῖ γίνεσθαι, καὶ νόμοι περὶ τῶν ξυμβο-
λαίων εἰς δύναιμι τῶν μεγίστων πέρι πάντων εἰρηνται,
τὸ λοιπὸν δὴ δίκας ἂν εἴη χρεῶν γίνεσθαι. δικαστηρίων
δὲ τὸ μὲν πρῶτον αἰρετοὶ δικασταὶ γίγνουσι· ἂν, οὓς ἂν ὁ
C φεύγων τε καὶ ὁ διώκων ἔλονται κοινῇ, διαιτηταὶ δικα-
στῶν τοῦτομα μᾶλλον πρέπον ἔχοντες· δεῦτεροι δὲ κω-
μῆται τε καὶ φυλέται, κατὰ τὸ δωδέκατον μέρος διηρημέ-
νοι, ἐν οἷς, ἂν μὴ διακριθῶσιν ἐν τοῖς πρώτοις, περὶ ζη-
μίας μείζονος λόντων ἀγωνιούμενοι, ὁ δὲ φεύγων, ἂν ἡ-
τηθῇ τὸ δεύτερον, τὸ πεμπτημόριον ἀποτινέτω τοῦ τι-
μῆματος τῆς γραφείσης δίκης. ἐὰν δ' ἐγκαλῶν τις τοῖς δι-
κασταῖς τὸ τρίτον ἀγωνίζεσθαι βούληται, ἀγέτω μὲν ἐπὶ
D τοὺς δικαστὰς τοὺς ἐκλεκτοὺς τὴν δίκην, ἐὰν δὲ πάλιν
ἡτηθῇ, τὴν ἡμιολίαν τοῦ τιμῆματος ἀποτινέτω. ἐὰν δὲ ὁ
διώκων ἡτηθῇ ἐν τοῖς πρώτοις μὴ ἡρεμῇ, εἰς δὲ τοὺς
δευτέρους ἴη, νικήσας μὲν δὴ τὸ πέμπτον μέρος ἀπολαμ-
βανέτω, νικηθεὶς δὲ ἀποτινέτω ταῦτόν μέρος τῆς δίκης.
ἐὰν δ' εἰς τὸ τρίτον ἔλθωσι δικαστήριον ἀπειθήσαντες
ταῖς ἐμπροσθεν δίκαις, ὁ μὲν φεύγων ἡτηθεὶς, ὥσπερ εἰ-
ρηται, τὴν ἡμιολίαν, ὁ δὲ διώκων τὴν ἡμίσειαν τοῦ τιμή-
E ματος ἀποτινέτω. κληρώσεις δὲ δικαστηρίων καὶ πληρώ-
σεις καὶ ὑπηρεσιῶν ἐκάσταις τῶν ἀρχῶν καταστάσεις καὶ
χρόνους ἐν οἷς ἕκαστα γίνεσθαι χρεῶν, καὶ διαψηφίσεων
πέρι καὶ ἀναβολῶν, καὶ πάνθ' ὅποσα τοιαῦτα ἀναγκαῖα
περὶ δίκας γίνεσθαι, προτέρων τε καὶ ὑστέρων λήξεις
ἀποκρίσεων τε ἀνάγκας καὶ παρακαταβάσεων καὶ ὅσα
957 λὸν δὲ τό γε ὀρθὸν καὶ δις καὶ τρίς. πάντα δ' οὖν ὅποσα

σμικρὰ καὶ ῥάδια νόμιμα εὐρίσκειν, πρεσβύτου νομοθέ-
 του παραλιπόντος τὸν νέον ἀναπληροῦν χρηὴ νομοθέτην.
 τὰ μὲν ἴδια δικαστήρια ταύτῃ πῃ γιγνόμενα μέτρον ἂν
 ἔχοι· τὰ δὲ δημόσια καὶ κοινὰ καὶ ὅσοις ἀρχὰς δεῖ χρωμέ-
 νας τὰ προσήκοντα ἐκάστη τῶν ἀρχῶν διοικεῖν, ἐστ' ἐν
 πολλαῖς πόλεσιν οὐκ ἀσχήμονα ἐπεικῶν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγα
 νομοθετήματα, ὅθεν νομοφύλακας χρηὴ τὰ πρόποντα τῇ
 νῦν γεννωμένῃ πολιτείᾳ κατασκευάζειν συλλογισαμένους B
 καὶ ἐπανορθοιούμενους, ταῖς ἐμπειρίαις διαβασανίζοντας,
 ἕως ἂν ἱκανῶς αὐτῶν ἕκαστα δόξῃ κείσθαι, τότε δὲ τέλος
 ἐπιθέντας, ἀκίνητα οὕτως ἐπισφραγισαμένους, χρηῖσθαι
 τὸν ἅπαντα βίον. ὅσα δὲ περὶ τε σιγὴν δικαστῶν καὶ εὐ-
 φημίας καὶ τοῦναντίου, καὶ ὅσα παραλλάττει τῶν [πολ-
 λῶν] ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι δικαίων καὶ ἀγαθῶν, τὰ μὲν
 εἰρηται, τὰ δ' ἔτι πρὸς τῷ τέλει ῥηθήσεται· πρὸς ἃ πάντα C
 χρηὴ τὸν μέλλοντα δικαστὴν ἴσον ἔσεσθαι κατὰ δίκην βλέ-
 πειν τε καὶ κεκτημένον γράμματα αὐτῶν περὶ μανθάνειν.
 πάντων γὰρ μαθημάτων κυριώτατα τοῦ τὸν μανθάνοντα
 βελτίω γίνεσθαι τὰ περὶ τοὺς νόμους καίμενα, [ἂ] εἴπερ
 ὀρθῶς εἴη τεθέντα, γίγνοιτ' ἂν, ἢ μάτην τοῦνομα νῶν
 προσήκον κεκτηῖτ' ἂν ὁ θεῖος ἡμῖν καὶ θαυμαστός νόμος·
 καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων λόγων ὅσοι τε ἐν ποιήμασιν ἔπαινοι
 καὶ ψόγοι περὶ τινῶν λέγονται καὶ ὅσοι καταλογάδην, εἴτ' D
 ἐν γράμμασιν εἴτε καθ' ἡμέραν ἐν ταῖς ἄλλαις πάσαις συν-
 συθείαις, διὰ φιλονεικίας τε ἀμφισβητοῦνται καὶ διὰ ξυγ-
 χωρήσεων ἐστὶν ὅτε καὶ μάλα ματαίων, τούτων πάντων
 ἂν βάσανος εἴη σαφὴς τὰ τοῦ νομοθέτου γράμματα· ἂ δὲ
 κεκτημένον ἐν αὐτῷ καθάπερ ἀλεξιφάρμακα τῶν ἄλλων
 λόγων τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν αὐτόν τε ὀρθοῦν καὶ τὴν πό-
 λιν, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς μονὰς τῶν δικαίων καὶ ἐπαύξησιν
 παρασκευάζοντα, τοῖς δὲ κακοῖς ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀκολασίας E
 καὶ δειλίας καὶ ξυλλήβδην πάσης ἀδικίας εἰς τὸ δυνατόν

μεταβολήν, ὅσοις ἰάσιμοι δοῖται τῶν κακῶν· οἷσι δὲ ὄντως
 958 ἐπικεκλωσμένοι, θάνατον λαμβάνουσιν οὕτω διατεθείσαις
 ψυχαῖς διανέμοντες, ὃ δίκαιός ἐστι πολλάκις ἂν εἰρημένον,
 ἄξιον ἐπαίνου γίγνεται· ἂν τῇ πάσῃ πόλει τοιοῦτοι δικασ-
 ται καὶ δικαστῶν ἡγεμόνες. ἐπειδὴν δὲ αἱ κατ' ἐνιαυτὸν
 δίκαι τέλος ἐκδικασθεῖσαι σχῶσι, ταῖς πράξεσι νόμους αὐ-
 τῶν χρεῶν γίνεσθαι τοῦσδε· πρῶτον μὲν ἡ δικάζουσα
 ἀρχὴ τὰ τοῦ ὄφλοντος τῷ νικήσαντι χρήματα πάντα ἀπο-
 διδότη, χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κεκτῆσθαι, μετὰ τὴν δια-
 B ψήφισιν ἐκάστην εὐθύς ὑπὸ κήρυκος, ἀκουόντων τῶν δι-
 καστῶν· ἐπειδὴν δὲ ὁ τῶν δικασίμων μηνῶν ἐχόμενος
 γένηται μῆν, ἐάν τις μὴ ἀπαλλάττῃ τὸν νικήσαντα ἐκόντα
 ἐκῶν, ἡ δικάσασα ἀρχὴ ξυνεπομένη τῷ νικῶντι τὰ τοῦ
 ὄφλοντος παραδιδότη χρήματα· ἐάν δὲ μὴ ἔχωσιν ὀπό-
 θεν, ἐλλείπη δὲ μὴ ἔλαττον δραχμῆς, μὴ πρότερον εἶναι
 τούτῳ δίκας πρὸς ἄλλον μηδένα, πρὶν ἂν ἐκπληρώσῃ τὸ
 C χρέος ἅπαν τῷ νικήσαντι· ἄλλοις δὲ πρὸς τοῦτον ἔστωσαν
 δίκαι κυρίως. ἐάν τις ἀφαιρῇται τὴν ἀρχὴν τὴν κατα-
 δικάσασαν καταδικασθεὶς, εἰσαγόντων μὲν αὐτὸν εἰς τὸ
 τῶν νομοφυλάκων δικαστήριον οἱ ἀφαιρεθέντες ἀδίκως,
 ἐάν τις ὀφλῇ τὴν τοιαύτην δίκην, ὥς ὅλην τὴν πόλιν καὶ
 νόμους φθείρων θανάτῳ ζημιούσθω.

IX. Ἄνδρὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο γεννηθέντι καὶ ἐκτρα-
 φέντι καὶ γεννήσαντι καὶ ἐκθρέψαντι τέκνα καὶ ξυμμί-
 ξαντι ξυμβόλαια μετρίως, διδόντι τε δίκας εἰ τινα ἡδίκηκει
 D καὶ παρ' ἑτέρου ἐκλαβόντι, σὺν τοῖς νόμοις ἐν μοίρᾳ γη-
 ράσαντι τελευτῇ γίγνοιτ' ἂν κατὰ φύσιν. περὶ τελευτῆ-
 σαντας δὲ, εἴτε τις ἄρσεν εἴτε τις θήλυς ἦν, τὰ μὲν περὶ
 τὰ θεῖα νόμιμα τῶν τε ὑπὸ γῆς θεῶν καὶ τῶν τῆδε, ὅσα
 προσήκει τελείσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς γίνεσθαι κυρίους
 φράζειν· τὰς θήκας δ' εἶναι τῶν χωρίων ὅποσα μὲν ἐργά-
 σιμα μηδαμοῦ, μήτε τι μέγα μήτε τι σμικρὸν μνημα, ἃ δὲ

* ἢ* ἡ χάρα πρὸς τοῦτ' αὐτὸ μόνον φύσιν ἔχει, τὰ τῶν τε- E
 τελευτηκότων σώματα μάλιστα ἀλυπῆτως τοῖς ζῶσι δεχο-
 μένη κορῦπτειν, ταῦτα ἐκπληροῦν· τοῖς δὲ ἀνθρώποις ὅσα
 τροφήν μήτηρ οὔσα ἢ γῆ πρὸς ταῦτα πέφυκε βούλεσθαι
 φέρειν, μήτε ζῶν μήτε τις ἀποθανὼν στερεῖται τὸν ζῶντ'
 ἡμῶν. χῶμα δὲ μὴ χοῦν ὑψηλότερον πέντε ἀνδρῶν ἔργον,
 ἐν πένθ' ἡμέραις ἀποτελούμενον· λίθινα δὲ ἐπιστήματα
 μὴ μεῖζω ποιεῖν ἢ ὅσα δέχεσθαι τὰ τοῦ τετελευτηκότος ἐγ-
 κώμια βίου, μὴ πλείω τεττάρων ἡρωϊκῶν στίχων, τὰς δὲ
 προθέσεις πρῶτον μὲν μὴ μακρότερον χρόνον ἔνδον γί- 959
 γνεσθαι τοῦ δηλοῦντος τὸν τε ἐκτεθνεῶτα καὶ τὸν ὄντως
 τεθυηκότα, εἴη δ' ἂν σχεδὸν ὡς τὰνθρώπινα μέτρον
 ἔχουσα τριταία πρὸς τὸ μνημα ἐκφορά. πεῖθεσθαι δ' ἐστὶ
 τῷ νομοθέτῃ χρεῶν τὰ τε ἄλλα καὶ λέγοντι ψυχὴν σώμα-
 τος εἶναι τὸ πᾶν διαφέρουσιν, ἐν αὐτῷ τε τῷ βίῳ τὸ παρ-
 εχόμενον ἡμῶν ἕκαστον τοῦτ' εἶναι μηδὲν ἄλλ' ἢ τὴν
 ψυχὴν, τὸ δὲ σῶμα ἰνδαλλόμενον ἡμῶν ἕκαστοις ἐπεσθαι, B
 καὶ τελευτησάντων λέγεσθαι καλῶς εἰδωλὰ εἶναι τὰ τῶν
 νεκρῶν σώματα, τὸν δὲ ὄντα ἡμῶν ἕκαστον ὄντως ἀθά-
 νατον [εἶναι], ψυχὴν ἐπονομαζόμενον, παρὰ θεοὺς ἄλλους
 ἀπιέναι δῶσόντα λόγον, καθάπερ ὁ νόμος ὁ πατριος λέγει,
 τῷ μὲν ἀγαθῷ θαρραλέον, τῷ δὲ κακῷ μάλα φοβερόν,
 βοηθειάν τε αὐτῷ μήτινα μεγάλην εἶναι τετελευτηκότι.
 ζῶντι γὰρ ἔδει βοηθεῖν πάντας τοὺς προσήκοντας, ὅπως
 ὅ τι δικαιοτάτος ὢν καὶ ὀσιώτατος ἐξη τε ζῶν καὶ τελευ- C
 τήσας ἀτιμώρητος ἂν κακῶν ἁμαρτημάτων ἐρίγνετο τὸν
 μετὰ τὸν ἐνθάδε βίον· ἐκ δὲ τούτων οὕτως ἐχόντων οὐ-
 δέποτε οἰκοφθορεῖν χρὴ διαφερόντως, νομίζοντα τὸν αὐ-
 τοῦ τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σαρκῶν ὄγκον θαπτόμενον,
 ἀλλ' ἐκείνον τὸν υἱὸν ἢ ἀδελφὸν ἢ ὄντινά τις μάλισθ'
 ἡρεῖται ποθῶν θάπτειν, οἰχεσθαι περαίνοντα καὶ ἐμπι-
 πλάντα τὴν αὐτοῦ μοῖραν, τὸ δὲ παρὸν δεῖν εὖ ποιεῖν, τὰ

- D μέτρια ἀναλίσκοντα ὥς εἰς ἄψυχον χθονίων βωμόν· τὸ δὲ
 μέτριον νομοθέτης ἂν μαντεύσαιοτο οὐκ ἀσχημονέστατα.
 ἔστω δὴ νόμος οὗτος· τῷ μὲν δὴ τοῦ μεγίστου τιμήματος
 εἰς τὴν πᾶσαν ταφὴν ἀναλίσκόμενα μὴ πλεονέντε μνῶν,
 τῷ δὲ τοῦ δευτέρου τρεῖς μναῖ, καὶ δύο τῷ τοῦ τρίτου,
 μναῖ δὲ τῷ τοῦ τετάρτου μέτρον ἂν ἔχοι τῶν ἀναλωμάτων
 νομοφύλαξι δὲ πολλὰ τε ἄλλα ἀνάγκη πράττειν καὶ πολ-
 λῶν ἐπιμελεῖσθαι, τούτων δ' οὐχ ἥκιστα, ὅπως ἂν παί-
 E δων τε καὶ ἀνδρῶν καὶ πάσης ἡλικίας ἐπιμελοῦμενοι ζῶσι,
 καὶ δὴ καὶ πρὸς τὸ τέλος πάντων νομοφύλαξ εἰς γέ τις
 ἐπιστατῇ, ὃν ἂν οἱ τοῦ τετελευτηκότος ἐπίσκοπον οἰκῆοι
 παραλάβωσιν, ᾧ καλὸν τ' ἔστω καλῶς καὶ μετρίως τὰ
 περὶ τὸν τετελευτηκότα γινόμενα καὶ μὴ καλῶς αἰσχροῦν.
 πρόθεσις δὲ καὶ τᾶλλα ἔστω μὲν κατὰ τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα
 νόμον γινόμενα, τῷ δὲ πολιτικῷ νόμῳ νομοθετοῦντι πα-
 ραχωρεῖν χρὴ τὰ τοιαῦτα· δακρύειν μὲν τὸν τετελευτηκότα
 960 ἐπιτάττειν ἢ μὴ ἄμορφον, θρηνεῖν δὲ καὶ ἔξω τῆς οἰκίας
 φωνὴν ἐξαγγέλλειν ἀπαγορεύειν, καὶ τὸν νεκρὸν εἰς τὸ
 φανερόν προάγειν τῶν ὁδῶν κωλύειν, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς
 πορευόμενον φθιγγεσθαι, καὶ πρὸ ἡμέρας ἔξω τῆς πόλεως
 εἶναι. ταῦτα δὴ κείσθω τε οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα νόμιμα,
 καὶ ὁ μὲν πειθόμενος ἔστω ζημίας ἐκτός, ὁ δὲ ἀπειθῶν ἐνὶ
 τῶν νομοφυλάκων ὑπὸ πάντων ζημιούσθω τῇ δοξάσῃ
 B πᾶσι κοινῇ ζημία. ὅσαι δ' ἄλλαι γίνονται περὶ τελευτή-
 σαντας ταφαὶ εἴτε καὶ ἄταφοι πράξεις, περὶ πατροφόνων
 καὶ ἱεροσυλῶν καὶ τῶν τοιούτων πάντων, εἰρημέναι ἐν
 τοῖς ἔμπροσθεν κεῖνται διὰ νόμων, ὥστε σχεδὸν ἢ νομο-
 θεσία τέλος ἂν ἡμῖν ἔχοι· τῶν πάντων δ' ἐκάστοτε τέλος
 οὐ τὸ δρᾶσαι τι σχεδὸν οὐδὲ τὸ κτήσασθαι κατοικίσαι τ'
 ἐστίν, ἀλλὰ τῷ γεννηθέντι σωτηρίαν ἐξευρόντα τελέως
 αἰεὶ τότε ἤδη νομίζειν πᾶν ὅσον ἔδειπραχθῆναι πεπραχθῆναι,
 C πρότερον δ' ἀτελὲς εἶναι τὸ ὅλον.

ΚΑ. Καλῶς, ὦ ξένε, λέγεις· πρὸς ὃ τι δὲ τὸ νῦν αὖ
ῥηθὲν εἴρηται, φράξ' ἔτι σαφέστερον.

Χ. ΑΘ. Ὡ Κλεινία, πολλὰ τῶν ἔμπροσθεν καλῶς
ὑμνῆται, σχεδὸν δὲ οὐχ ἥκιστα τὰ τῶν Μοιρῶν προσρή-
ματα.

ΚΑ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Τὸ Λάχεσιν μὲν τὴν πρώτην εἶναι, Κλωθῶ δὲ
τὴν δευτέραν, τὴν Ἀτροπον δὲ τρίτην, σώτειραν τῶν λε-
χθέντων, ἀπεικασμένα τῇ τῶν κλωσθέντων σωτηρία, τὴν
ἀμετάστροφον ἀπεργαζομένην δύναμιν· ἃ δὴ καὶ πόλει καὶ
πολιτεία δεῖ μὴ μόνον ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν τοῖς σώμασι
παρασκευάζειν, ἀλλὰ καὶ εὐνομίαν ἐν ταῖς ψυχαῖς, μᾶλ-
λον δὲ σωτηρίαν τῶν νόμων. ἡμῖν δ' ἔτι μοι φαίνεσθαι
δοκεῖ τοῦτ' ἐλλείπου τοῖς νόμοις εἶναι, πῶς χρὴ τὴν ἀμε-
τάστροφον αὐτοῖς ἐγγίγνεσθαι κατὰ φύσιν δύναμιν.

ΚΑ. Οὐ σμικρὸν λέγεις, εἶπερ ἔστι καὶ δυνατόν εὐ-
ρεῖν, ὅπῃ γίγνοιτ' ἂν παντὶ κτήματι τὸ τοιοῦτον.

ΑΘ. Ἀλλ' ἔστι μὴν δυνατόν, ὥς γέ μοι τὰ νῦν παν-
τάπασι καταφαίνεται.

ΚΑ. Μὴ τοίνυν ἀφιστώμεθα μηδεὶν τρόπῳ, πρὶν ἂν
τοῦτ' αὐτὸ ἐκπορισώμεθα τοῖς εἰρημένοις νόμοις· γελοῖον
γὰρ τὸ γε μάτην πονήσαντα ὅτιοῦν εἰς μηδὲν βέβαιον κα-
ταβαλεῖν.

ΑΘ. Ὅρθῶς παρακελεύει, καὶ ἐμὲ τοιοῦτον εὐρήσεις
ἄλλον.

ΚΑ. Καλῶς δὴ λέγεις. τίς οὖν δὴ, φῆς, σωτηρία
γίγνοιτ' ἂν καὶ τίνα τρόπον πολιτεία τε καὶ τοῖς νόμοις
ἡμῖν;

ΑΘ. Ἄρ' οὐκ εἶπομεν, ὅτι δεῖ σύλλογον ἡμῖν ἐν τῇ 961
πόλει γίγνεσθαι τοιόνδε τινά; δέκα μὲν τῶν νομοφυλά-
κων τοὺς πρεσβυτάτους ἀεί, τοὺς δὲ τὰριστεῖα εἰληφότας
ἅπαντας δεῖν εἰς ταὐτὸ συλλέγεσθαι τούτοις· ἔτι δὲ τοὺς

ἐκδημήσαντας ἐπὶ ζήτησιν, εἰ τί που πρὸς τὴν νομοφυλα-
κίαν γίγνοιτο ἔγκαιρον ἀκοῦσαι καὶ σωθέντας οἴκαδε δό-
ξαι, τοῦτοῖς αὐτοῖς διαβασανισθέντας, τοῦ συλλόγου ἀξιο-
κοινωνήτους εἶναι πρὸς τοῦτοῖς δὲ ἕνα ἕκαστον δεῖν προσ-
B λαμβάνειν τῶν νέων, μὴ ἔλαττον ἢ τριακονταέτη γεγο-
νότα, πρῶτον δὲ αὐτὸν κρίναντα ἐπάξιον εἶναι φύσει καὶ
τροφῇ τὸν νέον οὕτως εἰς τοὺς ἄλλους εἰσφέρειν, καὶ ἐὰν
μὲν δόξη καὶ τοῖς ἄλλοις, προσλαμβάνειν, εἰ δὲ μὴ, ἀπόρ-
ρητον εἶναι τὴν γεγонуῖαν κρίσιν τοῖς τε ἄλλοις δὴ καὶ μά-
λιστ' αὐτῷ τῷ ἀποκριθέντι· δεῖν δὲ ὄρθριον εἶναι τὸν
σύλλογον, ἡνίκ' ἂν τῶν ἄλλων πράξεων ἰδίῳν τε καὶ κοι-
νῶν καὶ μάλιστ' ἢ τις σχολὴ παντί· τοιοῦτόν τί που λε-
C γχθὲν ἡμῖν ἦν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις;

ΚΛ. Ἦν γὰρ οὖν.

ΑΘ. Τοῦτον δὴ περὶ τοῦ συλλόγου πάλιν ἀναλαβὼν
λέγοιμ' ἂν τὸ τοιόνδε. φημί, εἰ τις τοῦτον βάλοιτο οἷον
ἄγκυραν πάσης τῆς πόλεως, πάντα ἔχουσιν τὰ πρόσφορα
ἐαυτῇ σώζειν ἂν ξύμπαντα ἃ βουλόμεθα.

ΚΛ. Πῶς δὴ;

ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο ἡμέτερος ἂν καιρὸς γίγνοιτο, ὁρ-
θῶς φράζοντας μηδὲν ἀπολείπειν προθυμίας.

ΚΛ. Καὶ μάλα καλῶς εἶπες, ποίει θ' ὥσπερ καὶ δια-
νοεῖ.

D ΑΘ. Χρὴ τοίνυν, ὦ Κλεινία, παντὸς περὶ νοῆσαι
σωτήρα τὸν εἰκότα ἐν ἑκάστοις τῶν ἔργων, ὥς ἐν ζώῳ
ψυχῇ καὶ κεφαλῇ τό γε μέγιστον πεφύκατον.

ΚΛ. Πῶς αὖ φῆς;

ΑΘ. Ἡ τοῦτοιν ἀρετὴ δὴ που παντὶ παρέχει ζῶν
σωτηρίαν.

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. Ψυχῇ μὲν πρὸς τοῖς ἄλλοις νοῦς ἐγγιγνόμενος,
κεφαλῇ δ' αὖ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὄψις καὶ ἀκοή· ξυλλή-

βδην δὲ νοῦς μετὰ τῶν καλλίστων αἰσθήσεων κραθεὶς γένόμενός τε εἰς ἓν σωτηρία ἐκάστων δικαιοτάτ' ἂν εἴη καλουμένη.

ΚΑ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Ἐοικε γάρ. ἀλλ' ὁ περὶ τί νοῦς μετ' αἰσθήσεων ἐκραθεὶς σωτηρία πλοίων ἐν γε χειμῶσι καὶ ἐν εὐδαίαις γίγνοιτ' ἂν; ἄρ' οὐκ ἐν νηϊ κυβερνήτης ἅμα καὶ ναῦται τὰς αἰσθήσεις τῷ κυβερνητικῷ νῶ συγκερασάμενοι σώζουσιν αὐτούς τε καὶ τὰ περὶ τήν ναῦν;

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Οὐδὲν δὴ πολλῶν δεῖ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα παραδειγμάτων· ἀλλ' οἷον περὶ στρατοπέδων νοήσωμεν τίνα θέμενοι στρατηγοὶ σκοπὸν καὶ ἱατρικὴ ὑπηρεσία πᾶσα στοχάζεται ἂν τῆς σωτηρίας.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Ἄρ' οὐχ ἡ μὲν νίκην καὶ κράτος πολεμίων, ἡ δὲ 962 ἱατρῶν τε καὶ ὑπηρετῶν ὑγείας σώματι παρασκευήν;

ΚΑ. Πῶς γάρ οὔ;

ΑΘ. Ἱατρὸς δὴ τὸ περὶ σῶμα ἄγνοῶν, ὃ προσείπομεν ὑγίαιαν νῦν, ἢ νίκην στρατηγὸς ἢ τῶν ἄλλων ὅσα δὴ διήλθομεν, ἔσθ' ὅπως ἂν νοῦν περὶ τι τούτων ἂν ἔχων φαίνοιτο;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Τί δὲ δὴ περὶ πόλιν; εἰ τις τὸν σκοπὸν, οἱ βλέπειν δεῖ, τὸν πολιτικὸν φαίνοιτο ἄγνοῶν, ἄρα ἄρχων μὲν πρῶτον δικαίως ἂν προσαγορεύοιτο, εἴτα σώξειν ἂν δύνα- Β
τὸς εἴη τοῦτο, οὗ τὸν σκοπὸν τὸ παράπαν μηδ' εἰδείη;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

ΧΙ. ΑΘ. Δεῖ δὴ καὶ τὰ νῦν, ὥς ἔοικεν, εἰπερ μέλλει τέλος ὁ κατοικισμὸς τῆς χώρας ἡμῖν ἔξειν, εἶναί τι τὸ γιγνώσκον ἐν αὐτῷ πρῶτον μὲν τοῦτο ὃ λέγομεν, τὸν σκοπὸν, ὅστις ποτὲ ὁ πολιτικὸς ὢν ἡμῖν τυγχάνει, ἔπειτα ὄν-

τινα τρόπον δεῖ μετασχεῖν τούτου καὶ τις αὐτῷ καλῶς ἢ μὴ συμβουλεύει, τῶν νόμων αὐτῶν πρῶτον, ἔπειτα ἀνθρώπων· εἰ δ' ἔσται τοῦ τοιούτου κενὴ τις πόλις, οὐδὲν
 C θαυμαστόν, ἄνους οὐσα καὶ ἀναίσθητος εἰ πράξει τὸ πρὸς-
 τυχόν ἐκάστοτε ἐν ἐκάσταις τῶν πράξεων.

ΚΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΑΘ. Νῦν οὖν ἡμῖν ἐν τίνι ποτὲ τῶν τῆς πόλεως με-
 ρῶν ἢ ἐπιτηδευμάτων ἔστιν ἱκανὸν κατεσκευασμένον ὅτι-
 οὖν τοιοῦτον φυλακτήριον; ἔχομεν φράζειν;

ΚΑ. Οὐ δῆτα, ὦ ξένε, σαφῶς γε· εἰ δ' οὖν τοπάζειν
 δεῖ, δοκεῖ μοι τείνειν ὁ λόγος οὗτος εἰς τὸν σύλλογον, ὃν
 εἶπες νῦν δὴ νύκτωρ δεῖν ξυνιέναι.

D ΑΘ. Κάλλισθ' ὑπέλαβες, ὦ Κλεινία, καὶ δεῖ δὴ τοῦ-
 του, ὥς ὁ νῦν παρεστηκὼς ἡμῖν λόγος μηνύει, πᾶσαν ἀρε-
 τὴν ἔχειν· ἥς ἄρχει τὸ μὴ πλανᾶσθαι πρὸς πολλὰ στοχα-
 ζόμενον, ἀλλ' εἰς ἓν βλέποντα πρὸς τοῦτο αἰεὶ τὰ πάντα
 οἶον βέλη ἀφιέναι.

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Νῦν δὴ μαθησόμεθα, ὅτι θαυμαστόν οὐδὲν
 πλανᾶσθαι τὰ τῶν πόλεων νόμιμα, ὅτι πρὸς ἄλλο ἄλλη
 βλέπει τῶν νομοθεσιῶν ἐν τῇ πόλει ἐκάστη. καὶ τὰ μὲν
 πολλὰ οὐδὲν θαυμαστόν τὸ τοῖς μὲν τὸν ὄρον εἶναι τῶν
 E δικαίων, ὅπως ἄρξουσὶ τινες ἐν τῇ πόλει, εἴτ' οὖν βελτίους
 εἴτε χείρους τυγχάνουσιν ὄντες· τοῖς δ' ὅπως πλουτή-
 σουσιν, εἴτ' οὖν δοῦλοί τινων ὄντες εἴτε καὶ μὴ· τῶν δ'
 ἢ προθυμία πρὸς τὸν ἐλεύθερον δὴ βίον ὠρμημένη· οἱ δὲ
 καὶ ξύνδυο νομοθετοῦνται, πρὸς ἄμφω βλέποντες, ἐλεύ-
 θεροὶ τε ὅπως ἄλλων τε πόλεων ἔσονται δεσπόται· οἱ δὲ
 σοφώτατοι, ὥς οἶονται, πρὸς ταῦτά τε καὶ τὰ τοιαῦτα ξύμ-
 παντα, εἰς ἓν δέ, οὐδὲν διαφερόντως τετιμημένον ἔχοντες
 φράζειν, εἰς ὃ τὰλλ' αὐτοῖς δεῖ βλέπειν.

963 ΚΑ. Οὐκοῦν τό γ' ἡμέτερον, ὦ ξένε, ὀρθῶς ἂν εἴη

πάλαι τιθέμενον; πρὸς γὰρ ἔν ἔφαμεν δεῖν αἰεὶ πάνθ' ἡμῖν τὰ τῶν νόμων βλέποντ' εἶναι, τοῦτο δ' ἀρετὴν που ξυνεχωροῦμεν πάνν ὁρθῶς λέγεσθαι.

ΑΘ. Ναί.

ΚΑ. Τὴν δέ γε ἀρετὴν τέτταρα ἔθεμέν που.

ΑΘ. Πάνν μὲν οὖν.

ΚΑ. Νοῦν δέ γε πάντων τούτων ἡγεμόνα, πρὸς οὖν δὴ τὰ τε ἄλλα πάντα καὶ τούτων τὰ τρία δεῖ βλέπειν.

ΑΘ. Καλλιστ' ἐπακολουθεῖς, ᾧ Κλεινία. καὶ τὰ λοιπὰ δὲ ξυνακολουθεῖ. νοῦν γὰρ δὴ κυβερνητικὸν μὲν καὶ ἱατρικὸν καὶ στρατηγικὸν εἶπομεν εἰς τὸ ἔν ἐκεῖνο οἱ δεῖ βλέπειν, τὸν δὲ πολιτικὸν ἐλέγχοντες ἔνταυθ' ἐσμὲν νῦν, Β καὶ καθάπερ ἄνθρωπον ἐπανερωτῶντες εἰποῖμεν ἂν ᾧ θαυμάσιε, σὺ δὲ δὴ ποῖ σκοπεῖς; τί ποτ' ἐκεῖνό ἐστι τὸ ἔν, ὃ δὴ σαφῶς ὁ μὲν ἱατρικὸς νοῦς ἔχει φράζειν, σὺ δ' ὦν δὴ διαφέρων, ὡς φαίης ἂν, πάντων τῶν ἐμφρόνων, οὐχ ἔξεις εἰπεῖν; ἢ σὺ γε, Μέγίλλε καὶ Κλεινία, ἔχετον διαρθροῦντες ὑπὲρ αὐτοῦ φράζειν πρὸς ἐμέ, τί ποτέ φατε εἶναι τοῦτο, καθάπερ ὑπὲρ ἄλλων ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς συχνῶν C διωριζόμεν;

ΚΑ. Οὐδαμῶς, ᾧ ξένε.

ΑΘ. Τί δ' ὅτι δεῖ προθυμεῖσθαι τε ξυνιδεῖν αὐτὸ καὶ ἐν οἷς;

ΚΑ. Οἷον ἐν τίσι λέγεις;

ΑΘ. Οἷον ὅτε τέτταρα ἐφήδαμεν ἀρετῆς εἶδη γεγενέναι, δῆλον ὡς ἔν ἕκαστον ἀνάγκη φάναι, τεττάρων γε ὄντων.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἔν γε ἅπαντα ταῦτα προσαγορεύομεν. ἀνδρείαν γὰρ φαμεν ἀρετὴν εἶναι, καὶ τὴν φρόνησιν ἀρετὴν, καὶ τὰ δύο τᾶλλα, ὡς ὄντως ὄντα οὐ πολλὰ ἀλλ' ἔν D τοῦτο μόνον ἀρετὴν.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἦι μὲν τοίνυν διαφέρετον αὐτοῖν τούτῳ τὰ δύο καὶ δύο ὀνόματα ἐλάβετην καὶ τὰλλα, οὐδὲν χαλεπὸν εἰπεῖν· ἥ δὲ ἔν ἀμφοῖν ἐπωνομάσαμεν ἀρετὴν καὶ τοῖς ἄλλοις, οὐκ εὐπετέες ἔτι.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Οὐδὲν χαλεπὸν ὃ γε λέγω δηλῶσαι. διανεμώμεθα γὰρ ἀλλήλοις τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀποκρισιν.

ΚΑ. Πῶς αὖ φράζεις;

Ε ΑΘ. Ἐρώτησόν με, τί ποτε ἐν προσαγορεύοντες ἀρετὴν ἀμφοτέρω δύο πάλιν αὐτὰ προσείπομεν, τὸ μὲν ἀνδρείαν, τὸ δὲ φρόνησιν. ἐρῶ γάρ σοι τὴν αἰτίαν, ὅτι τὸ μὲν ἔστι περὶ φόβον, οὗ καὶ τὰ θηρία μετέχει τῆς ἀνδρείας καὶ τὰ γε τῶν παίδων ἦθη τῶν πάνν νέων· ἄνευ γὰρ λόγου καὶ φύσει γίγνεται ἀνδρεία ψυχῇ· ἄνευ δὲ αὖ λόγου ψυχῇ φρόνιμός τε καὶ νοῦν ἔχουσα οὐτ' ἐγένετο πώποτε οὐτ' ἔστιν οὐδ' αὐθις ποτε γεινήσεται, ὡς ὄντος ἐτέρου.

ΚΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

964 ΑΘ. Ἦι μὲν τοίνυν ἔσθ' ὁ διαφορῶ καὶ δύο, σὺ παρ' ἐμοῦ ἀπείληφας τῷ λόγῳ· ἥ δὲ ἔν καὶ ταυτόν, σὺ πάλιν ἀπόδος ἐμοί. διανοοῦ δὲ ὡς ἐρῶν καὶ ὅπη τέτταρα ὄντα ἔστι, καὶ ἐμὲ δὲ ἀξίου, σοῦ δεῖξαντος ὡς ἔν, πάλιν ὅπη τέτταρα. καὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο σκοπῶμεν τὸν εἰδότα ἱκανῶς περὶ ὧντινωνοῦν, οἷς ἔστι μὲν ὄνομα, ἔστι δὲ αὖ καὶ λόγος, πότερον μόνον ἐπίστασθαι τοῦνομα χρεῶν, τὸν δὲ λόγον ἀγνοεῖν, ἢ τὸν γε ὄντα τί καὶ περὶ τῶν διαφε-
B ρόντων μεγέθει τε καὶ κάλλει πάντα τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖν αἰσχρόν.

ΚΑ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Μεῖζον δὴ τι νομοθέτῃ τε καὶ νομοφύλακι καὶ ὅς ἀρετῇ πάντων διαφέρειν οἶεται καὶ νικητήρια τούτων

βουλευέσθαι, καὶ ὑπηρέταις χρωμένους μετὰ συμβουλίας τοῖς νέοις, οὕτω δὴ κοινῇ σώζειν ἀμφοτέροους ὄντως τὴν πόλιν ὅλην. πότερον οὕτω λέγομεν ἢ πῶς ἄλλως δεῖν κατασκευάζεσθαι; μὴν ὁμοίους πάντας κεκτημένους καὶ μὴ διηκριβωμένους ἔστιν οὓς τραφέντας τε καὶ πεπαιδευμένους;

ΚΛ. Ἄλλ', ὦ θαυμάσιε, ἀδύνατον.

ΑΘ. Ἰτέον ἄρα ἐπὶ τινὰ ἀκριβεστέραν παιδείαν τῆς ἔμπροσθεν.

B ΚΛ. Ἰσως.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν ἥς δὴ νῦν σχεδὸν ἐφηψάμεθα, τυγχάνοι ἂν οὐσα ἥς χρεῖαν ἔχομεν αὕτη;

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐλέγομεν τὸν γε πρὸς ἕκαστα ἄκρον δημιουργόν τε καὶ φύλακα μὴ μόνον δεῖν πρὸς τὰ πολλὰ βλέπειν δυνατόν εἶναι, πρὸς δὲ τὸ ἐν ἐπείγεσθαι γινώσκειν τε καὶ γνόντα πρὸς ἐκεῖνο συντάξασθαι πάντα ξυνορῶντα;

ΚΛ. Ὅρθῶς.

C ΑΘ. Ἄρ' οὖν ἀκριβεστέρα σκέψις θεία τ' ἂν περὶ οὗτου οὖν ὁπωσοῦν γίγνοιτο, ἢ τὸ πρὸς μίαν ιδέαν ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ἀνομοίων δυνατόν εἶναι βλέπειν;

ΚΛ. Ἰσως.

ΑΘ. Οὐκ ἴσως, ἀλλ' ὄντως, ὦ δαιμόνιε, ταύτης οὐκ ἔστι σαφεστέρα μέθοδος ἀνθρώπων οὐδενί.

ΚΛ. Σοὶ πιστεύων, ὦ ξένε, συγχωρῶ δὴ, καὶ ταύτη πορευώμεθα λέγοντες.

ΑΘ. Ἀναγκαστέον ἄρ', ὥς ἔοικε, καὶ τοὺς τῆς θείας πολιτείας ἡμῶν φύλακας ἀκριβῶς ἰδεῖν πρῶτον, ὃ τί ποτε διὰ πάντων τῶν τεττάρων ταύτων τυγχάνει, ὃ δὴ φαιμεν ἐν τε ἀνδρείᾳ καὶ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν φρονήσει ἐν ὃν ἀρετὴν ἐνὶ δικαίῳ ἂν ὀνόματι προσαγορεύε-

σθαι. τοῦτο, ὦ φίλοι, εἰ μὲν βουλόμεθα, τὰ νῦν οἰόνπερ σφόδρα πιέσαντες μὴ ἀνῶμεν, πρὶν ἂν ἱκανῶς εἰπώμεν, τί ποτ' ἔστιν εἰς ὃ βλεπτέον, εἴτε ὥς ἔν εἴτε ὥς ὅλον εἴτε ἀμφοτέρω εἴτε ὅπως ποτὲ πέφυκεν· ἢ τοῦτου διαφυγόντος ἡμᾶς οἰόμεθά ποτε ἡμῖν ἱκανῶς ἔξειν τὰ πρὸς ἀρετὴν, περὶ ἧς οὔτε εἰ πολλὰ ἔστ' οὔτ' εἰ τέτταρα οὐδ' ὥς ἔν δυ- E
νατοὶ φράζειν ἐσόμεθα; οὐκοῦν ἔάν γε ἡμῖν συμβούλοις πειθώμεθα, ἁμῶς γέ πως μηχανησόμεθα ἐν τῇ πόλει ἐγγεγονέναι τοῦθ' ἡμῖν· εἰ δ' ἄρα τὸ παράπαν δοκεῖ ἔαν, ὀρεῖν χρεῶν.

ΚΑ. Ἦκιστα, νῆ τὸν ξένιον, ὦ ξένε, θεόν, ἑατέον που τὸ τοιοῦτον, ἐπεὶ δοκεῖς ἡμῖν ὀρθότατα λέγειν. ἀλλὰ δὴ πῶς τις τοῦτ' ἂν μηχανῶτο;

ΑΘ. Μήπω τὸ πῶς ἂν μηχανησάμεθα λέγωμεν· εἰ 966
δεῖ δὲ ἢ μὴ, πρῶτον βεβαιωσάμεθα τῇ ξυνομολογίᾳ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς.

ΚΑ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε, εἶπερ δυνατόν.

XIII. ΑΘ. Τί δαί δὴ; περὶ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ ταῦ-
τὸν τοῦτο διανοούμεθα; ὥς πόλλ' ἔστι μόνον ἕκαστον τούτων, τοὺς φύλακας ἡμῖν γνωστέον, ἢ καὶ ὅπως ἐν τε καὶ ὅπῃ;

ΚΑ. Σχεδὸν ἔοικ' ἐξ ἀνάγκης δεῖν καὶ ὅπως ἐν δια-
νοεῖσθαι.

ΑΘ. Τί δ', ἐννοεῖν μὲν, τὴν δὲ ἐνδειξιν τῷ λόγῳ ἀδυ- B
νατεῖν ἐνδείκνυσθαι;

ΚΑ. Καὶ πῶς; ἀνδραπόδου γάρ τινα σὺ λέγεις ἔξειν.

ΑΘ. Τί δαί; περὶ πάντων τῶν σπουδαίων ἄρ' ἡμῖν ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι δεῖ τοὺς ὄντως φύλακας ἐσομένους τῶν νόμων ὄντως εἰδέναι τὰ περὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν, καὶ λόγῳ τε ἱκανοὺς ἐρμηνεύειν εἶναι καὶ τοῖς ἔργοις ξυ-
ακολουθεῖν, κρίνοντας τὰ τε καλῶς γιγνόμενα καὶ τὰ μὴ κατὰ φύσιν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

- C ΑΘ. Μῶν οὖν οὐχ ἓν τῶν καλλίστων ἐστὶ τὸ περὶ τοὺς θεοὺς, ὃ δὴ σπουδῇ διεπερανάμεθα, ὥς εἰσὶ τε καὶ ὄσης φαίνονται κύριοι δυνάμεως, εἰδέναι τε εἰς ὅσον δυνατόν ἐστι ταῦτ' ἄνθρωπον γιγνώσκειν, καὶ τοῖς μὲν πλείστοις τῶν κατὰ πόλιν ξυγγιγνώσκειν τῇ φήμῃ μόνον τῶν νόμων συνακολουθοῦσι, τοῖς δὲ φυλακῆς μετέξουσιν μηδὲ ἐπιτρέπειν, ὅς ἂν μὴ διαπονήσῃται τὸ πᾶσαν πίστιν λαβεῖν τῶν οὐσῶν περὶ θεῶν; τὴν δὲ μὴ ἐπιτροπὴν εἶναι τὸ μη-
- D δέποτε τῶν νομοφυλάκων αἰρεῖσθαι τὸν μὴ θεῖον καὶ διαπεπονηκότα πρὸς αὐτά, μηδ' αὖ τῶν πρὸς ἀρετὴν ἐγκρίτων γίνεσθαι;

ΚΑ. Δίκαιον γοῦν, ὥς λέγεις, τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀργὸν ἢ ἀδύνατον ἀποκρίνεσθαι πόρρω τῶν καλῶν.

ΑΘ. Ἄρα οὖν ἴσμεν ὅτι δύ' ἐστὶν τὰ περὶ θεῶν ἄγοντε εἰς πίστιν, ὅσα διήλθομεν ἐν τοῖς πρόσθεν;

ΚΑ. Ποῖα;

- ΑΘ. Ἐν μὲν ὃ περὶ τὴν ψυχὴν ἐλέγομεν, ὥς πρεσβύ-
- E τατόν τε καὶ θειότατόν ἐστι πάντων, ὧν κίνησις γένεσιν παραλαβοῦσα ἀέναον οὐσίαν ἐπόρισεν· ἓν δὲ τὸ περὶ τὴν φορὰν, ὥς ἔχει τάξεως, ἄστρον τε καὶ ὅσων ἄλλων ἐγκρατὴς νοῦς ἐστὶ τὸ πᾶν διακεκοσμηκῶς. ὁ γὰρ ἰδὼν ταῦτα μὴ φεύγει μηδ' ἰδιωτικῶς, οὐδεὶς οὕτως ἄθεος ἀνθρώπων ποτὲ πέφυκεν, ὅς οὐ τοῦναντίον ἔπαθεν ἢ τὸ προσ-
- 967 δοκώμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν. οἱ μὲν γὰρ διανοοῦνται τοὺς τὰ τοιαῦτα μεταχειριζαμένους ἀστρονομία τε καὶ ταῖς μετὰ ταύτης ἀναγκαίαις ἄλλαις τέχναις ἀθέους γίνεσθαι, καθεωρακότας ὥς οἷόν τε γιγνόμενα ἀνάγκαις πράγματ' ἄλλ' οὐ διανοίαις βουλήσεως ἀγαθῶν περὶ τε-
- λουμένων.

ΚΑ. Τὸ δὲ δὴ πῶς ἔχον ἂν εἴη;

ΑΘ. Πᾶν, ὅπερ εἶπον, τοῦναντίον ἔχει νῦν τε καὶ

ὅτε ἄψυχα αὐτὰ οἱ διανοούμενοι διεννοοῦντο. θαύματα μὲν οὖν καὶ τότε ὑπεδύετο περὶ αὐτά, καὶ ὑπωπτεύετο τὸ B
 νῦν ὄντως θεδογμένον, ὅσοι τῆς ἀκριβείας αὐτῶν ἤπτοντο, ὅπως μή ποτ' ἂν ἄψυχα ὄντα οὕτως εἰς ἀκριβείαν θαυμα-
 στοῖς λογισμοῖς ἂν ἐχρῆτο, νοῦν μὴ κεκτημένα· καὶ τινες ἐτόλμων τοῦτό γε αὐτὸ παρακινδυνεύειν καὶ τότε, λέγον-
 τες ὡς νοῦς εἴη ὁ διακεκοσμηκὼς πάνθ' ὅσα κατ' οὐρα-
 νόν. οἱ δὲ αὐτοὶ πάλιν ἁμαρτάνοντες ψυχῆς φύσεως, ὅτι
 πρεσβύτερον εἴη σωμάτων, διανοηθέντες δὲ ὡς νεώτερον,
 ἅπανθ' ὡς εἰπεῖν ἔπος ἀνέτρεψαν πάλιν, ἑαυτοὺς δὲ πολὺ C
 μᾶλλον τὰ γὰρ δὴ πρὸ τῶν ὁμμάτων πάντα αὐτοῖς ἐφάνη,
 τὰ κατ' οὐρανὸν φερόμενα, μεστὰ εἶναι λίθων καὶ γῆς
 καὶ πολλῶν ἄλλων ἀψύχων σωμάτων διανεμόντων τὰς αἰ-
 τίας παντὸς τοῦ κόσμου. ταῦτ' ἦν τὰ τότε ἐξεργασμένα
 πολλὰς ἀθεότητος καὶ δυσχερείας τῶν τοιούτων ἅπτεσθαι,
 καὶ δὴ καὶ λοιδορήσεις γε ἐπῆλθον ποιηταῖς, τοὺς φιλο-
 σοφοῦντας κυσὶ ματαίαις ἀπεικάζοντας χρωμέναισιν ὕλα- D
 καὶς ἄλλα τε ἀνόητα εἰπεῖν· νῦν δέ, ὅπερ εἰρηται, πᾶν
 τούναντίον ἔχει.

ΚΑ. Πῶς;

XIV. ΑΘ. Οὐκ ἔστι ποτὲ γενέσθαι βεβαίως θεοσεβῆ
 θνητῶν ἀνθρώπων οὐδένα, ὅς ἂν μὴ τὰ λεγόμενα ταῦτα
 νῦν δύο λάβῃ, ψυχὴ τε ὡς ἔστι πρεσβύτατον ἀπάντων ὅσα
 γονῆς μετελλήφεν ἀθάνατόν τε ἄρχει τε δὴ σωμάτων πάν-
 των, ἐπὶ δὲ τούτοις δὴ τὸ νῦν εἰρημένον πολλάκις, τὸν τε
 εἰρημένον ἐν τοῖς ἄστροις νοῦν τῶν ὄντων τὰ τε πρὸ τού-
 των ἀναγκαῖα μαθήματα λάβῃ, τὰ τε κατὰ τὴν μοῦσαν E
 τούτοις τῆς κοινωνίας συνθεασάμενος χρήσεται πρὸς τὰ
 τῶν ἡθῶν ἐπιτηδεύματα καὶ νόμιμα συναρμοττόντως, ὅσα
 τε λόγον ἔχει, τούτων δυνατὸς ἢ δοῦναι τὸν λόγον [ὅσα τε 968
 μῆ]. ὁ δὲ μὴ ταῦθ' οἷός τ' ὢν πρὸς ταῖς δημοσίαις ἀρε-
 ταῖς κεκτηῖσθαι σχεδὸν ἄρχων μὲν οὐκ ἂν ποτε γένοιτο

ἱκανὸς ὅλης πόλεως, ὑπηρέτης δ' ἂν ἄλλοις ἄρχουσιν. ὁρᾷν δὴ χρεῶν νῦν, ὧ Κλεινία καὶ Μέγилле, ἦδη πρὸς τοῖς εἰρημένοις νόμοις ἅπασιν, ὅσους διεληλύθαμεν, εἰ καὶ τοῦτον προσοίσομεν ὥς φυλακὴν ἐσόμενον κατὰ νόμον χάριν σωτηρίας, τὸν τῶν ἀρχόντων νυντερινὸν σύλλογον
 B παιδείας ὁπόσης διεληλύθαμεν κοινωνὸν γενόμενον· ἢ πῶς ποιῶμεν;

ΚΑ. Ἄλλ', ὧ λῶστέ, πῶς οὐ προσοίσομεν, ἂν πῃ καὶ κατὰ βραχὺ δυνήθῳμεν;

ΑΘ. Καὶ μὴν πρὸς γε τὸ τοιοῦτον ἀμιλληθῶμεν πάντες. ξυλλήπτωρ γὰρ τοῦτου γε ὑμῖν καὶ ἐγὼ γιγνοίμην ἂν προθύμως, πρὸς δ' ἐμοὶ καὶ ἑτέρους ἴσως εὐρήσω διὰ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτ' ἐμπειρίαν τε καὶ σκέψιν γεγυνυῖάν μοι καὶ μάλα συχνήν.

ΚΑ. Ἄλλ', ὧ ξένε, παντὸς μὲν μᾶλλον ταύτῃ πορευτέον, ἥπερ καὶ ὁ θεὸς ἡμᾶς σχεδὸν ἄγει· τίς δὲ ὁ τρόπος
 C ἡμῖν γιγνόμενος ὀρθῶς γίγνοιτ' ἂν, τουτὶ δὴ τὰ νῦν λεγόμεν τε καὶ ἐρευνῶμεν.

ΑΘ. Οὐκέτι νόμους, ὧ Μέγилле καὶ Κλεινία, περὶ τῶν τοιούτων δυνατὸν ἐστὶ νομοθετεῖν, πρὶν ἂν κοσμηθῇ· τότε δὲ κυρίους ὧν αὐτοὺς δεῖ γίνεσθαι νομοθετεῖν. ἀλλὰ ἦδη τὸ τὰ τοιαῦτα κατασκευάζον διδαχὴ μετὰ ξυνουσίας πολλῆς γίγνοιτ' ἂν, εἰ γίγνοιτο ὀρθῶς.

ΚΑ. Πῶς; τί τοῦτο εἰρησθαι φῶμεν αὖ;

ΑΘ. Πρῶτον μὲν δὴ πού καταλεκτέος ἂν εἴη κατὰ
 D λογος τῶν ὅσοι ἐπιτήδειοι πρὸς τὴν τῆς φυλακῆς φύσιν ἂν εἶεν ἡλικίαις τε καὶ μαθημάτων δυνάμεσι καὶ τρόπων ἥθεσι καὶ ἔθεσι· μετὰ δὲ τοῦτο, ἃ δεῖ μανθάνειν, οὔτε εὐρεῖν ῥάδιον οὔτε εὐρηκότος ἄλλου μαθητὴν γενέσθαι. πρὸς τούτοις δὲ χρόνους, οὓς τε καὶ ἐν οἷς δεῖ παραλαμβάνειν ἕκαστα, μάταιον ταῦτ' ἐν γράμμασι λέγειν· οὐδὲ
 E γὰρ αὐτοῖς τοῖς μανθάνουσι δῆλα γίγνοιτ' ἂν, ὅ τι πρὸς

καιρὸν μανθάνεται, πρὶν ἐντὸς τῆς ψυχῆς ἐκάστω τοῦ μαθήματος ἐπιστήμην γεγονέναι. οὕτω δὲ πάντα τὰ περὶ ταῦτα ἀπόρρητα μὲν λεχθέντα οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιτο, ἀπόρρητα δὲ διὰ τὸ μηδὲν προσηχθέντα δηλοῦν τῶν λεγομένων.

ΚΑ. Τί οὖν δὴ ποιητέον ἐχόντων τούτων οὕτως, ὦ ξέने;

ΑΘ. Τὸ λεγόμενον, ὦ φίλοι, ἐν κοινῷ καὶ μέσῳ ἔοικεν ἡμῖν κεῖσθαι, καὶ εἴπερ κινδυνεύειν περὶ τῆς πολιτείας ἐθέλομεν ξυμπάσης, ἢ τοῖς ἑξ, φασίν, ἢ τρεῖς κύβους βάλλοντας, ταῦτα ποιητέον· ἐγὼ δ' ὑμῖν συγκινδυνεύσω 969 τῷ φράζειν τε καὶ ἐξηγεῖσθαι τὰ γε δεδογμένα ἔμοι περὶ τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς τῆς νῦν αὖ κεκινημένης τοῖς λόγοις· τὸ μέντοι κινδύνευμα οὐ σμικρὸν οὐδ' ἐτέροις τισὶ προσφερὲς ἂν εἴη· σοὶ δὲ τοῦτό γε, ὦ Κλεινία, μέλειν παρακελεύομαι· σὺ γάρ τὴν Μαγνήτων πόλιν, ἢ ὧ ἂν θεὸς ἐπώνυμον αὐτὴν ποιήσῃ, κλέος ἄρει μέγιστον κατασκευάσας αὐτὴν ὀρθῶς, ἢ τό γε ἀνδρειότατος εἶναι δοκεῖν τῶν ὕστερον ἐπιγιγνομένων οὐκ ἐκφεύξει ποτέ. ἔάν B γε μὴν οὗτος ἡμῖν ὁ θεὸς γένηται ξύλλογος, ὦ φίλοι ἐταῖροι, παραδοτέον τούτῳ τὴν πόλιν, ἀμφισβήτησίς τ' οὐκ ἔστ' οὐδεμία οὐδενὶ τῶν νῦν παρὰ ταῦθ' ὥς ἔπος εἰπεῖν νομοθετῶν, ὅντως δὲ ἔσται σχεδὸν ὕπαρ ἀποτετελεσμένον, οὐ σμικρῷ πρόσθεν ὀνείρατος ὥς τῷ λόγῳ ἐφηψάμεθα, κεφαλῆς νοῦ τε κοινωνίας εἰκόνα τινά πως ξυμμιξάντες, ἔάν ἄρα ἡμῖν οἷ τε ἄνδρες ἀκριβῶς ἐκλεχθῶσι, παιδευθῶσί τε προσηκόντως, παιδευθέντες τε ἐν ἀκροπόλει C τῆς χώρας κατοικήσαντες φύλακες ἀποτελεσθῶσιν, οἷους ἡμεῖς οὐκ εἶδομεν ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ πρὸς ἀρετὴν σωτηρίας γενομένους.

ΜΕ. ὦ φίλε Κλεινία, ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν εἰρημένων ἀπάντων ἢ τὴν πόλιν ἐατέον τῆς κατοικίσεως ἢ τὸν ξένον

τόνδε οὐκ ἀφετέον, ἀλλὰ δεήσεσι καὶ μηχαναῖς πάσαις
κοινωνὸν ποιητέον ἐπὶ τὴν τῆς πόλεως κατοίκισιν.

D ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις, ὦ Μέγιλλε, καὶ ἐγὼ τε ποι-
ήσω ταῦθ' οὕτω καὶ * σὺ * ξυλλάμβανε.

ΜΕ. Συλλήψομαι.

ΕΠΙΝΟΜΙΣ

[ἢ νυκτερινὸς σύλλογος ἢ φιλόσοφος.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΚΛΕΙΝΙΑΣ ΚΡΗΣ, ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ,
ΜΕΓΙΛΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ.

St.
II. p.

Ι. ΚΑ. Πρὸς μὲν τὸ τῆς ὁμολογίας ἤκομεν ἅπαντες 973
ὀρθῶς, ὡς ξένε, τρεῖς ὄντες, ἐγὼ καὶ σὺ καὶ Μέγιλλος ὅδε,
τὸ τῆς φρονήσεως ἐπισκεψόμενοι τίνι ποτὲ χρὴ λόγῳ διεξ-
ελθεῖν, ὃ τὴν ἀνθρωπίνην ἔξιν φαμέν, ὅταν διανοηθῇ,
κάλλιστ' ἔχειν ποιεῖν πρὸς φρόνησιν ὅσῃ δυνατόν ἀν-
θρώπῳ σχεῖν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ὥς φαμεν, ἅπαντα διεξήλ-
θομεν ὅσα ἦν περὶ νόμων θέσιν· ὃ δὲ μέγιστον εὑρεῖν τε Β
καὶ εἰπεῖν, τί ποτε μαθὼν θνητὸς ἄνθρωπος σοφὸς ἂν εἴη,
τοῦτο οὔτε εἶπομεν οὔτε εὔρομεν. νῦν δὲ πειρώμεθα
τοῦτο μὴ καταλιπεῖν· σχεδὸν γὰρ ἀτελὲς ἂν πράξαιμεν
οὐ χάριν ἅπαντες ὥρμησάμεν, ὥς φανερά ποιήδοντες ἐξ
ἀρχῆς μέχρι τέλους.

ΑΘ. ὦ φίλε Κλεινία, καλῶς μὲν λέγεις, ἄτοπον μὴν
ἀκούσεσθαί σε λόγον οἶμαι, καὶ τινα τρόπον οὐκ ἄτοπον
αὐ. πολλοὶ γὰρ δὴ προστυχεῖς τῷ βίῳ γιγνόμενοι τὸν ἀν-
τὸν λόγον φέρουσιν, ὥς οὐκ ἔσται μακάριον τὸ τῶν ἀν- C
θρώπων γένος οὐδ' εὐδαιμον. ἔπου δὴ καὶ ξύνιδε, ἂν σοι
δοκῶ κἀγὼ μετ' αὐτῶν καλῶς τοῦ τοιούτου πέρι λέγειν.
οὐ φημι εἶναι δυνατόν ἀνθρώποις μακαρίοις τε καὶ εὐ-

δαίμοσι γενέσθαι πλήν ὀλίγων, μέχρι περ ἂν ζῶμεν τοῦτο διορίζομαι· καλὴ δὲ ἐλπίς τελευτήσαντι τυχεῖν ἀπάντων, ὧν ἔνεκά τις προθυμοῖτ' ἂν ζῶν τε ὡς κάλλιστ' ἂν ζῇν κατὰ δύναμιν καὶ τελευτήσας τελευτῆς τοιαύτης τυχεῖν.

- Δ λέγω δ' οὐδὲν σοφόν, ἀλλ' ὅπερ ἅπαντες Ἕλληνες τε καὶ βάρβαροι γιννώσκομέν τινα τρόπον, ὡς ἐξ ἀρχῆς τὸ γενέσθαι χαλεπὸν ἅπαντι ζῶν· πρῶτον μὲν τὸ μετασχεῖν τῆς τῶν κυουμένων ἕξεως, ἔπειτ' αὖ τὸ γίνεσθαι, καὶ ἔτι τὸ τρέφεσθαι καὶ παιδεύεσθαι, διὰ πόνων μυρίων
974 ταῦτα γίνεσθαι ξύμπαντα, ὥς φάμεν ἅπαντες, καὶ χρόνος βραχὺς ἂν τις εἴη πρὸς λογισμὸν μὴ τοι τῶν μοχθηρῶν, ἀλλ' ὁ πᾶς ἂν ὑπολάβοι μέτριον. οὗτος δὲ σχεδὸν ἀναπνοὴν δοκεῖ ποιεῖν τινὰ κατὰ μέσον πη βίον τὸν ἀνθρώπινον· ταχύ γε μὴν ἐπιλαβὸν γῆρας ὄντιν οὖν ποιῆσαι ἂν μή ποτ' ἐδελῆσαι πάλιν ἀναβιῶναι, λογισάμενον τὸν βεβιωμένον ἑαυτῷ βίον, ὅστις μὴ τυγχάνει παιδικῆς δόξης μεστὸς ὢν. τούτων δὴ τί ποτέ μοι τεκμήριον; ὅτι
Β πέφυκε ταύτῃ τὸ νῦν ζητούμενον τῷ λόγῳ. ζητοῦμεν δὲ δὴ, τίνα τρόπον σοφοὶ γενησόμεθα, ὡς οὕσης τινὸς ἐκάστωις ταύτης τῆς δυνάμεως· ἡ δὲ φυγὴ φεύγει τότε, ὅταν τις πρὸς τινα φρόνησιν ἴη τῶν λεγομένων τεχνῶν ἢ φρονήσεων ἢ τινων ἄλλων τοιούτων ὡς οἴομεθα ἐπιστημῶν, ὡς ἀξίας τούτων οὐδεμιᾶς οὕσης ἐπὶ κλησὶν ῥηθῆναι τῆς περὶ ταῦτα σοφίας [τὰνθρώπινα], τῆς δὲ ψυχῆς σφόδρα πεποιθυίας καὶ μαντενομένης, ὡς οὕσης αὐτῇ κατὰ τινα
Γ φύσιν ταύτης, τίς δ' ἔστι καὶ πότε καὶ πῶς, οὐ πάνυ δυναμένης ἕξευρίσκειν. ἄρ' οὐ τούτῳ σφόδρα προσέοιχ' ἡμῶν ἢ περὶ σοφίαν ἀπορία καὶ ζήτησις, πλείων τῆς ἐλπίδος ἐκάστω γιγνομένη τῶν ὅσοι ἐν ἡμῖν δυνατοὶ γίνονται φρονίμως αὐτοὺς ἄλλους τε ἐξετάσαι συμφώνως διὰ λόγων πάντων καὶ πάντα λεγομένων; ταῦτ' οὐχ οὕτως ἢ ταύτῃ ξυμφήσομεν ἔχειν;

ΚΑ. Συμφήσομεν ἐπ' ἐλπίδ' ἴσως ταῦτ', ὧ ξένη, τῇ μετὰ σοῦ κατὰ χρόνον ἂν γενομένη, δοξάσαι περὶ αὐτῶν D εἰσαυθις τὸ ἀληθέστατον.

ΑΘ. Τὰς ἄλλας τοίνυν, ὅσαι ἐπιστήμαι μὲν εἰσι λεγόμεναι, σοφὸν δὲ οὐκ ἀποτελοῦσι τὸν λαμβάνοντά τε αὐτάς καὶ ἔχοντα, πρῶτον διεξιτέον, ὅπως ταύτας ἐκποδῶν θέμενοι πειρώμεθα ἐκείνας ὧν δεόμεθα παραθέσθαι τε καὶ παραθέμενοι μανθάνειν.

II. Πρῶτον μὲν τοίνυν ὧν πρῶτον δεῖ θνητῷ γένει, ἰδωμεν ὡς εἰσὶ μὲν ἀναγκαιόταται σχεδὸν ἀληθῶς τε πρῶ- E ται, ὁ δὲ ἐπιστήμων αὐτῶν γιγνόμενος, εἰ καὶ κατ' ἀρχὰς ἔδοξέ τις εἶναι ποτε σοφός, οὐκ οὐν νῦν γε οὔτε σοφός εἶναι δοξάζεται οὐκ εἰδὼς τε ἴσχει μᾶλλον ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐπιστήμης. ἐροῦμεν δὴ αἴ τ' εἰσὶ καὶ ὅτι πᾶς ἀνὴρ αὐτάς, 975 σχεδὸν ὅσοις ἄγῶν πρόκειται τοῦ δοκεῖν ὡς ἄριστον ἄνδρα ξυμβῆναι γενομένου ἂν, φεύγει διὰ τὰς κτήσεις τῆς προηγήσεως τε καὶ ἐπιτηδεύσεως. ἔστω δὴ πρῶτον μὲν ἡ τῆς ἀλληλοφαγίας τῶν ζώων ἡμᾶς τῶν μὲν, ὡς ὁ μῦθος ἔστι, τὸ παράπαν ἀποστήσασα, τῶν δὲ εἰς τὴν νόμιμον ἐδωδὴν καταστήσασα. ἴλεω δ' ἡμῖν οἱ πρόσθεν εἰησάν τε καὶ εἰδύν οἵτινες μὲν γὰρ οὐν *οὓς* ἐλέγομεν πρῶτοι χαιρέτωσαν. ἡ δ' οὐν ἀλφίτων τε καὶ ἀλεύρων ποιήσις ἅμα καὶ τροφή B καλὴ μὲν καὶ ἀγαθὴ, σοφὸν δὲ ἄνδρα τελέως οὐκ ἐθελήσει ποτὲ ἀπεργάσασθαι· τοῦτο γὰρ αὐτό, ἡ τῆς ποιήσεως ἐπι- κλησις, τῶν ποιουμένων αὐτῶν δυσχέριαν ἀπεργάζοιτ' ἂν. σχεδὸν δ' οὐδὲ ἡ χώρας ξυμπάσης γεωργία· οὐ γὰρ τέχνη ἀλλὰ φύσει κατὰ θεὸν πάντες φαινόμεθα γῆν με- ταχειρίσθαι. καὶ μὴν οὐδ' ἡ τῶν οἰκίσεων γε ξυνυφὴ καὶ ξύμπασα οἰκοδομία καὶ σκευῶν πάντων ἀπεργαστική, χαλκεία τε καὶ ἡ τῶν τεκτονικῶν καὶ πλαστικῶν καὶ πλε- C κτικῶν καὶ ἔτι ξυμπάντων ὀργάνων παρασκευή, δῆμῳ τὸ πρόσφορον ἔχουσα, ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἀρετῇ λεγομένη. καὶ μὴν

οὐδ' ἡ ξύμπασα θηρευτική, πολλή περ καὶ τεχνικὴ γε-
 νυῖα, τό γε μεγαλοπρεπὲς σὺν τῷ σοφῷ οὐκ ἀποδίδωσιν
 οὐ μὴν οὐδὲ μαντικὴ γε οὐδ' ἐρμηνευτικὴ τὸ παράπαν
 τὸ λεγόμενον γὰρ οἶδε μόνον, εἰ δ' ἀληθές, οὐκ ἔμαθεν.
 ὅτε δὴ τῶν τῶν ἀναγκαίων ὀρωμεν κτήσιν διὰ τέχνης μὲν
 D ἀπεργαζομένην, τούτων δὲ οὐδεμίαν οὐδένα σοφὸν ποι-
 οῦσαν, τό γε μετὰ τοῦτο παιδιὰ τις ἂν λείποιτο, μιμητικὴ
 μὲν τὸ πλεῖστον, ἀλλ' οὐδαμῇ σπουδαία. πολλοῖς μὲν γὰρ
 ὀργάνοις μιμοῦνται, πολλοῖς δ' αὐτῶν τῶν σωμάτων οὐ
 πάντως εὐσχήμοσι μιμήμασι, τὰ τε κατὰ λόγους καὶ μοῦ-
 σαν πᾶσαν, καὶ ὅσων γραφικὴ μήτηρ, πολλῶν καὶ παν-
 τοίων ποικιλμάτων ἀποτελουμένων ἐν πολλοῖς ἴνυροις καὶ
 ξηροῖς γένεσιν· ὧν σοφὸν οὐδένα εἰς οὐδὲν σπουδῇ τῇ
 μεγίστῃ δημιουργοῦντα ἢ μιμητικὴ παρέχεται. πάντων
 E δ' ἐξεργασμένων τὸ λοιπὸν βοήθεια γίγνεται· ἐν μυρία
 μυρίοις, ἢ μὲν μεγίστῃ τε καὶ εἰς πλεῖστα πολεμικὴ κλη-
 θεῖσα στρατηγικὴ τέχνη, εὐδοκιμωτάτῃ πρὸς χρείαν, εὐ-
 τυχίας πλείστης θεομένη, μᾶλλον δὲ ἀνδρεία κατὰ φύσιν
 976 ἢ σοφία γενομένη. ἦν δὲ καλοῦσι μὲν ἰατρικὴν, βοήθεια
 δὲ που καὶ αὕτη σχεδὸν ὅσων ὦραι ψύχει καὶ καύματι
 ἀκαίρῳ καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις λητίζονται τὴν τῶν ζώων
 φύσιν· εὐδόκιμοι δὲ οὐδὲν τούτων εἰς σοφίαν τὴν ἀλη-
 θεστάτην· ἅμετρα γὰρ δόξαις φορεῖται τοπαζόμενα. βοη-
 θοὺς δὲ που καὶ τοὺς κυβερνήτας ἅμα καὶ τοὺς ναύτας
 ἐροῦμεν, καὶ τούτων ἄνδρα σοφὸν μηδένα τις ἡμᾶς πα-
 ραμυθούμενος ἐξ ἀπάντων διαγγελλέτω· οὐ γὰρ ἂν εἰ-
 B δείη τις πνεύματος ὀργὴν οὐδὲ φιλίαν, ὃ προσφιλὲς ἀπάσῃ
 κυβερνητικῇ. καὶ μὴν οὐδ' ὁπόσοι βοηθοὶ δίκαις ἐν τῇ
 τοῦ λέγειν ῥώμῃ φασὶ γίνεσθαι μνήμη καὶ τριβῇ, δόξαις
 ἢ ἔθεισι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀληθείας δὲ τῶν ὄντως
 δικαίων ἐκτὸς παρεσφαλμένοι. λοιπὴ δ' ἐτι πρὸς δόξαν
 σοφίας ἐστὶ τις ἄτοπος δύναμις, ἦν φύσιν ἂν οἱ πολλοὶ

μᾶλλον ἢ σοφίαν ὀνομάσειαν, τότε ὅταν τινὰ τις ξυννοῇ
 ἀδίδως μὲν ὃ τί περ ἂν μαυθάνη μαυθάνοντα, μάλα δὲ
 πολλὰ καὶ ἀσφαλῶς μνημονεύοντα, ὅταν τε τὸ πρόσφορον
 ἐκάστω διαμνημονεύῃ τις, ὃ τι γιγνόμενον ἂν πρέποι,
 τοῦτο δὲ ταχὺ δρᾷ· ταῦτα γὰρ ἅπαντα οἱ μὲν φύσιν, οἱ
 δὲ σοφίαν, οἱ δὲ ἀγχίνοισιν θήσουσι φύσεως· σοφὸν δὲ
 οὕτως οὐδενὶ τούτων οὐδεὶς τῶν ἐμφορῶν ἐθέλησει ποτὲ
 καλεῖν.

III. Ἀλλὰ μὴν δεῖ φανῆναι γέ τινα ἐπιστήμην, ἣν
 ἔχων σοφὸς γίγνεται· ἂν ὁ σοφὸς οὕτως ὦν καὶ μὴ μόνον
 δοξαζόμενος. ἴδωμεν δὴ. χαλεπῶ μὲν γὰρ λόγῳ παντά-
 πασι ἐπιχειροῦμεν, ἑτέραν πάρεξ τῶν εἰρημένων εὐρεῖν, D
 ἢ σοφία μὲν λέγοιτ' ἂν οὕτως τε καὶ εἰκότως, ὁ δὲ λαβὼν
 οὔτε βάναντος οὔτ' ἡλίθιος ἔσται, σοφὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς
 δι' αὐτὴν πολίτης τε καὶ ἄρχων καὶ ἀρχόμενος ἐνδίκως
 ἔσται πόλεως ἅμα καὶ ἐμμελῆς. κατὰ δὲ ταύτην πρώ-
 την, τίς ποτ' ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπιστήμη μί' ἂν
 ἐξελθοῦσα ἢ μὴ παραγενομένη τῶν νῦν παρούσων ἀνοη-
 τότατον ἂν καὶ ἀφρονέστατον παρὰ σχοιτο ζῶον τὸ τῶν
 ἀνθρώπων. οὐ δὴ τοῦτό γε πάννυ χαλεπὸν τὸ κατιδεῖν.
 μία γὰρ ὥς εἰπεῖν πρὸς μίαν ἢ τὸν ἀριθμὸν δοῦσα παντὶ E
 τῷ θνητῷ γένει τοῦτ' ἂν δράσειε· θεὸν δ' αὐτὸν μᾶλλον
 ἢ τινα τύχην ἡγοῦμαι δόντα ἡμῖν σώζειν ἡμᾶς. ὃν δὲ
 θεὸν ἡγοῦμαι, φράζειν χρὴ, καίπερ ἄτοπον ὄντα, καὶ πῶς
 οὐκ ἄτοπον αὐ· πῶς γὰρ τὸν ἀγαθῶν αἴτιον ἡμῖν συμ-
 πάντων οὐ καὶ τοῦ πολὺ μεγίστου, τῆς φρονήσεως, αἴτιον 977
 ἡγεῖσθαι δεῖ γεγονέναι; τίνα δὴ καὶ σεμνύνων ποτὲ λέγω
 θεόν, ὃ Μέργιλλέ τε καὶ Κλεινία; σχεδὸν οὐρανόν, ὃν καὶ
 δικαιοτάτον, ὥς ξύμπαντες ἄλλοι δαίμονες ἅμα καὶ θεοί,
 τιμᾶν τε καὶ εὐχεσθαι διαφερόντως αὐτῷ. τὸ δὲ καὶ τῶν
 ἄλλων αἰτίων ἀγαθῶν πάντων ἡμῖν αὐτὸν γεγονέναι πάν-
 τες ἂν ὁμολογοῖμεν· δοῦναι δὲ ἅμα καὶ ἀριθμὸν ἡμεῖς γε

- οὕτως αὐτόν φάμεν, ἔτι δὲ καὶ δώσειν, εἴαν τις θέλῃ ξυν-
 Β ακολουθεῖν. εἴαν γὰρ ἴῃ τις ἐπὶ θεωρίαν ὀρθὴν τὴν
 τοῦδε, εἴτε κόσμον εἴτε ὀλυμπον εἴτε οὐρανὸν ἐν ἡδοῇ
 τῷ λέγειν, λεγέτω μὲν, ἀκολουθεῖτω δέ, ὅπῃ ποικίλλων
 αὐτὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ στρέφων ἄστρα πάσας διεξόδους
 ὥρας τε καὶ τροφὴν πᾶσι παρέχεται. καὶ τὴν ἄλλην δὲ
 οὖν φρόνησιν, ὡς φαῖμεν ἄν, σὺν ἀριθμῷ παντί, καὶ τὰλλ'
 ἀγαθὰ· τοῦτο δὲ μέγιστον, εἴαν τις τὴν ἀριθμῶν αὐτοῦ
 δόσιν δεξάμενος ἐπεξέλθῃ πᾶσαν τὴν περίοδον. ἔτι δὲ
 Γ σμικρὸν ἐπανελθόντες πῶς τοῖς λόγοις ἀναμνησθῶμεν,
 ὅτι καὶ μάλ' ὀρθῶς ἐνοήσαμεν, ὥς, εἴπερ ἀριθμὸν ἐκ τῆς
 ἀνθρωπίνης φύσεως ἐξέλοιμεν, οὐκ ἂν ποτὲ τι φρόνιμοι
 γενοίμεθα. οὐ γὰρ ἂν ἔτι ποτὲ ψυχὴ τοῦτου τοῦ ζῶου
 πᾶσαν ἀρετὴν λάβοι σχεδόν, ὅτου λόγος ἀπείη· ζῶον
 δέ, ὃ τι μὴ γιγνώσκῃ δύο καὶ τρία μηδὲ περιττὸν μηδὲ
 ἄρτιον, ἀγνοοῖ δὲ τὸ παράπαν ἀριθμόν, οὐκ ἂν ποτε δι-
 δόναι λόγον ἔχοι περὶ ὧν αἰσθήσεις καὶ μνήμας μόνον
 εἶη κεκτημένον· τὴν δὲ ἄλλην ἀρετὴν, ἀνδρείαν καὶ σω-
 Δ φροσύνην, οὐδὲν ἀποκωλύει· στερόμενος δὲ ἀληθοῦς λό-
 γου σοφὸς οὐκ ἂν ποτε γένοιτο, ὅτῳ δὲ σοφία μὴ προσ-
 εῖη, πάσης ἀρετῆς τὸ μέγιστον μέρος, οὐκ ἂν ἔτι τελέως
 ἀγαθὸς γεγόμενος εὐδαίμων ποτὲ γένοιτο. οὕτως ἀριθμὸν
 μὲν ἀνάγκη πᾶσα ὑποτίθεσθαι· διότι δὲ τοῦτο ἀνάγκη,
 λόγος ἔτι πλείων πάντων γίγναι' ἂν τῶν εἰρημένων.
 ἀλλὰ καὶ ὁ νῦν ὀρθῶς ῥηθήσεται, ὅτι καὶ τὰ τῶν ἄλλων
 τεχνῶν λεγόμενα, ἃ νῦν δὴ διήλθομεν ἐόντες εἶναι πά-
 Ε σας τὰς τέχνας, οὐδὲ τούτων ἐν οὐδὲν μενεῖ, πάντα δ'
 ἀπολείται τὸ παράπαν, ὅταν ἀριθμητικὴν τις ἀνέλῃ. δό-
 ξειε δ' ἂν ἱκανῶς τισὶ βραχέων ἕνεκα ἀριθμοῦ δεῖσθαι τὸ
 τῶν ἀνθρώπων γένος, εἰς τὰς τέχνας ἀποβλέψας· καὶ τοι
 μέγα μὲν καὶ τοῦτο· εἰ δὲ τις ἴδῃ τὸ θεῖον τῆς γενέσεως
 καὶ τὸ θνητόν, ἐν ᾧ καὶ τὸ θεοσεβὲς γνωρισθήσεται καὶ

ἀριθμὸς ὄντως, οὐκ ἂν ἔτι πᾶς μάντις γνοίη ξύμπαντα 978
 ἀριθμόν, ὅσης ἡμῖν δυνάμεως αἴτιος ἂν εἴη ξυγγιγνόμε-
 νος, ἐπεὶ καὶ τὰ κατὰ μουσικὴν πᾶσαν διαριθμουμένων
 κινήσεώς τε καὶ φθόγγων δῆλον ὅτι δεῖ. καὶ τὸ μέγιστον,
 ἀγαθῶν ὡς πάντων αἴτιον· ὅτι δὲ κακῶν οὐδενός, εὖ
 τοῦτο γνωστόν, ὃ καὶ τάχα γένοιτ' ἂν, ἀλλ' ἡ σχεδὸν
 ἀλόγιστός τε καὶ ἄτακτος ἀσχημῶν τε καὶ ἄρρυθμος ἀνάρ-
 μοστός τε φορὰ, καὶ πάνθ' ὑπόσα κακοῦ κεκοινῶνῃκέ τι-
 νος, ἐπιλέλειπται παντὸς ἀριθμοῦ, καὶ δεῖ τοῦθ' οὕτω δια- B
 νοεῖσθαι τὸν μέλλοντα εὐδαίμονα τελευτήσειν· καὶ τό γε
 δὴ δίκαιόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ καλὸν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα
 οὐδεὶς ποτε μὴ γινώσκων, ἀληθοῦς δόξης ἐπιλαβόμενος,
 διαριθμήσεται πρὸς τὸ ἑαυτὸν τε καὶ ἕτερον πείσαι τὸ πα-
 ράπαν.

IV. Ἰώμεν δὴ σκεψόμενοι πρὸς τοῦτ' αὐτό, πῶς ἐμά-
 ρομεν ἀριθμεῖν. φέρε· τὸ γὰρ ἔν δὴ καὶ δύο γέγονε πό-
 θεν ἡμῖν ὥστ' ἐννοῆσαι, φύσιν ταύτην ἔχουσιν ἐκ τοῦ
 παντὸς πρὸς τὸ δυνατοῦς ἐννοεῖν εἶναι; πολλοῖς δὲ ἄλλοις 7
 αὐτῶν ζώων οὐδ' εἰς αὐτὸ τοῦθ' ἡ φύσις παραγέγονεν,
 ὥστε μαθεῖν δυνατοῖς εἶναι παρὰ τοῦ πατρὸς ἀριθμεῖν,
 παρὰ δ' ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον ἐνώκισεν ὁ θεός, ὥστε
 ἴκανοῖς εἶναι δεικνύμενον ξυννοεῖν, ἐπειτ' ἔδειξε καὶ δει-
 κνυσιν, ὧν τί κάλλιον ἔν ἐνός ἂν τις θεάσαιοτο πλήν τὸ
 τῆς ἡμέρας γένος; εἶτα εἰς τὸ τῆς νυκτὸς ἔλθοι μέρος ἔχων
 ὄψιν, ὅθεν ἕτερον πᾶν αὐτῷ φαίνοιτ' ἂν· καὶ ἐλάχιστῶν δὴ
 ταῦτα αὐτὰ [ὄντα μὴ παύηται] πολλὰς μὲν νύκτας, πολλὰς D
 δὲ ἡμέρας [ἄς] οὐρανὸς οὐδέποτε παύεται διδάσκων ἀν-
 θρώπους ἐν τε καὶ δύο, πρὶν ἂν καὶ ὁ δυσμαθέστατος ἱκα-
 νῶς μάθῃ ἀριθμεῖν· ὡς γὰρ καὶ τρία καὶ τέτταρα καὶ
 πολλὰ, ἕκαστος ἡμῶν ἐπινοήσκειν ἂν ὁρῶν ταῦτα. καὶ ἐκ
 τούτων ἐνεποίησε τὴν σελήνην ὁ θεὸς ἀπεργασάμενος, ἥ
 ποτὲ μὲν μείζων φαινομένη, ποτὲ δ' ἐλάττω διεξήλθεν

Ε ἄλλην αἰὲ φαίνουσα ἡμέραν, μέχρι πεντεκαίδεκα ἡμερῶν καὶ νυκτῶν· αὕτη δ' ἔστι περίοδος, εἰ βούλεται τις τὸν κύκλον ἓνα ὅλον εἰς ἓν τιθέναι, ὥστε ὡς ἔπος εἰπεῖν καὶ τὸ δυσμαθέστατον ἂν μαθεῖν ζῶον, οἷς παρέδωκε φύσιν ὁ θεὸς τοῦ δυνατοῖς εἶναι μανθάνειν. καὶ μέχρι μὲν τούτων τε καὶ ἐν τούτοις ξύμπαν τὸ δυνατόν τῶν ζώων μάλα ἀριθμητικὸν γέγονε, τὸ καθ' ἓν αὐτὸ καθ' αὐτὸ σκοποῦν.

979 τὸ δὲ πρὸς ἄλληλα πάντα ἀριθμὸν αἰὲ λογιζέσθαι, δοκῶ μὲν μείζονος ἕνεκα, καὶ τούτου δὲ σελήνην, καθάπερ εἰπομεν, αὐξανομένην καὶ φθίνουσαν ἐμποιήσας, μῆνας πρὸς τὸν ἐνιαυτὸν ξυνεστήσατο, καὶ πάντα ἀριθμὸν πρὸς ἀριθμὸν ἤρξατο συνορᾶν εὐδαίμονι τύχῃ. διὰ δὲ ταυτ' ἡμῖν καρποί τε καὶ ἐγκύμων ἡ γῆ γέγονεν, ὥστ' εἶναι τροφήν πᾶσι τοῖς ζώοις, ἀνέμων τε καὶ ὑετῶν γιγνομένων οὐκ ἐξαισίων οὐδὲ ἀμέτρων· ἀλλ' εἰ τι παρὰ ταῦτα γί-

Β ννεται πρὸς τὸ φλαυρου, οὐ τὴν θείαν ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπίνην αἰτιαῖσθαι χρὴ φύσιν, οὐκ ἐν δίκῃ διανέμουσαν τὸν αὐτῶν βίον. ἡμῖν δ' οὖν ζητοῦσι περὶ νόμων σχεδὸν ἔδοξε τὰ μὲν ἄλλα ῥᾳδιὰ τ' εἶναι γινῶναι τὰ βέλτιστα ἀνθρώποις, καὶ πᾶς ἂν ἱκανὸς γίνεσθαι καὶ ξυνεῖναι τὰ λεγόμενα καὶ ποιεῖν, εἰ γινώσκῃ, τί ποτ' ἔστιν ὃ συμφέρειν εἰκὸς καὶ τί τὸ μὴ συμφέρον· ἔδοξε δὲ καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ τὰ μὲν

Γ ἄλλα ἐπιτηδεύματα πάντα οὐ σφόδρα χαλεπὰ εἶναι, τὸ δὲ τίνα τρόπον χρὴ γίνεσθαι χρηστοὺς ἀνθρώπους παγχάλεπον. καὶ τὰ μὲν ἄλλα αὖ πάντα κτᾶσθαι χρηστὰ τὸ λεγόμενόν [τε] καὶ δυνατόν καὶ οὐ χαλεπόν, οὐσίαν τε ὅσην δεῖ καὶ μὴ δεῖ, καὶ σῶμα οἷόν τε δεῖ καὶ μὴ· καὶ ψυχὴν ὅτι μὲν ἀγαθὴν δεῖ, ξυγχωρεῖ πᾶς παντί, τὸ δ' ὅντινα τρόπον ἀγαθὴν, ὅτι μὲν αὖ δικαίαν καὶ σώφρονα καὶ ἀνδρείαν, καὶ ταῦτα, ὅτι δὲ σοφὴν, φησὶ μὲν πᾶς δεῖν, Δ ἦντινα δὲ σοφίαν, ὡς ἄρτι διεληλύθαμεν, οὐδεὶς οὐδενὶ τὸ παράπαν ἔτι ξυνομολογεῖ τῶν πολλῶν. νῦν οὖν δεῖ

παρὰ πάσας τὰς πρόσθεν σοφίας οὐ φαύλην τινὰ ἀνευρίσκομεν εἰς αὐτὰ γε ταῦτα, τὸ δοκεῖν σοφὸν εἶναι τὸν γε μεμαθηκότα ἅπερ καὶ διεληλύθαμεν· εἰ δ' ἔστι σοφὸς ὁ ταῦτ' ἐπιστήμων καὶ ἀγαθός, τούτου δὴ πέρι λόγον δεῖ λαβεῖν.

ΚΑ. ὦ ξέने, ὥς εἰκότως εἶπες, ὅτι περὶ μεγάλων μεγάλα ἐπιχειρεῖς φράζειν.

ΑΘ. Οὐ γὰρ σμικρά, ὦ Κλεινία· τὸ δὲ χαλεπώτερον, ὅτι παντάπασι καὶ πάντως ἀληθῆ. E

ΚΑ. Σφόδρα γε, ὦ ξέने· ἀλλ' ὅμως μὴ ἀποκάμης λέγων ὃ φῆς.

ΑΘ. Naί, μηδὲ σφῶ τοίνυν ἀκούοντε.

ΚΑ. Ταῦτ' ἐσται καὶ ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐγὼ σοι φράζω.

V. ΑΘ. Καλῶς. ἐξ ἀρχῆς δὴ ῥητέον ἂν εἴη πρῶτον, 980 ὥς φαίνεται, μάλιστα μὲν ἂν, εἰ δυνάμεθα ἐνὶ λαβεῖν ὀνόματι, τίς ἐστίν ἢν οἰόμεθα σοφίαν εἶναι, τοῦτο δ' εἰ σφόδρα ἀδυνατοῦμεν, τὸ δεύτερον, τίνες εἰσὶ ποτε καὶ ὀπόσαι τινές, ἃς τις λαβῶν σοφὸς ἂν εἴη κατὰ τὸν ἡμέτερον μῦθον.

ΚΑ. Λέγοις ἂν.

ΑΘ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο ἀνεμέσθητον τῷ νομοθέτῃ τὸ κάλλιον τῶν πρότερον εἰρημένων περὶ θεῶν καὶ ἄμεινον ἀπεικάζοντι λέγειν, οἷον παιδιᾷ καλῇ χρωμένῳ καὶ τιμῶντι θεοῦς, ὕμνοις τε καὶ εὐδαιμονία γεραίρουσι διάγειν τὸν B αὐτοῦ βίον.

ΚΑ. Ἡ καλῶς, ὦ ξέने, λέγεις. εἰ γὰρ σοι τοῦτο τέλος εἴη τῶν νόμων, θεοὺς προσπαίσαντι καθαρώτερόν τε διαγαγόντι τὸν βίον τῆς ἅμα τελευτῆς ἀρίστης τε καὶ καλλίστης τυχεῖν!

ΑΘ. Πῶς οὖν, ὦ Κλεινία, λέγομεν; ἢ δοκεῖ, τοὺς θεοὺς ὑμνοῦντες σφόδρα τιμῶμεν, εὐχόμενοι τὰ κάλλιστα

καὶ ἄριστα περὶ αὐτῶν ἐπιέναι λέγειν ἡμῖν; οὕτως ἢ πῶς λέγεις;

ΚΑ. Θαυμαστῶς μὲν οὖν οὕτως. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε, πιστεύσας τοῖς θεοῖς εὐχου τε καὶ λέγε τὸν ἐπιόντα σοι λόγον τῶν καλῶν περὶ τοὺς θεοὺς τε καὶ τὰς θεάς.

ΑΘ. Ἔσται ταῦτα, ἂν αὐτός ὁ θεὸς ἡμῖν ὑφηγηται. ξυνεύχου μόνον.

ΚΑ. Λέγοις ἂν τὸ μετὰ τοῦτο.

ΑΘ. Θεογονίαν τοίνυν καὶ ζωογονίαν ἀναγκαῖον, ὥς ἔοικε, πρῶτόν μοι κακῶς ἀπεικασάντων τῶν ἐμπροσθεν βέλτιον ἀπεικᾶσαι κατὰ τὸν ἐμπροσθεν λόγον, ἀναλαβόντα ὃν πρὸς τοὺς ἀσεβεῖς ἐπικεχειρήκα λόγους, φράζων ὥς εἰσὶ θεοὶ ἐπιμελούμενοι πάντων, σμικρῶν καὶ μεγάλων, καὶ σχεδὸν ἀπαρამύθητοι τῶν περὶ τὰ δίκαιά εἰσι πράγματα — εἰ δὴ μέμνησθέ γε, ὦ Κλεινία· ἐλάβετε μὲν γὰρ δὴ καὶ ὑπομνήματα· καὶ γὰρ ἦν τὰ θηθέντα τότε καὶ μάλα ἀληθῆ· τόδε δὲ αὐτῶν ἦν τὸ μέγιστον, ὅτι πρεσβύτερον εἶη ψυχὴ σώματος ἅπασα παντός· ἄρα μέμνησθε; ἢ πάντως που τοῦτό γε; ὃ γὰρ ἄμεινον καὶ παλαιότερον καὶ θεοειδέστερον, πιθανὸν ὅτι τοῦ χείρονος καὶ νεωτέρου καὶ ἀτιμωτέρου, πανταχῇ τε ἄρχον ἀρχομένου πρεσβύτερον καὶ ἄγον ἀγομένου πάντα. λάβωμεν δὴ τοῦτό γε, ὥς ψυχὴ πρεσβύτερόν ἐστι σώματος· εἰ δ' ἔχει τοῦτο οὕτω, 981 τό γε πρῶτον ἡμῖν τοῦ πρώτου τῆς γενέσεως πιθανώτερον ἂν εἶη σχεδὸν ὑπεργόμενον· καὶ θῶμεν δὴ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀρχῆς εὐσχημονέστερον ἔχειν, καὶ τῶν μεγίστων σοφίας περὶ θεῶν γενέσεως ὀρθότατα ἐπιβαίνειν ἡμᾶς.

ΚΑ. Ἔστω ταῦτα εἰς δύναμιν λεγόμενα.

ΑΘ. Φέρε δὴ, ξῶόν γε ἀληθέστατα λέγεσθαι κατὰ φύσιν φῶμεν τοῦτό γε, ὅταν μία ξυνελθοῦσα σύστασις ψυχῆς καὶ σώματος ἀποτέκη μίαν μορφήν;

ΚΑ. Ὁρθῶς.

ΑΘ. Ζῶον μὲν δὴ τὸ τοιοῦτον καλεῖται δικαιοτάτα; Β
ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Στερεὰ δὲ σώματα λέγεσθαι χρὴ κατὰ τὸν εἰ-
κότα λόγον πέντε, ἐξ ὧν κάλλιστα καὶ ἀριστά τις ἂν πλάτ-
τοι, τὸ δὲ ἄλλο γένος ἅπαν ἔχει μορφὴν μίαν· οὐ γάρ ἐστιν
ἄσώματον ὃ τί ποτ' ἄλλο γίγνεται ἂν καὶ χρῶμα οὐδὲν
οὐδαμῶς οὐδέ ποτ' ἔχον, πλὴν τὸ θεϊότατον ὄντως ψυχῆς
γένος. τοῦτο δ' ἐστὶ σχεδὸν ὃ μόνῳ πλάττειν καὶ δημι-
ουργεῖν προσήκει, σώματι δέ, ὃ λέγομεν, πλάττεσθαι καὶ
γίνεσθαι καὶ ὁρᾶσθαι· τῷ δέ — λέγωμεν πάλιν· οὐ γὰρ
ἅπαξ ὀητέον — ἀοράτω τε εἶναι καὶ γινώσκοντι νοητῷ
τε, μνήμης μεταλαμβάνει λογισμοῦ τε ἐν περιτταῖς τε καὶ
ἀρτίαις ἅμα μεταβολαῖς. πέντε οὖν ὄντων τῶν σωμάτων
πῦρ χρὴ φάναι καὶ ὕδωρ εἶναι καὶ τρίτον ἄερα, τέταρτον
δὲ γῆν, πέμπτον δὲ αἰθέρα· τούτων δ' ἐν ἡμεμονίαις
ἐκάστων ζῶον πολὺ καὶ παντοδαπὸν ἀποτελεῖσθαι. μαθεῖν
δὲ κατ' ἐν ᾧδ' ἐστὶ χρεῖαν. γήινου μὲν τιθῶμεν τὸ πρῶ-
τον ἡμῖν ἐν, πάντας μὲν ἀνθρώπους, πάντα δὲ ὅσα πο-
λύποδα καὶ ἄποδα, καὶ ὅσα πορεύσιμα καὶ ὅσα μόνιμα,
διειλημμένα ὄλκους· τὸ δὲ ἐν αὐτοῦ τόδε νομίζειν δεῖ, ὡς
πάντα μὲν ἐξ ἀπάντων ταῦτ' ἐστὶ τῶν γενῶν, τὸ δὲ πολὺ
τούτου γῆς ἐστὶ καὶ τῆς στερεμνίας φύσεως. ἄλλο δὲ χρὴ
ζώου γένος θεῖναι δεῦτερον γινώμενον ἅμα καὶ δυνατὸν
ὁρᾶσθαι· τὸ γὰρ πλείστον πυρὸς ἔχει, ἔχει μὲν γῆς τε καὶ
ἀέρος, ἔχει δὲ καὶ ἀπάντων τῶν ἄλλων βραχέα μέρη, διό
δὴ ζωά τε ἐξ αὐτῶν παντοδαπὰ γίνεσθαι χρὴ φάναι καὶ
ὁρῶμενα, νομίσαι δὲ δὴ δεῖ πάλιν τὰ κατ' οὐρανὸν ζώων
γένη, ὃ δὴ πᾶν χρὴ φάναι θεῖον γένος ἀστρῶν γεγονέναι,
σώματος μὲν τυχὸν καλλίστου, ψυχῆς δὲ εὐδαιμονεστάτης
τε καὶ ἀρίστης. δυοῖν δὲ αὐτοῖς μοιρῶν τὴν ἑτέραν χρὴ
δόξῃ μεταδιδόναι σχεδόν· ἢ γὰρ ἀνώλεθρόν τε καὶ ἀθά-
νατον ἕκαστον αὐτῶν εἶναι καὶ θεῖον τὸ παρὰ πᾶν ἐξ ἀπά- 982

σης ἀνάγκης, ἢ τινα μακροαίωνα βίον ἔχειν ἱκανὸν ἐκάστῳ ζωῆς, ἧς οὐδέν τι πλείονος ἂν προσδεῖσθαι ποτε.

- VI. Νοήσωμεν οὖν πρῶτον, ὃ λέγομεν, δύο τὰ τοιαῦτα εἶναι ζῶα. πάλιν γὰρ λέγωμεν ὁρατὰ μὲν ἀμφοτέρω, τὸ μὲν ἐκ πυρός, ὡς δόξειεν ἂν, ὅλον, τὸ δ' ἐκ γῆς, καὶ τὸ μὲν γῆινον ἐν ἀταξίᾳ, τὸ δ' ἐκ πυρός ἐν τάξει πάσῃ κινούμενον· τὸ μὲν οὖν ἐν ἀταξίᾳ κινούμενον ἄφρον χρὴ νομίζειν, ὅπερ ὡς τὸ πολὺ δοῖται περὶ ἡμᾶς ζῶον, τὸ δὲ ἐν τάξει τε καὶ οὐρανῷ πόρον ἔχον μέγα τεκμήριον χρὴ ποιεῖσθαι τοῦ φρόνιμον εἶναι· κατὰ ταῦτά γάρ ἂν καὶ ὡσανύτως πορευόμενον αἰεὶ καὶ ποιοῦν καὶ πάσῃ τεκμήριον ἱκανὸν τοῦ φρονίμως ζῆν εἴη παρεχόμενον. ἡ ψυχῆς δὲ ἀνάγκη νοῦν κεκτημένης ἀπασῶν ἀναγκῶν πολὺ μεγίστη γίγνεται· ἂν· ἄρχουσα γὰρ ἄλλ' οὐκ ἀρχομένη νομοθετεῖ· τὸ δὲ ἀμετάστροφον, ὅταν ψυχὴ τὸ ἄριστον κατὰ τὸν ἄριστον βουλευσῇται νοῦν, τὸ τέλος ἐκβαίνει τῷ ὄντι κατὰ νοῦν, καὶ οὐδὲ ἀδάμας ἂν αὐτοῦ κρεῖττον οὐδὲ ἀμεταστροφώτερον ἂν ποτε γένοιτο, ἀλλ' ὄντως τρεῖς Μοῖραι κατέχουσιν φυλάττουσι τέλος εἶναι τὸ βελτίστη βουλῇ βεβουλευμένον ἐκάστοις θεῶν. τοῖς δὲ ἀνθρώποις ἐχρῆν τεκμήριον εἶναι τοῦ νοῦν ἔχειν ἄστρα τε καὶ ξύμπασαν ταύτην τὴν διαπορείαν, ὅτι τὰ αὐτὰ αἰεὶ πράττει διὰ τὸ βεβουλευμένα πάλαι πράττειν θαυμαστόν τινα χρόνον ὅσον, ἀλλ' οὐ μεταβουλευόμενον ἄνω καὶ κάτω, τοτὲ μὲν ἕτερα, ἄλλοτε δὲ ἄλλα πράττον πλανᾶσθαι τε καὶ μετακινεῖσθαι. τοῦθ' ἡμῶν τοῖς πολλοῖς αὐτὸ τοῦναντίον ἔδοξεν, ὅτι τὰ αὐτὰ καὶ ὡσανύτως πράττει, ψυχὴν οὐκ ἔχειν· οὕτω τοῖς ἄφροσι ξυνεφέσπετο τὸ πλῆθος, ὡς τὸ μὲν ἀνθρώπινον ἔμφρον καὶ ζῶν ὡς κινούμενον ὑπολαβεῖν, τὸ δὲ θεῶν ἔμφρον ὡς μένον ἐν ταῖς αὐταῖς φοραῖς· ἐξῆν δὲ ἀνθρώπων γε ἐπὶ τὰ καλλίω καὶ βελτίω καὶ φίλα τιθεμένῳ λαμβάνειν, ὡς διὰ τοῦτο αὐτὸ ἔμφρον δεῖ νομίζειν τὸ κατὰ ταῦτά καὶ

ὡσαύτως καὶ διὰ ταῦτ' αὖ πρῶτον αἰεὶ τοῦτο θ' εἶναι τῇν
 τῶν ἀστρῶν φύσιν, ἰδεῖν μὲν καλλίστην, πορείαν δὲ καὶ
 χορείαν πάντων χορῶν καλλίστην καὶ μεγαλοπρεπεστάτην
 χορεύοντα πᾶσι τοῖς ζῶσι τὸ θεὸν ἀποτελεῖν. καὶ μὴν ὅτι
 γε δικαίως ἐμψυχα αὐτὰ λέγομεν, πρῶτον τὸ μέγεθος αὐ- 983
 τῶν διανοηθῶμεν. οὐ γάρ, ὥς σμικρὰ φαντάζεται, τηλι-
 καῦτα ὄντως ἐστίν, ἀλλ' ἀμήχανον ἕκαστον αὐτῶν τὸν
 ὄγκον, πιστεῦσαι θ' ἄξιον. ἀποδείξεσι γὰρ ἱκαναῖς λαμ-
 βάνεται. τὸν γὰρ ἥλιον ὅλον τῆς γῆς ὅλης μεῖζω διανοη-
 θῆναι δυνατόν ὀρθῶς, καὶ πάντα δὴ τὰ φερόμενα ἄστρα
 θαυμαστόν τι μέγεθος ἔχει. λάβωμεν δὴ, τίς τρόπος ἂν
 εἴη τοσοῦτον περιφέρειν ὄγκον τινὰ φύσιν τὸν αὐτὸν αἰ-
 χρόνον, ὅσον καὶ νῦν περιφέρεται. θεὸν δὴ φημι τὸν αἰ- B
 τιον ἔσεσθαι, καὶ οὐποθ' ἑτέρως εἶναι δυνατόν· ἐμψυχον
 μὲν γὰρ οὐποτε γένοιτ' ἂν ἑτέρως πλὴν διὰ θεόν, ὥς ἡμεῖς
 ἀπεφηνήμεθα· ὅτε δὲ τοῦτο οἷός τέ ἐστι θεός, ἅπανα αὐ-
 τῷ ῥαστώνῃ γέγονε τοῦ πρῶτον μὲν ζῶον γεγονέναι πᾶν
 σῶμα καὶ ὄγκον ξύμπαντα, ἔπειτα, ἥπερ ἂν διανοηθῇ βέλ-
 τιστα, ταύτῃ φέρειν. νῦν δὴ περὶ ἀπάντων τούτων ἕνα
 λόγον λέγοιμεν ἀληθῆ· οὐκ ἔστι γῆν τε καὶ οὐρανὸν ἀπαν-
 τὰς τε ἀστέρας ὄγκους τε ἐκ τούτων ξύμπαντας μὴ ψυχῆς C
 πρὸς ἐκάστῳ γενομένης ἢ καὶ ἐν ἐκάστοις εἴτα εἰς ἀκρί-
 βειαν κατ' ἐνιαυτὸν οὕτω πορεύεσθαι κατὰ μῆνὰς τε καὶ
 ἡμέρας, καὶ ξύμπαντα τὰ γιγνόμενα ξύμπασιν ἡμῖν ἀγαθὰ
 γίνεσθαι· δεῖ δέ, ὅσῳ φλαυρότερόν ἐστ' ἄνθρωπος, μὴ
 τοι ληροῦντά γε, σαφῶς δέ τι λέγοντα φαίνεσθαι.

VII. Ῥύμας μὲν οὖν εἰ τις αἰτίας τινὰς ἐρεῖ σωματίων
 ἢ φύσεις ἢ τι τοιοῦτον, οὐδὲν σαφὲς ἐρεῖ· τὸ δὲ παρ' ἡμῶν
 εἰρημένον σφόδρ' ἀναλαβεῖν χρή, πότερον ἔχει λόγον ὁ D
 λόγος ἢ πάντως ὑστερεῖ, τὸ πρῶτον μὲν τὰ ὄντα εἶναι δύο,
 τὸ μὲν ψυχὴν, τὸ δὲ σῶμα, καὶ πολλὰ ἑκατέρου, πάντα δὲ
 ἀλλήλων ἄλλα καὶ ἑκάτερα ἑκατέρων, καὶ τρίτον ἄλλο οὐ-

- δὲν κοινὸν οὐδενί· διαφέρειν δὲ ψυχὴν σώματος. ἔμφρον μὲν πού, τὸ δὲ ἄφρον διήσομεν, ἄρχον δέ, τὸ δὲ ἀρχόμενον, καὶ τὸ μὲν αἷτιον ἀπάντων, τὸ δὲ ἀναίτιον πάσης πάθης·
- E ὥστε τὰ γε δὴ κατ' οὐρανὸν ὑπ' ἄλλου του φάναι γερονέναι, καὶ μὴ ψυχῆς τε καὶ σώματος οὕτως εἶναι γεννήματα, πολλὴ μωρία τε καὶ ἀλογία. εἰ δ' οὖν δεῖ νικᾶν τοὺς περὶ ἀπάντων τῶν τοιούτων λόγους καὶ πιστῶς θεῖα φαίνεσθαι γερονέναι τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα, δυοῖν τοι θάτερα θετέον αὐτά· ἢ γὰρ θεοὺς αὐτοὺς ταῦτα ὑμνητέον ὀρθό-
- 984 τατα, ἢ θεῶν εἰκόνας ὡς ἀγάλματα ὑπολαβεῖν γερονέναι, θεῶν αὐτῶν ἐργασαμένων· οὐ γὰρ ἀνοήτων γε οὐδὲ βραχέος ἀξίων, ἀλλ' ὅπερ εἰρήκαμεν, τούτων ἡμῖν θάτερα θετέα, τὰ δὲ τεθέντα τιμητέον πάντων ἀγαλμάτων διαφερόντως· οὐ γὰρ μήποτε φανῇ καλλίω καὶ κοινότερα ξυμπάντων ἀνθρώπων ἀγάλματα, οὐδ' ἐν διαφέρουσι τόποις ἰδρυμένα, καθαριότητι καὶ σεμνότητι καὶ ξυμπάσῃ ζωῇ
- B διαφέροντα, ἢ ταῦτα, ὡς πάντα ταῦτη γεγέννηται. νῦν οὖν δὴ περὶ θεῶν ἐργειρώμεν τὸ γε τοσοῦτον, τὰ δύο κατιδόντες ζῶα ὁρατὰ ἡμῖν, ἃ φραμεν ἀθάνατον, τὸ δὲ γήινον ἅπαν θνητὸν γερονέναι, τὰ τρία τὰ μέσα τῶν πέντε τὰ μεταξὺ τούτων σαφέστατα κατὰ δόξαν τὴν ἐπιεικὴ γεγονότα πειραθῆναι λέγειν. αἰδέρα μὲν γὰρ μετὰ τὸ πῦρ θῶμεν, ψυχὴν δ' ἐξ αὐτοῦ τιθῶμεν πλάττειν ζῶα δύναμιν ἔχοντα, ὥσπερ τῶν ἄλλων γενῶν, τὸ πολὺ μὲν τῆς
- C αὐτοῦ φύσεως, τὰ δὲ σμικρότερα ξυνθέσμου χάριν ἐκ τῶν ἄλλων γενῶν· μετὰ δὲ τὸν αἰθέρα ἐξ ἀέρος πλάττειν τὴν ψυχὴν γένος ἑτερον ζώων, καὶ τὸ τρίτον ἐξ ὕδατος· πάντα δὲ δημιουργήσασαν ταῦτα ψυχὴν ζώων εἰκὸς ὅλον οὐρανὸν ἐμπλήσαι, χρησαμένην πᾶσι τοῖς γένεσι κατὰ δύναμιν, πάντων μὲν μετόχων τοῦ ζῆν γεγονότων· δεύτερα δὲ καὶ τρίτα καὶ τέταρτα καὶ πέμπτα, ἀπὸ θεῶν τῶν φανερῶν ἄρ-
- D ξάμενα γενέσεως, εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἀποτελεντήν.

VIII. Θεοὺς μὲν δὴ, Δία τε καὶ Ἥραν καὶ τοὺς ἄλλους πάντας, ὅπῃ τις ἐθέλει, ταύτῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τιθέσθω νόμον καὶ πάριον ἐχέτω τοῦτον τὸν λόγον· θεοὺς δὲ δὴ τοὺς ὁρατοὺς, μεγίστους καὶ τιμιωτάτους καὶ ὀξύτατον ὁρῶντας πάντῃ, τοὺς πρώτους τὴν τῶν ἄστρον φύσιν λεκτέον καὶ ὅσα μετὰ τούτων αἰσθανόμεθα γεγονότα, μετὰ δὲ τούτους καὶ ὑπὸ τούτοις ἐξῆς δαίμονας, αἰερίου δὲ E γένος, ἔχον ἔδραν τρίτην καὶ μέσην, τῆς ἐρμηνείας αἰτίων, εὐχαῖς τιμᾶν μάλα χρεῶν χάριν τῆς εὐφήμου διαπορείας. τῶν δὲ δύο τούτων ζώων, τοῦ τ' ἐξ αἰθέρος ἐφεξῆς τε αἰέρος, οὐδ' ὁρῶμενον ὅλον αὐτῶν ἐκάτερον εἶναι· παρὸν δὲ πλησίον οὐ κατάδηλον ἡμῖν γίνεσθαι, μετέχοντα δὲ φρονήσεως θαυμαστῆς, ἅτε γένους ὄντα εὐμαθοὺς τε καὶ 985 μνήμονος, γιννώσκειν μὲν ξύμπασαν τὴν ἡμετέραν αὐτὰ διάνοιαν λέγωμεν, καὶ τὸν τε καλὸν ἡμῶν καὶ ἀγαθὸν ἅμα θαυμαστῶς ἀσπάζεσθαι καὶ τὸν σφόδρα κακὸν μισεῖν, ἅτε λύπης μετέχοντα ἤδη· θεὸν μὲν γὰρ δὴ τὸν τέλος ἔχοντα τῆς θείας μοίρας ἔξω τούτων εἶναι, λύπης τε καὶ ἡδονῆς, τοῦ δὲ φρονεῖν καὶ τοῦ γιννώσκειν κατὰ πάντα μετελλήφεναι. καὶ ξυμπλήρους δὴ ζώων οὐρανοῦ γεγονότος ἐρ- B μνηνεύεσθαι πρὸς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς ἀκροτάτους θεοὺς πάντας τε καὶ πάντα, διὰ τὸ φέρεσθαι τὰ μέσα τῶν ζώων ἐπὶ τε γῆν καὶ ἐπὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν ἐλαφρᾷ φερόμενα ὄντα. τὸ δὲ ὕδατος πέμπτον ὃν ἡμίθεον μὲν ἀπεικάσειεν ἂν τις ὀρθῶς ἀπεικάζων ἐξ αὐτοῦ γεγονέναι, καὶ τοῦτ' εἶναι τοτὲ μὲν ὁρῶμενον, ἄλλοτε δὲ ἀποκρυφθὲν ἀδηλον γινώμενον. θαῦμα κατ' ἀμυδρὰν ὄψιν παρεχόμενον. τούτων δὲ τῶν πέντε ὄντως ὄντων ζώων, ὅπῃ τινὲς ἐνέτυχον O ἡμῶν, ἢ καθ' ὕπνου ἐν ὀνειροπολίᾳ προστυχόντες, ἢ κατὰ φήμας τε καὶ μαντείας λεχθέν τισιν ἐν ἀκοαῖς ὑγιαίνουσιν ἢ καὶ κάμνουσιν, ἢ καὶ τελευτῇ βίου προστυχέσι γενομένοις, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ δόξας παραγενομένας.

ὅθεν ἰερὰ πολλὰ πολλῶν γέγονε, τὰ δὲ γενήσεται, τούτων
 πάντων νομοθέτης, ὅστις νοῦν κέκτηται καὶ τὸν βραχύ-
 τατον, οὐποτε μὴ τολμήσῃ καινοτομῶν ἐπὶ θεοσέβειαν,
 D ἥτις μὴ σαφὲς ἔχει τι, τρέψαι πόλιν ἑαυτοῦ· καὶ μὴν οὐδ'
 ὦν ὁ πατριος νόμος εἶρηκε περὶ θυσιαῶν ἀποκωλύσει, μη-
 δὲν τὸ παράπαν εἰδώς, ὥσπερ οὐδ' ὃν δυνατόν εἰδέναι τῇ
 θνητῇ φύσει τῶν τοιούτων πέρι. τοὺς δὲ οὕτως ἡμῖν φα-
 νεροὺς ὄντας θεοὺς ἄρ' οὐχ αὐτὸς λόγος ἔχει κακίστους
 εἶναι τοὺς μὴ τολμῶντας λέγειν ἡμῖν καὶ φανεροὺς ποιεῖν
 ἀνοργιάστους τε ὄντας ἑτέρους θεοὺς καὶ τιμὰς μὴ δεχο-
 μένους τὰς προσηκούσας αὐτοῖς; νῦν δὲ δὴ ξυμβαίνει γι-
 E γνόμενον ἅμα τὸ τοιοῦτον, οἷον ἂν εἴ ποτέ τις ἡμῶν ἥλιον
 ἢ σελήνην ἑωρακὼς ἦν γιγνομένους ἐφορῶντάς τε ἡμᾶς
 πάντας, καὶ μὴ ἔφραζε δυνατός ὦν πῃ φράζειν, τιμῆς τε
 ἀμοίρους ὄντας ἅμα, καὶ μὴ προῦθυμεῖτο τό γε αὐτοῦ μέ-
 ρος εἰς ἐντιμον χώραν καταφανεῖς ἄγων αὐτοὺς ἐορτάς τε
 αὐτοῖς γίνεσθαι ποιεῖν καὶ θυσίας, ἀπολαμβάνομένον τε
 χρόνον ἐκάστοις μειζύωνων τε καὶ ἐλαττόνων πολλάκις ἐνι-
 986 αὐτῶν ὥρας διανέμειν, ἄρ' οὐκ ἂν κακὸς ἑαυτῷ τε καὶ
 ἄλλῳ τῷ γινώσκοντι λεγόμενος ἐν δίκῃ ξυνεδόκει λέγε-
 σθαί ποτ' ἄν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐκ, ὦ ξένη; κακίστος μὲν οὖν.

ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν, ὦ Κλεινία φίλε, περὶ ἐμὲ νῦν γι-
 γνόμενον ἴσθι φανερόως.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΙΧ. ΑΘ. Ἴστε ὁκτὼ δυνάμεις τῶν περὶ ὅλον οὐρανὸν
 γεγονυῖας ἀδελφὰς ἀλλήλων, ὧν καθεώρακα ἐγώ· καὶ οὐ-
 δὲν μέγα διαπέπραγμαι· θάδιον γὰρ καὶ ἑτέρω· τούτων
 B δ' εἰσὶ τρεῖς αὗται, μία μὲν ἡλίου, μία δὲ σελήνης, μία δὲ
 τῶν ἀπλανῶν ἄστρων, ὧν ἐμνήσθημεν ὀλίγον ἔμπροσθεν·
 πέντε δὲ ἕτεραι. ταύτας δὴ πάσας καὶ τούτους τοὺς ἐν
 ταῦταισιν εἴτε αὐτοὺς ἰόντας εἴτε φερομένους ἐν ὀχήμασι

πορεύεσθαι ταύτη, μηδεὶς ἄλλως ποτὲ νομίσει πάντων
 ἡμῶν, ὥς οἱ μὲν θεοὶ εἰσιν αὐτῶν, οἱ δ' οὐ, μηδ' ὥς οἱ μὲν
 γνήσιοι, οἱ δὲ τοιοῦτοί τινες, οἷους οὐδὲ θέμις εἰπεῖν ἡμῶν
 οὐδενί, πάντες δὲ δὴ πάντα λέγωμεν τε καὶ φῶμεν ἀδελ-
 φούς τ' εἶναι καὶ ἐν ἀδελφαῖς μοίραις, καὶ τιμὰς ἀποδιδῶ- C
 μεν μὴ τῷ μὲν ἐνιαυτόν, τῷ δὲ μῆνα, τοῖς δὲ μήτε τινὰ
 μοῖραν τάττωμεν μήτε τινὰ χρόνον, ἐν ᾧ διεξέρχεται τὸν
 αὐτοῦ πόλον, ξυναποτελῶν κόσμον, ὃν ἔταξε λόγος ὁ πάν-
 των θειότατος ὁρατὸν· ὃν ὁ μὲν εὐδαίμων πρῶτον μὲν
 ἐθανύμασεν, ἔπειτα δὲ ἔρωτα ἔσχε τοῦ καταμαθεῖν ὅποσα
 θνητῇ φύσει δυνατὰ, ἡγούμενος ἄρισθ' οὕτως εὐτυχέ-
 στατά τε διάξειν τὸν βίον τελευτήσας τε εἰς τόπους ἥξειν D
 προσήκοντας ἀρετῇ, καὶ μεμνημένος ἀληθῶς τε καὶ ὄν-
 τως, μεταλαβὼν φρονήσεως εἰς ὧν μιᾶς, τὸν ἐπίλοιπον
 χρόνον θεωρὸς τῶν καλλίστων γενόμενος ὅσα κατ' ὄψιν
 διατελεῖ. νῦν δὴ τὸ μετὰ τοῦθ' ἡμῖν λοιπὸν λέγειν ὅσοι
 τ' εἰσὶ, καὶ τίνες· οὐ γὰρ μήποτε φανῶμεν ψευδεῖς. βε- E
 βαίως δὲ δυσχυρίζομαι τό γε τοσοῦτον. λέγω γὰρ πάλιν
 ὀκτώ μὲν εἶναι, τῶν δὲ ὀκτὼ τρεῖς μὲν εἰρήσθαι, πέντε δ'
 ἔτι λοιπάς. ἡ τετάρτη δὲ φορὰ καὶ διεξοδος ἅμα καὶ πέμ-
 πτη τάχει μὲν ἡλίῳ σχεδὸν ἴση, καὶ οὔτε βραδυτέρα οὔτε
 θάττω· τό γ' ἐπίπαν αἰὲ τούτων τριῶν ὄντων τὸν νοῦν
 ἱκανὸν ἔχοντα ἡγεῖσθαι. λέγωμεν δὲ ταύτας ἡλίου τ' εἶ-
 ναι καὶ ἑωσφόρου, καὶ τρίτον ὥς μὲν ὀνόματι φράζειν οὐκ
 ἔστι διὰ τὸ μὴ γινώσκεισθαι, τούτου δ' αἴτιος ὁ πρῶτος
 ταῦτα κατιδὼν βάρβαρος ὢν· παλαιὸς γὰρ δὴ τόπος
 ἔθρεψε τοὺς πρῶτους ταῦτα ἐννοήσαντας διὰ τὸ κάλλος 987
 τῆς θερινῆς ὥρας, ἣν Αἴγυπτός τε καὶ Συρία ἱκανῶς κέ-
 κτηται, φανεροὺς μὲν ὥς ἔπος εἰπεῖν ἀστέρων αἰὲ ξύμπαν-
 τας καθορῶντας, ἅτε νεφῶν καὶ ὑδάτων ἀπόπροσθιεν αἰὲ
 τοῦ κόσμου κατρωκισμένους· ὅθεν καὶ πανταχόσε καὶ
 δεῦρ' ἐξήκει, βεβασανισμένα χρόνῳ μυριετεί τε καὶ

ἀπείρω. διὸ θαρροῦντα χρὴ ταῦτα εἰς νόμους θέσθαι· τὸ γὰρ μὴ τίμια τὰ θεῖα εἶναι ἢ τάδε μὴ θεῖα σαφῶς οὐκ ἐμφρόνων. ὅτι δὲ οὐκ ὀνόματα ἐσχηκε, τὴν γε αἰτίαν χρὴ λέγεσθαι ταύτην, ἀλλὰ γὰρ ἐπωνυμίαν εἰλήφασι θεῶν· ὁ μὲν γὰρ ἑωσφόρος ἑσπερός τε ὦν αὐτὸς Ἀφροδίτης εἶναι σχεδὸν ἔχει λόγον καὶ μάλα Συρίῳ νομοθέτῃ πρέπον, ὁ δ' ὁμόδρομος ἡλίῳ τε ἅμα καὶ τούτῳ σχεδὸν Ἑρμοῦ· τρεῖς δ' ἐτι φορὰς λέγωμεν ἐπὶ δεξιὰ πορευομένων μετὰ σελήνης τε καὶ ἡλίου. ἓνα δὲ τὸν ὄγθοον χρὴ λέγειν, ὃν μάλιστα ἂν τις ἄνω κόσμον προσαγορεύοι, ὃς ἐναντίος ἐκείνοις ξύμπασιν πορεύεται, ἄγων τοὺς ἄλλους, ὥς γε ἀνθρώποις φαίνοιτ' ἂν ὀλίγα τούτων εἰδόσιν, ὅσα δὲ ἱκανῶς ἴσμεν, ἀνάγκη λέγειν καὶ λέγομεν· ἢ γὰρ οὕτως οὕσα σοφία ταύτῃ πη φαίνεται τῷ καὶ σμικρὰ ξυννοίας ὀρθῆς θείας τε μετεληφότε. λοιποὶ δὴ τρεῖς ἀστέρες, ὦν εἰς μὲν βραδυτῇτι διαφέρων αὐτῶν ἐστί, Κρόνου δ' αὐτόν τινες ἐπωνυμίαν φθέγγονται· τὸν δὲ μετὰ τούτου βραδυτῇτι λέγειν χρὴ Διός· Ἀρεως δὲ ὁ μετὰ τούτου· πάντων δὲ οὗτος ἐρυθρότατος ἔχει χροῶμα. χαλεπὸν δὲ οὐδὲν τούτων κατανοῆσαι τινα φράζοντός τινος, ἀλλὰ μαθόντα, ὥς λέγομεν, ἡγεῖσθαι δεῖ.

Χ. Τόδε γε μὴν διανοηθῆναι χρὴ πάντ' ἄνδρα Ἑλληνα, ὥς τόπον ἔχομεν τὸν τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἀρετὴν ἐν τοῖς σχεδὸν ἄριστον· τὸ δ' ἐπαινετὸν αὐτοῦ χρὴ λέγειν ὅτι μέσος ἂν εἴη χειμῶνων τε καὶ τῆς θερινῆς φύσεως, ἢ δ' ὕστερουσα ἡμῖν εἰς τὸ θερινὸν φύσις τοῦ περὶ τὸν ἐκεῖ τόπον, ὅπερ εἵπομεν, ὕστερον αὐτοῖς παραδέδωκε τὸ τούτων τῶν θεῶν τοῦ κόσμου κατανόημα. λάβωμεν δὲ ὥς ὅτι περ ἂν Ἕλληνες βαρβάρων παραλάβωσι, κάλλιον τοῦτο εἰς τέλος ἀπεργάζονται· καὶ δὴ καὶ περὶ τὰ νῦν λεγόμενα ταῦτόν δεῖ διανοηθῆναι τοῦτο, ὥς χαλεπὸν μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα ἀναμφισβητήτως ἐξευρίσκειν, πολλὴ δ' ἐλπίς ἅμα

καὶ καλὴ κάλλιον καὶ δικαιότερον ὄντως τῆς ἐκ τῶν βαρ- 968
 βάρων ἐλθούσης φήμης τε ἅμα καὶ θεραπείας πάντων
 τούτων τῶν θεῶν ἐπιμελήσεσθαι τοὺς Ἕλληνας, παιδείαις
 τε καὶ ἐκ Δελφῶν μαντείαις χρωμένους καὶ πάσῃ τῇ κατὰ
 νόμους θεραπείᾳ. τόδε δὲ μηδεὶς ποτε φοβηθῇ τῶν Ἑλλή-
 νων, ὥς οὐ χρὴ περὶ τὰ θεῖα ποτε πραγματεύεσθαι θνη-
 τοὺς ὄντας, πᾶν δὲ τούτου διανοηθῆναι τοῦναντίον, ὥς
 οὔτε ἄφρον ἐστὶ ποτε τὸ θεῖον οὔτε ἀγνοεῖ που τὴν ἀν-
 θρωπίνην φύσιν, ἀλλ' οἶδεν, ὅτι διδάσκοντος αὐτοῦ ξυν- B
 ακολουθήσει καὶ μαθήσεται τὰ διδασκόμενα· ὅτι δὲ δι-
 δάσκει τοῦτο αὐτὸ ἡμᾶς, μανθάνομεν δὲ ἡμεῖς ἀριθμὸν τε
 καὶ ἀριθμεῖν, οἶδε δὴ που πάντων γὰρ ἀφρονέστατον ἂν
 εἴη τοῦτο ἀγνοοῦν· τὸ λεγόμενον γὰρ ἂν ὄντως αὐτὸ αὐτὸ
 ἀγνοοῖ, χαλεπαίνουν τῷ δυναμένῳ μανθάνειν, ἀλλ' οὐ σιγ-
 χαῖρον ἄνευ φθόνου διὰ θεοῦ ἀγαθῶ γενομένῳ. λόγον δὲ
 καὶ πολὺν καὶ καλὸν ἔχει, τότε μὲν, ὅτε περὶ θεῶν ἦν ἀν-
 θρώποις διανοήματα πρῶτα, ὥς τ' ἐγένοντο οἷοι τ' ἐρί- C
 γνοντο καὶ ὅθεν καὶ οἷας μετεχειρίζοντο πράξεις, μὴ κατὰ
 νοῦν τοῖς σώφροσι λέγεσθαι μηδὲ φίλως, μηδ' ὥς οἱ δεύ-
 τεροι, ἐν οἷς πρεσβύτερα μὲν τὰ πυρὸς ἐλέγετο καὶ ὕδατος
 καὶ τῶν ἄλλων σωμάτων, ὕστερα δὲ τὰ τῆς θαυμαστῆς
 ψυχῆς, καὶ φορὰ κρείττων καὶ τιμιωτέρα, ἦν τὸ σῶμα εἰ-
 ληχε φέρειν αὐτὸ τε ἑαυτὸ θερμότησι καὶ ψύξεσι καὶ πᾶσι
 τοῖς τοιούτοις, ἀλλ' οὐ ψυχὴ σῶμά τε καὶ ἑαυτήν· νῦν δ'
 ὅτε λέγομεν ψυχὴν μὲν, ἄνπερ ἐν σώματι γένηται, θαῦμα
 οὐδὲν κινεῖν τε καὶ περιφέρειν τοῦτο καὶ ἑαυτήν, οὐδ' D
 ἡμῖν ἀπιστεῖ ψυχὴ κατὰ λόγον οὐδένα ὥς βάρος οὐδὲν πε-
 ριφέρειν δυναμένη. διὸ καὶ νῦν ἡμῶν ἀξιούντων, ψυχῆς
 οὔσης αἰτίας τοῦ ὅλου, καὶ πάντων μὲν τῶν ἀγαθῶν ὄν-
 των τοιούτων, τῶν δὲ αὐφλαύρων τοιούτων ἄλλων, τῆς
 μὲν φορᾶς πάσης καὶ κινήσεως ψυχὴν αἰτίαν εἶναι [θαῦμα
 οὐδέν], τὴν δ' ἐπὶ τὰγαθὸν φορὰν καὶ κίνησιν τῆς ἀρίστης E

ψυχῆς εἶναι, τὴν δ' ἐπὶ τοῦναντίον ἐναντίαν, νενικημέναι
δεῖ καὶ νικᾶν τὰ ἀγαθὰ τὰ μὴ τοιαῦτα.

- XI. Ταῦτα ἡμῖν εἰρηται πάντα κατὰ τὴν τῶν ἀνο-
σίων τιμωρὸν δίκην· περὶ δὲ δὴ τὸ δοκιμαζόμενον οὐχ
οἶόν τε ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥς οὐ δεῖ τὸν γε ἀγαθὸν σοφὸν
989 ἡμᾶς ἠγεῖσθαι, τὴν δὲ σοφίαν ταύτην, ἣν ζητοῦμεν πάλαι,
ἰδῶμεν ἂν ποτ' ἄρα ἐπινοήσωμεν ἢ κατὰ παιδείαν ἢ κατὰ
τέχνην, ἣντινα τοῦ γιννώσκειν ἐνδεεῖς ὄντες τῶν δικαίων
ἀγνώμονες ἂν εἴμεν. ὄντες τοιοῦτοι, δοκοῦμεν δὴ μοι, καὶ
λεκτέον· ἄνω γὰρ καὶ κάτω ζητῶν, ἧ μοι καταφανῆς γέ-
γρονε, πειράσομαι δὴλην ὑμῖν αὐτὴν ἀποτελεῖν. τὸ δὲ μέ-
γιστον ἀρετῆς οὐ καλῶς πραττόμενον ἡμῖν γέγονεν αἴτιον,
ὥς ἄρτι σημαίνειν ἐκ τῶν εἰρημένων μοι σφόδρα δοκεῖ.
B μείζον μὲν γὰρ ἀρετῆς μηδεὶς ἡμᾶς ποτὲ πεῖσθη τῆς εὐσε-
βείας εἶναι τῷ θνητῷ γένει· τοῦτο δ' ὅτι δι' ἀμαθίαν τὴν
μεγίστην ἐν ταῖς ἀρίστοις φύσεσιν οὐ γέγονε, λεκτέον.
ἀρίσται δ' εἶδεν αἱ χαλεπώτατα μὲν ἂν γενόμεναι, μέγι-
στον δὲ ὄφελος, ἂν γίνωνται· τὰ τε γὰρ τῆς βραδείας τε
καὶ τῆς ἐναντίας φύσεως μετρίως ἀποδεχομένη ψυχὴ καὶ
πρῶως εὐκόλος ἂν εἴη, τὴν τε ἀνδρείαν ἀγαμένη, καὶ πρὸς
τὸ σωφρονεῖν εὐπειθής, καὶ τό γε μέγιστον ἐν ταύταις ταῖς
C φύσεσι δυναμένη μανθάνειν καὶ μνήμων οὔσα εὖ μάλα
χαίρειν τούτοις αὐτοῖς δύναται· ἂν φιλομαθῆς ὥστ' εἶναι.
ταῦτα γὰρ οὔτε ῥάδια φύεσθαι, γενόμενά τε καὶ τροφῆς
καὶ παιδείας τυχόντα, ἧς δεῖ, τοὺς πλείστους αὐτῶν καὶ
χείρους κατέχειν ὀρθότατα δύναται· ἂν τῷ φρονεῖν καὶ
πράττειν καὶ λέγειν περὶ θεοὺς ἕκαστα, ὥς δεῖ τε καὶ ὅτε
δεῖ, περὶ θυσίας τε καὶ καθαρμῶν τῶν περὶ θεοὺς τε καὶ
D ἀνθρώπων, οὐ σχήμασι τεχνάζοντας, ἀλλὰ ἀληθείᾳ τι-
μῶντας ἀρετὴν, ὃ δὴ καὶ μέγιστόν ἐστι ξυμπάντων πάσῃ
τῇ πόλει. τοῦτο δὴ οὖν τὸ μέρος εἶναι φάμεν φύσει κυ-
ριώτατον καὶ δυνατὸν ὥς οἶόν τε κάλλιστα καὶ ἄριστα

μαθεῖν, εἰ διδάσκοι τις· ἀλλ' οὐδ' ἂν διδάξειεν, εἰ μὴ θεὸς ὑφηγοῖτο· εἴτ' οὖν διδάσκοι, κατὰ τρόπον δὲ μὴ ὁρῶν τὸ τοιοῦτον, κρείττον μὴ μανθάνειν· ὅμως δ' ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ἀνάγκη μαθεῖν ταῦτα καὶ ἐμὲ λέγειν τὴν τοιαύτην τε καὶ ἀρίστην φύσιν. πειρώμεθα δὴ τῷ τε λόγῳ διεξελθεῖν ἃ τ' ἐστὶ καὶ οἷα καὶ ὥς δεῖ μανθάνειν, κατὰ Ε δύναμιν τὴν τ' ἐμὴν τοῦ λέγοντος καὶ τὴν τῶν δυναμένων εἰσακούσσαι θεοσεβείας, ᾧτινι τρόπῳ τις τινα μαθήσεται. 990 σχεδὸν μὲν οὖν ἐστὶν ἄτοπον ἀκούσαντι· τὸ δ' ὄνομα αὐτοῦ λέγομεν ἡμεῖς γε, ὃ τις οὐκ ἂν ποτε δόξειε δι' ἀπειρίαν τοῦ πράγματος, ἀστρονομίαν, ἄγνοοι τε, ὅτι σοφώτατον ἀνάγκη τὸν ἀληθῶς ἀστρονόμον εἶναι, μὴ τὸν καθ' Ἡσίοδον ἀστρονομοῦντα καὶ πάντας τοὺς τοιοῦτους, οἷον δυσμᾶς τε καὶ ἀνατολᾶς ἐπεσκεμμένον, ἀλλὰ τὸν τῶν ὀκτὼ περιόδων τὰς ἐπὶ τὰς περιόδους, διεξιούσης τὸν αὐτὸν κύκλον ἐκάστης, οὕτως ὥς οὐκ ἂν ῥαδίως ποτὲ πᾶσα φύ- Β σις ἱκανῇ γένοιτο θεωρῆσαι, μὴ θαυμαστικῆς μετέχουσα φύσεως. ὃ νῦν εἰρήκαμεν ἐροῦμέν τε, ὥς φάμεν, ὅπη δεῖ τε καὶ ὅπως χρεῶν μανθάνειν· πρῶτον δ' ἡμῖν τόδε λεγέσθω.

XII. Σελήνη μὲν περίοδον τὴν αὐτῆς τάχιστα διέξει- σιν, ἄγουσα μῆνα καὶ πανσέληνον πρώτην· δεύτερον δὲ κατανοεῖν δεῖ τὸν ἥλιον, τροπὰς ἄγοντα διὰ πάσης τῆς αὐτοῦ περιόδου, καὶ τούτῳ τοὺς ξυνδρομούς· ἵνα δὲ μὴ πολλάκις ταῦτά περὶ τῶν αὐτῶν διαλεγώμεθα, τὰς ἄλλας C ὅσας ἐν τῷ πρόσθεν διεξήλθομεν ὁδοὺς τούτων οὐ ῥαδίον ξυννοεῖν, ἐπὶ δὲ ταῦτα παρασκευάζοντας φύσεις, δι' ἃς δυνατόν εἶναι χρεῶν πόλλα προδιδάσκοντα καὶ ἐθίζοντα δεῖ διαπονήσασθαι παῖδα ὄντα καὶ νεανίσκους. διὸ μαθημάτων θεόν ἂν εἴη· τὸ δὲ μέγιστόν τε καὶ πρῶτον ἀριθμῶν αὐτῶν, ἀλλ' οὐ σώματα ἐχόντων, ἀλλὰ ὅλης τῆς τοῦ περιπτοῦ τε καὶ ἀρτίου γενέσεώς τε καὶ δυνάμεως,

D ὅσῃν παρέχεται πρὸς τὴν τῶν ὄντων φύσιν. ταῦτα δὲ μα-
 θόντι τούτοις ἐφεξῆς ἐστὶν ὃ καλοῦσι μὲν σφόδρα γελοῖον
 ὄνομα γεωμετρίαν, τῶν οὐκ ὄντων δὲ ὁμοίων ἀλλήλοι
 φύσει ἀριθμῶν ὁμοιώσις πρὸς τὴν τῶν ἐπιπέδων μοῖραν
 γεγονυῖά ἐστι διαφανής· ὃ δὴ θαῦμα οὐκ ἀνθρώπινον
 ἀλλὰ γεγονὸς θεῖον φανερόν· ἂν γίγνοιτο τῷ δυναμένῳ
 ξυννοεῖν. μετὰ δὲ ταύτην τοὺς τρις ἠϋξημένους καὶ τῇ
 στερεᾷ φύσει ὁμοίους, τοὺς δὲ ἀνομοίους αὐτῶν γεγονότας
 ἑτέραν τέχνην ὁμοίᾳ ταύτῃ, ἣν δὴ γεωμετρίαν ἐκάλεσαν οὐ

E προστυχεῖς αὐτῇ γεγονότες· ὃ δὲ θεῖόν τ' ἐστὶ καὶ θαυ-
 μαστόν τοις ἐγκαθορθώσι τε καὶ διανοουμένοις, ὥς περὶ τοῦ
 διπλάσιον ἀεὶ στρεφομένης τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐξ ἐναντι-
 τίας ταύτης καθ' ἑκάστην ἀναλογίαν εἶδος καὶ γένος ἀπο-

991 τυποῦνται πᾶσα ἡ φύσις. ἡ μὲν δὴ πρώτη τοῦ διπλάσιον
 κατ' ἀριθμὸν ἐν πρὸς δύο κατὰ λόγον φερομένη, διπλάσιον
 δὲ ἡ κατὰ δύναμιν οὖσα· ἡ δ' εἰς τὸ στερεόν τε καὶ ἀπτόν
 πάλιν αὐτὴ διπλάσιον, ἀφ' ἑνὸς εἰς ὅκτω διαπορευθεῖσα· ἡ
 δὲ διπλάσιον μὲν εἰς μέσον, ἴσως δὲ τοῦ ἐλάττωτος πλείον
 ἐλαττόν τε τοῦ μείζονος, τὸ δ' ἕτερον τῷ αὐτῷ μέρει τῶν
 ἄκρων αὐτῶν ὑπερέχον τε καὶ ὑπερεχόμενον. ἐν μέσῳ δὲ
 B τοῦ ἕξ πρὸς τὰ δώδεκα ξυνέβη τό τε ἡμιόλιον καὶ ἐπίτρι-
 τον. τούτων αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ ἐπ' ἀμφοτέρω στρεφομένη
 τοῖς ἀνθρώποις σύμφωνον χρεῖαν καὶ σύμμετρον ἀπενέλ-
 ματο παιδιᾶς ὄυθμου τε καὶ ἀρμονίας χάριν, εὐδαίμονι
 χορεία Μουσῶν δεδομένη.

XIII. Ταῦτα μὲν οὖν δὴ ταύτῃ γιννέσθω τε καὶ ἐχέτω
 ξύμπαντα· τὸ δ' ἐπὶ τούτοις τέλος, εἰς θεῖαν γένεσιν ἅμα
 καὶ τὴν τῶν ὁρατῶν καλλίστην τε καὶ θειοτάτην φύσιν
 ἰτέον, ὅσῃν ἀνθρώποις θεὸς ἔδωκε κατιδεῖν, ἣν οὐποτε
 C ἄνευ τῶν νῦν διεξηγμένων μὴ κατιδὼν ἐπεύξεταί τις ὁρ-
 στώνῃ παραλαβεῖν. πρὸς τούτοις δὲ τὸ καθ' ἐν τῷ κατ'
 εἶδη προσακτέον ἐν ἐκάσταις ταῖς συνουσίαις, ἐρωτῶντάς

τε καὶ ἐλέγχοντα τὰ μὴ καλῶς ὀρθήντα· πάντως γὰρ καλ-
 λίστη καὶ πρώτη βάσανος ἀνθρώποις ὀρθῶς γίνεται,
 ὅσαι δὲ οὐκ οὐδαι προσποιούνται, ματαιότατος πόνος
 ἀπάντων. ἔτι δὲ τὴν ἀκριβειαν τοῦ χρόνου ἡμῖν ληπτέον,
 ὥς ἀκριβῶς ἀποτελεῖ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν γιννόμενα,
 ἵν' ὁ πιστεύσας, ὥς ὁ λόγος ἀληθῆς γέγονεν, ὅτι πρεσβύ- D
 τερόν τ' ἐστὶν ἅμα καὶ θεϊότερον ψυχῇ σώματος, ἡγήσαιτ'
 ἂν παγκάλως τε καὶ ἱκανῶς εἰρησθαι τὸ θεῶν εἶναι πάντα
 πλέα καὶ μηδέποτε λήθῃ μηδὲ ἀμελεία τῶν κρείττωνων
 ἡμᾶς παρωλιωρησθαι. νοητέον δ' ἐστὶ περὶ πάντα τὰ
 τοιαῦτα τόδε, ὥς, ἐὰν μὲν τις ἕκαστα τούτων ὀρθῶς λαμ-
 βάνῃ, μέγ' ὄφελος γίνεται τῷ παραλαμβάνοντι κατὰ τρό-
 πον, εἰ δὲ μὴ, θεὸν ἄμεινον αἰεὶ καλεῖν· ὁ δὲ τρόπος οὗδε·
 ἀνάγκη γάρ το γε τοσοῦτον φράζειν. πᾶν διάγραμμα ἀριθ- E
 μοῦ τε σύστημα καὶ ἀρμονίας σύστασιν ἅπασαν τῆς τε
 τῶν ἀστρῶν περιφορᾶς τὴν ὁμολογίαν οὐσαν μίαν ἀπάν-
 των ἀναφανῆναι δεῖ τῷ κατὰ τρόπον μανθάνοντι, ἀνα-
 φανήσεται δέ, ἂν, ὃ λέγομεν, ὀρθῶς τις εἰς ἓν βλέπων
 μανθάνῃ· δεσμός γὰρ πεφυκὼς πάντων τούτων εἰς ἀνα- 992
 φανήσεται διανοοιμένοις· εἰ δ' ἄλλως πῶς ταῦτα μετα-
 χειριεῖται τις, τύχην δεῖ καλεῖν, ὥσπερ καὶ λέγομεν. οὐ
 γὰρ ἄνευ γε τούτων μήποτε τις ἐν πόλεσιν εὐδαίμων γέ-
 νηται φύσις, ἀλλ' οὗτος ὁ τρόπος, αὕτη ἡ τροφή, ταῦτα
 τὰ μαθήματα, εἴτε χαλεπὰ εἴτε ῥάδια, ταύτῃ πορευτέον·
 ἀμελήσαι δὲ οὐ θεμιτόν ἐστι θεῶν, καταφανοῦς γενομέ-
 νης τῆς πάντων αὐτῶν κατὰ τρόπον λεγομένης φήμης εὐ-
 τυχοῦς. τὸν δὲ ξύμπαντα ταῦτα οὕτως εἰληφότα, τοῦτον B
 λέγω τὸν ἀληθέστατα σοφώτατον· ὃν καὶ δισχυρίζομαι
 παῖξω καὶ σπουδάζω ἅμα, ὅτε θανάτῳ τις τῶν τοιοῦτων
 τὴν αὐτοῦ μοῖραν ἀναπλήσει, σχεδὸν ἑάνπερ ἐτ' ἀποθα-
 νῶν ἢ, μήτε μεθέξειν ἔτι πολλῶν τότε καθάπερ νῦν αἰ-
 σθήσεων, μιᾶς τε μοίρας μετειληφότα μόνον καὶ ἐκ πολ-

λῶν ἓνα γεγονότα εὐδαίμονά τε ἔσεσθαι καὶ σοφώτατον
 ἅμα καὶ μακάριον, εἴτε τις ἐν ἡπείροις εἴτ' ἐν νήσοις μα-
 C κάριος ὢν ζῇ, κἀκεῖνον μεθέξειν τῆς τοιαύτης αἰὲς τύχης,
 κεῖτε δημοσίᾳ τις ἐπιτηδεύσας ταῦτα εἴτε ἰδίᾳ διαβίῳ, τὰ
 αὐτὰ καὶ ὡσαύτως αὐτὸν πράξειν παρὰ θεῶν. ὃ δὲ κατ'
 ἀρχὰς τε ἐλέγομεν, καὶ νῦν αὐτὸς πάρεστι λόγος ἀληθὴς
 ὄντως, ὥς οὐ δυνατόν ἀνθρώποις τελέως μακαρίοις τε καὶ
 εὐδαίμοσι γενέσθαι πλήν ὀλίγων, ἔστι ταῦτα ὀρθῶς εἰρη-
 μένα· ὅποσοι γὰρ θεῖοι καὶ σώφρονες ἅμα τῆς ἄλλης τε
 μετέχοντες ἀρετῆς φύσει, πρὸς δὲ τούτοις ὅσα μαθήματος
 D ἔχεται μακαρίου πάντα εἰληφότες, ἃ δ' ἔστιν εἰρήκαμεν,
 τούτοισι μόνοις τὰ τοῦ δαιμονίου ξύμπαντα ἱκανῶς εἰ-
 ληχέ τε καὶ ἔχει. τοῖς μὲν οὖν ταῦτα οὕτω διαπονήσασιν
 ἰδίᾳ λέγομεν καὶ δημοσίᾳ κατὰ νόμον τίθεμεν, εἰς πρεσβύ-
 του τέλος ἀφικομένοις τὰς μεγίστας ἀρχὰς παραδίδοσθαι
 δεῖν, τοὺς δ' ἄλλους τούτοις ξυνεπομένους εὐφημεῖν πάν-
 τας θεοὺς ἅμα καὶ πάσας, καὶ τὸν νυκτερινὸν ξύλλογον
 ἐπὶ ταύτην τὴν σοφίαν ἱκανῶς γνόντας τε καὶ δοκιμάσαν-
 E τας ἡμᾶς ὀρθότατα πάντας παρακαλεῖν.

Bei B. G. Teubner in Leipzig ist erschienen und in allen Buchhandlungen zu haben:

Handbuch der Religion und Mythologie der Griechen und Römer.

Für Gymnasien bearbeitet

von

Heinrich Wilhelm Stoll,

Conrector am Gymnasium zu Weilburg.

Mit 12 Tafeln Abbildungen.

Vierte sehr verbesserte und vermehrte Auflage.

8. geh. Preis 1 Thlr. In Parthien von 6 Exemplaren à 24 Ngr
Elegant gebunden 1 Thlr. 10 Ngr.

Es fehlte bisher an einem Buche, welches, auf dem heutigen Standpunkte der Wissenschaft stehend, die Religion und Mythologie der Griechen und Römer speciell für die Bedürfnisse der Gelehrtschulen darzustellen versucht hätte, indem die vorhandenen mythologischen Lehrbücher entweder noch ganz in der alten Zeit fussen oder, wie die Handbücher von Heffter und Schwenck, über den Kreis der Schule weit hinausgehen. Die vorliegende Schrift ist mit besonderer Rücksicht auf die Oberclassen der Gymnasien abgefasst. In möglichster Kürze sucht der Verfasser eine Darstellung der griechischen Mythologie und Religion auf der Stufe der Entwicklung zu geben, auf welche sie durch Homer und Hesiod gehoben worden ist und auf der sie während der Blüthezeit des hellenischen Lebens stand. Doch ist bei den einzelnen Gottheiten auch

auf die weniger entwickelten Vorstellungen einer frühern Zeit oder localer Culte, sowie auf die Ausartungen späterer Zeit hingewiesen und durch einen kurzen einleitenden Theil der Entwicklungsgang der griechischen Religion selbst in allgemeinen Umrissen geschildert worden. Um den Zwecken des Gymnasiums völlig zu genügen, ist in dieser neuen wesentlich verbesserten und vermehrten Auflage die Römische Mythologie ebenfalls ausführlich behandelt worden.

Die beigegebenen Kupfertafeln enthalten Abbildungen von Antiquen nach O. Müller's und Oesterley's Denkmälern der alten Kunst, und ein vollständiges Register erleichtert das Nachschlagen.

Alle bis jetzt erschienenen Beurtheilungen sprechen sich einstimmig dahin aus, dass der Verfasser seinen Zweck vollkommen erreicht und einem allgemein gefühlten Bedürfnisse genügend abgeholfen habe. In England und Dänemark sind Uebersetzungen des Buchs erschienen, ein Beweis, dass dasselbe auch im Auslande die ihm gebührende Anerkennung gefunden hat.



Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

000

ΠΑ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

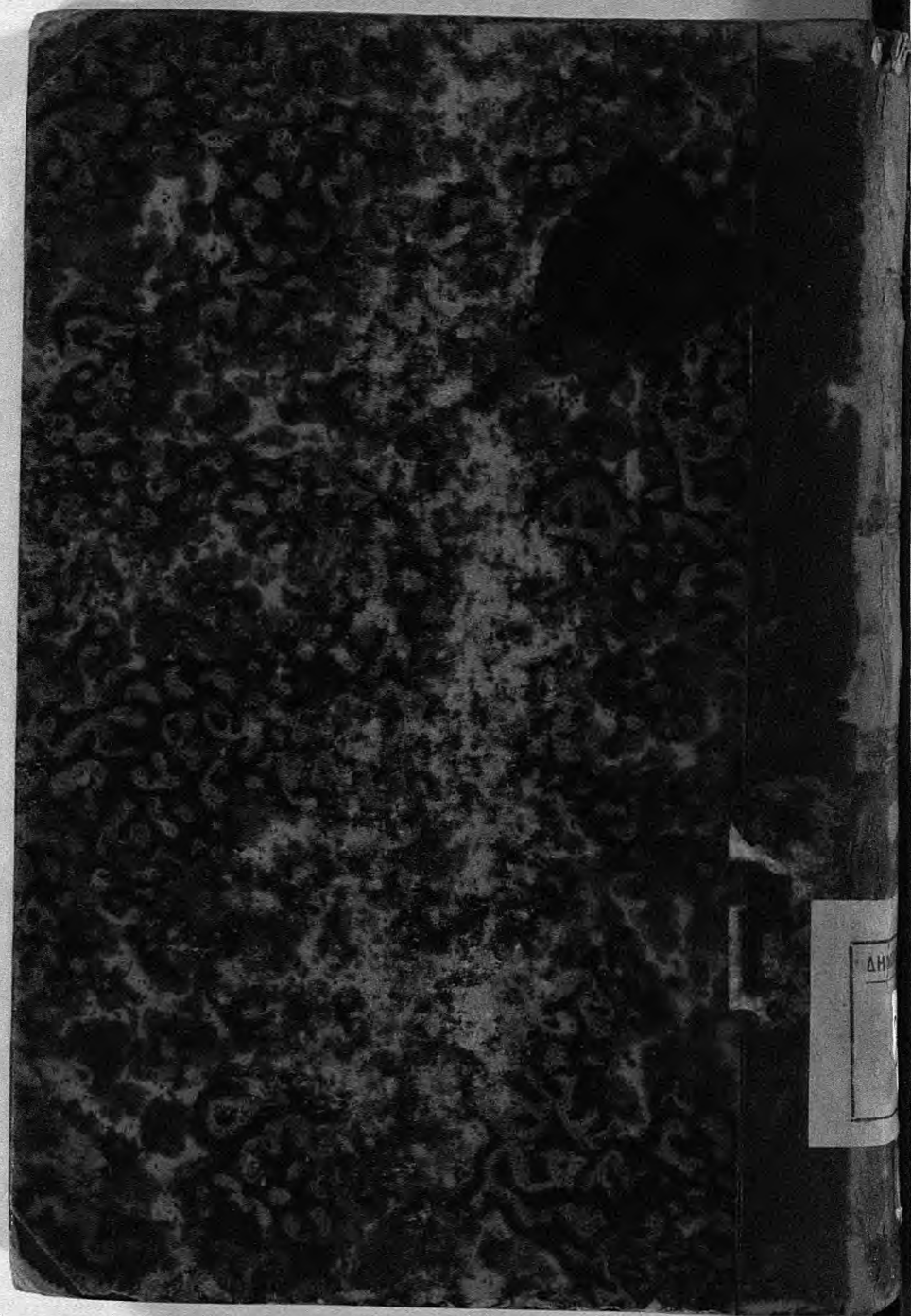
ἀριθ. χρ. 2958

*Ημερομηνία
έπιστροφής

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ



Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βερόιας



Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας